MASTER THESIS

It is all Fake News! But what exactly is “fake news?”

An explorative study on the definitions of “fake news” and why news consumers perceive a news article as “fake news”.

Rick Dijs
S1752766

Faculty of Behavourial, Management and Social Sciences

Master Communication Studies – Specialisation Corporate Communication

First supervisor: J.F. Gosselt

Second supervisor: M.H. Tempelman

29-03-2019

UNIVERSITY OF TWENTE.

Abstract

The term “fake news” has become well-known in the last few years and due to its widespread usage it has become a buzzword. The main problem with “fake news” lies in its definition. Scientists and journalists define “fake news” in different manners, as do news consumers. A clear and distinct definition of “fake news” is missing, as is what news consumers perceive as “fake news”. Based on a literature review, four types of “fake news”, parody, satire, fabrication, and manipulation, are explained and used to analyse what news consumers perceive as “fake news”. In addition, due to the divergent media landscape, there are different types of news consumers, traditionalists, multi-channel users, net-newsers, and disengaged, that use various media channels to consume the news. To analyse any potential differences between the different types of news consumers and to what extent they recognise “fake news”, the category of genuine news is also included. In this study, how “fake news” is perceived is investigated, what news consumers perceive as “fake news” and if there are potential differences between the different types of news consumers and to what extent these types recognize “fake news”. A mixed methods approach via Q-methodology and semi-structured interviews was used to measure what is perceived as “fake news”. Twenty news articles, based on the four types of “fake news” and genuine news, were created and used to analyse which type of category is perceived as “fake news”. The results show that the respondents (N = 21) defined “fake news” in different manners, such as misinformation, satire, news that is funny, or manipulated content. Respondents did agree on what they perceived as “fake news” as one type of “fake news”, parody, was consistently reported as such. Respondents gave various arguments on why they identified the parody articles as “fake news” and the most used arguments were a conflicting frame of reference and information in the article that clashed with the prior knowledge of the respondent. No statistical differences were found between the various types of news consumers in recognising “fake news”. Overall, it is concluded that news consumers perceive “fake news” as news that does not fit their own frame of reference or they have prior knowledge that clashes with the information in the news article and is therefore perceived as false. Further research is needed to identify a distinct and singular definition of “fake news” and it is suggested that “fake news” deserves more thorough research about the possible effects of “fake news”.

Keywords: Fake news, news consumers, news consumption, Q-methodology, semi-structured interviews, news article

Acknowledgements

I would like to express my sincerest gratitude to my supervisors at the university, Dr. J.F. Gosselt and Drs. M.H. Tempelman for their input and their constructive feedback during this project. Furthermore I would like to thank my friends, my girlfriend, my family and my closest colleagues for their overall support during this thesis.

Table of contents

1. Introduction 1 - 3

1.1 Practical relevance 1 & 2

1.2 Scientific relevance 3

2. Theoretical framework 4 – 12

2.1 News and journalism 4

2.2 Definition of "fake" news 5

2.3 Perception of "fake" news 6 – 9

2.3.1 Satire 6

2.3.2 Parody 6 & 7

2.3.3 Fabrication 7

2.3.4 Manipulation 7

2.3.5 Advertisers/public relations 8

2.3.6 Propaganda 8 & 9

2.4 News consumption and the news consumer 9 – 11

2.5 Different types of news consumers 11 & 12

3. Method 13 – 23

3.1 Research design 13 & 14

3.2 Q-sample 14 – 16

3.2.1 Pre-test 16

3.3 Procedure 16 & 17

3.4 Respondents 17 & 18

3.5 Measures 18 – 23

4. Results 24 – 34

4.1 Definitions of "fake news" by respondents 24 & 25

4.2 Comparison of means between news articles 26 & 27

4.3 Arguments used by respondents 27 & 28

4.4 Factor analysis 29 – 34

4.4.1 Explanation and labelling of factor 1 30 & 31

4.4.2 Explanation and labelling of factor 2 31 & 32

4.4.3 Explanation and labelling of factor 3 32

4.4.4 Explanation and labelling of factor 4 33

4.4.5 Consensus articles for the factors 33 & 34

4.5 Differences between news consumers 34

5. Discussion and conclusion 35 – 40

5.1 Discussion 35 – 38

5.2 Limitations 38 & 39

5.3 Conclusion 39 & 40

5.4 Further research 40

6. References 41 – 53

Appendix 54 – 373

Appendix A Stimuli material
Appendix B Respondents definitions of “fake news” and genuine news
Appendix C Transcriptions of interviews
Appendix D Analysis of different types of news consumers

1. Introduction

In the last few years the term “fake news” became widespread, with the Collins Dictionary declaring it the word of 2017 (Hunt, 2017). The usage of the term is fuelled by president Donald Trump as he announced his own “Fake News Awards” to several media, who are in his eyes dishonest (Ramdharie, 2018). Ironically, the term “fake news” is a lot in the news recently. For example, the Dutch Health Council, an independent advisory council for parliament and government, warns members of the Senate that they should not be guided by “incorrect reporting” before the ‘donor debate’ (Van Steenbergen & Van Outeren, 2018). Dutch newspaper *NRC Handelsblad* even states that a “group tried to convince Senate members with incorrect information before the debate” that took place in January of 2018. Another case is that of Pete Hoekstra, the American ambassador of the Netherlands. In an interview he called his own statements “untrue and fake news” (Vos, 2017). The Dutch government even started an awareness campaign against misinformation and “fake news” leading up to the Provincial Elections in 2019 (Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, 2018).

All this news around the term of “fake news” depicts one of the problems regarding “fake news”: its definition. While media outlets agree that “fake news” is literally incorrect information (Allcott & Gentzkow, 2017), news consumers think differently about the term. A report from Newman, Fletcher, Kalogeropoulos, Levy, and Kleis Nielsen (2017) states that news consumers frequently use several categories to describe “fake news”; “fake news” as invented news to disgrace another or to make money; “fake news” that does have a fact as a source, but is manipulated to fit a particular agenda; and “fake news” as news that “people do not feel comfortable about or do not agree with”. These different descriptions do not depict how “fake news” is perceived and this research will try to answer that question with the following research question: *“How is “fake news” perceived?”*.

The study of Newman et al. (2017) is of interest, as it describes the various definitions of news consumers about “fake news”, but it does not include the perception of a news consumer on “fake news”. Therefore, this following research question helps to examine how a news consumer perceives “fake news”: *“How do news consumers perceive “fake news”?”*.

With a wide media landscape consisting of multiple platforms (Schrøder, 2010), news consumers have numerous possibilities to get their news (Diddi & LaRose, 2006). Ahlers (2006) explains that there are variations between news consumers and their consumption and that there are different types of news consumers, such as a news consumer that only uses the internet as a source of information or a news consumer that uses television or a newspaper as primary news source.

Meanwhile, Chen, Murray, Newton, Gillmor, Roschke, and Stroud (2018) state that it is rather difficult for news consumers to recognize “fake news” and a study from McGrew, Breakstone, Ortega, Smith, and Wineburg (2018) confirms this. It is of interest to research if different types of news consumers recognize “fake news”, which leads to the following research question: *“To what extent does each type of news consumer recognize “fake news”?”*.

These research questions will be investigated in two studies. A Q-study is used to analyse how someone perceives “fake news”, how a news consumer perceives “fake news” and to what extent the different types of news consumers recognize “fake news”. An interview study is used to analyse why an article is perceived as “fake news”.

1.1 Practical relevance

There is a debate going on about the conflicting definitions of “fake news”, as Newman et al. (2017) state in their report. This mainly comes down to how scholars define “fake news” versus how news consumers determine “fake news”. For example, president Donald Trump describes the negative coverage he receives as “fake news” by the, in his eyes, “dishonest media” (Parlapiano & Buchanan, 2017) with others following his standard and using the mantra to discredit any report they do not like (Milbank, 2018). For instance, the American politician Roy Moore called several sexual harassment

allegations “untrue” and “fake news” (McCrummen, Reinhard & Crites, 2017). These examples are not only limited to the United States, as Dutch politician Geert Wilders posted a photo on his Twitter account of fellow politician Alexander Pechtold, who was photoshopped in a picture so it appeared Pechtold was amidst radical Muslims (Thijssen, 2017). With all these examples of “fake news” and its usage, it appears the term “fake news” is used for multiple reasons: from discrediting journalism to stating news articles that do not fit a personal view of a news consumer (Verhagen & Waarlo, 2019).

The news consumption of news consumers has changed in the last two decades due to the rise of the internet; from traditional platforms as newspapers and radio to online platforms, such as news websites or social media (Van der Ham, 2015; Napoli, 2011; Pew Research Centre, 2012). With this digitalisation, the news has become more ubiquitous, with a multitude of formats or platforms to choose from, via which anyone can access the news (Purcell, Rainie, Mitchell, Rosenstiel, and Olmstead, 2010). Unfortunately, this also creates the space for the construction and distribution of false stories (Fletcher, Cornia, Graves, & Kleis Nielsen, 2018) and “fake news” is most often shared on social media as Facebook or Twitter (Ratkiewicz, Conover, Meiss, Gonzçalves, Flamini, and Menczer, 2011; Fioretti, 2018; Rini, 2018; Allcott & Gentzkow, 2017). The Pew Research Centre (2017) reports that one in four American adults have admitted they shared misinformation via social media and a recent report from Avaaz (2019) shows that Facebook is a festering hive of “fake news” about the yellow vest movement in France (Avaaz, 2019; Van den Dool, 2019). This spread of misinformation, and the potentiality to misinform and deceive news consumers, has led the European Commission to want to stop the increase of “fake news” with a “code of conduct” for social media (Fioretti, 2018).

And that increase of misinformation and disinformation could be a potential danger, as a report from the Home Secretary (2018) warns: “The spread of disinformation with the intention to undermine and destabilise the democratic legal order is a real threat.” Political parties as the CDA (Christian Democratic Appeal) and the PvdA (Labour party) appealed for a stringent legislation about “fake news” that should counteract digital influencing (Kist & van den Dool, 2019). This plea for a strict legislation originates from the British House of Commons, as they published a critical rapport that warns for the dangers of disinformation, misinformation, and “fake news” and that it could threaten “the very fabric of our democracy” (House of Commons, 2019). The House of Commons (2019) report states that the definitions of disinformation, misinformation and “fake news” matter as the term of “fake news” has developed its own “loaded meaning” due to the omnipresence of social media. It seems news consumers are able to accept and belief in information that supports their own personal views, no matter how inaccurate it is. At the same time news consumers dismiss information that does not fit into their views as “fake news” (House of Commons, 2019).

This influencing with false information could have potential effects on voting behaviour, as McGonagle (2017) addresses that “fake news” is often blamed for its disruptive impact on the outcomes of elections and referenda, such as the Brexit referendum in 2016 or the 2016 United States presidential election. Thijssen (2017) and Chan, Jones, Hall Jamieson, and Albarracín (2017) warn that “fake news” could lead to incomplete and different views on politicians and politics and could change initial attitudes and beliefs and Pennycook and Rand (2018) state that inaccurate information and beliefs pose a threat to democracy and “fake news” is a perfect example of this inaccurate information. Vosoughi, Roy, and Aral (2018) alert that “fake news” could contribute to elections that are affected by misinformation and there is even the chance of “misallocation of resources during terror attacks” (Vosoughi et al., 2018). A clear and distinct definition of “fake news” and its perception could possibly help to understand “fake news” and how to deal with its potential effects.

1.2 Scientific relevance

"Fake news" is not a relatively new term, but scholars cannot seem to agree on what "fake news" is. McGonagle (2017) states that "fake news" implores a variety of meanings and can be used flexible, but behind that variety of meanings lurks a range of different types of expression. It could cover anything: from propaganda to a hoax or to satire (McGonagle, 2017). A recent typology by Tandoc, Wei Lim, and Ling (2017) shows that the term of "fake news" is used to define news satires or news parodies, or is used to describe false stories that are spread on social media. It is even used to discredit critical coverage by news organisations. The typology of Tandoc et al. (2017a) categorises "fake news" in six definitions: news satire, news parody, news fabrication, manipulation, advertising/public relations and propaganda. But this a typology by scholars, while news consumers define "fake news" differently (Newman et al., 2017). However, what a news consumer perceives as "fake news" is absent from current research and it is of interest to research what a news consumer perceives as "fake news".

As stated earlier, there are different types of news consumers due to diverse forms of news consumption (Ahlers, 2006) and their role in regards to "fake news" is missing in recent research. While news consumers read and consume the news, there is little to no research about what they perceive as "fake news" and especially why. This perception and definition could be essential to understand more about "fake news". With different types of news consumers, it is also possible there are differences between various news consumers and what they perceive as "fake news". One of the core features of "fake news" is that it widely circulates online and on social media (Bounegru, Gray, Venturini, & Mauri, 2017; Rini, 2018; Allcott & Gentzkow, 2017; Ratkiewicz et al., 2011). News consumers that mainly use the internet as a source for their news consumption could have a distinctive view about "fake news", which could differ from the view that news consumers that use television, radio or a newspaper as source for their news consumption. It is of interest to see if there are differences between these various types of news consumers. One would presume this is the case, but it is significant? This research will try to answer that question. But first, the main concepts of this study will be explained.

2. Theoretical Framework

The concepts used in this research require a clear definition as they are a valuable and essential part of this research. In this chapter the concepts of news and "fake news" will be described and defined. After this definition a research question about the perception of "fake news" will follow. For the concept of "fake news" a model proposed by Tandoc et al. (2017a), is used, but it will have alterations which will be thoroughly explained and after this explanation a research question about "fake news" will follow. Secondly, the concepts of news consumers and different types of news consumers will be described, but there will also be an alteration in regard to the different types, which will be meticulously described. This is followed by a research question about the recognition of "fake news" by different types of news consumers.

2.1 News and journalism

As stated at the beginning of this chapter, clear definitions of the different concepts used in this report are required for a good implementation of the research. Before "fake news" is described, it is important to determine what "genuine news" is. News has been described in many forms, as the most recent and significant event (Kershner, 2005) or a totally unexpected event (Galtung & Ruge, 1965), but as Balnaves, Donald and Shoesmith (2009) remark: there is no standard definition of news. Sigal (1973) wrote that the immense problem of news is, is that no one knows what it exactly is and that "the other problem is that nobody knows what it means" (Sigal, 1973; Balnaves et al., 2009). Sigal (1973) gives the example of "when a dog bites a man, that is not news; but when a man bites a dog, that is news."

Journalists also find it difficult to define news. Some journalists express that it is an feeling or an intuition (McQuail, 1988), while others simply state "they know it when they see it" (Brighton & Foy, 2007). Harcup and O'Neill (2001) consider, using and modifying the model of Galtung and Ruge (1965), that events must comply with certain so-called 'news values', such as relevance, entertaining, or the elite, before it becomes news. Harrison (2006) state that news is that "which is judged newsworthy by journalists, who exercise their news sense with the constraints of news organizations within which they operate", while Baym (2005) expresses that news is "defined and constrained by a set of cultural practices, informal and often implicit agreements about proper conduct, style, and form." In addition, the role of the journalist seems important, as Kovach and Rosenstiel (2007) express: news is seen as an output of journalism, a field that is expected to provide "independent, reliable, accurate, and comprehensive information", while Schudson (1989) adds that "flesh-and-blood journalists literally compose the stories we call news." It appears "genuine news" is difficult to achieve, as journalists and their audience both have their own frame of reference (Hall, 1989). Chief editor of the Dutch journalistic platform *The Correspondent*, Rob Wijnberg, says that "objectivity does not exist, as all news come from a certain position of frame of reference" (Wijnberg, 2017). Hall (1989) argues that there must be consensus between "background knowledge and frame of reference between reporter and audience". If this is achieved, there is objectivity. Therefore, "genuine news" can be credited as detailed information of the most recent and significant event (Keshner, 2005) where consensus (Hall, 1989) is achieved. In this research genuine news will be defined as a form that is based on detailed information about the most recent and significant event and is objective.

The overall role of the journalist has changed in the last decades, as the rise of the internet reformed the communication process (Kovach & Rosenstiel, 2001). No longer do journalists decide what information the public gets to read or see, but they help the audience to make sense of the given information (Kovach & Rosenstiel, 2001; Cassidy, 2007). One of the roles a journalist fulfils is that of a gatekeeper (Cassidy, 2007), which is that the journalist selects news stories during the so called "process of determining which news stories are published or broadcast" (Shoemaker, 1996). This process has changed since the arrival of newer forms of media (Hayes, Singer, & Ceppos, 2007) and while journalists are still seen as a gatekeeper, the audience now makes the choice which stories are

consumed (Shoemaker & Vos, 2009; Deuze & Fortunati, 2011). Borden and Tew (2007) describe that "gatekeeping is the practice's attempt at exercising reliability, selecting the important over the trivial while avoiding sensationalism". A report by the Project for Excellence in Journalism (2004) notices that journalists are now seen as "watchdogs or referees", as there has been an increase in the availability of news and information. But what if, as Borden and Tew (2007) describe, there are "imitators of news" or there is "fake news"?

2.2 Definition of "fake news"

The description of "fake news" is somewhat difficult. The examples of Donald Trump, Pete Hoekstra and the Dutch Health Council depict just a small portion of "fake news". As the term has not only entered the circles of scholars, but also daily conversations, it is important to understand the concept of "fake news" as the boundaries between "fake news" and "genuine news" have shifted and it could blur the lines between fiction and non-fiction (Berkowitz & Schwartz, 2016), while Meddaugh (2010) states that due to "fake news" the threshold of genuine information is diminishing. Jones and Baym (2010) add that "fake news" should not be seen as a separate entity of genuine news, but that it exists to critique genuine news, like a watchdog.

News consumers have different views about the term "fake news" (Newman et al., 2017) and these views differ from the perspectives of researchers, as scholars place the term "fake news" in the context of "misinformation and disinformation" (Wardle, 2017). Misinformation refers to "the inadvertent sharing of false information", while disinformation indicates "the deliberate creation and sharing of information known to be false" (Wardle, 2017). Bakir and McStay (2017) define "fake news" as content or a context that is false or has deliberate deceitful elements integrated, but most of the definitions of "fake news" from scholars fall in the context of disinformation. Allcott and Gentzkow (2017) explain "fake news" as "news articles that are intentionally and verifiably false", while Rubin, Chen and Conroy (2015) talk about deliberate false fabrications of information. Guess, Nagler, and Tucker (2019) characterize "fake news" as "false or misleading content intentionally dressed up to look like news articles, often for the purpose of generating ad revenue" and Lazer, Baum, Benkler, Berinsky, Greenhill, Menczer, Metzger, Nyhan, Pennycook, Rothschild, Schudson, Sloman, Sunstein, Thorson, Watts, and Zittrain (2018) define the term as "fabricated information that mimics news media content". These definitions are all build on the aspect of deliberate or intentionally deception, while dictionaries, such as Cambridge Dictionary and the Van Dale, depict "fake news" in a different manner. For example, the Cambridge Dictionary defines "fake news" as "false stories that appear to be news, spread on the internet or using other media, usually created to influence political views or as a joke" (Cambridge Dictionary, n.d.), while the Van Dale characterises "fake news" as "mostly suggestive news that is not based on facts, but stems from someone's fantasy, particularly intended to influence the public opinion" (Kivits, 2017).

The differences between these definitions complicate the aspect and ambiguity of "fake news" even more (Painter & Hodges, 2010). While journalists and news media closely follow the definitions of "fake news" portrayed by scholars, but also mention the aspect of credible journalism (Hunt, 2016). British newspaper *The Guardian* explains "fake news" as "completely made up, manipulated to resemble credible journalism and attract maximum attention and, with, advertising revenue" (Hunt, 2016). The Dutch newspaper *NRC Handelsblad* defines it as "a completely fabricated story disguised as journalism" (Kist & Zantingh, 2017) while another Dutch newspaper, *de Volkskrant*, uses the dictionary term of "fake news" (Waarlo, 2018). The *NOS*, one of the Dutch public broadcasters, uses the description of Van Dale (Kivits, 2017), but also states that "fake news" has become an all-purpose word. Not only is it a frame against the established journalism, but one can use the term of "fake news" to label news one does not like (NOS, 2018).

With "fake news" being an all-purpose word, it exemplifies the difficulty of defining the term. This leads to the following research question, which will be answered in this research:

RQ1: How is "fake news" perceived?

2.3 Perception of "fake news"

Besides these different definitions of "fake news", there are scholars that define "fake news" as "propaganda entertainment" (Khaldarova & Pantti, 2016) or "content that blurs lines between nonfiction and fiction" (Berkowitz & Schwartz, 2016) or even as a form of satire (Marchi, 2012). The study of Tandoc et al. (2017a) is the most comprehensive. They analysed 34 articles that used the term "fake news" and how the term was operationalised. This resulted in six different types of how "fake news" is defined: news satire, news parody, fabrication, manipulation, advertising, and propaganda. These six definitions of "fake news" are essential for this research, as they will be used as labels for "fake news" and they will be thoroughly explained.

These six definitions are identified by two so-called domains for "fake news": facticity and the intention of the author to deceive (Tandoc et al., 2017a). Facticity refers to "the degree to which fake news relies on facts", while intention to deceive refers to "the degree to which the creator of fake news intends to mislead" (Tandoc et al., 2017a). Wardle (2017) also deconstructed "fake news" and there are similarities in regard to the study of Tandoc et al. (2017a) as both speak about the "intention to deceive" (Wardle, 2017; Waldrop, 2017) and if the content depends on facts (Wardle, 2017). This aspect of facticity is also the main difference between disinformation and misinformation (Wardle, 2017). Disinformation is solely build on the creation of false content; there is no usage of genuine news, the content is hundred percent false and there is the intention to mislead or harm its intended public (Wardle, 2017), while misinformation is based on real news stories (Rubin, Conroy, Chen & Cornwell, 2016) or on a false context as Wardle (2017) describes: "when genuine content is shared with false contextual information".

2.3.1 Satire

This misinformation is often presented in the form of satire (Wardle, 2017; Rubin et al., 2016) and multiple researchers specify "fake news" as a form of satire (Holbert, 2005; Balmas, 2014; Baym, 2005; Borden & Tew, 2007; Fox, Koloen & Sahin, 2007; Marchi, 2012; Rubin et al., 2016). Satire is based on actual events and is a "direct commentary on current affairs through humour (Tandoc et al., 2017a). For instance, the former host of *The Daily Show*, Jon Stewart, called his show a "fake news program" (Baym, 2005; Brewer & Marquadt, 2007) as it satirizes and parodies the news. Borden and Tew (2007) also specify this show as "fake news", as *The Daily Show* and the comparable *The Colbert Report* present the news, while at the same time parody and criticize it and therefore it is "fake news". Another example of such a "fake news show" is *Saturday Night Live's* "Weekend Update" segment (Day & Thompson, 2012). These shows are labelled as "fake news shows" due to how much they look like an actual news program (Tandoc et al., 2017a), while the fake aspect refers to their format. As Baym (2005) state, the core of these shows is satire and it is used to "critique contemporary news and interrogate power" (Baym, 2005). In this research, satire will be defined as a form that is based on actual events and uses humour to critique society and interrogate power, but has no intention to deceive a news consumer.

2.3.2 Parody

Another form that shares many features with satire, is parody (Baym, 2005; Tandoc et al., 2017a). The difference between satire and parody is that satire is based on "real time events" (Tandoc et al., 2017a), while parody is focused on the ridiculousness of certain issues and "highlights them by making up entirely fictitious news stories" (Tandoc et al., 2017a). Two illustrations of news parodies are a fake story from *The Onion* that "North Korea successfully detonates nuclear scientists (The Onion, 2017) and a false story from *De Speld* that "The White House is getting a revolving door for the firing and hiring of personnel" (De Speld, 2018). In this research, parody will be defined as a form that is based on non-factual information and is noticeable for its ridiculousness, and has no intention to deceive a news consumer. In parodies, as well as in satire, there is an assumption that the author and

the public "share the gag" (Tandoc et al., 2017a). This is the main difference between parody, satire and the other forms of "fake news", as Tandoc et al. (2017a) state.

2.3.3 Fabrication

This assumption, or agreement between author and public that the story is false or fake, is absent in another operationalisation of "fake news": news fabrication. Tandoc et al. (2017a) explain that a news fabrication refers to news that has "no factual basis, but is published in the style of a news article to create legitimacy". The author has the intention to deceive the audience (Tandoc et al., 2017a), while Wardle (2017) describes fabrication as "new content that is 100% false and designed to deceive and do harm". Some examples of news fabrications are "fake news" articles that a pizza restaurant ran a paedophile circle in its basement with the help of Hillary and Bill Clinton (Haag & Salam, 2017), known as Pizzagate, or that the pope endorsed Donald Trump (Allcott & Gentzkow, 2017). Motivations for these false news stories are economic or political (Tandoc et al., 2017a), as sharing the fake story on the internet gains advertisement revenue (Subramanian, 2017) or to show the extensive support for a political candidate or opinion (Ratkiewicz et al., 2011). In this research, a fabrication is defined as a form that is based on non-factual information that is false and created to deceive or to harm a news consumer.

2.3.4 Manipulation

In another manner, "fake news" has been used to specify "the manipulation of real images or videos to create a false narrative" (Tandoc et al., 2017a). Images have an astonishing influence on memories, behaviour, and even beliefs (Newman, Garry, Bernstein, Kantner, & Lindsay, 2012; Wade, Garry, Read, & Lindsay, 2002; Nightingale, Wade, & Watson, 2017) and if a person cannot make a distinction between real and manipulated images, the manipulations could even alter what someone believes and remembers (Nightingale et al., 2017). Nightingale et al. (2017) even state that the manipulation of photos has increased rapidly in the last few years and that people find it difficult to distinguish real images from manipulated images. One example of such an alteration is a photo Dutch politician Geert Wilders posted on his Twitter account of fellow politician Alexander Pechtold, who was photoshopped in the picture so it appeared Pechtold was amidst radical Muslims (Thijssen, 2017). A more recent instance is the altered image of Emma González, a survivor of the Stoneman Douglas High School shooting and outspoken person for gun control, tearing up the United States constitution. In fact, the original image was for a Teen Vogue shoot and it was her ripping a paper gun target (Snopes, 2018). The altered image was spread upon social media by the National Rifle Association (NRA), a weapon lobby organization against more gun control. This is seen as an example of "fake news": creating a false narrative to misinform and deceive the audience (Tandoc et al., 2017a). As these examples show, the motivations for these manipulations are mainly political (Wardle, 2017) and Fitzpatrick (2018) describes these manipulations as "the act of creating an image or argument that favours particular interests".

However, as Fitzpatrick (2018) state, manipulation is not only the alteration of photos or videos. Facts can also be twisted to fit a specific agenda or one's interests by using logical fallacies or even eliminating information (Fitzpatrick, 2018). For example, Dickerson (2017) depicts a case wherein facts were manipulated in the small town of Twin Falls in the United States. There was an allegation of assault on a minor girl by two young foreign boys in Twin Falls and this news was shared during a city council. While local police forces where investigating the case, the story developed on its own on social media. With not many aspects of the case known, rumours began to arise and eventually a story developed with the title: "Report: Syrian 'Refugees' Rape Little Girl at Knifepoint in Idaho". This story was completely false (Dickerson, 2017) and by creating this false narrative due to the manipulation of facts, the town of Twin Falls was seized by "fake news". With all of this in mind, manipulation will be in this research defined as a form that is based on the manipulation of genuine information or genuine images with the intention to deceive or to harm the news consumer.

2.3.5 Advertisers/public relations

Besides manipulation, a false narrative is sometimes created by advertisers and public relations practitioners (Tandoc et al., 2017a). Their intention is to insert sponsored content, or other persuasive messages, into news media for economic gain, such as promoting products or selling an idea or company; a marketing message hidden in a news article (Farsetta & Price, 2006). Farsetta and Price (2006) label this "fake news", while Chen, Conroy, and Rubin (2015) call this "native advertising". An example of "native advertising" is an article about women's incarceration in *The New York Times* (Deziel, 2014). The article is about the increase of women's incarceration and its consequences, but also a promotion for the Netflix show *Orange is the New Black*. Schauster, Ferruci, and Neill (2016) explain that this form of "native advertising" is still deceitful and Hyman, Franklyn, Yee, and Rahmati (2016) state that "native advertising" contains a "significant risk of deception" and that people have trouble recognizing if an article is genuine news or a native advertisement. With this intention to mislead readers, some advertisements have been labelled as "fake news" (Tandoc et al., 2017a).

The earlier mentioned economical aspect of "fake news" plays a significant part in "clickbait" titles: headlines that catch the attention of a reader and what makes a reader 'click' on a news article (Blom & Hansen, 2014). Media outlets in the online world make an amount of money from the amount of 'clicks' by readers (Chakraborty, Paranjape, Kakarla, & Ganguly, 2016) and Chen et al. (2015) state that a "clickbait" title is an element of "fake news". For instance, the difference between a journalistic headline and a "clickbait" title can be seen in two headlines about Michelle Obama's biography. *The Washing Post* wrote: "Michelle Obama biography explores race's role in her worldview", while *MailOnline* wrote: "The first lady swearing! How a ten-year-old Michelle Obama lost out on a 'best camper' award because she wouldn't stop cursing" (Chen et al., 2015). This deceptive tactic of "clickbaiting" is perilous, as manipulating facts or covering unverified rumours as the truth to gain more readers, is harmful for news consumers (Chen et al., 2015). "Clickbait" titles are based on several news values, but usually do not live up to the hype of the readers expectation, and will leave them misled and disappointed (Chakraborty et al., 2016).

2.3.6 Propaganda

Besides the economical motive to mislead news consumers with false information, there is sometimes also a political motivation. Propaganda is the creation or adaption of information with a deliberate intention by political entities, or media outlets, foreign actors or interest groups (Persily, 2016) to influence "the public perception" (Khaldarova & Pantti, 2016; Tandoc et al., 2017a). Khaldarova and Pantti (2016) give the example of Channel One, an official Russian news channel. Their study shows that Channel One "published factually untrue news stories to influence public perceptions of Russia's actions" (Khaldarova & Pantti, 2016) and that the media outlet tried to create legitimacy for the policy of the Kremlin. Aro (2016) even states: "They [*Channel One*] created their own falsified narrative of me and my article, and spread lies on fake news sites about me". The creation of disinformation led to confused people and people that did not want to talk to her, as they believed she spread lies about Russians government and its inhabitants (Aro, 2016).

In overall, this gives six types of how "fake news" is defined, as described by Tandoc et al. (2017a): satire, parody, fabrication, manipulation, advertising/public relations, and propaganda. This does not mean that these six definitions are self-containing, but can include elements from the other definitions. For example, the fake story about Hillary Clinton and her email, "It's Over: Hillary's ISIS Email Just Leaked & It's Worse Than Anyone Could Have Imagined" (Berghel, 2017) is not only a fabrication and false, but also contains a "clickbait" headline. It can thus be seen as a combination of a fabrication and an element of advertising/public relations; the "clickbait" aspect. Dickerson (2017) claims this element of advertising/public relations is also found in a manipulated content. For this reason, an alteration is proposed and used to implement the elements of advertising/public relations

into the definitions of fabrication and manipulation.

Besides fabrication and manipulation containing elements of advertising/public relations, these two types of "fake news" also contain elements of propaganda. Neudert (2017) declares that propaganda is used to manipulate and fabricate content, conversations and politics and Waisbord (2018) explains that propaganda shares many characteristics with fabricated and manipulated content. For this reason, another alteration is proposed and used to implement the elements of propaganda into the definitions of fabrication and manipulation. This leaves four definitions of "fake news" that will be used in this research: satire, parody, fabrication, and manipulation. Table 1 shows the operationalisations of the four definitions that will be used in this research.

Table 1
Four operationalisations of "fake news".

	Operationalisation
Satire	"A form that is based on actual events and uses humour to critique society and interrogate power, but has no intention to deceive a news consumer."
Parody	"A form that is based on non-factual information and is noticeable for its ridiculousness, and has no intention to deceive a news consumer."
Fabrication	"A form that is based on non-factual information that is false and created to deceive or to harm a news consumer."
Manipulation	"A form that is based on the manipulation of genuine information or genuine images with the intention to deceive or to harm the news consumer."

Each operationalisation contains the earlier mentioned two dimensions: the level of facticity and the intention to deceive; both can be low or high. The model below shows the four operationalisations used in this research and what a news consumer could identify as "fake news":

Table 2
Model of the operationalisations

(2 x 2)	**Intention to deceive (High)**	**Intention to deceive (Low)**
Level of facticity (High)	Manipulation	News satire
Level of facticity (Low)	Fabrication	News parody

But as stated at the beginning of this chapter, the definition of "fake news" is somewhat difficult. With this model, the intention of this research is to determine what a news consumer states or defines what they perceive as "fake news". The following research question will be answered in this research.

RQ2: How do news consumers perceive "fake news"?

To answer this research question, the design and the method of this research will be described in the third chapter. After that the results are presented in the chapter four, which is followed by the conclusion and discussion of this research in chapter five. But first, we will define news consumption and different types of news consumers, which is followed by another research question.

2.4 News consumption and the news consumer

The landscape of news consumption has changed drastically the last decades, as a report from the Pew Research Centre (2012) states. Not only has there been a shift from traditional platforms, such as newspapers, television, and radio, to a more digital platform (Fenton, 2010; Pew Research Centre,

2012) as the internet (Wolswinkel, 2008), but the media landscape also moved from a "traditional press-broadcasting approach" to a more personalized and on-demand result for consumers as Papathanassopoulos, Coen, James and Aalberg (2013) assert. Due to these changes in the media landscape, a 'newer' form of news consumption (Schrøder, 2010) is on the rise and the circumstances are ideal for cross media news consumption (Breen, 2009), which is news consumption via different types of media and technologies (Boumans, 2005; Fenton, 2010; Breen, 2009). By using various types of media and technologies this form of consumption is being compared to a supermarket model; the news consumer chooses which 'products' it wants to 'consume' (Schrøder, 2010). Costera Meijer (2009) describes the behaviour of the so-called 'newer' news consumer as 'snacking'; checking and scanning news headlines so a consumer is up-to-date regarding the news.

Some of these shifts are caused by the arrival of digital platforms (Costera Meijer, 2007) and in particular by their features as portability and convergence, which "enables those with an interest in news to indulge themselves in an around the clock exposure" (Ksiazek, Malthouse, & Webster, 2010). Purcell et al. (2010) insist that the rise of the internet as a news platform "has been an integral part of these [consumption] changes", while Pentina and Tarafdar (2014) express that the rise of the internet "as an influential communication medium" drastically changed the extant models of information and news consumption. Internet technologies, as a whole described as Web 2.0, have eased the involvement of the public in observing, selecting, filtering, distributing, and interpreting events as Hermida, Fletcher, Korell and Logan (2012) state, with Costera Meijer (2009) adding that "internet news is clickable, always available and continually updated. Papathanassopoulous et al. (2013) and Costera Meijer (2009) remark there is a new generation of news consumers that mainly use the internet as a source for their news. This can be seen in the usage of internet as a source of information, as this has increased in the last decade (Pew Research Centre, 2008; Pew Research Centre, 2016b; Newman et al., 2017; Austin, Barnard, & Hutcheon, 2015) with a migration of consumers from printed sources to online sources (Maier, 2010). For example, the Pew Research Centre (2016b) found out that 81% of the American adults that follow the news closely or somewhat closely, get some of their news through websites, social media sites and other technologies, while Purcell et al. (2010) present in their study that about sixty percent of its respondents state that they use "between two and five online news sources", with twenty percent just relying on one website for their news. The digital news intake of consumers is also getting more portable and mobile, as the Pew Research Centre (2016b) state: 73% of American adults get the news from their phone, which has gone up from 54% in 2013; an increase that has not only happened in the United States, as Newman et al. (2017) show that smartphone news usage has increased in several other countries, such as Spain, Japan, Germany and the United Kingdom, in the last four years. This digitalization of news, and especially the rise of online platforms, provides the space to reach a mass audience online (Tandoc et al., 2017a). One of the most prominent changes has been the increase of news consumption via social media sites as Twitter and Facebook (Newman et al., 2017; Lee & Ma, 2012; Pew Research Centre, 2016b). Shao, Campaglia, Varol, Flammini, and Menczer (2017) state that these platforms are mainly used due to their low cost and accessibility and one of the most notable examples of social media impact was during the 'Arab Spring' in 2011 (Tufceki & Wilson, 2012); an illustration how social media facilitated rapid exchange and spread of information (Hermida et al., 2012; Chen et al., 2015; Tandoc et al., 2017a) and how traditional beliefs of how news should look like were disrupted by social media (Tandoc et al., 2017a; Singer, Hermida, Domingo, Heinonen, Paulussen, Quandt, Rech, & Vujnovic, 2011). And these waves of digital innovations have had an effect on the aspect of "fake news" (Bounegru et al., 2017; Rini, 2018).

One of the core features of "fake news" is that it widely circulates online (Bounegru et al., 2017; Rini, 2018) and according to Fletcher, Cornia, Graves, and Kleis Nielsen (2018) the stream of online misinformation and disinformation has grown and this has become a serious concern. Allcott and Gentzkow (2017), Ratkiewicz et al. (2011) and Rini (2018) present that "fake news" is mostly shared on social media as Twitter or Facebook. Ratkiewicz et al. (2011) explain that these platforms

are perfect for a news consumer due to their low costs, but Shu, Sliva, Wang, Tang, and Liu (2017) express that social media for news consumption is a double-edged sword. With their aspects as rapid distribution of information, easy access and low costs, it guides consumers to seek it out and use it, but "fake news" can easily be spread via these platforms (Shu et al., 2017). Waldrop (2017) confirms this image of a mixed blessing as the recent technologies have created a perfect climate for distributing information, but also for manipulation and abuse; it could even threaten "any sense of shared truth" (Waldrop, 2017). One of the most common examples of "fake news" on social media are so-called "internet trolls"; fake accounts that can post false content and interact with other people, while spreading misinformation (Shao et al., 2017). Chen (2015) even describes an army of Russian "internet trolls" that distribute "fake news" and has far-reaching consequences; accusations of meddling in the 2016 American presidential election (MacFarquhar, 2018) and trying to intervene in the elections for the House of Representatives in the Netherlands (Kist & Wassens, 2018). Besides this political reason, a financial reason can also be the reason to spread "fake news" as Burger and Schenk (2019) exposed a family from Macedonia that extended "fake news" for financial gain. Subrahmanian, Azeria, Durst, Kagan, Galstyan, Lerman, Zhu, Ferrara, Flammini and Menczer (2016) warn for the dangers of these accounts or people, while Ferrara, Varol, Davis, Menczer, and Flammini (2016) express that they have a potential influence to misinform news consumers.

Besides the digital innovations, the alterations in news consumerism have created a modern news consumer (Pew Research Centre, 2016c; Purcell et al., 2010). In general, this alteration of the news consumer is about the change from a passive user to an active user (Pew Research Centre, 2008), with the thinktank expressing that "news consumption is shifting from being a passive act – tell me a story – to a proactive one – answer my question." (Pew Research Centre, 2008). This shift is noticeable, as Purcell et al. (2010) remark: from getting the news at fixed times and places to selecting the news at moments that are conform to the news consumers' needs. Taneja, Webster, Malthouse and Ksiazek (2012) call this an "anywhere, anytime" premise of news consumption and more customized news that fits the desires and interests of said news consumer (Purcell et al., 2010). Even though news consumers nowadays have the accessibility to an immensely varied media environment (Diddi & LaRose, 2006) and there are tremendous possibilities for news consumers to explore and get the news (Purcell et al., 2010) at any place and at any time (Costera Meijer, 2007), the accumulation of news differs between consumers (Ahlers, 2006). And, as Ahlers (2006), states: there are different types of news consumers.

2.5 Different types of news consumers

With the earlier mentioned changes of technologies, platforms and news consumption, consumers now have the "power to do more than just receive information" (Hayes, 2008). They can now choose what to do with that information; evaluate, add value, reshape or pass it along to friends, family or colleagues (Hayes, 2008). A news consumer that is interested in news now has the possibility to indulge themselves with news (Ksiazek et al., 2010) as people have an unbelievable amount of news outlets to choose from. Ksiazek et al. (2010) state that news consumers often rely on multiple sources to get their news and Tewksbury (2003) found that some online news consumers also read a newspaper and watch television for their news, while news consumers that use the internet are more likely to make use of more traditional news sources than non-consumers of internet news (Dutta-Bergman, 2004). This form of consumption across multiple platforms illustrates the concept of media convergence: content is able to move between different platforms due to the "diminishing technological boundaries of media" (de Sola Pool, 1983; Yuan, 2011). This convergence, and the previously described digitalization, is a sizable dominant driver for new media consumption patterns (Papathanassopoulous et al., 2013) as consumers now have the ability to form their own consumption patterns due to the availability of content on demand (Napoli, 2011). As Deuze and Fortunati (2011) point out: one's personal interest plays a more prominent role now in the selection of news.

Considering this, there are clear distinctions between news consumers as Ahlers (2006),

Ksiazek et al. (2010) and the Pew Research Centre (2008) describe. Ahlers (2006), for example, gives a distinction between four different types of news consumers: news consumers that get their news online, news consumers that use online and offline sources, occasional users of the internet as a source for their information and news consumers that only get their news from offline sources such as a newspaper, radio and television (Ahlers, 2006; Saarelma & Oittinen, 2006). The Pew Research Centre (2008) divides news consumers that follow the news with a certain regularity in three groups: traditionalists, who almost exclusively use traditional forms of media, such as television, radio and newspaper; integrators, who use the traditional media as the main source of their news, but also use online sources; and net-newsers, who mainly use the internet as their main news source (Pew Research Centre, 2008).

In this research, these groups described by the Pew Research Centre (2008) will be used to identify the respondents into different groups of news consumers. Nevertheless, an alteration is proposed and used for these distributions. This is mainly about the term and the description of integrators, as this is obsolete. The narrative that news consumers use traditional media as their main source of news, and online sources as a secondary source, is outdated. as Purcell et al. (2010), Schrøder (2010), Pentina and Tarafdar (2014) and Hermida et al. (2012) remark: news consumers are shifting from traditional platforms to digital platforms, with the Pew Research Centre (2016c) describing that more than 8 out 10 respondents get their news online. Ahlers (2006) model states that this group uses online and offline sources and that seems a better description. She gives this group of news consumers the name multi-channel users and this term is used in this research to describe news consumers that use multiple media channels for their information collection.

However, the model of Ahlers (2006) is based upon news consumers that consume the news, which omits a group the Pew Research Centre (2008) included: people who are not actively searching for news or who want to avoid it all together. The proliferation of new media technologies does not only offer the possibility to indulge oneself with news "around the clock", but those with no interest or so-called 'avoiders' are given endless possibilities to avoid the news (Ksiazek et al. 2010). As Ksiazek et al. (2010) describe, there are people who just consume a small amount of news or avoid news media such as newspapers, television or the internet. The Pew Research Centre (2008) classifies this group as "disengaged", as they express a disinterest in news or actively try to avoid it. Blekesaune, Elvestad and Aalberg (2012) state that the proportion of disconnected people – those who avoid news or never follow it – has grown in Europe between 2002 and 2008, while Newman et al. (2017) describe that the proportion of news avoiders in European countries is between 20 and 30 per cent, with deviations such as Greece and Turkey, up to 60 per cent. These numbers define another group of news consumers: the disengaged.

With this alteration and the distinction between the groups, four different types of news consumers can be distinguished: the disengaged, consumers that do not follow the news or actively try to avoid it; multi-channel users, consumers that use multiple media forms for their information – a combination of newspaper, television, radio, mobile devices or the internet; traditionalists, consumers that only use traditional forms of media, like newspapers, radio and television or; net-newsers, consumers that mainly use the internet or mobile devices as their source for news. Therefore, with this in mind, the perceptions of the different types of news consumers will be tested to see if they recognize "fake news". News consumers will be divided into one of the four different groups and try to recognize "fake news", which is characterised by the operationalisations of fabrication and manipulation. The following research question will be answered in this research:

RQ3: To what extent does each type of news consumer recognize "fake news"?

To answer RQ1, RQ2, and RQ3, the design and the method of this research will be described in the third chapter. After that the results are presented in the chapter four, which is followed by the discussion and conclusion of this research in chapter five.

3. Method and design

To answer the research questions a research design was developed and this will be explained in this chapter. First the research design will be described and why it was chosen. After that the stimuli will be explained. This is followed by a description of the procedure and an explanation of the respondents. Finally, the measures in this study and the validity and reliability of these measurements will be elaborated.

3.1 Research design

As described earlier, news consumers have different views about the term “fake news” and its definition (Newman et al., 2017). Their personal judgment on what defines “fake news” may differ, so it is important to have a method that analyses the distinctive perspectives of news consumers. The Q-methodology is a research method that provides a basis for subjectivity (Brown, 1993) and is developed by psychologist William Stephenson to analyse personal viewpoints (Akhtar-Danesh, Baumann & Cordingley, 2008). It is a mix of a qualitative and quantitative research method (Stenner & Stainton Rogers, 2004) and is useful for the investigation of a subjective issue such as human perception (Chinnis, Summers, Doerr, Paulson, & Davis, 2001) and to uncover diverse patterns of thought (Akhtar-Danesh, Baxter, Valaitis, Stanyon & Sproul, 2009) on a specific topic (Goldman, 1999). This method has the capability to “provide unique insights into the richness of human subjectivity” (Dennis, 1986) and gives respondents the tools to construct their own frame of reference on a certain issue (Brown, 1980). It also gives researchers the possibility to identify groups of respondents that have similar and different viewpoints and to determine resemblances and differences between groups (Akhtar-Danesh et al., 2009). The number of participants is not an important issue, as Brown (1993) explains: it is about the representation of different frame of references about the topic of the study.

To start this Q-methodology the researcher had to identify the concourse (Brown, 1993), which are the different viewpoints about a certain issue (McKeown & Thomas, 1988). A concourse about “fake news” would be about the various perspectives news consumers have about “fake news”. This process is followed by the development of statements that represent the complexity and diverse facets of the concourse (Ellingsen, Størksen, & Stephens, 2010). The participants in the Q-study then get to start the sorting process in which they arrange the statements in their preferred order of importance in a distribution grid (Ellingsen et al., 2010). The value scale in a Q-sort could range, for example, from -3 to +3, in which -3 indicates statements placed by the respondent he or she most disagrees with, and +3 displays statements placed by the respondent he or she most agrees with.

Due to the ambiguity of “fake news” multiple value scales for the Q-sort were used, seven in this study, as participants could have different points of view on the aspect of “fake news” and the degree of *fakeness* per statement for the participants could differ (Thijssen, 2017). The Q-sort table for this study can be seen in table 3.

Table 3
The Q-sort table used in this study.

-3	-2	-1	0	+1	+2	+3
100% fake news	largely fake	partially fake	not fake, not genuine	partially genuine	largely genuine	100% genuine news

To further identify the different perceptions of respondents about the construct of “fake news”, and especially their underlying reasons for why a statement is perceived as “fake news” or not as “fake news”, a method is needed that can clarify the given answers by the respondents. The qualitative method of semi-structured interviews uses a checklist of matters and questions a researcher wishes to cover during a session (Bryman & Bell, 2007) and is useful for the exploration of distinct perceptions and opinions of respondents (Barriball & While, 1994). It also helpful as it helps to uncover respondents’ motivations, their thoughts and ideas about a specific topic and to clarify certain answers (Bryman, 2008; Barriball & While, 1994; Adams, 2005). These semi-structured interviews were used in this study to identify the rationale of respondents and to make clear of their explanation why a statement would be “fake news” or why it would not be considered “fake news”.

3.2 Q-sample

A Q-sort needs statements, as Ellingsen et al. (2010) explain, and these are developed by using various sources, such as literature or other sources that could provide any information about the topic (Corr, 2006; Paige & Morin, 2016). The amount of statements differs per topic and per study, but an important aspect is that the number of statements should not overwhelm respondents (Schlinger, 1969; McKeown, Hinks, Stowell-Smith, Mercer, & Forster, 1999) and not be too time-consuming for the respondents (Du Plessis, 2005). However, the statements in this study were a bit different, because news consumers needed to define “fake news” and describe why something is false or fake. This meant that the statements in this study were replaced by news articles to see what a respondent would perceive as “fake news” and why.

The Q-sample for this study was developed and written by the researcher and multiple sources, such as newspapers, interviews and talk shows, were used to establish the news articles. In total, twenty news articles were constructed as there must be a workable amount for the respondents. The fundament for these articles were the four operationalisations of “fake news”, as described in chapter 2, and the operationalisation of genuine news, which is “a form that is based on detailed information about the most recent and significant event and is objective”. This means that each operationalisation, genuine news, satire, parody, fabrication, and manipulation, consisted of four news articles. This unequal distribution of news articles – sixteen depicted as “fake news” and four as genuine news – was intentional as it was the purpose of this study to find out what respondents perceive as “fake news”. A counterpart for the false articles is therefore needed, as respondents would otherwise think there were only false news articles and no real news. The addition of genuine news articles was essential to see what respondents perceived as “fake news”.

Each article is between 200 and 300 words as reading and analysing the articles demanded the highest form of attention and focus of the respondent (Akhtar-Danesh et al., 2008). All the articles were in Dutch, the native tongue of the researcher and the respondents, to avoid any translation errors. The stimuli was written over the course of the summer of 2018 and featured a different array of subjects, such as sports, foreign news, domestic news and politics. There was also a difference between recent issues and news that mattered a while ago. This was done to maintain a balance between recent news and ‘older news’. Table 4 shows the twenty news articles.

Table 4
The twenty news articles

	Articles
Genuine news	Facebook data stolen
	Minister Blok and Suriname
	Situation of Belgian prisons
	Storm claims two lives
Parody	Linguists and the alarm bell
	Rutte promises: Dutch people screwed
	FIFA: Islamic State will host World Cup 2026
	Friesland and the conscription against ABN
Satire	Trump and collusion
	Binding study advice
	Mandatory vaccination
	VVD-member and the scandal syndrome
Fabrication	NPR and Clinton and illegal voters
	Wilders and Pechtold
	Girl (15) raped
	Juncker and influence of the European Union
Manipulation	Rutte praises Trump
	Popes and the Vatican
	Tax rates
	Government controls research results

An example of such a news article can be seen in figure 2, which is an illustration of a genuine news article. These genuine news articles were written from the journalistic viewpoint of journalistic objectivity, which requires that the journalist is neutral and simply reports the facts (Calcutt & Hammond, 2011).

Figure 2
Example of a genuine news article.

Storm claims two lives

The heavy storm that plagued the Netherlands yesterday, claimed the lives of two people. In Enschede a 62 year old male died when a branch landed on his car, while in Olst, Overijssel, a 62 year old man did not survive a branch hitting his head.

It was one of the heaviest storms in the last fifty years to pass over the Netherlands, leaving a trail of destruction. After the KNMI issued a code red, the Dutch railroads made the decision to temporarily cancel the railway traffic countrywide in regard to guarantee the safety of travellers and personnel. A spokesman reported that “the storm has caused many disruptions and damage to the tracks and overhead lines”.

The railroad wasn’t the only aspect affected by the western storm as the fire brigade received more than ten thousand reports and at least 66 trucks flipped over due to the storm. Airport Schiphol cancelled all flights when the storm hit its peak and in cities such as Amsterdam and The Hague multiple trams were cancelled.

Insurance companies are expected to bring a preliminary damage report today, but it is certain that this amount will surpass 50 million euros. The insurers expect millions of euros to be added on top of this, a spokesperson of the insurers has announced.

As stated before, the other articles were based upon and deliberately written with the four operationalisations of “fake news”. For example, a news parody article was noticeable for its ridiculousness, while a news satire article used humour to critique society (Tandoc et al., 2017a). Both articles had no intention to deceive the respondent. Fabricated articles were completely contrived by

the researcher, while manipulated articles consisted of genuine information being manipulated. Both articles had the intention to deceive or harm the respondent. Figure 3 shows an example of a parody article. All stimuli can be found in Appendix A and the example given in figure 3 is translated from Dutch to English.

Figure 3
Example of a (false) parody article.

FIFA: Islamic State will host World Cup 2026

The FIFA has announced that the World Cup of 2026 is going to hosted by Islamic State. This is the outcome of a poll amongst the global football association's members held during a conference in Zurich.

FIFA president Gianni Infantino is pleased with the allocation to IS. "With a World Cup organised by IS we are not restricted to just two countries, but we get the choice of multiple large areas like Iraq, Syria and even some provinces in Iran. This constant spread of organisational surface offers the space for multiple host cities."

Besides the stable proliferation of the potential playing area, FIFA is also really glad with the rapid construction of the stadiums. "In no time, apostates and builders from Qatar who couldn't leave the country after the last World Cup, will erect various stadiums. This is a win-win situation for us and for the guest workers", says Infantino.

Caliph Abua Bakr al-Baghdadi is delighted with the assignment of the World Cup to the caliphate and the recognition they receive as organiser for the World Cup. "This is the perfect moment to convert the infidels to the true teachings of the Islamist ideology. As Infantino, a heretic himself, explained, the stadia will be built quickly to honour the holy one. The Sharia Law will be applied, men and women will be separated and alcohol is strictly forbidden. There is the probability that my troops will execute the builders and demolish the structures, since idolatry is an unforgivable sin."

IS have not yet confirmed their participation, but they are considering. A spokesperson of the organisation explains that the constant battle against infidels makes it quite difficult to put a team together.

3.2.1 Pre-test

With the twenty articles written, a pre-test was conducted. The purpose of the pre-test was to establish the validity and applicability by testing the accessibility, comprehensibility and readability of all the news articles. To ascertain this, two respondents, one female (54) and one male (27), from the social circle of the researcher were asked to participate and to distribute the news articles in the Q-sort. They were asked to provide feedback about the clarity of the news articles, their length, use of language, tone of voice and subject matter. They acted positively on suitability, readability, and accessibility of the articles and based on their feedback, several news articles were modified to strengthen the content validity. Both respondents also arranged the news articles differently across the Q-sort and gave distinct subjective meanings on the aspect of "fake news". They also answered several questions as to why they arranged news articles in a certain value scale. The two respondents were also asked about their news consumption ("*Which media do you use to get your news?"*). With the pre-test complete, it was established that the news articles were adequate enough to clearly represent the dimensions "fake news" is based upon: facticity and intention to deceive.

3.3 Procedure

The Q-study and the interviews were conducted over the period of a month (October – November 2018) at various locations. Through a convenience sample twenty-one respondents were asked to participate in the study as they were easily available (Saumure & Given, 2012) and the study was deemed time-consuming and intensive for the respondents (Du Plessis, 2005). All the respondents originated from the social circles of the researcher. The Q-methodology often uses such a non-

probability sampling procedure to select respondents (Du Plessis, 2005; McKeown & Thomas, 1988).

Respondents received the news articles and received the following question before beginning the Q-sort: "*To what extent are the articles in front of you genuine news or "fake news"?*". Respondents then got the task to read and analyse the news articles and place them in one of the seven value scales. The researcher gave the respondents the time they needed to read the articles, place the articles and to announce they were ready with the Q-sort. Alterations were prohibited after any of the respondents finished their Q-sort. Respondents were obligated to place a certain amount of articles at the value scales. For example, at the value scale of +3 and -3 only two news articles could be placed. This forced-choice condition ensured that respondents had to pay close attention, reflect on the significance of each article and had to make a well-calculated decision on their placement (Du Plessis, 2005). Respondents were then asked to give a definition of "fake news". The definitions of "fake news" from the respondents can be found in Appendix B.

After the Q-sort was completed, respondents were interviewed to clarify their Q-sorts. This was done with semi-structured interviews. The researcher and the respondents spoke about the news articles, their explanations on why a particular news article was perceived as "fake news" or why it was not seen as "fake news" and their overall train of thought about "fake news" and news in general. The interviews varied in length between thirty-five minutes and an hour and a half. The transcriptions of these interviews can be found in Appendix C. After the interviews, respondents were asked to give a definition of genuine news and they were also asked about their news consumption and the researcher placed them into of the one four corresponding types of news consumers. The definitions of genuine news from the respondents can be found in Appendix B.

3.4. Respondents

As stated earlier, twenty-one respondents participated in the Q-study and the interviews. The researchers decided that twenty respondents was the minimum for a proper analysis. The amount of respondents for a Q-sort is not the key issue as Dennis (1986) argues: "representation of different points of view about the theme of the study" is the most important aspect. But this differs for interviews as Guest, Bunce, and Johnson (2006) state that saturation will occur after conducting a certain amount of interviews. This means that no new information or themes are observed in the data (Guest et al., 2006). According to Guest et al. (2006) this point of saturation happens after twelve interviews.

Fourteen of the respondents were male (66.7%) and seven respondents were female (33.3%). The age of respondents varied between 24 and 76 years old with a mean of 38 years. Their demographic characteristics can be seen in table 5.

Table 5
Demographics of the respondents.

		n	%
Age	20 – 35	15	71.4%
	36 – 55	2	9.5%
	56 – 75	3	14.3%
	76+	1	4.8%
Education	Lower education	5	23.8%
	Medium education	9	42.9%
	Higher education	7	33.3%
Gender	Male	14	66.7%
	Female	7	33.3%

All respondents stated that they follow the news and there are differences in their news consumption. Fourteen respondents were classified as multi-channel user (66.7%) and stated that they use multiple media channels for news consumption. Five respondents were labelled as traditionalist (23.8%) and declared they use traditional media, such as newspapers, radio, or television for their news consumption. Two respondents were categorised as net-newser (9.5%) and stated that they only use the internet for their news consumption. Table 6 shows the respondents and what type of news consumer they are.

Table 6
Respondents and which type of news consumer they are.

Type of news consumer	Respondent	Age	Gender	Media used for news consumption
Multi-channel user	Respondent 1	54	Male	Television, internet, newspaper, radio
	Respondent 2	26	Male	Television, internet, newspaper, radio
	Respondent 3	27	Male	Television and internet
	Respondent 5	50	Male	Internet, newspapers, radio
	Respondent 6	30	Male	Television, internet, newspaper
	Respondent 7	31	Male	Television and internet
	Respondent 8	24	Female	Television and internet
	Respondent 9	27	Male	Television, internet, newspaper
	Respondent 10	28	Male	Television, internet, newspaper
	Respondent 11	24	Female	Television and internet
	Respondent 15	27	Male	Television, internet, radio
	Respondent 16	25	Female	Television, internet, radio
	Respondent 19	25	Female	Television and internet
	Respondent 20	27	Male	Television and internet
Traditionalist	Respondent 12	76	Male	Television and newspapers
	Respondent 13	74	Female	Television and newspaper
	Respondent 17	70	Male	Television and newspapers
	Respondent 18	64	Female	Television and newspaper
	Respondent 21	24	Female	Newspaper
Net-newser	Respondent 4	29	Male	Internet
	Respondent 14	27	Male	Internet

3.5 Measures

Stenner and Stainton Rogers (2004) state that Q-methodology does not actually claim to measure anything and therefore it has an unconventional relationship in regard to validity and reliability. Akhtar-Danesh et al. (2008) describe that the validity of a Q-study is evaluated by content validity, face validity and the Q-sorting validity. The content validity in a Q-sort involves the examination of the test content to "determine whether it covers a representative sample of the behaviour domain to be measured" (Anastasi & Urbina, 1997). This is usually assessed by experts and

a literature review (Polit & Beck, 2008; Valenta & Wigger, 1997). The content validity was evaluated and assured with an extensive literature review, the model from Tandoc et al. (2017a) and the journalistic expertise of the researcher. As a graduated journalist, the researcher controls important journalistic principles, such as tone of voice in the articles, the subject matter and how to manipulate or fabricate an article. Face validity refers to the test and if it seems valid and meaningful to respondents that take the test (Holden, 2010). For face validity Valenta and Wigger (1997) express the need to address the articles in the "participants' words", and that the stimuli should only be edited for readability and grammar. This is assured by the results of the pre-test. Q-sorting validity specifies the point of view from an individual respondent. Brown (1993) states that there is no "external criterion for evaluating an individuals' response to a particular statement". This means that how a respondent ordered his or her articles in a Q-sort is deemed a valid expression of his or her opinion.

After the data collection, a factor analysis of the respondents' Q-sorts was conducted. This was done to identify groups of respondents that agree on several items in a similar way (McKeown & Thomas, 1988; Watts & Stenner, 2005; Brown, 1980; Stephenson, 1961). Akhtar-Danesh et al. (2008) explain that Q-sorts that correlate significantly with each other form such a group, which is known as a factor. Each factor in an analysis represents a group of respondents that have similar views in relation to the theme of the study. The factor analysis was run via the PQMethod program, which is a statistical program developed by Peter Schmolck (Schmolck, 2014) that calculates intercorrelations among the Q-sorts. The program is custom-made for the requirements of Q-studies, as PQMethod allows to easily enter the data (the Q-sorts) as they are collected; so as 'piles' of statements.

PQMethod can analyse the data with the centroid method or the principal component method. The centroid method estimates the communalities between Q-sorts variances with other Q-sorts, while the principal component method assumes that each Q-sort is invariant and searches for the common variance (the correlation) of the variables (Comrey, 1973; Newman & Ramlo, 2010; Bock, 2007; Thurstone, 1947). There is also the possibility to rotate the factors analytically (called varimax) or judgmentally by the researcher. A researcher could use the judgmental rotation if he or she wants to cluster respondents based on demographical variables, such as gender, age or education. After using the centroid method or a principal component method, relevant entries that seem important can be 'flagged' for the calculation of factor scores. The purpose of flagging entries is to retrieve more distinguishable perspectives (Zabala, 2014) and to relate particular Q-sorts with a factor (Du Plessis, 2005). Webler, Danielson, and Tuler (2009) clarify that this is an important step in a factor analysis, as the final description of a factor is based on the Q-sorts that are flagged. This means that these Q-sorts will explain the factor (Zabala, 2014).

The PQMethod program also identifies distinguishing statements and consensus statements. A distinguishing statement is a statement that is distinct (Brown, 1993; Coogan & Herrington, 2011) if a pair of factors calculates a statistically significant difference between the Z-scores of a statement (Zabala, 2014). This means that a respondent that loaded on a factor may have placed a particular statement in a position, for example "fake news", that is significantly different from other respondents that have loaded on other factors and have arranged the same statement (Coogan & Herrington, 2011). So for example, if a respondent placed the genuine news article about the storm (*"Storm claims two lives"*) at the -3 column and loaded on factor 2, but the article was arranged by other respondents under the +3, +2 and +1 columns and have loaded on these other factors respectively, it would show that respondents that would load on factor 2 thought it was more "fake news" than the other factors (Coogan & Herrington, 2011). A consensus statement is a statement where there are no significant differences between any pair of factors and where people have agreement on (Zabala, 2014; Coogan & Herrington, 2011). It tells which areas of the topic of the study people agree on. And the distinguishing statements and consensus statements are important, as they help a researcher to identify and define a factor (Coogan & Herrington, 2011; Zabala, 2014; Zabala & Pascual, 2016).

A principal component method was used in this study, as this method seeks the least numbers of factors that can account for the common variance (the correlation) of a set of variables as Comrey

(1973) explains. The principal component method gives the eigenvalues of the factors and eigenvalues that have a value of less than 1.00 are not considered to be stable (Girden, 2001; Braeken & van Assen, 2017). The criterium for eigenvalues is that its value is greater than 1.00, which is called Kaiser's criterium (Kaiser, 1960; Brown, 1980). The principal component method provided five factors, each with an eigenvalue greater than 1.00. These factors were then rotated as Akhtar-Danesh et al. (2008) explain that this could generate more relevant factors. A varimax rotation was used for the rotation of factors, as there was no theoretical justification for a judgmental rotation. Instead of five factors, four factors were chosen as Du Plessis (2005) states that there is a rule in Q-methodology that asserts that only three or four factors have any value.

Another part of the data collection was analysing the semi-structured interviews with the respondents. This was done to identify the different perceptions of respondents about the construct of "fake news" and why a news article was perceived as "fake news" or why it was not seen as "fake news". As stated earlier, the interviews varied in length between thirty-five minutes and an hour and a half. All the interviews were recorded by a mobile device and were detailed and accurately transcribed by the researcher. The interviews were verbatim transcribed and the researcher used the website oTranscribe (https://otranscribe.com/) for this process. The transcriptions of the interviews can be found in Appendix C.

To analyse the interview data, a researcher has to code the data (DeCuir-Gunby, Marshall, & McCulloch, 2011). Miles and Huberman (1994) describe codes as tags or labels that are assigned to "units of meaning to descriptive or inferential information" that are compiled during a study. These codes can be developed by using an existing theory (theory-driven) or emerge from the raw data (data-driven) (Ryan & Bernard, 2003). To help to analyse interview data, researchers use a codebook, which is a set of "codes, definitions, and examples" that is used as a guide for the data (DeCuir-Gunby et al., 2011). A codebook is deemed fundamental for the analysation of qualitative data, as it provides a "formalized operationalisation of the codes' (MacQueen, McLellan, Kay, & Milstein, 1998; Crabtree & Miller, 1999; Fereday & Muir-Cochtrane, 2006; Fonteyn, Vetesse, Lancaster, & Bauer-Wu, 2008). The structure of a codebook consists of multiple components, such as the code name, a definition and examples (MacQueen et al., 1998; DeCuir-Gunby et al., 2011) and coding the data is to assign the codes, that are defined and operationalised in a codebook, to raw data, which allows the researcher to reduce and simplify the data (DeCuir-Gunby et al., 2011).

After a thorough readthrough of all the transcriptions, several themes emerged from the data. For example, a respondent would note that he could not envision what was written in the news article or that a respondent read or heard something else about the subject depicted in the news article. For the structure of the codebook used in this study, the themes were named 'arguments used by respondents' and it also contained the definitions of the arguments and several examples of such an argument. Table 7 shows the codebook used in this study.

Table 7
Codebook for arguments used during interviews.

Argument	Definition	Example(s)
1**) Vision/perception**	The image or the perception a respondent has of an event, someone or something. This is based on a combination of viewpoints, norms, values, and personal experiences that determine how a respondent perceives and assesses something. The images or perceptions a respondent has of an event, someone, or something may differ for a respondent. A respondent cannot envision a quote from someone, an event, or certain statistics or data as this is in conflict with his or her own viewpoints, norms, values, and personal experiences of that quote, event, person or data and statistics.	I cannot imagine that he or she has said this. It seems improbable that this has been said. Because it has happened more often, I could see this happen too. In my view, this is… If I see how… I cannot handle this. That is unthinkable. I don't see that happening. This number is very high for me. I find this far-fetched/unbelievable. I think it contains a grain of truth.
2**) Prior knowledge**	The prior knowledge a respondent has or expects to have about a certain subject, event or person. The respondent compares and bases the given information in the article with previously heard or read information that he or she has obtained via television, newspaper, internet or radio. It is also possible that the respondent expects or thinks that he or she knows at least something about a subject, event or person, whether it actually is true or not.	I have seen this. I have read or heard about this. I would otherwise have heard or read about it. If this has happened, I would have heard about it. I remember something about this… I can't exactly remember something about this… I have seen this on the news. I know that this topic is actual.
3**) Use of language**	The language used in the articles. Respondents may find the use of language formal, informal, humorous or the tone of voice eye-catching or conspicuous.	You cannot write like that. It has a humorous approach. This is a disparaging way of writing. Casual language. Finding it humorous and laughing about the article. A news article is more eloquent.
4**) Missing information in article**	The respondent states that there is information missing in the article. This can be the absence of statistics, data, dates, or general information for the respondent. In addition, it also possible the respondent thinks that something is told from a certain perspective, or just one perspective. The reason for this is to discredit someone or, according to the respondent, to consciously distort something.	I'm missing here something. Information is missing here. This is just one particular angle. Discrediting someone. To distort something. I still have questions about this… An imagined aspect in the article.
5**) Lack of respondent's knowledge**	The respondent knows too little about the subject, event, the person in question or other related factors described in the article. This can also be disinterest in the subject, event or the person in question or not having the need to follow the news.	I did not know anything about this. I know very little about this. I have missed this… I have not read or heard about this.
6**) Subjectivity in article**	The respondent thinks that the opinion of the writer of the article is very obvious and present. According to the respondent this gives a clear subjective aspect to the article.	This is his opinion. That is the opinion of the author. It looks like an opinion piece. This is a column. Too much opinion in this for a news article.
7**) Intuitive**	The respondent has or experiences a certain feeling concerning the article, the discussed subject or event or the person in question. Certain aspects of an article may be more important for a respondent than other aspects.	I had this feeling. A gut feeling. That's the feeling I have about this. That is just my instincts. For me this feels more important.
8**) Usage of sources**	The respondent finds a source reliable, prefers a particular source or wants to read multiple sources that report the same about a subject, event or the person in question. It can also occur that a respondent does not trust a source or finds it unclear. Besides this, it is also possible that a respondent sees an authoritative source, such as an institute, scientist or expert, as a reliable source.	That is the reputation of a newspaper. When I see something on the NOS… I think this is a reliable source. This is untrustworthy source. That is a source that kind of makes fun of the news.

The reliability of a codebook was tested by using multiple coders and establishing the interrater reliability, which is the consistency between the coders (DeCuir-Gunby et al., 2011; Hallgren, 2012). There are multiple techniques to calculate interrater reliability, but the most used approach is Cohen's kappa coefficient (κ) (Cohen, 1960; Krippendorf, 2004). The goal of Cohen's kappa is to establish the consistency of listing arguments of two distinct raters into different categories. In others words: is there consensus between observed agreements of two coders? The score of Cohen's kappa falls between 0 and 1 (DeCuir-Gunby et al., 2011; Hallgren, 2012). Landis and Koch (1977) propose that a score less than 0.1 suggests poor agreement, scores between 0.1 and 0.20 signifies slight agreement, scores between 0.21 and 0.40 implies fair agreement, scores between 0.41 and 0.60 indicates moderate agreement, scores between 0.61 and 0.80 indicates substantial agreement and scores between 0.81 and 1.00 signifies almost perfect agreement.

To test the reliability of the codebook, a second coder was appointed. With 332 written pages of interview transcriptions, the decision was made to use the ten percent condition for sampling. These 32 pages where then randomised via a randomiser (www.randomlists.com). After the randomisation, each coder had to individually analyse the 32 pages to identify which arguments arose. It could happen that a coder observed an argument, while the other coder did not perceive this argument and vice versa. Therefore, a 'rest category' was added that included observed arguments that were not agreed upon, or not observed by one of the two coders. When the individual analysing of the pages were done, the coders met to see the consensus between observed arguments. To see the consensus, the site GraphPad (www.graphpad.com/quickcalcs/kappa1) was used as this site calculates Cohen's kappa (κ). Hallgren (2012) states that a κ of 0.7 is desirable, which indicates substantial agreement between coders.

The first interrater reliability test was done in December of 2018, which gave a κ of 0.619. DeCuir-Gunby et al. (2011) state that the development of a codebook demands repeated examinations to specify and detail the codebook even more. The codebook was revised to specify it even more and a new analysis was done in January of 2019. This gave a κ of 0.781. Cohen's kappa can be seen in table 8.

Table 8
Cohen's kappa (κ) of 0.781.

		Coder 2									
	Arguments	1	2	3	4	5	6	7	8	Rest	**Total**
Coder 1	1	51	0	1	0	0	0	0	1	3	56
	2	0	31	0	0	1	0	0	0	1	33
	3	0	0	16	1	0	1	0	0	1	19
	4	0	0	1	10	0	0	0	0	1	12
	5	0	0	0	0	12	0	0	0	1	13
	6	0	0	0	0	0	1	0	0	0	1
	7	1	0	0	0	0	0	7	0	0	8
	8	0	0	0	0	0	0	0	15	1	16
	Rest	8	1	5	0	1	0	1	0	0	16
	Total	60	32	23	11	14	2	8	16	8	174

Number of observed agreements: 143 (82.18% of the observations)
Number of agreements expected by chance: 32.3 (18.55% of the observations)

4. Results

In this chapter the results of this study will be presented. First, the definitions of "fake news" given by the respondents will be described. After that a comparison of means between the news articles will be given and which news articles were perceived as "fake news". This is followed by the arguments respondents used to describe why they perceived a news article as false. Finally, a factor analysis was conducted to identify groups of respondents that agree on various items in the same manner.

4.1 Definitions of "fake news" by respondents

Before the Q-sorts took place, respondents were asked to give their definition of "fake news" to see what they would define as "fake news". There are some similarities between descriptions, but no two descriptions were exactly the same. A multitude of respondents defined "fake news" somewhat as news that is simply not true or falls outside their reality or personal perception. There were also respondents that characterised "fake news" as distorted or fabricated facts with the intention to influence. Other respondents described "fake news" somewhat as news that is made to entertain. Table 9 shows the respondents' definitions of "fake news".

Table 9
Definitions of "fake news" by respondents.

Respondents	Definition of "fake news"
Respondent 1	"News of which you already know in advance that it simply cannot be true. Because it is not possible."
Respondent 2	"Satire which is obviously not based on truth. If there is deliberate misinformation or only a certain part of the story is mentioned and the focus is on that part, while there is a bigger story. So a part of the context is missing."
Respondent 3	"Something that is out of proportion, something that when you first look at it doesn't seem logical. And it cannot be substantiated by another source."
Respondent 4	"Generally speaking, fake news is statements that are made about unverifiable claims. Or if something else is described in an interview, like lies or distortions. Or to omit essential information that relates to the subject of an interview."
Respondent 5	"If it is unbelievable, outside of reality and arguably not real."
Respondent 6	"A combination of my own logical reasoning and the news that I hear on television or read in the newspaper. If that perception does not match with what I read or heard, it is fake for me."
Respondent 7	"News that goes over the top or news from two sides that chooses one side."
Respondent 8	"Fake news is more if it sounds ridiculous, something that sounds unreal. Pieces written in such a way, a funny way, that you think: this cannot be real."
Respondent 9	"Things that are made to entertain others, such as articles from De Speld. That is fake news. Of course it is somewhat based on a certain truth, but it is not real and therefor you must not believe it."
Respondent 10	"A bullshit story. If it is presented as news. If you tell it to someone, just one on one, news, it is not fake news. But if it is presented as news, then it is fake news." "Russian fake news": "That is fake news distributed to influence you in a certain way. So for example: a negative attitude towards the government. Or if you can choose during elections and you are influenced to vote for a certain party. The idea behind Russian fake news is that it must influence you. And for my idea, fake news can also be a bullshit story without the idea of influencing you. In a certain way a kind of joke."
Respondent 11	"Fake news is news, articles in the newspaper or on television, in which facts are distorted or are withheld. This is often with the aim to influence the opinion of a viewer or reader or to send them in a certain direction. And that can be really specific in regards to a subject or just kind in general."

Respondent 12	“That you’re consciously being deceived. By politicians and governments.”
Respondent 13	“That nonsense is being proclaimed about an event. Especially terrorism.”
Respondent 14	“For me, fake news is the deliberate fabrication of news and to spread this wrong news, or you could even call it a hoax, via traditional media, such as newspapers, or via social media.”
Respondent 15	“News that is made up by an employer or a party. It is made in a specific way so the people hear what they want to hear and to push them in a particular direction. For example in regards to political choices.”
Respondent 16	“Fake news for me is missing information and names, titles, and appointments. Or that you can indicate in the first sentence, or in the title, where the information comes from or with who they have spoken of a certain department.”
Respondent 17	“A current issue that includes nonsense. Where they fudge with numbers.”
Respondent 18	“Messages from the media that you perceive and where you think that it is impossible, or does not exist. Or I know absolutely sure that it cannot be real.”
Respondent 19	“News that doesn’t make any sense. That if you read it you think: huh? A bit like De Speld en Nieuwspaal. Nonsense. That if you read it, you almost start to laugh a bit.”
Respondent 20	“News that is not based on verified facts, like institutes and newspapers.”
Respondent 21	“News that is not true, invented and not scientifically substantiated.”

As can be seen in table 9, it shows that respondents reflect on the aspect of “fake news” from their own perspective. There are some similarities between the definitions of respondents, but it appears respondents think quite differently about the construct of “fake news” and the possible intention of “fake news”. Respondents also think differently about a potential culprit of “fake news”.

4.2 Comparison of means between news articles

A test to compare the means of the news articles was conducted to compare the differences between the news articles and which articles were depicted as "fake news", genuine news and the categories in between. This test shows how respondents perceived the news articles on a scale of one to seven, with one being "fake news" and seven being genuine news. The news article with the highest mean is the article '*Storm claims two lives*' (M = 5.71) and is regarded as the most genuine news article. The news article with the lowest mean is the article '*FIFA: Islamic State will host World Cup 2026*' (M = 1.24) and is seen as the most false news article. Table 10 displays the means of the news articles and the standard deviation per article.

Table 10
Descriptives in means between articles and categories.

		n	Mean	Std. Deviation
Genuine news	Facebook data stolen	21	5.57	1.21
	Minister Blok and Suriname	21	5.43	1.57
	Situation of Belgian prisons	21	4.33	1.39
	Storm claims two lives	21	5.71	1.68
Parody	Linguists and the alarm bell	21	3.48	1.47
	Rutte promises: Dutch people screwed	21	1.67	.86
	FIFA: Islamic State will host World Cup 2026	21	1.24	.54
	Friesland and the conscription against ABN	21	1.95	1.16
Satire	Trump and collusion	21	3.76	1.22
	Binding study advice	21	4.57	1.36
	Mandatory vaccination	21	4.86	1.56
	VVD-member and the scandal syndrome	21	4.00	1.41
Fabrication	NPR and Clinton and illegal voters	21	3.76	1.41
	Wilders and Pechtold	21	5.43	1.33
	Girl (15) raped	21	4.33	1.71
	Juncker and influence of the European Union	21	2.81	.75
Manipulation	Rutte praises Trump	21	3.29	1.19
	Popes and the Vatican	21	5.48	1.17
	Tax rates	21	4.24	1.55
	Government controls research results	21	4.14	1.24

Note: All scores were on a 7-point scale, with one being "fake news" and seven being genuine news.

As can be seen in table 10, it shows that the genuine news articles were indeed identified as somewhat more genuine by the respondents. The article '*Storm claims two lives*' is perceived as the most genuine news article, while the news article about the situation in Belgian prisons was discerned as the lowest genuine news article; not false, but also not genuine. The other two genuine news articles, '*Facebook data stolen'* and '*Minister Blok and Suriname'*, were also perceived as more genuine news. The news parody articles were perceived as somewhat more false and fake. The news article '*Linguists and the alarm bell*' was regarded as more genuine than the other news articles, while the other news parody articles, '*Rutte promises: Dutch people screwed*', '*FIFA: Islamic State to host World Cup 2026*', and '*Friesland and the conscription against ABN*' were seen as more false. All the news satire articles were seen as not genuine news and not as "fake news", as all the articles stay close to the middle of the seven point scale. The article about '*Trump and collusion*' was perceived as somewhat more false, while the article about the mandatory vaccination ('*Mandatory vaccination*') was seen as a little bit more genuine than the other news satire articles.

There is a division in regard to the fabricated news articles as the article '*Wilders and Pechtold*' was perceived as more genuine news, while the article about '*Juncker and influence of the European Union*' was identified as more false. The other two articles, '*Girl (15) raped*' and '*NPR and Clinton and illegal voters*', were both perceived as not genuine news and not as "fake news". This distribution is also present in regard to the manipulated news articles. Two news articles were

identified as not genuine and not fake ('*Tax rates*' and '*Government controls research results*'), while the article about the Popes and the Vatican was perceived as more genuine news. On the other hand, the news article '*Rutte praises Trump*' was seen as more false.

The reasons why respondents perceived certain articles as "fake news", genuine news or one of the other categories will be shown in chapter 4.2.

4.3 Arguments used by respondents

The means and standard deviations of the twenty news articles do not answer the question why a respondent perceived a specific news article as "fake news", genuine news or one of the other categories. An analysis of the semi-structured interviews was done to see why one of the operationalisations of the news articles, so parody, satire, fabrication, manipulation, and genuine news was perceived as "fake news", genuine news or one of the other categories. The codebook that is described in chapter 3 was used and the different arguments respondents used were collected to see what the respondents thought about a particular news article. It sometimes occurred that respondents used multiple arguments to explain their perception about a news article. A brief description of the arguments respondents used will now follow:

Argument 1: Vision / Perception: This is the argument respondents most often used as they could not envision or perceive an event, the quote of a person, or the subject as it sometimes clashed with their frame of reference. The perception of the respondents of someone, or something, did not match with what they read in the news articles.
Argument 2: Prior knowledge: The prior knowledge respondents have about a subject or person was also an argument that was frequently used. They would state that they have heard something else on the radio, television or read something else on the internet or in a newspaper.
Argument 3: Use of language: The use of language argument was sometimes used by respondents to state that an article looked false or not completely genuine. For some respondents the use of language was an important aspect in differentiating "fake news" or genuine news.
Argument 4: Missing information in the article: Respondents used the missing information in the article argument occasionally. In some cases this referred to certain data or statistics that were absent for the respondent in the article, while other times the respondent stated that he or she thought only a certain perspective was told and not the big picture.
Argument 5: Lack of respondent's knowledge: It often occurred that the respondent made clear that he or she was inadequate informed about a subject or person, but it also happened that a respondent was simply not interested in the subject described in the article.
Argument 6: Subjectivity in article: The argument of subjectivity in a news article was not used often, but some respondents explained they find the subjective view of the writer, or the person central in the story, too present and thus false.
Argument 7: Intuitive: Respondents would sometime express that a gut feeling or certain feelings impacted how they thought about a news article. The intuitive argument was sometimes used to explain this feeling and why an article was, in their opinion, false or genuine.
Argument 8: Usage of sources: The argument of a source, the reliability of a source, or even the untrustworthiness of a source, was often used by respondents. Some sources were named as reliable or unreliable, which affected how a respondent thought about a source and the news article in particular.

The arguments respondents used per news article can be seen in table 11.

Table 11
Arguments used by respondents per news article

		Arguments respondents used								
		1	**2**	**3**	**4**	**5**	**6**	**7**	**8**	**Total**
Genuine news	Facebook data stolen	5	14	1	1	1	0	3	0	25
	Minister Blok and Suriname	3	15	1	2	1	1	0	0	23
	Situation of Belgian prisons	6	9	1	2	5	0	0	0	23
	Storm claims two lives	6	10	0	7	0	0	1	0	24
Parody	Linguists and the alarm bell	5	9	10	1	0	1	0	2	28
	Rutte promises: Dutch people screwed	14	0	6	0	1	4	0	0	25
	FIFA: Islamic State will host World Cup 2026	16	1	4	1	2	0	1	0	25
	Friesland and the conscription against ABN	17	7	1	1	0	0	0	0	26
Satire	Trump and collusion	12	6	2	2	4	2	1	1	30
	Binding study advice	6	9	5	1	4	1	0	0	26
	Mandatory vaccination	5	12	7	0	1	2	0	0	27
	VVD-member and the scandal syndrome	5	3	7	4	3	4	2	1	29
Fabrication	NPR and Clinton and illegal voters	7	8	0	3	4	0	1	0	23
	Wilders and Pechtold	17	12	1	1	1	0	0	0	32
	Girl (15) raped	5	10	1	4	4	0	0	0	24
	Juncker and influence of the European Union	17	6	3	1	1	0	0	0	28
Manipulation	Rutte praises Trump	19	8	2	0	1	0	0	0	30
	Popes and the Vatican	11	13	0	0	1	0	0	0	25
	Tax rates	6	9	0	4	2	0	0	0	21
	Government controls research results	10	5	1	6	1	0	3	0	26
	Total	192	166	53	41	37	15	12	4	

As table 11 shows, the most used arguments were the argument of perception/vision and the prior knowledge argument, while the other arguments were used less often. Respondents gave different arguments in regard to the genuine news articles, but the predominant argument used was prior knowledge argument. Respondents would state that they have heard something else on the radio, television or read something else in a newspaper or on the internet that contradicted certain parts in the news article or the entire news article. Another argument that was used often was the argument of perception/vision as the perception of the respondents did not match with what they read in the genuine news articles; this could be a quote from a person or the event self. The argument of perception/vision was also the most used argument by respondents in regard to the news parody articles. Respondents could not envision an event, the quote of a person, or the subject as it sometimes clashed with their own frame of reference. Another argument that respondents used was the use of language argument. Respondents would state that the use of language in the article was an important aspect for them how they perceived a news article.

Respondents also provided various arguments in regard to the news satire articles. The most used argument was the argument of prior knowledge. Respondents explained they read or heard something else about the subject written in the news article. This argument was closely followed by the perception/vision argument, as respondents stated they could not visualise the subject, quote, or event written in the news article. The perception/vision argument was also the prevalent argument in regard to the fabricated news articles. Another argument respondents often used in regard to fabricated news articles was the prior knowledge argument. Respondents also used these two types of argument in regard to manipulated news articles. Just as in case with the fabricated news articles, the argument of perception/vision was the most used argument and was followed by the argument of prior knowledge.

4.4 Factor analysis

A factor analysis of the respondents' Q-sorts was conducted to identify groups of respondents that agree on various items in the same manner. Child (1970) declares that a factor is worth considering for interpretation when it represents 10 percent or more of the variance. Table 12 shows that variance for each factor is 10 percent or more and the four factors explain more than 50% of the variance, namely 73%. The ***X*** next to a score indicates a Q-sort of a respondent that was used to calculate the factor scores for each factor.

Table 12
Factor loadings of the four factors.

	Factor loadings			
Q-Sorts	**1**	**2**	**3**	**4**
Respondent 1	0.8187**X**	0.2371	0.3417	0.0881
Respondent 2	0.3510	0.4595	0.0993	0.6941**X**
Respondent 3	0.1668	0.3953	0.3814	0.6126**X**
Respondent 4	0.2713	0.1035	0.6585	0.6004
Respondent 5	0.3322	0.2387	0.3846	0.5168
Respondent 6	0.2573	0.1811	0.8008**X**	0.1729
Respondent 7	0.5885**X**	-0.0722	0.1309	0.5189
Respondent 8	0.4351	0.4275	0.3272	0.5946
Respondent 9	0.6414**X**	0.2505	0.1567	0.2151
Respondent 10	0.6590**X**	0.0195	0.3806	0.3592
Respondent 11	0.3495	0.6463**X**	0.1338	0.2675
Respondent 12	0.1361	0.4763	0.1658	0.7619**X**
Respondent 13	0.2251	-0.1151	0.2836	0.7387**X**
Respondent 14	0.3307	0.2210	0.1743	0.6785**X**
Respondent 15	0.1814	0.4442	0.5579	0.3146
Respondent 16	0.2380	0.7493**X**	0.1742	-0.1556
Respondent 17	-0.0943	0.8239**X**	0.0479	0.2819
Respondent 18	0.0272	0.1647	0.8717**X**	0.1727
Respondent 19	0.5408	-0.0294	0.5228	0.4116
Respondent 20	0.3241	0.5836	0.3848	0.3790
Respondent 21	0.7514**X**	0.2570	-0.0902	0.2479
% variance	18	16	17	22

*The **X** indicates a Q-sort of a respondent that was used to calculate the factor scores for each factor.*

Table 13 shows the number of defining Q-sorts for each factor. For factor 1 this is five, for factor 2 three and for factors 3 two and for factor 4 five. As can be seen in the table, the reliability coefficient for all five factors is 0.800. This indicates the stability of the respondents' perception and Brown (1980) states the reliability coefficient of a respondent normally ranges from 0.800 and upwards. The table also shows the composite reliability for each factor, which depends on how many respondents define it (Du Plessis, 2005). Brown (1980) emphasises that if five respondents define a factor, this will establish a factor reliability of 0.95. If a factor has a lower reliability than 0.95 it should be considered to be included if certain respondents load high on one factor and low on the others (Du Plessis, 2005). Standard error (S.E.) scores are also depicted and these specify the significance of error linked with the factor scores. If the factor reliability is higher, then the significance of error related to the factor's scores will be lower (Du Plessis, 2005).

Table 13
Factor characteristics of the four factors.

Factor characteristics				
	Factors			
	1	**2**	**3**	**4**
No. of defining variables	5	3	2	5
Average Rel. Coef.	0.800	0.800	0.800	0.800
Composite Reliability	0.952	0.923	0.889	0.952
S.E. of Z-scores	0.218	0.277	0.333	0.218

With these four factors, the factors were interpreted and described. Du Plessis (2005) explains that a factor array shows which statements are considered more agreeable than others, but it is the task of the researcher to identify each factor. This is done by analysing the relative position of each statement in the factor array, especially those at the extreme ends (Zabala, 2014) and the distinguishing statements that are significant for each factor (Zabala, 2014; Zabala & Pascual, 2016). This means that a factor is sketched by news articles that loaded on +3, -3, +2, and -2, as Brown (1980), Coogan and Herrington (2011) and Du Plessis (2005) explain, but the factor is characterised and explained by the distinguishing statements, or articles in this study, as Webler et al. (2009), Zabala (2014) and Zabala and Pascual (2016) point out.

4.4.1 Explanation and labelling of factor 1

The factor array for the first factor, factor 1, is illustrated in table 14, with the numbers in the Q-sort being the news articles. The news articles can be found in Appendix A.

Table 14
Factor array for factor 1

			2			
	6	3	11	1	20	
7	16	5	12	10	18	19
8	17	13	15	9	14	4
-3	-2	-1	0	+1	+2	+3
100% fake news	largely fake	partially fake	not fake, not genuine	partially genuine	largely genuine	100% genuine news

The distinguishing article for factor 1, that is significantly distinct, is article 19 ('*Tax rates are adjusted; rich people scores increase, poor people scores deteriorate*'), as can be seen in table 15. The table also shows the Q-Sort Value (Q-SV), which is the place of the article in the factor array, and the Z-score. The Z-score indicates the relationship between articles and factors, i.e., the agreement of a factor with an article (Zabala, 2014).

Table 15
Distinguishing article for Factor 1

		Factor 1		Factor 2		Factor 3		Factor 4	
Articles	***No.***	*Q-SV*	*Z-Score*	*Q-SV*	*Z-Score*	*Q-SV*	*Z-Score*	*Q-SV*	*Z-Score*
Tax rates	19	3	1.27*	0	0.18	-1	-0.45	0	-0.08
Government controls research results	20	2	0.82	-1	-0.58	0	-0.14	0	-0.30
Facebook data stolen	1	1	0.24	3	1.13	3	1.76	3	1.48
Mandatory vaccination	11	0	0.23	2	0.96	-2	-1.17	2	0.97
Situation of Belgian prisons	3	-1	-0.78	0	0.21	0	0.00	2	1.31

Note: Q-SV means the Q-Sort Value of the article, while an Asterisk (*) indicates significance at P < .01.

With the distinguishing article and the factor array, this factor is labelled as 'news articles perceived as genuine news' as the five Q-sorts that are associated identified the distinguishing article as genuine news. It does not give an explanation why these five respondents discerned these articles as genuine news, so an analysis of their given arguments was done. From this analysis emerged the argument of perception/vision and that these five respondents perceived the plausibility of the news article, or even truly believed the article. Therefore this factor is labelled as 'news articles perceived as genuine news due to perception/vision'.

4.4.2 Explanation and labelling of factor 2

The second factor, factor 2, is explained by the factor array and the distinguishing articles. Table 16 illustrates the factor array for factor 2, with the numbers in the Q-sort being the news articles.

Table 16
Factor array for factor 2

			3			
	4	5	9	13	10	
7	6	8	16	14	11	1
15	17	20	19	18	12	2
-3	-2	-1	0	+1	+2	+3
100% fake news	largely fake	partially fake	not fake, not genuine	partially genuine	largely genuine	100% genuine news

The distinguishing articles for factor 2, that are significantly distinct, are article 4 ('*Storm claims two lives*') and article 15 ('*Girl (15) raped by refugee: "My life is ruined"*'), as can be seen in table 17. The table also shows the Q-Sort Value (Q-SV), which is the place of the article in the factor array, and the Z-score. The Z-score indicates the relationship between articles and factors, i.e., the agreement of a factor with an article (Zabala, 2014).

Table 17
Distinguishing articles for Factor 2

		Factor 1		Factor 2		Factor 3		Factor 4	
Articles	***No.***	*Q-SV*	*Z-Score*	*Q-SV*	*Z-Score*	*Q-SV*	*Z-Score*	*Q-SV*	*Z-Score*
Binding study advice	10	1	0.33	2	1.06	0	0.08	0	-0.02
VVD-member and the scandal syndrome	12	0	0.21	2	1.02	-1	-0.22	0	0.07
Storm claims two lives	4	3	1.73	-2	-0.97*	1	0.67	3	1.35
Girl (15) raped	15	0	0.04	-3	-1.60*	0	0.36	1	0.54

Note: Q-SV means the Q-Sort Value of the article, while an Asterisk (*) indicates significance at P < .01.

With the distinguishing articles and the factor array, this factor is labelled as ‘news articles perceived as “fake news”’ as the three Q-sorts that are associated with this factor identified the distinguishing articles as “fake news”. It does not give an explanation why these three respondents determined these articles as “fake news”. An analysis of their given arguments was done and from this analysis emerged the argument of missing information in the articles and due to this reason the respondents perceived these articles as “fake news”. Consequently, this factor is specified as ‘news articles perceived as “fake news” due to missing information in article’.

4.4.3 Explanation and labelling of factor 3

The third factor, factor 3, is explained by the factor array and the distinguishing articles. Table 18 depicts the factor array for factor 3, with the numbers in the Q-sort being the news articles.

Table 18
Factor array for factor 3

			3			
	6	12	10	4	5	
7	9	16	15	14	13	1
8	11	19	20	18	17	2
-3	-2	-1	0	+1	+2	+3
100% fake news	largely fake	partially fake	not fake, not genuine	partially genuine	largely genuine	100% genuine news

The distinguishing articles for factor 3, that are significantly distinct, are article 11 (‘*Mandatory vaccination: wise, before foolishness spreads*’) and article 17 (‘*Rutte praises Trump for his vision and as a* ’) as can be seen in table 19. The table also shows the Q-Sort Value (Q-SV), which is the place of the article in the factor array, and the Z-score. The Z-score indicates the relationship between articles and factors, i.e., the agreement of a factor with an article (Zabala, 2014).

Table 19
Distinguishing articles for factor 3

		Factor 1		**Factor 2**		**Factor 3**		**Factor 4**	
Articles	***No.***	*Q-SV*	*Z-Score*	*Q-SV*	*Z-Score*	*Q-SV*	*Z-Score*	*Q-SV*	*Z-Score*
Rutte praises Trump	11	-2	-0.96	-2	-1.03	2	0.95*	-1	-0.62
Mandatory vaccination	17	0	0.23	2	0.96	-2	-1.17*	2	0.97

Note: Q-SV means the Q-Sort Value of the article, while an Asterisk (*) indicates significance at P < .01.

With the distinguishing articles and the factor array, this factor is defined as ‘news articles perceived as not completely false and not completely genuine’ as the two Q-sorts associated with this factor determined article 11 as mostly genuine, but defined article 17 as mostly false. This does not give a clarification on why these two respondents perceived these articles as not completely false and not completely genuine. An analysis of their given arguments was done and from this analysis emerged the use of language argument and that due to the language in these articles respondents could not define the news article as completely false or completely genuine. Thus this factor is described as ‘news articles perceived as not completely false and not completely genuine due to the use of language in article’.

4.4.4 Explanation and labelling of factor 4

The fourth and last factor, factor 4, is defined by the factor array and the distinguishing article. Table 20 shows the factor array for factor 4, with the number in the Q-sort being the news articles.

Table 20
Factor array for factor 4: news articles perceived as mostly genuine news due to prior knowledge.

			20			
	16	17	12	18	14	
7	8	13	19	15	11	1
6	5	9	10	2	3	4
-3	-2	-1	0	+1	+2	+3
100% fake news	largely fake	partially fake	not fake, not genuine	partially genuine	largely genuine	100% genuine news

The distinguishing article for factor 4, that is significantly distinct, is article 3 ('*Situation in Belgian prisons "inhuman" and "humiliating"*') as can be seen in table 21. The table also shows the Q-Sort Value (Q-SV), which is the place of the article in the factor array, and the Z-score. The Z-score indicates the relationship between articles and factors, i.e., the agreement of a factor with an article (Zabala, 2014).

Table 21
Distinguishing article for factor 4

		Factor 1		**Factor 2**		**Factor 3**		**Factor 4**	
Article	***No.***	*Q-SV*	*Z-Score*	*Q-SV*	*Z-Score*	*Q-SV*	*Z-Score*	*Q-SV*	*Z-Score*
Situatie Belgische gevangenissen	3	-1	-0.78	0	0.21	0	0.00	2	1.31*

Note: Q-SV means the Q-Sort Value of the article, while an Asterisk (*) indicates significance at P < .01.

With the distinguishing article and the factor array, this factor is characterised as 'news articles perceived as largely genuine news' as the five Q-sorts that are associated with this factor defined article 3 as largely genuine. This does not give a clear interpretation why the five respondents perceived the articles as largely genuine news. An analysis of their given arguments was done to identify which argument was used by these five associated Q-sorts. From this analysis emerged the argument of having prior knowledge about the subject. Thus, this factor is described as 'news articles perceived as largely genuine news due to prior knowledge'.

4.4.5 Consensus articles for the factors

Besides the distinguishing articles that determine and characterise the factors, as depicted above, there are also multiple consensus articles. As described earlier, this are statements, or articles in this study, that people concur on, which areas of this study people agree on and that they are not distinguished between any pair of factors. Table 22 presents the consensus articles for all the factors.

Table 22
Consensus articles for all the factors

		Factor 1		Factor 2		Factor 3		Factor 4	
Articles	***No.***	*Q-SV*	*Z-Score*	*Q-SV*	*Z-Score*	*Q-SV*	*Z-Score*	*Q-SV*	*Z-Score*
Rutte promises: Dutch people will be screwed over*	6	-2	-1.20	-2	-1.37	-2	-1.40	-3	-1.35
FIFA: Islamic State will host World Cup*	7	-3	-1.98	-3	-1.53	-3	-1.54	-3	-1.93
Wilders and Pechtold*	14	2	1.17	1	0.88	1	0.59	2	1.25
Juncker and his influence in Europe*	16	-2	-0.79	0	-0.31	-1	-0.59	-2	-0.87
Popes and the Vatican*	18	2	1.18	1	0.68	1	0.73	1	0.74

Note: Q-SV means the Q-Sort Value of the article. All listed articles are non-significant at P > .01, and those flagged with an Asterisk (*) are also non-significant at P > .05.

The table shows that the respondents were unanimous about five articles. The most prominent articles are number 6 ('*Rutte promises: Dutch people will be screwed over*') and number 7 ('*FIFA: Islamic State will host World Cup 2026*) as these score towards "fake news" with multiple negative Q-sort values. This shows that respondents agree on the area of "fake news" and depicted them as "fake news". This also, more or less, applies for article 16 ('*Juncker: "Influence of Europe will be more noticeable on the streets"*'). Articles 14 ('*Wilders infuriates Pechtold with heated arguments*') and 18 ('*"Popes and the Vatican were aware of sexual abuse and paedophilic behaviour in the church for some time"*') score more towards genuine news. It is reasonable to say that respondents perceived these articles as mostly genuine news.

4.5 Differences between news consumers

After the factor analysis, an analysis of which types of news consumers perceived certain articles as "fake news", genuine news, not genuine news and not "fake news" and the categories in between was done. It was of interest to see to what extent the different types of news consumers, the disengaged, the multi-channel users, the net-newsers, and the traditionalists, recognized the aspect of "fake news" according to Tandoc et al. (2017a) and Wardle (2017), which are the operationalisations of fabrication and manipulation. As described earlier, a fabricated news article is non-factual and false and is purely created to deceive or to harm a news consumer, while a manipulated news article is genuine information that is manipulated with the intention to deceive or to harm a news consumers. This analysis consisted of the perception of the different news consumers on the two operationalisations of fabrication and manipulation and how they perceived these articles.

None of the respondents were classified as a disengaged user, as each respondent stated they followed the news. Of the twenty-one respondents, fourteen (66.7%) were a multi-channel user and used different media channels to consume the news. Five respondents (23.8%) were traditionalists and used the traditional forms of media to consume the news. Two respondents (9.5%) were net-newsers and used the internet as their source for news consumption.

An analysis of the perceptions of these three types of news consumers was done to see to what extent each type of news consumer recognized the aspect of "fake news". However, the majority of the respondents is defined as a multi-channel user and due to this aspect, the statistical differences between groups could not determine if a different type of news consumer recognized the construct of "fake news". For example, with only two net-newsers in the respondent group, it is statistically impossible to state if they recognized the aspect of "fake news". The analysis of the different types of news consumers can be found in Appendix D.

5. Discussion and conclusion

This chapter presents the discussion and conclusion of this research. The three research questions will be answered and discussed, which is followed by certain limitations for this study that will be examined and discussed. Finally, a final conclusion for this study will be given with recommendations for further research.

5.1 Discussion

This study investigated what a news consumer would define and perceive as "fake news" and the reasons why an article was distinguished as "fake news" or genuine news. The findings in this study illustrate the different perceptions respondents have about "fake news" and portray the ambiguity of "fake news" as twenty one respondents gave a definition of the term and no two descriptions were alike. There are respondents that describe "fake news" as misinformation or disinformation along the lines of Wardle (2017) and Allcott and Gentzkow (2017), whilst there are also respondents that define "fake news" as manipulated content to tell lies or to disgrace another (Newman et al., 2017). And some respondents specify it more as satire, and in the line of Marchi (2012) and Baym (2005), as something funny or with the function to entertain. All these different definitions of the respondents about "fake news" do not provide a clear and unified definition, but obscure the term of "fake news" even more.

While respondents do not agree on a clear definition about "fake news", they do agree on what type of news article is depicted as "fake news" as they perceived the parody articles as "fake news". It appears that the core aspect of the parody article, its ridiculousness, is one of the main reasons it is perceived as "fake news". Baym and Jones (2012) explain that humour and excessiveness, aspects that are a vital part of a parody, are not taken too seriously by news consumers and that often the intention of a parody is to "seek a laugh" (Baym & Jones, 2012). It is possible that due to its ridiculousness respondents could not visualise the event, or events, described in the article as they used the argument of perception/vision when discussing the parody article. A possible explanation for this is that the articles are perceived as unbelievable as a study from Tandoc, Ling, Westlund, Duffy, Goh, and Wei (2017b) shows that news consumers authenticate information via their own sense of judgement; a news consumer uses its own knowledge to examine if an article is believable. Kleis Nielsen and Graves (2017) add that "fake news" is perceived as news one does not believe or find believable.

But this is a disturbing aspect, as the boundaries between genuine news and "fake news" are shifting (Berkowitz & Schwartz, 2016; Peifer, 2018). News consumers are now able to accept and belief information that reinforces their own personal views, no matter how inaccurate that information is (DiFranzo & Gloria-Garcia, 2017). At the same time, news consumers dismiss information that does not fit their personal views, or they do not agree with the information, as "fake news" (House of Commons, 2019; Newman et al., 2017; NOS, 2018). Britt, Rouet, Blaum, and Millis (2019) state that this interpretation of information is guided by prior beliefs and goals of a news consumer. Due to this shift between "fake news" and genuine news, the news consumer is more susceptible to false information (Berkowitz & Schwartz, 2016; Howell, 2013; Britt et al., 2019) and a survey from Ipsos MORI shows this: 75% of Americans that were familiar with a "fake news" headline thought the story was true (Silverman & Singer-Vine, 2016). A study from YouGov (2017) illustrates how difficult it is to recognize "fake news", as news consumers thought they could tell the difference between "fake news" and genuine news. Only 4% of the respondents could make a clear difference between the two forms (YouGov, 2017). It has become increasingly difficult for the news consumer to make a distinction between genuine news and "fake news" (Tandoc et al., 2017b).

And this troublesome distinction between "fake news" and genuine news is also present in this research as respondents had troubles recognizing "fake news", which are the fabricated and manipulated articles in this study. The fabricated article about Geert Wilders ('*Wilders infuriates Pechtold with heated arguments*'), the leader of the Party for Freedom (PVV) and Alexander Pechtold,

the leader of Democrats 66 (D66), was perceived as more genuine news, as was the manipulated article about Pope Francis and the Vatican ('"*Popes and the Vatican were aware of sexual abuse and paedophilic behaviour in the church for some time"*'). Respondents used the argument of perception/vision and the argument of prior knowledge and it appears that respondents could envision the events described in the article. It also occurred that respondents stated they heard or read something about the subject matter in the news that was also depicted in the article. Even though both articles were false, respondents still argued that these articles were true. A possible explanation for this could be the illusory truth effect (Polage, 2012; Kuran & Sunstein, 1999; Hasher, Goldstein, & Toppino, 1977; Dechêne, Stahl, Hansen, & Wänke, 2010), which is that information "that is repeated is more likely to be rated as true than information that has not been heard before" (Polage, 2012). Polage (2012) found out that respondents that read false stories rated them as more truthful and plausible than respondents that did not read the false stories. It even occurred respondents created false memories to explain the source for the news article (Polage, 2012). The information in the articles about Wilders and Pechtold and about the Pope and the Vatican was not new for the respondents and it is plausible that due to the illusory truth effect the articles were perceived as more genuine. These results are consistent with a study from Polage (2012), as she states that respondents that previously read about stories that were used in the study "were more likely to believe that they had heard the false stories from a source outside the experiment."

This is concerning as the functioning of a democracy relies on a knowledgeable and educated population (Kuklinski, Quirk, Jerit, Schwieder, & Rich, 2000). The creation and spread of false information and disinformation has grown (Fletcher et al., 2018) and this has become a serious concern for society itself (Lewandowsky, Ecker, & Cook, 2017; van der Linden, Maibach, Cook, Leiserowitz, & Lewandowsky, 2017a). For example, the spread of misinformation and disinformation on issues as vaccines and climate change could undermine the seriousness of these issues, but also the judgment on the state of scientific agreement (Lewandowsky et al., 2017; van der Linden, Leiserowitz, Rosenthal, & Maibach, 2017b). Some platforms, such as Facebook, want to tackle the false stories about vaccines (Klomp, 2019).

This leads to the question if false and inaccurate articles should be labelled as "fake news" to protect news consumers. It is not an easy answer, as potential labelling will clash with the freedom of press, which is included in the United Nations (1948) Declaration of Human Rights. This states that "everyone has the freedom of opinion and expression; this right includes freedom to hold opinions without interference, and to seek, receive, and impart information and ideas through any media regardless of frontiers" (United Nations, 1948). Due to the ambiguity of "fake news" labelling news articles as "fake news" could potentially be dangerous. In Russia a law has passed that makes the distribution of "fake news" illegal (Vennink, 2019). Opponents of Russian president Vladimir Putin criticise the legislation, as the definition of "fake news" is so broad that any form of criticism on the government can be labelled as "fake news", which is defined as "a threat to the life or health of civilians, the public order, or impedes strategically important infrastructure" (Vennink, 2019). Another example of labelling "fake news" occurred in 2018 when the European External Action Service Stratcom Task Force classified several Dutch news articles from De Gelderlander, NPO Radio, GeenStijl and ThePostOnline as "fake news", even though these articles were genuine news (Heck, 2018). It seems labelling articles as "fake news" is not a possible option and the news consumer self has to be knowledgeable and educated to define and recognize "fake news". And as stated earlier, that is a difficult task, as news consumers are not very good at differentiating between "fake news" and genuine news (Shu et al., 2017). A news consumer is even always susceptible to false information (DePaulo, Charlton, Cooper, Lindsay, & Muhlenbruck, 1997; Rubin & Conroy, 2012; Vrij, Mann, & Leal, 2012) and a news consumer would rate a false story as a genuine news article if the article is inconsistent with the ideology of the reader (Pennycook, Cannon, & Rand, 2018). Ward and Ross 1996) even state that news consumers only tend to believe that their own perceptions of reality are the accurate ones and other views are regarded as "uninformed, irrational, or biased." This could potentially be dangerous with "fake news" being used to influence several elections (Allcott &

Gentzkow, 2017; MacFarquhar, 2018; Kist & Wassens, 2018).

Besides the potentiality of labelling "fake news", this also opens the question if certain media platforms would be more vulnerable for "fake news" and the eventual spread of "fake news". The most desirable contender for this "fake news" vulnerability-contest would be the internet, as Bounegru et al. (2017) and Bakir and McStay (2017) state: the wide circulation online of "fake news" is one of its core features and Klein and Wueller (2017) even define "fake news" as "the online publication of false statements of facts". Social media as Facebook and Twitter are the most used platforms that share "fake news" (Allcott & Gentzkow, 2017; Ratkiewicz et al., 2011; Rini 2018) due to their easy accessibility, low costs and rapid distribution of information (Ratkiewicz et al., 2011; Shu et al., 2017), which differs from traditional media platforms (Lazer et al., 2018). For traditional media, such as newspapers, radio, and television, the question of "fake news" vulnerability is more difficult to answer as research about "fake news" and its possible effects on these platforms is absent. A potential explanation could be the trust of news consumers in the media and a recent survey from the European Broadcasting Union (2017) shows that traditional media are deemed more trustworthy than social media. A survey from the Pew Research Centre (2016c) found out that only 34% percent of American adults trusts information from social media, while this share is 76% percent for traditional news platforms. But "fake news" on traditional media is a topic that deserves more thorough research.

Furthermore, the factor analysis gave four distinct factors that represent the subjective perceptions of each group, but not the perceptions of the respondents in each specific group. This showed that the news articles are perceived as genuine, "fake news" or not genuine and not "fake news" due to different arguments. As Ward and Ross (1996) explain, news consumers "tend to believe that their perception of reality is the only accurate view". It is therefore reasonable to say that each news article has a different effect on each respondent due to each individual frame of reference and it differs what each respondent finds important in a news article.

Meanwhile, the model used for this research consisted of four definitions of "fake news", which are parody, satire, fabrication, and manipulation. The four operationalisations of "fake news" are based on two dimensions: facticity, which is "the degree to which fake news relies on facts" and intention to deceive, which is "the degree to which fake news intends to mislead" (Tandoc et al., 2017a). The definition of genuine was also featured and these five definitions were all operationalised for this study. Table 23 shows the model of the four "fake news" operationalisations.

Table 23

Model of the operationalisations

(2 x 2)	**Intention to deceive (High)**	**Intention to deceive (Low)**
Level of facticity (High)	Manipulation	News satire
Level of facticity (Low)	Fabrication	News parody

A brief description of the operationalisations of "fake news" will now follow. A parody is defined as a form that is based on non-factual information and is noticeable for its ridiculousness, and has no intention to deceive a news consumer, while a satire is defined as a form that is based on actual events and uses humour to critique society and interrogate power, but has no intention to deceive a news consumer. A fabrication is defined as a form that is based on non-factual information that is false and created to deceive or to harm a news consumer, while a manipulation is defined as a form that is based on the manipulation of genuine information or genuine images with the intention to deceive or to harm the news consumer. Meanwhile, genuine news was operationalised as a form that is based on detailed information about the most recent and significant event and is objective.

These five operationalisations were the basis for the twenty news articles that were written for this research. The four operationalisations of "fake news" are based on the model of Tandoc et al. (2017a) which also describes propaganda and advertising/public relations as "fake news". However,

the elements that define propaganda and advertising/public relations are also found in the definitions of fabrication and manipulation and therefore these elements were included in the operationalisations of fabrication and manipulation. This created a research model with four operationalisations that would capture the essence of "fake news" in the eyes of journalists, scientists and news consumers and how they could possibly define "fake news". Therefore, this research model for "fake news" can be potentially be used for future research.

Furthermore, the Q-methodology as research method was perfectly fit for the subjectivity of "fake news" as the personal viewpoints of respondents could be analysed and various patterns of thought emerged (Akhtar-Danesh et al., 2009; Chinnis et al., 2001). The method was time-consuming and respondents had to pay full attention and be focussed on the articles, followed by an intense interview with the researcher. Due to this, the sampling method was also limited. Because of time constraints, the researcher used the method of convenience sampling and asked potential candidates from their social circles. This method of sampling can lead to under- or overrepresentation of groups within a population, as was apparent in this study. Of the twenty one respondents, 67% was male and 33% was female. Respondents also had to have the time to cooperate and the intention to willingly do so, which could mean that news consumers that have less time are underrepresented. Due to this, the representativeness and generalisability of the results could have suffered and therefore it is accentuated that these results do not reflect a representative group. It is even plausible that another journalist could have written different articles with different chosen subjects.

In addition, with the majority of respondents defined as a multi-channel user, the aspect of different type of news consumers and how they perceived "fake news" and especially if they recognized it, could not be answered. It is possible to answer the question with a multitude of respondents from different social circles, but with a small group of respondents in this study, its aspect is limited in this study. Nevertheless, the distinct depiction of what defines "fake news" should not be disregarded. It can provide a helpful insight for journalists, scholars, and even news consumers what "fake news" is, but it mainly contributes to what "fake news" needs: a clear, singular definition.

It is furthermore noticeable that news consumers themselves perceive and define "fake news" differently. It occurred in this research that a news consumer's definition of the term "fake news" differed from their perception. For example, there are respondents that define "fake news" as misinformation or disinformation along the lines of Wardle (2017) and Allcott and Gentzkow (2017), or as manipulated content to tell lies or to disgrace another (Newman et al., 2017). Both of these definitions are built on the intention to deceive, but respondents perceived a parody article, that has no intention to deceive, as "fake news". This divergence between perception and definition feeds the ambiguity of "fake news" even more and further research on "fake news", and this difference, is highly necessary. Not only to see if there is a distinction between what people state and what they perceive, but also the potential effects of "fake news" on society itself. In that manner this study can be regarded as exploratory, as it tried to tame the ambiguity of the beast called "fake news" that requires more research to explore it further.

5.2 Limitations

A study on the subject of "fake news" will always have its limitations. The ambiguity of "fake news" is fed by the possible effects it has on multiple aspects, such as voting behaviour, the everchanging media landscape and the relationship between news consumers and the news itself. Objectivity plays a vital part in this relationship and to achieve objectivity is difficult, nearly impossible. Every person has their own frame of reference, as do journalists, so no article will be completely unbiased. This in particular applies for the stimuli material written by the researcher himself, as his personal views about a political party or antivaccination people are interwoven with some articles. This aspect also applies to the face validity, as another journalist would interpret readability in a different manner and this also affects for the selection of subjects for the news articles; another journalist would and could have chosen completely different subjects. And this is not the only

aspect that would be different when another journalist did this research.

A general problem that can occur when conducting qualitative interviews, with open-ended questions as the semi-structured interviews used in this research, is that the interview can be so-called "flavoured" by the opinions and interest of the interview (Grimsholm & Poblete, 2010). The follow-up questions in a semi-structured interview will depend on the opinion of the interviewer and it is logical that another journalist, or researcher, will ask an entirely other question than the interviewer in this research did. Interviewer bias is always a potential danger when doing a semi-structured interview (Barrriball & While, 1994), but this is minimised as the researcher asked several questions in the same way (Harrell & Bradley, 2009).

It even occurred that reality got a hold on this research. The news article about Geert Wilders, leader of the Party for Freedom (PVV) and Alexander Pechtold ('*Wilders infuriates Pechtold with heated arguments*') the leader of Democrats 66 (D66) was perceived as more genuine news, but this news article was a danger for the internal validity of this research. The article was contrived and written in August of 2018 by the researcher, as the researcher knew this would rattle some cages. Reality got a hold of the researcher, as three weeks later Wilders and Pechtold did have an argument at a debate after Prinsjesdag. Even though the contexts of both events are quite the opposite, the real argument Wilders and Pechtold had actually happened and was in the news for a while. The interviews began a week after the event happened and some respondents remembered this event and found it genuine news, even though it was completely false and both events had various contexts. It is more than plausible that this is one of the reasons this news article is perceived as more genuine news than "fake news". The news article was not removed as it would affect the equal representation of the categories and it would mess up the Q-sort.

5.3 Conclusion

This study investigated what a news consumer would perceive and define as "fake news" and the reasons why a certain news article was distinguished as "fake news", genuine news or one of the other categories. The first research question, *"How is fake news" perceived?"*, is answered by the definitions given by the respondents and these different definitions show the ambiguity of "fake news" as there are respondents that would perceive "fake new" as misinformation or disinformation, whilst there also respondents that perceive "fake news" as manipulated content to tell lies or to disgrace someone. To complicate the matter even more, there are respondents that specify "fake news" as satire, something funny or news with the function to entertain. And, as stated earlier, news consumers have difficulty recognizing "fake news" from genuine news, but it is especially troublesome to counteract "fake news" if news consumers, the news receivers, cannot identify "fake news" and do not exactly know what defines "fake news"; is it something funny or does it try to disgrace another person? With various definitions of "fake news" the government could start a campaign against "fake news" and researchers could try to test the possible effects of "fake news", but if there is no clear, distinct definition, it is rather difficult to distinguish what "fake news" does. All of this makes "fake news" a complex issue that deserves an overarching definition.

The other research question was *"how do news consumers perceive "fake news"?"* and to answer this question, the model of Tandoc et al. (2017a) was used. This model consists of six types of "fake news": satire, parody, fabrication, manipulation, advertising, and propaganda. All of these types are based on two dimensions: facticity, which is "the degree to which fake news relies on facts" and intention to deceive, which is "the degree to which fake news intends to mislead" (Tandoc et al., 2017a). The six types are not self-contained and can contain elements from the other types. For example: a "clickbait" headline, which is an element of advertising, is often seen in a fabrication. Therefore, the types of advertising and propaganda, as these elements are also present in fabrication and manipulation, were implemented in the latter two types. This gave four types of "fake news": satire, parody, fabrication, and manipulation, which will be shortly described. A parody was defined as a form that is based on non-factual information and is noticeable for its ridiculousness, and has no

intention to deceive a news consumer, while satire was defined as a form that is based on actual events and uses humour to critique society and interrogate power, but has no intention to deceive a news consumer. A fabrication was defined as a form that is based on non-factual information that is false and created to deceive or to harm a news consumer, while a manipulation was defined as a form that is based on the manipulation of genuine information or genuine images with the intention to deceive or to harm the news consumer. Of these four types of "fake news", respondents perceived the parody articles as "fake news".

The reasons why respondents thought an article was false varied. The most used arguments respondents used to explain why a news articles was false or fake, were the argument of perception/vision and the argument of prior knowledge. Respondents stated that they could not envision an event, the quote of a person, or the subject described in the news article as it clashed with their own frame of reference. It also occurred that respondents heard something else on a media channel that contradicted an aspect, or multiple aspects, in the news article.

Satire was perceived as not genuine news and not "fake news". An interesting finding is that a fabricated article and a manipulated article were perceived as genuine news. The reasons respondents thought these articles were genuine also varied, but the most used arguments were the argument of perception/vision and the argument of prior knowledge. It seemed that respondents could envision the event, quote of a person, or subject described in the article and it also occurred that respondents heard something about the article in the news. This find does not mean that all fabricated and manipulated articles were perceived as "fake news", but just the two articles due to the previous given reasons.

The third research question, *"To what extend does each type of news consumer recognize "fake news"?"*, could not be answered. There were different types of news consumers in this study, but the majority of the respondents was a multi-channel user. Due to this, the statistical differences between the various news consumers did not determine if any type of news consumer would recognize the construct of "fake news" in the form of a fabricated or manipulated article. Thus, the third research question cannot be answered.

In conclusion, the definitions of respondents on the aspect of "fake news" may differ, but what news consumers perceive as "fake news" is more obvious. From this, it can be concluded that news respondents perceive "fake news" as news that does not fit their own frame of reference or they have prior knowledge that clashes with the information in the article and is therefore false.

5.4 Future research

Overall, with different definitions of "fake news" by scholars, journalists, and the news consumers, a distinct definition of the aspect of "fake news" should be highly necessary. This study shows that news consumers do agree on what type of news article defines "fake news", a parody article that is based on ridiculousness, but a clear definition is still far from there. This can be tricky when the government started a campaign to battle disinformation, or "fake news", and a clear definition has not yet arrived. How do you battle an aspect when there is no consensus on what the aspect is exactly? An intriguing question that deservers further research.

Furthermore, future research focused on the different types of news consumers could be an addition to the aspect of recognizing "fake news" and its potential effects. The various media channels a news consumer uses for its media consumption could have a possible effect on recognizing "fake news", but future research is needed for this. One possible solution for this could be the execution of the same research, but with more respondents and not contrived from a convenience sampling method. The ongoing war against misinformation and disinformation rages on, but an important battle has won by understanding what is perceived as "fake news".

6. References

Adams, W. (2015). Conducting Semi-Structured Interviews. In: Newcomer, K.E., Hatry, H.P., & Wholey, J.S. (2015), *Handbook of Practical Program Evaluation*, 492-505. San Francisco, CA: Jossey-Bass.

Ahlers, D. (2006). News Consumption and the New Electronic Media. *The International Journal of Press/Politics, Vol 11*(1), 29-52.

Akhtar-Danesh, N., Baumann, A., & Cordingley, L. (2008). Q-Methodology in Nursing Research. A Promising Method for the Study of Subjectivity. *Western Journal of Nursing Research, 30*(6), 759-773.

Akhtar-Danesh, N., Baxter, P., Valaitis, R.K., Stanyon, W., & Sproul, S. (2009). Nurse Faculty Perceptions of Simulation Use in Nursing Education. *Western Journal of Nursing Research, 31*(3), 312-329.

Allcott,H. & Gentzkow, M. (2017). Social Media and Fake News in the 2016 Election. *Journal of Economic Perspectives, Vol. 31,* 211-236.

Anastasi, A. & Urbina, S. (1997). Psychological Testing. Upper Saddle River, NJ: Prentice Hall.

Aro, J. (2016). The cyberspace war: propaganda and trolling as warfare tools. *European View, 15,* 121-132.

Austin, A., Barnard, J., & Hutcheon, N. (2015). Media Consumption Forecasts 2016. Zenith The ROI Agency.

Avaaz (2019). Yellow Vests Flooded By Fake News. Over 100M Views of Disinformation on Facebook. Retrieved from: https://g8fip1kplyr33r3krz5b97d1-wpengine.netdna-ssl.com/wp-content/uploads/2019/03/AVAAZ_YellowVests_100miofake.pdf.pdf.pdf

Bakir, V., & McStay, A. (2017). Fake News and The Economy of Emotions: Problems, causes, solutions. *Digital Journalism, Volume 6,* 154-175.

Balmas, M. (2014). When Fake News Becomes Real: Combined Exposure to Multiple News Sources and Political Attitudes of Inefficacy, Alienation, and Cynicism. *Communication Research, Vol. 41*(3), 430-454.

Balnaves, M., Donald, S.H., & Shoesmith, B. (2009). Media Theories and Approaches. A Global Perspective. London: Palgrave Macmillan.

Barriball, K.L., & While, A. (1994). Collecting data using a semi-structured interview: a discussion paper. *Journal of Advanced Nursing, 19,* 328-335.

Baym, G. (2005). The Daily Show: Discursive Integration and the Reinvention of Political Journalism. *Political Communication, 22,* 259-276.

Baym, G., & Jones, J.P. (2012). News Parody in Global Perspective: Politics, Power, and Resistance. *Popular Communication, 10*(1), 2-13.

Berghel, H. (2017). Lies, Damn Lies, and Fake News. *Computer, Volume 50*(2), 80-85.

Berkowitz, D., & Schwartz, D.A. (2016). Miley, CNN and The Onion. *Journalism Practice, 10*(1), 1-17.

Blekesaune, A., Elvestad, E., & Aalberg, T. (2012). Tuning out the world of news and current affairs: An empirical study of Europe's disconnected citizens. *European Sociological Review, 28*(1), 110-126.

Blom, J.N., & Hansen, K.R. (2015). Click bait: Forward-reference as lure in online news headlines. *Journal of Pragmatics, 76,* 87-100.

Bock, R.D. (2007). Rethinking Thurstone. In: Cudeck, R., & MacCallum, R.C. (Eds.), *Factor analysis at 100: Historical developments and future directions* (pp. 35-46). Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum Associates.

Borden, S.L., & Tew, C. (2007). The Role of Journalist and the Performance of Journalism: Ethical Lessons from "Fake" News (Seriously). *Journal of Mass Media Ethics, 22*(4), 300-314.

Boumans, J. (2005). Cross-media on the Advance. In: Bruck, P., Karssen, Z., Buchholz, A. & Zerfass, A. (2005). E-Content. Technologies and Perspectives for the European Market. Berlin: Springer.

Bounegru, L., Gray, J., Venturini, T., & Mauri, M. (2017). A Field Guide To Fake News.

Braeken, J. & van Assen, M.A.L.M. (2017). An Empirical Kaiser Criterion. *Psychological Methods, 22*(3), 450-466.

Breen, M.J. (2009). Mass Media and New Media Technlogies. In: Devereux, E. (2009). *Media Studies: Key Issues and Debates*. London: SAGE.

Brewer, P.R., & Marquadt, E. (2007). Mock News and Democracy: Analyzing The Daily Show. *Atlantic Journal of Communication*

Brighton, P., & Foy, D. (2007). News Values. London: SAGE.

Britt, M.A., Rouet, J.F., Blaum, D., & Millis, K. (2019). A Reasoned Approach to Dealing with Fake News. *Policy Insights from the Behavioral and Brain Sciences, Vol. 6*(1), 94-101.

Brown, S.R. (1980). Political Subjectivity. Applications of Q Methodology in Political Science. New Haven and London: Yale University Press.

Brown, S.R. (1993). A Primer on Q Methodology. *Operant Subjectivity, 16,* 91-138.

Bryman, A. & Bell, E. (2007). Business Research Methods (second edition). Oxford, New York: Oxford University Press Inc.

Bryman, A. (2008). Social Research Methods (third edition). Oxford, New York: Oxford University Press Inc.

Burger, P., & Schenk, M. (2019). De Kumano-Connectie: Macedonische spam clans verdienen aan nepnieuws over moslims en migranten. *Nieuwscheckers*. Retrieved from: https://nieuwscheckers.nl/nieuwscheckers/de-kumanovo-connectie-macedonische-spam-clans-verdienen-aan-nepnieuws-over-moslims-en-migranten/

Calcutt, A., & Hammond, P. (2011). Journalism Studies: A Critical Introduction. London: Routledge.

Cambridge Dictionary (n.d.). *Cambridge Advanced Learner's Dictionary & Thesaurus*. Cambridge: Cambridge University Press.

Cassidy, W.P. (2007). Online News Credibility: An Examination of the Perceptions of Newspaper Journalists. *Journal of Computer-Mediated Communication 12 (2007),* 478-498.

Chakraboty, A., Paranjape, B., Kakarla, S., & Ganguly, N. (2016). Stop Clickbait: Detecting and Preventing Clickbaits in Online News Media. *International Conference on Advances in Social Networks Analysis and Mining,* 9-16.

Chan, M.S., Jones, C.R., Hall Jamieson, K., & Albarracín, D. (2017). Debunking: A Meta-Analysis of Psychological Efficacy of Messages Countering Misinformation. *Psychological Science,* 1-16.

Chen, A. (2015, June 2). The Agency. *The New York Times*. Retrieved from: https://www.nytimes.com/2015/06/07/magazine/the-agency.html

Chen, G.M., Murray, C., Newton, E., Gillmor, D., Roschke, K., & Stroud, N. (2018). How the Public, News Sources, and Journalists Think about News in Three Communities. Austin: University of Texas.

Chen, Y., Conroy, N.J., & Rubin, V. (2015). Misleading Online Content: Recognizing Clickbait as "False News".

Child, D. (1970). The essentials of factor analysis. London: Holt, Rinehart & Winston.

Chinnis, A.S., Summers, D.E., Doerr, C., Paulson, D.J., & Davis, S.M. (2001). Q methodology – A new way of assessing employee satisfaction. *Journal of Nursing Administration, 31,* 252-259.

Cohen, J. (1960). A coefficient of agreement for nominal scales. *Educational and Psychological Measurement, 20*(1), 37-46.

Comrey, A.L. (1973). A first course in factor analysis. London: Academic Press.

Coogan, J., & Herrington, N. (2011). Q methodology: an overview. *Research in Secondary Teacher Education, Vol. 1*(2), 24-28.

Corr, S. (2006). Exploring perceptions about services using Q methodology. In Kielhofner, G. (ed), *Research in Occupational therapy: Methods of inquiry for enhancing practice,* 389-400. Philadelphia: E.A. Davis.

Costera Meijer, I. (2007). The Paradox of Popularity: How young people experience the news. *Journalism Studies, 8*(1), 96-116.

Costera Meijer, I. (2009). Checking, snacking & bodysnatching: How young people use the news and the implications for public service media journalism. In Netherlands Press Fund (ed.), *Press & Press Support in a Digital Age.* Diemen: AMB Uitgeverij.

Crabtree, B.F. & Miller, W.L. (1999). Doing qualitative research. Thousand Oaks, CA: SAGE.

Day, A., & Thompson, E. (2012). Live from New York, It's the Fake News! Saturday Night Live and the (Non)Politics of Parody. *Popular Communication, 10*(1-2), 170-182.

Dechêne, A., Stahl, C., Hansen, J., & Wänke, M. (2010). The Truth About the Truth: A Meta-Analytic Review of the Truth Effect. *Personality and Social Psychology Review, 14*(2), 238-257.

DeCuir-Gunby, J.T., Marshall, P.L., & McCulloch, A.W. (2011). Developing and Using a Codebook for the Analysis of Interview Data: An Example from a Professional Development Research Project. *Field Methods, 23*(2), 136-155.

Dennis, K.E. (1986). Q-methodology – Relevance and application to nursing research. *Advances in Nursing Science, 8,* 6-17.

DePaulo, B.M., Charlton, K., Cooper, H., Lindsay, J.J., & Muhlenbruck, L. (1997). The Accuracy-Confidence Correlation in the Detection of Deception. *Personality and Social Psychology Review, 1*(4), 346-357.

Deziel, M. (2014, June 13). Women Inmates: Why the Male Model Doesn't Work. *The New York Times*. Retrieved from: https://paidpost.nytimes.com/netflix/women-inmates-separate-but-not-equal.html

Deuze, ,M. & Fortunati, L. (2011). Journalism without journalists: on the power shift from journalists to employers and audiences. In: Meikle, Graham, Redden, Guys eds. (2011). *News online: transformations and continuities*, 164-77. Basingstoke: Palgrave Macmillan.

Dickerson, C. (2017, September 26). How Fake News Turned a Small Town Upside Down. *The New York Times*. Retrieved from: https://www.nytimes.com/2017/09/26/magazine/how-fake-news-turned-a-small-town-upside-down.html

Diddi, A., & LaRose, R. (2006). Getting Hooked On News: Uses and Gratifications and the Formation of News Habits Among College Students in an Internet Environment. *Journal of Broadcasting & Electronic Media, 50*(2), 193-210.

DiFranzo, D., & Gloria-Garcia, K. (2017). Filter bubbles and fake news. *XRDS, Vol. 23*(3), 32-25. New York, NY: ACM.

Van den Dool, P. (2019, March 13). 'Gelehesjesbeweging door nepnieuws overstroomd'. *NRC Handelsblad*. Retrieved from: https://www.nrc.nl/nieuws/2019/03/13/gelehesjesbeweging-door-nepnieuws-overstroomd-a3953039

Du Plessis, C. (2005). A theoretical framework of corporate online communication: a marketing public relations (MPR) perspective. University of South Africa: Pretoria.

Dutta-Bergman, M.J. (2004). Complementarity in Consumption of News Types Across Traditional and New Media. *Journal of Broadcasting & Electronic Media, 48*(1), 41-60.

Ellingsen, I.T., Størksen, I., & Stephens, P. (2010). Q methodology in social work research. *International Journal of Social Research Methodology, 13*(5), 395-409.

European Broadcasting Union (2017, May 23). Trust in Media 2017. *European Broadcasting Union*. Retrieved from: https://www.ebu.ch/news/2017/05/trust-gap-between-traditional-and-new-media-widening-across-europe

Farsetta, D., & Price, D. (2006). Fake TV News: Widespread and Undisclosed. Center For Media and Democracy.

Fenton, N. (2010). New Media, Old News: Journalism and Democracy in the Digital Age. London: SAGE.

Fereday, J. & Muir-Cochrane, E. (2006). Demonstrating Rigor Using Thematic Analysis: A Hybrid Approach of Inductive and Deductive Coding and Theme Development. *International Journal of Qualitative Methods, 5*(1), 1-11.

Ferrara, E., Varol, O., Davis, C., Menczer, F., and Flammini, A. (2016). The Rise of Social Bots. *Communications of the ACM, Vol. 59*(7), 96-104.

Fioretti, J. (2018, April 12). Exclusive: EU to demand improvements on tackling fake news by end of year – draft. *Reuters*. Retrieved from: https://www.reuters.com/article/us-eu-internet-fakenews-exclusive/exclusive-eu-to-demand-improvements-on-tackling-fake-news-by-end-of-year-draft-idUSKBN1HJ33W

Fitzpatrick, N. (2018). Media Manipulation 2.0: The Impact of Social Media on News, Competition, and Accuracy. *Athens Journal of Mass Media and Communications, Vol. 4*(1).

Fletcher, R., Cornia, A., Graves, L., & Kleis Nielsen, R. (2018). Measuring the reach of "fake news" and online disinformation in Europe. Reuters: University of Oxford.

Fonteyn, M.E., Vetesse, M., Lancaster, D.R., & Bauer-Wu, S. (2008). Developing a codebook to guide content analysis of expressive writing transcripts. *Applied Nursing Research, 21*(3), 165-168.

Fox, J.R., Koloen, G., & Sahin, V. (2007). No Joke: A Comparison of Substance in The Daily Show with Presidential Election Campaign. *Journal of Broadcasting & Electronic Media, 51*(2), 213-227.

Galtung, J., & Ruge, M.H. (1965). The Structure of Foreign News. *Journal of Peace Research, Vol. 2,* 64-91.

Girden, E.R. (2001). Evaluating research articles from start to finish (second edition). Thousand Oaks, CA: SAGE.

Grimsholm, E., & Poblete, L. (2010). *Internal and External factors hampering SME growth: A qualitative case study of SMEs in Thailand*. (Unpublished master's thesis). Uppsala University, Uppsala, Sweden.

Goldman, I. (1999). Q methodology as process and context in interpretivism, communication, and psychoanalytic psychotherapy research. *The Psychological Record, 49,* 589-604.

Guess, A., Nagler, J., & Tucker, J. (2019). Less than you think: Prevalence and predictors of fake news dissemination on Facebook. *Science Advances, 5*(1).

Guest, G., Bunce, A., & Johnson, L. (2006). How Many Interviews Are Enough? An Experiment with Data Saturation and Variability. *Field Methods, Vol. 18*(1), 59-82.

Haag, M. & Salam, M. (2017, June 22). Gunman in 'Pizzagate' Shooting is Sentenced to 4 years in Prison. *The New York Times*. Retrieved from: https://www.nytimes.com/2017/06/22/us/pizzagate-attack-sentence.html

Hall, S. (1989). The Structured Communication of Events. In Potter, D. (Ed.), *Society and the Social Sciences: An Introduction,* 269-289. London: Routledge.

Hallgren, K.A. (2012). Computing Inter-Rater Reliability for Observational Data: An Overview and Tutorial. *Tutor Quant Methods Psychology, 8*(1), 23-34.

Van der Ham, L. (2015). *De beste stukken uit de krant van vandaag: Een onderzoek naar het gebruik van de journalistieke webkiosk Blendle onder Nederlandse burgers*. (Unpublished master's thesis). Erasmus University, Rotterdam, Netherlands.

Harcup, T., & O'Neill, D. (2001). What is News? Galtung and Ruge revisited. *Journalism Studies, 2:2,* 261-280.

Harrell, M.C., & Bradley, M.A. (2009). Data Collection Methods: Semi Structured Interviews and Focus Groups. RAND National Defense Research Institute, Santa Monica.

Harrison, J. (2006). News. London: Routledge.

Hasher, L., Goldstein, D., & Toppino, T. (1977). Frequency and the conference of referential validity. *Journal of Verbal Learning and Verbal Behavior, 16,* 107-112.

Hayes, A.S., Singer, J.B., & Ceppos, J. (2007). Shifting roles, enduring values: The credible journalist in a digital age. *Journal of Mass Media Ethics, 22*(4), 262-279.

Hayes, T. (2008). Jump Point: How Network Culture Is Revolutionizing Business. New York: McGraw Hill.

Heck, W. (2018, February 12). Veel blunders in de strijd van de EU tegen nepnieuws. *NRC Handelsblad*. Retrieved from: https://www.nrc.nl/nieuws/2018/02/12/veel-blunders-in-de-strijd-van-de-eu-tegen-nepnieuws-a1591915

Hermida, A., Fletcher, F., Korrell, D., & Logan, D. (2012). Share, Like, Recommend. Decoding the social media news consumer. *Journalism Studies, Volume 13, 2012,* 815-824.

Holbert, R.L. (2005). Intramedia Mediation: The Cumulative and Complementary Effects of News Media Use. *Political Communication, 22*(4), 447-461.

Holden, E.R. (2001). Evaluating research articles from start to finish. Thousand Oaks, California: SAGE.

House of Commons. (2019). *Disinformation and 'fake news': Final Report.* (HC 1791). London: Digital, Culture, Media and Sport Committee.

Howell, L. (2013). Global Risks 2013. Cologna/Geneva, Switzerland: World Economic Forum. Retrieved from: http://www3. weforum.org/docs/WEF_GlobalRisks_Report_2013.pdf

Hunt, E. (2016, December 17). What is fake news? How to spot it and what you can do to stop it? *The Guardian*. Retrieved from: https://www.theguardian.com/media/2016/dec/18/what-is-fake-news-pizzagate

Hunt, J. (2017, November 2). 'Fake news' named Collins Dictionary's official Word of the Year for 2017. *The Independent*. Retrieved from: https://www.independent.co.uk/news/uk/home-news/fake-news-word-of-the-year-2017-collins-dictionary-donald-trump-kellyanne-conway-antifa-corbynmania-a8032751.html

Hyman, D.A., Franklyn, D., Yee, C., & Rahmati, M. (2017). Going Native: Can Consumers Recognize Native Advertising? Does it Matter? *Yale Journal of Law and Technology, Volume 19*(1).

Jones, J.P., & Baym, G. (2010). A Dialogue on Satire News and the Crisis of Truth in Postmodern Political Television. *Journal of Communication Inquiry, 34*(3), 278-294.

Kaiser, H.F. (1960). The application of electronic computers to factor analysis. *Educational and Psychological Measurement, 20,* 141-151.

Kershner, J.W. (2005). The Elements of News Writing. Boston, MA: Pearlson/Allyn and Bacon.

Khaldarova, I. & Pantti, M. (2016). Fake News Journalism Practice. DOI: 10.1080/17512786.2016.1163237

Kist, R., & Wassens, R. (2018, July 15). Russisch trollenleger ook actief in Nederland. *NRC Handelsblad*. Retrieved from: https://www.nrc.nl/nieuws/2018/07/15/de-russische-trollen-zijn-anti-islam-en-voor-wilders-a1610155

Kist, R., & van den Dool, P. (2019, February 21). 'Nederland loopt achter met aanpak van desinformatie'. *NRC Handelsblad*. Retrieved from: https://www.nrc.nl/nieuws/2019/02/21/nederland-loopt-achter-met-aanpak-van-desinformatie-a3654988

Kivits, N. (2017, April 14). ‘Nepnieuws’ en ‘factcheck’ vanaf nu in het woordenboek. *Villamedia*. Retrieved from: https://www.villamedia.nl/artikel/nepnieuws-en-factcheck-vanaf-nu-in-het-woordenboek

Kleis Nielsen, R., & Graves, L. (2017). “New you don’t believe”: Audience perspectives on fake news. Reuters: University of Oxford.

Klomp, C. (2019, March 7). Facebook: nepverhalen over vaccins aanpakken. *Algemeen Dagblad*. Retrieved from: https://www.ad.nl/buitenland/facebook-nepverhalen-over-vaccins-aanpakken~a1f693c8/

Kovach, B., & Rosenstiel, T. (2007). The Elements of Journalism: What Newspeople Should Know and the Public Should Expect. New York: Three Rivers Plate.

Krippendorff, K. (2004). Reliability in Content Analysis: Some Common Misconceptions and Recommendations. *Human Communication Research, 30*(3), 411-433.

Ksiazek, T.B., Malthouse, E.C., & Webster, J.G. (2010). News-seekers and Avoiders: Exploring Patterns of Total News Consumption Across Media and the Relationship to Civic Participation. *Journal of Broadcasting & Electronic Media, 54*(4), 551-568.

Kuklinski, J.H., Quirk, P.J., Jerit, J., Schwieder, D., & Rich, R.F. (2000). Misinformation and the Currency of Democratic Citizenship. *The Journal of Politics, Vol.62*(3), 790-816.

Kuran, T., & Sunstein, C. (1999). Availability cascades and risk regulation. *Stanford Law Review, 51,* 683-768.

Landis, J.R. & Koch, G.G. (1977). The Measurement of Observer Agreement for Categorical Data. *Biometrics 33*, 159-174.

Lazer, D.M.J., Baum, M.A., Benkler, Y., Berinsky, A.J., Greenhill, K.M., Menczer, F., Metzger, M.J., Nyhan, B., Pennycook, G., Rothschild, D., Schudson, M., Sloman, S.A., Sunstein, C.R., Thorson, E.A., Watts, D.J., & Zittrain, J.L. (2018). The Science of fake news. *Science 359*(6380), 1094-1096.

Lee, C.S., & Ma, L. (2012). News sharing in social media: The effect of gratifications and prior experience. *Computers in Human Behaviour, 28,* 331-339.

Lewandowsky, S., Ecker, U.K.H., & Cook, J. (2017). Beyond Misinformation: Understanding and Coping with the “Post-Truth” Era. *Journal of Applied Research in Memory and Cognition, 6*(4), 353-369.

Van der Linden, S., Maibach, E., Cook, J., Leiserowitz, A., & Lewandowsky, S. (2017a). Inoculating against misinformation. *Science 358*(6367), 1141-1142.

Van der Linden, S., Leiserowitz, A., Rosenthal, S., & Maibach, E. (2017b). Inoculating the Public against Misinformation about Climate Change. *Global Challenges, 1*(2). DOI: https://doi.org/10.1002/gch2.201600008

MacQueen, K.M., McLellan, E., Kay, K. & Milstein, B. (1998). Codebook development for team-based qualitative analysis. *Cultural Anthropology Methods 10,* 31-36.

MacFarquhar, N. (2018, February 18). Inside the Russian Troll Factory: Zombies and a Breakneck Pace. *The New York Times*. Retrieved from: https://www.nytimes.com/2018/02/18/world/europe/russia-troll-factory.html

Maier, S.R. (2010). All the News Fit to Post? Comparing News Content On the Web to Newspapers, Television, and Radio. *Journalism & Mass Communication, Vol 87,* 548-562.

Marchi, R. (2012). With Facebook, Blogs, and Fake News, Teens Reject Journalistic "Objectivity". *Journal of Communication Inquiry, 36*(3), 246-262.

McCrummen, S., Reinhard, B., & Crites, A. (2017, November 9). Woman says Roy Moore initiated sexual encounter when she was 14, he was 32. *The Washington Post*. Retrieved from: https://www.washingtonpost.com/investigations/woman-says-roy-moore-initiated-sexual-encounter-when-she-was-14-he-was-32/2017/11/09/1f495878-c293-11e7-afe9-4f60b5a6c4a0_story.html?noredirect=on&utm_term=.6aa6d3d6e1f3

McGonagle, T. (2017). "Fake news": False fears of real concerns? *Netherlands Quarterly of Human Rights, Vol. 35*(4), 203-209.

McGrew, S., Breakstone, J., Ortega, T., Smith, M., & Wineburg, S. (2018). Can Students Evaluate Online Sources? Learning From Assessment of Civic Online Reasoning. *Theory & Research in Social Education, Vol. 46*(2), 165-193.

McKeown, B., & Thomas, D. (1988). Q methodology. Thousand Oaks, CA, USA: SAGE.

McKeown, M., Hinks, M., Stowell-Smith, M., Mercer, D., & Forster, J. (1999). Q methodology, risk training and quality management. *International Journal of Health Care Quality Assurance, 12*(6), 254-266.

McQuail, D. (1988). Mass Communication Theory. An Introduction. London: SAGE.

Meddaugh, P.M. (2010). Bakhtin, Colbert, and the Center of Discourse: Is there No "Truthiness" in Humor? *Critical Studies in Media Communication, 27*(4), 376-390.

Milbank, D. (2018, April 16). Trump's 'fake news' mantra becomes an effective weapon – against America. *The Washington Post*. Retrieved from: https://www.nytimes.com/interactive/2017/04/28/us/politics/donald-trump-twitter-100-days-of-tweets.html

Miles, M.B. & Huberman, A.M. (1994). Qualitative Data Analysis: an expended sourcebook (second edition). Thousand Oaks, CA: SAGE.

Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (2018). *Brief inzake desinformatie en beïnvloeding verkiezingen*. Den Haag: DG Bestuur, Ruimte en Wonen.

Napoli, P. (2011). Audience Evolution: New Technologies and the Transformation of Media Audiences. New York: Columbia University Press.

Neudert, L.M.N. (2017). Computational Propaganda in Germany: A Cautionary Tale. In Wooley, S.C., & Howard, P.N. (2018), *Computational Propaganda: Political Parties, Politicians, and Political Manipulation on Social Media* (pp. 153-184). Oxford: Oxford University Press.

Newman, E.J., Garry, M., Bernstein, D.M., Kantner, J., & Lindsay, S.D. (2012). Nonprobative photographs (or words) inflate truthiness. *Psychonomic Bulletin & Review, Volume 19*(5), 969-974.

Newman, I., & Ramlo, S. (2010). Using Q methodology and Q factor analysis in mixed methods research. In Tashakkaro, A., & Teddlie, C. (Eds.), *SAGE Handbook of mixed methods in social & behavioural research (2nd edition,* pp. 505-530). Thousnad Oaks, CA: SAGE.

Newman, N., Fletcher, R., Kalogeropoulous, A., Levy, D.A., & Kleis Nielsen, R. (2017). Reuters Institute Digital News Report 2017.

Nightingale, S.J., Wade, K.A., & Watson, D.G. (2017). Can people identify original and manipulated photos of real-world scenes? *Cognitive Research: Principles and Implications, 2(30)*.

NOS. (2018). *Nepnieuws, wat betekent dat nou precies?* [Video file]. Retrieved from: https://www.youtube.com/watch?v=rZHhgUl_fFc

The Onion (2018, April 17). North Korea Successfully Detonates Nuclear Scientist. *The Onion.* Retrieved from: https://www.theonion.com/north-korea-successfully-detonates-nuclear-scientist-1819579849

Paige, J.B., & Morin, K.H. (2016). Q-Sample Construction: A Critical Step for a Q-Methodological Study. *Western Journal of Nursing Research, Vol. 38*(1), 96-110.

Painter, C., & Hodges, L. (2010). Mocking the News: How The Daily Show With Jon Stewart Holds Traditional Broadcast News Accountable. *Journal of Mass Media Ethics, 25*(4), 257-274.

Papathanassopoulos, S., Coen, S., James, C., & Aalberg, T. (2013). Online Threat, But Television is Still Dominant. *Journalism Practice, January,* 690-704.

Parlapiano, A., & Buchanan, L. (2017, April 27). Cataloguing Every Tweet by The President in His First 100 Days. *New York Times*. Retrieved from: https://www.nytimes.com/interactive/2017/04/28/us/politics/donald-trump-twitter-100-days-of-tweets.html

Peifer, J.T. (2018). Liking the (Funny) Messenger: The Influence of News Parody Exposure, Mirth, and Predispositions on Media Trust. *Media Psychology, 21*(4), 529-557.

Pennycook, G., & Rand, D.G. (2017). Assessing the effect of "disputed" warnings and source salience on perceptions of fake news accuracy.

Pennycook, G., & Rand, D.G. (2018). Who falls for fake news? The roles of bullshit receptivity, overclaiming, familiarity, and analytic thinking. Retrieved from: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=3023545

Pennycook, G., Cannon, T.D., & Rand, D.G. (2018). Prior exposure increases perceived accuracy of fake news. *Journal of Experimental Psychology: General, 147*(12), 1865-1880.

Pentina, I., & Tarafdar, M. (2014). From "information" to "knowing": Exploring the role of social media in contemporary news consumption. *Computers in Human Behavior 35 (2014),* 211-223.

Pew Research Centre (2008). Audience Segments in a Changing News Environment. Washington D.C.

Pew Research Centre (2012). The Future of Mobile News: The Explosion in Mobile Audiences and a Close Look at What it Means for News. Washington D.C.

Pew Research Centre (2016a). Many Americans believe fake news is sowing confusion. Washington D.C.

Pew Research Centre (2016b). News Use Across Social Media Platforms 2016. Washington D.C.

Pew Research Centre (2016c). The Modern News Consumer: News attitudes and practices in the digital era. Washington D.C.

Pew Research Centre (2017). The Future of Free Speech, Trolls, Anonymity and Fake News Online. Washington D.C.

Polage, D.C. (2012). Making up History: False Memories of Fake News Stories. *Europe's Journal of Psychology, Vol.8*(2), 245-250.

Polit, D.F., & Beck, C.T. (2008). Nursing Research: Generating and Assessing Evidence for Nursing Practice. Philadelphia: Wolters Kluwer Health/Lippincott Williams & Wilkins.

Project for Excellence in Journalism. (2004). The State of the News Media 2004: An Annual Report on American Journalism.

Purcell, K., Rainie, L., Mitchell, A., Rosenstiel, T., & Olmstead, K. (2010). Understanding the participatory news consumer: How internet and cell phone users have turned news into a social experience. Pew Internet & American Life Project.

Ratkiewicz, J., Conover, M.D., Meiss, M., Gonçalves, B., Flammini, A., & Menczer, F. (2011). Detecting and Tracking Political Abuse in Social Media. Fifth International AAAI Conference on Weblogs and Social Media.

Ramdharie, S. (2018, January 18). Eerste winnaars Trumps eigen Fake News Awards bekend: The New York Times voert (uiteraard) de lijst aan. *De Volkskrant*. Retrieved from: https://www.volkskrant.nl/nieuws-achtergrond/eerste-winnaars-trumps-eigen-fake-news-awards-bekend-the-new-york-times-voert-uiteraard-de-lijst-aan~b68da63d/

Rini, R. (2018, October 15). How to Fix Fake News. *The New York Times*. Retrieved from: https://www.nytimes.com/2018/10/15/opinion/facebook-fake-news-philosophy.html

Rubin, V.L., & Conroy, N. (2012). Discerning truth from deception: Human judgments and automation efforts. *First Monday, 17*(3). Retrieved from: https://firstmonday.org/ojs/index.php/fm/article/view/3933/3170

Rubin, V.L., Chen, Y., & Conroy, N.J. (2015). Deception Detection for News: Three Types of Fakes. *Computer Science, Volume 52*(1), 1-4.

Rubin, V.L., Conroy, N.J., Chen, Y., & Cornwell, S. (2016). Fake News or Truth? Using Satirical Cues to Detect Potentially Misleading News. In *Proceedings of the Second Workshop on Computational Approaches to Deception Detection,* 7-17. San Diego, California: Association for Computational Linguistics.

Ryan, G.W. & Bernard, H.R. (2003). Techniques to identify themes. *Field Methods, 15*, 85-109.

Saarelma, H. & Oittinen, P. (2006). Convergence of Media – Ubiquitous Newspapers. *Graphic Arts in Finland 35*(3), 1-10.

Saltzman, J. (2005). Analysing the Images of the Journalist in Popular Culture: a Unique Method of Studying the Public's Perception of Its Journalists and the News Media.

Saumure, K., & Given, L.M. (2012). Nonprobablity Sampling. In Given, L.M. (Ed.), *The SAGE encyclopedia of qualitative research methods*. Thousand Oaks, California: Sage.

Schauster, E.E., Ferrucci, P., & Neill, M.S. (2016). Native Advertising Is the New Journalism: How Deception Affects Social Responsibility. *American Behavioral Scientist, Vol. 60*(12), 1408-1424.

Schlinger, M.J. (1969). Cues on Q-technique. *Journal of Advertising Research, 9*(3), 53-60.

Schmolck, P. (2014). The PQMethod program. Retrieved and downloaded from: http://schmolck.org/qmethod/.

Schrøder, K.C. (2010). Citizen-consumers' constellations of news media: Towards a typology of what people put into their shopping carts in the news supermarket. University of Westminster.

Schudson, M. (1989). The Sociology of News Production. *Media, Culture & Society, 11*(3), 263-282.

Shao, C., Ciampaglia, G.L., Varol, O., Flammini, A., & Menczer, F. (2017). The spread of misinformation by social bots. Indiana University: Bloomington.

Shoemaker, P.J. (1996). Media gatekeeping. In Salwen, M.B., & Stacks, D.W. (Ed.), *An Integrated Approach to Communication Theory and Research*, 79-91.

Shoemaker, P.J., & Vos, T. (2009). Gatekeeping theory. New York: Routledge.

Shu, K., Sliva, A., Wang, S., Tang, J., & Liu, H. (2017). Fake News Detection on Social Media: A Data Mining Perspective. *Association for Computing Machinery, Volume 19*(1), 22-36.

Sigal, L.V. (1973). Reporters and Officials: Organization and Politics of Newsmaking. Hougton Miffin Harcourt.

Silverman, C., & Singer-Vine, J. (2016, December 6). Most Americans Who See Fake News Believe It, New Survey Says. *Buzzfeed*. Retrieved from: https://www.buzzfeednews.com/article/craigsilverman/fake-news-survey

Singer, J.B., Hermida, A., Domingo, D., Heinonen, A., Paulussen, S., Quandt, T., Reich, Z., & Vujnovic, M. (2011). Participatory Journalism: guarding open gates at online newspapers. New York: Wiley-Blackwell.

Snopes (2018, March 25). Was Emma González Filmed Ripping Up the U.S. Constitution? *Snopes.* Retrieved from: https://www.snopes.com/fact-check/emma-gonzalez-ripping-up-constitution/

de Sola Pool, I. (1983). Technologies of Freedom: On Free Speech in an Electronic Age. Cambridge, MA: Harvard University of Press.

De Speld (2018, March 13). Witte huis krijgt draaideur om personeel sneller te kunnen ontslaan en aannemen. *De Speld*. Retrieved from: https://speld.nl/2018/03/13/witte-huis-krijgt-draaideur-om-personeel-sneller-te-kunnen-ontslaan-en-aannemen/

Van Steenbergen, E. & van Outeren, E. (2018, January 28). 'Nepnieuws' over hersendood vervuilt donordebat. *NRC Handelsblad.* Retrieved from: https://www.nrc.nl/nieuws/2018/01/28/vechten-tegen-de-vervuiling-van-het-donordebat-a1590120

Stenner, P., & Stainton Rogers, R. (2004). Q Methodology and qualiquantology: the example of discriminating between emotions. In: Todd, Z., Nerlich, B., McKeown, S., & Clarke, D.D. (Eds.) *Mixing methods in psychology: the integration of qualitative and quantitative methods in theory and practice*. New York: Psychology Press.

Stephenson, W. (1961). Scientific creed, 1961: Philosophical credo. Abductory principles. The centrality of self. *The Psychological Record, 11,* 1-26.

Subrahmanian, V.S., Azaria, A., Durst, S., Kagan V., Galstyan, A., Lerman, K., Zhu, L., Ferrara, E., Flammini, A., & Menczer, F. (2016). The DARPA Twitter Bot Challenge. *Computer, 49,* 38-46.

Subramanian, S. (2017, February 15). Inside the Macedonian Fake-News Complex. *Wired.* Retrieved from: https://www.wired.com/2017/02/veles-macedonia-fake-news/

Tandoc, E.C., Lim, W.L. & Ling, R. (2017a). Defining "Fake News". *Digital Journalism,* DOI: 10.1080/21670811.2017.1360143.

Tandoc, E.C., Ling, R., Westlund, O., Duffy, A., Goh, D., & Lim, W.L. (2017b). Audiences' acts of authentication in the age of fake news: A conceptual framework. *New Media & Society, Vol. 20(8),* 1-19.

Taneja, H., Webster, J.G., Malthouse, E.C., & Ksiazek, T.B. (2012). Media consumption across platforms: Identifying user-defined repertoires. *New Media & Society, 14*(6), 951-968.

Tewksbury, D. (2003). What do Americans really want to know? Tracking behaviour of news readers on the Internet. *Journal of Communication, 53*(4), 694-710.

Thijssen, Y. (2017). Breaking the News: The Effects of Fake News on Political Attitudes.

Thurstone, L.L. (1947). Multiple-factor analysis: A development and expansion of the vectors of the mind. Chicago, IL: The University of Chicago Press.

Tufceki, Z. & Wilson, C. (2010). Social Media and the Decision to Participate in Political Protest: Observations from Tahrir Square. *Journal of Communication 62,* 363-379.

The United Nations (1948). *Universal Declaration of Human Rights.*

Valenta, A.L., & Wigger, U. (1997). Q-methodology: Definition and Application in Health Care Informatics. *Journal of the American Medical Informatics Association, 4*(6), 501-510.

Vennink, T. (2019, March 7). Rusland gaat nepnieuws verbieden en daar valt bijna iedere vorm van kritiek onder. *De Volkskrant.* Retrieved from: https://www.volkskrant.nl/nieuws-achtergrond/rusland-gaat-nepnieuws-verbieden-en-daar-valt-bijna-iedere-vorm-van-kritiek-onder~baf1cbb6/

Verhagen, L., & Waarlo, N. (2019, March 15). Waarom we ons te druk maken om nepnieuws. *De Volkskrant*. Retrieved from: https://www.volkskrant.nl/wetenschap/waarom-we-ons-te-druk-maken-om-nepnieuws~b395554d/

Vos, M. (2017, December 22). Toekomstig Amerikaanse ambassadeur in Nederland trekt eigen uitspraken in twijfel, noemt het 'nepnieuws'. *De Volkskrant*. Retrieved from: https://www.volkskrant.nl/nieuws-achtergrond/toekomstige-amerikaanse-ambassadeur-in-nederland-trekt-eigen-uitspraken-in-twijfel-noemt-het-nepnieuws-~bff24be7/

Vosoughi, S., Roy, D., & Aral, S. (2018). The spread of true and false news online. *Science, Vol 359*(6380), 1146-1151.

Vrij, A., Mann, S., & Leal, S. (2012). Deception Traits in Psychological Interviewing. *Journal of Police and Criminal Psychology, 28*(2), 115-126.

Waarlo, N. (2018, September 14). Een onzindetector voor het web – dat is nog niet zo makkelijk. *De Volkskrant*. Retrieved from: https://www.volkskrant.nl/wetenschap/een-onzindetector-voor-het-web-dat-is-nog-niet-zo-makkelijk~be927d1d/

Wade, K.A., Garry, M., Read, J.D., & Lindsay, S. (2002). A picture is worth a thousand lies: Using false photographs to create false childhood memories. *Psychonomic Bulletin & Review, 9*(3), 597-603.

Waisbord, S. (2018). Truth is what Happens to News. *Journalism Studies, 19*(13), 1866-1878.

Waldrop, M.M. (2017). The genuine problem of fake news. *National Academy of Sciences, Volume 114*(48), 12631-12634.

Ward, A., & Ross, L. (1996). Naive realism in everyday life: Implications for social conflict and misunderstanding. In: Reed, E.S., Turiel, E., & Brown, T. (Eds.), *The Jean Piaget symposium series. Values and knowledge*, (103-135). Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum Associates Inc.

Wardle, C. (2017, February 17). "Fake News." It's complicated. *Medium.* Retrieved from: https://medium.com/1st-draft/fake-news-its-complicated-d0f773766c79

Watts, S. & Stenner, P. (2005). Doing Q methodology: theory, method and interpretation. *Qualitative Research in Psychology, 2*, 67-91.

Webler, T., Danielson, S., & Tuler, S. (2009). Using Q method to reveal social perspectives in environmental research. Greenfield MA: Social and Environmental Research Institute.

Wijnberg, R. (2017, January 24). Waarom objectieve journalistiek een misleidende en gevaarlijke illusie is. *De Correspondent.* Retrieved from: https://decorrespondent.nl/6073/waarom-objectieve-journalistiek-een-misleidende-en-gevaarlijke-illusie-is/155650990-09fc1192

Wolswinkel, H. (2008). New Paper Reading: The Explaining Factors of Newspaper Reading Behaviour of Young Adults. University of Twente.

YouGov (2017, February 6). C4 study reveals only 4% surveyed can identify true or fake news. *Channel 4.* Retrieved from: https://www.channel4.com/press/news/c4-study-reveals-only-4-surveyed-can-identify-true-or-fake-news

Yuan, E.J. (2011). News consumption across multiple media platforms. *Information, Communication & Society, 14*(7), 998-1016.

Zabala, A. (2014). Qmethod: A Package to Explore Human Perspectives Using Q Methodology. *The R Journal, Vol. 6*(2), 163-173.

Zabala, A. & Pascual, U. (2016). Bootstrapping Q Methodology to Improve the Understanding of Human Perspectives. *PLoS ONE, 11*(2), 1-19.

Appendix

Appendix A – Stimuli material

Genuine news

Miljoenen persoonlijke gegevens Facebook-gebruikers buitgemaakt

Miljoenen persoonlijke gegevens van Facebook-gebruikers zijn op een illegale wijze bemachtigd door de Britse firma Cambridge Analytica. Dat melden de Amerikaanse krant The New York Times en het Britse The Guardian.

Volgens beide media heeft Cambridge Analytica persoonlijke data gekopieerd en bewaard, wat tegens de regels van Facebook is. Deze data werd door het bedrijf gebruikt om politieke boodschappen op maat te maken voor Facebook-gebruikers, zogenaamde micro-targeting. Het databedrijf werkte voorheen voor de Brexit-campagne en de campagne van Donald Trump en probeerde met het omvangrijke systeem stemgedrag van kiezers te beïnvloeden: stem voor een Brexit én voor Donald Trump.

Het databedrijf heeft volgens The New York Times meer dan 50 miljoen privégegevens van Facebook-gebruikers gekopieerd en bewaard. Uit de data blijkt hoe specifiek en nauwkeurig Cambridge Analytica enkele aspecten van gebruikers weet; van politieke voorkeur en religie tot interesse in wapengebied en zelfs hoe open en eerlijk gebruikers zijn. Met die informatie kon het bedrijf voorspellen welke gerichte boodschap aan een individuele gebruiker de meeste invloed zou hebben.

Facebook wist volgens documenten al veel langer van het lek, al sinds 2015, maar heeft de gebruikers lang in het duister gehouden en is niet achter de gegevens aangegaan. The New York Times meldt dat Cambridge Analytica nog steeds een deel van de persoonlijke gegevens bezit.

Minister Blok: “Suriname is een *failed state*”

Minister van Buitenlandse Zaken Stef Blok heeft tijdens een besloten bijeenkomst enkele eigenaardige uitspraken gedaan over de multiculturele samenleving, migratie en Suriname. Dat blijkt uit beelden die televisieprogramma ZEMBLA in handen heeft.

Bij de ‘Touch Dutch Base’ bijeenkomst sprak Blok met meerdere Nederlanders die werkzaam zijn bij internationale organisaties. Hierbij zei de VVD’er dat hij geen enkel land kent waar meerdere culturen vreedzaam samenleven. “Noem mij een voorbeeld, van een multi-etnische of multiculturele samenleving, waar de oorspronkelijke bevolking nog woont (…) en waar een vreedzaam samenlevingsverband is. Ik ken het niet.”

Een aanwezige in de zaal gaf daarop het voorbeeld van Suriname, waarop Blok antwoordt: “Dus de partijen in Suriname zijn niet langs etnische lijnen opgedeeld? Een functionerende rechtstaat en democratie? Suriname is een *failed state*. En dat heeft ernstig te maken met de etnische opdeling.”

Volgens de minister van Buitenlandse Zaken is het waarschijnlijk genetisch bepaald dat mensen niet altijd goed kunnen omgaan met onbekende mensen. “Waarschijnlijk zit ergens diep in onze genen dat we een overzichtelijke groep willen hebben om mee te jagen of om een dorpje te onderhouden. En dat we niet goed in staat zijn om een binding aan te gaan met ons onbekende mensen.”

De Surinaamse regering heeft ontsteld gereageerd en eist een excuses van Blok.

Situatie in Belgische gevangenissen “onmenselijk” en “vernederend”

De toestand in Belgische gevangenissen is “erbarmelijk” voor de gedetineerden. Dat laten diverse advocaten weten in een brief aan de Belgische minister van Justitie, Koen Geens. Gedetineerden zelf laten weten dat de situatie “onmenselijk” en “mensonterend” is in de strafinrichtingen.

Dit komt mede door de stakingen van de cipiers, die plaatsvonden van half juni tot begin juli. NRC sprak met twee Nederlandse gevangenen die een “mensonterende” situatie beschreven: met minstens twee personen 24 uur per dag in een cel, een ruimte van 3,5 bij 2 meter met een open toilet, terwijl de temperaturen oplopen tot boven de dertig graden op de warme zomerdagen.

Eén gevangene heeft het over “schimmel op de muren en soms lopen er muizen in de cel of ratten in de gangen rond. Regelmatig zit er een persoon te veel in de cel. Die slaapt op een matras op de grond en rondlopen kan dan niet meer.”

Belgische gevangenissen staan al langer bekend om hun vele problemen. Veel van de strafinrichtingen hebben te weinig personeel en te veel gedetineerden. In een kritisch rapport van de Raad van Europa uit 2017 staat dat de grondrechten van gevangenen onder druk staat en dat dit vaker voorkomt als er stakingen plaatsvinden. Tijdens deze stakingen zitten de gedetineerden dan permanent opgesloten in hun cel en is er geen mogelijkheid om naar buiten te gaan.

De Nederlandse gedetineerden hopen dat de Nederlandse overheid ingrijpt. Er zitten 77 Nederlandse vast in Belgische gevangenissen.

Storm eist twee levens

De zware storm die gisteren Nederland teisterde, heeft twee mensen het leven gekost. In Enschede kwam een 62-jarige automobilist om het leven toen een boom op zijn auto terechtkwam. In het Overijsselse Olst kreeg een 62-jarige Zwollenaar een tak op zijn hoofd. Hij overleefde dat niet.

Het was één van de zwaarste stormen van de laatste halve eeuw die over Nederland trok en een spoor van vernieling achterliet. Nadat het KNMI code rood had afgegeven, besloot de NS al het treinverkeer in Nederland stil te leggen in verband met de veiligheid van de reizigers en het personeel. Een woordvoerder meldt dat “de storm voor veel storingen en schade aan spoor en bovenleidingen heeft gezorgd”.

Niet alleen het spoornetwerk werd getroffen door de westerstorm. De brandweer kreeg meer dan tienduizend meldingen binnen en maar liefst 66 vrachtwagens kantelden door de storm. Schiphol annuleerde alle vluchten op het hoogtepunt van de storm en in steden als Amsterdam en Den Haag lag ook het tramnetwerk plat.

Verzekeraars komen vandaag met een eerste prognose van de schade, maar het staat vast dat dit bedrag boven de 50 miljoen euro uitkomt. Een woordvoerder van de verzekeraars laat weten dat 50 miljoen de ondergrens is en dat er nog tientallen miljoenen bij kunnen komen.

News parody

Taalkundigen luiden noodklok over toename buitenlandse woorden

Volgens taalkundigen is het aantal buitenlandse leenwoorden de laatste vijf jaar gestegen met minstens zestig procent. Zij maken zich zorgen over de onwenselijke toename en waarschuwen voor een groot gevaar voor de Nederlandse taal.

Karel Geerdink, Neerlandicus aan de Universiteit van Amsterdam, is ongerust over de opkomst van de woorden: “De opkomst van deze woorden tast niet alleen de crème de la crème van onze Nederlands vocabulaire aan, maar zorgt bij taalkundigen ook voor een aha-erlebnis. Hun fingerspitzengefühl daarbij is subliem, maar we moeten wel uitkijken dat het prestige van het Nederlands niet passé is straks. Het is überhaupt belachelijk om buitenlandse termen in ons repertoire op te nemen, zonder dat men kijkt naar Nederlandse remplaçanten.”

Meerdere mensen in het zuiden van Noord-Brabant en Limburg vinden de uitingen van Geerdink belachelijk en vinden dat niemand aan hun taalgebruik mag komen: “Het is tijd voor een revolutie, een abbattoir van le Pays-Bayse woorden en wel à bout portant. Je kunt als bourgeoisie niet eens pleiten voor meer grandeur van la lettre, of je wordt weggebonjourd als een enfant terrible. Wij staan vis-à-vis tegenover le tirrailleurs van Angelsaksische taal!”

Ook taalkundige Henrik Voortmans aan de Universiteit van Twente is bezorgd: “Het is een totale razzia van fabelhatige woorden, maar op diesen bühne is daar geen raum fur. Er zijn alleen einzelgängers die sowieso die niet alleen de Angelsaksische spielerei willen ervaren, maar ook rucksichtslos bijschnabbelen via andere talen. En dat ist blauäugig!”

Rutte belooft: Nederlanders zullen worden genaaid

Op de jaarlijkse ‘heidag’ van het kabinet liet premier Mark Rutte weten dat de regering oog heeft voor alle inkomensgroepen. “Wij zijn als regering verantwoordelijk voor heel Nederland en het is dan ook essentieel dat niet alleen één inkomensgroep genaaid wordt, maar in principe moet iedereen economisch voelen dat ze het niet waard zijn.”

De premier vervolgde met enkele toekomstplannen: “Het is belangrijk dat de mensen weten dat er geld gaat naar zaken waar ze totaal niks aan hebben. Denk hierbij aan een miljardenimpuls voor zeehondencrèche Pieterburen of de vele miljoenen voor de verdere ontwikkeling van de stoomtrein. Over zaken als defensie, ouderenzorg of meer geld voor ontwikkelingssamenwerking krijgen wij alleen kritiek, dus pakken we het nu zo aan.” Precieze details over de concrete stappen van het kabinet zullen pas op Prinsjesdag bekend worden gemaakt.

Volgens de laatste berekeningen van het Centraal Planbureau (CPB) zal het koopkrachtbeleid van alle inkomensgroepen drastisch afnemen. Matthijs van den Kercke van het CPB beaamt dat “gemiddeld alle huishoudens er volgend jaar op achteruit gaan. Gepensioneerden en mensen met een uitkering zullen de klappen opvangen en worden extra hard besodemieterd door deze visie.”

Niet alleen door de plannen van het kabinet gaat iedereen achteruit, ook de wijziging van het belastingstelsel werkt kwalijk. In plaats van de vier belastingschijven komt er maar één belastingschijf waarbij iedereen op dezelfde egale manier wordt beduveld.

FIFA: WK 2026 naar Islamitische Staat

De FIFA heeft bekendgemaakt dat het WK voetbal van 2026 naar de Islamitische Staat gaat. Leden van de mondiale voetbalbond stemden hiervoor op een congres in Zürich.

FIFA-voorzitter Gianni Infantino is verheugd met de toewijzing aan IS. “Met een WK georganiseerd door IS hebben we geen last van één of twee landen, maar krijgen we keuze uit meerdere gebieden: Irak, Syrië en zelfs nog enkele provincies in Iran. Die constante verspreiding van speelgebied biedt de ruimte voor meerdere speelsteden.”

Naast deze stabiele proliferatie van het speelgebied is ook de razendsnelle bouw van de stadia een competentie waar de FIFA erg blij mee is. “Stadia worden binnen de kortste keren uit de grond gestampt door afvalligen en bouwers uit Qatar, die na het vorige WK het land niet konden verlaten. Dit is win-win situatie voor ons en de gastarbeiders”, aldus Infantino.

Kalief Abu Bakr al-Baghdadi is in zijn nopjes met de toewijzing en erkenning van zijn kalifaat als organisator. “Het is hét perfecte moment om de ongelovigen te laten bekeren tot de ware leer. De stadia zoals, ketter Infantino al uitlegde, worden snel gecreëerd om de heilige te eren. De sharia geldt er, mannen en vrouwen worden gescheiden en alcohol is ten strengste verboden. Waarschijnlijk zullen mijn troepen na de afloop van het WK de bouwers straffen en daarna de bouwsels opblazen, want afgoderij is immers een onvergeeflijke zonde.”

IS heeft laten weten dat zij nog overweegt over deelname aan het toernooi. Volgens een woordvoerder van de organisatie vormt de constante strijd tegen ongelovigen een penibele situatie voor het samenstellen van een team.

Friesland voert dienstplicht in voor de strijd tegen ABN

De provincie Friesland gaat de dienstplicht invoeren. Vanaf 1 januari 2019 moeten alle Friesen woonachtig in Nederland zich melden in Leeuwarden voor een militaire training en taaltraining die een jaar gaat duren. Dat heeft Bauwe Dopke, de zelfbenoemde commissaris van de Frijste republyk Fryslân, bekendgemaakt.

Volgens Dopke is de opkomst van het algemeen beschaafd Nederlands (ABN) een doodzonde voor de pracht en praal van de Friese taal en moeten “de monden worden voorbereid op een strijd tegen de rollende R van de corpsballetjes en andere Westers gespuis.” De commissaris vervolgt zijn pleidooi en zegt dat “Frysk de moaiste taal yn Nederlân is en dat elkenien yn Nederlân moat prate. Wy binne klear om subtitle te wurden troch de NOS en RTL, omdat it Frysk perfoarst fersteane is. As jo in lyts ynspanning ynset hawwe.”

Niet alleen de strijd tegen het ABN is een reden om de dienstplicht in te voeren. Ook het vaderlandsgevoel van vele Friezen is bevroren en dient te worden aangewakkerd door de invoering. De autoriteiten zeggen ook dat “alle Friezen niet alleen rechten hebben, maar ook verantwoordelijkheden jegens de samenleving. Het heitelân gefoel moet terug!”

De militaire en vooral taalachtige training gaat één jaar duren en geldt voor jongeren tussen de 17 en 28 jaar. Friezen die proberen de dienstplicht te ontlopen, worden uit hun functie als Fries ontheven en raken hun Friese paspoort kwijt. Friese mannen mogen dan kiezen uit de namen Lodewijk of Klaas-Jan genoemd, terwijl Friese froulju Frederique of Carolien als naam mogen kiezen.

News satire

Trump vindt samenzweren geen misdaad

President Donald Trump heeft zich wederom uitgesproken over het onderzoek van speciaal aanklager Robert Mueller en deed dat nogmaals via zijn persoonlijke Twitteraccount.

De president van de niet zo Verenigde Staten laat al langer weten dat het hele onderzoek van Mueller “een heksenjacht is” en dat de gehele FBI en het ministerie van Justitie zich schuldig maakt aan “het lekken van informatie, liegen en corruptie.”

Maar Trump laat in een tweet nu iets anders weten: “Samenzweren is geen misdaad, maar dat maakt niet uit want er was geen samenzwering – behalve door Crooked Hillary en de democraten!” De twist van Trump is opmerkelijk te noemen: van eerst nog meerdere malen hoog en laag schreeuwen dat er “geen samenzwering is” naar de bewering dat samenzweren geen misdaad is. Daar heeft Trump gelijk, aangezien er officieel geen wet voor samenzwering is, maar technisch gezien is “samenzweren en zo misdaad begaan tegen de Verenigde Staten” een strafbaar feit.

Peter Zeidenberg, die samen met speciaal aanklager Mueller heeft gewerkt, beaamt dit ook: “Letterlijk gezien heeft Trump gelijk, maar ik snap niet hoe je samen zou kunnen spannen met Rusland zonder te samenzweren om zo invloed te hebben op de verkiezingen.”

Daarnaast vind Trump het bijzonder dat het team van Mueller uit dertien democraten, volgens de president “Crooked Hillary supporters”, bestaat en geen enkele republikein. Hierbij meldde de president niet dat Mueller zelf een republikein is, die is aangesteld door Rod Rosenstein, toen plaatsvervangend minister van Justitie, die weer is aangesteld door Trump zelf.

Robert Mueller heeft, logischerwijs, nog niet gereageerd op de aantijgingen van president Trump en gaat dat ook niet doen.

Bindend studieadvies is straks niet bindend genoeg meer

Het bindend studieadvies. Het is de mededeling die geen enkele student driekwart in het eerste jaar van zijn studie wil horen. Universiteiten en hogescholen mogen van eerstejaarsstudenten eisen dat zij in één jaar al de betreffende studiepunten halen, wat volgens een rapport van het RIVM tot gevolg heeft dat studenten veel meer stress ervaren en zelfs psychische problemen.

Minister van Engelshoven (Onderwijs en Cultuur) wil dit wijzigen. Als het aan haar ligt, is er vanaf 2020 een wet dat hogescholen en universiteiten maximaal 40 van de 60 studiepunten mogen eisen van de eerstejaarsstudenten. Nu mogen de onderwijsinstellingen dat nog zelf bepalen en meestal is de eis een stuk hoger dan 40 punten.

De switch naar een verlaging is op zijn zachts gezegd bijzonder te noemen. Jarenlang eiste de overheid dat onderwijsinstellingen hun studenten sneller lieten afstuderen en de uitval moesten terugdringen, iets wat gelukt is. Rector magnificus Carel Stolker belicht dit: “We zijn jarenlang door de minister achter onze vodden aangezet om de uitval terug te brengen. Nu is de uitval teruggebracht en wordt er opeens gedaan alsof we buitensporige eisen stellen aan studenten.”

Het werkt dan ook niet mee als studenten maar aanmodderen voor hun opleidingen, zoals Karl Dittrich, oud-voorzitter van universiteitskoepel VSNU beaamt: “De Nederlandse student staat niet bekend als degene die het meeste tijd aan zijn studie besteedt”.

Een bindend studieadvies (BSA) is in principe een advies, maar moet de bindende eigenschap kwijtraken. Als een student zeven jaar lang wil aanmodderen op een studie filosofie en die met de hakken over de sloot nét haalt, om zich vervolgens de moed in te spreken dat een master filosofie ook haalbaar is, wie is de universiteit dan om die persoon te laten stoppen? Een baan is dan toch al niet meer haalbaar.

Vaccinatieplicht: verstandig, voordat dwaasheid zich verspreidt

Uit cijfers van het RIVM blijkt dat de vaccinatiegraad onder jonge kinderen voor het vijfde achtereenvolgende jaar is gedaald. Zo was de bescherming in 2017 lager dan in de jaren negentig van de vorige eeuw, toen Nederland de laatste polio-epidemie kende.

Al langere tijd is er een groep mensen die niet wil vaccineren, een groep die over het algemeen in de zogenaamde Biblebelt woont: gelovigen die van mening zijn dat het vaccineren een uiting is van geen vertrouwen in God. Een groep die wel gelooft in een mythisch figuur in de lucht, maar niet in wetenschappelijke resultaten.

De laatste jaren verplaatst deze ‘prikangst’, het niet willen vaccineren van kinderen, zich ook meer naar het westen. En deze prikangst is ook besmettelijk: mensen die het horen, steken elkaar aan. Zo gaat er vaker het geluid dat vaccins autisme kunnen veroorzaken, al blijkt het onderzoek waar dit op gebaseerd is een Diederik Stapeltje te zijn: gefingeerd en niet op waarheid berust.

Een ander geluid van de hippe geitenwollensokken dragende ouders met knotjes is dat kinderen ondanks het vaccin toch ziek worden. Nieuwsberichtje: een vaccin zorgt niet voor complete immuniteit tegen iets. Complete immuniteit vind je alleen bij Masterchef.

Denk erom: het gaat niet om het individu, maar om het collectief. Als 99% van de mensen gevaccineerd is, is er niets aan de hand. Maar als kleine Orlando geen prik tegen de bof of rode hond krijgt en de vaders en moeders van vriendinnetjes Priscilla en Zoey willen dit ook niet, dan wordt het al snel een penibele situatie met verschrikkelijke gevolgen.

Daarom pleiten meerdere hoogleraren en wetenschappers voor een vaccinatieplicht: de overheid heeft de plicht om kwetsbare burgers te beschermen tegen zichzelf, voordat idioterie, achterlijkheid en valse geluiden over vaccinaties en autisme, zich niet meer verspreiden als een epidemie.

De VVD'er en het opspraaksyndroom

Een VVD'er en het woordje opspraak; het begint bijna een goedlopende combinatie te worden, zoals een boterham met pindakaas en hagelslag. Al is dat natuurlijk niet de bedoeling, maar door de recente uitspraken van Stef Blok, minister van Buitenlandse Zaken, gaat het toch weer die kant op.

In juli sprak Blok tijdens een bijeenkomst, waar hij opmerkelijke uitspraken deed. Zo zei hij dat Suriname een "failed state" is en uitte de minister ook kritiek op de multiculturele samenleving en stelde hij dat hij geen enkel land kent waar mensen van verschillende bevolkingsgroepen vreedzaam samenleven binnen de grenzen van één land.

Na het 'Ruslandleugentje' van Halbe Zijlstra in januari en de gehele bonnetjesaffaire waardoor Teeven, Opstelten, van der Steur én van Miltenburg moesten aftreden lijkt het de normaalste zaak van de wereld: een VVD'er in opspraak. De liberalen hebben vooral te maken met het opspraaksyndroom: met bepaalde uitspraken flexibel omgaan met de waarheid, integriteitskwesties, vage dubbelfuncties of regelrechte omkoping. Het zijn allemaal de gevolgen van het opspraaksyndroom.

Het opspraaksyndroom is een ernstig struikelblok voor vele VVD'ers: niet langer kan men genieten van dubbele functies of bij schnabbelen, maar komen extra inkomsten bovendrijven en volgens de vele integriteitsregels van de partijtop met het allemaal niet. Een doodzonde!

Dé tip voor het omgaan met het opspraaksyndroom is simpel: wees oprecht en integer. Geen extra baantjes, functies of declaratiegedoe: houd je aan je werktaken en het moet goed gaan. En nu weer met zijn allen: de VVD is oké!

Fabrication

NPR: "Meer dan 25 miljoen onwettige stemmers in Amerika" – verklaart popular vote Clinton

Er zijn meer dan 25 miljoen onwettige stemmers in Amerika blijkt uit een studie van het Pew Research Centre en de NPR. Volgens de denktank en de non-profit organisatie zijn er minstens 24 miljoen stemregistraties invalide or inaccuraat, terwijl er ook nog rond de twee miljoen overleden mensen geregistreerd staan om te stemmen.

Volgens verkiezingsfunctionarissen heeft het hoge aantal vooral te maken met verhuizende Amerikanen die zich vervolgens opnieuw inschrijven in hun nieuwe woonplaats. Zo kan het voorkomen dat één persoon in diverse staten staat ingeschreven als stemgerechtigde. Ben Skupien, een geregistreerde stemmer in Noord-Virginia, is ook al vaker verhuisd en stuitte op het voorval.

“Het leek mij eigenlijk wel logisch dat de huidige staat waar je woont aan de andere staten laat weten: deze persoon woont daar nu niet meer, dus is ook niet meer stemgerechtigd daar. Maar het bleek toch anders te zitten.”

Een andere reden voor het grote aantal onwettige stemmers zijn de coulante immigratieregels tijdens president Obama’s administratie. Illegalen konden moeiteloos door de Verenigde Staten reizen en kregen van diverse immigratiemedewerkers zelfs de tip om zich in meerdere staten in te schrijven, om zo de kans te verhogen op een visum.

Met het grote aantal onwettige stemmers is het succes van de popular vote voor Clinton te verklaren. Meerderheidsleider in de Senaat, Mitch McConnell, laat weten dat het systeem “op de schop moet om de verkiezingen zo eerlijk mogelijk te laten verlopen.”

Wilders haalt woede Pechtold op de hals met pittige uitspraken

PVV-leider Geert Wilders heeft met enkele pittige uitspraken over Alexander Pechtold de woede van de D66-leider op zijn hals gehaald. Ook meerdere Tweede Kamerleden reageerden ontsteld, waardoor voorzitter Khadija Arib de orde in de plenaire zaal moest herstellen.

Wilders had tijdens het debat over de afschaffing van de dividendbelasting geen goed woord voor Pechtold over en noemde hem “een domme gans die geen benul heeft van financiële zaken”. Verder sprak de PVV-leider over “pure volksverlakkerij dat buitenlandse bedrijven geen belasting hoeven te betalen en dat het typisch is dat de hardwerkende Nederlander daar de dupe van wordt. Dit kabinet is gewoon het loophondje van de multinational!”

De D66-leider reageerde ontdaan en sprak over een “smakeloze uitspraak van de heer Wilders om meer zieltjes te winnen voor zijn eigen gewin”. Op de uitspraak van de Pechtold wilde de PVV-leider niet reageren. Tweede Kamer voorzitter Arib moest vervolgens snel ingrijpen en Wilders wijzen op zijn taalgebruik en denigrerende begrippen.

Andere Tweede Kamerleden spraken over een schande. Maurtis von Martels (CDA) had het over een “belachelijke uitspraak die niks met het debat te maken had”, terwijl mede D66-er Sjoerd Sjoersma het had over “een persoonlijke aanval die nergens opslaat”.

De PVV-leider heeft wel vaker pikante uitspraken gedaan. Zo sprak hij op de avond van de gemeenteraadsverkiezingen in 2014 over minder Marokkanen, waarna zijn aanhangers “minder, minder” scandeerden. Die rechtszaak loopt nog steeds.

Meisje (15) verkracht door asielzoeker: “Mijn leven is kapot”

Het vijftienjarige meisje uit Winterswijk, dat acht maanden geleden werd verkracht door een asielzoeker toen ze naar huis fietste van haar werk, verbreekt voor het eerst haar stilzwijgen na de “gitzwarte periode die ze heeft doorstaan”.

Angela’s* leven zal nooit meer hetzelfde zijn. Ze fietste naar huis na haar eerste werkdag bij een schoenenzaak en passeert dan het asielzoekerscentrum. Iets wat ze wel vaker deed: “Als ik naar de stad ging, of bij vriendinnen langs, dan moest ik daarlangs, maar dat vond ik niet erg.”

Tot de avond van 22 januari, toen de 28-jarige Libische Carl I. haar benaderde. “Hij vroeg of ik even wilde stoppen en daarna of ik een aansteker had. Toen ik zei nee, trok hij mij van de fiets af.” I. sleurt haar van de fiets af en verkracht haar nabij een sloot, waarna hij Angela ook nog probeert te wurgen en te verdrinken.

“Hij heeft het leven van mij en mijn familie kapotgemaakt” zegt een snikkende Angela. “Ik durf niet meer naar buiten te gaan en ook mijn moeder is ontzettend huiverig voor elke man die dichtbij komt.”

De geruchtmakende zaak heeft veel stof doen opwaaien in Winterswijk en vooral de discussie rondom het AZC. Eerder werd bekendgemaakt dat er nog eens tweehonderd extra asielzoekers worden opgevangen in Winterswijk.

Het OM eist acht jaar gevangenisstraf voor verkrachting en poging tot doodslag tegen de 28-jarige asielzoeker. De uitspraak is over twee weken.

*De naam Angela is gefingeerd op het verzoek van het slachtoffer.

Juncker: “Invloed Europa wordt nog merkbaarder op straat”

Jean-Claude Juncker, de voorzitter van de Europese Commissie, heeft bij de laatste EU-top laten weten dat “de invloed van het dagelijkse beleid van de EU nog merkbaarder wordt voor iedere Europeaan”.

Mede door de recente invoering van een eigen EU-leger zullen er meer agenten en militairen op straat lopen om zo de veiligheid van de Europese burgers te garanderen. Juncker liet samen met Donald Tusk, de president van de EU, weten dat het terrorisme een halt moet worden toegeroepen. “De terroristische aanslagen in Parijs, Nice en Londen hebben ons doen beseffen dat het genoeg is geweest. Onze burgers moeten zich veilig voelen in hun steden en huizen.”

Behalve deze aanpassing moeten Nederlanders ook voldoen aan de eis om straks een uniform rijbewijs voor heel Europa bij zich te dragen. Deze gaat rond de 50 euro kosten in elk Europees land en met die extra miljoenen wordt de infrastructuur van elke lidstaat verbeterd. Bewoners die niet dit type rijbewijs bezitten, lopen het risico een boete te krijgen van 160 euro

Volgens Juncker en de gehele Europese Commissie zijn deze wijzigingen broodnodig om een vuist te maken tegen “China, het Rusland van Poetin en Trump’s Verenigde Staten. We moeten met zijn allen op één lijn zitten om zo sterk mogelijk tegenover deze economieën te staan.”

Manipulation

Rutte prijst Trump voor zijn visie en als een “uitgekiende onderhandelaar”

Premier Mark Rutte heeft tijdens het wekelijkse vragenuurtje bij de NOS vol lof gesproken over president Trump. Hij noemde de Amerikaanse president een “uitgekiende onderhandelaar” en prees hem voor zijn doortastend leiderschap.

De minister-president sprak begin juli in het Witte Huis met Trump om daar te spreken over de Amerikaanse heffingen op typisch Nederlandse producten, zoals tulpen, pindakaas en stroopwafels. De boodschap van Rutte aan de president was dat het conflict zo snel mogelijk moet de-escaleren, voordat er tegenmaatregelen werden genomen.

Een week na dat gesprek laat Trump weten dat er nog steeds pijnpunten in beide kampen zitten, maar dat de tariefverhogingen voor de producten blijven staan. Trump laat dan ook via Twitter weten dat “het nog steeds Amerika first is en met deze verhogingen tonen we dat ook aan. Hoe goed onze relatie met Nederland ook is, wij zijn de afgelopen jaren oneerlijk behandeld door de Europese landen.”

Rutte vindt de boodschap van de Verenigde Staten en diens opstelling vervelend, maar snapt Trump. “Het is inderdaad vervelend als de economie in je eigen land niet zo hard groeit als in andere landen, dus deze maatregelen zijn een logisch vervolg. President Trump is een uitgekiende onderhandelaar en zijn aanpak via de heffingen toont dit aan.”

“Pausen en Vaticaan wisten al langer van seksueel misbruik en pedofiel gedrag in de kerk”

Een oud-kardinaal heeft een gedetailleerde brief naar buiten gebracht waarin wordt beweerd dat paus Franciscus, zijn voorloper, paus Benedictus, en het Vaticaan al veel langer wisten van seksueel misbruik en pedofiel gedrag van bepaalde kardinalen. In de brief staan onder andere de namen van ex-kardinalen Theodore McCarrick en Gilbert Gauthe.

Daarnaast beweert een andere gepensioneerde aartsbisschop, Carlo Maria Viganò, dat Franciscus na zijn benoeming tot paus in 2013 eerdere sancties tegen McCarrick en oudere bisschoppen en kardinalen ongedaan heeft gemaakt.

De katholieke kerk staat al langer onder druk door het wereldwijde misbruikschandaal in diverse parochies door priesters en andere religieuzen en dan vooral de afloop van de gehele kwestie. Concrete maatregelen om de vele slachtoffers te helpen zijn er nog niet, evenals middelen om daders aan te klagen. Marie Collins, een misbruikslachtoffer, verwoordde de gevoelens in een tweet:

“Verklaringen van het Vaticaan of de paus moeten ophouden ons te vertellen hoe vreselijk misbruik is en hoe iedereen verantwoordelijk moet worden gesteld. Vertel ons in plaats daarvan wat jullie doen om hen verantwoordelijk te stellen. Dat willen we horen. ‘We werken eraan’ is geen aanvaardbare verklaring voor jaren van ‘uitstel’.”

Met de brief van de oud-kardinaal staat paus Franciscus in een nog slechter daglicht. In april van dit jaar beschuldigde hij zelfs dat slachtoffers “aanrandingen verzonnen”, waar hij later op terugkwam toen hij sprak over “deze tragische gebeurtenissen in de geschiedenis van de kerk”.

Belastingtarieven worden aangepast; rijkeren gaan erop vooruit, armere gezinnen achteruit

Kabinet Rutte III heeft haar regeerakkoord gepresenteerd, waar ook een wijziging instaat voor de inkomstenbelasting. In Nederland zijn er vier belastingschijven, maar dat worden er in de plannen van het kabinet twee. Door deze wijziging gaan de rijkere inkomens er flink op vooruit, terwijl de armerere gezinnen de dupe zijn.

Het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) berekende de plannen van het regeerakkoord en stelt dat 2.1 miljoen er op achteruitgaan. Dat zijn vooral inkomens die minder dan 19.600 euro bruto per jaar verdienen. In wrang contrast daartegenover staat een relatief kleine groep werkenden, zo’n 570.000, die meer dan verdient dan 68.000 euro bruto per jaar. Deze mensen betalen nu 52% belasting over hun inkomen, maar als het aan de regering ligt verandert dit in 49.5% belasting.

Een voorbeeld: een gezin met twee kostwinners verdient meer dan 67.799 euro bruto per jaar, dan moet zij onder de oude belastingschijf 35.256 euro aan belasting betalen. In het nieuwe systeem is dit 33.222 euro, waardoor het gezin tweeduizend euro extra per jaar kan besteden. Armere gezinnen die minder dan 19.500 euro in het jaar verdienen, leveren zelfs geld in: er moet tachtig euro meer op jaarbasis aan belasting worden betaald.

Het CBS wilde niet zeggen of hiermee de koopkracht van de diverse groepen stijgt of daalt, maar het Centraal Planbureau (CPB) gaat ervan uit dat vooral de armere gezinnen de dupe worden van de nieuwe belastingschijven.

Overheid beheerst onderzoekresultaten wetenschappers

De onderzoeksresultaten van enkele wetenschappers worden door de overheid beheerst. Dat zeggen zij in een recente peiling van De Volkskrant.

Iets meer dan een derde (34%) van de 2814 wetenschappers die afgelopen april aan een peiling van De Volkskrant meededen, heeft erkend dat sommige publicaties lang worden uitgesteld of zelfs helemaal worden afgeblazen als de resultaten niet voldoen aan de vereisten van de overheid.

Piet Rijk, onderzoeker bij Wageningen Economic Research-instituut (WECR), schetst een situatie tijdens een opdracht die hij voor het ministerie van Infrastructuur en Milieu deed. “Ik deed onderzoek naar de zogenaamde ganzenregeling rondom Schiphol, waarmee de overheid boeren vergoed die ganzen weren van hun terrein. Maar daar ervaarde ik een stuk grond, bomvol met ganzen, wat buiten de regeling viel en in het bezit was van de rijksoverheid. Het was vlakbij Schiphol en kon grote gevaren opleveren.”

Rijk plaatste het in zijn rapport, maar een hoge ambtenaar binnen het ministerie eiste dat de passage verwijderd zou worden, want het viel niet binnen het onderzoeksgebied. Rijk hield voet bij stuk, evenals de WECR, maar de publicatie van het onderzoeksrapport werd naar eigen zeggen wel meerdere malen uitgesteld.

Het Koninklijke Nederlandse Akademie voor Wetenschappen (KNAW) spreekt van een “zorgelijke situatie die de onafhankelijkheid van wetenschappers en hun resultaten bedreigd.” Een woordvoerder van de instelling sprak zelfs over “Diederik Stapel-achtige praktijken als het Rijk zo verdergaat”, waarmee hij verwees naar de gefabriceerde resultaten van wetenschapsfraudeur Diederik Stapel die in 2011 aan het licht kwamen.

Het KNAW heeft minister Ingrid van Engelshoven (Onderwijs en Wetenschap, D66) om opheldering gevraagd om de “verontrustende resultaten uit de peiling” en eist een reactie.

Appendix B – Respondents definitions of “fake news” and genuine news

Michiel Dijs (man, 54)
Nepnieuws**:** Nieuws waarvan je op voorhand eigenlijk al weet van jezelf dat het gewoon niet kan. Omdat het niet kan.
Echt nieuws**:** Dat is dan nieuws waarbij ik geen twijfel hoef te hebben dat het geen echt nieuws zou zijn. Omdat er feiten instaan of waarnemingen of zoals het geschreven is, dat het mij geen indicatie heeft dat het niet echt zou kunnen zijn. Sommige dingen bij nepnieuws, en dat zijn dan superlatieven, waarbij je echt weet: dat kan niet. Je probeert je gezonde verstand te gebruiken. En dat gezonde verstand maakt voor mij al een splitsing: hoort het al in de categorie richting echt nieuws of nepnieuws?

Sietse Weekenstroo (man, 26)
Nepnieuws**:** Satire wat overduidelijk gewoon niet gebaseerd is op waarheid. Als er bewust misinformatie wordt opgegeven en ook als maar een deel van het verhaal wordt gebracht en dan heel erg op één deel gefocust wordt, terwijl er een groter verhaal is. Dus een gedeelte van de context ontbreekt.
Echt nieuws**:** Nieuws is wat gebeurd is, feiten. Als je zelf snapt wat er gaande is.

Tom Kraaijenvanger (man, 27)
Nepnieuws**:** Iets wat uit proportie is, iets wat op het eerste gezicht niet logisch lijkt. En het kan niet onderbouwd worden door een andere bron.
Echt nieuws**:** Duidelijke bronnen. Het wordt bevestigd door meerdere invalshoeken. En de bronnen die genoemd zijn bevestigen die invalshoeken. Ik denk dat dit voor mij het belangrijkste is.

Ruben Bloemendal (man, 29)
Nepnieuws**:** Nepnieuws is voor mij uitspraken die gedaan worden over oncontroleerbare beweringen, over het algemeen. Of als er iets anders omschreven wordt dan er bijvoorbeeld in een interview wordt gegeven. Leugens ja. Verdraaiingen. Of het weglaten van essentiële informatie wat betrekking heeft tot het onderwerp van het interview.
Echt nieuws**:** Dus ik selecteer mijn nep of echt nieuws, waar ik normaal gesproken niet altijd een

stempel op wil drukken, kijk ik of iets in mijn perceptie aannemelijk is. Daar komt het eigenlijk op neer. Dat ik denk: dit klopt niet, of past niet bij dit of dit. Of als er dan een bepaalde uitspraak wordt gedaan zonder een uitgebreide argumentatie erachter, dan betwijfel ik of dat wel echt is. En als het uitspraken zijn, waarvan ik denk: nou dit zou wel kunnen zijn, zo zie ik dat voor me, dat het dan echt is.

Arjen Suers (man, 50)
Nepnieuws**:** Als het ongeloofwaardig is, buiten de realiteit, aantoonbaar niet echt.
Echt nieuws**:** Wat ik zelf heb gezien, zoals met die storm en de boom. Iets wat dus dichtbij huis is, is voor mij echt. Tastbaar. En voor de rest moet je toch echt op zoek als je echt iets wilt weten, dan ga ik wel op zoek.

Wim Bosgoed (man, 30)
Nepnieuws**:** Vanuit mijn eigen logische beredenering en dat dan ook een beetje gekoppeld met het nieuws wat je op tv hoort en wat je in de krant leest. Als die perceptie niet overeenkomt met wat ik lees, dan denk ik gewoon: dat is nep.
Echt nieuws**:** Mijn logische beredenering met het nieuws wat ik hoor en lees en de perceptie die jij hebt van mensen.

Lesley Stramrood (man, 31)
Nepnieuws**:** Nieuws wat over de top gaat of van twee partijen één kant op gaat.
Echt nieuws**:** Ik denk het belangrijkste voor mij met echt nieuws is, is het als het mij zelf zou raken, direct of indirect. (Dat objectief heb ik meerdere keren aangegeven dat ik dat prettig vind in een nieuwsbericht. En ik vind persoonlijk ook dat dat hoort. En goed, gewoon echt nieuws: rechtdoorzee. Niet vertroetelend, niet betuttelend. Het is altijd moeilijk om de vinger erop te leggen, het te verwoorden.)

Marjolein Polman (vrouw, 24)
Nepnieuws**:** Nepnieuws is meer iets als het echt belachelijk klinkt, iets wat onwerkelijk klinkt. Zoals er zijn een aantal artikelen waar cijfertjes instaan en dan geloof je toch wel vaak dat die echt zijn. Maar ook bepaalde stukken zijn zo geschreven dat het best wel grappig geschreven is op zo'n manier wat je denkt: dit kan gewoon niet echt zijn.
Echt nieuws**:** Voor mij zijn dat toch de feiten en het beeld wat je van iemand hebt is natuurlijk heel subjectief, maar dat bepaalt voor mij of iets echt of nepnieuws is.

Mark Vrieze (man, 27)
Nepnieuws**:** Dingen die gemaakt zijn om anderen te entertainen, zoals berichten uit De Speld of zo. Dat is nepnieuws. Het is natuurlijk wel ergens gebaseerd op een bepaalde waarheid, maar het is niet echt, dus je moet het niet geloven.
Echt nieuws**:** Dat is feitelijk, niet satirisch. Als ik er nu zo over nadenkt, over wat ik gelezen heb, en je leest het een beetje... je kunt het een beetje nagaan. Nu, als ik dat laatste stukje bijvoorbeeld lees. Ik kan mij niet voorstellen dat jij een echt officieel bericht zou eindigen met: een baan is dan toch al niet meer haalbaar. Dan maak je een gedeelte, een bepaalde groep, die schop je gewoon de grond in.

Naar mijn idee gebeurt dat niet met echt nieuws zeg maar.

Thijs Achterhuis (man, 28)
Nepnieuws**:** Een lulverhaal. Als het als nieuws gebracht wordt. Als je één op één zit en je vertelt het elkaar, dan is het geen nepnieuws. Maar als iets als nieuws gebracht wordt zeg maar.
Maar Russisch nepnieuws dat wordt verspreid om je te beïnvloeden. Op een bepaalde manier, bijvoorbeeld negatief naar de overheid toe. Als je kunt kiezen, bij de verkiezingen dan, naar een bepaalde partij toe. Het idee achter Russisch nepnieuws is dat het moet beïnvloeden. En voor mijn idee kan nepnieuws ook een bullshit-verhaal zijn zonder dat er een idee achter zit om jou per se te beïnvloeden. Een geintje zoals bij wijze van.

Echt nieuws**:** Een verhaal dat wat waar is.

Rosanne Eijzinga (vrouw, 24)
Nepnieuws**:** Nepnieuws is nieuws, nieuwsberichten in de krant, bijvoorbeeld websites of televisie. Ja, waarin of feiten worden verdraaid of worden achtergehouden. Vaak met als doel om de mening van de kijker of lezer een bepaalde kant op te sturen of op een bepaalde manier te beïnvloeden. En dat kan heel specifiek over het ene onderwerp gaan waarover dat nieuwsbericht gaat, of juist een soort algemeen gevoel.
Echt nieuws**:** Heel feitelijk. Gewoon een beschrijving van iets wat er gaande is. Bijna alsof je er bij staat en het zelf met eigen ogen ziet. Niet details achterhouden of veranderen of juist uitvergroten. En ook niet het doel hebben iemand een bepaalde kant op te sturen. Gewoon zo objectief mogelijk. Een zo objectief mogelijk beschrijving van de waarheid, een gebeurtenis, een ontwikkeling.

Joop Hardick (man, 76)
Nepnieuws**:** Dat je bewust besodemieterd wordt. Door politici en overheden.
Echt nieuws**:** Alles wat gebeurd is en je leest het in de krant en dan kun je zelf bepalen of het echt nieuws is.

Mop Landewe (vrouw, 74)
Nepnieuws**:** Dat er gewoon onzin wordt uitgekraamd op één of andere gebeurtenis. Vooral terrorisme.
Echt nieuws**:** Dat is nieuws wat je raakt en waarvan je wel het gevoel hebt dat het echt is.

Max Braamhaar (man, 27)
Nepnieuws**:** Riooljournalistiek is een definitie op zich, maar eigenlijk is nepnieuws, voor mij, het bewust fabriceren van nieuws en daarmee foutief nieuws, of je zou het een hoax kunnen noemen, verspreiden en dan wel via traditionele media, zoals kranten, dan wel sociale media.
Echt nieuws**:** Kaal. Neutraal. Feitelijk rapporteren wat er gebeurd, daar ben ik gevoelig voor. Dat beschouw ik als echt nieuws.

Lesley Roelink (man, 27)
Nepnieuws**:** Nieuws wat uit de duim is gezogen. Uit de duim van een opdrachtgever. Zo gemaakt omdat de mensen horen wat ze willen horen en de mensen richting een bepaalde richting te duwen, zoals bijvoorbeeld bij politieke keuzes.
Echt nieuws**:** Gewoon benoemen wat er is gebeurd. De feiten, zo min mogelijk verdraaien.
Robin Boxem (vrouw, 25)
Nepnieuws**:** Het missen van informatie en titels, namen, benoemingen. Of dat je in de titel of in de eerste zin al kunt aanduiden waar de informatie vandaan komt of met wie er gesproken is, van welke afdeling.
Echt nieuws**:** Een duidelijke titel, de informatie moet kloppen, het wie, wat, waar. Desnoods onderbouwd met getallen of inderdaad meningen, citaten. Feiten. En het is bij mij ook als het dicht bij mij staat of als ik er zelf van gehoord heb, want dan kan ik het linken. Vooral die link is voor mij belangrijk.

Paul Eijzinga (man, 70)
Nepnieuws**:** Actueel onderwerp waar onzin instaat. Waarin met cijfers wordt gegoocheld.
Echt nieuws**:** Bevestigd wat je hebt gelezen. TV is de leidraad, wat je op internet leest. Behoorlijke bronnen. Betrouwbaarheid.

Loes Claus (vrouw, 64)
Nepnieuws**:** Berichten uit de media die bij je binnenkomen waarvan jij denkt dat het onmogelijk is, dat bestaat niet of waarvan ik weet dat het absoluut niet kan.
Echt nieuws**:** Nieuws wat tot je komt en dat het een absoluut waarheidsgehalte heeft.

Lieke Vos (vrouw, 25)
Nepnieuws**:** Nieuws wat nergens opslaat. Dat je het dan leest en dan denkt: huh. Een beetje zoals De

Speld en Nieuwspaal. Ja, hoe kun je dat uitleggen? Onzin. Dat als je het leest je bijna begint te lachen.
Echt nieuws**:** Wat op mij wel zwaar weegt zijn getallen en dan dus bedragen en percentages in het algemeen. En het ook noemen van onderzoeksbureaus, andere nieuwsorganisaties zoals de Volkskrant en Tubantia. En dan niet zoals De Speld of Facebook. Ja, feiten. Maar dat is vooral ook door getallen en dat mensen kunnen bewijzen hoe ze aan die informatie.

Matthijs Paize (man, 27)
Nepnieuws**:** Nieuws wat niet gebaseerd op is gecheckte feiten. Instituten, kranten.
Echt nieuws**:** Wat ik eerder al gelezen heb. Betrouwbare bron die ik vertrouw. Nieuws van een bepaalde bron die zo objectief mogelijk is.

Valesca Plett (vrouw, 24)
Nepnieuws**:** Nieuws wat niet waar is, verzonnen is en niet wetenschappelijk.
Echt nieuws**:** Nieuws wat waar is, niet verzonnen is. Alles klopt, niet uit verband gehaald.

Appendix C – Transcriptions of interviews

Respondent 1 – Michiel Dijs (Interview op 04-10-2018)

Interviewer: Laten we bij het begin beginnen: Wat is voor jouw nepnieuws?

Michiel Dijs: Uit de voorbeelden die jij hier hebt of in het algemeen?

Interviewer: Nee, in het algemeen. Als jij een definitie moet geven aan het woord nepnieuws.

Michiel Dijs: Nieuws waarvan je op voorhand eigenlijk al van jezelf weet dat het gewoon niet kan. Omdat het niet kan.

Interviewer: Maar niet kan omdat het fysiek niet kan of...?

Michiel Dijs: Nee, omdat ik natuurlijk de krant lees en natuurlijk televisie kijk en dan denk ik van mijzelf dat ik een relatief goed observerend vermogen heb om te kunnen inschatten of iets... niet altijd, maar echt als het in het belachelijke wordt getrokken. Dat ik dan wel weet van: is dat fake nieuws of echt nieuws?

Interviewer: Oké, check. Dan gaan we eens kijken hoe dat is gegaan.

Michiel Dijs: Ja, nou ja, ik zal ongetwijfeld door de mand vallen.

Interviewer: Dat gaan we zien en wel bij het nepnieuws. "Friesland voert dienstplicht in voor de strijd tegen het ABN."

Michiel Dijs: Ja, dat is natuurlijk de grootste onzin die er maar bestaat. En waarom? Dat is heel simpel. De provincie zelf wil dat in gaan voeren. De provincie heeft daar totaal geen zeggenschap over, want dat is namelijk iets wat landelijk, dus door de regering, wordt besloten. En je kunt als provinciebestuur wel bedenken: we gaan de dienstplicht invoeren. Jammer, want dat is een maatregel die door de regering wordt bepaald.

Interviewer: Oké, dat kan. Dit is dus een parodie. En een parodie is voor sommige mensen dus een onderdeel van nepnieuws. Beschouw jij een parodie als een onderdeel van nepnieuws?

Michiel Dijs: Ja.

Interviewer: Zoals De Speld dus inderdaad of zoals dit. Je beschouwt het dus ook echt als nepnieuws?

Michiel Dijs: Absoluut. En dat heeft gewoon puur te maken met het feit dat je juist een parodie maakt op iets. Het wordt nog groter, nog superlatiever gemaakt dan het eigenlijk al is. Want het is al te belachelijk voor woorden, maar dan maak je het nog groter.

Interviewer: Zelfs als het gebaseerd is op echt nieuws? Er zou echt een nieuwsfeitje in kunnen zitten wat echt is, zelfs dan is het nog nepnieuws?

Michiel Dijs: Zelfs dan nog ja.

Interviewer: Oké. Hetzelfde gaat op voor het WK en Islamitische Staat.

Michiel Dijs: Ik was er al bang voor. Ik gun ze het wel hoor!

Interviewer: Maar dat is inderdaad ook een parodie. Die liggen allebei bij -3. Friesland en WK. Dan gaan we naar -2, net iets minder nep dan de vorige twee. Oké. "Rutte belooft dat Nederlanders zullen worden genaaid".

Michiel Dijs: Lijkt mij een parodie, want een minister-president zal zich in die bewoordingen nooit uitlaten richting de Nederlandse bevolking.

Interviewer: Dat weet ik, maar voor sommige mensen voelt dat misschien zo wel.

Michiel Dijs: Ja, nee, ze voelen het zo wel, alleen zal hij het nooit zo gezegd hebben. Dus daarom kun je die ook wel als parodie aankaarten.

Interviewer: Dan: "Situatie Belgische gevangenissen "onmenselijk" en "vernederend". Waarom heb je die bij de -2 neergelegd?

Michiel Dijs: Ja, ik moest een keuze gaan maken. Ik heb weleens gelezen dat het in de Belgische gevangenissen niet is zoals het hoort. Maar dat heeft meer te maken met het feit dat er te weinig bewaarders zijn en dat daardoor de situatie in de Belgische gevangenissen niet is zoals het hoort. En omdat het dan ook weer "onmenselijk" en "vernederend" wordt genoemd, heb ik het gerangeerd onder grotendeels nepnieuws. En dat heeft te maken met het feit dat er in de tweede alinea staat dat er "minstens twee personen vierentwintig uur per dag, terwijl de temperaturen oplopen, schimmel op de muur". Ik twijfel of dat echt zo is.

Interviewer: Oké, want je zegt nu namelijk: je hebt erover gelezen.

Michiel Dijs: Ik heb er wel over gelezen, alleen of het dan zo is, zoals het hier wordt beschreven, daar twijfel ik over.

Interviewer: Zou je dan ook denken dat dit een parodie is? Of heeft het niet dat belachelijke van net?

Michiel Dijs: Nee, dit is geen parodie. Er zit wel iets in wat een waarheidsgehalte heeft, maar dat is minder dan zoals het beschreven wordt.

Interviewer: Oké, dat kan. Dit is 100% echt nieuws.

Michiel Dijs: Oh, Oké. Moet je nagaan.

Interviewer: Dat kan, het maakt ook niet uit.

Michiel Dijs: Ik had er wel iets over gelezen, maar wist niet dat het zo mensonterend was.

Interviewer: Het was een iets kleiner nieuwsbericht afgelopen zomer. Dan gaan we naar "Rutte prijst Trump voor zijn visie als een uitgekiende onderhandelaar". Is dit ook een parodie?

Michiel Dijs: Ja.

Interviewer: Oké. Het is een gemanipuleerd bericht.

Michiel Dijs: Ja, daar kan ik mij wel iets bij voorstellen.

Interviewer: Waarom?

Michiel Dijs: Met name door het woord uitgekiend, omdat dat erbij staat. Dat zou betekenen, ik bedoel, dat Rutte bewondering heeft voor Trump op de wijze waarop hij onderhandelt met Europa en China. En ik kan mij niet voorstellen dat hij Trump daarom bewondert. Hij zou hem wel kunnen bewonderen, maar niet daarom.

Interviewer: Het was dus inderdaad een 100% gemanipuleerd bericht. Dan gaan we naar de -1. "Miljoenen persoonlijke gegevens Facebook-gebruikers buitgemaakt".

Michiel Dijs: Ja, het is natuurlijk niet zo, er zit best wel wat van waarheid in. Alleen het artikel zelf, zoals het er nu staat, is niet waar zoals het er staat. Het Cambridge Analytical heeft inderdaad met gegevens gewerkt, maar zij hebben ze gekocht van Facebook. En ze hebben ze volgens mij niet gestolen van Facebook. En dat vind ik nogal een discrepantie, dat vind ik nog wel een heel verschil. Dus in die zin wordt het meer nep dan dat het echt is.

Interviewer: Door bijvoorbeeld een bepaald woord?

Michiel Dijs: Nou ja, in dit geval omdat er namelijk staat dat ze op een illegale wijze bemachtigd zouden zijn. En dat is niet waar. Voor zover mijn nieuwsgaring daarin accuraat is.

Interviewer: Hij is redelijk accuraat, maar het bericht is wel 100% echt. Ze hebben wel op illegale wijze het verkregen.

Michiel Dijs: Toch op illegale wijze? Ik dacht dat Facebook gewoon ze zelf ter beschikking had gesteld.

Interviewer: Nee. Maar dat maakt niet uit. Maar je zegt zelf al: er zit inderdaad een kern van waarheid in waardoor je hem niet helemaal bij het nepnieuws neerlegt, maar toch dichtbij het midden. Gaan we naar de volgende: "Vaccinatieplicht voordat dwaasheid zich verspreidt". Die ligt bijna in het midden?

Michiel Dijs: Dat klopt, omdat ik wel heb gelezen dat het RIVM inderdaad wel aan heeft gegeven dat de vaccinatiegraad gedaald is en heel veel mensen zich daar zorgen over maken. Ook het feit dat er te veel dingen worden geroepen over vaccinaties die gewoon absoluut niet wetenschappelijk bewezen zijn. Als ik het zo lees, verstandig voordat dwaasheid zich verspreidt, dat zou erop kunnen doelen, als je het zo leest, dat als je je niet vaccineert, wordt je gewoon dom. Dus je vaccineert je tegen domheid. Nou, er is geen enkel vaccin ter wereld wat je toegediend kunt krijgen tegen domheid. Zo interpreteer ik het in ieder geval.

Interviewer: Dit is satire. Beschouw je het ook als satire?

Michiel Dijs: Het is inderdaad iets van satire, maar het is relatief mild. En waarom, als jij aan mij vraagt, weet ik dat jij dit artikel geschreven hebt. Dit is namelijk het feit dat je Masterchef erin benoemt. En dan val je bij mij al door de mand. Voor mij was het dan ook heel herkenbaar wie dit artikel geschreven had.

Interviewer: Duidelijk, maar wat beschouw jij dan als satire zelf? Je zegt dat dit een milde vorm van satire is?

Michiel Dijs: Nou, satire. Dat er in principe met de waarheid of het echte nieuws een beetje wordt gespeeld. Om het wel onder de aandacht te brengen, maar wel een beetje kwinkslag erom, zoals er staat; laten we ons allemaal vaccineren voordat we gek worden. Ik bedoel: daar gaat het niet om. Je wordt gevaccineerd zodat je geen meningitis of eierstokkanker krijgt. En om dat een beetje extra aandacht te geven, maak je het satirisch.

Interviewer: Een twist aan de waarheid misschien.

Michiel Dijs: Juist.

Interviewer: Maar dan zou het dus misschien richting de nepnieuws kant gaan?

Michiel Dijs: Ja, het zit er misschien een beetje tussen in. Het raakt de kant van dat het niet nep is, want er zit een waarheid in. Het feit dat er steeds minder kinderen worden gevaccineerd. Maar wat niet echt is, is het feit dat je kunt gaan laten vaccineren tegen domheid. Vandaar deze keuze.

Interviewer: Ja, maar met die twist van de waarheid, als je dat zo zegt, dan neigt het meer richting het nepnieuws? Ik denk in ieder geval als je de waarheid zo beschouwt.

Michiel Dijs: Ja, omdat er toch een kern van waarheid in zit. Maar die wordt een beetje verdraaid.

Interviewer: Dan gaan we naar Jean Claude Juncker en zijn invloed in Europa. Die ligt bij -1. En waarom?

Michiel Dijs: Ik heb gelezen dat, volgens mij, de Europese Commissie plannen heeft geopperd, of erover gesproken, om een Europese politiemacht te gaan vormen. Om inderdaad het toenemende terrorisme daarmee een halt te kunnen toeroepen. Hier staan alleen weer dingen die niet helemaal kloppen, zoals agenten en militairen. En een eigen EU-leger? Dat gaat hem niet worden.

Interviewer: En over de boete van 160 euro? Als je geen uniform rijbewijs zou hebben?

Michiel Dijs: Nee, want volgens mij wordt het boetesysteem door het land zelf opgelegd. En volgens mij heeft de Europese Commissie daar geen zeggenschap over.

Interviewer: Het is ook een 100% gefabriceerd bericht en er zit geen kern van waarheid in. Maar we laten dat achter ons en gaan naar het midden en te beginnen bij "Taalkundigen luiden noodklok over toename buitenlandse woorden". Die ligt in het midden, dus er zitten elementen van waarheid in en niet?

Michiel Dijs: Ja, daar heb ik volgens mij ook iets over gelezen. Dat taalkundigen vinden dat er té veel buitenlandse woorden zijn.

Interviewer: Oké, maar als je dit bericht dan zo leest?

Michiel Dijs: Daarom zet ik hem ook in het midden. Die Neerlandicus gaat de woorden die in het artikel staan, zoals vocabulaire en crème-de-la-crème niet lopen roepen. Dat lijkt me wel duidelijk.

Interviewer: Duidelijk. Dit is inderdaad weer een gevalletje van een parodie. Het overdreven principe. Dan gaan we naar "Trump vindt samenzweren geen misdaad".

Michiel Dijs: Ja, die heb ik ook in het midden neergelegd. Omdat ik namelijk het idee heb dat er een aantal dingen in staan van Trump over zijn beroemde twist; het feit dat hij het ene keer dit roept en de andere keer dat roept. Nou, volgens mij is dat absoluut waar. En ik kan het niet helemaal beamen of het nu of dat samenzweren of hij dat nou geen misdaad vindt, ja of nee. Maar er zitten voor mij voldoende herkenningspunten in om te denken van: er zit iets in van waarheid.

Interviewer: Er zit iets in van waarheid, maar ook iets van nep? Je hebt het over die twists, maar wat is dan voor jou nep?

Michiel Dijs: Wat voor mij nep zou zijn... Ik heb het idee dat het team van Robert Mueller, wat zou bestaan uit dertien democraten, daar heb ik mijn twijfels over. Daar ligt mijn bewijslast om het zo te zeggen.

Interviewer: Dit is een satirisch bericht. Trump wordt een beetje op de hak genomen, zoals het laatste zinnetje misschien kenmerkt. Er zitten inderdaad elementen van waarheid in en een element van: dit weet ik niet zeker voor jou.

Michiel Dijs: Of het is net iets te ongeloofwaardig?

Interviewer: Dat zou zeker kunnen. We gaan naar het volgende artikel, het meisje ("Meisje (15) verkracht door asielzoeker".

Michiel Dijs: Ik ga niet zeggen dat het niet waar is, want het zou ongetwijfeld misschien gebeurd kunnen zijn. Alleen mijn twijfel zit hem dan in het feit dat ze pas na acht maanden daarmee komt en daar heb ik dan mijn twijfels over. Waarom niet direct daarmee komen? Het zou gebeurd kunnen zijn, maar waarom ze er pas na acht maanden mee komt? Dat is voor mij iets te ongeloofwaardig. En daarom ligt hij in het midden.

Interviewer: Dit is een 100% bedacht artikel. Helemaal niet waar. We gaan verder naar de NPR en meer dan 25 miljoen onwettige stemmers.

Michiel Dijs: Ook daar twijfelde ik over, want ik heb het idee dat ik er ooit iets over heb gelezen dat er zoveel onwettige stemmers zijn en dat dan mensen zijn die verhuizen naar een andere staat en daar ook weer kunnen kiezen. Terwijl ze in de staat waar ze woonden ook nog een stembiljet kregen. Vandaar dat je dan op een gegeven moment zoveel onwettige stemmers hebt. Ik dacht: volgens mij kan er iets van waarheid inzitten en iets wat niet helemaal klopt. Wat dan niet helemaal klopt zijn de immigratieregels onder president Obama, dat ze zo coulant waren dat illegalen moeiteloos door de Verenigde Staten konden reizen en van immigratiemedewerkers de tips krijgen om zich in meerdere staten in te schrijven. Daar twijfel ik een beetje over.

Interviewer: Hij is 100% nep. Wat voor sommigen het misschien nep maakt is het getal van 25 miljoen. Amerika is een groot land, maar heeft niet zoveel inwoners als je denkt. Het is een groot getal voor sommigen. Dan gaan we richting het echte nieuws. We beginnen met de "VVD-er en het opspraaksyndroom".

Michiel Dijs: Er zit waarheid in, maar ik vind het ook satirisch. Omdat het woord opspraaksyndroom erbij wordt gehaald, het kan een artikel van Youp van het Hek zijn.

Interviewer: Duidelijk, maar je had in het midden ook al satire liggen. Zou je dit artikel de volgende keer dan ook in het midden leggen? Want is het satirisch voor jou, maar ook een waarheid die wordt gebogen?

Michiel Dijs: Ja, maar er zitten meer waarheidsfeiten in dan bij de andere berichten. Hier zitten geen aspecten in die mij zeer onbekend voorkomen. Er zitten gewoon veel dingen in die voor mij echt zijn, ondanks dat ze op de hak worden genomen. Daardoor zit hij bij het 'meer echt' kantje.

Interviewer: Oké. Dan gaan we naar het bindend studieadvies.

Michiel Dijs: Dit vond ik wel een hele moeilijke, daar heb ik ook wel meer gelezen. Wat voor mij de reden is om hem toch meer onder echt te plaatsen dan onder nep, heeft te maken met het feit dat ik er iets over gelezen heb; dat je in je tweede jaar ook je propedeuse kunt halen, dat er geen bindend studieadvies meer is. Waarom hij niet nog meer richting het echte nieuws ligt, komt door de laatste alinea: "Als een student zeven jaar wilt aanmodderen'"; dat zegt niemand dat je loopt aan te modderen. Dan zeg je ook je niet: die baan is toch niet haalbaar. Wel leuk, maar wel satire.

Interviewer: Satire dus. Maar dat komt voornamelijk door de laatste alinea?

Michiel Dijs: Hoofdzakelijk door de laatste alinea ja.

Interviewer: Duidelijk. Dan gaan we naar de overheid en de onderzoeksresultaten.

Michiel Dijs: Daar heb ik ook iets over gelezen, maar er zat een alinea in over die wetenschapper en de ganzenregeling. Ik vond het gedeelte over dat stukje grond apart. Ik geloof wel dat het echt is, maar door dat stukje is het niet helemaal conform de waarheid voor mij. En ik vraag mij af of zo'n KNAW en of zo'n woordvoerder dan "Diederik Stapel-achtige praktijken" zal zeggen. Ik denk niet dat ze het zo zullen benoemen.

Interviewer: Het is een gemanipuleerd bericht. Er zit een kern van waarheid in, het onderzoek van de wetenschapper en zijn ganzen bij Schiphol en dat hij een bepaald gedeelte moest schrappen uit zijn onderzoek, aangezien het niet zou passen in het rapport. Maar de rest is wel zodanig gemanipuleerd dat je twijfelt aan de intenties van de overheid. Maar we gaan verder richting het echte nieuws. We beginnen bij minister Blok en zijn Suriname. En die ligt bij +2, geen 100% echt nieuws.

Michiel Dijs: Hij lag bij de 100% echt nieuws, maar ik moest de keuze maken welke berichten daar bleven liggen.

Interviewer: Snap ik, maar over die laatste twee gaan we het zo hebben. Nu wil ik het graag hebben over deze, want die ligt daar dus niet bij. Er zal dus een aspect zijn waardoor jij denkt: dit is net niet echt. Nu is het alleen de vraag aan jou: wat is dat precies?

Michiel Dijs: Ik vraag mij af of hij zou hebben gezegd dat de "failed state" van Suriname te maken heeft met de etnische opdeling. Maar ik kan het fout hebben.

Interviewer: Het gaat er niet of je het goed of fout hebt.

Michiel Dijs: Nee, snap ik. Maar of dit behoudens het nieuws is, ja of nee.

Interviewer: Het is een 100% echt nieuwsbericht. Je geeft zelf al aan dat er een aspect in het bericht zit waardoor je twijfelt, wat kan. We gaan verder met de pausen en het Vaticaan. Die ligt ook net niet bij echt, want?

Michiel Dijs: Waar ik over twijfel of paus Franciscus zou hebben gezegd dat slachtoffers aanrandingen zouden hebben verzonnen. Voor de rest lijkt het mij een 100% echt bericht, alleen daar twijfel ik aan. Al zit dat gedeelte ook dicht bij het echte voor mij.

Interviewer: Het is een gemanipuleerd bericht en het grootste gedeelte is nep.

Michiel Dijs: Oké. Maar waar had ik hem dan moeten plaatsen in de pyramide?

Interviewer: Jij plaatst hem bij echt en daar heb jij een reden voor. Waarom zou je het bericht dan ook iets meer richting het echt verplaatsen?

Michiel Dijs: Omdat ik daar inderdaad iets over heb gelezen. Het feit dat de kardinalen op de hoogte waren van misbruik, dus vandaar dat hij sowieso bij mij in de echt categorie valt.

Interviewer: En daardoor denk jij dat de pausen en het Vaticaan er ook meer van weten?

Michiel Dijs: Eigenlijk wel ja.

Interviewer: En op de vraag waar je hem neer zou moeten leggen is lastig, maar wel meer richting het nepnieuws. Het is gemanipuleerd, maar er zijn ook aspecten die je wel moet weten of ze gezegd zijn ja of nee en dat is het lastige aan dit bericht. Frappant is wel dat ik het in de zomer heb geschreven en er

de afgelopen weken steeds meer en meer informatie over de katholieke kerk naar buiten komt waaruit blijkt dat het Vaticaan misschien toch er iets over wist.

Michiel Dijs: Vandaar dat het misschien een beetje vooraan in mijn hoofd ligt en ik hem daar neer leg.

Interviewer: Inderdaad, dat kan. We gaan naar de laatste van de bijna echt: Wilders en Pechtold.

Michiel Dijs: Ja, volgens mij was dat bij de Algemene Beschouwingen na Prinsjesdag. Ik heb daar Geert zien voeten. Wat ik bijna wel zeker weet is de rechtszaak over de 'minder minder Marokkanen'. Volgens mij is de rechtszaak namelijk afgelopen, maar is het wachten op het hoger beroep. Daar twijfel ik aan.

Interviewer: Oké. Nou, hij is 100% nep. Ik heb gekeken naar het taalgebruik van de heer Wilders en het zodanig aangepast. Hij heeft vaker wel ruzie met Pechtold, dus vandaar de aanpassingen.

Michiel Dijs: Oké. Het had voor mij zo 100% waar kunnen zijn.

Interviewer: En dat vind ik interessant om te horen, daar ben ik benieuwd naar. Het waarom leg je zelf al een beetje uit: door de Algemene Beschouwingen, uitspraken die hij dan vaker doet. En het enige waar je aan twijfelt is de rechtszaak. Oké, we gaan naar de laatste twee, te beginnen met "Storm eist twee levens". Waarom is die echt?

Michiel Dijs: Nou ja, omdat ik die storm zelf nog een beetje heb gemaakt en hij zit nog wel een beetje in mijn hoofd. Dat die Enschedese om het leven is gekomen, weet ik nog, want hij kreeg die boom op zijn hoofd. Die Zwollenaar in Olst weet ik niet, maar dat neem ik dan maar voor lief. En volgens mij is hetgeen wat hier geschetst staat waar.

Interviewer: Dat klopt, het is een 100% echt nieuwsbericht. We gaan naar de laatste: de belastingtarieven. Waarom ligt deze voor jou bij het echte nieuws?

Michiel Dijs: Omdat ik, voor zover ik dat gelezen heb, weet dat we naar twee belastingtarieven gaan. Dat staat hier ook, en dat is dan voor mij leidend. En ik weet, want dat heb ik ook gelezen, dat mensen die minder verdienen geld moeten inleveren. En meer kan ik er niet van maken.

Interviewer: Duidelijk. Dit is een gemanipuleerd bericht. We gaan inderdaad naar twee belastingtarieven, maar er zijn meerdere gezinnen die erop vooruitgaan. Maar wat vond je van de cijfers die ik erbij had gezet?

Michiel Dijs: Ik vraag me af als je al gezin zijnde minder dan 19.500 per jaar kunt verdienen. Of je dan niet rond een bijstandsnorm zit.

Interviewer: Die cijfers zijn dus ook bedacht. Maar met dit allemaal voor je, je hebt nu een concrete definitie gegeven van nepnieuws: eigenlijk iets wat voor jou niet kan. Maar wat beschouw je dan als echt nieuws?

Michiel Dijs: Wat beschouw ik dan als echt nieuws? Dat is dan nieuws waarbij ik geen twijfel hoef te hebben dat het geen echt nieuws zou zijn. Omdat er feiten instaan of waarnemingen of zoals het geschreven is, dat het mij geen indicatie heeft dat het niet echt zou kunnen zijn. Sommige dingen bij nepnieuws, en dat zijn dan superlatieven, waarbij je echt weet: dat kan niet. Je probeert je gezonde verstand te gebruiken. En dat gezonde verstand maakt voor mij al een splitsing: hoort het al in de categorie richting echt nieuws of nepnieuws?

Interviewer: Is het belangrijk dan voor jou dat daarbij een bron staat? Bij het artikel wat je dan hebt gelezen?

Michiel Dijs: Nee, dat heeft voor mij geen extra waarde. Dus als erbij zou staan: de Wall Street Journal, dan zou ik nog steeds eerst op mijn eigen gezonde verstand vertrouwen.

Interviewer: En als we dan van de Wall Street Journal naar De Telegraaf gaan? Als er een nieuwsbericht staat geschreven en er staat De Telegraaf onder?

Michiel Dijs: Dat zou voor mij niks uitmaken.

Interviewer: En een internetbron?

Michiel Dijs: Nee, dat zou ook voor mij niks uitmaken. Ik probeer mijn gezonde verstand te gebruiken en voor mij is bronvermelding ondergeschikt daaraan. Staat er bij een bericht: bron Wall Street Journal, dan moet ik er nog maar steeds op vertrouwen dat het inderdaad uit de Wall Street Journal komt. En ook daar weet ik niet van of het de waarheid is. Dat mag je dan aannemen.

Interviewer: En dan is het weer de vraag: wat is voor jou de waarheid?

Michiel Dijs: Ik probeer daarin altijd mijn gezonde stand te laten prevaleren.

Interviewer: Duidelijk. De laatste vraag: welke nieuwsmedia gebruik jij?

Michiel Dijs: NU.nl. TV, krant en internet dus. Radio ook, voor de nieuwsuitzendingen.

Respondent 2 – Sietse Weekenstroo (Interview op 07-10-2018)

Interviewer: We beginnen met de basisvraag: wat is voor jou nepnieuws? In het algemeen dus, niet kijkende naar de Q-Sort voor je neus.

Sietse Weekenstroo: Satire wat overduidelijk gewoon niet gebaseerd is op waarheid. Als er bewust misinformatie wordt opgegeven en ook als maar een deel van het verhaal wordt gebracht en dan heel erg op één deel gefocust wordt, terwijl er een groter verhaal is. Dus een gedeelte van de context ontbreekt.

Interviewer: En dus ook een bepaalde invalshoek die wordt uitvergroot?

Sietse Weekenstroo: Ja, dat ook.

Interviewer: Flink wat aspecten die voor jou nepnieuws vormen. We gaan kijken naar jouw Q-Sort. FIFA en het WK 2026. Waarom is dit voor jou nepnieuws?

Sietse Weekenstroo: Omdat het WK 2026 niet naar Islamitische Staat gaat, dat is als grap neergezet.

Interviewer: Oké, maar als je het bericht zo leest dan denk jij: dit is nepnieuws, want...

Sietse Weekenstroo: Het is er niet met de intentie om misinformatie te geven, maar het is om mensen te laten lachen.

Interviewer: Oké. Dus een soort satire zoals je net al zegt.

Sietse Weekenstroo: Ja.

Interviewer: Duidelijk. Het is namelijk een parodie, dus die grap zit er inderdaad in. Dan gaan we naar de volgende: "Taalkundigen luiden noodklok over toename buitenlandse woorden".

Sietse Weekenstroo: Dat is ook weer gewoon humor.

Interviewer: Dus dezelfde instelling, toon?

Sietse Weekenstroo: Ja.

Interviewer: Oké, klopt. Het is namelijk ook een parodie. Dan gaan we naar de -2. We beginnen bij "Rutte belooft: Nederlanders zullen worden genaaid".Waarom is dat voor jou wel nepnieuws, maar geen 100% nepnieuws?

Sietse Weekenstroo: Omdat het wel gaat over veranderingen die hij wil doorvoeren, maar dan geeft de schrijver een twist aan het verhaal dat mensen genaaid worden en doet alsof hij (Rutte) dat gezegd heeft. Maar dat heeft hij nooit gezegd.

Interviewer: Oké. Hij heeft dat dus niet gezegd, dus voor jou is dat dan het neppe gedeelte. Het is inderdaad ook een parodie. Dan gaan we naar het andere bericht: "Friesland voert dienstplicht in voor de strijd tegen ABN". Waarom is dit voor jou een wat nepper bericht, of heeft het elementen van nepnieuws?

Sietse Weekenstroo: Omdat een provincie niet over de mogelijkheid beschikt om een eigen leger en dus ook geen eigen dienstplicht in kan voeren.

Interviewer: Oké. Nog andere elementen in het bericht waardoor jij twijfelt of denkt: dit klopt niet?

Sietse Weekenstroo: Nou ja, het klopt gewoon niet.

Interviewer: Duidelijk. Dit is ook een parodie. De laatste is het bericht over NPR en 25 miljoen. Waarom is dit voor jou ook neppig?

Sietse Weekenstroo: Omdat meer dan 25 miljoen onwettige stemmers niet klopt, maar het ging ook over het verhaal dat er wel onwettige stemmers waren. Maar dat wordt compleet uit proporties geblazen.

Interviewer: Oké, maar hoe weet jij dan dat die 25 miljoen niet klopt?

Sietse Weekenstroo: Omdat er in totaal 45 miljoen op Clinton hebben gestemd en het kan niet zo zijn dat bijna de helft daarvan onwettige zijn. Dat is onzin.

Interviewer: Oké. Dus vanuit jouw eigen achtergrond of vanuit je eigen informatiebron, je weet hoeveel stemmers er zijn geweest, weet je gewoon: dit kan gewoon niet

Sietse Weekenstroo: Klopt. Dit is gewoon onmogelijk. Maar het zou wel kunnen dat er onwettige stemmers zijn, maar niet zoveel. Dus er wordt overdreven om een punt te maken.

Interviewer: Dit is inderdaad een fabricatie, 100% bedacht. Dan gaan we naar de -1 en te beginnen met "Overheid beheerst onderzoeksresultaten wetenschappers". Waarom is dat voor jou iets meer richting het echte?

Sietse Weekenstroo: Omdat de overheid zelf wel iets kan gaan implementeren, maar bij een onderzoek niet er zo zelf tussen gaan zitten dat ze ook de resultaten kunnen beïnvloeden.

Interviewer: Als het wel kan, hypothetisch gezien, zou je dan wel geloven?

Sietse Weekenstroo: Nou ja, de overheid zou het wel kunnen doen, maar ik geloof niet dat 34% van de onderzoeken door de overheid beïnvloedt zijn.

Interviewer: Oké, dus je bent ook niet snel overtuigd door cijfertjes die in artikelen staan?

Sietse Weekenstroo: Nee.

Interviewer: Dat klopt, want dit is namelijk een gemanipuleerd bericht. Er zit wel een kern van waarheid in, zoals dit gedeelte. Sommige mensen vinden quotes van, bepaalde instanties bijvoorbeeld,

een waardevol bron. En dan zien ze dat sneller als waarheid, zelfs als die 'bron' onzin spuwt. Misschien heb jij dat ook, misschien niet?

Sietse Weekenstroo: Nou ja, dit zou wel echt kunnen zijn, maar door de algehele toon van het bericht denk ik: dat is een beetje bullshit.

Interviewer: Wat is de algehele toon van het bericht voor jou dan?

Sietse Weekenstroo: Dat de overheid zogenaamd onderzoeken beïnvloedt.

Interviewer: Vind je die algemene toon objectief of subjectief?

Sietse Weekenstroo: Wel redelijk objectief, maar het moet tenminste objectief overkomen. De feiten kloppen dan weer niet.

Interviewer: Maar het is, zoals jij net zegt wat jij nepnieuws vindt, er zit echt één bepaalde invalshoek in die wordt gebruikt en de rest wordt niet verteld. Dan gaan we naar de volgende: Juncker en zijn invloed in Europa. Waarom vind je dit dan een nepper nieuwsbericht?

Sietse Weekenstroo: Omdat er volgens mij wel plannen waren voor dat EU-leger, maar er hier wordt gedaan alsof het allemaal in kannen en kruiken is. En ik vind de toon van het bericht ook iets te extreem. Te overtrokken.

Interviewer: Hoe bedoel je met te overtrokken?

Sietse Weekenstroo: De maatregelen die hij noemt en dat we een vuist moeten maken tegen die andere landen.

Interviewer: En als hij dat wel had zegt, wat dan?

Sietse Weekenstroo: Ik had vooral bij de tweede alinea het gevoel van nepnieuws. Andere dingen zou hij wel kunnen hebben gezegd, maar dat geloof ik niet.

Interviewer: Dat zou hij wel kunnen hebben gezegd toch? Of heb jij niet zo snel de associatie met Juncker dat hij dit zou zeggen?

Sietse Weekenstroo: Nee.

Interviewer: Dat kan, want jij hebt natuurlijk ook je eigen perceptie van Juncker en hoe hij is. Dit is compleet nepbericht: helemaal bedacht, geen kern van waarheid. Dan gaan we naar Rutte en Trump. Waarom is dit voor jou iets meer richting het neppe?

Sietse Weekenstroo: In de tweede alinea gaat het over heffingen op tulpen, pindakaas en stroopwafels en ik weet dat het in echt ging om heffingen op staal. Dus dan worden er andere producten bijgehaald. Het is dus wel een beetje gebaseerd op waarheid, want het gaat over die heffingen en de relatie tussen Rutte en Trump, maar niet over die producten.

Interviewer: Duidelijk. Dat is ook de manipulatie die jij benoemd, die heffingen. Het is inderdaad een gemanipuleerd bericht en de rest is nep. Dan gaan we naar het midden, een soort neutraal of aspecten van nep en echt in balans. Het eerste bericht is het bindend studieadvies.

Sietse Weekenstroo: Ik wist niet of het waar was.

Interviewer: Dat kan. Waarom wist je niet of het waar was? Is het door quotes of door de titel of door de toon van het bericht?

Sietse Weekenstroo: Nee, ik wist niet of het bindend studieadvies aangepast zou worden, dus ik had geen flauw idee. Het zou kunnen, het zou kunnen dat het niet zo is.

Interviewer: Oké. En omdat je op dat moment niet zou weten, dan leg je hem bijvoorbeeld in het midden: het is niet echt en ook niet nep.

Sietse Weekenstroo: Ja.

Interviewer: Dat kan. Het is een satirisch bericht, wat misschien opvalt door de laatste alinea. Dan gaan we naar de volgende: "pausen en Vaticaan wisten al langer van seksueel misbruik en pedofiel gedrag in de kerk". Die heb jij in het midden gelegd. Waarom?

Sietse Weekenstroo: Omdat het wel speelt, maar ik wist niet of het ook klopte met die uitspraak van de paus en of dat allemaal wel gezegd was. Ik kan me niet voorstellen dat hij dit heeft gezegd.

Interviewer: Oké, je kijkt nu dus echt naar één bron, persoon of instantie en nadenkt: zou hij of zij dit hebben gezegd? Iets waar we het net ook over hadden.

Sietse Weekenstroo: Ja. En ik dacht dat hij dit niet gezegd zou hebben.

Interviewer: Duidelijk. Dit is inderdaad een gemanipuleerd bericht. Dan gaan we naar de belastingtarieven: "rijke gezinnen gaan erop vooruit, armere gezinnen op achteruit". Waarom ligt dit voor jou in het midden?

Sietse Weekenstroo: Ik had erover gehoord dat het zo was, dat ze naar twee schalen gaan.

Interviewer: Ze gaan van vier naar twee, dat staat in het bericht.

Sietse Weekenstroo: Dat wist ik niet.

Interviewer: Oké, dus omdat je het niet weet denk je...?

Sietse Weekenstroo: Ik wist niet of het echt was dus daarom in het midden.

Interviewer: Dit is een gemanipuleerd bericht. Dat de schijven van vier naar twee gaan is echt, maar dat rijkeren erop vooruitgaan en armere achteruitgaan is verzonnen. Dan gaan we naar de laatste in het midden, het verkrachte meisje. Waarom is dit voor jou niet echt en niet nep?

Sietse Weekenstroo: Ik heb er geen context bij en weet dus ook niet of het gebeurd is. Het zou kunnen gebeurd zijn, het zou ook kunnen dat het niet gebeurd is.

Interviewer: Wat bedoel je met "ik heb er geen context bij"? Is dat dan dat je er meer informatie over wilt of wat moet ik mij daarbij voorstellen?

Sietse Weekenstroo: Er staat geen politiestatement in en ik heb er voor de rest ook niks over gelezen. Dit is de eerste keer dat ik het lees en dan weet ik ook niet of het echt is.

Interviewer: Dus voor jou is het dan niet-echt en niet volledig nep, omdat je dan denkt: ik heb het niet gelezen.

Sietse Weekenstroo: Het was ook meer van enkele berichten bij de echt nieuws kant dat die echt zijn.

Interviewer: Dit is gemanipuleerd nieuws inderdaad. Dan gaan we naar het echte nieuws. We beginnen bij "Situatie Belgische gevangenissen onmenselijk en vernederend". Waarom is dit voor jou al iets meer echt nieuws?

Sietse Weekenstroo: Omdat ik volgens mij ook had gehoord dat de situatie in Belgische gevangenissen niet goed is, dus het zou wel kunnen kloppen. Maar het zou ook kunnen dat sommige van die feiten overdreven zijn. En daarom ligt hij niet bij 100% echt.

Interviewer: Oké, en welke feiten zouden dan overdreven zijn?

Sietse Weekenstroo: Dat ze 24 uur per dag in hun cel moesten blijven. En dat lijkt mij niet.

Interviewer: Oké, valt dat dan niet in een bepaalde context zoals het bericht staat?

Sietse Weekenstroo: Ja, met die stakingen. Het zou kunnen, maar ik zet er wel sneller vraagtekens bij of ze echt 24 uur per dag in de cel moeten blijven.

Interviewer: Duidelijk. Dit is een 100% echt bericht. Dan gaan we naar de "VVD'er en het opspraaksyndroom". Waarom meer richting het echte?

Sietse Weekenstroo: Nou, het is een opiniestukje. En er staan ook dingen in die echt gebeurd zijn en feiten. Zijn opinie is dan dat VVD'ers altijd in opspraak zijn en zich meer normaal moeten gaan gedragen.

Interviewer: Maar het is meer richting het echte? Dus is dat voor jou dan meer dat een opiniestuk voor jou meer richting het echte nieuws is?

Sietse Weekenstroo: Niet per se, maar deze opinie is gebaseerd op feiten. En het is zijn mening, dus dat mag.

Interviewer: Dat mag inderdaad, maar je zegt net zelf ook: het moet niet één invalshoek zijn, meer in het algemeen worden verteld, breder. Dit is misschien wel erg één invalshoek?

Sietse Weekenstroo: Ja, maar dat is ook wel duidelijk. Het is niet dat hij met één invalshoek mensen probeert te overtuigen: het is echt zo. Het is duidelijk dat het een opinie is en dat kun je ook zo direct lezen.

Interviewer: Probeert het jou ook te overtuigen? Probeert het in het algemeen te overtuigen denk je? Of is het eerder: dit is mijn mening, klaar.

Sietse Weekenstroo: Ja, vooral dat laatste. Maar het is ook meer nepnieuws als je maar één invalshoek hebt en doet alsof dat de werkelijkheid is, of altijd zo is.

Interviewer: Dus dit is voor jou...?

Sietse Weekenstroo: Dit probeert niet mensen te misleiden, maar het is gewoon een opiniestuk.

Interviewer: Het is inderdaad een satirisch bericht. Dan gaan we naar Trump en zijn samenzweren en dat hij dat geen misdaad vindt. Waarom is dat voor jou iets meer richting het echte?

Sietse Weekenstroo: Ja, het is iets wat hij gezegd zou kunnen hebben.

Interviewer: Maar?

Sietse Weekenstroo: Weet ik eerlijk gezegd niet. Ik vind dit gewoon redelijk echt nieuws.

Interviewer: Oké. En waarom vind je dit redelijk echt nieuws? Want het is, zoals je net zegt, misschien iets wat hij gezegd zou kunnen hebben?

Sietse Weekenstroo: Het is gebaseerd op zijn tweets.

Interviewer: Oké, maar tweets kunnen ook worden aangepast.

Sietse Weekenstroo: Ja, maar volgens mij is dit wel redelijk wat hij gezegd zou kunnen hebben.

Interviewer: Zijn er nog specifieke woorden waardoor jij denkt: nu gaat het meer richting echt? Of iets anders aan het bericht?

Sietse Weekenstroo: Nee, niet echt.

Interviewer: Oké. Dit is een satirisch bericht. Wel gebaseerd op waarheid, gebaseerd op zijn tweets voornamelijk, maar met humor in het achterhoofd. Dan gaan naar bijna het echte, de +2. "Wilders haalt woede Pechtold op zijn hals met pittige uitspraken". Waarom is dat voor jou bijna echt nieuws?

Sietse Weekenstroo: Omdat hij dat volgens mij gezegd heeft.

Interviewer: Dat kan. Zijn er nog andere redenen?

Sietse Weekenstroo: Nee, het lijkt op iets wat echt gebeurd zou kunnen zijn.

Interviewer: Je kent Wilders, je kent Pechtold...

Sietse Weekenstroo: Ja, het is gebaseerd op die personen.

Interviewer: Gebaseerd op het taalgebruik van Wilders misschien?

Sietse Weekenstroo: Jazeker.

Interviewer: Duidelijke redenen. Dit is wel 100% nepnieuws. Ik heb gekeken naar woorden die Wilders zou gebruiken, zoals volksverlakkerij en de hardwerkende Nederlander er de dupe van is. We gaan naar de volgende, "Miljoenen persoonlijke gegevens Facebookgebruikers buitgemaakt". Bijna echt voor jou? Verklaar het eens.

Sietse Weekenstroo: Nou ja, het is echt gebeurd. Daar is heel veel nieuws over geweest en volgens mij heeft dit artikel ook wel redelijk de feitjes juist.

Interviewer: Dus als er over een bepaald onderwerp meer nieuws is, zoals je zelf in het begin ook aangeeft, meerdere invalshoeken, een bredere context, zou je het dan ook sneller gaan geloven?

Sietse Weekenstroo: Dan kun je ook gewoon makkelijker vaststellen of iets echt of nep is. Want dan heb je er meer informatie over.

Interviewer: Denk je dan niet omdat je dan meer informatie ziet en ervaart, dat sommigen door die grote hoeveelheid informatie de bomen in het bos soms niet meer zien?

Sietse Weekenstroo: Dat kan. Dat kan heel goed gebeuren.

Interviewer: Dus dat je dan inderdaad een invalshoek voor je ziet als een opinie en dat je denkt: daar ben ik het mee eens, dat is voor mij de waarheid.

Sietse Weekenstroo: Dat kan inderdaad gebeuren.

Interviewer: Duidelijk. Dit is inderdaad 100% echt nieuws. De volgende: de vaccinatieplicht. Verstandig voordat dwaasheid zich verspreidt. Waarom is dat voor jou meer richting het echte nieuws?

Sietse Weekenstroo: Het is ook weer met taalgebruik dat het mensen belachelijk maakt, de mensen die niet vaccineren, zoals het gebruik van verkleinwoordjes, waardoor het alweer sneller satire is. Maar het berust zich wel op waarheid. En dan vooral op als de vaccinatiegraad lager dan een bepaald procent komt, dan is een kans op uitbraak veel groter.

Interviewer: Dus omdat het zich wel op waarheid berust gaat het voor jou richting het echte? Ook al is het een satirisch bericht.

Sietse Weekenstroo: Ja, ook al is het een satirisch bericht.

Interviewer: Als er een mening in zou zitten? Gaat het zelfs dan voor jou richting het echte?

Sietse Weekenstroo: Ja.

Interviewer: Je zegt het zelf al, het is grappig geschreven en een satirisch bericht. Dan gaan we naar de laatste twee, het echte nieuws. Te beginnen bij minister Blok en zijn "failed state". Waarom is dit voor jou echt nieuws?

Sietse Weekenstroo: Omdat hij die uitspraken gedaan heeft. En daarna heeft hij ook zijn excuus daarvoor aangeboden.

Interviewer: Klopt, maar ook de uitspraken en quotes die in het bericht nu zelf zitten? Zoals de laatste, over genetische bepalingen?

Sietse Weekenstroo: Ik weet niet of hij die uitspraak heeft gedaan, maar over het algemeen dacht ik dat het artikel wel redelijk echt was. Maar het zou inderdaad kunnen op het einde dat hij dat niet gezegd heeft. Maar dat weet ik niet zeker.

Interviewer: Duidelijk. Het is toch een 100% echt bericht en alle quotes zijn van hem. We gaan naar de laatste. De storm en dat die twee levens heeft geëist. Waarom is dit voor jou echt nieuws?

Sietse Weekenstroo: Omdat dit een bericht is met feiten erin om te informeren. En ik zou niet weten waarom je hier over zou liegen. Het is niet meer bedoeld om mensen een mening aan te praten, maar gewoon puur een bericht om te informeren. Dus daarom dacht ik dat het echt was.

Interviewer: Als een bericht een mening probeert aan te praten, wat noem jij het dan? Is het dan een opiniestuk of meer richting het neppe?

Sietse Weekenstroo: Dan kan het nep gaan worden.

Interviewer: Nep gaan worden? Maar is het dan dat je weer uitkomt bij die invalshoeken?

Sietse Weekenstroo: Dan moet je echt gaan kijken of het bedoeld is om mensen om de tuin te leiden of niet. Want je hebt ook echt berichten die mensen gewoon voorliegen.

Interviewer: Maar hoe zie jij dat dan voor je? Je hebt het over mensen om de tuin leiden, maar hoe zie jij voor je dat ze mensen met een bericht om de tuin gaan leiden?

Sietse Weekenstroo: Door een deel feiten te gaan gebruiken en daar een verkeerde conclusie aan te gaan binden om mensen een bepaalde richting op te duwen.

Interviewer: Duidelijk. Het laatste bericht is ook 100% echt nieuws. Dit was hem dan ook direct. Je hebt de meeste berichten inderdaad wel ingedeeld zoals ik had verwacht: de parodieën bij het neppe, want belachelijk, overdreven en over de top. Ze bevatten geen kern van waarheid, maar zijn echt bedoeld om het grappig om het grappig zijn. En de satire, met soms inderdaad een licht subjectief tintje om iemand een bepaalde kant op te duwen, zat inderdaad meer in het midden.

Maar ik vind het wel interessant, want een andere respondent zei op de vraag wat hij nep nieuws vindt, wat echt niet kan. Voor diegene was dat iets wat fysiek bijvoorbeeld niet kan of wat hij in zijn gezonde verstand, zo beschreef hij het, niet kan zien. Zou jij dat ook zo zien? Want je bent goed geïnformeerd, wat ik uit de twintig berichten merk, en vanuit daar komt de mening en het principe: ik vind iets wel of niet nep.

Sietse Weekenstroo: Ja, maar daarom had ik dit bericht in het midden ook niet bij nepnieuws gedaan, want het zou wel kunnen en het zou niet kunnen. Maar als er ook iets wat echt niet zou kunnen? Ik had ook niet gelezen over het WK en de Islamitische Staat.

Interviewer: Snap ik, maar dat is dat hele overdreven. Maar jij zegt zelf: als ik iets niet weet, dan zou ik het niet heel snel onder nep of echt gaan plaatsen.

Sietse Weekenstroo: Precies.

Interviewer: Terwijl je toch bij heel veel mensen persoonlijke voorkeur hebt, of partijen waarop ze stemmen. Dat geeft voor hun de bevestiging dat iets echt of nep is. Zoals het bericht over de Vaticaan: ik heb die bedacht in de zomer. Maar de afgelopen weken zijn er berichten gekomen van kardinalen die zeggen: wij weten er al iets langer van. Dus het wordt op dat moment misschien een echt bericht voor sommigen. Tijdens mijn pre-test zei al iemand: er gebeuren al veel vaker vage dingen bij de katholieke kerk. Het is echt zo'n persoonlijke mening: ik weet dit of denk dit te weten. Bij jou is dat nog niet zo: ik heb hier een mening over, dus ik bepaal zo en zo.

Sietse Weekenstroo: Nee, maar dat gebeurt de laatste tijd wel veel vaker. Dat het steeds meer verdeeld wordt en dat mensen daardoor geeneens meer feiten checken als ze überhaupt een artikel zien. Ze kijken alleen naar de titel en kijken: oh, dit past in mijn straatje, dus dit klopt.

Interviewer: Is het dan een filter bubble die zichzelf dan voedt?

Sietse Weekenstroo: Nou ja, je hebt gewoon een meer partizaanse samenleving. Je hebt gewoon twee kampen. Ik heb volgens mij ook gelezen dat door de algoritmes van Google, als jij één getint bericht leest van één kant, of dat nu links of rechts is, dan krijg je ook steeds vaker van die berichten. Dus dan ga je daar in leven en in geloven.

Interviewer: Dus die filter bubble zou zichzelf wel voeden op een gegeven moment, ook door de algoritmes?

Sietse Weekenstroo: Ja, duidelijk.

Interviewer: Denk je dat het ook zou komen door socialee contacten in je omgeving?

Sietse Weekenstroo: Ja. Als jij een bouwvakker bent of aan de UVA verschilt, dat is wel een verschil van socialee contacten. En dan heb je ook een andere perceptie van de werkelijkheid.

Interviewer: Natuurlijk, maar jij ziet het dus wel zo dat socialee contacten een invloed daarop heeft?

Sietse Weekenstroo: Zeker.

Interviewer: Duidelijk. Als ik bij deze berichten een bron eronder had gezet, ongeacht welke bron, wat zou je dan van het bericht hebben gevonden? Is dat voor jou een essentieel gedeelte van het bericht?

Sietse Weekenstroo: Officiële bronnen wel, zoals bij het bericht over de storm. Als je daar de politie neerzet, dan is het een stuk officiëler.

Interviewer: Dat snap ik, maar ik bedoel meer bedoel meer over de bron van het bericht. Stel je dus voor, deze storm eist twee levens en ik zet daaronder het NRC. Wat vind jij daarvan? Instituten als een krant of een journaal?

Sietse Weekenstroo: Dan zou ik bij sommige bronnen wel sneller vraagtekens zetten bij een bericht.

Interviewer: Zoals?

Sietse Weekenstroo: Ik zou bijvoorbeeld sneller een bericht van een Financieel Dagblad vertrouwen dan De Telegraaf.

Interviewer: En waarom is dat?

Sietse Weekenstroo: Omdat de reputatie van een bepaalde krant zo en zo is.

Interviewer: Niet om je eigen persoonlijke voorkeur nee?

Sietse Weekenstroo: Nee, niet in mijn eigen voorkeur, maar omdat ik dan weet dat een bepaalde bron vaker nepnieuws verspreidt of bepaalde richtingen of bepaalde contexten gebruikt. Dan weet ik: van die bron hoef ik minder gebruik te maken.

Interviewer: Dus je persoonlijke voorkeur schuif je op dat moment iets meer terzijde en kijkt gewoon: hoe objectief is deze bron, gezien reputatie en stijl, zoals taalgebruik, dan neem ik het serieus?

Sietse Weekenstroo: Ja, dat.

Interviewer: Is het dan ook dat de één dan voor jou nep is en de ander echt?

Sietse Weekenstroo: Niet per se nep, maar dan zou ik gewoon met een andere lens naar het bericht kijken.

Interviewer: En welke lens zou dat dan zijn?

Sietse Weekenstroo: Dat ik het misschien wat meer met een korreltje zout moet nemen en bij een andere bron, die ik dan sneller vertrouw, zou zeggen: ja, Oké. Dat is gebeurd.

Interviewer: Heb jij dan bijvoorbeeld wel dat als jij met een andere lens naar iets kijkt en je neemt het met een korreltje zout, heb je dan wel eens: ik ga dit nog eens lezen, maar dan bij een andere bron? Dus ik lees iets bij De Telegraaf over bijvoorbeeld Trump?

Sietse Weekenstroo: Dan ga ik het nog een keertje opzoeken.

Interviewer: Ben je dan niet bang dat als je het opzoekt in je eigen filter bubble terecht komt? Dat die zichzelf voedt?

Sietse Weekenstroo: Nee, niet echt. Ik probeer dan gewoon zo dicht mogelijk bij de bron te komen.

Interviewer: En wat is voor jou zo dicht mogelijk de bron?

Sietse Weekenstroo: Originele uitspraken bijvoorbeeld. Maar dat vind ik nu ook lastiger geworden, zoals met Brett Kavanaugh. Ik kon gewoon nergens online vinden wat er nu aan de hand is, omdat er gewoon duizend randartikelen van "dit is gebeurt" en "dat is gebeurt"; ik had echt geen flauw idee meer wat er aan de hand was. Dus echt het origineel, de kern van het verhaal, kon je gewoon niet meer vinden, omdat er té veel ruis was.

Interviewer: En die ruis zijn dat invalshoeken, of wat is dat precies voor jou? Zijn dat te veel artikelen?

Sietse Weekenstroo: Té veel artikelen en over kleine randzaken, waardoor ik de hele kern van het verhaal niet meer kon vinden. Want ik ben er pas net achter gekomen dat het überhaupt ging over de uitspraken van die vrouw die hem aanklaagde voor seksueel misbruik (Christine Blassey Ford). Maar voordat ik daarbij kwam, moest ik allemaal langs opiniestukken en waarom dit allemaal zo slecht was en nep was. Ik kon dus echt moeilijk bij de bron van het verhaal komen. Dus de bron is voor mij dan: de senaatszitting met de getuigenverklaringen.

Interviewer: Dus echt het manuscript wat daar ter plekke wordt getypt, een transcriptie van alles?

Sietse Weekenstroo: Ja, om dan zelf je eigen mening te kunnen vormen daarover.

Interviewer: Jouw mediagebruik alleen nog eventjes? Wat gebruik je voor jouw nieuwsvergaring?

Sietse Weekenstroo: Krant, televisie, radio, internet.

<u>Respondent 3 – Tom Kraaijenvanger (Interview op 07-10-2018)</u>

Interviewer: We beginnen bij het begin: wat is voor jou nepnieuws?

Tom Kraaijenvanger: Wat is voor mij nepnieuws? Iets wat uit proportie is, iets wat op het eerste gezicht niet logisch lijkt. En het kan niet onderbouwd worden door een andere bron?

Interviewer: Wat bedoel je met een andere bron?

Tom Kraaijenvanger: Of het ook wordt onderbouwd door andere nieuwsmedia en nieuwsbronnen.

Interviewer: Oké, dus het moet voor jou meerdere bronnen hebben? Dus niet één of twee, maar eventueel meer?

Tom Kraaijenvanger: Ja. Anders heb je heel snel dat één nepnieuws bericht dat het gelijk als echt wordt gezien.

Interviewer: Misschien, maar je hebt het net over één bron?

Tom Kraaijenvanger: Ik bedoel meer één artikel, meer dan één artikel over hetzelfde onderwerp.

Interviewer: Oké. Dus er moeten meerdere invalshoeken zijn?

Tom Kraaijenvanger: Ja.

Interviewer: Want anders is het maar vanuit één perspectief en dan...?

Tom Kraaijenvanger: Klopt er iets niet.

Interviewer: Duidelijk. Dan gaan we beginnen bij de nepnieuws kant. En we beginnen met de FIFA en het WK. Waarom is dit bericht voor jou 100% nep?

Tom Kraaijenvanger: Het lijkt mij te vooruitstrevend. Met name de situatie hoe het daar nu is. En het citaat lijkt mij een beetje vreemd. Te passief-agressief.

Interviewer: En omdat het citaat passief-agressief is en omdat je het té vooruitstrevend vindt, is het voor jou nepnieuws?

Tom Kraaijenvanger: Ja. In vergelijking met de andere berichten.

Interviewer: Oké. Nog andere aspecten waarop je hebt gelet bij dit bericht? Waardoor je denkt, dit is 100% nep? Je geeft namelijk net zelf de beschrijving van nepnieuws, iets wat uit proportie is. Dus dit zal voldoen aan jouw eerste beschrijving van nepnieuws?

Tom Kraaijenvanger: Ja.

Interviewer: Dat lijkt mij duidelijk. Iets anders wat je opvalt, iets anders wat je nog wilt toelichten?

Tom Kraaijenvanger: Die laatste zin: "Volgens een woordvoerder van de organisatie vormt de constante strijd tegen de ongelovigen een penibele situatie." Dat lijkt mij een beetje confronterend.

Interviewer: Wat bedoel je precies met confronterend?

Tom Kraaijenvanger: Voetbalspelers hebben natuurlijk meerdere geloven en sommige geloven accepteren elkaar niet. Dat kan leiden tot benarde situaties.

Interviewer: Dus vanuit je eigen veronderstelling dat er meerdere voetbalspelers zijn met hun eigen geloven, zou dit niet kunnen.

Tom Kraaijenvanger: Niet zoals het zo wordt geschreven.

Interviewer: Duidelijk. Dit is een parodie. Dan gaan we naar de volgende, "Rutte belooft: Nederlanders zullen worden genaaid". Waarom is dat voor jou 100% nepnieuws?

Tom Kraaijenvanger: De manier van woorden. Het wordt té simpel, té makkelijk op papier gezet.

Interviewer: Leg eens uit.

Tom Kraaijenvanger: "Het is belangrijk dat mensen weten dat er geld gaat naar zaken waar ze totaal niks aan hebben."

Interviewer: Ja? Maar waarom is het dan voor jou nepnieuws als die zin erin staat?

Tom Kraaijenvanger: Ik denk dat ze de keuze van woorden ook anders kunnen verwoorden. "Waar ze niks aan kunnen hebben, Nederlanders worden genaaid, worden extra hard besodemieterd door deze visie. Beduveld."

Interviewer: Hoe zou jij het hebben gedaan dan? Als je de woorden anders had neer kunnen zetten? En dat had jij eventueel gedaan? Zou het dan voor jou een echt nieuwsbericht kunnen zijn?

Tom Kraaijenvanger: Het zou dan échter kunnen zijn voor mij.

Interviewer: Echter? Dus door het taalgebruik is het voor jou nepper?

Tom Kraaijenvanger: Ja.

Interviewer: Maar heb je bij deze vooral gelet op het taalgebruik of zijn er andere aspecten waar je ook heel erg op hebt gelegd. Je zegt dus net over nepnieuws, iets wat uit proportie is, en zit dat ook in dit bericht verweven?

Tom Kraaijenvanger: Jazeker, dat klopt.

Interviewer: Dus omdat dit bericht uit proportie is, denk jij: dit kan niet. Dit is voor mij nepnieuws.

Tom Kraaijenvanger: Ja.

Interviewer: Duidelijk. Dit is inderdaad ook een parodie. Dan gaan we naar de iets minder nepnieuws. We beginnen bij "Friesland voert dienstplicht in voor de strijd tegen ABN". Waarom is dat voor jou geen 100% nepnieuws, maar iets minder?

Tom Kraaijenvanger: Omdat ik weet dat Friesland altijd dat soort uitspraken heeft, dat zij een zelfstandig land wil worden. Dus vandaar zit er voor mij een kern van waarheid in. Alleen het lijkt mij een beetje heel direct om gelijk een dienstplicht in te voeren. Dus er zit kern van waarheid in.

Interviewer: Maar hij ligt wel bijna bij 100% nepnieuws?

Tom Kraaijenvanger: Ja, maar dat ligt eraan om welke aspecten. Friesland wil altijd wel zelfstandig worden, in ieder geval dat idee heb ik. Het lijkt mij alleen nepnieuws, omdat ze het hebben over een dienstplicht en wij "westers gespuis en korpsballetjes". Het lijkt mij een beetje vreemde taal.

Interviewer: Daar gaat het mij ook om, jouw mening. Want je zegt: er zit wel een kern van waarheid in. Daar ben ik dus juist benieuwd naar. En dan zeg je inderdaad: Friesland doet vaker zulke uitspraken en daardoor ligt hij iets meer van het 100% nepnieuws af?

Tom Kraaijenvanger: Ja, dat is mijn persoonlijke ideologie ook.

Interviewer: Check. Dit is ook een parodie. Juncker en zijn invloed in Europa dat die merkbaarder wordt op straat. Waarom is die voor jou iets meer richting het neppe?

Tom Kraaijenvanger: Omdat er een kern van waarheid inzit, wat je merkt op het nieuws. Het lijkt me alleen niet heel reëel dat dit straks verplicht moet worden: een uniform rijbewijs voor heel Europa. Dat lijkt mij een beetje vergezocht.

Interviewer: Oké, maar er zit wel een kern van waarheid in voor jou?

Tom Kraaijenvanger: Ja, omdat het in het nieuws is gekomen dat men wil kijken hoe ze de veiligheid kunnen vergroten. Ik denk alleen de manier erop lijkt mij niet heel realistisch.

Interviewer: Dus het idee erachter is voor jou waar, maar de uitvoering laat nog te wensen over en is in jouw ogen onrealistisch en daarom nep?

Tom Kraaijenvanger: Ja.

Interviewer: Oké. Zijn er nog specifieke woorden of taalgebruik waarom hij op deze plek ligt?

Tom Kraaijenvanger: Ja. Een uniform rijbewijs voor heel Europa, dus elk Europees land. Dat gaat je niet zo één, twee, drie lukken. Eigenlijk alleen dat.

Interviewer: Dit is een 100% nepnieuwsbericht. Er zit geen kern van waarheid in. Dan gaan we naar de NPR en meer dan 25 miljoen onwettige stemmers in Amerika. Deze ligt ook meer richting het nepnieuws. Waarom is die voor jou dan nep?

Tom Kraaijenvanger: Met name omdat ik niet het precieze rechtssysteem in Amerika ken. En dan vooral gekeken vanuit ons rechtssysteem en mijn eigen logica, lijkt het mij vreemd dat er nog twee miljoen overleden mensen geregistreerd staan om te stemmen. Dus qua statistiek en logica lijkt het mij meer nepnieuws.

Interviewer: Oké, dus vanuit je eigen logica en met de statistiek...

Tom Kraaijenvanger: ... in vergelijking met Nederland.

Interviewer: In vergelijking met Nederland. Maar wij zijn een kleiner land dan Amerika? Kun je het dan wel vergelijken met zo'n groot land als Amerika?

Tom Kraaijenvanger: Nou, qua statistieken natuurlijk niet. De statistieken zullen misschien wel overeenkomen, maar het lijkt mij sterk dat er twee miljoen mensen overleden zijn die nog geregistreerd staan om te stemmen.

Interviewer: Mede daardoor meer richting het neppe?

Tom Kraaijenvanger: Ja, mede daardoor. Ik denk dat er ergens qua statistieken dat er wel overledenen zijn, maar in deze hoeveelheid weet ik niet zeker. En ik weet zelf niet of jij daar een paspoort of dergelijke nodig hebt om te stemmen. Maar als ik kijk naar Nederland lijkt het mij raar dat iemand die geen stemrecht heeft zo kan stemmen.

Interviewer: Duidelijk. Dit is een 100% nepnieuwsbericht. Dan gaan we naar de VVD'er en het opspraaksyndroom bij de iets minder nep kant (-1). Waarom is dit voor jou nog steeds richting het neppe?

Tom Kraaijenvanger: Er zitten meer kernen van waarheid in, met name ook omdat die in het nieuws zijn gekomen; je hebt dus een referentiekader.

Interviewer: En omdat er meerdere kernen van waarheid inzitten, ligt hij meer richting het nep of...?

Tom Kraaijenvanger: Het lijkt mij te simpel voor zo'n grote zaak dat dit alles is.

Interviewer: Hoe bedoel je "té simpel voor alles"?

Tom Kraaijenvanger: Nou, het is best een uitspraak die hij maakt. En er zijn een paar alinea's over geschreven. En er zou vast wel een beredenering zijn, of meerdere invalshoeken over het hoe en wat. En dat mis ik in dit bericht.

Interviewer: Je mist de andere invalshoeken in dit bericht?

Tom Kraaijenvanger: Ja. In wat voor context is het allemaal benoemd?

Interviewer: Oké. Valt je verder nog iets op aan het bericht? Je zegt zelf al: geen andere invalshoeken, dus slechts één bepaalde invalshoek. Valt je verder nog iets op aan de VVD'er en zijn opspraaksyndroom.

Tom Kraaijenvanger: Ja, weer het woordgebruik. Het is een beetje lastig, want ik wil het niet simpel noemen. Kleinerend.

Interviewer: Oké, kleinerend. Iets anders nog?

Tom Kraaijenvanger: Nee.

Interviewer: Oké. Dit is een satirisch bericht, waarin humor zit verweven met een kern van waarheid. De volgende: "Trump vindt samenzweren geen misdaad". Waarom is dit voor jou meer richting het neppe?

Tom Kraaijenvanger: Het is sowieso een man die zulke uitspraken doet. Alleen juist omdat hij (Trump) zulke uitspraken doet, wordt hij ook wel in het vizier genomen door Jan en alleman. En juist door zulke uitspraken, weet ik ondertussen niet meer wat hij zegt waar is of niet. Want het zou een uitspraak van hem kunnen zijn (de tweet), maar het zou ook iemand anders kunnen zijn die zijn woordgebruik aanpast om de quote aan te passen. Wel hetzelfde woordgebruik, maar net een andere samenstelling van een zin.

Interviewer: En daardoor denk jij: dit wordt iets meer nep.

Tom Kraaijenvanger: Er wordt makkelijker misbruik van gemaakt ja.

Interviewer: Dus omdat jij vanuit jouw eigen gedachtegoed weet: Trump zegt zoveel rare dingen, je weet niet meer wat echt is?

Tom Kraaijenvanger: Ja.

Interviewer: Interessant. Dit is ook een satirisch bericht. Dan gaan we naar de overheid en dat die onderzoeksresultaten zou beheren. Waarom is dit voor jou iets meer richting het neppe?

Tom Kraaijenvanger: Er zijn altijd grote instanties die invloed hebben op onderzoeken. Alleen nu worden wetenschappers over één toonbank gegooid en de één is natuurlijk vatbaarder dan de ander. En er wordt ook geen onderscheid gemaakt in welke sectoren dit zich afspeelt. Wat ik ook wel belangrijk vindt.

Interviewer: Dus het is, zoals je net al zegt, maar één invalshoek?

Tom Kraaijenvanger: Ja, het is veel te simpel. Alles wordt over één kamp geschoren, geen onderscheid gemaakt. Eén sector maar, alle wetenschappers. Dat vind ik té simpel.

Interviewer: Maar omdat jij het dan te simpel vindt en omdat er dus maar één invalshoek is, vind jij dat dit meer nep is?

Tom Kraaijenvanger: Ja.

Interviewer: Duidelijk. Dit is een gemanipuleerd bericht. Er zit een kern van waarheid in, maar die is zodanig aangepast om iemand te misleiden. Dan gaan we naar het midden, dus er zullen elementen inzitten van echt en van nep voor jou. Te beginnen bij "Storm eist twee levens". Waarom ligt deze in het midden?

Tom Kraaijenvanger: Er zitten voor mij een aantal logicastukjes in. Ten eerste: een storm, waarom zou je daarover liegen? Alleen als ik kijk naar wat de schade is, en het wordt genoemd als één van de zwaarste stormen van Nederland en de schade is 50 miljoen, vind ik het een beetje raar.

Interviewer: Dus die statistiek waar je het eerder al over had, dit vind je niet logisch klinken.

Tom Kraaijenvanger: Nee. Het klinkt een beetje raar in combinatie met één zwaarste stormen van de halve eeuw en dan 50 miljoen schade. Die link vind ik een beetje vreemd.

Interviewer: Dat kan. Maar je zegt net zelf: je zou over zo'n storm niet liegen? Dus het aspect van statistiek, zoals je net zelf zegt, weegt best wel zwaar tegenover het aspect waarom je hier of wel over zou liegen?

Tom Kraaijenvanger: Ja, maar ik denk ook dat er heel veel schade is die niet wordt gemeld.

Interviewer: Zoals?

Tom Kraaijenvanger: Eén ruitje is ingetikt, iets anders is kapot; heel veel kleine dingen worden niet aangegeven. En ook iets anders, ik weet het niet. Nee, dat is het eigenlijk wel.

Interviewer: Je hebt het duidelijk gezegd hoor. Door die statistiek twijfel je hieraan.

Tom Kraaijenvanger: Het kan nog oplopen, dat lijkt mij ook heel reëel.

Interviewer: Maar die statistiek heeft dus een zodanige impact op jou, zoals je zelf zegt, waardoor je twijfelt.

Tom Kraaijenvanger: En welke schade is meegenomen en welke niet?

Interviewer: Dus je denkt niet dat alles in het bericht staat?

Tom Kraaijenvanger: Nee.

Interviewer: Oké. Denk je dan ook dat iemand dit bewust achterwege heeft gelaten?

Tom Kraaijenvanger: Nee, dat denk ik dan weer niet.

Interviewer: Oké. Het bericht probeert je dus niet te misleiden.

Tom Kraaijenvanger: Nee, ik denk dat het gewoon een schatting is die op dat moment nog niet reëel is.

Interviewer: Duidelijk. Dit is een 100% echt nieuwsbericht. De volgende: "Bindend studieadvies straks niet bindend genoeg meer". Die heb je ook in het midden liggen, dus elementen van nep en elementen van echt. Waarom ligt die in het midden?

Tom Kraaijenvanger: Omdat ikzelf hier niet precies van op de hoogte ben. En ik weet ook niet, ik heb zelf geen kennis van deze studiepuntenwijziging, maar daar ben ik dus niet van op de hoogte. Dus ik weet of het echt is of het nep is.

Interviewer: Oké, omdat je het zelf niet weet denk je: ik leg hem niet bij nep of echt nieuws, maar hij bevat vast wel elementen van beide kanten, maar ik weet het niet.

Tom Kraaijenvanger: Dat en het is maar één bericht en als ik dit lees, ook omdat ik zelf een studie heb gedaan waarbij mijn punten toch hoger lagen, ga ik kijken naar wat anders. Of er nog een andere invalshoek is, of het inderdaad wordt doorgezet.

Interviewer: Dus je gaat meerdere invalshoeken opzoeken?

Tom Kraaijenvanger: Ja.

Interviewer: Oké. Dit is een satirisch bericht. Er zit wel een kern van waarheid in, maar humor is het belangrijkste. De volgende: "Rutte prijst Trump voor zijn visie en als een "uitgekiende onderhandelaar"". Waarom ligt die in het midden voor jou?

Tom Kraaijenvanger: Trump is een businessman. In vergelijking met een onderhandelaar zou dat simpelweg kunnen. Er zitten kernen van waarheid in, alleen voor mij klopt het niet helemaal.

Interviewer: En welke kernen van waarheid zitten er voor jou in?

Tom Kraaijenvanger: Nou, dat er inderdaad gesproken is over de Amerikaanse heffingen op Nederlandse producten. Maar ik kan het nergens plaatsen, dan zou ik verder moeten kijken. Ik weet niet of het echt is, ik weet niet of het nep is.

Interviewer: Maar wat bedoel je met: ik kan het nergens plaatsen? Kun je die heffingen nergens plaatsen of de producten?

Tom Kraaijenvanger: Of het echt of nep nieuws is.

Interviewer: Dat snap ik, daar ben ik naar op zoek. Maar hoe kun jij het niet plaatsen: dit weet ik niet, dus dit wil ik nog een keertje opzoeken?

Tom Kraaijenvanger: Nou ja, een uitgekiende onderhandelaar is natuurlijk wel erg specifiek gericht op Trump en hem als persoon kennende, weet ik niet of dat een correcte term is.

Interviewer: Oké, dat kan. Maar we hadden het net over die heffingen. Wat zou je daardoor denken: dit geloof ik wel of dit geloof ik niet?

Tom Kraaijenvanger: Ik geloof inderdaad dat er heffingen waren en stel dat die heffingen er waren, dat een conflict zo snel mogelijk moet worden opgelost en gede-escaleerd. En Trump's uitspraken van America First staan er ook in.

Interviewer: Dus dat zijn de elementen van waarheid voor jou. Maar waarom ligt hij dan in het midden? Wat zijn dan de elementen van nep voor jou? Dat je denkt: dit weet ik niet zeker. Want je zegt net bij het bericht over het bindend studieadvies: ik weet er niet genoeg over, dus ik ga hem ook niet bij nep of echt nieuws plaatsen.

Tom Kraaijenvanger: Hier staat bijvoorbeeld dat Rutte Trump een "uitgekiende onderhandelaar" noemt en prijst hem voor zijn leiderschap. En als ik zie hoe hij het doet en ik lees berichten over hoe hij het doet, dan lijkt mij dat sterk.

Interviewer: Duidelijk. Dan gaan we naar de belastingtarieven die worden aangepast. Waarom ligt die in het midden?

Tom Kraaijenvanger: Omdat er inderdaad heel veel wordt gewijzigd bij de belastingen. En dat er inderdaad vaker sprake is geweest dat de rijkere inkomens erop vooruitgaan, terwijl de armere gezinnen achteruit gaan. En de statistieken weet ik niet, heb ik ook weinig verstand van. En wat voor mij echt zou kunnen zijn, is dat er eerder over gesproken is, dat er in het verleden ook wijzigingen gekomen zijn en doorgevoerd zijn. Alleen qua statistieken en dergelijke, ik heb dan geen idee of het waar is, ja of nee.

Interviewer: Daar zijn we dus naar op zoek. Maar je kijkt dus, zoals je net al aangeeft, veel naar die statistiek. Dat is echt een leidend gedeelte voor jou, waarmee jij jouw perceptie vergelijkt, dan zou je het bericht ergens anders neerleggen eventueel.

Tom Kraaijenvanger: Ja en natuurlijk of ik ergens anders vanuit een andere invalshoek of bron dezelfde statistieken vindt. Dat heeft natuurlijk een impact op jou en mij. En vandaar dat ik niet zomaar zeg: hey, dit klopt wel of dit klopt niet. Dat vind ik wel erg belangrijk.

Interviewer: Een artikel kan altijd invloed en effect hebben op iemand, maar dat wil nog niet zeggen of het echt of nep is. Toch?

Tom Kraaijenvanger: Nee, dat klopt.

Interviewer: Oké. Deze is gemanipuleerd. Dan gaan we naar het meer echte en te beginnen bij "Miljoenen persoonlijke gegevens Facebookgebruikers buitgemaakt". Waarom heb je die richting het echte gelegd?

Tom Kraaijenvanger: Omdat het vaker is gebeurd. En dat het nog een keer gebeurt, verbaast mij eigenlijk helemaal niks.

Interviewer: Maar omdat het vaker is gebeurd en dat het je niks verbaast, leg je hem meer naar het echte heen?

Tom Kraaijenvanger: Hmm, ik had ook nog wat andere punten. Er wordt natuurlijk heel veel omtrent privacy en gegevensgebruikers gedaan. En voor mij zitten er meer kernen van waarheid in dan dat ze er niet in zouden zitten. Met name omdat het eerder is voorgekomen.

Interviewer: Oké. Dus omdat je vanuit je eigen herinneringen weet: dit is vaker gebeurd...

Tom Kraaijenvanger: ...dan zal het mij niet verbazen dat het nog een keer is gebeurd.

Interviewer: En daardoor leg je ook de link naar echt?

Tom Kraaijenvanger: Meer echt ja.

Interviewer: Oké. Andere aspecten die je nog opvallen aan het bericht? Misschien iets waardoor je hem meer naar echt neerlegt? Je zegt zelf al door je eigen herinneringen.

Tom Kraaijenvanger: Nou ja, er worden duidelijke bronnen in genoemd. En dat zou voor mij meer kunnen leiden naar meer echt.

Interviewer: Dus als er duidelijke bronnen instaan, is het voor jou meer echt?

Tom Kraaijenvanger: Ja.

Interviewer: Wat zijn dan voor jou duidelijke bronnen?

Tom Kraaijenvanger: Nou ja, The New York Times is heel specifiek en de Cambridge Analytica ook en The Guardian.

Interviewer: Oké. Dus het zijn echt bepaalde bronnen dat jij denkt: dat klinkt zo bekend?

Tom Kraaijenvanger: Het klinkt echt, het klinkt bekend. Dus het zou het meer echt kunnen zijn.

Interviewer: Oké. Deze is 100% echt. De volgende: "Meisje (15) verkracht door asielzoeker". Waarom ligt die voor jou meer richting het echte?

Tom Kraaijenvanger: Situaties zoals deze doen zich vaker voor. Of dat wellicht door een asielzoeker is gedaan of wellicht iemand anders, dat weet ik niet. Ik ken het bericht zelf niet. Maar omdat er zoveel ophef wordt gemaakt omtrent de asielzoekers lijkt het mij dat er voor dat meisje en het verhaal een kern van waarheid inzitten. Met name ook door het specifieke tijdstip. Er is ook een reëel citaat van het meisje, wat wordt meegenomen. Er wordt informatie gegeven hoe het is gebeurd. En het is ook taal voor een meisje van die leeftijd.

Interviewer: Dus dat zijn aspecten waardoor jij zegt: dit is meer echt?

Tom Kraaijenvanger: Ja.

Interviewer: En ook omdat je net zelf al zegt, de situatie komt vaker voor. We hebben het net bij het bericht over Facebook erover gehad dat jij zegt: ik herinner me dit, dat het wel vaker is gebeurd. Daardoor lijkt het voor mij logischer dat het ook echt is?

Tom Kraaijenvanger: Ja.

Interviewer: Dus het taalgebruik is voor jou adequaat, waardoor jij zegt: dit is meer richting echt?

Tom Kraaijenvanger: Ja.

Interviewer: Dit is een 100% nepnieuwsbericht, maar daar kunnen we het straks nog over hebben. Eerst de volgende: "Taalkundigen luiden noodklok over toename buitenlandse woorden". Iets meer richting echt. Hoezo dat?

Tom Kraaijenvanger: Of ze de noodklok luiden, weet ik niet. Maar er is inderdaad een toename van buitenlandse woorden, ook straattaal. Dus voor mij is er heel veel herkenning in het bericht. Qua grammatica is het ook netjes: er worden dure woorden gebruikt, wat niet inhoudt dat het meteen waar is. Soms een beetje té veel van die woorden. Maar er wordt inderdaad gerefereerd naar een Neerlandicus en een taalkundige, dus er wordt ook specifiek gekeken naar een bepaalde bron, ook qua niveau. Dus er zou voor mij inderdaad een kern van waarheid in kunnen zitten.

Interviewer: Oké. Wat mij opvalt is dat je in het begin aangeeft wat nepnieuws voor jou is en daar zeg je: iets wat uit proportie is. Vind je dit dan niet heel erg uit proportie?

Tom Kraaijenvanger: Ja, dat zei ik net wel. Het gebruik van bepaalde woorden, zoals de noodklok. Wat is dat op dat moment een noodklok? Wat is een waarschuwing over de ongewenste toename? Het lijkt mij ook logisch.

Interviewer: Dat kan, dat het jou ook logisch lijkt op dat moment. Maar dit is dus een parodie. Net zoiets als De Speld eigenlijk.

Tom Kraaijenvanger: Vond het taalgebruik inderdaad al een beetje vreemd.

Interviewer: Nee, maar je zegt zelf: soms ervaar je dit wel als echt en soms niet. Dat maakt niet uit, daar ben ik namelijk naar op zoek. Laten we beginnen bij de paus en het Vaticaan. Die heb je al richting het echte nieuws geplaatst. Hoezo?

Tom Kraaijenvanger: Ja. Nou ja, de titel zegt het zelf al een beetje: "pausen en Vaticaan wisten al langer van seksueel misbruik en pedofiel gedrag in de kerk". Dat lijkt mij heel logisch. Het is aan de orde van de dag, ook door bekende nieuwsbronnen. Het echt ontkennen, dat kan, maar lijkt mij niet heel geloofwaardig. Er wordt wel specifiek gerefereerd naar bepaalde namen ken ze zelf ook niet. Dus dit lijkt mij juist en juist omdat het zo vaak speelt; juist omdat het vaak is bewezen lijkt dit mij echter nieuws.

Interviewer: Oké. Dus ook omdat je net al aangeeft bij het bericht over Facebook en het verkrachtte meisje: er is iets gebeurd en door mijn eigen belevenissen of referentiekader heb ik dat vaker voorbij zien komen...

Tom Kraaijenvanger: ...ja en in frequentie komt dit wel vaker voor.

Interviewer: Dus daarom plaatst je het meer richting echt nieuws?

Tom Kraaijenvanger: Ja en ook qua logica. Dat ze al langer wisten van seksueel misbruik, lijkt moeilijk te ontkennen.

Interviewer: Volgens jouw logica op dat moment?

Tom Kraaijenvanger: Volgens mijn logica dan ja.

Interviewer: Snap ik. Maar je hebt net ook bepaalde berichten gehad waarbij jij zegt: ik weet het niet, dan leg ik hem maar iets meer richting het midden neer. Je zegt net ook: namen, sommige ken ik wel, andere weer niet. Maar dat heeft dus geen invloed op de rest van het bericht? De belangrijkste toon is dan echt jouw voorgeschiedenis met dit bericht, om het maar zo te zeggen.

Tom Kraaijenvanger: Ja, dat.

Interviewer: Duidelijk. Dit is een gemanipuleerd bericht. Er zit een kern van waarheid in, wat in dit bericht is dat de kardinalen het al langer wisten, maar de rest is verzonnen. Maar je zegt zelf al: door jouw voorgeschiedenis lijkt het mij logischer. En daar gaat het mij om. Dan gaan we naar de volgende, de vaccinatieplicht. "Verstandig voordat dwaasheid zich verspreidt". Waarom ligt die meer richting het echte?

Tom Kraaijenvanger: Omdat het vaker in het nieuws is gekomen. En er wordt ook gerefereerd naar de Biblebelt, waar gelovigen inderdaad van mening zijn dat het vaccineren niet voor hun is. In hoeverre dat een uiting is van geen vertrouwen in God, heb ik geen weet van. Het komt vaker voor, merk ik ook persoonlijk in mijn werkgebied. Het RIVM is natuurlijk een onderzoeksbureau wat er verder op ingaat, maar hoe of wat verder. Er zit meer achter dan alleen dit.

Interviewer: En wat zit er meer achter denk je dan?

Tom Kraaijenvanger: Statistieken in ieder geval. Er moeten meerdere redenen zijn waarom mensen zich niet willen inenten, dan alleen het geloof. Dus ik vind dit een beetje summier.

Interviewer: Je vindt het wel heel summier, maar toch ligt hij redelijk richting het echte nieuws?

Tom Kraaijenvanger: Ja.

Interviewer: Is dat dan ook, zoals je zelf net aangeeft, vanuit mijn eigen werkgebied? Je eigen persoonlijke belevenis op dat moment?

Tom Kraaijenvanger: Ook dat, maar ook omdat de Biblebelt wordt genoemd in combinatie met het niet vaccineren. Dat is ook vaker op het nieuws voorbijgekomen, er zijn meerdere berichten van. Dus inderdaad ook de ervaring met datgene.

Interviewer: Dat snap ik en dat is misschien een klein gedeelte om het even kort samen te vatten, maar je zegt zelf al heel summier. Want sommige aspecten worden dan niet genoeg belicht voor jou.

Tom Kraaijenvanger: Ja en het taalgebruik. "Hippe geitenwollensokken dragende ouders met knotjes". Dat had ook anders kunnen worden benoemd.

Interviewer: Oké, maar toch is het richting echt voor jou?

Tom Kraaijenvanger: Ja, de kern van het verhaal lijkt mij echt.

Interviewer: Duidelijk, maar door het taalgebruik zou je het niet helemaal als echt ervaren? Zou jij door dat taalgebruik hem niet meer richting nep verplaatsen?

Tom Kraaijenvanger: Nee, want ik denk dat voor mij de kern van het bericht op dat moment zwaarder voor mij weegt, persoonlijk ook, dan het taalgebruik.

Interviewer: Snap ik. We hebben het net ook over dat taalgebruik. Denk je niet dat door die woorden er een bepaalde mening achter zit die jou een kant probeert op te drukken?

Tom Kraaijenvanger: Ja, dat kan. Dat zou heel goed kunnen.

Interviewer: Maar dat heeft op jou dus geen invloed?

Tom Kraaijenvanger: Nou ja, het wijst inderdaad ergens heen, naar een bepaalde groep. En ze worden ook wel negatief in het daglicht gezet. Alleen voor mij weegt dat niet mee in de echtheid van het bericht.

Interviewer: Dus een bepaald aspect weegt zwaarder dan de andere aspecten, taalgebruik en eventuele subjectiviteit?

Tom Kraaijenvanger: Ja.

Interviewer: Duidelijk. We gaan naar de volgende: "Minister Blok: Suriname is een failed state". Die heb jij bijna bij echt, waarom heb je die bijna bij echt neergelegd?

Tom Kraaijenvanger: Het is natuurlijk op het nieuws gekomen, zoals radio en televisie en waar niet. En het citaat komt mij heel bekend voor. Of er meerdere woorden zijn weggelaten of andersom zijn gezet, weet ik niet. Alleen de conclusie blijft voor mij hetzelfde als wat ik heb gehoord, alleen dat is voor mij het belangrijkste om te zeggen: er zit een kern van waarheid in. Ik heb het gehoord, ik heb het verder ook zelf gelezen, maar verder niet echt in verdiept. Inderdaad, de Surinaamse regering wil een excuus, is ook gedaan uiteindelijk. Dus voor mij zit er een begin en een vervolg op dit onderwerp, dus is het voor mij meer echt nieuws.

Interviewer: Maar het is niet helemaal echt nieuws? Waarom is het voor jou niet helemaal echt?

Tom Kraaijenvanger: Omdat ik weet niet bij welke bijeenkomst hij sprak. Ik weet verder ook niet of hij heeft gezegd of het genetisch bepaald is dat mensen niet altijd goed omgaan met onbekende mensen. Dat is voor mij onbekend.

Interviewer: Dus die aspecten, zoals die quote, en zoals je net aangeeft: ik weet niet of er woorden zijn weggelaten of toegevoegd, dat weegt voor jou minder zwaar? Want het lijkt alsof jij vindt dat de grote hoeveelheid van dit bericht op waarheid berust en door die quotes en die bijeenkomst, waar je niks van weet zoals je zegt, staat hij niet bij 100% echt nieuws.

Tom Kraaijenvanger: Ja. En dit is natuurlijk een bericht van minister Blok, maar wat is de andere kant van het verhaal. Wat is de context? Wat is het bericht van de Surinaamse regering? Wat is het bericht van iemand die erbij was?

Interviewer: Hoe bedoel je met het bericht van iemand die erbij was?

Tom Kraaijenvanger: Heeft hij dit inderdaad zo uit het niets gezegd of zit er een bepaalde context bij? Kan het worden geverifieerd door iemand anders? Ik weet, het is op het journaal gekomen, op het nieuws. Hij heeft daarna ook zijn excuses aangeboden voor dit onderwerp. Dus voor mij, omdat het een begin heeft en een vervolg, is het voor mij meer echt nieuws.

Interviewer: Duidelijk. Het is een 100% echt nieuws bericht. Alles wat erin staat heeft minister Blok daadwerkelijk gezegd. Dan gaan we naar de laatste twee, de 100% echt nieuws categorie. Laten we beginnen met de Belgische gevangenissen. Waarom is die voor jou 100% echt?

Tom Kraaijenvanger: Omdat, wederom, het voor mij in het nieuws is geweest. Ik heb erover gehoord, gelezen en op het journaal gezien. Er worden heel veel subjectieve woorden gegeven, zoals onmenselijk, mensonterend en erbarmelijk. Iedereen die natuurlijk is ingesloten, vind dat natuurlijk bijna altijd; het is geen hotel. Er wordt een specifieke bron genomen, het NRC. Nou ja, voor mij kloppen de statistieken, er zijn ook woorden van herkenning; dat er schimmel op de muren zit en dat er soms ook muizen zijn en dat er vaak een persoon te veel in de cel zit. En inderdaad door die herkenning van veel strafinrichtingen, ze hebben te weinig personeel, wat ook in Nederland voorkomt. Er is een tijd geleden ook gestaakt. Er wordt voor mij specifiek hele duidelijke informatie gegeven.

Interviewer: Oké, en zoals je net zelf al zegt: vanuit mijn eigen achtergrond en je hebt vaker gezien, gehoord of gelezen, denk jij dat dit 100% echt nieuws is?

Tom Kraaijenvanger: Ja.

Interviewer: Een bron wordt duidelijk aangegeven, zoals de NRC. Dat vind je dan ook een goede bron, schijnbaar. Of een betrouwbare bron?

Tom Kraaijenvanger: Zeker.

Interviewer: Oké. Duidelijk. Dit is inderdaad 100% echt nieuws. Alles wat er staat is inderdaad waar. Dan gaan we naar de laatste: "Wilders haalt woede Pechtold op de hals met pittige uitspraken". Waarom is die 100% echt voor jou?

Tom Kraaijenvanger: Er staan veel herkenningspunten in. Dat Geert Wilders pittige uitspraken heeft over Alexander Pechtold. Ik heb zelf laatst een stukje vanuit de zitting gezien, waarin hij inderdaad héél vel reageerde richting Pechtold. Dus dat is voor mij een punt van herkenning: ik heb het gezien, ik heb het gehoord. Het taalgebruik is ook iets wat Wilders zou zeggen, puur in zijn zinsopbouw, zijn woorden, de keuze voor woorden. En wederom dat Pechtold ook weer in zijn mate weer heel rustig daar op reageert, met zijn eigen taalgebruik. En hier wordt inderdaad ook heel specifiek verwezen naar het CDA, de PVV, de D66 en ook namen daarvan. En inderdaad wordt er ook gerefereerd naar een eerdere gemeenteraadsverkiezing in 2014 waarin hij inderdaad de uitspraak deed over meer of minder Marokkanen. En dat die rechtszaak nog steeds loopt. Dus voor mij zitten hier eigenlijk alleen maar herkenningspunten in.

Interviewer: Waardoor jij ook waarheden ziet of ervaart?

Tom Kraaijenvanger: Ja. Ik heb ze gelezen, ik heb het zelf gezien, het is eerder in het nieuws geweest. Dus in mijn ervaring is dit gewoon echt.

Interviewer: Oké. Het bericht is alleen 100% nep.

Tom Kraaijenvanger: Echt?

Interviewer: Zeker. Ik heb gekeken naar het taalgebruik van Wilders en zijn quotes, specifiek woordgebruik, waarvan jij inderdaad denkt: die zou Wilders gebruiken, zoals volksverlakkerij, de hardwerkende Nederlander.

Tom Kraaijenvanger: Ja, loophondje, de dupe zijn.

Interviewer: Inderdaad. Dit is dan inderdaad 100% nep. Ik snap wel dat met de achtergrond van de Algemene Beschouwingen dat jij het logisch vindt om dit bij echt nieuws te plaatsen. Helemaal met die context in het achterhoofd. Maar met alle berichten zo geplaatst en de beschrijving van nepnieuws, wat is voor jou dan echt nieuws?

Tom Kraaijenvanger: Duidelijke bronnen. Het wordt bevestigd door meerdere invalshoeken. En de bronnen die genoemd zijn bevestigen die invalshoeken. Ik denk dat dit voor mij het belangrijkste is.

Interviewer: Dat is voor jou het belangrijkste? Duidelijke bronnen en ze zijn bevestigd door meerdere invalshoeken?

Tom Kraaijenvanger: Ja en dan wel betrouwbare bronnen.

Interviewer: Snap ik, maar voordat ik vraag wat voor jou dan een betrouwbare bron is, vraag ik eerst: is dat voor jou het nieuws? Nieuws voor mij is een duidelijke bron.

Tom Kraaijenvanger: Ja, eigenlijk wel.

Interviewer: Een duidelijke, betrouwbare bron. Die bevestigen dan meerdere invalshoeken. Het is dan niet één mening die wordt uitgebouwd, maar meerdere kanten laten iets weten?

Tom Kraaijenvanger: Ja.

Interviewer: Duidelijk. De andere vraag die ik dan net al aangaf: wat is jou voor een betrouwbare bron?

Tom Kraaijenvanger: Heel simpel gezegd: het journaal.

Interviewer: Welk journaal om specifiek te zijn?

Tom Kraaijenvanger: Het NOS-journaal. Over heel veel berichten, en dan refereer ik ook naar de onderzoeken, zijn er onderzoeksbureaus. Daar bevestigen meerdere onderzoeken elkaar, maar er is altijd een weerwoord van een ander onderzoek. Het kan nooit altijd alleen maar kloppen. En voor mij heel bekend zijn dan: De Telegraaf, De Volkskrant, het journaal.

Interviewer: De Telegraaf en De Volkskrant?

Tom Kraaijenvanger: Ja, bijvoorbeeld die.

Interviewer: Dat zijn wel twee redelijk uiteenlopende kranten, dus dat is interessant.

Tom Kraaijenvanger: Nou ja, ik lees geen krant, maar het zou voor mij echt zijn omdat ik het ken.

Interviewer: Ja, daar hebben we het over gehad. Vanuit jouw eigen perceptie, want jij herkent het bijvoorbeeld, zou je het ook eerder als echt of nepnieuws definiëren en beoordelen.

Tom Kraaijenvanger: Ja. En daar leg ik eigenlijk blind vertrouwen in.

Interviewer: Dat kan, dat is niet erg. Het gaat mij erom hoe jij echt en nepnieuws interpreteert. Iets anders: zoals je zelf al aangaf, bij statistiek let jij altijd iets meer op. Of is het de persoonlijke geschiedenis van jou die het zwaarst weegt voor iets of is dat toch statistiek?

Tom Kraaijenvanger: Nou, dat ligt er natuurlijk aan of de statistiek klopt. Als de statistiek klopt...

Interviewer: ...maar hoe zou de statistiek niet kloppen dan? Als de statistiek in een bericht staat, klopt het dan voor jou of klopt het niet? Of kijk je zelf verder?

Tom Kraaijenvanger: Als het mij interesseert en ik wil mij er verder in verdiepen, dan ga ik inderdaad kijken of het in die mate klopt. Of het überhaupt overeenkomt met wat er geschetst wordt.

Interviewer: Dus inderdaad bij dat bericht over die onwettige stemmers. Dat jij zegt: dat kan nooit, twee miljoen overleden stemmers.

Tom Kraaijenvanger: Nee, dat kan op dat moment niet.

Interviewer: We hebben het nog niet helemaal gehad over een subjectief bericht, dus waar een mening inzit. Heeft dat voor jou ook enige vorm van impact of je bijvoorbeeld iets nep vindt of echt?

Tom Kraaijenvanger: Nou ja, wanneer ik één bericht lees waarin meningen staan vanuit één kant of één persoon, dan heb ik direct twijfels. Er zal vast wel een andere kant aanzitten dan.

Interviewer: Oké, er moet dus een stukje hoor-wederhoor inzitten? Als persoon A iets zegt, dan mag persoon B dat ook zeggen, maar dat moet wel in het artikel zitten.

Tom Kraaijenvanger: Ja. Uiteindelijk wel. Anders weet je ook niet wat er is voorgevallen.

Interviewer: Duidelijk. Even terug naar het brongebruik: je hebt het gehad over betrouwbare bronnen voor jou, maar zijn er dan ook onbetrouwbare bronnen?

Tom Kraaijenvanger: Nou ja, uit mijn hoofd ken ik geen onbetrouwbare bronnen. Er zijn altijd wel sites die het heel luchtig nemen, zoals De Speld en Nieuwspaal volgens mij. Wanneer jij je nieuws leest, kijk je natuurlijk wel naar hoe een site eruitziet; wat is het taalgebruik? Hoe netjes ziet het totaalplaatje eruit?

Interviewer: Maar is De Speld dan voor jou een onbetrouwbare bron? Is satire voor jou dan nepnieuws?

Tom Kraaijenvanger: Ja en nee. Er wordt met een bepaald onderwerp gespeeld, wat daaruit komt weet ik uiteindelijk niet. Ik weet niet wat de origine is. Ik weet de uitkomst, maar ik weet niet wat het echte bericht is.

Interviewer: Je weet dat er iets van waarheid in zit?

Tom Kraaijenvanger: Er zit een kern van waarheid in...

Interviewer: ...maar daar wordt mee gespeeld, waardoor jij op een gegeven moment niet meer weet wat echt is?

Tom Kraaijenvanger: Ja.

Interviewer: En dat verklaart dan ook een beetje jouw nee direct. De waarheid zit erin, maar er wordt mee gespeeld. Maar een parodie dan? Is dat voor jou nepnieuws of juist echt nieuws?

Tom Kraaijenvanger: Ik denk hetzelfde.

Interviewer: Maar zoals je de artikelen hebt neergelegd lijkt het alsof jij parodie nepnieuws vindt. Met het WK en de Islamitische Staat en Rutte en Nederlanders zullen worden genaaid. Dat zijn echt voorbeelden van een parodie en die liggen voor jou bij 100% nepnieuws. Terwijl in de categorie eronder ligt Friesland en het ABN, terwijl de andere parodie (Taalkundigen en noodklok) weer richting het echte ligt. Dat is wel bijzonder.

Tom Kraaijenvanger: Ja, klopt. Met name denk ik dat dit komt door het taalgebruik, veel buitenlandse woorden, dus de herkenning zit erin als mensen veel buitenlandse woorden gebruiken. Daar gaat het bericht over, dus er zal vast een kern van waarheid in dat bericht zitten. Alleen qua woorden, de kern in het verhaal zal meer echt zijn, maar het woordgebruik vind ik een beetje over de top.

Interviewer: Maar hij ligt richting het echte nieuws, maar omdat er zo'n grote kern van waarheid in zit voor jou, door jouw referentiekader, dat jij al sneller denkt: dit is toch meer waar dan de andere parodieën.

Tom Kraaijenvanger: Ja, want die lijken mij verder gezocht dan een bericht over taalgebruik.

<u>Respondent 4 – Ruben Bloemendal (Interview op 08-10-2018)</u>

Interviewer: We beginnen bij het begin. Wat is voor jou nepnieuws? En dan niet hetgeen wat voor je ligt, maar in het algemeen. Als ik jou vraag: geef mij jouw definitie van nepnieuws?

Ruben Bloemendal: Nepnieuws is voor mij uitspraken die gedaan worden over oncontroleerbare beweringen, over het algemeen. Of als er iets anders omschreven wordt dan er bijvoorbeeld in een interview wordt gegeven.

Interviewer: Dus leugens bijvoorbeeld?

Ruben Bloemendal: Leugens ja. Verdraaiingen. Of het weglaten van essentiële informatie wat betrekking heeft tot het onderwerp van het interview.

Interviewer: Is dat dan ook een bepaalde invalshoek?

Ruben Bloemendal: Hoe bedoel je?

Interviewer: Stel je voor: iemand schrijft een bericht over Trump en er wordt een bepaalde invalshoek gebruikt, waardoor Trump in een slecht daglicht wordt gezet en wordt uitvergroot, terwijl er geen andere invalshoek wordt belicht die zegt: hij heeft ook dit gedaan.

Ruben Bloemendal: Dat zou ik niet zozeer omschrijven als echt nepnieuws, want dat vind ik wel een wat extremer ding. Maar dat is in mijn geval wel een manipulatie van de berichtgeving die je eigenlijk geeft.

Interviewer: Oké, dus de manipulatie van de berichtgeving vind jij dan geen nepnieuws?

Ruben Bloemendal: Vind ik lastig te zeggen of dat nepnieuws is, want het is misschien wel precies datgene wat hij gezegd heeft, alleen is het misschien wel uit context gehaald. Waardoor het heel suggestief in een bepaalde hoek wordt neergezet. Vind ik het dan nog nepnieuws? Nee, dan vind ik het niet meer nepnieuws.

Interviewer: En de definitie die je net hebt gegeven, zijn natuurlijk over uitspraken die oncontroleerbaar zijn, of in ieder geval oncontroleerbare beweringen. Lijkt mij wel een duidelijke definitie. Dan gaan we beginnen bij het 100% nepnieuws voor jou en wel bij de FIFA. Waarom is dit voor jou 100% nepnieuws?

Ruben Bloemendal: Nou, het WK 2026 naar Islamitische Staat. Dit zegt voor mij dat het niet zo pakkend is, zo onbegrijpelijk, dat ik denk: dit zou echt niet kunnen. Gezien de Islamitische Staat door alle landen in de hele wereld, op drie of vier na, niet ondersteund wordt om daar überhaupt iets mee te doen. Ze hebben volgens mij wel op een hoog niveau een heel team van verschillende vertegenwoordigers van verschillende landen achter zich om ergens een WK te plaatsen. En dat doen ze met bepaalde redenen, met een bepaalde agenda, wat niet de Islamitische Staat kan zijn. De Islamitische Staat is geen stuk land, het is geen land waar het gehouden kan worden.

Interviewer: En het is voor jou, in je eigen woorden, onbegrijpelijk dat er zoiets kan gebeuren?

Ruben Bloemendal: Ja.

Interviewer: En daardoor is het voor jou nepnieuws?

Ruben Bloemendal: Ja, denk het wel.

Interviewer: Duidelijk. Dit is een parodie.

Ruben Bloemendal: Dat dacht ik al.

Interviewer: Dan gaan we naar Rutte beloofd en dat de Nederlanders zullen worden genaaid. Waarom vind je dat nepnieuws?

Ruben Bloemendal: Nou, mijn eerste gedacht begint bij: Nederlanders zullen worden genaaid, dat vind ik geen uitspraak voor onze premier Rutte. Daarnaast in het verdere bericht wordt er ook een beetje met straattaal geciteerd, door hem, waarvan ik denk: dat is niet wat hij kan of zal zeggen. Tevens inhoudelijk praat hij ook over iets "wat ontzettend negatief zou zijn voor Jan Modaal en de algemene Nederlander". En hij is nog wel iemand die dingen altijd in perspectief plaatst en relatief naar bepaalde onderwerpen kijkt. En dat doet dit bericht niet.

Interviewer: Oké. Je zegt zelf al een beetje straattaal, is dat een aspect wat meeweegt voor jou met dit bericht en het plaatsen op deze schaal? (van nepnieuws)

Ruben Bloemendal: Nou, dat is wel interessant. Ik heb dus net mijn statement gegeven, niet controleerbare feiten, maar hoe kan ik deze feiten controleren? Dat is natuurlijk heel makkelijk en strak gezegd, maar dat vind ik dus wel lastig te zeggen.

Interviewer: Controleerbaarheid lijkt mij te beginnen bij de bron?

Ruben Bloemendal: Nou ja, je hebt een beeld van iemand en die heb je vaker gezien, gehoord en gelezen, en dan leer je zo'n iemand blijkbaar kennen. En nu komt er eigenlijk een hele andere taal uit zo'n iemand, waardoor de radar in mijn hoofd zegt: dat klopt niet.

Interviewer: Dus jouw referentiekader en het beeld wat jij hebt van Rutte: dit wat hij zegt, dat kan gewoon absoluut niet?

Ruben Bloemendal: Ja. Dat is heel waarschijnlijk dat het echt niet kan.

Interviewer: Duidelijk. Dit is inderdaad ook een parodie. Dan gaan we naar de iets minder nep. Even kijken: "Juncker: invloed Europa wordt nog merkbaarder op straat". Waarom ligt die bij de net iets minder nep?

Ruben Bloemendal: Ik had hier niet veel kaas van gegeten, voor wat er allemaal in de Europese Commissie gebeurt en wat er wordt gedaan. Nu zie ik dat "mede door de recente invoering van een eigen EU-leger". Nou, daar kan ik mij niks van herinneren. Ik volg wel een beetje het nieuws dat er een invoering van het EU-leger is. Dat is voor mij al een uitspraak, waarvan ik denk: dat is gewoon niet waar. "Met de voldoening dat er een eis is dat je een uniform rijbewijs voor heel Europa bij zich moet dragen". Dat dit dan direct 50 euro gaat kosten voor elk land, dat is ook al onwaarschijnlijk. Plus dat ze dan een risico lopen om een boete te krijgen voor 160 euro; dat zijn wel nieuwsdingen die ik anders eerder had gelezen. Dus het zou mij enorm verbazen als dit nieuws mij ontgaan was, dus daardoor denk ik: dit is gewoon nepnieuws. Of bijna 100% nepnieuws.

Interviewer: Jij denkt: dit zou zo'n grote impact hebben als het gaat gebeuren...

Ruben Bloemendal: ...dat ik het zou weten ja....

Interviewer: ...dat je er inderdaad van hebt gehoord, via een persoon of een bepaald medium. En dan denk je: als ik dit heb gemist, wat mij sterk lijkt, dus dit is voor mij nepper.

Ruben Bloemendal: Ja, precies. En een aantal factoren in het bericht waardoor ik denk: dat is nep. Zoals dat laatste, wat die Juncker zegt over de gehele Europese Commissie, dat er wijzigingen broodnodig zijn om een vuist te maken tegen China, Rusland, Poetin en Trump's Verenigde Staten. Dat klinkt heel defensief en heel erg met elkaar zijn en dat is denk ik niet iets hoe die Juncker zou reageren vanuit de Europese Commissie. Die zou meer de samenwerking opzoeken.

Interviewer: Dit is misschien wel hetzelfde wat jij ook bij Rutte hebt; je hebt een bepaald beeld van hem. Je kent hem niet per se, maar je hebt wel een bepaald beeld van hem en je denkt: het is een Europeaan, dus die zou op een bepaalde manier gaan beredeneren en een uitspraak doen.

Ruben Bloemendal: Ja. Dat komt niet overeen met wat ik denk hoe een Europees commissielid zoals Juncker kan en zal reageren. In ieder geval zulke uitspraken.

Interviewer: Duidelijk. Dit is een 100% nepbericht. Een fabricatie. Dan gaan we naar de VVD en het opspraaksydnroom. Waarom is dit voor jou ook meer richting het neppe?

Ruben Bloemendal: Er werd geciteerd met een "goedlopende combinatie zoals een boterham met pindakaas en hagelslag". Dat is voor mij een vergelijking, een metafoor, waarvan ik denk: dat zou een VVD'er niet zo snel gebruiken. Ja, lastig. Ik kan niet goed mijn vinger erop leggen, waardoor ik kan zeggen dat het echt nepnieuws is. Het is meer een gevoel. *vage dubbelfuncties, of regelrechte omkopingen* Het lijkt alsof het bericht geschreven is door iemand die een bepaalde invalshoek ingaat, vrij negatief.

Interviewer: Wel of niet een bepaalde invalshoek?

Ruben Bloemendal: Wel. Vrij negatief iets in het nieuws proberen te zetten. Zoals ik eerder zei, iemand een bepaalde hoek laat belichten. En helemaal op het einde ook, wat voor mij dan de druppel was. Er staan tips hoe om te gaan met het opspraaksyndroom; wees oprecht en integer, geen extra baantjes en functies of declaratiegedoe. Houd je aan de werkdagen en het moet goed gaan. Het lijkt eerder alsof een jong persoon dit schrijft: het moet goed gaan, maar wat houdt dat precies in? En nu weer met zijn allen: de VVD is oké. Dat is niet iets waarvan ik denk dat dit een uitspraak van de VVD is.

Interviewer: Het is dus voor jou op dat moment meer een gevoel, zoals je net zelf zegt?

Ruben Bloemendal: Ja. *iets minder de vinger erop leggen*

Interviewer: Dat jij denkt: misschien zegt mijn gezonde verstand: dit klopt niet?

Ruben Bloemendal: Ja. Meer een onderbuikgevoel.

Interviewer: Oké, dat kan. Dit is een satirisch bericht.

Ruben Bloemendal: Ja, dat woord zocht ik een beetje.

Interviewer: Dan gaan we naar de laatste van de categorie wat minder nep, de -2. Friesland en dat die een dienstplicht invoert voor de strijd tegen het ABN.

Ruben Bloemendal: Dit was eigenlijk een beetje hetzelfde als het bericht over Juncker en invloed Europa. Zo van: als dit zou worden ingevoerd, als dit echt zo was, dat de dienstplicht voor Friesland werd ingevoerd in de strijd tegen het ABN. Dan had ik dat allang gehoord. Het klinkt heel onaannemelijk.

Interviewer: En daardoor heb jij zoiets van: dit is nep.

Ruben Bloemendal: Ja, dat gevoel krijg ik er wel bij ja.

Interviewer: Maar je hebt net wel de keuze moeten maken welke berichten voor jou 100% nep zijn en welke iets minder nep. Waarom is deze dan net niet 100% nep voor jou?

Ruben Bloemendal: Ja, geen idee. Deze lag eerst bij 100% nepnieuws, maar daar lagen er al twee. Dus moest hij ergens anders heen.

Interviewer: Maar misschien zit er voor jou een bepaald aspect tussen de berichten, een bepaald kenmerk, dat jij denkt: deze is voor mij echt en deze weet ik echt zeker dat die nep is. Waardoor jij denkt: er zit misschien iets in waardoor hij niet helemaal bij het nepnieuws ligt?

Ruben Bloemendal: De berichten lagen wel erg dicht bij elkaar, kan echt een paar tiende van een procent zijn, maar bij alle twee dacht ik: dat is gewoon hartstikke nep. Bij Rutte misschien wel door bepaalde uitspraken, zoals dat Nederlanders genaaid worden, waarvan ik denk: dat zal hij nooit

zeggen.

Interviewer: Dus misschien omdat er een uitspraak en een quote inzitten, waarvan jij denkt: die is uit zijn context of nooit gezegd, dat is voor mij 100% nep. Dat weegt voor jou dan iets zwaarder dan dit bericht (over Friesland), waar geen bekende Nederlander instaat.

Ruben Bloemendal: Misschien wel inderdaad, maar ik had ze net zo goed omgedraaid kunnen hebben. Want: bij deze heb ik ook het gevoel dat het net zo nep is. Want er wordt hier ook verder in het Fries geschreven en gesproken, terwijl het een Nederlands bericht is. Dat is ook niet aannemelijk dat zoiets gebeurd. En de strijd tegen het ABN? Het voelt heel nationalistisch dit. Maar zo nationalistisch, dit is niet een echt persbericht.

Interviewer: Maar toch is deze van Rutte meer nep voor jou? Want anders lag die bij de andere categorie, de -2?

Ruben Bloemendal: Ja, dat zal denk er toch wel mee te maken hebben. Een heel klein verschil.

Interviewer: Een klein verschil kan belangrijk zijn.

Ruben Bloemendal: Daarom wil ik het wel in perspectief plaatsen. Het is zo'n heel, heel klein verschil, waarvan ik misschien toch denk: die Rutte ken ik misschien, die uitspraak zou hij niet doen. Plus dat wat hij inhoudelijk zegt dat ik ook denk dat hij dat niet zou zeggen; het is ook satirisch bedoeld. En dat gevoel gaf mij meer, misschien in mijn achterhoofd: dit is een satirisch bericht. En dit is dan minder satirisch, maar meer nepnieuws om nepnieuws te geven.

Interviewer: Oké. Nepnieuws om nepnieuws te geven. Duidelijk. Het is een parodie. Dan gaan we richting het midden. "Trump vindt samenzweren geen misdaad". Deze is net iets meer nep dan het midden. Waarom ligt hij daar?

Ruben Bloemendal: Nou ja, dat is iemand die je vaker in het nieuws tegenkomt en vaak dingen hoort zeggen. En die man heeft nog wel vaker verbazende dingen gezegd, waardoor ik toch minder snel geneigd zou zijn om te denken: is dit nep wat hij zegt? Terwijl het toch eigenlijk wel heel onaannemelijk is.

Interviewer: Waarom is het dan onaannemelijk?

Ruben Bloemendal: Ik weet dat hij in ieder geval met de FBI en het ministerie van Justitie inderdaad in de clinch heeft gelegen. Hoe dat precies zit, dat weet ik niet. Nou, daar komt het bericht over in de terug, waardoor ik in mijn achterhoofd denk: oké, daar is wel iets mee gebeurd. Dus hoe nep is dit? Ze bespreken een onderwerp wat ook wel eerder behandelt is en of het daadwerkelijk zo gebeurd is, en daadwerkelijk wat in het bericht staat ook zo gezegd is, daar twijfel ik aan. Dus vandaar dat hij bij het neppe voor mij ligt, dus -1. En het is net zoals bij dat bericht net over Friesland; het kan een echt bericht zijn waar nog nooit sprake is van geweest. Dus hier heb ik al meer het gevoel dat het iets dichterbij de waarheid kan liggen dan andere berichten.

Interviewer: Er zit dus wel een kern van waarheid voor jou in?

Ruben Bloemendal: Dat gevoel krijg ik wel ja.

Interviewer: Dat gevoel krijg je wel ja, maar je zegt net zelf ook: ik ben meer op zoek naar iets wat niet klopt, wat dus het neppe is.

Ruben Bloemendal: Daarom leg ik hem ook niet bij de -2 of de -3 neer zeg maar.

Interviewer: Duidelijk. En je zegt het zelf ook al: hij zegt vaker vage dingen en daardoor denk jij: misschien is het nep, misschien is het echt, dat weet je niet. Maar er zit wel een kern van waarheid in, maar toch is er iets in jou, misschien een soort onderbuikgevoel of dat jij de quote niet kan plaatsen, dat je hem daardoor iets meer richting het neppe legt?

Ruben Bloemendal: Ja, waar het precies mee te maken heeft is de absurdheid van bepaalde uitspraken die hierin staan. Zoals "samenzweren is geen misdaad, dat maakt niet uit, want het was geen samenzweren, behalve door Crooked Hillary en de democraten. Ik heb geen idee of dat zo is gebeurd; het klinkt in mijn oren wel vreemd: samenzweren is geen misdaad, maar dat maakt niet uit, want er was geen samenzweren. Dat klinkt niet als een hele bijster intelligente opmerking voor een president, maar goed: in het verleden heeft hij wel vaker dat soort uitspraken gedaan, dus daarom leg ik hem een beetje in het midden.

Interviewer: Snap ik. Maar je hebt het zelf al over absurdheid. Dus dat is een aspect wat voor jou meeweegt? Hoe absurder zoiets lijkt, zou je het dan ook eerder bij nepnieuws gaan plaatsen?

Ruben Bloemendal: Ja, natuurlijk.

Interviewer: Maar je hebt soms ook hele absurde berichten dat je denkt: dat kan helemaal niet en die blijken wel waar te zijn.

Ruben Bloemendal: Ja, dat klopt.

Interviewer: Is het dan lastig om daar een onderscheid tussen te maken?

Ruben Bloemendal: In zekere zin wel, maar de definitie van absurdheid is natuurlijk al sowieso lastig. Als iets absurd is, ligt het heel ver buiten van wat iemand normaal vindt.

Interviewer: Klopt, het is een persoonlijke mening wat je absurd vindt.

Ruben Bloemendal: Ja. Dus als iets heel absurd is, is het altijd onrealistisch in mijn ogen.

Interviewer: Maar dat verschilt natuurlijk per persoon. Iets wat voor iemand absurd is, hoeft voor een ander dat niet te zijn.

Ruben Bloemendal: Absoluut, zeker niet. Maar sommige uitspraken zijn voor mij absurd. Maar dat absurde gedrag heb ik vaker van hem gezien, dus daarom ligt hij niet helemaal bij -3, bij nepnieuws, maar eerder bij de -1.

Interviewer: Oké, duidelijke taal. We gaan naar de volgende: "Rutte prijst Trump voor zijn visie als een uitgekiende onderhandelaar". Waarom ligt die bij de -1?

Ruben Bloemendal: Ik weet dat hij dat gesprek heeft gehad, dus dat klopt. Ik weet ook dat hij (Rutte) heeft gezegd dat hij een goed gesprek heeft gehad met hem en dat hij over bepaalde dingen relatief positief was. Wat het exact was, dat weet ik niet meer. Dus daar had ik ook zoiets van: nou, hij prijst hem over iets. En hier staat dat dat over zijn visie is en als uitgekiende onderhandelaar. Dus daarom dacht ik: er zit een bepaalde waarheid in. Maar toen ging het ineens over Amerikaanse heffingen op typisch Nederlandse producten, zoals tulpen, pindakaas en stroopwafels. Dat is voor mij zo specifiek, waarvan ik denk: dat kwartiertje, of twintig minuten dat zij een gesprek hebben gehad, hebben ze het volgens mij niet over hele specifieke zaken zoals tulpen, pindakaas en stroopwafels gehad. En dat maakt het voor mij toch weer een beetje nep.

Interviewer: Oké. Juist door het geven van een heel specifiek voorbeeld, denk jij: dit klopt niet.

Ruben Bloemendal: Dat klopt niet met mijn perceptie van een gesprek tussen de minister-president van Nederland en de president van Amerika. Wat zij dan in twintig minuten bespreken. Klinkt voor mij heel onwaar, helemaal niet als het een eerste ontmoeting was.

Interviewer: Oké. Een duidelijk antwoord. Die van Trump en het samenzweren was een satirisch bericht. En die van Rutte en Trump is een gemanipuleerd bericht. Er zit inderdaad een kern van waarheid in, maar is zodanig aangepast om iemand in een bepaald daglicht te zetten, of een economisch gewin te ervaren bijvoorbeeld.

Ruben Bloemendal: Dat dacht ik dus ook.

Interviewer: Duidelijk. De volgende: "Belastingtarieven worden aangepast: rijkere gaan erop vooruit, armere gezinnen gaan achteruit". Waarom heb je deze ook bij de -1 gelegd?

Ruben Bloemendal: Nou, ik had hier wat over gelezen en een klein beetje in verdiept. En nu zat ik even naar die bedragen te kijken en stond er het voorbeeld in van een gezin twee kostenwinners verdient meer dan 67.799 bruto per jaar, dan moet zij onder de oude belastingschijf 35.256 belasting betalen. En dat klopt niet. Want die 52% gaat niet over het hele bedrag, dat gaat pas als je vanaf box drie of box vier zit. Ik weet niet precies welke het is, maar dan kom je pas in de hogere belastingschaal. Dus dat bedrag klopt niet. Dat is voor mij heel feitelijk, waardoor ik denk: dat is gedeeltelijk mis. Maar, het klopt wel dat wij van vier naar twee belastingschijven gaan. Ik dacht dat het van drie naar twee was, maar het kan ook van vier naar twee gaan. En dat inderdaad, even zien, de hele lagen er iets op achteruit gingen en de hele hogen er een beetje op vooruitgingen, maar dat de middenmoot er ook op vooruit ging.

Interviewer: Dus omdat het bedrag op dat moment niet klopt, en dat weet jij, want jij hebt je erin verdiept...

Ruben Bloemendal: ...ja, tenzij ik een fout heb gemaakt, maar daar ga ik niet vanuit...

Interviewer: ...dan zeg jij: een bedrag klopt niet. Dan is het voor jou nepper. En je zegt zelf ook: ik weet niet zeker of het vier of drie is, dus er is een soort twijfel waardoor jij denkt: het gaat niet bij echt nieuws, maar richting het neppe?

Ruben Bloemendal: Ja, precies. Er zijn gewoon wat berekeningen gemaakt die niet kloppen.

Interviewer: Oké. Dus een bedrag is voor jou dan belangrijke factor?

Ruben Bloemendal: Het is voor mij dan een gemanipuleerd bericht.

Interviewer: Duidelijk. Als we straks naar de andere berichten kijken en daar staan ook enkele bedragen of getallen in, is het op dat moment voor jou dan ook een belangrijke factor? De rekensom klopt bijvoorbeeld niet.

Ruben Bloemendal: Ja, want dat is een heel gemakkelijk iets.

Interviewer: Het kan inderdaad een grote impact hebben op een lezer.

Ruben Bloemendal: Zeker. En dat heeft het bij mij. Kijk, wiskunde: het klopt wel of het klopt niet. En bij uitspraken of waarheden of gevoel of bij socialee wetenschap of onderzoeken, daar zitten heel veel soorten waarheden tussen, waardoor het veel lastiger is om te onderscheiden.

Interviewer: Wat bedoel je precies met verschillende waarheden? Als een uitspraak wordt gedaan, dan lijkt dat toch op een waarheid?

Ruben Bloemendal: Nou ja...

Interviewer: Als ik nu zeg: Trump is een idioot, dan is dat mijn uitspraak.

Ruben Bloemendal: Ja, dat klopt. Maar ik praat nu niet direct over citaten, maar als er bijvoorbeeld in een bericht staat dat uit onderzoek is gebleken dat mensen met een allochtone achtergrond 22% grotere kans hebben om in de gevangenis te komen, dan mensen met een niet-allochtone achtergrond, dan vraag ik mij af: hoe is die test gemaakt? Dus het is niet per se naar het nieuwsbericht gericht, maar of het nieuws zelf ook daadwerkelijk echt is, ja of nee.

Interviewer: Is dat een soort wantrouwen tegenover wetenschapsinstituten en artikelen?

Ruben Bloemendal: Jazeker.

Interviewer: Want?

Ruben Bloemendal: Omdat wij mensen gelimiteerd zijn aan onze denkcapaciteit en dat we nog steeds heel veel fouten maken. En dat een onderzoek altijd een kleine representatieve is, steekproefwijs gezien, ten opzichte van een grote populatie, waardoor je nooit 100% een antwoord kan geven op een vraag of kwestie.

Interviewer: Maar als je voor 99.5% zeker bent?

Ruben Bloemendal: Dan ben je behoorlijk zeker.

Interviewer: Daar gaan de meeste onderzoekers wel vanuit; een bepaalde interval die een resultaat kan geven voor een grotere groep.

Ruben Bloemendal: Dat ben ik misschien in zekere zin met je eens. Maar wij proberen altijd iets te testen door één of twee variabelen neer te zetten. Alleen zijn er in onze wereld zo ontzettend veel variabelen dat wij niet altijd zeker weten wat wij kunnen testen en toetsen. Ook al denken wij dat zeker te weten.

En dan blijkt achteraf dat wij heel vaak, door bijvoorbeeld een bepaald onderzoek, ergens achter komen waar we twintig jaar geleden totaal anders over dachten. Dus als er nu een onderzoek wordt gedaan en voorspelt wordt dat in 2030 door klimaatverandering de temperatuur met 1.25 graden omhoog gaat; ja, er zijn zoveel wiskundige formules en zoveel verschillende mensen die zich daarover gaan buigen om dat proberen te onderzoeken, dat het bijna onmogelijk is. Gelukkig kunnen we een klein beetje voorspellen, maar het lijkt me wel erg lastig om dat zo te zeggen. Dus vandaar dat ik altijd een kritisch noot bij zo'n uitspraak of conclusie plaats.

Interviewer: Een kritisch noot, duidelijk. Oké. Het midden: "Overheid beheerst onderzoeksresultaten wetenschappers". Waarom ligt die in het midden voor jou?

Ruben Bloemendal: Goede vraag. Deze vond ik erg lastig in te schalen, wat ik er nu precies van moest vinden. Aan de ene kant klonk het wel een beetje gek: overheid beheerst onderzoeksresultaten wetenschappers. Klinkt wel een beetje gek, want in mijn ogen moeten die geheel onafhankelijk zijn. En toen ik het las, had ik zoiets van: dat kan in zekere zin wel waar zijn. Maar het kan in zekere zin ook niet waar zijn.

Interviewer: Wat kan er in zekere zin wel waar zijn?

Ruben Bloemendal: Dat toch ergens een overheid, misschien op een subtiele manier, bepaalde onderzoeksresultaten worden achtergehouden die nadelig zijn voor hen en hun plannen of begrotingen.

Omdat ze dan misschien die onderzoekresultaten gaan bekritiseren of dat ze twijfels hebben en zeggen: is dit eigenlijk wel echt? En het zou ook wel bizar zijn als dit echt zo is. Vond het erg lastig.

Interviewer: Je zegt net zelf ook dat je heel kritisch bent, op instanties en dergelijke. Zou dan bijvoorbeeld iets in deze tekst jou triggeren, waardoor die kritische noot iets meer boven komt drijven? Een kern van waarheid die er misschien wel inzit, maar een stukje informatie ontbreekt misschien?

Ruben Bloemendal: Ik vond het aantal 2814 wetenschappers die afgelopen april aan een peiling van De Volkskrant meededen wel echt veel. Dus daar had ik wel zoiets van: dat klinkt echt als heel erg veel, dus misschien zijn dat er wel wat minder. Dus daarbij dacht ik: misschien is dat wel gemanipuleerd. En ik vond het vrij hoog, die 34%. Het is bijna één derde, dat is wel erg specifiek. Het zijn misschien wat vreemde waardes voor mij, maar in mijn ogen kan het ook waar zijn. Ik weet het niet.

Interviewer: Dus omdat je het op dat moment ook niet zeker weet, maar er dus iets nep of echt voor jou in dit bericht, leg je hem in het midden neer?

Ruben Bloemendal: Ja. Eigenlijk wel.

Interviewer: Duidelijk. Dit is een gemanipuleerd bericht. De volgende: "Vaccinatieplicht: verstandig, voordat dwaasheid zich verspreidt". Waarom ligt die in het midden?

Ruben Bloemendal: Nou, over die vaccinatieplicht is al wel het één en ander over gezegd. Ik heb er ook al wat over gelezen. Maar er staat toch van: "voordat dwaasheid zich verspreidt". Dan zeg je eigenlijk al met je nieuwsbericht: de schrijver van het bericht vindt de vaccinatieplicht goed en we moeten het inzetten anders is het dwaas dat we dat niet doen. Die berichtgeving gaat meteen een hoek in. Die geeft zijn eigen mening al direct in de titel.

Interviewer: Dus heel subjectief?

Ruben Bloemendal: Ja, heel subjectief. Dan heb ik al zoiets van: hmm. Die cijfers spreken over een daling en volgens mij is dat ook zo. Hier staat dat bescherming van 2017 lager was dan de jaren 90 van de vorige eeuw, toen Nederland de laatste polio-epidemie kende. Volgens mij is dat ook zo, dus dat geloofde ik allemaal wel. Er stond ook op een gegeven moment: deze prikangst is ook besmettelijk. Een soort woordgrap, waardoor ik denk: het is best wel een serieus onderwerp en dan maken ze ineens een soort woordgrap. Komt ook wel een beetje gek over. Dus ik heb het gevoel dat er een beetje mee wordt gespeeld, een gek bericht zeg maar. En ook wordt er op gegeven moment gezegd: "een ander geluid van de hippe geitenwollen sokken dragende ouders met knotjes". Dat is niet iets wat normaal gesproken in een krant staat, zo'n bericht.

Want dit is natuurlijk super subjectief dat je gaat zeggen: een ander geluid van die mensen. Alsof alle mensen die tegen die vaccinatieplicht zijn misschien wat linksere mensen, allemaal hippe geitenwollen sokken dragende mensen met knotjes zijn. Dat slaat natuurlijk alles, dus daar had ik ook zoiets van: bijzonder vreemd. Maar inhoudelijk gezien, buiten de omschrijvingen van deze mensen, heb ik nog wel zoiets van: dat kan weleens waar zijn. Dat inderdaad de bescherming lager was in 2017 dan in toentertijd.

Interviewer: En bij bepaalde aspecten heb jij zoiets: dat kan gewoon niet?

Ruben Bloemendal: Ja.

Interviewer: Duidelijk. Dit is inderdaad een satirisch bericht. Het bindend studieadvies en dat die straks niet meer bindend genoeg is. Waarom heb je die in het midden gelegd?

Ruben Bloemendal: Nou, het is volgens mij ook zo dat dit klopt. Uit onderzoek was gebleken dat er veel meer stress onder de eerstejaarsstudenten zich bevindt, omdat ze die hoge eis van het aantal studiepunten moeten halen om überhaupt naar het tweede jaar over te mogen gaan. En volgens mij is het inderdaad ook zo dat ze het naar een maximum van 40 punten willen zetten, dus toen had ik zoiets: hier zit wel een kern van waarheid in.

Hier gaat het vervolgens om minister van Engelshoven; geen idee of dat de minister van Onderwijs & Cultuur is, dus dat wist ik niet. En dat het bijzonder is te noemen, dat wist ik ook. Ze zeggen eigenlijk dat ze jarenlang door de minister het uitval moesten terugbrengen, en nu is de uitval teruggebracht en wordt er opeens gedaan alsof ze buitensporige eisen stellen aan de studenten. Daar had ik ook zoiets van: ja, daar kan een waarheid inzitten dat zij dat zeggen.
En later werd er een beetje een aanname gedaan, dus dat een oud-voorzitter van een universiteitskoepel had beaamt dat de Nederlandse student niet bekendstaat als degene die niet de meeste tijd aan zijn studie besteedt. Als een voorzitter van een universiteitskoepel dat zo hardop uitspreekt, dat vind ik nogal vrij bijzonder.

Ik wilde hem eigenlijk naar het echte nieuws zetten, de waarheid van het bericht. En toen kwam het laatste inderdaad en herkende ik het weer: "als een student zeven jaar lang wil aanmodderen op een studie filosofie en die met hakken over de sloot net haalt om zich vervolgens de moed in te spreken dat een master filosofie ook haalbaar is, wie is de universiteit dan om deze persoon te laten stoppen?". Dat is op zich wel grappig. En daarna staat er ook nog: "een baan is dan toch al niet meer haalbaar".

Vrij bijzonder dat dit er op het laatst nog bijstaat en daardoor lijkt het wel een beetje gemanipuleerd, of satire.

Interviewer: Dus precies door die laatste alinea wordt het weer wat nepper? Bij de rest denk je: er kan nog wel een kern van waarheid inzitten, maar door die laatste alinea wordt het wat nepper?

Ruben Bloemendal: Ja. En het is gewoon grappig bedoeld op het einde. Het lijkt mij niet echt waarschijnlijk dat dit een persbericht is. Of een nieuwsbericht.

Interviewer: Nee, het is inderdaad een satirisch bericht. Dan gaan we naar de laatste van het midden: "Taalkundigen luiden noodklok over toename buitenlandse woorden". Waarom ligt die in het midden?

Ruben Bloemendal: Even zien. "Aantal buitenlandse leenwoorden laatste vijf jaar gestegen met 60%". Dat het gestegen is, klopt, maar 60% vond ik juist wel heel erg veel. En dat Nederlandse taalkundigen zich hier zorgen over maken en dat deze toename onwenselijk is, dat geloof ik ook allemaal. En dan ineens weer dat het zo'n satirisch bericht wordt, wat later in het bericht naar voren komt: begint ineens alles in het Frans. Dus dat vind ik wel echt super grappig en satirisch, maar toch is de boodschap hiervan, dat taalkundigen zich zorgen maken over een onwenselijke toename, is dan wel weer waar. Dus vandaar dat ik hem een beetje in het midden heb gelegd. Maar het lijkt wel alsof er met de vorm van het bericht is gesleuteld om het wat grappiger te maken.

Interviewer: Duidelijk. Het is inderdaad een parodie. Dan gaan we iets meer naar het echte. We beginnen bij de situatie in Belgische gevangenissen: "onmenselijk en vernederend".

Ruben Bloemendal: Ja. Geen idee. Klinkt heel aannemelijk. Kan het mij voorstellen dat zij (de gevangenen) het onmenselijk vinden en mensonterend. Ben het daar zelf niet mee eens, maar snap dat mensen dit gaan zeggen. Twee personen 24 uur in een cel, drie-en-een-half bij twee meter, bij een open toilet. Ja, is dat zo? Weet ik niet zo goed. Ik dacht dat ze het in Nederland iets ruimer en iets beter voor elkaar hadden. En hier praten ze over schimmel op de muren, er lopen muizen in de cellen en gangen rond. En rondlopen kan er niet meer. Het klinkt als een bericht wat op zich wel waar zou kunnen zijn, alleen ik heb er nog niks over gelezen of gehoord, dus het kan totaal aan mij ontgaan zijn.

En het gaat over de grondrechten van de gevangenen. En tijdens de staking zitten gedetineerden dan permanent opgesloten in de cel, daar twijfel ik over. Is dat dan echt zo? Dat kan toch niet waar zijn dat dan iedereen aan zijn lot wordt overgelaten en dat er dan geen mogelijkheid is om naar buiten te gaan. Dus het leek een beetje een bericht wat voor 60/70% klopt en voor 30% een beetje in gegraven was, een beetje gemanipuleerd.

Interviewer: Jij denkt echt dat er ook dingen zijn gemanipuleerd in dit bericht?

Ruben Bloemendal: Ja, dat weet ik niet zeker, maar dat zou kunnen inderdaad.

Interviewer: Die aanname heb je en daarom leg je hem hier neer. Er zijn inderdaad bepaalde aspecten die je net opnoemt, zoals de leefomgevingen en dat je daar aan twijfelt.

Ruben Bloemendal: Of dat inderdaad echt zo is ja, dat weet ik niet zeker.

Interviewer: En dat de gedetineerden het dan hebben over vernederend en mensonterend. Daar zeg jij: daar heb ik een andere mening over. Want?

Ruben Bloemendal: Nou ja, onmenselijk en mensonterend zouden in mijn ogen andere omstandigheden zijn. Dan zou de hygiëne echt zo erg zijn, dat ze ziek zijn en dan bijvoorbeeld in hun eigen ontlasting zouden zitten. En dat er dan geen was wordt gedaan. Dus veel ergere factoren dan hier wordt omschreven, maar vaak worden die woorden onmenselijk en mensonterend gebruikt in de media om hun eigen standpunt iets meer kracht bij te zetten.

Interviewer: Oké. Maar je zei net ook bijvoorbeeld veel waarheid in het bericht voor jou. Waarom ligt hij dan niet bij de +2, bij de bijna echt nieuws?

Ruben Bloemendal: Daar lag hij ook, maar ik moest hem ergens neerleggen.

Interviewer: Dus zo meteen gaan we verschillen zien tussen de berichten bij de +2 en deze?

Ruben Bloemendal: Ja, bij die andere dacht ik net iets meer: dit zou weleens net iets meer echt waarheid kunnen zijn dan deze.

Interviewer: Duidelijk, dat kan. Dit is een echt nieuwsbericht, niks aan gesleuteld. De volgende: pausen en het Vaticaan wisten al langer van seksueel misbruik in de kerk. Waarom staat die voor jou bij de +1?

Ruben Bloemendal: Omdat ik dit, volgens mij, gelezen heb als ik het mij kan herinneren. Dat inderdaad de pausen en het Vaticaan inderdaad langer wisten van het alles. Plus dat er in het bericht staat dat er nog echt niks mee gedaan is. Dat is ook waar, van wat ik weet. Er staat behoorlijk wat namen in over aartsbisschoppen, kardinalen etc.. Geen idee. Daar kan aan gesleuteld zijn, maar dat weet ik niet. Benedictus is inderdaad wel de paus, als het goed is.

Maar hier staat inderdaad ook de quote van paus Franciscus onderaan. Dat slachtoffers aanrandingen verzonnen, dat is volgens mij niet waar. Daar had ik een gevoel bij van: ik had een gevoel bij Franciscus dat hij juist iemand is die iets meer open was qua communicatie en op bepaalde gebieden vooruitstrevend is en graag samen wil werken met andere principes en meer open is, meer accepterend. En dat vond ik niet bij hem passen, dat hij zou zeggen dat die aanrandingen verzonnen zijn.

Nu kan ik zien dat hij sprak over "tragische gebeurtenissen in de geschiedenis van de kerk"; dat is wel iets wat bij hem hoort.

Interviewer: Dan komen we inderdaad terug bij iets wat je net zei, zoals bij Rutte. Dat je dan zegt: ik kan me niet voorstellen dat deze persoon dit zou zeggen, dus dan heeft het voor jou wel een bepaalde factor van nep.

Ruben Bloemendal: Ja. Interessant hè?

Interviewer: Zeker, hartstikke interessant. Het is inderdaad een gemanipuleerd bericht. Er zit een kern van waarheid in, maar de rest is niet zeker. De volgende: de NPR en 25 miljoen onwettige stemmers in Amerika. Waarom heb je die iets meer bij het echte nieuws neergelegd?

Ruben Bloemendal: Vond ik heel lastig. Het klonk voor mij echt zo alsof het heel waar zou kunnen zijn. En 25 miljoen vond ik dan wel heel veel, want er zijn ongeveer volgens mij zo'n 350 miljoen inwoners in Amerika, dus dat zou wel zo'n acht procent zijn: en dat is wel echt heel veel. Dus ik dacht het is een beetje gemanipuleerd; een gemanipuleerd bericht met een kern van waarheid, dat inderdaad een persoon in diverse staten kan staan ingeschreven als stemgerechtigd en daardoor meerdere keren een stem zou kunnen uitbrengen.

Ik weet niet of het zo is, maar het klinkt wel alsof het zo zou kunnen zijn. Voor de rest, qua taalgebruik; weinig signalen waarbij ik snel denk: dat is echt nepnieuws. Maar ik had ook niet echt zoiets dat dit iets is wat echt leeft en ik heb hier ook verder niets over gelezen of gehoord. Dus vandaar dat ik hem bij de +1 heb neergezet.

Interviewer: Oké, als jij er iets niet verder over hebt gelezen of gehoord, ben je dan eerder geneigd een bericht te geloven?

Ruben Bloemendal: Nee, dat zeker niet. Maar wel als het om iets gaat waar ik over het algemeen wel een interesse in heb.

Interviewer: Oké. En dat is dus nu Clinton en de verkiezingen?

Ruben Bloemendal: Nu niet meer, maar dat was het wel.

Interviewer: Duidelijk. En je zegt dat jij geen aspecten van nepnieuws erin ziet staan. En de titel dan?

Ruben Bloemendal: "Meer dan 25 miljoen onwettige stemmers in Amerika". Ja, ik vind die 25 miljoen echt heel erg veel, vooral onwettige stemmers. Dus dat zou betekenen dat die 25 miljoen ook echt niet mogen stemmen en dat klinkt wel een beetje gek ten opzichte van het bericht. Vandaar heb ik hem niet bij de +2 of de +3 neergelegd.

Interviewer: En de rest van de titel?

Ruben Bloemendal: Ik snap het niet zo goed. "Verklaart popular vote Clinton". Wat is de popular vote?

Interviewer: De popular vote is de kandidaat die de meeste stemmen heeft gekregen, maar dat betekent niet dat die kandidaat ook heeft gewonnen. En volgens dit artikel zou dit verklaren waarom Clinton de popular vote heeft gewonnen.

Ruben Bloemendal: Oké, dat heb ik niet goed gelezen. Studie van het Pew Research Centre. Geen idee, nee.

Interviewer: Dus wederom die twijfel, het kritisch zijn tegenover instanties, dat jij denkt: ik ken het niet, dus bestempel ik het niet als waarheid of echt nieuws.

Ruben Bloemendal: Nee, maar ik vind het bestempelen van het nieuws nogal lastig. Ik zou dit nieuws niet bestempelen onder waar nieuws of echt nieuws of nepnieuws.

Interviewer: Maar hij ligt bijna in het midden? Het is voor jou dan logisch dat hij daar ligt, want voor jou zit er iets in van echt en iets van nep.

Ruben Bloemendal: Ja, dat zou kunnen ja.

Interviewer: En hij ligt meer naar het echte. Zoals jij zegt: ik heb er iets over gelezen, en het interesseert mij, en volgens mij zit er wel een kern van waarheid in, een bepaalde kern dan, en daarom ligt hij iets meer richting het echte.

Ruben Bloemendal: Ja, dat kan. Ik zou hem net zo goed in het midden neer hadden kunnen leggen, maar dat heb ik niet gedaan.

Interviewer: Dus wederom die twijfel.

Ruben Bloemendal: Ja, dat, maar ik denk ook omdat we bij links zijn begonnen en dan heb je ineens heel veel nepnieuws en veel signalen waarbij jij denkt: dit kan echt niet waar zijn en etc.. Ik had in het begin ook heel veel in het midden neergelegd, maar dat kan toeval zijn.

Interviewer: Dat kan, maar wat zijn dan voor jou die signalen?

Ruben Bloemendal: Gekke uitspraken of hoge waardes of andere nepheden. De vorm bijvoorbeeld.

Interviewer: Wat zijn voor jou andere nepheden dan?

Ruben Bloemendal: Niet per se nepheden, maar een perspectief van de berichten. Je vergelijkt de twintig berichten toch een beetje met elkaar en gaat kijken: wat klopt nu wel of niet en herinner ik mij dit. En ik las, voor mij, ineens vier à vijf nepnieuwsberichten achter elkaar, en deze bevatte niet de aspecten die bij andere berichten wel naar voren kwamen voor mij, dus zoals ik net al aangaf: gekke uitspraken of hoge waardes of dat ik het herken.

Interviewer: Duidelijk. Dit is een fabricatie, 100% nep. Dan gaan we naar de +2, bijna echt nieuws. "Miljoenen persoonlijke gegevens Facebookgebruikers buitgemaakt".

Ruben Bloemendal: Ik weet dat Facebook heel wat gegevens is kwijtgeraakt. Of het door de firma Cambridge Analytica is geweest, weet ik niet, dat zou heel goed kunnen. Ik weet ook dat dat uitgekomen is en volgens mij is het niet dat zij de gegevens illegaal verkregen heeft, maar dat Facebook ze verkocht heeft. Dat gevoel kreeg ik een beetje. Maar het kan ook zijn dat ik deze een beetje in de war haal met een ander bericht.

Vandaar dat ik hem niet helemaal bij echt nieuws plaats, maar bij de +2. Want bij de rest had ik wel het gevoel van echt. Want die microtargeting is gewoon iets wat waar is en ze proberen hier gewoon geld mee te verdienen. *leest hardop verder* "Het databedrijf werkte voorheen voor de Brexitcampagne en de campagne voor Donald Trump"; dat vond ik dan: is dat wel zo ja? Is een bedrijf die dat doet? Het klinkt heel negatief en dat ik dacht: dat kan toch niet waar zijn.

Nu ik hem nog een keer doorlees, denk ik: ik heb hem misschien toch iets te hoog ingezet. Misschien had ik hem iets meer richting het neppe nieuws moeten doen.

Interviewer: Dat kan. Waar komt dat dan door?

Ruben Bloemendal: Voornamelijk door de tweede alinea, dat gedeelte over de Brexit en Donald Trump. *leest hardop* Het is een databedrijf dat stemgedrag van kiezers wilde beïnvloeden. Klinkt

allemaal als zware illegale praktijken en dan is het gewoon een databedrijf, een Brits bedrijf. In mijn oren klinkt dat best onaannemelijk dat een bedrijf dat allemaal zo zou kunnen doen en er ook mee wegkomt. Dat het bedrijf dan ook echt bekendstaat om die microtargeting. Klinkt voor mij veel meer als nepnieuws dan ik in eerste instantie had gedacht.

Ik geloof wel dat ze van Facebook ontzettend informatie kunnen halen, omdat ik ook weet dat als jij een Facebook-app hebt en Facebook op je browser hebt, dat ze dan zelfs als je googlet en andere informatie bijhouden. Dus ze zien gewoon alles wat je aan het doen bent, de hele godganse dag door en dat verzamelen ze. Eén van de redenen dat ik Facebook niet heb.

Interviewer: En daardoor geloof je dat gedeelte dus wel?

Ruben Bloemendal: Ja, daardoor geloof ik wel dat als er zo'n bericht uitkomt over persoonlijke gegevens van Facebook buit zijn gemaakt, dat het zo is. Maar ik dacht eerst: het is verkocht en gemanipuleerd en op illegale manier buitgemaakt, dus vandaar dat ik hem niet helemaal bij het echte nieuws had neergelegd.

Maar nu ik de andere alinea's lees, denk ik: het is meer nepnieuws dan ik dacht.

Interviewer: Dus er zit wel een kern van waarheid in voor jou, maar niet alles?

Ruben Bloemendal: Ja. Dat gegevens zijn buitgemaakt van Facebook, dat is voor mij de kern van waarheid.

Interviewer: En door de rest twijfel je meer?

Ruben Bloemendal: Ja.

Interviewer: Oké, duidelijk. Dit is een 100% echt nieuwsbericht.

Ruben Bloemendal: Bijzonder.

Interviewer: Daar kunnen we zo altijd nog over napraten, eerst de volgende: "Storm eist twee levens". Die is voor jou ook best wel echt.

Ruben Bloemendal: Ja. Ik had hem in eerste instantie helemaal bij +3 neergelegd, want het is heel aannemelijk. Een storm, twee mensen overleden. En toen las ik inderdaad dat het één van de zwaarste stormen van een halve eeuw was en over Nederland trok en een spoor van vernieling achterliet. Toen dacht ik van: volgens mij zijn er nog wel veel zwaardere stormen geweest, met meerdere doden en meer schade, die hoger is dan 50 miljoen euro. Dus daarom dacht ik: misschien was hij iets minder zwaar dan ze hier doen vermoeden. Dat hij een klein beetje gemanipuleerd is. Voor de rest klonk het allemaal heel aannemelijk: 66 vrachtwagens die kantelen en dat Schiphol alle vluchten annuleerde op het hoogtepunt en dat het treinverkeer even plat lag.

Interviewer: Dus alleen door het statement ‘dit is één van de zwaarste stormen van de laatste zoveel jaar’ heb jij zoiets van: volgens mij zijn er zwaardere geweest en daardoor is hij niet helemaal echt voor mij?

Ruben Bloemendal: Ik moet hem natuurlijk ergens bijleggen.

Interviewer: Dat snap ik. Maar misschien is juist dat de gradatie waarom jij hem bij +2 neerlegt.

Ruben Bloemendal: Lastig, want die gradatie is bij mij zo klein.

Interviewer: Dat kan, dat is ook niet erg.

Ruben Bloemendal: Maar hij had net zo goed hier kunnen liggen (bij +3).

Interviewer: Snap ik, maar het gaat mij meer om de waarom. Waarom ligt hij nu uiteindelijk bij de +2?

Ruben Bloemendal: Ik kan nu niet echt goed aan jou aangeven waarom ik hem bij de +2 heb neergelegd en niet bij de +3. Denk dat het voor mij overkomt als een heel echt bericht.

Interviewer: Duidelijk. Het is ook een 100% echt bericht. Maar je had het inderdaad net over die twijfel, zoals bijvoorbeeld die zwaarste storm.

Ruben Bloemendal: Ja, maar die twijfel kwam meer voort uit het feit dat ik dacht: ze kunnen niet allemaal 100% waar zijn, het kunnen er maar twee zijn. Omdat er maar twee bij +3 kunnen worden neergelegd. Dus misschien is hier dan aan gesleuteld dat dit niet één van de zwaarste stormen is van de laatste halve eeuw, maar dat er nog vele zwaardere stormen zijn geweest.

Interviewer: Dat kan.

Ruben Bloemendal: Dat heeft mij doen laten twijfelen.

Interviewer: Duidelijk. Gaan we naar de laatste van dat rijtje en dat is Blok en zijn Suriname-uitspraken.

Ruben Bloemendal: Ja. Het mooie is dat ik geen idee heb of dat de heer Blok is geweest. Dus ik ken het hele Surinamedingetje, dat was toen op het nieuws. Misschien, en dat zou wel heel grappig zijn als het bericht helemaal klopt, hebben ze alleen de naam veranderd; ik onthoud die naam gewoon niet.

Hij heeft inderdaad gezegd dat hij geen enkel land kent waar meerdere culturen vreedzaam samenleven, volgens mij. Zoiets staat ook in mijn hoofd, dat hij dat heeft gezegd. Dus die herinnering geeft voor mij aan dat het waarheid is geweest, dat hij dat toen gezegd heeft. En daar heb ik beelden van gezien. Misschien niet per se het woordje *failed state*, maar wel zoiets.

En dat allerlaatste: "volgens de minister van Buitenlandse Zaken is het waarschijnlijk genetisch bepaalt dat mensen niet altijd goed om kunnen gaan met onbekende mensen". Daar twijfel ik aan. Heeft hij dat dan ook gezegd? Geen idee. Dat weet ik niet zeker en daarom ligt hij niet bij +3, maar bij +2.

Interviewer: Dus bij deze was je wel redelijk zeker: deze hoort bij de +2?

Ruben Bloemendal: Ja.

Interviewer: Oké, goed. Dit is dus ook een 100% echt nieuwsbericht. Alle quotes die er in staan heeft hij gedaan.

Ruben Bloemendal: Dat zou dus heel goed kunnen.

Interviewer: Dan gaan we naar de allerlaatste twee. Wilders en Pechtold, de net afgetreden Pechtold.

Ruben Bloemendal: Even zien. Pittige uitspraken, Geert Wilders; dat doet hij wel vaker. Hij heeft ook vaak in de clinch gelegen met Pechtold, inderdaad. Voorzitter moest de orde herstellen, dat zou ongetwijfeld ook wel geweest kunnen zijn. Ben hier niet op de hoogte van hoor, dus ken het bericht niet.

Interviewer: Dat maakt niet uit.

Ruben Bloemendal: *leest hardop*. Domme gans die geen verstand heeft van financiële zaken. Dat zijn inderdaad uitspraken geweest die hij zou kunnen doen. Typisch voor hem dat buitenlandse bedrijven weer de voorkeur krijgen. Volksverlakkerij, de hardwerkende Nederlander, loophondje; allemaal uitspraken die hij (Wilders) zou kunnen doen.

D66-leider die de uitspraken smakeloos vindt. In mijn ogen is dat ook iets wat D66 zou kunnen zeggen. Taalgebruik ook en dat hij (Wilders) vaker is teruggeroepen over bepaalde kwesties (zoals het minder-minder). Ook het allerlaatste klopte ook voor mij: het minder-minder Marokkanen. In mijn ogen klopt dat ook, dus bij alles hierin dacht ik: volgens mij klopt het wel.

Interviewer: Volgens mij?

Ruben Bloemendal: Ja.

Interviewer: Bij de andere berichten was je wel redelijk zeker en bij deze is het volgens mij wel?

Ruben Bloemendal: Bij deze heb ik geen enkel ding waardoor ik ging twijfelen.

Interviewer: Je zegt het zelf ook wel een beetje: van wat ik van Wilders en Pechtold weet, zie ik dit gebeuren. Dus vanuit jouw perceptie of beeld van beide personen zie je voor je dat dit inderdaad kan gebeuren. En daardoor is er geen twijfel bij dit bericht eigenlijk, ook al ken je het niet.

Ruben Bloemendal: Ja, want ik heb behoorlijk wat van deze berichten al eerder gelezen, gehoord of gezien en daardoor koppel ik het daaraan terug of het bericht echt is of niet. En bij dit bericht weet ik er niks van. Maar toch is alles wat ik hier lees, als ik het op mijn telefoon zou lezen, zou ik niet gaan twijfelen van: is dit waar of is dit wel echt?

Interviewer: Dat kan, maar zoals je zelf dus inderdaad zegt: ik weet hier niks over en het tikt voor mij een aantal boxjes af, het beeld wat jij van beiden hebt, zet ik hem bij echt nieuws.

Ruben Bloemendal: Ja.

Interviewer: Dat kan. Het is 100% nep.

Ruben Bloemendal: Echt? Ik dacht 100% echt.

Interviewer: Daarom ligt hij ook bij de +3. Maar ik vind het leuk om met de respondenten te hebben over deze berichten en waarom het wel echt zou kunnen zijn.

Ruben Bloemendal: Ja, het had voor mij echt 100% echt kunnen zijn. Omdat het dus heel erg past bij Wilders. Door bepaalde bewoordingen en een bepaald gedrag kun je inderdaad een persbericht over iemand schrijven wat 100% nep is, maar wat bepaalde mensen echt als waarheid zullen aanschouwen.

Interviewer: En wat jij nu zegt, heb ik dus ook gedaan bij Wilders. De woorden die hij gebruikt, of zou kunnen gebruiken, aanpassen om zodanig iemand te misleiden.

Ruben Bloemendal: En het is ook mooi dat Wilders en Pechtold iets meer bij het neppe of het echte ligt, terwijl Facebook iets meer in het midden ligt. Dus dat een persoon veel meer in de extreme van deze categorieën komen.

Interviewer: Bij jou wel, maar bij anderen nog niet.

Ruben Bloemendal: Nee, maar dat vind ik wel interessant.

Interviewer: Dan gaan we ook gelijk naar de laatste: het meisje (15) wat is verkracht door een asielzoeker. Die ligt voor jou dus ook bij echt.

Ruben Bloemendal: Precies hetzelfde. Geen idee of dit gebeurd is, ja of nee. Niks van gehoord of gelezen, maar ik weet best wel dat er wat dingetjes zijn gebeurd in Nederland omtrent asielzoekers. Staat volgens mij ook geen jaartal bij, dus daar kon ik het ook niet mee koppelen. En alles in dit bericht denk ik: dit zou kunnen zijn gebeurd.

Interviewer: Als er een jaartal bijstond, waar zou je het dan aan koppelen?

Ruben Bloemendal: Nou ja, dan had ik misschien gehad: hey, dan graaf ik in mijn geheugen of ik dit niet een keertje heb gelezen in het nieuws.

Interviewer: Oké. Dus voor je eigen persoonlijke mening of het wel of niet is gebeurd.

Ruben Bloemendal: Ja, klopt. Zo'n: oh, dat klopt. Er is inderdaad een meisje verkracht. Oh ja, die was 15. En op die manier bepaalde herinneringen ophalen.

Interviewer: Ben je niet bang dat je die associaties misschien verkeerd hebt?

Ruben Bloemendal: Dat kan heel goed.

Interviewer: Zou dat enige invloed hebben op de keuzes die je maakt bij het plaatsen van echt of nep nieuws?

Ruben Bloemendal: Ongetwijfeld.

Interviewer: Wel heel interessant om te weten.

Ruben Bloemendal: Ja, in heel veel zaken is al bewezen dat je perceptie ontzettend beïnvloedbaar is. Er zijn heel veel onderzoeken gedaan waar gekeken wordt naar getuigenverklaringen bijvoorbeeld, waar ze elke keer een andere kleur auto laten komen en dat ze totaal verschillende kleuren allemaal geven. Omdat er op andere momenten heel veel psychologische aspecten naar voren komen; denk aan priming en noem maar op. Dus dat zou inderdaad kunnen.

Interviewer: Duidelijk. Dit is een 100% nepnieuwsbericht. Dat was hem, je keuzes zijn gemaakt. Want ik wil nu ook wel graag weten, nadat je een definitie van nepnieuws hebt gegeven, wat vind jij dan echt nieuws?

Ruben Bloemendal: Als ik dan nu ook een beetje terugkijk naar dit mini-onderzoekje, ben ik mij er iets bewuster van geworden dat voor mij echt nieuws toch iets is wat aannemelijk is. Blijkbaar. Dus ik selecteer mijn nep of echt nieuws, waar ik normaal gesproken niet altijd een stempel op wil drukken, en dan kijk ik of iets in mijn perceptie aannemelijk is. Daar komt het eigenlijk op neer. Dat ik denk: dit klopt niet, of past niet bij dit of dit. Of als er dan een bepaalde uitspraak wordt gedaan zonder een uitgebreide argumentatie erachter, dan betwijfel ik of dat wel echt is.

En als het uitspraken zijn, waarvan ik denk: nou dit zou wel kunnen zijn, zo zie ik dat voor me, dat het dan echt is.

Interviewer: Dus jouw kritische referentiekader?

Ruben Bloemendal: Ja. Mijn overtuigingen zijn daarin best wel sterk.

Interviewer: Dus wat in jouw perceptie ligt. Een andere respondent had het over gezond verstand. Denk je dat het dat is?

Ruben Bloemendal: Nee, zo zou ik het niet noemen. Er zijn ook zaken in de wereld die mij enorm hebben doen verbazen, wat wel echt is.

Interviewer: Zoals?

Ruben Bloemendal: Nou, bepaalde dingen in de sterrenkunde bijvoorbeeld. Iets wat voor mij persoonlijk heel onaannemelijk is, maar dus echt blijkt te zijn.

Interviewer: Heb je een heel concreet voorbeeld?

Ruben Bloemendal: Ja. Dat ons zwaarste element van wat wij weten één atoom duizend keer de massa van de aarde heeft. Dat is voor mij zo onwerkelijk en zo gek, maar het is wel waar. Want dat is aangetoond. Ik weet nog steeds dat dit waar is en ik ga dit ook voor waar aannemen. Bepaalde aspecten zijn voor mijn belangrijk om te meten. Of er niet iets opvalt wat tegenstrijdig is, of in mijn ogen...

Interviewer: Je had het bij één artikel er ook over: als dit in de krant zou staan, dan zou ik het bijvoorbeeld wel of niet gaan geloven.

Ruben Bloemendal: Nou ja, als ik een krant lees, wat ik al niet vaak doe, dan ga ik er al vanuit dat het echt is. Waarom? Omdat ik in mijn ogen dat gevoel heb, ik ga uit van de goedheid van de mens. Dat zij een bepaald bericht zo neutraal en zo echt mogelijk wil laten lijken.

Interviewer: Zo objectief mogelijk.

Ruben Bloemendal: Hoewel het geheel, want echt objectief is bijna onmogelijk.

Interviewer: Misschien bestaat het wel geeneens.

Ruben Bloemendal: Misschien niet. Maar wel zo objectief mogelijk. En daar ga ik dan in zekere zin vanuit. Maar als er iets is, waarvan ik denk: is dat wel zo? Bijvoorbeeld berichten die je in een tijdschrift zoals de Linda of een column ergens anders leest, waar over gezondheid wordt gesproken of over materialisme of etc. Dan heb ik wel mijn eigen bevindingen daarin en ook wel een kritische noot daar bij.

Respondent 5 – Arjen Suers (Interview op 09-10-2018)

Interviewer: We beginnen bij het begin: wat is voor jou nepnieuws? Een algemene beschrijving dus.

Arjen Suers: Wat ik nepnieuws vind? Als het ongeloofwaardig is, buiten de realiteit, aantoonbaar niet echt.

Interviewer: Een concrete beschrijving. Is dat dan ook iets wat jij je echt niet kan voorstellen? Het valt buiten jouw realiteit en jij kan het je niet voorstellen?

Arjen Suers: Nee nee, dat niet. Ik kan het me wel voorstellen dat iemand eens zegt: dat kun jij je toch niet voorstellen, maar als je er even over nadenkt: misschien is het dan wel zo.

Interviewer: Best wel open-minded?

Arjen Suers: Ja, dat wel.

Interviewer: Nou, dan gaan we eens bekijken hoe het is gegaan. Helemaal nepnieuws en we beginnen bij de FIFA en het WK. Waarom is dat voor jou helemaal honderd procent nepnieuws?

Arjen Suers: Nou ja, WK naar Islamitische Staat. Dat zijn twee dingen die totaal niet met elkaar stroken.

Interviewer: En waarom stroken die niet met elkaar dan?

Arjen Suers: Omdat het mij niet lijkt dat de Islamitische Staat zo liberaal is dat daar gevoetbald wordt en dat daar alle landen vrolijk worden uitgenodigd.

Interviewer: En als ze niet heel liberaal waren?

Arjen Suers: Nee, dat heeft er niet zoveel mee te maken. Dit is een té extreem nieuwsbericht.

Interviewer: Bij jou is dit dus té ongeloofwaardig?

Arjen Suers: Ja.

Interviewer: Komt dat dan door bepaalde woorden, de titel of de context van het bericht?

Arjen Suers: Nou ja, FIFA WK 2026 naar IS. Het zou van De Speld kunnen zijn.

Interviewer: Oké. Dus het is zo'n type ongeloofwaardig voor jou?

Arjen Suers: Ja.

Interviewer: Duidelijk. Dit is een inderdaad een soort bericht als De Speld, het is een parodie. Dan gaan we naar "Rutte belooft: Nederlanders zullen worden genaaid". Dat vind jij ook helemaal nepnieuws.

Arjen Suers: Ja, hij zal dit zelf nooit zo gezegd hebben.

Interviewer: En omdat jij, waarschijnlijk vanuit jouw eigen referentiekader, een beeld van Rutte hebt, weet jij: dit heeft hij niet gezegd en daarom is het voor mij 100% nepnieuws.

Arjen Suers: Ja.

Interviewer: Duidelijk. Vanuit jouw beeld kan het niet en daarom nep.

Arjen Suers: Ja.

Interviewer: Check. Dit is inderdaad ook een parodie. Dan gaan we naar iets minder nep. Juncker en zijn invloed in Europa dat die nog merkbaarder wordt op straat. Waarom is die voor jou iets minder nep dan de vorige twee?

Arjen Suers: Die andere twee zijn te komisch.

Interviewer: Oké. En Juncker?

Arjen Suers: Ja, Juncker. Dat is natuurlijk ook een hele grote komiek. En volgens mij wordt de invloed van Europa alleen maar steeds minder in Europa.

Interviewer: En dat beeld wat jij dus ervan hebt, klopt niet met wat er in het bericht staat?

Arjen Suers: Nee.

Interviewer: Waardoor jij dus denkt: dit is iets nepper. Maar hij ligt niet helemaal bij nepnieuws?

Arjen Suers: Nee, want het kan voor zijn volgelingen misschien welk merkbaarder worden of hij wil graag dat het merkbaarder wordt op straat.

Interviewer: Dus er zullen, volgens jou, mensen zijn die er een kern van waarheid uit kunnen halen?

Arjen Suers: Ja.

Interviewer: Maar jij ziet er geen kern van waarheid in?

Arjen Suers: Nee, ik vind dit meer een propagandafabeltje.

Interviewer: Oké. Maar niet helemaal bij nepnieuws? Dus is propaganda voor jou helemaal nep?

Arjen Suers: Nee, propaganda is wat anders dan nep. Dat is wat jij wilt doen geloven.

Interviewer: Misschien is dat ook wel de insteek bij nepnieuws voor sommigen?

Arjen Suers: Dat kan ja. Maar hier moet je wel heel dom of wereldvreemd voor zijn als je dit niet kan onderscheiden.

Interviewer: Die zullen er vast wel zijn.

Arjen Suers: Klopt, maar er zijn ook mensen die niet goed het bericht lezen.

Interviewer: Duidelijk. Dit is een fabricatie. Honderd procent bedacht, er staat niks van waarheid in.
Arjen Suers: Weer een verhaaltje.

Interviewer: Duidelijk. Friesland voert de dienstplicht in.

Arjen Suers: Ja, voor de strijd tegen het algemeen beschaafd Nederlands. Ja.

Interviewer: Die ligt dus bij de iets minder nep.

Arjen Suers: Ja, maar ook niet op waarheid berust. Dit willen ze graag, dit is waarschijnlijk één of ander groepje. Het Nedersaksisch is sinds afgelopen week ook een officiële taal geworden en dit valt in dezelfde categorie.

Interviewer: En welke categorie is dat dan?

Arjen Suers: Ze willen het graag en laten we het propaganda noemen. Of het is geen propaganda, maar een *self fulfilling prophecy*.

Interviewer: Het is inderdaad een parodie, het is met humor geschreven om een belachelijk punt te maken. Dan hebben we de laatste van de -2: Wilders en Pechtold.

Arjen Suers: Ja. "Wilders haalt woede Pechtold op de hals met pittige uitspraken". Dat doet hij vaak genoeg. *leest hardop*. Dat heeft hij dan wel allemaal gezegd. Misschien moet hij toch wel ergens anders.

Interviewer: Je hebt hem dus nu bij nepnieuws neergelegd, maar na het doorlezen twijfel je?

Arjen Suers: Ja. Het is wel echt nieuws. Het is voor mij echt als ik het op tv heb gezien. De beelden dus heb gezien, dinsdagmiddag, vijf over twee. Als ik de Kamerverslagen zelf heb gezien.

Interviewer: Maar een nieuwsartikel in de krant?

Arjen Suers: Dit is natuurlijk een wedstrijdje ver pissen tussen Wilders en Pechtold. Ze hebben om de haverklap wel een meningsverschil.

Interviewer: Dat kan kloppen, maar als dit in de krant zou staan of op een website, zou je het dan wel geloven? Want je zegt net zelf: als ik het op tv zou hebben gezien is het voor mij echt.

Arjen Suers: Als ik het op tv zou zien, zou ik het wel geloven. En voor de rest niet echt. Ik heb wel vaak het idee dat er een cordon sanitair rondom Wilders en hem altijd maar in een hoek te zetten die links-Nederland goed uitkomt.

Interviewer: Maar dat geeft nog geen antwoord op de vraag. Want als het namelijk in de krant zou staan, zou je dan waarschijnlijk iets meer wantrouwen hebben tegenover het bericht. Dus als jij het echt ziet, dat hij het ook zelf zo zegt?

Arjen Suers: Dan is het ook echt. Als ik het zie, live op tv, in de Tweede Kamer, dus ook niet op het nieuws, maar live, dan is het voor mij wel echt.

Interviewer: Dat kan dan niet worden aangepast of zo?

Arjen Suers: Nee, dat kan dan niet. En dan kan de NOS ook wel heel goed bommen en andere geluiden erin monteren, dus ook daar zijn ze niet heel wereldvreemd in. Dan is dit wel echt, als ik het echt zou zien.

Interviewer: Als je het echt zou zien dus? Maar omdat je het nu hebt gelezen, ben je er wat kritischer over?

Arjen Suers: Ja.

Interviewer: Duidelijke taal. Het is inderdaad 100% nep. Alle uitspraken van de heer Wilders zijn bedacht met de taal die hij vaak gebruikt en dat hij met Pechtold altijd ruzie heeft. De volgende, de -1 categorie: "Trump vindt samenzweren geen misdaad".

Arjen Suers: Dat is dezelfde categorie als Wilders. Wij zijn hier alleen maar bezig om Trump, maakt niet uit hoe dan ook, in een kwaad daglicht te zetten. En alles wordt dan ook maar aangegrepen om dat ook maar te doen. Dus ik heb niet zoveel vertrouwen in de Nederlandse pers voor wat betreft de verslaggeving over Trump. Die is namelijk vooringenomen.

Interviewer: Duidelijk. Daar zoek jij dus andere bronnen voor, andere media?

Arjen Suers: Ja.

Interviewer: Oké. Zoals?

Arjen Suers: Nou ja, ik lees vaak genoeg in de krant, en dat heeft dan niks met Trump te maken, maar het is nog nooit zo goed gegaan in Amerika. Daar moet je naar op zoek.

Interviewer: Vind jij dan niet dat door de gehele nieuwswording er een soort door de bomen zie ik het bos niet meer scenario ontstaat? Als jij echt iets wilt weten moet jij er echt intensief naar zoeken.

Arjen Suers: Je moet wel goed zoeken ja. Dat is er nu wel vaker aan de hand. Zoveel mogelijk desinformatie, of berichten die wel kloppen of niet kloppen en alles door elkaar te trollen, dat je op een gegeven moment niet meer weet: wat is nu wel en wat is nu niet en wie heeft het geschreven, wat is de achterliggende gedachte.

Interviewer: Wat is voor jou dan desinformatie?

Arjen Suers: Dat jij een overvloed aan informatie krijgt.

Interviewer: Is dat dan een overvloed aan valse informatie?

Arjen Suers: Dat kan en dat weet je dus niet. Omdat het zoveel is ook. Je gaat natuurlijk zelf op zoek naar iets en zoals jij zelf denkt; dan geloof je eerder dat het zo is.

Interviewer: En daardoor heb jij ook zoiets dat hetgeen over Trump nep is?

Arjen Suers: Alles wat over Trump gaat is voor mij nepper; ik heb nog nooit iets positiefs over hem gelezen. Terwijl hij toch heel veel positieve dingen doet. Maar wij schieten hier in één of andere kramp als het over Trump gaat en dat is niet alleen Radio1, maar dat is ook BNR en andere kanalen; die hebben allemaal Amerika-deskundigen, maar heel Nederland baalt er nog steeds van dat Clinton niet gewonnen heeft. En als je dat niet kunt toegeven, want je hoort van niemand: hij heeft gewonnen. De mensen hebben daar op gestemd, laat dat dan in ere en ga je niet betweterig bemoeien met hoe het wel of niet moet. Net zoals de benoeming van die Kavanaugh, ik hoor de hele dag niks anders over hem.

Er zitten zogenaamd drie deskundigen op de radio en die zijn aan het vergaderen over wat er allemaal wel niet fout is aan die vent en hoe dat kan. Maar het enige wat ze willen, ze balen ervan dat de Republikeinen nu een meerderheid hebben in de drie machten en bij de verkiezingen straks blijft die meerderheid. En dat is zuur, daar kunnen ze niet tegen. Het is alleen maar *bashen* van Trump, Trump, Trump.

Interviewer: Ik hoor een wantrouwen tegenover de, om het maar zo te zeggen, de gevestigde media.

Arjen Suers: De mainstream media. Ja, absoluut hier in Nederland.

Interviewer: Oké, en waarom?

Arjen Suers: BNR was in het begin wel goed, maar die hebben toen ook zo'n Amerikaspecialist in dienst genomen, dat sloeg helemaal nergens op.

Interviewer: Maar waardoor is dat wantrouwen er dan?

Arjen Suers: Omdat mensen niet kunnen accepteren, wij in Nederland en de journalisten, dat het in een ander land anders is dan hier. Wij moeten dat belerende vingertje doen van: het moet zo en zo gebeuren eens afleren. Wij moeten ons daar niet mee bemoeien. De mensen die op Trump hebben gestemd, of voor de Brexit, dat zijn dus allemaal klootzakken? Zo worden ze namelijk weggezet. Dan denk ik: waar haal je het lef vandaan om dat te doen?

Interviewer: Dus je vindt eigenlijk dat wij ons niet moeten richten op het buitenland, maar op ons eigen land?

Arjen Suers: Laten we ons eerst eens richten op ons eigen land ja, wat daar aan de hand is. Een Wierd Duk mag alleen nog maar in De Telegraaf schrijven. Maar die Wagendorp en noem ze allemaal maar op, schrijven alleen maar onzin op en steen en been klagen, maar geen oplossing bieden.

Interviewer: Dus het is het klagen om het klagen voor jou?

Arjen Suers: Ja. Nou ja, klagen om het klagen? Misschien ook wel om dingen kenbaar te maken, maar ze komen nooit met een oplossing.

Interviewer: En dat klagen om het klagen ligt misschien wel in het verlengde van dat belerende vingertje, wat je net aangeeft?

Arjen Suers: Dat heeft met de hele Nederlandse journalistiek natuurlijk te maken, want die is zo links als de pest.

Interviewer: Dus het ligt ook gedeeltelijk aan de journalistiek op dat moment?

Arjen Suers: Ja, vind ik wel. Die moet zichzelf ook eens wat beter moeten inlichten.

Interviewer: En hoe zou de journalistiek zichzelf moeten verbeteren?

Arjen Suers: Ik denk dat ze eens wat meer onderzoeksjournalistiek moeten uitvoeren, maar daar is dan weer geen geld voor schijnbaar; dat vind je, in mijn optiek, dus ook niet belangrijk op dat moment. Ik heb soms het idee dat de journalisten in Nederland meer idealistisch bezig zijn dan met het daadwerkelijk verslaan van nieuws.

Interviewer: En hoe zouden journalisten dat kunnen oplossen?

Arjen Suers: Nou ja, kranten hebben hun eigen stroming, dus dat kun je ook niet zomaar oplossen. Kijk bij De Groene Amsterdammer; daar zal nooit een Wierd Duk instaan. Maar je ziet wel steeds meer dat de kranten steeds meer naar elkaar toegaan. De NRC, De Volkskrant, Parool.

Interviewer: Telegraaf?

Arjen Suers: Telegraaf mag eigenlijk helemaal geen krant wezen.

Interviewer: Want?

Arjen Suers: Dat is een cafékrant.

Interviewer: Cafékrant. Mooi woord.

Arjen Suers: Dat is koppensnellen.

Interviewer: Maar terug naar dat andere: je had het net ook over journalisten en dat het vooral linkse rakkers zijn. Is dan een oplossing meer rechts-gestemden te krijgen? Misschien dat je dan meer naar het midden groeit, zoals jij aangeeft bij de kranten?

Arjen Suers: Nee, ik denk dat de oplossing moet vinden bij de opleidingen. Dus eerst die scholen eens aanpakken; dat zijn gewoon de linkse bolwerken van Nederland waar mensen geïndoctrineerd worden van hier tot Tokyo: kijk maar eens naar de schoolboeken, kijk maar eens naar het Jeugdjournaal. Daar begint het?

Interviewer: Geef eens een concreet voorbeeld hoe je wordt geïndoctrineerd dan.

Arjen Suers: Dat moet ik even opzoeken, want ik weet dat niet zo één, twee, drie.

Interviewer: Snap ik, maar ik vind het interessant: er kan wel iets worden gezegd, maar een concreet voorbeeld erbij is dan wel ideaal.

Arjen Suers: Ja, klopt. Maar ik moet het dan even opzoeken. Maar er wordt dan bijvoorbeeld gezegd over die immigranten bij Italië, want er wordt dan gezegd: die mensen verdrinken en dat is zielig, want ze mogen Italië niet in. Nee, dat is niet het verhaal, maar zo wordt het die kinderen wel verteld. De natuur gaat kapot door te veel CO2, want de bedrijven maken teveel winst en willen dat voor zichzelf houden en dat gaat niet naar het milieu.

Interviewer: Dus voor jou is er een bepaalde manier, een perspectief of invalshoek, waardoor het nieuws zo wordt gebracht en niet het hele verhaal?

Arjen Suers: Nee, niet het hele verhaal. En het is altijd gekleurd.

Interviewer: Vind je dat dan ook belangrijk dat hele verhaal wordt verteld?

Arjen Suers: Ik vind het een kwalijke zaak dat ons staatsaltaar, waar we hier om acht uur allemaal naar moeten kijken, dat niet doet.
Interviewer: Dus hoor en wederhoor op dat moment?

Arjen Suers: Ja. Ook de andere kant van het verhaal eens duidelijk maken. En niet die populaire elementen naar voren halen.

Interviewer: Duidelijk. Daar kunnen we zo nog over discussiëren, maar laten we eens verder kijken bij de -1. Wederom Trump, maar nu wordt hij geprezen door Rutte.

Arjen Suers: Ja, dat heeft hij ook gedaan, maar niet zo.

Interviewer: Hoezo niet op die manier?

Arjen Suers: Nou ja, hij heeft het inderdaad zo gezegd, schiet mij nu ineens te binnen. Maar hij prees hem "voor zijn doortastend leiderschap" en dat slaat natuurlijk helemaal nergens op.

Interviewer: Want?

Arjen Suers: Als leider is hij natuurlijk absoluut niet doortastend.

Interviewer: Maar dat is dus op dat moment het beeld wat jij hebt van Trump.

Arjen Suers: Ja, maar ik heb ook het beeld dat Rutte dat nooit zou zeggen. Dit is een politiek verhaal, dus daar komen al nooit zulke aspecten naar voren. Dat is gewoon niet zo.

Interviewer: Je hebt gelijk, want het is een gemanipuleerd bericht. De kern van waarheid is de aangekondigde heffingen, maar niet op die producten en de quotes zijn nep. Gaan we naar de VVD'er in het algemeen en het opspraaksyndroom.

Arjen Suers: Nou ja, het opspraaksyndroom. Ik weet niet door wie het verzonnen is, maar het zal wel niet in de Van Dale staan en het wordt ook niet het woord van het jaar. Dit past in hetzelfde straatje als andere berichten: elke VVD'er is corrupt, denkt aan zichzelf en huppeldepup. Zo worden ze weggezet en dat is dit verhaaltje: klaar.

Interviewer: Dat is het verhaal en dan weet jij: dit klopt niet?

Arjen Suers: Ik kan ook honderdduizend andere partijen opnoemen, maar daar hoor ik nooit wat van.

Interviewer: Oké. Dus het is nu specifiek op deze partij gericht en jij hebt in je hoofd dat beeld, zoals je net aangeeft bij Rutte en Trump.

Arjen Suers: Dit valt voor mij allemaal in die categorie.

Interviewer: Duidelijk. Dit is satire. En dat is misschien inderdaad te lezen in de laatste alinea. Dan gaan we naar midden, iets wat dus elementen van nep en echt bevat. Laten we beginnen bij "Miljoenen persoonlijke gegevens Facebookgebruikers buitgemaakt".

Arjen Suers: Ja. Laat mij één ding vertellen: alles met die computers en huppeldepup heeft wel met dat bedrijf te maken, maar volgens mij zijn ze ook gewoon verkocht. Het interesseert mij niet.

Interviewer: Dat kan. Misschien dat hij daarom ook in het midden ligt.

Arjen Suers: Ja. Het zal mij ook allemaal worst wezen: iedereen die alles op Facebook doet; gratis bestaat niet, dus ze willen altijd wat van je.

Interviewer: Ik heb ook mensen gehad die artikelen in het midden hebben neergelegd, omdat ze er niks over wisten. Daardoor ligt hij ook niet bij echt of bij nep voor die mensen. Maar jij zegt: ik weet er wel wat over, maar het interesseert mij niet?

Arjen Suers: Nee, totaal niet.

Interviewer: Dus jij zou ook niet kunnen weten wat er wel of niet echt aan zou kunnen zijn?

Arjen Suers: Nee. Helemaal niet. En is dit wel of niet verkocht door Facebook, daar kom je toch nooit achter.

Interviewer: Duidelijk. Het was 100% echt nieuws. De volgende: Clinton en de NPR en 25 miljoen onwettige stemmers. Die ligt dus ook in het midden. Waarom ligt die ook in het midden?

Arjen Suers: Die gehele Amerikaanse verkiezingen, dat zal mij worst wezen. Het is daar gewoon één groot toneel. Je hebt gewonnen en als je hebt gewonnen is het gewoon klaar. Ze zijn alleen maar bezig om dingen te verzinnen om die inslag te beïnvloeden; er wordt van alles aangehaald, van beide kanten. Ik denk: het zal allemaal wel.

Interviewer: Dus hetzelfde principe als bij Facebook? Je weet er wel wat van, maar het interesseert je niet.

Arjen Suers: Nee, echt totaal niet.

Interviewer: Duidelijk. Het is een gefabriceerd bericht. Gaan we naar de belastingtarieven en dat die worden aangepast: rijkere gaan erop vooruit, armere gezinnen achteruit.

Arjen Suers: Het kan waarschijnlijk hartstikke echt zijn, gezien de rekenwonders van de journalistiek. Maar dit is niet het echte verhaal, hier ontbreekt heel veel aan.

Interviewer: Dus er zijn voor jou bepaalde dingen weggelaten?

Arjen Suers: Ja.

Interviewer: Zoals?

Arjen Suers: Al het geld dat die armere gezinnen krijgen aan gratis sporten, computers voor de kinderen, vergoeding voor kinderen naar de school etc. Maar dit is niet het complete verhaal. Dit is wat mensen graag willen lezen en dan zeggen: zie je nu wel! De VVD is er alleen maar voor de rijkere en de armen hebben helemaal niks. En daardoor valt het voor mij onder deze categorie.

Interviewer: Dus één invalshoek maar?

Arjen Suers: Nee, nee. Dit is gewoon niet het totale verhaal.

Interviewer: Dat zou dus één invalshoek kunnen zijn?

Arjen Suers: Ja, dat wel.

Interviewer: En de rest ontbreekt, bijvoorbeeld de aspecten die je net benoemt. En ligt hij daarom in het midden?

Arjen Suers: Ja, daarom. Ik vind hem niet volledig.

Interviewer: Je vindt hem niet volledig? Duidelijk. Het is een gemanipuleerd bericht. Er zit een kern van waarheid in. Het idee is om van vier naar twee belastingtarieven te gaan, maar de rest is nep. De volgende: Overheid beheerst onderzoeksresultaten wetenschappers. Daar hebben we net een artikel over gelezen (https://areomagazine.com/2018/10/02/academic-grievance-studies-and-the-corruption-of-scholarship/)

Arjen Suers: Ja, die wetenschappers jongens, dat is een apart iets. Degene die betaalt, bepaalt. Dat geldt voor zowel voor de overheid als die de onderzoeken betaalt, maar ook een bedrijf als Shell of als een farmaceutisch bedrijf zoiets betaalt. Nu wordt de farmaceut altijd weggezet als iets slechts; een onderzoek zou niet kloppen. Maar als het dan vanuit de overheid is, is het wel weer waar. Maar dat komt niet natuurlijk weer omdat je hier het linkse onderwijs hebt zitten.

Interviewer: Duidelijk. Maar hij ligt in het midden, dus hij is niet echt of nep voor jou?

Arjen Suers: Nee, nee. Maar er zitten wel bepaalde elementen in, zoals dat Diederik Stapel-achtige praktijken als het Rijk zo verdergaat. Dat klopt natuurlijk gewoon.

Interviewer: Duidelijk. Dit is een 100% gemanipuleerd bericht. Er zit wel een kern van waarheid in, maar het grote gedeelte is nep. Dan gaan we richting het echte nieuws. De situatie in Belgische gevangenissen.

Arjen Suers: Ja.

Interviewer: Die ligt iets meer naar het echte, maar niet helemaal echt. Dus waarom ligt hij bij de +1?

Arjen Suers: Volgens mij is het daar ook wel een zooitje.

Interviewer: Dus vanuit jouw eigen herinnering, perceptie is het daar een bende, dus dat is wel waar. Maar niet helemaal?

Arjen Suers: Nee, het komt uit het NRC *lachend*.

Interviewer: Dat maakt volgens mij niet uit toch?

Arjen Suers: Nee, het kan best waar zijn. Maar het is ook niet iets waar ik mij in zou verdiepen.

Interviewer: Dus weer hetzelfde als bij andere berichten die we net hebben besproken: het interesseert mij niet, dus misschien wel echt of nep, geen idee. Duidelijk. Dit is een 100% echt nieuwsbericht. Even kijken, het bindend studieadvies is straks niet bindend genoeg meer. Waarom ligt die daar?

Arjen Suers: Omdat er met de studies om het half jaar of jaar wat verandert. Dus dit kan ook zo weer teruggedraaid worden.

Interviewer: Dus omdat er zoveel veranderingen zijn geweest en gaande zijn...

Arjen Suers: ... ja. En dit is iets wat ik verder ook niet zou lezen. Alleen de kop, de lead en de conclusie. Alleen dat lees ik.

Interviewer: Alleen dat? Heb je dat bij meerdere berichten gedaan dat je alleen die drie dingen leest?

Arjen Suers: Bij sommige wel ja, want bij sommige had ik het al meteen in de gaten. Het interesseert mij dan niet op dat moment.

Interviewer: Dus je kijkt alleen naar het voor jou interessante gedeelte wat jou zou moeten trekken?

Arjen Suers: Ja. Want ook hierover heb ik het gevoel dat ik hier geen mening over hoef te geven. Dit vind ik zonde van mijn tijd op dat moment. En daar is dit precies hetzelfde van: bindend studieadvies is straks niet bindend genoeg meer. Ik vind dat het onderwijs het kapitaal van een land moet zijn en zoals wij hier op dit moment een beetje aanklooien, ze zoeken het maar uit.

Interviewer: Hoe klooien ze aan in het algemeen?

Arjen Suers: Met de zogenaamde studiedruk en zo. Als je toch naar dat UvA kijkt en die recente bezetting, stelletje uitvreters. Er komt er niet één uit Nederland en die gaan zich een beetje bemoeien met alle zaken hier. En dan ook nog van die studies waar je niks aan hebt, antropologische studies en weet ik het. Dat brengt niks. Helemaal niks.

Interviewer: Het is een satirisch bericht, met humor als ondertoon. Dat valt misschien op aan de laatste alinea. Dan gaan we naar de laatste van de +1, taalkundigen.

Arjen Suers: Ja, dat valt ook weer onder hetzelfde principe. Het Engels wordt veel op universiteiten gegeven en dan lopen wij weer te klagen dat we in Nederland wonen en het moet in het Nederlands, maar dan denk ik bij mijzelf: in de hele wereld hebben we nog één katholieke kolonie in Brazilië, daar praten er nog tien Nederlands, en voor de rest praat er niemand Nederlands. Dus als je wat verder wilt in de wereld, dan moet je toch onderwijs in het Spaans, Engels, Russisch of Chinees geven. Daar ontkom je niet meer aan. En dit soort dingen: dit zijn germanismen en anglicismen en noem het allemaal maar op.

Dat heeft ook allemaal te maken met de gehele socialee media. Geen hond kan nog normaal schrijven, het is allemaal afkortingen.

Interviewer: En dat zie jij dan ook terug in leenwoorden en andere uitdrukkingen?

Arjen Suers: Ja.

Interviewer: Dus jij zou wel kunnen zien dat taalkundigen de noodklok luiden op dat moment?

Arjen Suers: Ja, die luiden wel de noodklok.

Interviewer: Niet alleen om wat hier staat, maar waarom nog meer?

Arjen Suers: Nou ja, een taalkundige is een puritein op zijn taal. Die wil dat alles goed geschreven wordt en besproken. En je kunt de noodklok wel luiden, maar je ontkomt er niet aan.

Interviewer: Duidelijk. Dit is een parodie. Wat misschien wel opvalt door de grote hoeveelheid leenwoorden, het Duits en het Frans. Dan gaan we naar de +2. We beginnen bij de pausen en het Vaticaan.

Arjen Suers: De paus. Ja.

Interviewer: Hij ligt dus bij redelijk echt, dus net niet echt.

Arjen Suers: Ja. Ik heb hier de kop van gelezen en verder heb ik niks gelezen. Omdat dit een algemeen bekend iets is. Je kunt er van wegkijken of niet, maar het is gewoon zo. Misschien rigoureus om het zo te zeggen, maar het is wel zo. En of wie nu wel zegt ja of nee, dat zal mij worst wezen. Voor mij is dit echt.

Interviewer: Alleen door de kop dus, duidelijk. Maar hij ligt niet helemaal bij echt?

Arjen Suers: Nee, omdat er waarschijnlijk in zal staan dat iemand zegt dat het ontkracht wordt of zo. *leest het bericht* Ja, er is een machtsstrijd binnen het Vaticaan bezig. Dus er zal een kern van waarheid inzitten, maar of dat nu die oud-kardinaal is.

Interviewer: Er zou een kern van waarheid inzitten, maar die kern van waarheid is voor jou dan zo hoog of zo zwaar, dat hij bijna bij echt ligt?

Arjen Suers: Ja. Het is voor mij relatief echt.

Interviewer: Duidelijk. Dit is een gemanipuleerd bericht. De kern van waarheid is inderdaad de machtsstrijd en de rest is verzonnen. Minister Blok en zijn Suriname.

Arjen Suers: Ja, zijn *failed state*.

Interviewer: Maar hij ligt niet helemaal bij echt?

Arjen Suers: *leest het bericht* ... heeft bij een bijeenkomst enkele eigenaardige uitspraken gedaan. Kijk, degene die dit al geschreven heeft. Eigenaardig, waar haalt hij dat woord vandaan? Waarom schrijft hij niet gewoon: heeft enkele uitspraken gedaan?

Interviewer: Dus voor jou wordt er op dat moment al een subjectieve twist aan het bericht gegeven, dat jij zegt: alleen al door dat woordgebruik is voor mij niet 100% echt?

Arjen Suers: Nee. Want dan gaat hij bepalen, wie dit schrijft, of dat eigenaardig is. Wie zegt dat dat eigenaardig is? Dat wordt mij nu weer opgedrongen.

Interviewer: Oké. En omdat jij denkt: die subjectiviteit zit erin, in ieder geval die mening over eigenaardig, is het niet helemaal echt voor jou?

Arjen Suers: Het klopt toch ook in mijn beleving? Dat wat hij zegt eindelijk een keer iets waar het op slaat. Ja en dat wordt natuurlijk niet gepikt hier in Nederland.

Interviewer: En andere landen dan? Eerder wel of eerder niet?

Arjen Suers: Volgens mij is Orban president in Hongarije, in Polen gaat het hartstikke goed, Brazilië is bezig; dus volgens mij kan het daar wel. Maar hier wordt het niet gewaardeerd.

Interviewer: Heb jij wel vaker, want we hebben bijna alle berichten gehad, dat als iets subjectief is, dus bijvoorbeeld de mening van de schrijver komt naar voren, maar het is geen column; zou je het dan eerder wel of niet gaan geloven?

Arjen Suers: Dat hangt van de krant af. Ik lees veel kranten, want anders kun je geen beeld vormen. Je kunt alleen De Telegraaf lezen, maar dat werkt niet. Je moet ook tegengas krijgen. Maar vanuit die beleving maak ik mijn eigen standpunt.

Interviewer: Je hebt het nu over diverse kranten, is dat ook bij bepaalde onderwerpen? Wil jij het kale bericht, zonder meningen?

Arjen Suers: Kijk, ik zit soms lachend in de auto als ik de mening hoor van iemand op Radio1. Ik zet het soms gewoon aan uit zelfkastijding, want er komt soms een portie onzin uit.

Interviewer: Maar we zitten wel in een land waarin iedereen zijn eigen mening heeft en mag hebben en daardoor krijg je misschien wel dat?

Arjen Suers: Ja, dat krijg je dan.

Interviewer: Oké. Maar terug naar het bericht, het is 100% echt. Het meisje wat verkracht is.

Arjen Suers: Ja, dat is ook weer zo'n human interest verhaal. Ik heb hem hier neergelegd, omdat ik het snel heb gelezen en er staat ergens een uitspraak van de rechter. Het OM eist gevangenisstraf. Dan neem ik aan dat het allemaal wel bewezen is met DNA en dergelijke.

Interviewer: Als er dan zo'n gezaghebbende bron, zoals het OM, een rechter of de politie, ben je dan eerder geneigd om iets te geloven?

Arjen Suers: Ja. Maar laat ik het zo zeggen: met dit bericht zou een rechter nooit vooringenomen zijn, want we hebben hier alleen maar D66-rechters die iedereen het liefste vrijspreken, een Miele-wasmachine geven en een nieuwe flatscreen. Want zolang hier de strafmaat bepaald wordt op basis van zieligheid, want anders is hij zijn verblijfsvergunning kwijt, dan gaat er iets niet goed in Nederland.

Interviewer: Maar is dat ook een element wat voor jou meeweegt of het echt is?

Arjen Suers: Ja. Ja. Maar ik heb hier niet zoveel aan. Wat interesseert het mij nou of het een asielzoeker is. Het klinkt lekker: kutasielzoeker. Maar wat maakt het nou uit of het een asielzoeker is of een inwoner van Nederland.

Interviewer: Dat zou voor jou geen impact hebben?

Arjen Suers: Nee.

Interviewer: Maar dit is misschien ook wel hetzelfde als we net hebben gezien? Het interesseert mij ook gewoon niet en ik heb er niet zoveel mee?

Arjen Suers: Dat ook. Maar het bekt ook gewoon lekker. Dit is zo'n Telegraafdingetje.

Interviewer: Misschien wel om mensen te overtuigen?

Arjen Suers: Ja. Of nee. Waarvoor dan? Dat hij acht jaar krijgt?

Interviewer: Misschien om het beeld aan te zwengelen van: kijk eens naar die asielzoekers?

Arjen Suers: Nee, want dan zou het wel van De Dagelijkse Standaard komen of zo.

Interviewer: Die sites heb je natuurlijk ook, die hun eigen zegje doen. Dit was inderdaad een 100% nepnieuwsbericht. Gaan we naar de laatste twee, de echte nieuwsberichten voor jou en te beginnen met de storm en dat die twee levens eist.

Arjen Suers: Ja, dat was hier in Enschede en daar reed ik zelf langs.

Interviewer: Oké, duidelijk. Dus vanuit je eigen beleving inderdaad, dat is zo gebeurd, daardoor heb je het principe van: dat is echt. Ook bij de rest van het bericht?

Arjen Suers: Heb ik ook niet gelezen hoor. Ik ben een echte koppensneller hoor. Gewoon snel eroverheen, dat klopt wel. Ja, het was een beste storm.

Interviewer: Dus omdat je het zelf hebt beleefd is het voor jou echt?

Arjen Suers: Ja.

Interviewer: Duidelijk. Het is inderdaad 100% echt. Dan komen we bij de laatste uit. De vaccinatieplicht.

Arjen Suers: Ja. Verstandig, voordat dwaasheid zich verspreidt. Dit is ook een moeilijk bericht, want je hebt hier natuurlijk twee uitgesproken kampen. En dat is het kamp voor de vaccinatie en het kamp tegen de vaccinatie. En ik weet niet wie dit gelobbyd heeft, maar die heeft dan gelijk.

Interviewer: Oké. En waarom heeft die gelijk?

Arjen Suers: *leest het bericht door* Ja, en dan de hipsters en de snowflakes die gaan bepalen of andere kinderen ziek kunnen worden, omdat ze het vertikken om hun eigen kind te vaccineren.

Interviewer: En daardoor heb jij het gevoel: dit is echt?

Arjen Suers: Ja.

Interviewer: Meer vanuit je eigen beleving inderdaad?

Arjen Suers: Ja. Ik heb dit ook wel een beetje gevolgd hoor. Ik vind het schofterigheid ten top; iedereen moet gewoon ingeënt worden. Je speelt gewoon met het leven van een ander als je het niet doet. En anders ga je maar lekker op je eigen school zitten met allemaal niet ingeënte kinderen. Die hele aanwas van immigranten; hup, spuit erin en inenten. Klaar.

Interviewer: Oké. Dit is een satirisch bericht, wat ook de humor die erin staat. De toon die wordt gebruikt is er één om een grappig punt te maken.

Arjen Suers: Ja.

Interviewer: Dan komen we aan het bij het einde. Je hebt net beschreven wat nepnieuws is: ongeloofwaardig, buiten de realiteit, aantoonbaar niet echt. Maar wat is voor jou dan echt nieuws?

Arjen Suers: Wat ik zelf heb gezien, zoals met die storm en de boom. Iets wat dus dichtbij huis is, is voor mij echt. Tastbaar. En voor de rest moet je toch echt op zoek als je echt iets wilt weten, dan ga ik wel op zoek.

Interviewer: Je gaat dan op zoek, maar waar?

Arjen Suers: Geen Google in ieder geval.

Interviewer: Oké, behalve dat, maar wat is je primaire bron dan?

Arjen Suers: Als er iets in de krant staat, of in De Telegraaf, en ik vind dat interessant en wil daar meer over weten, dan zoek ik het op. Als het echt belangrijk is, staat het in alle kranten. En dan lees ik van al die kranten lees ik het verslag. Daar maak ik dan mijn eigen waarheid van.

Interviewer: Snap ik, maar is dat dan voor jou ook het echte nieuws? Meerdere invalshoeken of perspectieven?

Arjen Suers: Ja. Ik kan mij best wel voorstellen dat iemand anders het nieuws anders beleeft dan ik. Dat mag toch ook?

Interviewer: Natuurlijk. Dus meerdere perspectieven zijn inderdaad belangrijk voor je?

Arjen Suers: Ja.

Respondent 6 – Wim Bosgoed (Interview op 10-10-2018)

Interviewer: Duidelijk. Laten we maar bij het begin beginnen en de eerste vraag aan jou is: wat is voor jou nepnieuws? In het algemeen dan en niet de berichten voor je. Een definitie van nepnieuws voor jou.

Wim Bosgoed: Een definitie? Daar moet ik even over nadenken. Vanuit mijn eigen logische beredenering en dat dan ook een beetje gekoppeld is met het nieuws wat je op tv hoort en wat je in de krant leest. Als die perceptie niet overeenkomt met wat ik lees dan denk ik gewoon: dat is nep.

Interviewer: Oké. Dus het is iets wat buiten jouw logica zou vallen? Dat jij denkt: dit kan niet. En dit heb ik niet gelezen op het nieuws; het draait wel om die twee aspecten, die staan dan samen. Als dan iets onlogisch is en je hebt het niet gehoord, is het voor jou dan nepnieuws?

Wim Bosgoed: Ja. En kijk ook maar hier: "Rutte belooft NL worden genaaid". Je hebt gewoon ook een beeld van Rutte en dit artikel valt buiten die perceptie: hij zou dit niet zeggen. En waarom weet ik dat hij dat niet zou zeggen? Gewoon vanuit logisch beredeneren en het beeld wat ik van hem heb en ik denk: hij is minister-president, dus hij zal dit soort dingen gewoon niet zeggen.

En dit artikel valt daarbuiten en dan denk ik: ja, dat is nepnieuws.

Interviewer: Oké, maar even terug naar jouw definiëring van nepnieuws. Als iets dan onlogisch is, maar jij weet het niet, wat is het dan voor jou? Want dan is het wel lastig natuurlijk?

Wim Bosgoed: Ja, dat heb ik hier ook wel liggen. Dat ik er bijvoorbeeld zelf niks van weet.

Interviewer: Ja, maar het is onlogisch, maar je weet er niks van? Wat is het dan? Kun je dan een mening over het bericht vormen? En vind je dan of iets echt op nep is?

Wim Bosgoed: Ik kan daar dan geen mening over vormen en ik weet ook niet of het echt of nep is. Maar als ik het dan lees in De Telegraaf dan denk ik: het zou wel echt zijn.

Interviewer: Je ziet de krant wel als..

Wim Bosgoed: ... een betrouwbaar medium, ja.

Interviewer: Is dat ook bij tv zo?

Wim Bosgoed: Dat ligt eraan waar ik naar kijk. Als ik het RTL Nieuws om half acht zie, dan denk ik: dat is wel serieus nieuws. Maar als ik naar Shownieuws kijk bijvoorbeeld, dan is het al anders.

Interviewer: Oké. Dan gaan we eens beginnen. Er is dus geen goed of fout. Je had het net al over Rutte en het beeld wat jij van hem hebt en dat jij dan ook direct zegt: ik ken hem, hij is minister-president, zo'n uitspraak zou hij nooit doen. En mede door dat beeld, je beeldvorming van Rutte, heb je zoiets van: dit is nep.

Wim Bosgoed: Dit is nep ja.

Interviewer: Niet alleen door zijn uitspraak, maar ook door de rest van het bericht? Of komt het voornamelijk door de titel?

Wim Bosgoed: De titel, de inleiding en de rest. Maar die tweede alinea ook. "Een miljardenimpuls voor zeehondencrèche Pieterburen". Ja, koekoek. Dit is gewoon iets wat jij zelf hebt geschreven.

Interviewer: Dat terzijde. Maar dat zijn dus aspecten waar je wel oplet op dat moment. Zijn er ook bepaalde woorden waardoor jij sneller denkt: dit klopt niet?

Wim Bosgoed: Genaaid. In deze context is dat een woord waarbij ik denk: dit is gewoon door iemand geschreven voor de grap.

Interviewer: Duidelijk. Dit is inderdaad een parodie.

Wim Bosgoed: Ja. Als ik op Facebook dan De Speld lees dan denk ik hierbij: dit is gewoon een bericht van De Speld.

Interviewer: Dat zou inderdaad een parodie kunnen zijn. Dan gaan we naar Friesland en het ABN.

Wim Bosgoed: Alleen door die titel al denk ik: dit is hartstikke verzonnen.

Interviewer: Alleen door de titel al?

Wim Bosgoed: Alleen door de titel ja. "Friesland voert dienstplicht tegen strijden tegen het ABN".

Interviewer: Misschien kan dat?

Wim Bosgoed: Nee, dat kan helemaal niet.

Interviewer: Waarom zou dat niet kunnen dan?

Wim Bosgoed: Een strijd tegen een ander dialect?

Interviewer: Waarom niet? Het Nedersaksisch is net een officiële taal geworden.

Wim Bosgoed: Fries is toch ook een erkende taal? Dan hoeven zij toch geen strijd te voeren tegen het ABN.

Interviewer: Maar dit komt dus overeen met wat je net hebt beschreven bij nepnieuws: in mijn logische beredenering...

Wim Bosgoed: ... kan dit al niet...

Interviewer: ... en je hebt het niet in het nieuws gehoord. Moet het altijd voldoen aan die twee aspecten?

Wim Bosgoed: Als het niet voldoet aan die twee aspecten dan is het al nep.

Interviewer: En als hij maar aan één van de twee aspecten voldoet? Dan twijfel je?

Wim Bosgoed: Ja, dan denk ik: misschien wel, misschien niet.

Interviewer: Hoe komt dat dan? Vind jij jezelf op dat moment niet genoeg ingelezen over bepaalde onderwerpen?

Wim Bosgoed: Ook dat.

Interviewer: Is er nog een andere reden voor of is het: het is mijn logica, het is zoals het is?

Wim Bosgoed: Ik vind van mijzelf wel dat ik alles in perspectief kan plaatsen. Dat vind ik lastig.

Interviewer: Snap ik. Maar ik vind het interessant hoe iemand denkt en waarom hij of zij tot een bepaalde beslissing komt.

Wim Bosgoed: Ja. Maar ik ben wel sneller geneigd als ik vanuit mijn eigen beredenering zoiets niet kan plaatsen, maar ik hebt het dan niet in het nieuws gezien of zo en dan ben ik wel eerder geneigd om te zeggen: dan zou het wel nep zijn.

Interviewer: Je gaat dus wel uit van bepaalde media, zoals de krant voor jou een betrouwbaar medium en sommige kanalen op de tv ook. En daardoor heb jij zoiets: als het daar op is, moet het echt zijn? Voor jou in ieder geval?

Wim Bosgoed: Ja, maar dat ligt nog wel aan de kwaliteit van het medium natuurlijk. Dan zou ik het sowieso als echt nieuws beschouwen, zoals bij die storm. Ik denk: ja, dit heb ik volgens mij ook gewoon allemaal meegekregen. En er staan gewoon feiten in dat ik denk: ja, dat klopt. Daarom is dat voor mij echt nieuws.

Maar stel ik zou het niet meegekregen hebben, maar vanuit mijn beredenering denk ik: dit is wel echt. Dan zou ik het ook wel als echt bestempelen. Net zoals bij nep. Als ik het niet gelezen heb, maar vanuit mijn beredenering, zoals bij de IS, dan ben ik sneller geneigd om het als nep te bestempelen. Ondanks mijn kennis van het onderwerp.

Interviewer: Komt die beredenering ook voor uit een gevoel? Misschien een onderbuikgevoel?

Wim Bosgoed: Ja, natuurlijk. Intuïtie en gevoel spreken altijd mee.

Interviewer: Snap ik, maar voor sommigen is dat leidend in de discussie rondom echt en nepnieuws. En je zegt het zelf: mijn logische beredenering, maar dat is voor anderen weer iets anders; een onderbuikgevoel misschien.

Wim Bosgoed: Een onderbuikgevoel ja, of een belevenis. Als je een beetje weet hoe de maatschappij werkt en hoe zich dat allemaal vormgeeft dan denk ik: als het daarbuiten valt, ben ik al geneigd dat als fake te bestempelen.

Interviewer: Als het buiten wat valt?

Wim Bosgoed: Gewoon die normen en waarden van de maatschappij. Iedereen weet wel een beetje hoe de gang van zaken gaat natuurlijk denk ik dan.

Interviewer: De één misschien wel, de ander misschien niet. Maar dat maakt ook niet uit. Dit is ook een parodie. Deze zijn dus 100% nep voor jou. Dan komen we bij het volgende rijtje, de -2 en de vaccinatieplicht: verstandig, voordat dwaasheid zich verspreidt. Waarom ligt die bij de -2?

Wim Bosgoed: Omdat er hier dingen instaan die wel waar zijn. Dit heb ik gewoon gelezen in de krant en gezien op het journaal, dat de vaccinatiegraad minder wordt. Maar hier staat dan ook "hippe geitenwollen sokkendragende ouders". Dit zou niet in een nieuwsbericht geplaatst worden. En deze titel ook: voordat dwaasheid zich verspreidt. Dat is natuurlijk niet normaal.

Interviewer: Je zegt zelf dat die zin en die titel niet in een nieuwsbericht zouden staan, maar wat vind je dan precies van het bericht?

Wim Bosgoed: Dit vind ik dus een gevalletje van: echt nieuws. Er zitten wel gevallen in van echt nieuws, zoals die vaccinatie, Biblebelt. Maar er zitten ook dingen in, zoals ik net zeg, die zijn gewoon verzonnen. "Kleine Orlando die geen prik wil". Dat is allemaal verzonnen.

Interviewer: Het kan een bepaalde invalshoek zijn misschien?

Wim Bosgoed: Dus ik vind de insteek nepnieuws, maar wel met aspecten van echt nieuws. En daarom ligt hij bij -2; het is voor mij twee derde nep, maar een derde echt.

Interviewer: Dus er zit een waarheid in. Maar die waarheid wordt overschaduwd door het neppe voor jou? En is dat wederom vanuit jouw logische beredenering? Er zitten wel dingen in die echt zijn, maar dit zou nooit op een journaal komen of in de krant staan?

Wim Bosgoed: Ja. Het onderwerp is gewoon de waarheid. Dat de vaccinatiegraad daalt is een feit. Maar de rest van het artikel: dat is gewoon een parodie inderdaad. Gewoon verzonnen.

Interviewer: Het is dus een verzonnen bericht?

Wim Bosgoed: Ja. Datzelfde gevoel heb ik hierbij.

Interviewer: Is dat dan ook nepnieuws voor jou, als iets verzonnen is? Of als er een aspect van verzonnen in zit?
Wim Bosgoed: Een parodie hoeft natuurlijk niet altijd nep te zijn.

Interviewer: Snap ik. Maar bij deze (IS en Friesland) geef je aan: het moet wel verzonnen zijn.

Wim Bosgoed: Ja.

Interviewer: En bij deze heb jij zoiets: er zit wel een waarheid in, maar er zit ook iets in wat verzonnen is.

Wim Bosgoed: Ik vind de algemene toon in het bericht gewoon verzonnen, nep.

Interviewer: Dus nepnieuws is voor jou dan ook verzonnen? Want je legt de verzonnen berichten bij het 100% nepnieuws neer?

Wim Bosgoed: Ja.

Interviewer: Dus verzonnen heeft voor jou iets met nepnieuws te maken?

Wim Bosgoed: Ja. Ja.

Interviewer: Dus als ik het met jou over nepnieuws hebt dan zeg jij inderdaad: vanuit mijn logische beredenering met het nieuws wat je hoort en leest en die perceptie; als die niet overeenkomen en het is verzonnen. Sommige aspecten dan. Voor nepnieuws dan.

Wim Bosgoed: Ja. Lastig. Het is sowieso een lastig onderwerp.

Interviewer: Waarom is het een lastig onderwerp?

Wim Bosgoed: Omdat ik nu aan mijzelf ga twijfelen. Dan denk ik: die laatste alinea's zijn verzonnen en die eerste twee weer niet.

Interviewer: Maar het gaat er niet om of het goed of fout is. Ik wil graag weten: jij legt dit bij nepnieuws neer en ik vraag aan jou: voor jou is nepnieuws dus gedeeltelijk verzonnen en dan zeg jij op een gegeven moment: het is moeilijk. Ik wil dat graag weten.

Wim Bosgoed: Snap ik. Ik twijfel nu aan het feit dat als je iets verzint dat natuurlijk wel gewoon waar kan zijn, maar je brengt het op een andere manier.

Interviewer: Als je iets verzint kan het waar zijn?

Wim Bosgoed: Je schrijft hier natuurlijk op een kinderachtige, mokkende manier; zo staat het hier. En daardoor denk ik: het is gewoon verzonnen. Maar je hebt het wel verzonnen, maar dat hoeft natuurlijk niet te betekenen dat het niet echt is. Want je zegt het misschien op een andere manier, maar eigenlijk is de kern ervan gewoon waar.

Interviewer: Dat zeg je inderdaad net zelf: er zit een kern van waarheid in.

Wim Bosgoed: Ja. Dat vind ik dan lastig. Nu denk ik dan: ik zie van die zelfverzonnen alinea's en dan denk ik gewoon: het is nep. Maar nu denk ik van: eigenlijk is dat artikel wel gewoon waar, de rest.

Interviewer: Maar dat heb je net gezegd, er zit een element van verzonnen in. En voor jou is dat al heel snel nepnieuws. En daarom ligt hij waarschijnlijk daar.
Wim Bosgoed: Maar nu twijfel ik toch of ik hem niet aan de andere kant had moeten leggen?

Interviewer: Dat maakt niet uit.

Wim Bosgoed: Hoe meer ik erover praat, hoe meer ik twijfel.

Interviewer: Ik heb gezegd, er is geen goed of fout. Maar als ik nu zeg: jij hebt hem bij bijna nepnieuws neergelegd en je zegt inderdaad: er zijn wat dingen verzonnen. Als ik nu tegen jou zeg: het is een satirisch bericht. Vind je dat lastig?

Wim Bosgoed: Ja, satire vind ik altijd lastig.

Interviewer: Beschrijf satire dan eens voor mij? Wat is voor jou satire? Een parodie heb je net aangegeven, dat is bijvoorbeeld De Speld, of dat hele overdreven opgeblazen.

Wim Bosgoed: Een parodie is voor mij wel echt nep.

Interviewer: Dat hebben we gezien ja, dat geef je aan.

Wim Bosgoed: Maar satire? Als ik aan satire denk is het misschien wel een echt nieuwsbericht, maar wat je dan op zo'n manier brengt: dit kan niet waar zijn. Nou ja, het kan niet waar zijn; het is wel waar natuurlijk. Je weet gewoon dat het verzonnen is. Om er de draak mee aan te steken.

Interviewer: Misschien is dat het principe, maar de draak ermee aansteken wil niet direct zeggen dat het nep is toch?

Wim Bosgoed: Nee, daar twijfel ik dus nu aan bij dit bericht.

Interviewer: De draak ermee aansteken is misschien dat er een soort humoristische ondertoon wordt verteld om een bepaald punt naar voren te halen. En dat is hier gewoon die vaccinatieplicht. Wat jij al aangeeft door de woorden "geitenwollen sokkendragende ouders".

Wim Bosgoed: Ja. Dat heb jij gewoon zo verzonnen en die alinea daaronder ook. Maar nu denk ik wel: dat verandert natuurlijk niks aan het feit dat de vaccinatieverplichting komt.

Interviewer: Dat kan echt zijn, maar je geeft zelf aan: er zit een bepaald element van nep voor mij in. Maar laten we maar naar de volgende gaan.

Wim Bosgoed: Ja, satire is gewoon ruk.

Interviewer: Satire is ruk. Maar je had hem ook nog niet helemaal beschreven?

Wim Bosgoed: Ja, ik vind het een beetje de draak ermee aan te steken. Maar dat het niks te maken heeft met echt of nep. Het is wel echt nieuws, maar het is op zo'n manier geschreven dat je echt denkt van: hmm.

Interviewer: Dat is wel interessant, want je zegt: satire heeft niks te maken met echt of nep, dus je verwacht het iets meer naar het midden dan lijkt mij?

Wim Bosgoed: Het is gewoon zo geschreven. Als het hele artikel zo geschreven zou zijn dat je echt denkt: dit slaat nergens op. En je weet dat dit gewoon niet op het nieuws zou komen of in de krant, als het op die manier wordt geschreven. Maar eigenlijk klopt de kern ervan wel.
Interviewer: Je zegt dan net zelf: het zou niet op het nieuws komen.

Wim Bosgoed: Ja, maar niet in deze vorm.

Interviewer: Maar die twee media die jij beschrijft, de krant en de tv, zijn voor jou dan de grootste betrouwbare bronnen. Lijkt mij?

Wim Bosgoed: Ja.

Interviewer: Dus als jij dit op het internet zou zien, ben je dan ook wantrouwend?

Wim Bosgoed: Wel als het in deze context is geschreven.

Interviewer: Alleen door de context?

Wim Bosgoed: Ja. Maar het heeft ook puur te maken met schrijfstijl. Hoe formeler iets geschreven is, hoe meer het voor mij als echt betrouwbaar overkomt.

Interviewer: Dan gaan we maar snel richting de andere: de FIFA en het WK wat naar de Islamitische Staat gaat. Die ligt dus niet bij 100% nep, maar bij de -2. Waarom ligt hij daar?

Wim Bosgoed: Sowieso, FIFA voor 2026 is volgens mij al veel te ver weg, zo ver gaat dat nooit. En er staan ook dingen in, waarbij ik echt denk: hmm. *leest het bericht* Dit is nep, overdreven.

Interviewer: Dus net zoals je al bij Rutte en Friesland had gezien? Dan zou het voor jou een soort parodie zijn? Echt nep dus?

Wim Bosgoed: Ja. Ik kon hem niet bij 100% nepnieuws leggen, want daar lagen er al twee.

Interviewer: Maar er is dus wel een aspect bij deze waardoor hij minder nep is dan de eerdere beschreven 100% nepberichten. Welk aspect zou dat zijn?

Wim Bosgoed: Dat de FIFA dit best zou kunnen doen. Want ik weet niet genoeg van voetbal.

Interviewer: Dus je weet niet teveel van het onderwerp en dat weegt voor jou best wel zwaar. Dan is het voor jou geen 100% nepnieuws?

Wim Bosgoed: Nou ja, ik was bij deze twee echt overtuigd dat het volledig nep is. Maar als ik deze dan lees dan denk ik: ik weet misschien net niet genoeg hiervan. Het zou best wel kunnen dat het WK daar naartoe gaat.

Interviewer: Zoals je zelf al aangeeft: omdat ik er niet genoeg over weet, is het voor mij geen 100% nep. Want dat komt overeen met je definitie van nepnieuws: als ik het heb gezien of gehoord, maar daar voldoet het niet aan, waardoor je aangeeft het niet te weten.

Wim Bosgoed: Maar misschien, als ik er drie bij volledig nepnieuws had kunnen leggen, had ik deze daar ook bij gelegd. Maar dat kon niet.

Interviewer: Behalve dat: er zit tussen deze twee (bij 100% nep) en deze een verschil, want je hebt een beslissing moeten maken.

Wim Bosgoed: Ja. Misschien net zoals ik zeg, omdat ik net niet genoeg weet over de organisatie van de FIFA.

Interviewer: Dat zeg je inderdaad net ook al.

Wim Bosgoed: Er zijn gewoon te veel factoren aanwezig, waardoor ik denk: dat is gewoon verzonnen. En daarom vind ik het nepnieuws.

Interviewer: Daarom ligt hij inderdaad bij -2, maar omdat je zelf al aangeeft dat je er niet genoeg over weet, wordt het geen 100% nepnieuws.

Wim Bosgoed: Ja.

Interviewer: Oké. Duidelijk. Dan gaan we naar de laatste van de -2, de belastingtarieven worden aangepast. Die is voor jou ook best wel nep. Waarom is dat dan?

Wim Bosgoed: We hebben altijd vier belastingschijven en dat de rijkere erop vooruitgaan en de armere worden de dupe. Dat is natuurlijk helemaal niet wat in een regeerakkoord staat. Want als het in een regeerakkoord staat dan gebeurt het toch ook? Dit is nog niet gebeurd, dus het is sowieso nep.

Interviewer: Oké, dus vanuit jouw eigen logische beredenering denk jij: dit kan niet.

Wim Bosgoed: Ja.

Interviewer: Nog andere woorden, quotes of aspecten die naar voren komen?

Wim Bosgoed: Het feit dat ik doodgegooid wordt met cijfers.

Interviewer: Als jij wordt doodgegooid met cijfers is het dan voor jou echter of nepper? Ben je dan eerder geneigd om het als nep of echt te ervaren?

Wim Bosgoed: In dit specifieke geval zou ik echt denken van nee. Maar dat komt door de context van het bericht.

Interviewer: Maar in het algemeen? Cijfers en data? Ben je dan eerder geneigd om het wel of niet te gaan geloven?

Wim Bosgoed: Over het algemeen om het wel te gaan geloven.

Interviewer: Is daar een reden voor?

Wim Bosgoed: Dat weet ik eigenlijk niet. Want cijfers en data zijn gewoon vaak gebaseerd op feiten of zo. Ik weet het niet precies.

Interviewer: Moeten ze dan van betrouwbare instituten komen, die cijfers?

Wim Bosgoed: Als het van het CBS komt, vind ik het wel een betrouwbare bron. Dus als er staat 'cijfers van het CBS' dan ben ik wel geneigd om het te gaan geloven.

Interviewer: Cijfers en data zijn dus voor jou feiten?

Wim Bosgoed: Ja, maar alleen als de bron erbij staat.

Interviewer: Daar kunnen we het straks over hebben. Dit is een gemanipuleerd bericht. Er zit een kern van waarheid in, namelijk de belastingschijven worden aangepast; we gaan van vier naar twee, maar de rest is verzonnen. Dan gaan we naar -1. Juncker en zijn invloed. Die ligt voor jou bij de -1. Het is dus minder nep dan de berichten die we net hebben bekeken.

Wim Bosgoed: Ik vind het nog steeds wel nepnieuws, want net zoals hier met het uniform rijbewijs wat 50 euro kost anders krijg je een boete van 160 euro.

Interviewer: Dat valt buiten jouw logische beredenering?

Wim Bosgoed: Ja. Dat is voor mij gewoon echt fake. Er staan ook wel dingen in die waar zijn, weet je. De EU moet een vuist slaan tegen het oosten en zo. Dat is natuurlijk gewoon zo. Maar ik denk dat er aspecten van nep inzitten. Zoals de derde alinea. Daardoor klinkt het voor mij echt gewoon nep.

Interviewer: Dat valt dus inderdaad buiten jouw logische beredenering, maar de rest is dus wel echt?

Wim Bosgoed: Bij de rest denk ik wel: ja, wel echt.

Interviewer: Dus daarom ligt hij ook bij de -1 in plaats van bij de -2?

Wim Bosgoed: Ja, omdat ik denk: er zit wel nepnieuws in, maar de rest is wel oké.

Interviewer: Duidelijk. Dit is een gefabriceerd bericht, 100% nep. De volgende: "Trump vindt samenzweren geen misdaad". Die ligt dus ook bij de -1?

Wim Bosgoed: Ja, dit vond ik ook wel dusdanig nep. Er staan wel dingen in die wel kloppen die ik ook wel heb meegekregen op het nieuws. Zoals die Mueller en dat onderzoek en die heksenjacht en dat soort dingen. Ik moet dit nog even doorlezen hoor. *leest het bericht door* Ja, bij die eerste twee alinea's denk ik: dat klopt. Die derde, die tweet van Trump: "samenzweren is geen misdaad, maar dat maakt niet uit want er was geen samenzwering - behalve door Crooked Hillary en de democraten!".

Hier staat ook: "van eerst nog meerdere malen hoog en laag schreeuwen dat er geen samenzwering is". Ja, dat vind ik ook een gekke formulering.

Interviewer: Waarom vind je dat dan een gekke formulering?

Wim Bosgoed: Gewoon. "Meerdere malen hoog en laag schreeuwen". Dat is niet iets wat echt zo in het nieuws beschreven zou zijn.

Interviewer: Want? Is dat omdat het nieuws voor jou objectief moet zijn?

Wim Bosgoed: Ja.

Interviewer: En dan is dit heel erg met een mening?

Wim Bosgoed: Ja, bijvoorbeeld. Maar ik vind het ook een rare zin voor een nieuwsbericht. Het klinkt heel informeel vind ik.

Interviewer: Oké, het klinkt heel informeel. Is het ook omdat er een mening inzit? Of is het alleen dat informele gedeelte?
Wim Bosgoed: "Meerdere malen hoog en laag schreeuwen". Het is meer dat ik het informeel vind. Want het klinkt meer als een soort gezegde, zeg maar.

Interviewer: En als iets formeel taalgebruik bevat, vind je iets dan echter?

Wim Bosgoed: Dan ben ik meer geneigd om het te geloven.

Interviewer: En bij informeel denk jij: dit past niet in het straatje van echt.

Wim Bosgoed: Ja.

Interviewer: Oké.

Wim Bosgoed: Dit zou voor mij wel echt nieuws kunnen zijn. Maar door die derde alinea vind ik het wel wat nep; een aspect nep erin zeg maar. Maar de rest klopt wel in mijn optiek.

Interviewer: Dit is een satirisch bericht.

Wim Bosgoed: Krijgen we weer dat kut satire.

Interviewer: Nou ja, de draak ermee steken.

Wim Bosgoed: Is satire dan nep?

Interviewer: Dat ben ik dus aan het onderzoeken.

Wim Bosgoed: Dat vind ik dus lastig, want ik denk: er staan hier zoveel dingen waarvan ik denk het is gebaseerd op iets wat echt is gebeurd.

Interviewer: Maar voor de één is satire nepnieuws en voor de ander niet. Dat ben ik aan het onderzoeken. Ik ben voornamelijk aan het onderzoeken: wat vind iemand nepnieuws. En jij hebt nu al redelijk duidelijk aangegeven wat jij nep vindt, want dat zeg je namelijk net zelf ook al. En zo meteen kijken we natuurlijk wat jij echt vindt. Komen we bij de laatste van het neppe en dat is de VVD en het opspraaksyndroom.

Wim Bosgoed: Alleen dat woord al. Opspraaksyndroom.

Interviewer: Dat is voor jou een informeel woord lijkt mij?

Wim Bosgoed: Ja, ik vind het echt een nepwoord.

Interviewer: Een nepwoord. En daarom ligt hij ook bij het neppe, maar hij ligt niet helemaal bij 100% nep.

Wim Bosgoed: Nee, omdat er weer dingen instaan die gebaseerd zijn op dingen die echt gebeurd zijn. Zoals die *failed state*, Suriname, Blok en dat soort dingen; dat is gewoon gebeurd. Maar hier staat dan ook: "het begint bijna een goedlopende combinatie te worden, zoals een boterham met pindakaas en hagelslag." Dat vind ik weer een té informele zin voor een echt nieuwsbericht. Dat is wat ik net ook zei bij dat hoog en laag schreeuwen van Trump.

Zoals een boterham met hagelslag en pindakaas. Voor mij is dat echt nep.

Interviewer: Voor jou is het dus het taalgebruik?

Wim Bosgoed: Het taalgebruik ja. Formuleringen van zinnen, woordkeuzes.

Interviewer: Dat is voor jou echt de boosdoener?

Wim Bosgoed: Ja. Want als ik dit al in de eerste zin van het bericht lees, denk ik: dit moet een soort gemanipuleerd nepbericht zijn. Want er zit wel een kern van waarheid in.

Interviewer: Duidelijk. Het is een satirisch bericht. Dan gaan we naar het midden. Situatie in Belgische gevangenissen die heb je in het midden neergelegd. Je geeft net al zelf aan dat je niet genoeg over het onderwerp weet en daarom wil je hem niet aan beide kanten leggen.

Wim Bosgoed: Ja, maar ik was ook meer overtuigd van de rest dan van deze. Dat je keuzes elimineert en iets overhoudt; op zo'n manier komt deze iets meer in het midden terecht. Maar ik denk ook van: "onmenselijk" en "mensonterend". Twee personen in een ruimte van drie bij twee, temperaturen boven de dertig graden, schimmel op de muren.

Eigenlijk vind ik dit een beetje nepnieuws. Ik kan mij niet voorstellen dat het er zo aan toe gaat in gevangenissen.

Interviewer: En waarom kan jij je niet voorstellen dat het er zo aan toegaat?

Wim Bosgoed: Ik snap wel dat het geen luxe hotel is of zo, maar ik denk wel dat het gewoon normaal is.

Interviewer: Dus vanuit jouw beeld, wat jij hebt van een gevangenis, kan dit zich niet afspelen?

Wim Bosgoed: Ik vind dit té extreem slecht. Hier staat ook: de toestand in Belgische gevangenissen. Dus in heel België zijn dit omstandigheden?

Interviewer: Dat is natuurlijk wel iets wat jij zelf groter maakt in je eigen perceptie.

Wim Bosgoed: Ja, oké.

Interviewer: Dit is één gevangenis en jij denkt aan meerdere gevangenissen.

Wim Bosgoed: Er staat: Belgische gevangenissen staan bekend om hun vele problemen. Dan denk ik: dat is dan niet één of twee gevangenissen die gewoon in een oud pand zijn en daar schimmel aanwezig is; dan zou ik het nog enigszins begrijpen.

Interviewer: Dus er mist een gedeelte informatie voor jou?

Wim Bosgoed: Ja.

Interviewer: Bijvoorbeeld: welke gevangenissen nog meer?

Wim Bosgoed: Ja. En hier staat ook: "in een kritisch rapport van de Raad van Europa uit 2017 staat dat de grondrechten van gevangenen onder druk staat en dat dit vaker voorkomt als er stakingen plaatsvinden." Nou ja, dat vind ik wel een betrouwbaar feit. Maar dat is voor mij niet genoeg om het als echt te bestempelen.

Interviewer: En ook, zoals je net zegt vanuit jouw beeld wat jij van de Belgische gevangenissen hebt, kan dit niet?

Wim Bosgoed: Ja.

Interviewer: Duidelijk. Dit is een 100% echt nieuwsbericht.

Wim Bosgoed: Nee. Houd op.

Interviewer: Dat maakt niet uit. En je geeft zelf al aan: je hebt er een beeld van. En het maakt ook niet uit of het goed of fout is. We gaan naar de volgende: de paus en het Vaticaan.

Wim Bosgoed: Die was over van net.

Interviewer: Waar lag hij dan eerst?

Wim Bosgoed: Hij lag eerst bij echt nieuws.

Interviewer: Waarom heb je hem dan verplaatst naar het midden?

Wim Bosgoed: Omdat ik hier toch misschien niet zeker van was. Het is ook vaak in het nieuws, het misbruik in de kerk en zo. Ik weet ook dat die paus dat laatst allemaal heeft toegegeven en erkend. Dan ben ik al geneigd, als ik het lees om het als echt te bestempelen, want het gaat gewoon over een actueel onderwerp. En hier staat ook in: "Vaticaan wist al langer van seksueel misbruik". Ja, dat klopt allemaal wel.

Maar dan denk ik hier: "na zijn benoeming tot paus in 2013 eerdere sancties ongedaan heeft gemaakt". Dan denk ik: kan dat wel? Weet ik veel. Dus het is ook iets waaraan ik twijfel. Bepaalde aspecten.

Interviewer: Er zitten weer aspecten in waar jij niet genoeg over weet?

Wim Bosgoed: Precies.

Interviewer: Misschien een beetje: kan wel, kan niet? En daardoor ligt hij niet bij echt en niet bij nep?

Wim Bosgoed: Ja. Dat is het eigenlijk wel.

Interviewer: Duidelijk.

Wim Bosgoed: Maar voor mij is het toch wel een echt nieuwsbericht.

Interviewer: En toch twijfel je veel.

Wim Bosgoed: Ja, omdat ik de rest al had verdeeld.

Interviewer: De twijfel is voor jou dan wel de grootste factor, waardoor jij hem in het midden legt. En waarschijnlijk zijn de berichten die wij zo gaan bekijken, die bij echt nieuws, echter voor jou dan deze.

Wim Bosgoed: Lastig hoor.

Interviewer: Maakt niet uit. Dit is een gemanipuleerd bericht. Er zit een kern van waarheid in. Dan gaan we naar de NPR en Clinton.

Wim Bosgoed: Dat Amerikaans stemsysteem is voor mij echt lastig. Ik weet hoe het zit met die verschillende staten en al die stemmannen, maar hier staat dan: als je inschrijft in meerdere staten dan kan je vaker stemmen. Ik weet dat gewoon niet zo heel goed. Ik geloof best dat er veel onwettige stemmers zijn. En hier staat ook iets in met dat immigratiebeleid en dat zou ook best wel waar kunnen zijn.

Maar of dat nu ook het populair zijn van Clinton verklaart?

Interviewer: Je zegt heel veel: het zou, het zou. Je hebt dus nog best wel wat twijfel?

Wim Bosgoed: Ja, ik weet hier gewoon niet genoeg van af.

Interviewer: Je twijfelt, je weet niet of het wel of niet zo is. En daardoor ligt hij dus in het midden?

Wim Bosgoed: Ja. Er zijn dingen die waar kunnen zijn, maar er zijn ook dingen dat ik denk: dit kan niet.

Interviewer: Daardoor valt hij dus voor jou niet in het echt of in het nep?

Wim Bosgoed: Ja. Daarom leg ik hem in het midden neer.

Interviewer: Duidelijke taal. Dit is een 100% nepnieuwsbericht. De volgende: meisje (15) verkracht.

Wim Bosgoed: Meisje verkracht door asielzoeker. Dit was ook weer zo'n verhaal dat ik denk: ik heb hier wel geluiden over gehoord in het nieuws, hetzij krant of tv, een tijdje geleden in ieder geval. Maar er staan ook wel dingen in dat ik denk: hmm. Hier deze zin: "verbreekt voor het eerst haar stilzwijgen na de "gitzwarte periode die ze heeft doorstaan".

Daar komt weer dat informele taalgebruik dat ik denk: dit zou nooit zo in de krant staan.

Interviewer: Want?

Wim Bosgoed: Dat heeft vaker een formeler taalgebruik.

Interviewer: Maar een quote hoeft toch niet formeel te zijn?

Wim Bosgoed: Klopt. Maar een quote kan wel als iemand dat zegt, zeg maar. Maar hier staat het gewoon midden in de zin.

Interviewer: Dat is haar quote dus?

Wim Bosgoed: Dat wel, maar ik vind het op zo'n manier erin staan dat ik denk: dat vind ik gek. Want dit had ook als niet quote erin kunnen staan.

Interviewer: Is dat ook de reden dat je hem in het midden hebt gelegd? Door het taalgebruik?

Wim Bosgoed: Daardoor denk ik: hmm.

Interviewer: En je zegt net: je hebt er wel iets over gehoord?

Wim Bosgoed: Nou ja, volgens mij is dit wel een keer gebeurd met die problemen en die asielzoekers en dat iemand is verkracht. Daar staat mij wel iets van bij dat ik het heb meegekregen. Er staan ook gewoon sommige dingen die ik niet geloof. Dat haar moeder huiverig is voor elke man die dichtbij komt en dat hij haar probeerde te verdrinken. Dat geloof ik niet of zo.

Interviewer: Waarom geloof je dat niet?

Wim Bosgoed: Ja, dat vind ik té extreem of zo.

Interviewer: Wat bedoel je met té extreem? Te extreem voor haar of extreem weergegeven?

Wim Bosgoed: Beide wel.

Interviewer: En daardoor ligt hij in het midden?

Wim Bosgoed: Ja. Ik weet dat ik ergens iets over asielzoekers heb gehoord en dat er zoiets is gebeurd, maar ik weet niet per se of dat dit verhaal is. En daardoor ligt hij in het midden.

Interviewer: Duidelijk. Dit is een 100% nepnieuwsbericht.

Wim Bosgoed: Ja, net zoals ik zei: het is niet raar dat zoiets gebeurd natuurlijk.

Interviewer: Het kan ja, maar ik probeer in te spelen op het gevoel over asielzoekers. En de één vindt het wel echt, de ander niet. We gaan naar de +1, Wilders en Pechtold. Waarom ligt hij daar?

Wim Bosgoed: Net wat ik zeg: omdat ik dit volgens mij heb meegekregen in het nieuws wel dat dit echt gebeurd is. En ik denk die uitspraken: "geen benul van financiële zaken" en "loophondje van multinational". Dat zijn wel dingen die Geert Wilders zou zeggen, dus op die manier vind ik het wel echt nieuws. Net zoals die laatste uitspraak die minder-minder, dat is ook gebeurd. Maar ik heb hem niet hoger gelegd.

Interviewer: Je twijfelt?

Wim Bosgoed: Ja, maar als ik dit zo lees kan ik niet echt benoemen wat dat dan is.

Interviewer: Misschien het taalgebruik, wat je net ook aangeeft?

Wim Bosgoed: Weet ik niet. Ik vind het op zich wel een formeel geschreven bericht. Het enige informele taalgebruik zijn de quotes van Geert Wilders. "Een domme gans die geen benul heeft van financiële zaken", maar dat vind ik wel bij Geert Wilders passen.

Interviewer: Waarschijnlijk komt het beeld wat jij hebt van Geert Wilders wel overeen met wat je leest?

Wim Bosgoed: Ja, dat matcht wel met wat ik hier lees.

Interviewer: Maar er is toch iets voor jou wat niet helemaal echt is?

Wim Bosgoed: Maar als ik het nog een keer lees, denk ik dat hij ook wel bij 100% echt had kunnen liggen.

Interviewer: Maar daar ligt hij niet. Er is wel iets waardoor hij niet hogerop ligt? Laten we zo even kijken naar Wilders, dan gaan we eerst even rustig verder met "Rutte prijst Trump voor zijn visie".

Wim Bosgoed: Dit vind ik toch wel wat meer nepper. Het feit dat Rutte vol lof over Trump praat. Dat vind ik al ongeloofwaardig. Dat klopt niet, is niet gebeurd. Maar er staan ook wel dingen in waarvan ik denk: ja. Zoals die boycot en die tulpen en volgens mij hebben ze inderdaad ook wel een gesprek gehad. En pijnpunten en hoe onze relatie is. Vooral die laatste alinea: "vind de boodschap van de VS vervelend, maar snapt Trump. Het is inderdaad vervelend, blablabla. Maar Trump is een uitgekiende onderhandelaar en zijn aanpak via de heffingen toont dit aan".

Dan denk ik: dat vind ik een beetje een nepaspect.

Interviewer: Er zitten dus elementen van echt voor jou in, maar ook nep?

Wim Bosgoed: Het is niet helemaal echt nee. Ik denk niet dat Rutte zich op zo'n manier zou uitspreken over Trump en "Trump is een uitgekiende onderhandelaar" en praat vol lof over hem. Dat maakt het voor mij: dat is een beetje ongeloofwaardig.

Interviewer: Het is een gemanipuleerd bericht. Er zit een kern van waarheid in, maar de meeste gedeeltes zijn aangepast, nep. Dan gaan we naar de laatste, overheid beheerst onderzoeksresultaten. Die is voor jou ook redelijk richting het echte.

Wim Bosgoed: Ja. Eigenlijk weet ik ook niet zo veel en goed over dit onderwerp en hoe dat gaat; onderzoekers die dingen publiceren en zo. Maar dat neppe aspect. Hoezo komt er echt zo'n censuur vanuit de overheid. Geen censuur, maar dat ze alles inspecteren en bepalen of het wel of niet geplaatst mag worden? Dat klinkt echt als een dictatuur of zo. Ik heb hier een mooi wetenschappelijk onderwerp geschreven en dat wordt dan gepubliceerd, maar hoezo wordt dan door de overheid uitgesteld?

Interviewer: Dus bij dat gedeelte, dat jij een beeld hebt van iemand of iets en, past niet met wat jij hier leest?

Wim Bosgoed: Ja. Want er staat hier dan: hij heeft dan zo'n stuk grond met ganzen ontdekt en plaatst dit in zijn rapport, maar een hoge ambtenaar eist dan dat de passage verwijderd zou worden. Volgens mij werkt dat toch niet zo met wetenschappelijke artikelen?

Interviewer: Misschien wel, misschien niet. Maar jij zegt net: er zitten elementen in, maar het beeld wat ik van de overheid hebt, past hier niet bij.

Wim Bosgoed: Nee, klopt. En wat hier ook staat, dat informele: Diederik Stapel-achtige praktijken. Dat vind ik een informele nepbeschrijving.

Interviewer: Dus taalgebruik is voor jou ook heel belangrijk?

Wim Bosgoed: Ja. Dat zou nooit op zo'n manier worden beschreven. Diederik Stapel-achtige praktijken. Zoiets zou een Koninklijke Nederlandse Akademie voor Wetenschappen nooit gebruiken, zo'n beredenering. En daarom kan het grotendeels echt zijn, maar door dat soort dingen is het niet helemaal echt.
Interviewer: Duidelijk. Het is een gemanipuleerd bericht, maar een gedeelte is aangepast. Dan gaan we naar de bijna 100% echt, de +2. Blok en Suriname. Daar heb je in het begin al wat over gezegd inderdaad, over dan bijvoorbeeld dat de rest wel past, maar de laatste quote van hem, dat die niet past.

Wim Bosgoed: Ja.

Interviewer: Want toen zei je al: dat iemand dat zegt is heel bijzonder.

Wim Bosgoed: Maar als ik dit zo lees in het begin dan denk ik: klopt, klopt. Met die uitspraak ook. Maar met dat genetisch bepaald en dat diep in onze genen denk ik: ik heb het idee dat dat een beetje verzonnen is.

Interviewer: En door die laatste quote plaats jij hem niet helemaal bij echt?

Wim Bosgoed: Ja.

Interviewer: Oké. We hadden het er inderdaad al over gehad, dus het lijkt me wel duidelijk. Dit is een 100% echt nieuwsbericht. Die quote is ook van hem.

Wim Bosgoed: Maar daar twijfelde ik dus aan.

Interviewer: Dat kan, dat maakt ook niet. Er is geen goed of fout. Dan gaan we naar het bindend studieadvies, wat jij als student wel kent.

Wim Bosgoed: Maar niet mee te maken heb gehad.

Interviewer: Duidelijk. Maar je weet hier dus wel iets van?

Wim Bosgoed: Ja, natuurlijk. En ik weet ook dat ze inderdaad die norm van 60 punten willen verruimen, dus op die manier vind ik het wel een echt bericht. Omdat de dingen die ik lees; volgens mij klopt dat gewoon. Vanuit mijn eigen logische beredenering dan, vanuit mijn perceptie klopt dit gewoon.

Ik heb er ook weleens in de media dingen over gehoord, dus dan denk ik: dat klopt allemaal. Maar ik las weer iets. Die laatste zin: "zeven jaar lang wil aanmodderen op een studie filosofie en die met hakken over de sloot net haalt, om zich vervolgens moed in te spreken voor een master". Dan denk ik echt zo van: hmm.

Interviewer: Dus net zoals bij Blok, er zit één aspect en dat is het taalgebruik, waardoor jij denkt: dit is niet 100% echt.

Wim Bosgoed: Nee, ik denk dat als het bericht zo was *bedekt de laatste alinea* dan had hij wel volledig echt kunnen zijn. Dat laatste stuk is gewoon verzonnen door iemand, dat is er gewoon bijgemaakt.

Interviewer: Oké. En daarom is het voor jou net geen 100% echt nieuws?

Wim Bosgoed: Ja.

Interviewer: Duidelijk.

Wim Bosgoed: Een gemanipuleerd bericht.

Interviewer: Het is een satirisch bericht. Dan gaan we naar de laatste van de +2, de taalkundigen.

Wim Bosgoed: Volgens mij klopt dit ook allemaal wel.

Interviewer: Maar hij ligt niet bij 100% echt?

Wim Bosgoed: Er is weer iets; dat taalgebruik. Je wordt echt doodgegooid met die dure, luxe woorden ineens. En dat past niet bij het bericht. Dat legt het er net iets teveel boven op of zo. Want ik denk wel van: taalkundigen luiden noodklok over toename buitenlandse woorden. Ja, daar heb ik allemaal iets over meegekregen, dat is ook zo.

Maar dan denk ik met dat fingerspitzengefühl en zo, dat klopt allemaal. Maar hoe verder je in het bericht gaat, hoe belachelijker het wordt eigenlijk. Misschien had ik dit wel iets meer bij het satire kunnen leggen.

Interviewer: Maar je zegt net zelf: er zit voor mij een element van waarheid in en daardoor herken ik het, maar door dat taalgebruik ligt hij niet bij 100% echt.

Wim Bosgoed: Nee, klopt.

Interviewer: En je zegt net zelf al: het wordt een beetje belachelijk. Dit is inderdaad over de top. Het is ook een parodie.

Wim Bosgoed: Dacht het al. Het onderwerp zelf was voor mij echt genoeg.

Interviewer: We gaan naar de laatste twee. Te beginnen bij de storm en dat die twee levens eist. Dit is voor jou 100% echt?

Wim Bosgoed: Volgens mij heb ik dit ook zo gelezen in de krant en in het nieuws. Volgens mij is dit nog niet zo eens heel lang geleden gebeurd, dus ik lees hier ook niet echt iets in: er zit iets van nep in. Qua taalgebruik is het gewoon allemaal netjes en veel herkenningspunten voor mijzelf die ik uit het nieuws heb gehaald. Code rood, treinverkeer, boom op auto. Ja, ik zie die beelden ook voor mij.

Interviewer: Dus als jij iets leest en jij kan je daar een voorstelling van maken, is het voor jou echt?

Wim Bosgoed: Ja. Dit is ook gewoon echt gebeurd. Westerstorm. Ik zie hier ook geen gekke woorden instaan of zo.

Interviewer: Hij is 100% echt. En de laatste is de Facebookgebruikers.

Wim Bosgoed: Ik heb dit voornamelijk bij 100% echt gelegd door het taalgebruik. Omdat ik hier toevallig laatst ook iets over heb gelezen, met al die data en zo. Het gebruik van socialee media om het stemgedrag te beïnvloeden; het is wel zo'n hype en zo. Net zoals ik zei: ik zie hier geen rare quotes in, of informeel taalgebruik. Facebook wist al langer van het lek en het is al langer bekend dat er persoonlijke data gelekt wordt. Dus daardoor is het voor mij gewoon 100% echt.

Interviewer: Het is ook 100% echt.

Wim Bosgoed: Maar dit haal ik dus puur naar voren door de schrijfstijl en zo. Dat ik denk: dit is vaag.

Interviewer: Maar om terug te komen op de laatste die we nog moeten behandelen, die Wilders. Daar zeg jij: dit vind ik een hele lastige.

Wim Bosgoed: Misschien zijn het dan toch, onbewust, die quotes.

Interviewer: Je zegt het net zelf: het taalgebruik is voor jou heel erg leidend. Misschien dat je dan onbewust dit zo hebt geplaatst.

Wim Bosgoed: Ja. Maar die quotes passen wel bij Wilders. Wat dat betreft is het voor mij toch wel echt. Misschien dat er iets te veel van die quotes instaan. Hier een quote, hier weer een quote. Dan

denk ik: al die namen van die politieke partijen. Zo onderlegd in de politiek ben ik ook weer niet, dus als je die namen al verandert dan zou het voor mij hetzelfde kunnen zijn.

Maar over het algemeen vind ik het wel echt, want ik weet wel dat dit gebeurd is. Maar dan toch weer twijfel. Ik vind het nog steeds lastig. Maar in vergelijking met de rest, als jij nu zegt: dit is 100% echt dan geloof ik het ook.

Dit is dan meer op gevoel.

Interviewer: Dat kan, maar dat heb je al aangegeven bij andere berichten. Jouw gevoel, jouw belevenis.

Wim Bosgoed: Ja, maar het gekke is met die definitie van nepnieuws van mijzelf, valt dit wel binnen hoe ik het zie; mijn logische beredenering en zo. Ik heb hier ook wel dingen over meegekregen in het nieuws. Dus daardoor valt het voor mij al binnen het kader echt nieuws. Maar waarom die andere berichten dan echter waren?

Interviewer: Dat geef je zelf al een beetje aan: misschien toch de quotes, misschien te veel quotes. Je weet niet alles van politiek. Je bent al een beetje wantrouwend op dat moment.

Wim Bosgoed: Maar bij deze heb ik het wel moeilijk.

Interviewer: Als ik het vertel wat het is dan?

Wim Bosgoed: Denk niet dat dat wat uitmaakt. Als ik hem opnieuw mocht indelen had ik hem wat hoger gelegd *iets meer bij echt nieuws*.

Interviewer: Maar dat weet je niet, want die andere berichten heb je ook al neergelegd en duidelijk aangegeven waarom die daar liggen. Dit is een 100% nepnieuwsbericht. De quotes zijn allemaal in de taal van Wilders.

Wim Bosgoed: Dat is hem dan ook een beetje ja. Het past wel in het straatje van Wilders.

Interviewer: Klopt. Maar dat zijn dus de berichten en jij hebt mij een definitie van nepnieuws gegeven, maar als ik aan jou vraag: wat is dan echt nieuws? Is dat dan het tegenovergestelde van nepnieuws? Dat zei je net al een beetje: als het past in mijn logische beredenering, met het nieuws wat ik hoor en lees; als het daarin past dan valt het in de categorie echt nieuws.

Voor jou is nepnieuws gewoon totaal andersom van echt nieuws?

Wim Bosgoed: Ja.

Interviewer: Dus echt nieuws is voor jou: mijn logische beredenering met het nieuws wat ik hoor en lees en de perceptie die jij hebt van mensen.

Wim Bosgoed: Ja. En ook de schrijfstijl van het bericht.

Interviewer: Het taalgebruik dus?

Wim Bosgoed: Ja. Ja. Dat is voor mij wel een onderscheidend iets.

Interviewer: Dus formeel taalgebruik?

Wim Bosgoed: Ja. Daarom zeg ik ook: daarom twijfel ik ook bij deze, van Wilders, want de schrijfstijl is wel heel formeel.

Interviewer: Behalve taalgebruik, als er bijvoorbeeld een mening in een artikel zit; het is in plaats van objectief een subjectief bericht. Is het dan nepper of echter?

Wim Bosgoed: Dat hoeft voor mij niet per se te betekenen dat het nep is.

Interviewer: Oké.

Wim Bosgoed: Nee, dat is gewoon de mening van de schrijver natuurlijk.

Interviewer: Maar als zij jou proberen te overtuigen dan met op dat moment een verzonnen quote of iets anders?

Wim Bosgoed: Ik weet het niet.

Interviewer: Maar de bron. Vind je die belangrijk voor een bericht?

Wim Bosgoed: Ja. Heel belangrijk. Wel als er wordt gequoteerd wordt uit die bron.

Interviewer: Maar niet alleen uit één bron, maar zoals je net ook al aangeeft dat de krant een betrouwbaar medium is en de tv ook, maar iets als Shownieuws vind je dan weer minder. Dus bepaalde bronnen zijn voor jou belangrijk.

Wim Bosgoed: Ja, maar net zoals bij Wilders. Als die quotes niet van Wilders waren geweest, dan had ik hem direct als nepnieuws bestempelt.

Interviewer: Maar dat is omdat jij dus een beeld hebt van Wilders en of die quote bij hem past toch?

Wim Bosgoed: Ja. En als Rutte dit had gedaan dan had ik meteen gedacht: hartstikke nep. En dat maakt het voor mij ook wel echt.

Interviewer: Iets anders. Jouw mediagebruik. Waar haal jij jouw nieuws vandaan?

Wim Bosgoed: Krant af en toe. RTL Nieuws kijk ik altijd. TV. Internet, sociale media.

Interviewer: Facebook dus ook?

Wim Bosgoed: Ja, maar vind Facebook niet echt een heel betrouwbaar iets.

Interviewer: Want?

Wim Bosgoed: Iedereen kan er maar opzetten wat hij wilt. Het is een soort Wikipedia. Maar op socialee media staan soms ook wel echte berichten, zoals op Facebook; RTL Nieuws, NOS en zo.

Interviewer: Maar terugkomend op dat taalgebruik. Als er in zo'n bericht spelfouten staan, heeft dan een effect op jouw visie hoe jij het bericht zou plaatsen? Bij echt of nep?

Wim Bosgoed: Ja. Hoe meer fouten erin staan, hoe sneller ik geneigd ben het als nep te bestempelen.

Interviewer: Want jij hebt zoiets van: het moet gewoon kloppen?

Wim Bosgoed: Ja.

Interviewer: Maar één spelfoutje? Een -d of een -t verkeerd?

Wim Bosgoed: Dat maakt niet uit

Interviewer: Het gaat echt om andere fouten?

Wim Bosgoed: Ja. Als er woorden verkeerd staan of komma's staan achterlijk.

Interviewer: Ik heb het ook met mensen gehad over invalshoeken en dat zij soms zeggen: dit is maar één invalshoek, maar ik wil het algemene plaatje zien. Heb jij dat ook weleens? Dit is wel echt maar één kant van het verhaal?

Wim Bosgoed: Ja, dat heb ik soms weleens ja.

Interviewer: Maar vaak?

Wim Bosgoed: Volgens mij heb ik dat heel vaak.

Interviewer: Zou dat een effect hebben op het definiëren van nepnieuws? Denk jij?

Wim Bosgoed: Ik zou misschien wel kritischer zijn, maar het hoeft niet per se te zijn dat als er maar één kant van het verhaal wordt belicht dat het nepnieuws hoeft te zijn.

Respondent 7 – Lesley Stramrood (Interview op 10-10-2018)

Interviewer: We beginnen bij het begin: wat is voor jou nepnieuws?

Lesley Stramrood: Nieuws wat over de top gaat of van twee partijen één kant op gaat.

Interviewer: Dus nieuws wat over de top gaat. En wat is dan over de top zeg maar? Is dat dan vanuit jouw persoonlijke visie dat het over de top gaat?

Lesley Stramrood: Ja. Dat er uitspraken worden gedaan die in mijn perspectief onlogisch lijken te zijn.

Interviewer: Dus vanuit jouw logische beredenering heb jij zoiets: dit kan helemaal niet, dus dit is nepnieuws?
Lesley Stramrood: Ja.

Interviewer: Of die twee partijen en dat het dan één kant op gaat? Is het allebei die aspecten of slechts één? Een gekleurd bericht met een mening bijvoorbeeld?

Lesley Stramrood: Ja, het is één van de twee aspecten.

Interviewer: Als iemand jou probeert te overtuigen of misschien te misleiden, is het dan voor jou ook nepnieuws?

Lesley Stramrood: Dan zie ik het niet als een nieuwsbericht.

Interviewer: Duidelijk. Laten we eens kijken. Nepnieuws, 100% en we beginnen bij FIFA en het WK. Waarom is dat voor jou 100% nepnieuws? Is het zeg maar omdat je net aangeeft dat het over de top gaat?

Lesley Stramrood: Ja. Het stukje met de Islamitische Staat, mannen en vrouwen gescheiden; "waarschijnlijk zullen mijn troepen na afloop van het WK de bouwers straffen en daarna de bouwsels opblazen". Dat zijn uitspraken, het ligt tegen de komiek aan. En het gaat over de top.

Interviewer: Dus het gaat over de top en er zit een komische noot in. Daardoor is het voor jou nepnieuws?

Lesley Stramrood: Ja.

Interviewer: Oké, duidelijk. Dit is inderdaad een parodie à la De Speld. De tweede is Rutte en dat hij belooft dat Nederlanders zullen worden genaaid. Waarom is dit voor jou dan ook 100% nepnieuws?

Lesley Stramrood: De tekstopmaak. Het feit dat erin wordt gezet dat we genaaid worden. Ja, het is de opbouw van sommige zinnen.

Interviewer: En wat bedoel je met de opbouw?

Lesley Stramrood: Niet zozeer de opbouw, maar de zinnen zelf. Dat er vele miljoenen voor verdere ontwikkeling van de stoomtrein, dat soort uitspraken. Over zaken als defensie, ouderenzorg of meer geld voor ontwikkelingssamenwerking. Het schijnt ook weer naar een satire toe te gaan.

Interviewer: Het is voor jou dus dat over de top?

Lesley Stramrood: Ja.

Interviewer: En daardoor heb je zoiets van: dit klopt niet, dit is voor mij nep?

Lesley Stramrood: Ja.

Interviewer: Duidelijk. Dit is ook een parodie, dus dat valt in hetzelfde straatje van de Islamitische Staat. Dan gaan we naar de -2, dus net niet 100% echt voor jou. Taalkundigen en hun noodklok. Waarom ligt die bij -2?

Lesley Stramrood: Omdat het artikel wel echt overkomt, maar het feit dat ze een hoop Franse woorden, Duitse woorden, woorden die voor mij niet lijken te bestaan gebruiken, heb ik zoiets van: het zou best wel een echt kopje kunnen zijn, maar de verdere opbouw van het artikel lijkt mij niet helemaal accuraat.

Interviewer: Zou je dit bericht dan volgens hetzelfde principe hier neerleggen als de andere twee? Dat humor bijvoorbeeld een grote rol speelt?

Lesley Stramrood: Ja. Ja. Ze nemen een beetje de loop in het artikel met de kop.

Interviewer: Dus de kop is er eigenlijk alleen maar om aandacht te trekken?

Lesley Stramrood: Nou, ik heb het gevoel dat de kop wel de waarheid vertelt en dat in de loop van het bericht de satire erin komt en een loopje met je neemt.

Interviewer: Duidelijk. Dit is ook een parodie. Juncker en zijn invloed en Europa, die heb je ook bij wat nepper neergelegd. Want?

Lesley Stramrood: Omdat het lijkt dat het hier gaat om de versteviging van Europa, tegen het terrorisme. Maar dan worden er dingen benoemd als een uniform rijbewijs die je in heel Europa bij je moet dragen dat 50 euro gaat kosten en een boete van 160 euro. Dat er allemaal weer prijzen worden genoemd als feiten als het ware, wat niet geheel echt overkomt.

Interviewer: Bij jou dus niet?

Lesley Stramrood: Bij mij ja.

Interviewer: En waarom komt dat bij jou dan niet in zijn geheel over als echt? Is het het taalgebruik of een ander principe?

Lesley Stramrood: Het is het feit dat er té veel gedragen wordt op één eenheid voor de Europese Unie en dat komt een beetje raar over, aangezien we allemaal ons individuele leger en politie hebben.

Interviewer: En omdat jij dus dat beeld hebt daarvan...?

Lesley Stramrood: Ja, komt het voor mij over als niet echt nieuws.

Interviewer: Maar als er dan wel een principe is om een Europees leger te maken om te strijden tegen bijvoorbeeld Amerika, Rusland en China; dat geloof je dus allemaal niet? Omdat jij een bepaald beeld hebt?

Lesley Stramrood: Ja. En een vuist maken tegenover die landen, met die landen hebben we nu ook afspraken over handel en dat soort dingen. Waardoor het heel raar zou zijn als je je daarvan distantieert of juist provoceert. En het is heel raar dat dit in het bericht zo overkomt.

Interviewer: En het beeld wat jij erbij hebt klopt dan niet?

Lesley Stramrood: Nee, dat klopt dan niet.

Interviewer: Maar het is niet 100% nep. Zit er voor jou dan een kern van waarheid in of iets anders? Want anders ligt hij bij 100% nep.

Lesley Stramrood: Ja, nou. Het versterken van de Europese Unie tegen terrorisme. Daar zit wel een kern van waarheid in. Zo doet het bij mij overkomen.

Interviewer: Maar de rest is dan inderdaad dat het niet klopt?

Lesley Stramrood: Ja.

Interviewer: Duidelijk. Dit is een gefabriceerd bericht, 100% nep. Dan gaan we naar de laatste van de -2 en dat is Rutte die Trump prijst. En die is voor jou ook nep, maar niet helemaal 100% nep?

Lesley Stramrood: Vooral de eerste alinea lijkt mij echt over te komen. Het vragenuurtje bij de NOS dat Rutte zegt dat de Amerikaanse president een uitgekiende onderhandelaar is. Met het verleden wat Trump heeft en de uitspraken die Rutte kan doen, heb ik zoiets van: dat zou best wel zo kunnen zijn.

Interviewer: Inderdaad weer dat beeld wat je van beide personen hebt.

Lesley Stramrood: Ja, dat. Maar dan kom je op die tariefverhogingen en vanaf dat punt heb ik: hoe serieus is het? Ik ging er vrij serieus op in namelijk en interessant dat hij het dan ook via Twitter laat weten. Die kerel is actief op Twitter, maar het lijkt mij sterk dat die daar op uitgesproken worden.

Interviewer: Maar de eerste alinea vind je dus heel serieus, misschien jouw kern van waarheid?

Lesley Stramrood: Ja, klopt.

Interviewer: Maar wat klopt er dan niet aan die tarieven? Ik hoor namelijk twijfel in je stem.

Lesley Stramrood: Het is een beetje raar dat die alleen op Nederlandse producten een tariefverhoging wil bijstellen. En als hij het zou doen dan zou hij dat voor de gehele export of import doen. Dus niet op één land richten.

Interviewer: En dat hij het op Twitter zet, vind je ook niet echt?

Lesley Stramrood: Hij is actief op Twitter. Het zou logisch kunnen zijn. Het is nog steeds America First; oké, dat snap ik. Maar daarna: "hoe goed onze relatie met Nederland ook is, wij zijn de afgelopen jaren oneerlijk behandeld door de Europese landen." Dan lijkt het mij vreemd dat hij één specifiek land; dit gaat dan over Nederland en Rutte, maar dat hij dan één specifiek land eruit pakt.

Interviewer: Duidelijk. Dit is een gemanipuleerd bericht. De kern van waarheid zijn de heffingen, maar niet op Nederlandse producten. Dan gaan we naar de -1. Dus dit is ook nog nep voor jou. Situatie in Belgische gevangenissen.

Lesley Stramrood: Ja. Het lijkt mij eerlijk over te komen. Ik kan mij ook best voorstellen dat de klachten die hierin genoemd worden gegrond zijn. Ja, ik vind het gewoon een beetje vreemd dat tijdens een staking gedetineerden dan permanent zitten opgesloten in hun cel; er zijn geen mogelijkheden om naar buiten toe te gaan. Het is een gerechtssysteem. Ondanks dat er gestaakt wordt, moet er wel gewerkt worden. Volgens mij heb je dat in ziekenhuizen en bij de politie ook. Dus lijkt het mij niet zo dat ze permanent zitten opgesloten.

Interviewer: Het beeld wat jij dus hebt van die gerechtssystemen en die hele situatie in België dan kan dit niet?

Lesley Stramrood: Nee.

Interviewer: Nog meer opvallende aspecten? Want hij is wel minder nep dan de vorige berichten?

Lesley Stramrood: Ik denk dat inderdaad wat is. Er wordt hier opgenoemd dat ze met zijn tweeën in een cel zitten, hoe groot de afmeting van de cel is, dat hij open is, dat het inderdaad warm kan worden. Dat zijn aspecten waarvan ik zoiets heb: dat is heel erg aannemelijk, want het is en blijft wel een celstraf. Dus je ziet er niet voor niets. Het moet geen huiskamer worden.

En ik heb altijd zoiets van: mensen klagen altijd wel heel veel. Dus wat dat betreft komt het artikel wel meer geloofwaardig over dan de voorgaande berichten.

Interviewer: En als iets geloofwaardiger is voor jou, is het dan ook meer richting echt?

Lesley Stramrood: Dan neigt het al meer naar echt toe te gaan, ja.

Interviewer: Oké. Dit is een 100% echt nieuwsbericht. Er is geen goed of fout. Het gaat er mij om wat jouw beweegredenen zijn en waarom iets wel of niet echt is. En dat leg je nu uit. Dan gaan we naar Blok en zijn Suriname. Die heb je ook een beetje bij het neppe gelegd. Waarom?

Lesley Stramrood: Die hele uitspraken die in het bericht staan, na het hele fiasco met Suriname, wat we hebben gehad met de vrijheid en de eigen staat en dat soort dingen. Ik vind het gewoon heel erg raar dat dit er is. Het lijkt een beetje over één kamp te worden geschoren.

Interviewer: Welk kamp bedoel je dan?

Lesley Stramrood: Dat de nadruk wordt gelegd op die *failed state*.

Interviewer: Maar dat is één van zijn uitspraken?

Lesley Stramrood: Ja, als dat al zo is.

Interviewer: Maar jij mist dus iets zoals ik het nu begrijp? Jij mist een gedeelte informatie of context?

Lesley Stramrood: Ja.

Interviewer: Welke informatie of context zou dat dan moeten zijn?

Lesley Stramrood: Ik denk dat dit vanuit één perspectief wordt gezien.

Interviewer: Dus wat je in het begin zei over nepnieuws: het gaat van twee partijen maar één kant op?

Lesley Stramrood: Ja. En op het einde sluiten ze wel af met de Surinaamse regering heeft ontsteld gereageerd en eist een excuses van Blok. Maar er is maar vanuit één kant belicht.

Interviewer: Welke kant moeten dan nog meer worden belicht, volgens jou?

Lesley Stramrood: Ik vind het altijd wel prettig in een nieuwsbericht als beide kanten worden belicht. Dus de Surinaamse regering heeft ontsteld gereageerd, maar wat zit er nog meer achter? Wat vinden andere partijen ervan?

Interviewer: Jij wilt dus nog meer antwoorden? Wat Blok bijvoorbeeld zelf zou vinden van zijn uitspraken?

Lesley Stramrood: Ja, zoiets.

Interviewer: Nog meer partijen?

Lesley Stramrood: Ja. Omdat het ook een politiek punt is, zou het fijn zijn als er inderdaad vanuit meerdere, en dat hoeven niet per se politieke partijen te zijn, maar vanuit meerdere punten of meerdere leden van de VVD het wordt aangekaart: wij staan erachter of deze uitspraken kunnen niet.

Interviewer: Duidelijk. Dit is een 100% echt nieuwsbericht.

Lesley Stramrood: Ja, daar twijfelde ik al over.

Interviewer: Waar twijfelde je dan precies aan?

Lesley Stramrood: Dat het nieuwsbericht wel goed is opgesteld. Het is wel… De informatie die wordt gegeven en de zinsopbouw is correct.

Interviewer: En dat zijn wel elementen waar jij oplet?

Lesley Stramrood: Ja, ja.

Interviewer: Is zinsopbouw en taalgebruik in het algemeen belangrijk voor jou?

Lesley Stramrood: Jawel.

Interviewer: Ik had het ook met iemand over spelfouten. Dat als er heel veel spelfouten inzitten dan was die persoon in kwestie eerder geneigd het af te doen als nep bijvoorbeeld. Is dat bij jou ook eerder het geval?

Lesley Stramrood: Ja. Jazeker.

Interviewer: Duidelijk. Dan gaan we naar de laatste van de -1: het bindend studieadvies en dat het straks niet bindend genoeg meer is. Deze is dus bij jou nep, maar minder nep dan berichten van -2 en -3.

Lesley Stramrood: Ik kwam op een geven moment een stukje tegen: "We zijn jarenlang door de minister achter onze vodden aangezeten om de uitval terug te brengen". Ja, het is een uitspraak van iemand, dus het zou kunnen, maar dat taalgebruik.

Interviewer: Het is een informele quote, maar jij verwacht het niet bij zo'n artikel?

Lesley Stramrood: Nee. Niet bij zo'n nieuwsbericht.

Interviewer: Voor jou is een nieuwsbericht dus formeel?

Lesley Stramrood: Ja.

Interviewer: Dit is een satirisch bericht. Er zit een kern van waarheid in, maar de humor is de voornaamste toon, wat te lezen valt in de laatste alinea. Dan gaan we naar het midden. We beginnen met Facebook en dat miljoenen gegevens buit zijn gemaakt. Die ligt in het midden. Waarom ligt die in het midden?

Lesley Stramrood: Dit is bij mij bekend geweest dat er gegevens zijn gelekt van mijn Facebook. Dus vanuit daar weet ik dat het artikel een kern van waarheid heeft. Maar dat het was met de Brexit-campagne en de campagne van Donald Trump. Volgens mij is het van Trump wel waar, maar van Brexit dacht ik niet.

Ja, dat ze enkele aspecten van gebruikers willen weten voor politieke voorkeur en religie tot interesse in wapengebied en zelfs hoe open en eerlijk gebruikers zijn. Politieke voorkeur en religie oké, maar interesse voor wapengebieden vond ik een beetje raar.

Interviewer: Want?

Lesley Stramrood: Omdat ik niet het gevoel heb dat Facebook daar een invloed op heeft of een duidelijk medium ervoor kan zijn om dat te meten.

Interviewer: Mede door jouw persoonlijke ervaring en de visie die jij hebt van Facebook, zou dat niet kunnen? Er zit, zoals je zelf zegt, een kern van waarheid in, maar ook bepaalde aspecten dat je het niet weet en dat het beeld wat jij hebt niet klopt met wat er in het bericht staat?

Lesley Stramrood: Ja.

Interviewer: Duidelijk. Dit is een 100% echt nieuwsbericht. De volgende: Friesland en het ABN. Waarom ligt die ook in het midden?

Lesley Stramrood: De Friezen zijn gek en heel standvastig op hun moedertaal het Fries. En ze zijn ook gek genoeg om die dienstplicht te willen invoeren. Maar ik denk: hoe serieus ze ingaan op dit verhaal? En dat ze vooral op een gegeven moment echt een compleet stuk in het Fries schrijven wat hij dus zegt. Daar heb ik zoiets van: is het wel helemaal zoals het bericht hoort te zijn? En het feit dat als ze er niet aan meedoen ze hun Friese paspoort kwijtraken. En vooral met de namen dat ze dan andere namen zouden moeten aannemen. Dan heb ik zoiets van: hmm.

Interviewer: Vanuit jouw perceptie, ze zijn een beetje gek en trots, kan dit gewoon niet waar zijn? Daarom een element echt en een element nep voor jou?

Lesley Stramrood: Ja. En daarom in het midden.

Interviewer: Duidelijk. Dit is een parodie. Vaccinatieplicht. Waarom die in het midden?

Lesley Stramrood: Een beetje hetzelfde omtrent de Friezen. Er staat inderdaad een stukje in over minder vaccinaties met de Biblebelt. Met de onderzoeken die ik heb gelezen en gehoord heb, kan ik daar ook wel vanuit gaan. Maar dat er dan op een gegeven moment wordt gezegd: "een groep die wel gelooft in een mythisch figuur in de lucht, maar niet in wetenschappelijke resultaten". En later iets over geitenwollen sokken dragende ouders met knotjes. Het taalgebruik weer.

Interviewer: De humor en het informele?

Lesley Stramrood: Ja.

Interviewer: Duidelijk. Dit is inderdaad een satirisch bericht. Een kern van waarheid, maar humor is het belangrijkste. De laatste in het midden is de belastingtarieven.

Lesley Stramrood: Ja, het wordt al jaren geschreeuwd. Maar er wordt zo met cijfers gegooid dat ik niet het vertrouwen heb, om het zo te zeggen, dat het echt nieuws is. Ik weet dat er al jarenlang in het nieuws wordt uitgelegd dat het voor de minder bedeelden niet heel goed is wat ze met de belastingtarieven willen gaan doen. Maar dat er zo keihard met cijfers wordt gegooid, haalt bij mij weer de echtheid van het artikel weg.

Terwijl ze altijd zeggen: als je met statistieken komt, ook al is het niet waar, geloven mensen je eerder. Daar heb ik zoiets van: hmm, ja.

Interviewer: Jij bent daar niet zo vatbaar voor?

Lesley Stramrood: Nee. Nee.

Interviewer: Iemand kan wel met heel veel cijfers gaan gooien, maar dat geloof jij vanuit je eigen standpunt niet? Of heeft het een andere reden?

Lesley Stramrood: Het ligt eraan hoe jij de beredenering zelf maakt. Een voorbeeld daarvan: hier op de werkvloer kregen wij een appje van de baas over dat wij verwarming 's nachts aan lieten staan, met één of andere beredenering hoeveel het kost. Ik denk dan: leuk voor je, maar dat is niet de essentie. Ik snap dat je geld wilt besparen, maar het feit gaat er gewoon om dat wij de verwarming aan hebben laten staan. Dat is hier ook het geval.

Het feit is niet zozeer hoeveel wij erop achteruitgaan, maar gewoon dat wij erop achteruitgaan. En als ze dan zoveel met cijfers gaan gooien, dan heb ik zoiets van: wat probeer je te bereiken?

Interviewer: Dus dat voegt voor jou niks toe aan de context van het bericht?

Lesley Stramrood: Nee.

Interviewer: Het gaat jou meer om de boodschap dan om de redenen waarom die boodschap wordt gegeven?

Lesley Stramrood: Ja.

Interviewer: Oké. Het is een gemanipuleerd bericht. De aanpassingen van de schijven klopt, maar de cijfers zijn bedacht. Dan gaan we richting het echte nieuws. We beginnen bij de VVD en opspraaksyndroom. Waarom ligt die voor jou bij meer echt?

Lesley Stramrood: Omdat er enige consistentie in het verhaal zit. Er worden ook meerdere punten aangekaart, zoals het Ruslandleugentje met Halbe. Aan het einde ook: "geen declaratiegedoe, houd je aan je werktaken en dan moet het goed gaan. En nu weer met zijn allen: de VVD is oké!" Dat soort uitspraken maken het bericht wel echt.

Even terugkomen op dat Suriname, die *failed state*, uitspraak. Dit zou wel een echt nieuwsbericht kunnen zijn.

Interviewer: Ook met de toon van het bericht?

Lesley Stramrood: Ja. En waarom ik hem niet bij het echter nieuws heb neergelegd, is omdat het weer zo'n eenzijdig bericht. Het is wat negatief, waarmee ik zoiets heb: wat is de waarheid van dit verhaal? Waar zijn de uitspraken van de VVD zelf of dat soort onderbouwingen? Waarom worden die niet belicht?

Interviewer: Duidelijk. En door de toon vind je het een echt bericht?

Lesley Stramrood: Ja. Het zou uit een wat gematigde krant kunnen komen.

Interviewer: Jij ziet de krant ook wel zo'n toon gebruiken dus?

Lesley Stramrood: Bepaalde kranten zouden inderdaad zo'n toon kunnen gebruiken.

Interviewer: Welke kranten dan?

Lesley Stramrood: Ja, het wat regionale nieuws.

Interviewer: En waarom alleen wat meer regionale dagbladen, zoals De Stentor, Tubantia of het Dagblad van het Noorden, en niet landelijk?

Lesley Stramrood: Kranten zoals de AD en De Volkskrant zijn toch wat welbespraakter.

Interviewer: Oké en dat ontbreekt hier voor jou?

Lesley Stramrood: Ja. Ja.

Interviewer: Oké. Dit is een satirisch bericht met humor als algemene toon, zoals bij de laatste alinea: de VVD is oké. Overheid en het beheersen van onderzoeksresultaten. Waarom staat die voor jou richting het echte?

Lesley Stramrood: Ja, deze is lastig. Dit is puur gevoel.

Interviewer: En wat vertelt je gevoel?

Lesley Stramrood: Nou, het feit dat er inderdaad met die ganzenregeling en Schiphol, dat is breed uitgemeten in het nieuws. En dat boeren daar een compensatie voor kregen, maar er zijn ook boeren de dupe van geworden. Die samenhang is blijven hangen in mijn hoofd en dat zegt mij: hier zit een kern van waarheid in, maar ik kan mij vinger er niet opleggen.

Interviewer: Je hebt, zoals je zelf aangeeft, het gevoel dat er een waarheid inzit. Maar je weet niet precies wat?

Lesley Stramrood: Ja.

Interviewer: En zijn er dan specifieke woorden, want je hebt het net over taalgebruik gehad? Misschien inderdaad die ganzen of zo?

Lesley Stramrood: Dat is wel een hoofdaspect ja, waarvan ik zoiets heb: dit laat mij richting de geloofwaardigheid van het bericht gaan.

Interviewer: Is het ook omdat je net aangeeft 'ik herinner mij er iets van'? Is het alleen daardoor richting het echte, of is er nog een andere reden?
Lesley Stramrood: Nee. Nee. Het is echt alleen dat.

Interviewer: Er zijn ook mensen die wantrouwen hebben tegen de overheid. Heb jij dat niet?

Lesley Stramrood: Nee. Dat heeft geen invloed op dit krantenbericht. Het is meer de inhoud van het bericht zelf, waardoor ik zoiets heb van: dit komt bekend voor en dit zou inderdaad plausibel kunnen zijn.

Interviewer: Duidelijk. Dit is een gemanipuleerd bericht, maar de meeste aspecten zijn aangepast. Dan gaan we naar de laatste van de +1 en dat is Clinton en de NPR en 25 miljoen onwettige stemmen. Waarom heb je die meer richting het echte gelegd?

Lesley Stramrood: Omdat wat erin staat omschreven voor mij plausibel is. Het verhuizen van de ene staat naar de andere staat; in het bericht zelf wordt dat ook aangekaart. Dat een kerel die was verhuisd in Noord-Virginia en hier staat ook wel; andere staat en dan ga je ervan uit dat de staat weet dat je bent verhuisd, maar dat gebeurt blijkbaar niet.

En dat immigratiemedewerkers ook de tip geven om in meerdere staten in te schrijven om de kans op een visum te vergroten. Dat zijn wel dingen waarvan ik zoiets heb: ja, dat maakt het krantenkopje wel aannemelijker.

Interviewer: Zijn dat ook dingen die jij dan herkent?

Lesley Stramrood: Ik weet, of ik heb gehoord van mensen die in Amerika wonen, dat dit soort praktijken niet geheel nep zijn; het is geen fictie.

Interviewer: En omdat jij aangeeft: ik heb gehoord van mensen daar dat dit zou kunnen, vandaar dat het bericht iets meer naar echte ligt?

Lesley Stramrood: Ja. Ja.

Interviewer: Maar er zit nog wel een element in wat ervoor zorgt dat hij niet helemaal bij het echte ligt?

Lesley Stramrood: Dat het wel weer een politieke lading heeft.

Interviewer: En als het voor jou een politieke lading heeft?

Lesley Stramrood: Er zit een politieke lading in en het is weer van één kant voor mijn gevoel.

Interviewer: En als het over politiek gaat, of een politieke lading heeft, moet het voor jou gewoon van twee kanten komen?

Lesley Stramrood: Ja. Of onpartijdig. Laat de politiek er helemaal buiten en geef gewoon aan met de laatste stemmingen in Amerika dat gewoon is gebleken dat er onwettige stemmers zijn. En of dat nu een voordeel heeft voor de één of een voordeel voor de andere dat moet niet relevant hoeven te zijn.

Interviewer: Oké. Dit is een 100% nepbericht. Het is allemaal nep. We gaan naar het bijna echt, Wilders en Pechtold. Waarom is die bijna voor jou echt?

Lesley Stramrood: Omdat ik iets gelijkmatigs op het nieuws heb gezien. Een stukje uit de Tweede Kamer dat Wilders iemand aanviel met uitspraken. En dat de opbouw van het artikel mij doet geloven dat dit inderdaad een echt bericht zou kunnen zijn. Maar ik ben niet 100% overtuigd.

Interviewer: Waardoor ben je niet 100% overtuigd?

Lesley Stramrood: Ik weet niet precies. Er worden hier allemaal uitspraken en namen en personen genoemd waarvan ik niet zeker weet of ik het juist heb of namen door elkaar haal. Waardoor ik voor mijzelf niet de garantie kan geven of het bericht echt is of niet.

Interviewer: Jij wilt eerst 100% zeker weten dat de persoon die jij in je hoofd hebt met een naam en dat dit klopt? En als het niet klopt, dan is het voor mij niet compleet echt?

Lesley Stramrood: Nee. Nee.

Interviewer: Duidelijk. En je geeft ook al: ik heb het gezien op tv, waardoor je zoiets hebt van: dit is mijn belevenis. Duidelijk. Dit is een 100% nepbericht. Maar door de Algemene Beschouwingen is er inderdaad zoiets gebeurd, maar dit heb ik al in de zomer geschreven en is dus nep. Ik heb gekeken naar de woorden van Wilders en wat hij vaker zou gebruiken.

Lesley Stramrood: Dat is inderdaad één van de redenen waarom ik zoiets had van: ja, dat zou hij zeggen. "Een domme gans die geen verstand heeft van financiële zaken". Ja, dat klinkt als Wilders.

Interviewer: Het beeld wat jij van Wilders hebt komt overeen met wat er in het bericht staat.

Lesley Stramrood: Ja. Ja.

Interviewer: Duidelijk. Dan gaan we naar Trump en dat hij samenzweren geen misdaad vindt. Dat is voor jou ook richting het echte. En waarom is dat zo?

Lesley Stramrood: Het is een hele aparte president met hele aparte uitspraken en met hele aparte redeneringen. Het zou heus wel kunnen kloppen, maar voor mijn gevoel heeft hij altijd nog de raad achter zich staan die hem in toom probeert te houden. En als jij een grote uitspraak doet als: "samenzweren is geen misdaad". Ik weet niet of de Senaat of het land het daar dan mee eens zou zijn. Of het wijs is en dat zijn raadsman zoiets heeft van: dit moet je publiceren.

Interviewer: En daardoor heb jij zoiets van: huh? Je zegt zelf: je hebt een beeld van hem, hij doet vaker rare dingen, maar toch moet hij in toom worden gehouden door iemand en is het minder echt voor jou?

Lesley Stramrood: Ja. Ik gooi het een beetje onder het kopje met Assange. Het is niet helemaal hetzelfde, maar het samenzweren wat hier ook wordt omschreven. "Ik snap niet hoe je samen zou kunnen spannen met Rusland zonder te samenzweren om zo invloed te hebben op de verkiezingen". Die logica is een beetje, ja. Dat zijn gewoon uitspraken: zou hij dat daadwerkelijk doen? In mijn hoofd zou hij dat kunnen doen, maar er staat altijd nog zo'n mannetje achter hem die zoiets heeft van: doe maar niet.

Interviewer: Je zegt net: ik koppel het onder het kopje Assange. Wat bedoel je daarmee?

Lesley Stramrood: Het samenzweren, c.q. klokkenluiden, onder één hoedje spelen. Het lekken van informatie, liegen en corruptie. Dat soort uitspraken. Dan heb ik zoiets van: ja, hoever gaat hij daarin?
Interviewer: Oké. Dit is een satirisch bericht. De uitspraak klopt wel. Maar nu het volgende bericht: de paus en het Vaticaan. Die ligt voor jou ook bij echt, want?

Lesley Stramrood: Dan kom je weer bij hetzelfde stukje als "Wilders haalt woede Pechtold op de hals". Ja, berichtgevingen van het verleden, daar link ik het dan automatisch mee.

Interviewer: Het beeld wat jij er dus bij hebt en die samenhang met oudere berichten koppel jij aan dit bericht?

Lesley Stramrood: Ja. Ja.

Interviewer: Nog andere dingen aan het bericht die je opvielen. Of was het voornamelijk 'ik heb er iets van gehoord'?

Lesley Stramrood: Nee, niet echt. Ik kan het nu wel zeggen, zij (Marie Collins) verwoordde de gevoelens op Twitter. Tegenwoordig kan dat allemaal, maar het is gewoon echt die terugkoppeling wat er al zolang gaande is met seksueel misbruik.

Interviewer: Dan denk jij: dit zou kunnen?

Lesley Stramrood: Dan zou dit ook een plausibel bericht kunnen zijn.

Interviewer: Een plausibel bericht? Staat hij daarom niet bij 100% echt?

Lesley Stramrood: Nee.

Interviewer: Want?

Lesley Stramrood: Met dit soort berichtgevingen, voor mij persoonlijk dan, heb ik altijd zoiets van: in hoeverre wordt er misbruik gemaakt van het populair zijn van het Vaticaan of de paus? Is het een schreeuw om aandacht van inderdaad de persoon die hier ook wordt genoemd als misbruikslachtoffer?

Interviewer: Is het dan die schreeuw om aandacht of iets anders?

Lesley Stramrood: Ja, misschien. Het zou ook wel weer een stukje opleving kunnen zijn; het seksueel misbruik weer aan de kaak te stellen door het weer in het nieuws te brengen. Om het niet te laten wegebben bij de mensen.

Interviewer: Een soort van relevant houden om het te blijven aan te kaarten?

Lesley Stramrood: Ja.

Interviewer: En daardoor heb jij zoiets van: dit is geen 100% echt nieuws?

Lesley Stramrood: Nee. Ik weet niet in hoeverre dit nog echt is.

Interviewer: Oké. Dit is een gemanipuleerd nieuwsbericht. Er zit een kern van waarheid in, die brief, maar de rest is verzonnen. Dan gaan we naar de laatste twee en we beginnen met de storm en die eist twee levens. Waarom is die voor jou 100% echt?

Lesley Stramrood: Omdat "In Enschede kwam een 62-jarige automobilist om het leven toen een boom op zijn auto terechtkwam". Volgens mij was dat op de Oldenzaalsestraat. Staat in mijn geheugen. En dat is dus waardoor ik zoiets had van: ja, volgens mij klopt dit wel.

Interviewer: Omdat je het zelf dus goed voor de geest kunt halen en dat weet je nog is dit 100% echt?

Lesley Stramrood: Ja.

Interviewer: Heb je dat vaker: ik kan het mijzelf goed voor de geest halen en dan moet het wel echt zijn?

Lesley Stramrood: Ja.

Interviewer: Twijfel je daar wel eens aan?

Lesley Stramrood: Eigenlijk geen twijfel. Mocht het zijn dat het iemand anders is, of een ander bericht is, dan heb ik zoiets van: oké. Klopt niet. Dan stel ik dat bij.

Interviewer: Dus als dit een ander bericht zou zijn, zoals storm eist acht levens, maar in jouw hoofd is het twee of drie, dan twijfel jij?

Lesley Stramrood: Nee, dan heb ik mijn hoofd zoiets van: volgens mij klopt dit helemaal niet. En dan ga ik zelf meestal wel op onderzoek uit. Als ik het in die schaal moet indelen die jij nu zegt, die met acht levens, dan leg ik hem wel bij het echt. Het zou kunnen zijn dat er fouten inzitten, maar het is wel echt.

Interviewer: Duidelijk. Dit is inderdaad 100% echt. Dan gaan we naar de laatste, het meisje wat verkracht is.

Lesley Stramrood: Ja, volgens mij is daar echt een hele erge ophef over geweest. Ik weet alleen niet of de locatie en naam en toenaam kloppen.

Interviewer: Zoals je zelf net al zegt: je maakt dat verband met die ophef en dergelijke en denk je: misschien is dat dit bericht?

Lesley Stramrood: Ja. En ik moet zeggen dat het bericht wel echt overkomt, authentiek. Met de opbouw.

Interviewer: Wat is voor jou op dat moment een authentiek bericht dan?

Lesley Stramrood: Het wordt verhalend verteld. Het zijn niet zozeer statistieken die genoemd worden. Het leest emotioneel. Niet persoonlijk emotioneel, niet uit ervaring, maar het leest als een emotioneel bericht. En de opbouw daarvan doet het erop lijken dat het een echt bericht is. In ieder geval, een minder gefabriceerd bericht.

Interviewer: Het is 100% nep. Betekent dat ik een goede snaar heb geraakt.

Lesley Stramrood: Ja, dat zeker. Ik vind bij dit soort berichtgevingen wel dat ik sneller geneigd ben om te zeggen: dat zou wel kloppen.

Interviewer: Want?
Lesley Stramrood: Omdat ik niet zozeer ervan uitga dat mensen dit als nepbericht zouden plaatsen of dat mensen dit zouden doen voor een schreeuw om aandacht. Waardoor ik sneller geneigd ben: dit klopt wel.

Interviewer: Duidelijk. Dan heb ik nog een laatste vraag. Je hebt net voor mij nepnieuws beschreven, maar wat is dan echt nieuws voor jou?

Lesley Stramrood: Ik denk het belangrijkste voor mij met echt nieuws is, is het als het mij zelf zou raken, direct of indirect.

Interviewer: Wat bedoel je daar precies mee?

Lesley Stramrood: Dit bericht over dat meisje wat verkracht is raakt mij niet direct, maar wel indirect als het een serieuze zaak is. Als wij het over die belastingtarieven hebben dan zou het mij direct raken als ik de statistieken zou moeten geloven. Dat soort dingen. Als er een bus verongelukt in Oeganda; het is wel echt nieuws, maar voor mij is het geen écht nieuws.

Interviewer: En daar gaat het mij om? Waarom zou een busongeluk in Oeganda voor jou geen echt nieuws zijn?

Lesley Stramrood: Omdat het mij indirect niet raakt.

Interviewer: Want je geeft net aan: nepnieuws is nieuws wat over de top of van twee partijen één kant opgaat. Is echt nieuws dan nieuws wat niet over de top gaat? En wat vind jij dan bijvoorbeeld nieuws?

Lesley Stramrood: Ik vind zaken als politiek, oorlog, dat vind ik wel zeker nieuws.

Interviewer: Maar dat zijn onderdelen van nieuws. Maar wat is nieuws?

Lesley Stramrood: Ja, dat is lastig.

Interviewer: Als jij aan mij vraagt, als journalist zijnde, wat is nieuws? Dan zeg ik: hetgeen wat is gebeurd, zo objectief mogelijk vertellen wat er is gebeurd, waar, hoe. Echt nieuws is dan dat nieuws, zonder een mening erin. Zo objectief mogelijk.

Lesley Stramrood: Dat objectief heb ik meerdere keren aangegeven dat ik dat prettig vind in een nieuwsbericht. En ik vind persoonlijk ook dat dat hoort. En goed, gewoon echt nieuws: rechtdoorzee. Niet vertroetelend, niet betuttelend. Het is altijd moeilijk om de vinger erop te leggen, het te verwoorden.

Maar het voorbeeld van dat die kinderfiets onder een trein was gekomen, dat kwam op het nieuws. Het eerste bericht was voor mij echt nieuws: dit is gebeurd, dit is er aan de hand, dit kunnen we verwachten. En ik zei toen ook gelijk al: daar gaan we weer. Want nou gaan er weer allerlei onderzoeken komen of die fiets wel veilig was en of de moeder wel genoeg geslapen had. En dan gaat het nieuws erop door en dan vind ik het geen nieuws meer.

Interviewer: Je zegt zelf: die fiets is eronder gekomen en dan zeg je zelf al 'dit is gebeurd'. Is dat dan voor jou echt nieuws?

Lesley Stramrood: Ja.

Interviewer: En de hele nasleep van hetgeen wat er is gebeurd, dat vind je al minder echt.

Lesley Stramrood: Ja.

Interviewer: Oké. Een andere vraag: als jij bijvoorbeeld de bron ziet van een bericht, ben jij dan geneigd het eerder te geloven of niet?

Lesley Stramrood: Nee, ik ga niet van de bron uit.

Interviewer: Dat is voor jou dus minder belangrijk.

Lesley Stramrood: Kijk, als eronder staat De Speld dan valt het al weg.

Interviewer: Natuurlijk. Bepaalde bronnen niet, zoals De Speld.

Lesley Stramrood: Ja. Nee, maar het nieuws wat in de Metro staat of in het AD, daar maak ik geen onderscheid in.

Interviewer: Ook niet als het gekleurd is? Dat heb je weleens bij zulke kranten dat het nieuws gekleurd is. En je had het net over één invalshoek: vind je het dan ook belangrijk om meerdere invalshoeken te lezen?

Lesley Stramrood: Ja.

Interviewer: Duidelijk. De andere vraag: jouw mediagebruik. Je zegt zelf al: ik kijk tv, ik heb het journaal gezien. Zijn er nog andere middelen die jij gebruikt voor je nieuwsvergaring?

Lesley Stramrood: Vooral het internet.

Interviewer: Dus tv en internet.

Lesley Stramrood: En sporadisch de krant.

Interviewer: Is dat op internet dat je dan zelf actief op zoek gaat naar nieuws?

Lesley Stramrood: Ja, als er een artikel is wat mij boeit dan ga ik zelf verschillende artikelen lezen. Ga ik kijken of er nog andere rapporten en rapportages over zijn.

Interviewer: En socialee media?

Lesley Stramrood: Ja, maar wel wantrouwend.

Respondent 8 – Marjolein Polman (Interview op 10-10-2018)

Interviewer: We beginnen gewoon bij het begin: wat is voor jou nepnieuws?

Marjolein Polman: Eigenlijk nooit echt zo mee beziggehouden, maar nepnieuws is meer iets als het echt belachelijk klinkt, iets wat onwerkelijk klinkt. Er zijn zoal een aantal artikelen waar cijfertjes instaan en dan geloof je toch wel vaak dat die echt zijn. Maar ook bepaalde stukken zijn zo geschreven dat het best wel grappig geschreven is op zo'n manier wat je denkt: dit kan gewoon niet echt zijn.

Interviewer: Als jij dus cijfers of data ziet, ben je eerder geneigd het te geloven?

Marjolein Polman: Ja. Als het enigszins logisch klinkt.

Interviewer: Oké.

Marjolein Polman: En over sommige artikelen heb ik op het nieuws wel iets gehoord, dus dan denk je toch gauw vaak dat het echt nieuws is en geen nepnieuws.

Interviewer: Omdat je er iets van hebt gehoord?

Marjolein Polman: Ja.

Interviewer: Oké. Dan gaan we eens kijken bij het nepnieuws voor jou. We beginnen met Friesland. Waarom is dat voor jou 100% nepnieuws?

Marjolein Polman: Omdat een provincie daar zelf voor kiest. Ik weet niet of dat kan, maar het klinkt onwerkelijk.

Interviewer: Zoals je net zelf zegt: als het onwerkelijk klinkt...

Marjolein Polman: ... ja. Het klinkt gewoon raar dat Friesland zelf daarvoor kan kiezen om de dienstplicht in te voeren. Nu heb ik laatst wel gehoord over dienstplicht voor vrouwen, of meisjes, maar ik heb nooit echt iets gehoord over Friesland en dienstplicht.

Interviewer: En omdat jij er niks van hebt gehoord en het klinkt onwerkelijk, is het voor jou nepnieuws?

Marjolein Polman: Ja. Ja. En het staat ook in het Fries geschreven, dus dat is misschien ook wel iets van ja. Niet iedereen kan het lezen, maar als het natuurlijk in een Friese krant gepubliceerd is, dan kan het wel.

Interviewer: En je zegt net ook al tussendoor: het is grappig geschreven.

Marjolein Polman: Ja. Met name die andere van Rutte en genaaid. Dat gebruik je zelden in de krant.

Interviewer: Als er zoiets grappigs is geschreven, zoals bij Rutte, heb jij dan al zoiets van: dit is minder betrouwbaar?

Marjolein Polman: Het klinkt minder betrouwbaar. Het lijkt alsof het gemaakt is door iemand die tegen de VVD is of tegen Rutte. Als een columnist of zo. Misschien. Het kan wel.

Interviewer: Een standpunt innemen tegen iemand?

Marjolein Polman: Ja, zo klinkt het meer.

Interviewer: Oké. Friesland is inderdaad een parodie. In de vorm van De Speld bijvoorbeeld.

Marjolein Polman: Ja. Ja.

Interviewer: En bij Rutte zeg je zelf net al: het lijkt tegen de VVD, het is grappig geschreven. Hoe vind je dan precies dat het grappig is geschreven? Je had het al over het woordje genaaid?

Marjolein Polman: Dat woordje ja.

Interviewer: Dat zou hij denk jij nooit zeggen?

Marjolein Polman: Nee.

Interviewer: Is dat dan ook om het beeld wat jij van Rutte hebt: dat gaat hij nooit zeggen?

Marjolein Polman: Ja, misschien ook wel. En net zoals dat ze dan ook een "miljardenimpuls gaan doen naar de zeehondencrèche, want over zaken als defensie, ouderenzorg of meer geld voor ontwikkelingssamenwerking krijgen ze toch alleen maar kritiek". Dat zou hij ook nooit zeggen.

Interviewer: Het beeld wat jij van Rutte hebt en of hij dat wel zou zeggen, klopt dus niet met de werkelijkheid? Het klinkt onwerkelijk en belachelijk?

Marjolein Polman: Ja. Ongeloofwaardig.

Interviewer: Dat is inderdaad ook een parodie. Dan gaan we naar de FIFA en het WK. Waarom ligt die voor jou bij de -2? Hij is voor jou dus niet 100% nep. Er zit misschien iets in waardoor hij niet helemaal nep is?

Marjolein Polman: Ik weet wel dat er een WK wordt gespeeld in één of ander warm land in het Midden-Oosten, maar ik weet niet precies waar het is. En ik geloof ook niet dat ze dit willen gaan doen in Syrië of Irak waar oorlogen zijn. Dus daarom dacht ik: dat moet haast wel nepnieuws zijn. Ik weet wel van de FIFA en Qatar.

Interviewer: Jij weet dus dat er bij deze een kern van waarheid voor jou inzit?

Marjolein Polman: Ja.

Interviewer: Oké. Laat jij je misschien leiden door een soort ingeving, waardoor je toch denkt: misschien is hij bijna helemaal nep?

Marjolein Polman: Ja, dat zeker.

Interviewer: Ben je er ook echt van overtuigd: dit is nep, maar niet helemaal?

Marjolein Polman: Ja. Het enige deel, want ik volg de FIFA helemaal niet, het enige wat ik wel weet van het WK in het Midden-Oosten is dat ze er wel iets mee doen. Of in Qatar. Maar als het dan baseert op Syrië en Irak denk ik: nee, dat gaan ze niet doen.

Interviewer: Duidelijk. Dit is ook een parodie. Even kijken: taalkundigen luiden de noodklok.

Marjolein Polman: Ja, kern van waarheid.

Interviewer: Wat is de kern van waarheid voor jou dan?

Marjolein Polman: Niet per se, hier gebruiken ze Duitse en Franse woorden, maar volgens mij ging het meer om het Engels wat op de universiteiten de overhand neemt. Maar hier gebruiken ze andere woorden voor. Klinkt zoiets als De Speld zou publiceren.

Interviewer: Duidelijk. En je weet van jezelf, als student zijnde aan een universiteit, Engels is overal...

Marjolein Polman: ... de kern van waarheid is dat inderdaad veel buitenlands wordt gesproken, maar dan niet in deze taal.

Interviewer: Duidelijk. Je zegt zelf: het lijkt op De Speld en het is inderdaad een parodie. Dan gaan we naar de laatste van de -2 en dat is Rutte en die prijst Trump voor zijn visie.

Marjolein Polman: Ja. Trump doet allemaal dingen en volgens mij heeft heel de wereld daar wel zijn mening over en vaak niet in lijn met Trump. Dus het leek mij sterk dat Rutte hem prijst voor zijn visie en hoe zijn handelswijze is.

Interviewer: En ik neem aan dat dit ook komt door het beeld wat jij van Rutte hebt?

Marjolein Polman: Ja. En zelf ook waarschijnlijk van Trump.

Interviewer: En Trump dan inderdaad, maar de beelden van beide personen?

Marjolein Polman: Ja. Ja.

Interviewer: Dat je daardoor denkt: dit klopt niet helemaal en het komt niet overeen met het beeld wat jij hebt?

Marjolein Polman: Ja. Ik kan mij inderdaad niet voorstellen dat Rutte zegt dat hij een goed leiderschap heeft.

Interviewer: Dat Rutte dat zou doen?

Marjolein Polman: Ja.

Interviewer: Maar zit er ook een kern van waarheid voor jou in zoals je net al zei bij een ander bericht?

Marjolein Polman: Dat weet ik eigenlijk niet zo goed.

Interviewer: Hij ligt bij de -2.

Marjolein Polman: Ja, maar ik moest ook de keuzes maken op het einde.

Interviewer: Snap ik, maar die zijn voor jou echt 100% nep. Dit bericht is dan anders dan die twee berichten.

Marjolein Polman: Ik denk van wel, want Rutte is natuurlijk wel in het Witte Huis geweest. Maar ik weet niet waar ze over gepraat hebben. Want net zoals er staat, heffingen op Nederlandse producten, zoals pindakaas, tulpen en stroopwafels. Dat klinkt wel heel specifiek.

Interviewer: Heel specifiek? En dan denk jij: daar hebben ze het niet over gehad?

Marjolein Polman: Nee, dat lijkt mij sterk. Meer misschien de algemene dingen vanuit Europa, maar niet zozeer vanuit Nederland.

Interviewer: Zoals je zelf al aangeeft: ze hebben gesproken; dat klopt. En misschien ook wel over heffingen, maar niet over zo'n specifieke categorie. Voor jou?

Marjolein Polman: Nee. Nee. Is mijn idee dan.

Interviewer: Duidelijk. Dit is een gemanipuleerd bericht. Dan gaan we naar de -1. We gaan verder met de VVD en dan de VVD en het opspraaksyndroom.

Marjolein Polman: Ja. Daar zit meer waarheid in. Want inderdaad Stef Blok en die andere met zijn Rusland en dat was allemaal toch wel in het nieuws geweest, maar dat gedoe over opspraaksyndroom was wel heel specifiek.

Interviewer: Wat bedoel je met heel specifiek?

Marjolein Polman: Dat al die leugentjes echt een naam krijgen, voordat ze ermee wegkomen. Het is al iets meer waarheid dan de vorige berichten.

Interviewer: Duidelijk en daarom ligt hij ook iets meer naar het midden. Maar er zit nog wel een element van nep in voor jou? Misschien is dat, zoals je net zelf zegt, dat opspraaksyndroom?

Marjolein Polman: Het klinkt zo bijzonder. Een woord wat je niet zo gauw hoort of in de krant leest.

Interviewer: Misschien omdat je net ook aangeeft dat nepnieuws voor jou belachelijk klinkt en dat dit woord daaronder valt?

Marjolein Polman: Niet per se belachelijk, want dat is wel heel extreem, maar misschien een wat mildere vorm. Zoals de tip: wees oprecht en integer.

Interviewer: Dit is niet iets wat jij in de krant zou verwachten?

Marjolein Polman: Niet als zijnde een informatief bericht. Meer misschien als door iemand specifiek geschreven.

Interviewer: Een column?

Marjolein Polman: Ja.

Interviewer: Er zit voor jou dus een duidelijke mening in?

Marjolein Polman: Ja. Best wel.

Interviewer: En deze is heel subjectief geschreven?

Marjolein Polman: Ja.

Interviewer: Als iets subjectief is, is het voor jou dan eerder nep of echt?

Marjolein Polman: Het hoeft dan niet eerder nep te zijn nee.

Interviewer: Sommigen ervaren wel dat bij een subjectieve tekst vaak op één visie wordt gebakend. Hoe ervaar jij dat?

Marjolein Polman: Ja, er wordt inderdaad op één ding gebakend, maar dat is niet per se een leugen. Want iedereen kan als columnist schrijven wat hij ervan vindt.

Interviewer: Dat is een column ja, het is jouw mening.

Marjolein Polman: Ja. En dan hoeft het niet per se nep te zijn, want er komen ook feiten in voor die echt gebeurd zijn. Maar...

Interviewer: Maar bij het bericht over de VVD en dan dat laatste gedeelte. Vind je dat wat nepper? Bij de rest zeg je: klopt, want ik heb het op het nieuws gehoord en gezien.

Marjolein Polman: Ja, want tot hier (de eerste drie alinea's) geloof ik het wel.

Interviewer: Duidelijk. Dit is een satirisch bericht. Dan gaan we naar Juncker en zijn invloed in Europa.

Marjolein Polman: Ja. Ik heb meer het idee dat Europa van alles en nog wat wil; alle aparte landen willen allemaal wat anders. Dus het leek mij een beetje sterk dat heel Europa er ineens voor stemt om meer invloed. Dat je het meer zou merken op straat. Zeg maar. En ieder land moet zijn eigen ding doen; ze moeten wel regeltjes volgen, maar ze kunnen daar hun eigen ideeën loslaten, hoe ze het willen uitvoeren. Dat vanuit Brussel één echte regel komt: jullie moeten het zo en zo doen.

Zoals het leger; er staat ergens iets over een leger. Dat geloof ik niet.

Interviewer: Brussel legt inderdaad weleens regels op, maar dan is dit té?

Marjolein Polman: Ja, dit is té.

Interviewer: Is dat weer een beetje dat onwerkelijke?

Marjolein Polman: Ja, zeker met die invloed merkbaar op straat dat het ook merkbaarder wordt op straat. Daar heb ik zoiets van: ja. Er zullen niet ineens mensen met een EU-logo op de straat lopen. Dus dat is misschien een beetje wat ik niet geloof. En ook dat EU-leger vond ik ook al zoiets van: ieder land heeft zijn eigen leger.

Interviewer: Maar er zij dus ook elementen die je wel voor waarheid aanneemt?

Marjolein Polman: Ja, eigenlijk wel.

Interviewer: Welke zijn dat dan precies?

Marjolein Polman: Misschien dat over terrorisme en dat we daar samen voor moeten optreden. En dat rijbewijs vond ik ook wel grappig trouwens.

Interviewer: Grappig en waar?

Marjolein Polman: Grappig belachelijk zeg maar. Grappig nep. En misschien dat stukje over één lijn. Dat is ook wel iets waar natuurlijk aandacht voor is en eigenlijk handig is als je het tegen de rest wilt opnemen.

Interviewer: Dat klinkt allemaal duidelijk. Dit is een 100% nepnieuws bericht. Je zegt zelf: misschien dit of misschien dat, waardoor het lijkt alsof je zelf niet zeker weet of het wel of niet zo is. Maar jouw visie van één lijn tegen Trump en dat lijkt heel logisch voor jou. Maar je weet natuurlijk niet of dat zo is. En dat is net ook bij Rutte en Trump: je hebt een bepaald beeld van ze en daar zit een bepaalde connectie aan wat zij wel of niet zouden doen of zeggen. En als dat er niet past, dan begin je al te twijfelen.

Marjolein Polman: Ga jij ook na wat voor achtergrond respondenten hebben?

Interviewer: Als in?

Marjolein Polman: Studie, opleiding, leeftijd.

Interviewer: Klopt, mediagebruik doe ik daar ook bij. Maar waar het mij bij dit onderzoek om gaat is: wat vind jij nepnieuws? Dat is één. En iedereen geeft mij een beschrijving en na de twintig berichten kijk ik wat iemand ook echt nepnieuws vindt. En vooral waarom. Maar we gaan rustig verder met de NPR en Clinton. Dat heb je dus ook bij nepper nieuws gelegd.

Marjolein Polman: Ja.

Interviewer: Want?

Marjolein Polman: Er was natuurlijk wel heel wat opspraak over die verkiezingen. En ik weet niet of het ook echt op het nieuws is geweest, maar ik denk dat ik vaag iets kan herinneren over stemmen die niet klopten tijdens die verkiezing of zo; dat er mee gesjoemeld was. Maar of het dan weer 25 miljoen waren. Dat vond ik wel weer heel veel.

Interviewer: Zoals jij net al aangaf bij de cijfers en data; als het voor jou logisch klinkt. Maar dit klinkt onlogisch?

Marjolein Polman: Ja. 25 miljoen, dat is echt ontzettend veel.

Interviewer: Er zijn ook respondenten die daar niet zo opletten.

Marjolein Polman: En ook het gedeelte over als ze verhuisd zijn. Dat ze dan in die staten staan ingeschreven vanwege verhuizing of zo. Daar kan ik mij nog wel iets bij voorstellen, maar aan de andere kant denk ik ook: maar als jij verhuist moet jij je uitschrijven. Maar zo werkt het tenminste in Nederland en dan moet jij je ook weer inschrijven. Maar dat lijkt mij dan wel weer een logische verklaring waarom je zoveel onwettige stemmers zou kunnen hebben.

Interviewer: Maar dat getal is voor jou onlogisch?

Marjolein Polman: Misschien is het ook door het feit dat er in Nederland nog geeneens 25 miljoen mensen wonen. En die illegalen snapte ik ook niet helemaal.

Interviewer: Wat snapte je niet precies?

Marjolein Polman: *leest het bericht* Hebben die dan recht om te stemmen in Amerika?

Interviewer: Volgens dit bericht wel.

Marjolein Polman: Ja, dat wist ik dus ook niet helemaal zeker. Dus daarom plaats ik hem waarschijnlijk bij nepnieuws.

Interviewer: Op dat moment weet je het niet zeker?

Marjolein Polman: Ja. Tenminste in Nederland hebben immigranten volgens mij geen stemrecht.

Interviewer: Maar dit is 100% nepnieuws. Dan gaan we naar het midden. Trump en dat hij samenzweren geen misdaad vindt.

Marjolein Polman: Hij heeft wel iets tegen de FBI, dus daarom zou je zeggen: oké. Wat zegt hij ook alweer? *leest bericht* Oh ja, uitgesproken over het onderzoek. En het is ook wel weer iets voor Trump om zo te draaien van mening.

Interviewer: Dat hij wisselt van mening, Oké. En daarom heb jij zoiets van: dat kan?

Marjolein Polman: Ja. Ik weet niet, ik heb mij niet zo goed verdiept in het onderwerp van Trump met samenzweren.

Interviewer: Dat is niet erg. Het kan best wel zijn dat, zoals je net zegt, ik heb mij er niet genoeg in verdiept en dat je zegt: het zou echt kunnen zijn of ook nep kunnen zijn.

Marjolein Polman: Ja. Ik heb eigenlijk geen mening.

Interviewer: En daarom ligt hij neutraal?

Marjolein Polman: Ja.

Interviewer: Valt er verder voor jou nog iets op aan het bericht?

Marjolein Polman: Nee, niet zozeer.

Interviewer: Oké. Dit is een satirisch bericht. Er zit wel een kern van waarheid in, zoals zijn uitspraak, maar humor is de leidende draad. Overheid en dat die onderzoeksresultaten beheerst. Jij hebt hem in het midden gelegd?

Marjolein Polman: Ik kan mij wel iets voorstellen dat, je hoort het wel vaker, onderzoeksresultaten biased zijn. Omdat er alleen de positieve onderzoeken in de tijdschriften of journals komen. Dus

vandaar dat hij misschien wat meer in het midden ligt. Want aan de ene kant is het inderdaad ook zo, wordt het ook wel een beetje beïnvloed door grotere spelers, maar aan de andere kant denk ik: de overheid moet natuurlijk wel een beetje neutraal zijn, mag geen invloed daarop hebben; zou ook niet mogen in ieder geval.

Dus daarom belandt hij daarom iets meer in het midden.

Interviewer: Omdat jij een bepaalde verwachting hebt van de overheid denk jij: dit zou niet kunnen?

Marjolein Polman: Ja. Misschien inderdaad meer in het beeld wat je van de overheid hebt. Dat die erboven moeten staan en dat zij niet die onderzoeksresultaten mogen beheersen.

Interviewer: Oké. En je geeft zelf ook al aan: ik heb ervan gehoord, dus het is in kringen rondgegaan, waardoor jij denkt: er zal vast wel iets zijn. Anders zeggen die mensen dat niet?

Marjolein Polman: Ja.

Interviewer: Dit is een gemanipuleerd bericht. Er zit een kern van waarheid in, maar het grootste gedeelte is nep. Situatie Belgische gevangenissen.

Marjolein Polman: Ook weer vaag de klokken horen luiden ergens. Volgens mij zitten de gevangenissen wel overvol, maar of ze onmenselijk en vernederend zijn? Dat weet ik niet. Dus dat zijn misschien de twee redenen waarom hij bij niet bij echt of bij nep ligt, maar in het midden.

Interviewer: Hetzelfde als bij Trump en samenzweren; je hebt er iets over gehoord, maar je weet er te weinig van en daarom in het midden?

Marjolein Polman: Ja. Ja.

Interviewer: Oké.

Marjolein Polman: Zoals die muizen en die ratten. Dat lijkt mij dan weer niet.

Interviewer: Wat lijkt je dan wel echt?

Marjolein Polman: Ja, dat met zijn tweeën in zo'n celletje zitten en cipiers die dan demonstreren en dat er dan niks uitkomt die dag. Dat je dan niet naar buiten kan.

Interviewer: Misschien is dat weer zo'n aspect wat jou onwerkelijk lijkt?

Marjolein Polman: Ja. Vooral met termen als onmenselijk en mensonterend.

Interviewer: Dit is 100% echt nieuws.

Marjolein Polman: Ik twijfelde toch nog.

Interviewer: Waar twijfelde je aan?

Marjolein Polman: Of het misschien toch meer naar de echte kant moest.

Interviewer: Maar dan twijfel je aan iets. Waar twijfel je dan aan?

Marjolein Polman: Omdat ik de klok echt heb horen luiden, maar niet precies weet waar. Ik denk dat dat het is. Maar het leek mij ook weer voor België, of voor een westers land of een land in West-

Europa, onwerkelijk dat het er zo slecht zou zijn. Misschien dat het daardoor ongeloofwaardiger wordt.

Interviewer: Dat ongeloofwaardige zou een reden kunnen zijn waarom hij in het midden ligt en niet meer richting het echt?

Marjolein Polman: Ja.

Interviewer: De volgende: het bindend studieadvies. Die ligt in het midden.

Marjolein Polman: Ik kan mij er wel iets bij voorstellen dat de overheid heeft gezegd: we willen de uitval terugdringen. Maar dan ook inderdaad met die psychische problemen, want dat lees en hoor je tegenwoordig ook vaker. Dat mensen sneller burn-outs hebben en zo. Dus dat is voor mij het echte deel.

En ook misschien dat laatste stukje over die zeven jaar over een studie filosofie willen doen met de hakken over de sloot; lekker makkelijk. Dat willen ze dan weer niet, want ze hebben net niet voor niets de studiefinanciering eruit gehaald. Omdat ze dus anders daar te veel geld aan kwijt zijn. Maar goed, dit is lacherig geschreven, dus satirisch?

Interviewer: Als jij zegt dat het satirisch is.

Marjolein Polman: Dat onderste stukje dan: een baan is dan toch al niet meer haalbaar. Dat vond ik wel grappig.

Interviewer: Als jij het zegt dat het satirisch is dan is het voor jou satire.

Marjolein Polman: Of humoristisch om het zo maar te zeggen.

Interviewer: Want als ik jou vraag: wat vind jij dan satire?

Marjolein Polman: Ja, dat weet ik dus niet precies.

Interviewer: Het is ook lastig om te beschrijven.

Marjolein Polman: Ja.

Interviewer: Het kan satire zijn hoor. En als ik zeg: het is satire. Hoe beschrijf jij dan satire? Dat is lastig.

Marjolein Polman: Satire is misschien meer met een negatieve ondertoon. En humoristisch lacherig geschreven, maar niet neerbuigend naar andere mensen toe.

Interviewer: Dat is satire voor jou, maar de parodieën liggen bij nepnieuws. Wat is voor jou een parodie?

Marjolein Polman: Dat weet ik niet. Een definitie van parodie?

Interviewer: Je zegt namelijk net: net zoals De Speld. Maar laten we naar het echte gaan. Laten we beginnen met het meisje. Die is voor jou wel iets echt; er zit wel iets van echt in, maar je bent niet overtuigd?

Marjolein Polman: Weer het geval: ik heb de klepel horen luiden, maar weet niet waar de klok hangt. Want er is toen volgens mij wel iets geweest over dat iemand van een asielzoekerscentrum die iets

gedaan heeft, met een Nederlander, waardoor het allemaal weer in opspraak is gekomen. Maar of het nou die verkrachting was of een beroving? Dat weet ik niet meer zo goed.

Interviewer: En daardoor heb jij zoiets van: ik heb gehoord dat er iets is gebeurd, wat het echte is voor jou?

Marjolein Polman: Eigenlijk alles wat geschreven wordt is voor mij dan echt, behalve dan het woord verkracht of verkrachting. Als daar beroving had gestaan dan had hij bij echt gelegen.

Interviewer: Dan had hij ook bij de +2 kunnen liggen? Want bijna alles klopt. Waarom ligt hij dan niet daar?

Marjolein Polman: Omdat andere voor mij meer echt waren dan deze.

Interviewer: Duidelijk. Misschien zit er nog een ander element in deze waardoor hij hier ligt.

Marjolein Polman: Dat ze nu het stilzwijgen doorbreekt. Waarom zou je dat nu pas doen na acht maanden?

Interviewer: En niet direct op dat moment?

Marjolein Polman: Ja.

Interviewer: Oké. Nog iets anders wat opviel?

Marjolein Polman: En het stilzwijgen. Volgens mij heeft ze aangifte gedaan en het is in het nieuws geweest. Dus ze zal sowieso niet stil erover zijn. Misschien ook een beetje vaag.

Interviewer: Is dat iets wat je vaker op let? Bepaalde aspecten?

Marjolein Polman: Ja, dat je soms toch op dingetjes gaat letten, zoals acht maanden of stilzwijgen.

Interviewer: Let jij ook op taalgebruik? Is dat een belangrijk aspect voor jou?

Marjolein Polman: Ja, net zoals genaaid net.

Interviewer: Is het ook qua toon van een bericht belangrijk? Want humoristisch heeft ook een bepaalde toon.

Marjolein Polman: Ja, dat ook wel. Want je zult zien dat bij het echte de minst humoristische dingen liggen naar mijn idee dan aan de andere kant.

Interviewer: Meer formele berichten?

Marjolein Polman: Ja. Ja.

Interviewer: Als er een spelfout inzit?

Marjolein Polman: Dan denk ik: oh, dom. Maar dat kan gebeuren.

Interviewer: Maar als het vol zit met spelfouten?

Marjolein Polman: Dan ga je er toch wel over nadenken. Door wie is dit in godsnaam geschreven?

Interviewer: Zou jij het dan ook eerder richting het neppe plaatsen?

Marjolein Polman: Dat denk ik wel ja.

Interviewer: Die van het meisje is 100% nep.

Marjolein Polman: Nep? Er was toch wel iets van een asielzoeker of zo.

Interviewer: Dat zou kunnen, maar ik heb deze bedacht.

Marjolein Polman: Misschien ook een beetje bevooroordeeld over asielzoekers.
Interviewer: Dat kan. Sommigen leggen hem hier neer, want ik heb ervan gehoord en dat er een bepaald beeld ontstaat over asielzoekers. Wilders en Pechtold.

Marjolein Polman: Ja. Dat stuk over die Marokkanen is natuurlijk hartstikke echt. En er is laatst in de Tweede Kamer een pittig debat geweest waar ze ook bijna scheldwoorden in gingen gebruiken. Maar daar had ik wel gelezen dat die Kamervoorzitter niet had ingegrepen en hier staat wel dat ze heeft ingegrepen.

Interviewer: Dus daardoor denk jij: dat klopt niet helemaal. Uit je eigen herinnering klopt hetgeen wat is gebeurd niet met wat hier staat?

Marjolein Polman: Ja. Ja.

Interviewer: Oké.

Marjolein Polman: Het is ook grotendeels wel gebeurd, want volgens mij heeft het CDA er wat over gezegd en de PVV natuurlijk ook. Dus de partijen die erin voorkomen en eigenlijk komt het grotendeels wel overeen met mijn herinnering, maar dan een paar dingetjes toch niet.

Interviewer: En daardoor ligt hij bij de +1?

Marjolein Polman: Ja.

Interviewer: Duidelijk.

Marjolein Polman: Net zoals het loophondje. Dat zou echt iets zijn voor PVV, voor Wilders.

Interviewer: Deze is 100% nep. Maar ik heb gekeken naar Wilders zijn taalgebruik en dat heb ik gebruikt, maar dat was in de zomer. Maar de Algemene Beschouwingen zijn er nog tussendoor geweest, dus hetgeen wat jij zegt is inderdaad gebeurd. Maar de volgende, de belastingtarieven.

Marjolein Polman: Ja, hier hetzelfde verhaal.

Interviewer: Hetzelfde verhaal als bij Wilders en Pechtold? Gehoord?

Marjolein Polman: Ja, die worden aangepast naar twee dat weet ik wel. Volgens mij gaan de arme gezinnen er niet eens per se op achteruit, want volgens mij blijft dat tarief hetzelfde. Maar inderdaad weer wat over heb gehoord, maar niet precies weet wat.

Interviewer: Misschien de cijfers?

Marjolein Polman: Die heb ik overgeslagen, haha.

Interviewer: Dat kan, want er zullen andere aspecten in het bericht zijn waar jouw aandacht naar uit gaat?

Marjolein Polman: *leest het bericht hardop*. Maar die 2.1 miljoen vond ik dan wel weer heel veel. Dat die erop achteruitgaat.

Interviewer: Er zijn cijfers die logisch klinken voor jou, maar sommige ook onlogisch?

Marjolein Polman: Ja. Klinkt wel weer veel.
Interviewer: Waardoor jij denkt: dit is voor mij niet helemaal echt.

Marjolein Polman: Ja.

Interviewer: Duidelijk.

Marjolein Polman: En die belastingschijven weet ik niet meer precies, maar dat klonk wel prima.

Interviewer: Dit is een gemanipuleerd bericht. De belastingschijven gaan inderdaad van vier naar twee, maar met de belastingschijven heb je gelijk.

Marjolein Polman: Het is ook lastig een onderscheid te maken tussen de +1 en de +2.

Interviewer: Dat valt mee, maar er zal voor jou in één bericht vast wel iets zitten waardoor hij echter is of echter wordt dan in een ander bericht. Het is waar jij persoonlijk op een gegeven moment over denkt: dat klopt voor mij. We gaan naar de laatste vijf berichten. De storm die twee levens eist. Die is voor jou best wel echt, maar net niet.

Marjolein Polman: Ja. Het echte is de hele storm eigenlijk, maar wat mij dan weer tegenhield was dat die twee doden precies hier in de omgeving Overijssel zijn gevallen. Dat vind ik wel toevallig.

Interviewer: Alleen dat het in Overijssel is gebeurd en niet in de rest van Nederland?

Marjolein Polman: Het is in de rest van Nederland ook gebeurd, behalve die twee doden. Die zijn dan weer net hier.

Interviewer: Een soort wantrouwen tegen de cijfers?

Marjolein Polman: Nee. Maar kijk, dat die twee mensen overleden zijn zou best wel kunnen, maar dat ze alle twee, één in Enschede en één in Zwolle; ik vind dat toevallig. Maar inderdaad, het was een hele zware storm geloof ik. NS lag vast wel stil, want dat geloof ik direct. En vooral ook die redenen: storingen, schade aan het spoor en bovenleidingen.

Ja, alle vluchten leek mij ook wel een beetje *too much* van het goede. Maar dat er vluchten geannuleerd zijn geloof ik ook wel. En het tramnetwerk in Den Haag is ook wel heel specifiek en de vrachtwagens zijn vast omgevallen, maar of het er 66 zijn.

Interviewer: Door die specifieke gevallen is hij voor jou net niet 100% echt?

Marjolein Polman: Ja. Ja.

Interviewer: Duidelijk: dit is 100% echt.

Marjolein Polman: Ik twijfelde veel.

Interviewer: Maar je geeft ook al aan dat je veel twijfelt: er zitten voor jou waarheden in, maar je was niet compleet overtuigd. Dan gaan we naar de pausen en het Vaticaan.

Marjolein Polman: Ja, dat speelt al zolang.

Interviewer: En daardoor heb jij zoiets van: dat weet ik, dat ken ik?

Marjolein Polman: Ja, er is inderdaad iemand geweest, of het nou Franciscus was, maar in ieder geval wel dat mensen er al langer van weten; van het seksueel misbruik en pedofilie. Dus dat heeft eigenlijk voor mij wel een beetje de doorslag gegeven om het bij bijna echt te leggen.

Waarom dan weer niet echt? Ja. Misschien ook meer omdat ik dus niet weet of die paus Franciscus van nu daar ook een rol inspeelt en dat ze zeggen dat hij oudere bisschoppen en kardinalen hun straf ongedaan heeft gemaakt.

Interviewer: En dat zijn voor jou twijfelaspecten?

Marjolein Polman: Ja.

Interviewer: Nog iets anders wat voor jou opvalt aan de tekst?

Marjolein Polman: Ik geloof wel inderdaad dat die vrouw zegt: we werken eraan is niet voldoende. Ook iets vaags uit herinnering. En ik kan mij ook niet voorstellen dat die Franciscus heeft gezegd dat die slachtoffers de aanrandingen verzonnen hebben. Maar goed, hij kwam er later wel op terug.

Interviewer: Is dat dan ook het beeld wat jij van hem hebt?

Marjolein Polman: Ik heb niet zoveel met pausen en het geloof. Van zo'n paus denk je toch wel dat hij erboven staat en dat hij dat niet zou zeggen.

Interviewer: Duidelijk.

Marjolein Polman: Maar het hele Vaticaan is toch wel mislukt. En die kerk.

Interviewer: Voor sommigen is dat een reden om het meer richting echt te plaatsen ja. Het is een gemanipuleerd bericht. De brief van de kardinalen is echt, maar de rest is nep. De laatste van de +2, de vaccinatieplicht.

Marjolein Polman: Nou ja, dat is natuurlijk in het nieuws geweest. Even kijken. Ja, wat was het ook alweer? Oh ja, die geitenwollensokken dragende ouders. Ik vind het nogal een statement om dat in de krant te zetten. Ik zou het ook zo beschrijven, maar van een journalist zou ik dat niet verwachten.

Interviewer: Je zou dit dus niet in een krant verwachten, maar wel op een website?

Marjolein Polman: Even kijken hoor. Dat eerste deel lijkt mij wel feitelijk en dat tweede ook nog wel. Dan krijg je natuurlijk die prikangst; mensen die het horen steken elkaar aan. En net zoals je dat van vaccins autisme kan krijgen. Dan heb ik ook zoiets van: ja, zullen mensen dat echt gezegd hebben? Vast wel, die mensen uit de Biblebelt misschien.

En net zoals dat geitenwollensokken en dan: nieuwsberichtje; een vaccin zorgt niet voor complete immuniteit en dan met Masterchef erbij. Ik vond het eigenlijk best wel grappig geschreven.

Interviewer: Maar aan deze kant, iets meer naar het neppe, heb je ook berichten die je grappig vond geschreven. En deze vind je grappig geschreven, maar die ligt bij echt? Er zit voor jou, zoals je zelf zegt, een kern van waarheid in en het is in het nieuws geweest?

Marjolein Polman: Er is wel een standpunt ingenomen, zoals een column-achtig iets, maar wel met feiten erin.

Interviewer: En die zijn herkenbaar?

Marjolein Polman: Ja. Iets meer feiten dan aan de andere kant van het rooster (bij nepnieuws).

Interviewer: Duidelijk

Marjolein Polman: "Maar als kleine Orlando geen prik tegen de bof krijgt en vaders en moeders van vriendinnetjes Priscilla en Zoey". Dat klinkt meer als iets van een column-achtig iets. Maar wel met iets meer feiten.

Interviewer: Duidelijk. Het is inderdaad een satirisch bericht. De laatste twee. Jouw echte nieuws.

Marjolein Polman: Nou ja, dat is natuurlijk uitgebreid in het nieuws geweest.

Interviewer: En daardoor ook 100% echt?

Marjolein Polman: Ja.

Interviewer: Alles wat er ook instaat?

Marjolein Polman: Zoals die exacte uitspraken dat weet ik natuurlijk niet of die exact zo zijn geweest.

Interviewer: Maar ze liggen wel bij 100% echt?

Marjolein Polman: Ja. Het past bij het feit dat hij inderdaad heeft gezegd dat Suriname *een failed state* is.

Interviewer: Maar je geeft ook al aan: het is in het nieuws geweest en er zitten feiten in. Misschien dat je het daardoor ook eerder gelooft en bij 100% echt plaatst?

Marjolein Polman: Ja. Ja.

Interviewer: Duidelijk. Facebook?

Marjolein Polman: Ook uitgebreid in het nieuws geweest.

Interviewer: Ook uitgebreid in het nieuws geweest. Waardoor jij denkt: dit moet kloppen?

Marjolein Polman: Ja. Ja en ook inderdaad over die campagne van Donald Trump. Daar kan ik me ook iets vaags over herinneren dat ze er iets mee gedaan hebben. En het aantal vijftig miljoen; zou prima kunnen. Voor Facebook. Dus het is voor mij, misschien, geloofwaardig.

Interviewer: Oké. Ze zijn allebei echt. Ik vind het interessant dat mensen zeggen: ik heb het ergens gehoord of gelezen, ik heb het in het nieuws gezien of het beeld wat ik van iemand heb. Dat is voor velen een raakvlak om te zeggen of iets echt of nep is.

Marjolein Polman: Daar baseer je toch wel een beetje je eigen feiten op.

Interviewer: Nu moet ik aan jou dus vragen: wat is echt nieuws?

Marjolein Polman: Voor mij zijn dat toch de feiten en het beeld wat je van iemand hebt is natuurlijk heel subjectief, maar dat bepaalt voor mij of iets echt of nepnieuws is.
Interviewer: Oké.

Marjolein Polman: En of ik het al eerder heb gehoord, maar goed: als ik nu een bericht op het nieuws zou moeten kijken en dit en dit is gebeurd en dan moet beslissen of het echt of nep is? En het is de allereerste keer dat ik ervan hoor dan weet ik het echt niet.

Interviewer: Het is voor jou dus ook al iets wat je hebt gehoord?

Marjolein Polman: Ja. Dan beschouw je het ook als iets meer echter.

Interviewer: Als onder deze berichten een bron had gestaan, zoals de Volkskrant, AD, NRC of Telegraaf. Heeft dat voor jou een impact?

Marjolein Polman: Ik denk het wel. Want als je natuurlijk ergens De Speld onderzet dan weet iedereen per direct dat het nepnieuws is. Of in ieder geval een satirisch bericht.

Interviewer: Voor jou is satire dus nepnieuws?

Marjolein Polman: Dat is dan misschien ook weer niet waar. Maar vaak gebruikt De Speld… Die draaien dan echt iets helemaal om.

Interviewer: Klopt, heel erg overdreven.

Marjolein Polman: Of uitspraken erbij dat ik denk: oké.

Interviewer: Maar je zegt zelf net al, als het echt belachelijk klinkt of onwerkelijk is het nepnieuws. Dan is De Speld een vorm van nepnieuws voor jou?

Marjolein Polman: Ja. Ja.

Interviewer: Een gemanipuleerd bericht. Wat vind je daarvan? Want het is natuurlijk lastig om dat te onderscheiden.

Marjolein Polman: Je zou het misschien niet per se als echt nieuws of nepnieuws zien, maar als iets van een roddel. Dat je kunt doorvertellen aan iemand van: goh, ik heb dit en dit gelezen, maar ik weet niet of het helemaal waar is.

Interviewer: Oké.

Marjolein Polman: Een roddel vertel je ook door en dan wordt uiteindelijk ook van een mug een olifant gemaakt. Misschien is het dat meer: een manipulatief bericht is meer een roddel. Dat je wel weet waar het over gaat, maar of het echt allemaal waar is, is de vraag.

Interviewer: Als 'wetenschappers' onder elkaar: nepnieuws is gebouwd of *facticity* en *intention to deceive*. Zijn dat aspecten waar jij wel eens over nadenkt bij nepnieuws?

Marjolein Polman: Poeh. Lastig. *denkt na*. Ja, want nepnieuws is er ook wel om mensen te misleiden. Als dat erin zit dan zou het ook nepnieuws moeten zijn. Of zou ik het ook als nepnieuws moeten bestempelen.

Interviewer: Maar het onderscheiden tussen echt en nep is wel lastig, wat je zelf ook al hebt gemerkt.

Respondent 9 – Mark Vrieze (Interview op 10-10-2018)

Interviewer: We beginnen gewoon bij het begin: wat is voor jou nepnieuws? In het algemeen dus.

Mark Vrieze: Dingen die gemaakt zijn om anderen te entertainen, zoals berichten uit De Speld of zo. Dat is nepnieuws. Het is natuurlijk wel ergens gebaseerd op een bepaalde waarheid, maar het is niet echt, dus je moet het niet geloven.

Interviewer: Hoe weet jij dan dat het niet echt is?

Mark Vrieze: Dat is meer omdat ik De Speld ken. Ze verdraaien feiten.

Interviewer: Ik ken De Speld ook, maar wat is het dan? Is het dan het overdreven gedeelte of…?

Mark Vrieze: Ja, het overdreven gedeelte. Ze blazen sommige dingen heel erg op of ze verdraaien dingen die gezegd zijn.

Interviewer: Duidelijk. Dus dat is voor jou echt nepnieuws?

Mark Vrieze: Ja.

Interviewer: Dan gaan we kijken hoe je dat hebt ingevuld. 100% nepnieuws. Voor jou is dat "Friesland voert dienstplicht in voor de strijd tegen het ABN".

Mark Vrieze: Ja.

Interviewer: Waarom is dat voor jou 100% nepnieuws?

Mark Vrieze: Toen ik het las begon ik al te lachen. Weet je, ik snap dat je mensen in Friesland niet altijd serieus kan nemen, omdat ze zichzelf als aparte staat zien. Maar kom op. Ergens geloof ik wel dat één of andere pannenkoek dit heeft gezegd, maar nee. Ik denk niet dat ze daadwerkelijk echt een dienstplicht in gaan voeren, want dat is iets wat landelijk geregeld wordt en niet door één of andere losstaande provincie.

Interviewer: Door jouw herinnering, jouw geheugen, dat zoiets moet worden geregeld door het land en niet door een provincie, lijkt dat onlogisch dat dit gaat gebeuren?

Mark Vrieze: Ja, precies.

Interviewer: En je zei ook al: ik moest erom lachen. Ik denk dat de toon van het bericht dan ook een impact heeft?

Mark Vrieze: Ja, precies. Zeker als je kijkt naar bijvoorbeeld het laatste. Dat de Friese mannen mogen kiezen uit Lodewijk of Klaas-Jan. Jongens, ik vind het hartstikke mooi, maar…

Interviewer: En daardoor heb je zoiets van: dit is voor mij 100% nep?

Mark Vrieze: Ja.

Interviewer: Duidelijk. Dit is inderdaad een parodie, à la De Speld inderdaad.

Mark Vrieze: Dat dacht ik al.
Interviewer: Het andere bericht is de FIFA en het WK. Dus dat is voor jou ook 100% nep?

Mark Vrieze: Ja. Want FIFA is al omstreden genoeg. Zeker als je kijkt naar alle corruptieschandalen en dergelijke, maar dit klinkt weer als een parodie om te laten zien dat wat ze bij de FIFA aan het doen zijn waarschijnlijk voor geen ene meter klopt. En Islamitische Staat, ja, ja, ja.

Interviewer: Het is voor jou té?

Mark Vrieze: Het is meer een spoof zeg maar, om ze gewoon in de zeik te zetten. Jongens, jullie nemen jezelf niet serieus en wij ook niet.

Interviewer: Oké. Dus iemand op zo'n manier in de zeik zetten is voor jou nepnieuws?

Mark Vrieze: Op zo'n manier wel ja.

Interviewer: Ligt inderdaad dus nog wel aan het onderwerp en het bericht?

Mark Vrieze: Ja, ja, ja.

Interviewer: Duidelijk. Dit is inderdaad ook een parodie. Dan gaan we naar de iets minder nep. "Rutte belooft: Nederlanders zullen worden genaaid".

Mark Vrieze: Alleen door de titel had ik zoiets van: waarschijnlijk is dit wel gebaseerd op iets wat er gebeurd is, want dit is volgens mij na zijn reactie op die nieuwe dividendbelasting; volgens mij. En ik kan mij niet voorstellen dat een premier zegt: Nederlanders zullen worden genaaid in een officieel interview.

Interviewer: Jij kunt je niet voorstellen, met het beeld wat jij van een premier hebt, dat hij dit zegt?

Mark Vrieze: Nee, precies. En dat hij dan bijvoorbeeld zegt: “een miljardenimpuls voor de zeehondencrèche Pieterburen”. Nee.

Interviewer: Maar hij is niet helemaal 100% nep voor jou? Misschien zit er iets van waarheid voor jou in? Is dat misschien die dividendbelasting, wat je net zegt?

Mark Vrieze: Ja, wat ik daarvan weet, die heb ik ook ergens hier liggen (belastingtarieven bij de +3). De rijkere niet echt in moesten leveren, maar de armere, de laagste bevolkingsgroep, die ging er niet op vooruit, maar juist iets op achteruit. En dat was meer om ze te stimuleren, volgens mij, om mee te doen op de arbeidsmarkt. Dat staat mij nog een beetje bij.

Interviewer: Het is dus het beeld wat jij daarvan hebt en ook wat je hebt onthouden? En er zit dan waarschijnlijk een kern van waarheid in voor jou?

Mark Vrieze: Ja.

Interviewer: En welke kern is dat dan?

Mark Vrieze: Dat een bepaald gedeelte van de Nederlanders genaaid zullen worden. Om het maar lekker plat te zeggen.

Interviewer: En dat is voor jou de kern van waarheid?

Mark Vrieze: Ja, want er staat hier ook bijvoorbeeld: “gemiddeld gaan alle huishoudens erop achteruit volgend jaar”. En dat was als het goed is niet zo, want die gingen er juist op vooruit. Op één bepaalde groep na.

Interviewer: Dat is voor jou dus het neppe gedeelte. Maar is er ook een bepaald gedeelte waarin jij je herkent? Want hij ligt bij de -2 en is dus niet helemaal 100% nep. Anders zou hij daar liggen.

Mark Vrieze: Goed punt. Weet ik eigenlijk niet.

Interviewer: Je mag hem nog wel even rustig doorlezen.

Mark Vrieze: Kijk, wat ik mij kan voorstellen, wat hier bijvoorbeeld staat: “wij zijn als regering verantwoordelijk voor heel Nederland en het is dan ook essentieel dat niet alleen één inkomensgroep genaaid wordt, maar in principe moet iedereen economisch voelen dat ze het niet waard zijn.” Daar zit een kern van waarheid in. Op bijvoorbeeld de laatste zin na en het woordje genaaid.

Interviewer: Voor jou is dat een waarheid?

Mark Vrieze: Ja.

Interviewer: Is het misschien ook het beeld wat jij hebt van de regering die ons moet helpen? Dat gedeelte klopt, maar hoe dat wordt uitgedrukt: dat kan niet.

Mark Vrieze: Nee, precies.

Interviewer: Check. Dit is ook een parodie. Dan gaan we naar een andere VVD'er, de VVD'er en het opspraaksyndroom. En waarom ligt die ook bij de neppe kant?

Mark Vrieze: Wat was het ook alweer? Dit is voor mij een bericht wat de VVD probeert onderuit te schoppen. Zeker door de laatste zin te lezen, waarin ze een soort van slogan benoemen en waarin ze aangeven dat de VVD toch wel goed is. Dit is, naar mijn idee, geschreven door iemand van bijvoorbeeld GroenLinks of zo.

Interviewer: Iemand die tegen de VVD zou zijn?

Mark Vrieze: Ja, precies. Want natuurlijk heeft de VVD met een aantal dingetjes niet positief in het nieuws gestaan. Bijvoorbeeld die minister Blok met de *failed state* van Suriname, wat hier ook instaat. Natuurlijk Rutte die grote bedrijven alleen maar steunt. De VVD is gewoon een aantal keer in opspraak gekomen, dus dit lijkt mij zo'n artikel dat is geschreven voor het vermaak van anderen.

Interviewer: Het is wel echt vermaak voor jou? Of een vorm van vermaak?

Mark Vrieze: Ja.

Interviewer: En is het daarom voor jou ook een beetje nepper? Omdat er een vorm van vermaak zou moeten zijn?

Mark Vrieze: Ja. Bijvoorbeeld bij dat begin: “het begint bijna een goedlopende combinatie te worden, zoals een boterham met pindakaas en hagelslag.” Nou ja, daar ga je al.

Interviewer: Die vergelijking past niet?
Mark Vrieze: Ik snap het wel, want het is hartstikke lekker, maar daarmee bedoelen ze de VVD en het in opspraak komen. Maar het is vooral de manier waarop het geschreven is. Er zit waarschijnlijk een kern van waarheid in, maar het klopt niet helemaal.

Interviewer: Wat zou die kern van waarheid dan voor jou zijn?

Mark Vrieze: Het verdraaien van de waarheid of het doen van gevaarlijke uitspraken. Het maken van beslissingen waar niet iedereen achterstaat bijvoorbeeld. En welke dat zo zijn, weet ik niet precies uit mijn hoofd.

Interviewer: Is dat belangrijk voor jou, hoe zo'n artikel geschreven is? De manier waarop dus?

Mark Vrieze: Ja, kijk. Als jij als zo begint door de VVD die in opspraak komt te vergelijken met een broodje pindakaas en hagelslag, dan weet ik al wat voor een bericht ik aan het lezen ben.

Interviewer: Is taalgebruik in berichten in het algemeen belangrijk voor jou?

Mark Vrieze: Ja, dat vind ik belangrijk.

Interviewer: Als er spelfouten inzitten, zoals één of twee?

Mark Vrieze: Dan geloof ik een bericht al minder snel.

Interviewer: Dan geloof je het al minder snel?

Mark Vrieze: Tenminste dan komt het voor mij niet professioneel over en ik vind dat als iets echt door een professional is geschreven ik het eerder serieus zou nemen.

Interviewer: Duidelijk. Dit is een satirisch bericht.

Mark Vrieze: Dank je, dat was het. Ik kon niet op dat woord komen.

Interviewer: Wat is voor jou dan satire?

Mark Vrieze: Dit bijvoorbeeld. Alleen die eerste zin. Een kern van satire is. Er is bijvoorbeeld een programma op Radio538, waarin ze één nieuwslezer hebben die alle nieuwsberichten ook op zo'n sarcastische mogelijke manier verteld en die maakt bepaalde nieuwsberichten gewoon een beetje belachelijk, terwijl er wel een kern van waarheid inzit. En dit is toch een manier waarop je bepaalde mensen het nieuws kan laten volgen.

Interviewer: Het belachelijk maken met een kern van waarheid dus?

Mark Vrieze: Ja, precies.

Interviewer: Oké.

Mark Vrieze: Want het klopt grotendeels wel. De VVD heeft gewoon een paar dingen gedaan.

Interviewer: En daar kan jij je ook in vinden?

Mark Vrieze: Ja.

Interviewer: Maar omdat het op zo'n manier is geschreven denk jij: dit is voor mij nep?

Mark Vrieze: Ja.

Interviewer: Duidelijk. Het was dus inderdaad een satirisch bericht. Dan gaan we naar de NPR en Clinton. En dit is voor jou dus ook nep. En waarom?

Mark Vrieze: Ik kan mij voorstellen dat wat hier staat dat er in Amerika, zeker gezien het Trumpbeleid om een muur te bouwen en alle illegalen tegen te gaan, een aantal onwettige stemmers zitten in Amerika. Dat geloof ik ergens wel. Maar er staat hier een stukje dat bijvoorbeeld mensen verhuizen en daardoor nog in een andere staat staan ingeschreven.

Ik kan mij niet voorstellen dat, hoe chaotisch een land als Amerika ook is, dat het dan ook daadwerkelijk echt zo gaat.

Interviewer: Vanuit jouw perceptie denk je dan inderdaad: dat kan niet?

Mark Vrieze: Ja.

Interviewer: En daardoor is het voor jou nepper?

Mark Vrieze: Ja. En ook dit: "illegalen konden moeiteloos door de Verenigde Staten reizen en kregen van diverse immigratiemedewerkers zelfs de tip om zich in te schrijven in meerdere staten". Ja. Nee. Dat kan ik mij niet voorstellen.

Interviewer: Duidelijk. Maar er zit ook, zoals je zelf zegt, vast wel iets in waar jij je in kan vinden?

Mark Vrieze: Ja. En het is ook weer tegen Clinton. En natuurlijk is die Clinton ook veel en lang in opspraak geweest, mede door haar tegenstander meneer Trump. En die heeft er volgens mij ook alles aan gedaan om haar kapot te maken en vice versa natuurlijk. En daarom heb ik ook zoiets van: als ik alleen zie dat het weer hier overgaat. Weet je?

Interviewer: Het gaat een duidelijke hoek in? Zoals je zelf al aangeeft: het tegen Clinton zijn? En daardoor geloof je het al niet?

Mark Vrieze: Nee. Ik kan mij voorstellen dat één of andere Trumpaanhanger dit heeft geschreven in zijn camper, noem het maar op.

Interviewer: Duidelijk. Dit is inderdaad een nepbericht. Compleet bedacht. Dan gaan we naar de -1. Rutte dat hij Trump prijst. We blijven bij Trump.

Mark Vrieze: Dat kon ik mij niet voorstellen. Het laatste wat ik had gezien was op een VN-meeting, waarin Trump een aantal woorden sprak over de VN waar hij het niet mee eens was. En toen… Volgens mij was dat niet het laatste wat ze deden dat weet ik niet meer, maar dit ging volgens mij over de nieuwe heffingen die Trump deed, een aantal importheffingen.

En wat ik weet is dat Rutte Trump niet de hemel in heeft geprezen om zijn visie als uitgekiende onderhandelaar. Dat was meer over dat hij op dit moment de economie van andere landen kapot aan het maken is.

Interviewer: Zoals je net zelf zegt: er zit een vorm van waarheid in dat ze met elkaar gesproken hebben, maar de rest herken jij niet? Dat heb je het op nieuws gezien of gehoord en vanuit jouw perceptie klopt dat niet met wat hier staat?

Mark Vrieze: Dat zal ergens wel kloppen, maar er was hier ook een stukje dat het nog steeds "America First is en met deze verhogingen tonen we dat ook aan. Hoe goed onze relatie met Nederland ook is." Dat kan ik mij niet voorstellen. Kijk, dat filmpje van Zondag met Lubach vindt iedereen geweldig en ik vind Trump ook echt een enorme pannenkoek, ook hij is niet zo dom. Heb ik het idee.

Interviewer: Het is dus jouw beeld van Trump en Rutte en dat past niet bij wat hier staat?

Mark Vrieze: Nee, precies.

Interviewer: Duidelijk. Dit is inderdaad een gemanipuleerd bericht. Juncker en zijn invloed in Europa die ligt dus ook nog bij nep?

Mark Vrieze: Ja. Dit ging mij puur om het stukje van dat nieuwe identificatiebewijs voor Europese landen, dat uniform rijbewijs. Wat ik nou weet is dat je sowieso met je rijbewijs kan reizen. Oh nee, die kon je gebruiken, maar nu niet meer. Maar toen ik dat las, dacht ik: volgens mij maakt dat helemaal niks uit. Het zal wel niet zo zijn.

Interviewer: Maar voor de rest klopt het wel of zijn er aspecten die ook nep zijn?

Mark Vrieze: Ja, dat het dagelijks beleid van de EU nog merkbaarder gaat worden voor de Europeanen. Ja, sorry. Maar ook al zit Nederland in de EU, daar kan ik mij niks bij voorstellen.

Interviewer: Duidelijk. En dan denk je: zoiets gaat ook niet gebeuren?

Mark Vrieze: Nee, precies.

Interviewer: Duidelijk. Nog iets wat anders wat je opviel aan dit bericht?

Mark Vrieze: Ja, die Donald Tusk. Volgens mij is dat toch niet de president van de EU. We hebben toch helemaal geen president?

Interviewer: Volgens mij wel. Maar behalve dat is er misschien ook wel een bepaald gedeelte wat je niet weet?

Mark Vrieze: Ja, dat ook. Ik houd mij met Europese invloeden vanuit de EU… Daar houd ik mij eigenlijk niet mee bezig.

Interviewer: Je zegt zelf ook al: ik kan het mij niet voorstellen. Dus dat is het neppe gedeelte voor jou: jij kan je niet voorstellen dat dit zou gaan gebeuren. En er zit wel een kern van waarheid voor jou in, maar het niet voorstellen zit er ook in. Duidelijk. Dit is een gefabriceerd bericht, 100% nep. De volgende: pausen en het Vaticaan. Waarom ligt die bij -1?

Mark Vrieze: Omdat de paus naar mijn idee, volgens mij en naar mijn idee, zich niet met slachtoffers bemoeit. Hij heeft zich geprobeerd erbuiten te houden en heeft niet tegen slachtoffers gezegd dat aanrandingen zijn verzonnen. Volgens mij.

Interviewer: Wederom een bepaalde visie van iemand, wat hij zegt en wat hij doet. Dat komt voor jou niet overeen met wat in het bericht staat?

Mark Vrieze: Ja.

Interviewer: Duidelijk. Nog iets anders wat er aan het bericht van de paus opvalt?

Mark Vrieze: Nee, ik vind het allemaal niet zo heel belangrijk eigenlijk.

Interviewer: Het interesseert je niet zoveel.

Mark Vrieze: Nee. Religie en zo. Eigenlijk niet.

Interviewer: Maar vanuit die desinteresse dan bij de -1?

Mark Vrieze: Ik weet dat de kerk de laatste paar jaren heel erg in opspraak is geweest.

Interviewer: En dat gevoel, wat jij erbij hebt, is dan iets echter?

Mark Vrieze: Ja. En het laatste wat ik van de paus heb gezien, is dat hij dit niet erkend of hij wil er niks over zeggen. Dat is het laatste beeld wat ik van hem heb. Dat hij in een vliegtuig zat of zo. Dus vandaar.

Interviewer: Duidelijk. Dit is een gemanipuleerd bericht. Het punt van waarheid is de brief van de kardinalen. De volgende: het meisje (15) verkracht. Die ligt in het midden.

Mark Vrieze: Kijk, weet je. De asielzoekers zijn zwaar in opspraak gekomen, maar zover ik weet is dat in Nederland wel meegevallen. En volgens mij is zo'n verhaal in Duitsland voorgekomen, maar dat weet ik niet zeker. En daardoor had ik zoiets van: hmm. En volgens mij zit er ook geen asielzoekerscentrum bij Winterswijk. Maar dat weet ik ook niet zeker.

Interviewer: Vanuit je eigen herinneringen en volgens jou zit het daar niet en volgens jou is het in Duitsland gebeurt; je weet het niet zeker, misschien gebeurt, misschien ook niet. Daarom ligt hij in het midden?

Mark Vrieze: Ja. Volgens mij is dus er wel zoiets gebeurd, maar ik weet niet of het in Nederland is gebeurd.

Interviewer: En daarom in het midden?

Mark Vrieze: Ja.

Interviewer: Duidelijk. Deze is 100% nep. De overheid ook in het midden. Misschien net zoals het meisje: kan gebeurd zijn of niet gebeurd.

Mark Vrieze: Ik geloof ergens wel dat de overheid bepaalde onderzoeksresultaten liever nog even achterwege laat. Maar ik weet het niet. Het feit dat dit gebaseerd is op een onderzoek, weer, denk ik van: jongens, wacht even. We hebben het er net over dat bepaalde onderzoeksresultaten beheerst worden door de overheid en vervolgens wordt er in een onderzoek, een statistisch onderzoek, gezegd dat... Nee. Ik kon het niet serieus nemen. Ergens geloof ik ook wel dat er misschien een kleine kern van waarheid inzit.

Interviewer: Dus door de context van het bericht: de overheid sjoemelt met onderzoeksresultaten en in het bericht staat: uit onderzoek blijkt. Jij hebt dan zoiets van: uit het bericht blijkt dus dat daarmee wordt gesjoemeld, dus jij vertrouwt het op dat moment niet?

Mark Vrieze: Nee, precies.

Interviewer: Je bent op dat moment kritisch wat er in het bericht staat?

Mark Vrieze: Ja.

Interviewer: Duidelijk. Zijn er nog andere aspecten aan het bericht die opvallen? Ik heb respondenten gehad die zeggen erg te letten op cijfers en data. Let jij daar op?

Mark Vrieze: Nee, eigenlijk niet.

Interviewer: Dat heeft dus ook geen impact op jou?

Mark Vrieze: Nee, totaal niet. Ik weet dat als jij een berichtje iets echter wilt laten lijken dat je er gewoon een paar percentages in kan gooien en een aantal getallen. Dat sommigen het misschien daardoor eerder zullen geloven, maar ik ben daar niet zo heel erg van.

Interviewer: Dat kan.

Mark Vrieze: Of dat soort afkortingen. Dat Wageningen Economic Research-instituut. Nee, sorry.

Interviewer: Dat kan. Dit is een gemanipuleerd bericht. Er zit wel een kern van waarheid in, maar de rest is aangepast. De volgende: Belgische gevangenissen.

Mark Vrieze: Ja, die heb ik daar neergelegd, omdat ik niks afweet van Belgische gevangenissen. En naar mijn idee zijn Nederland en België wel enigszins gelijk in doen en laten. Daardoor had ik zoiets van: ik kan mij niet zo voorstellen dat het overal zo slecht is. Wat ik mij wel kan voorstellen is dat er een onderbezetting in de gevangenis is.

Interviewer: Waarom kun je dat dan wel voorstellen?

Mark Vrieze: Ja. Het is nu niet echt bepaald een aantrekkelijk beroep.

Interviewer: Oké.

Mark Vrieze: We hebben bepaalde mensen en misschien is er iemand uit onze vriendengroep die wel graag met dat soort mensen wil werken, maar ik kan mij voorstellen dat acht van de tien personen zegt: nee dank je, dat hoeft van mij niet.

Interviewer: En daardoor heb je: er zit wel iets in van waarheid, maar ik kan het mij niet voorstellen?

Mark Vrieze: Ja. Ik kan het mij ook wel voorstellen dat een cel niet groter is dan 3.5 bij 2 meter.

Interviewer: Zou je dat soms ook toe kunnen passen op nepnieuws? Dat jij het je niet kan voorstellen?

Mark Vrieze: Ja.

Interviewer: Overdreven dingen misschien?

Mark Vrieze: Ja, precies. Je leest natuurlijk wel door een bericht met je eigen bril op en als je naar mijn idee een beetje na zou kunnen denken dan haal je al vaak de nepberichten er iets sneller uit. Naar mijn idee.

Interviewer: Oké. Dan gaan we zien of dat dan inderdaad zo is. Maar dit is een 100% echt nieuwsbericht. We gaan naar Blok en zijn Suriname.

Mark Vrieze: Ja. Kijk, ik weet dat hij dat gezegd heeft. Ik heb het interview gezien. Maar er wordt hier gesproken over: "waarschijnlijk zit ergens die in onze genen dat we overzichtelijke groep willen hebben om mee te jagen of om een dorpje te onderhouden". Ja. Dat zeg je niet als minister en zeker niet als je al een uitspraak maakt over het feit dat Suriname een *failed state* is. Dan ga je niet met dit soort losse flodders gooien.

Daarom had ik zoiets van: volgens mij is dit eerder een nepbericht, of tenminste. Er zit een kern van waarheid in, maar ook een gedeelte waarvan ik denk: dat klopt niet.

Interviewer: Het eerste gedeelte klopt dan, maar bij die quote kan jij je niet voorstellen dat de minister zo'n uitspraak doet?

Mark Vrieze: Ja.

Interviewer: Duidelijk. Daarom ligt hij in het midden?

Mark Vrieze: Ja.

Interviewer: Dit is 100% echt bericht.

Mark Vrieze: Shit, heeft hij dat echt gezegd ja?

Interviewer: Ja, dat heeft hij echt gezegd.

Mark Vrieze: Geen wonder dat Suriname excuses eist.

Interviewer: Dat laatste heeft geen betrekking tot Suriname, maar het was wel een uitspraak die hij deed tijdens die bijeenkomst. We gaan door naar het echte nieuws. Wilders en Pechtold. Deze is voor jou iets echter.

Mark Vrieze: Geert Wilders staat er natuurlijk om bekend om een aantal uitspraken, waar niet echt over na is gedacht is; bijvoorbeeld die minder Marokkanen. En ik weet dat zijn verhouding met de D66 en de VVD niet bepaald soepel, of zeg maar vlekkeloos, verloopt. Daardoor kan ik mij voorstellen dat hij uit heeft gehaald naar Pechtold; een keer anders dan naar premier Rutte natuurlijk. Maar ik weet niet.

Interviewer: Zoals je zelf zegt: hij staat erom bekend en dat kan jij je voorstellen. Maar je weet niet of het zo is gegaan eigenlijk?

Mark Vrieze: Ja. Ja, precies, dat is. Ik weet het zo niet.

Interviewer: Maar je vindt het heel aannemelijk?

Mark Vrieze: Ja. Ja.

Interviewer: Duidelijk. Dit is 100% nep.

Mark Vrieze: Toch wel.

Interviewer: Waarom toch wel?

Mark Vrieze: Nou, ik zat net even na te denken. Want ik zat heel erg te twijfelen om deze twee om te ruilen en vooral deze is lekker makkelijk. Want iedereen weet dat Wilders daarom bekendstaat, dus kan je makkelijker een berichtje naar buiten brengen waarin hij weer iets heeft gezegd en dat wordt waarschijnlijk door heel wat Nederlanders aangenomen; natuurlijk heeft hij wel weer wat gezegd.

Interviewer: Oké. Gaan we naar het andere echte nieuws. Facebook.

Mark Vrieze: Ja. Facebook en de persoonlijke gegevens. Het laatste jaar natuurlijk heel erg in opspraak geraakt. En dat een databedrijf gegevens heeft gebruikt om bepaalde verkiezingen en dergelijke te beïnvloeden. Volgens mij is dat wel gebeurd, maar ik weet niet of dat door Facebook is gebeurd.

Tenminste… Volgens mij wel door Facebookdata, maar ik weet niet of dat echt gebeurd is om de Brexitdeal te beïnvloeden of de campagne van Trump. Dat weet ik niet zeker.

Interviewer: Je twijfelt daaraan? En je zegt het zelf: ik weet een beetje ervan, maar niet alles? Er zit inderdaad iets van echt in voor jou?

Mark Vrieze: Ja.

Interviewer: Oké. Dit is 100% echt. En dan gaan we naar Trump en samenzweren. Waarom ligt die voor jou hier?

Mark Vrieze: Nou, dit vind ik weer een typisch Trump-bericht. Maar doet me ook weer een beetje denken aan dat net van Wilders. Kijk: Trump zegt eerst A en een week later zegt hij B. En vervolgens zegt hij een week later weer A. En vooral hier met de samenzwering en Crooked Hillary. Maar ik zit

nu wel een beetje te twijfelen of het echt is.

Interviewer: Waarom die twijfel?

Mark Vrieze: Omdat Wilders net nep was.

Interviewer: Oh zo. Jij kunt het je voorstellen dat iemand dit als nepbericht maakt?

Mark Vrieze: Ja. Kijk, dan horen we allemaal bij het *fake news* aspect.

Interviewer: Ja, maar je geeft het net ook al aan bij Wilders. Je hebt een voorstelling dat hij zoiets zou zeggen, een beeld van hem en dat vormt een gedeelte van je referentiekader. Je kent hem, je weet welke uitspraken hij doet en hoe die persoon is. Dus dit lijkt mij heel logisch dat hij dit zou doen.

Mark Vrieze: Ja. En wat volgens mij, want dat herinner ik me ook, is die tweet van "samenzweren is geen misdaad, maar dat maakt niet uit want er was geen samenzwering - behalve door Crooked Hillary en de democraten", dat heeft hij volgens mij wel gezegd.

Interviewer: Dus dat is die kern van waarheid? Maar er is nog wel iets waardoor je twijfelt, wat je net aangeeft; dat komt ook een beetje door het bericht van net. Je had hem er natuurlijk al wel neergelegd voordat je van Wilders wist. Er is dus een andere factor voor jou geweest hierbij, waardoor hij niet helemaal bij echt nieuws ligt.

Mark Vrieze: Dat was dat laatste gedeelte over dat team dat hem aanklaagt. Dat van Mueller en dat het alleen maar uit democraten bestaat.

Interviewer: En jij denkt: dat klopt niet?

Mark Vrieze: Nee. Volgens mij is dat weer makkelijk gezegd natuurlijk.

Interviewer: En daardoor ontstaat die twijfel: klopt dat inderdaad?

Mark Vrieze: Ja, precies.

Interviewer: Oké, duidelijk. Dit is een satirisch bericht. We gaan naar de laatste vijf. Taalkundigen en hun noodklok.

Mark Vrieze: Die heb ik hier neergelegd, omdat de taalkundige docenten van mijn opleiding… We hebben het hier overgehad over hoe de taal tegenwoordig aan het veranderen is en steeds meer woorden opneemt. En de manier waarop dit bericht is neergezet, is naar mijn idee weer een manier om te laten zien: jongens, het klopt niet helemaal.

Maar ik weet wel 100% zeker dat de Nederlandse taal heel erg beïnvloed wordt door buitenlandse talen, voornamelijk Engels. Dat weet ik echt 100% zeker. Alleen de manier waarop ze hier bijvoorbeeld in het half Frans aan het praten zijn. Dat is gewoon een humoristische manier, een satirische manier, om de boodschap over te brengen.

Interviewer: Je zegt: er zit een grote kern van waarheid in en vooral vanuit jouw persoonlijke vakgebied als docent Engels zijnde dat je dat weet? Dit klopt inderdaad. Maar door de manier hoe het is geschreven, is het niet 100% echt?

Mark Vrieze: Ja. Ja.

Interviewer: Duidelijk. Dit is inderdaad een parodie.

Mark Vrieze: Dat dacht ik al.

Interviewer: Dan gaan we naar de storm en dat die twee levens eist.

Mark Vrieze: Kijk, met die storm. Ik weet dat er in Enschede en in Olst er mensen zijn overleden, maar volgens mij zijn er in Nederland nog een aantal mensen overleden. Maar dat weet ik niet helemaal zeker. Vandaar dat ik hem bij net niet echt heb neergelegd.

Interviewer: De kern van waarheid herken jij? Die ken jij?

Mark Vrieze: Ja, ik bedoel die storm was gewoon één van de zwaarste in lange tijd. Dat weet ik gewoon 100% zeker.

Interviewer: Maar er ontbreekt informatie voor jou?

Mark Vrieze: Ja. Volgens mij had de storm meer levens geëist. Dat is de reden dat hij daar ligt (bij de +2).

Interviewer: Oké. Jij denkt: wat ik heb gezien of gehoord, dat klopt. Maar niet helemaal. Er ontbreekt nog iets?

Mark Vrieze: Ja.

Interviewer: En wat zou dan ontbreken, behalve die meerdere doden?

Mark Vrieze: Het is heel erg gericht op het oosten van Nederland. Kijk, als dit bericht zou worden geschreven door Tubantia dan kan ik mij dat voorstellen. Maar ze hebben het hier ook over Schiphol en Amsterdam en dat is niet iets wat Tubantia zomaar zou doen heb ik het idee.

Interviewer: Duidelijk. Dit is een 100% echt bericht.

Mark Vrieze: Toch wel?

Interviewer: Ja. De vaccinatieplicht.

Mark Vrieze: Eigenlijk een beetje hetzelfde met de taalkundigen. Want dat is natuurlijk ook de laatste tijd heel erg in het nieuws. En de manier waarop hier bepaalde... Kijk, bijvoorbeeld wat ik heel mooi vond: "Een ander geluid van de hippe geitenwollensokken dragende ouders met knotjes is dat kinderen ondanks het vaccin toch ziek worden." Ik geloof wel dat er een aantal mensen zijn die denken dat vaccinaties het erger maakt. En dit is naar mijn idee een soort humoristische manier om te zeggen: jongens, *wake up*. Er zijn echt mensen die zo denken. En hier wordt het heel belachelijk neergezet, iets overdreven natuurlijk. Daarom.

Interviewer: En daarom zit hij niet helemaal bij echt nieuws voor jou?

Mark Vrieze: Ja.

Interviewer: De boodschap is voor jou echt, maar door die manier van schrijven is het net geen echt nieuws?

Mark Vrieze: Ja, precies. En ik kan het ook niet helemaal serieus nemen. Er is ook zo’n stukje van: "maar als kleine Orlando geen prik tegen de bof of ronde hond krijgt" en later gaat het over vriendinnetjes Priscilla en Zoey. Ja dat kan al niet echt serieus nemen.

Interviewer: Maar deze berichten, bijvoorbeeld net zoals de FIFA en van Rutte, die kan jij ook niet serieus nemen. Maar die liggen bij nepnieuws?

Mark Vrieze: Klopt, maar dat is hier meer omdat die vaccinatieplicht naar mijn idee ook echt in opspraak is gekomen. Omdat heel veel mensen het niet willen.

Interviewer: En dat van FIFA en Rutte is voor jou verzonnen en de vaccinatieplicht is in het nieuws geweest en daarom iets meer echt?

Mark Vrieze: Ja. Ja.

Interviewer: Duidelijk. Dit is inderdaad een satirisch bericht. De laatste twee. Belastingtarieven worden aangepast. We hebben het er net al heel kort even over gehad.

Mark Vrieze: Ja, klopt. En dat is ook de reden waarom hij hier ligt. Ik kan mij vaag herinneren… Ik weet dat de arme gezinnen er juist op achteruit gaan, alleen dat stukje met de rijkere gaan erop vooruit daar twijfel ik nu een beetje over. Daarom ligt hij bij echt nieuws.

Interviewer: Het overgrote gedeelte voor jou, uit jouw herinnering, weet: dit is 100% echt nieuws?

Mark Vrieze: Ja.

Interviewer: En behalve dan dat de armere gezinnen achteruitgaan, is er nog een andere reden waarom dit 100% echt nieuws is voor jou?

Mark Vrieze: Die was er wel. Het laatste stukje: dat het CBS hiermee niet wil zeggen dat de koopkracht zal stijgen of dalen van diverse groepen. Ik kan mij ergens vaag herinneren dat dit wel besproken is op het nieuws ja, dat dit niet meteen aangeeft dat de gemiddelde gezinnen er juist op vooruitgaan. Dat was het meer.

Interviewer: Dus het CBS is op dat moment een betrouwbare bron?

Mark Vrieze: In dit geval wel ja.

Interviewer: In dit geval. Zou het dan soms ook een niet-betrouwbare bron zijn?

Mark Vrieze: Jazeker.

Interviewer: Geef eens een voorbeeld.

Mark Vrieze: Als jij het CBS benoemt in een of ander bericht waarin Wilders een uitspraak heeft gedaan of zo en dat het CBS aangeeft dat er in Nederland zoveel Marokkanen zijn. Dan heb ik het idee dat het CBS verkeerd wordt gebruikt. Puur om het bericht te beïnvloeden en het er wat professioneler eruit te laten zien.

Interviewer: Dat kan. Een instituut in het algemeen dan. Hoe sta je daar tegenover?

Mark Vrieze: Zoals ik net al zei. Getalletjes in een bericht zetten maakt voor mij niet zo heel veel uit. Kijk, als het instituten zijn of bedrijven of weet ik veel wat waar ik zelf kennis van heb, of waar ik zelf mee in aanraking ben geweest, dan is het wel wat anders moet ik zeggen. Maar dat maakt het ook tegelijkertijd makkelijker om er een oordeel over te vellen.

Interviewer: Want dat is dan uit eigen ervaring?

Mark Vrieze: Ja, precies. Ik lees de nieuwsberichten heel erg vanuit mijn eigen ervaring.

Interviewer: Je gaf het net zelf ook al aan: iedereen leest het nieuws via zijn eigen bril. Duidelijk. Dit is een gemanipuleerd bericht. Er zit een kleine kern van waarheid in en de rest is bedacht

Mark Vrieze: Ik zat ook heel erg te twijfelen met die storm. Want die storm was accuraat.

Interviewer: Dat kan, maar daar twijfelde je inderdaad in. Misschien bij die (storm) meer twijfels. Maar de laatste, het bindend studieadvies.

Mark Vrieze: Ja, dat heb ik, volgens mij, vier weken geleden nog besproken met een docent.

Interviewer: Dat het bindend studieadvies wordt aangepast?

Mark Vrieze: Ja. Dat het 40 punten worden en ik kan mij herinneren, het was een oud-collega van mij die nu net het eerste jaar heeft gehaald, met de hakken over de sloot, omdat ze 54 punten moesten hebben. Toen heeft ze te horen gekregen dat de BSA was verlaagd en dat ze daarom een beetje chagrijnig was geworden. Dat kan ik begrijpen.

Interviewer: Ik ook wel. En mede door die connectie heb jij zoiets van: dit is voor mij 100% echt nieuws.

Mark Vrieze: Ja.

Interviewer: Heb je de rest van het bericht dan ook gelezen?

Mark Vrieze: Met een andere bril op moet ik wel zeggen.

Interviewer: Want ik zou wel begrijpen dat als je uit zo'n ervaring zoiets meemaakt dat je dan zegt: dit is voor mij echt nieuws, want daar hebben we het over gehad.

Mark Vrieze: Waar ik wel twijfel is die laatste zin van het laatste stukje: "Een bindend studieadvies (BSA) is in principe een advies, maar moet de bindende eigenschap kwijtraken." Ja, daar ben ik het gewoon mee eens, dus dan neem ik het al eerder aan voor waarheid. Maar waar ik wel een beetje over twijfelde was het laatste gedeelte en dat is nu zeker als ik het weer lees.

Dat als iemand zeven jaar over zijn studie doet, of tien jaar, en dan nog wil doorstuderen op de universiteit, waarom zou je die dan laten stoppen, want een baan is dan toch al niet meer haalbaar. Dat verandert de zaak een beetje

Interviewer: Een beetje, maar je hebt hem daar voornamelijk neergelegd door die ervaring die je hebt gehad; dat voert de boventoon. En je zegt namelijk net ook: als ik het ermee eens ben dan is het voor mij de waarheid?

Mark Vrieze: Ja. Als het een beetje in je eigen straatje ligt dan lees je het anders.

Interviewer: Ben je dan niet bang dat je dan een filterbubbel voor jezelf creëert? Dingen die jou bevallen, vind je prima? Maar iets wat jou niet bevalt, wat dan? Is het dan al gelijk nep?

Mark Vrieze: Ergens wel en ergens niet. Want bijvoorbeeld, wat was dat nou ook alweer, dat stukje met de paus en het Vaticaan. Kijk, met het seksueel misbruik. Ik heb helemaal niks met die hele wereld en dat geloof en zo. En ik ben het er gewoon niet mee eens. En naar mijn idee, als ik echt met een bril op of een bubbel zoals jij zegt, zou dat voor mij echt zijn.

Interviewer: Ik denk dat, buiten dit principe om, ik denk dat iedereen wel zijn eigen bril heeft en ook wel zijn filterbubbel. Maar het is dan wel interessant dat, zoals jij zelf zegt, als het buiten je filterbubbel valt je het heel snel als nep gaat zien.

Mark Vrieze: Ja.

Interviewer: En dat is heel interessant om over na te denken. Zeker. Dit is een satirisch bericht...

Mark Vrieze: ...dat dacht ik al. Zeker dat laatste gedeelte.

Interviewer: Dat het BSA omlaag gaat, dat is de waarheid. De rest is aangedikt.

Mark Vrieze: Toch wel.

Interviewer: Dat maakt niet uit. Ik heb ook al tegen een andere respondent gezegd: het gaat er niet om of het goed of fout is. Ik wil weten wat jouw definitie van nepnieuws is en hoe je dat indeelt. Want je hebt net een definitie van nep gegeven, maar wat is voor jou dan echt nieuws?

Mark Vrieze: Echt nieuws voor mij? Dat is feitelijk, niet satirisch. Als ik er nu zo over nadenkt, over wat ik gelezen heb, en je leest het een beetje... je kunt het een beetje nagaan. Als ik nu dat laatste stukje bijvoorbeeld lees. Ik kan mij niet voorstellen dat jij een echt officieel bericht zou eindigen met: een baan is dan toch al niet meer haalbaar. Dan maak je een gedeelte, een bepaalde groep, die schop je gewoon de grond in.

Naar mijn idee gebeurt dat niet met echt nieuws zeg maar.

Interviewer: Er zit bijvoorbeeld geen mening in?

Mark Vrieze: Nee. Nou, jawel, ligt eraan. Kijk, als jij bijvoorbeeld president Trump gaat interviewen over Poetin dan krijg je de mening van Trump te horen natuurlijk. En of jij zijn mening voor waarheid moet aannemen; ja dat is aan jou. Dat is hoe jij er zelf tegenaan kijkt. En dat buigt mijn ding om. Ik ben er niet mee in aanraking, ik hoor het allemaal en dat is het. Dit is iets waar ik bijvoorbeeld wel in aanraking mee kom, dus dat is voor mij al anders, net iets anders lezen denk ik.

Interviewer: En dan kijk je er anders tegenaan?

Mark Vrieze: Ja, precies. Het is meer iets anders, tastbaarder.

Interviewer: Dus dat is voor jou op dat moment ook echt nieuws?

Mark Vrieze: Ja.

Interviewer: Duidelijk. Een bron. Als hier een bron onder had gestaan, zoals de Telegraaf, NRC of het AD. Is dat voor jou belangrijk?

Mark Vrieze: In bepaalde opzichten natuurlijk wel. Als jij leest dat een bepaald bericht van De Speld komt dan weet je al: dit moet ik niet serieus nemen.

Interviewer: Maar je kunt wel iets niet serieus nemen, maar wel denken: er zit vast wel iets van waarheid in?

Mark Vrieze: Ja, precies. Ja, weet je, ik lees niet echt kranten. Ik heb vroeger vanuit mijn ouders huis Telegraaf en Tubantia gelezen en als ik bij mijn schoonouders ben, lezen ze alleen Telegraaf; Tubantia willen ze niet, omdat het té klein is. En dat kan, dat is iets plaatselijke. Maar een bron maakt voor mij

wel wat uit ja.

Iedereen heeft wel een bepaalde voorkeur vanuit vroeger, voor een bepaalde type krant

Interviewer: Dat snap ik, maar dat zal ook wel in het verlengde van iemand als persoon liggen. Maar voor de een is de Telegraaf geen goede bron en voor de ander wel. Verschilt dat bij jou? Verschilt dat per onderwerp?

Mark Vrieze: Nou ja, als het NRC bijvoorbeeld een artikel gaat schrijven over het Twentse accent en dat dat de overhand neemt binnen de taal in Nederland dan kan ik dat al niet serieus nemen. Want, het is meer iets wat de Tubantia zou kunnen schrijven.

Interviewer: Oké, maar niet de NRC?

Mark Vrieze: Nee.

Interviewer: Want die krant zit ergens in het westen voor jou?

Mark Vrieze: Ja, precies. Kijk als je bij dat bericht van Friesland eronder had gezet dat dit geschreven was door één of andere krant uit Limburg of zo. Ja.

Interviewer: Dat snap ik, maar het gaat dan ook even over regionale bladen.

Mark Vrieze: Ja.

Interviewer: De één vindt dat heel belangrijk, de ander minder belangrijk.

Mark Vrieze: Het maakt mij eigen niet zo heel veel uit, weet je. Het is wat ik je net ook al zei: ik kijk ernaar vanuit mijn eigen visie en ik probeer zelf na te gaan en dat ik denk: in hoeverre moet ik dit serieus nemen?

Interviewer: En hoe probeer je dat zelf na te gaan?

Mark Vrieze: Ten eerste kijk je waar je het op ziet. Site, krant, noem maar op. Ten tweede kijk je naar de schrijfstijl, waar we het net over hadden, zoals spelfouten. Als er heel veel spelfouten inzitten, dan nee. Dan neem ik het minder serieus. De manier waarop dingen worden verwoord.

Interviewer: Dat heeft dus weer te maken met schrijfstijl en taalgebruik?

Mark Vrieze: Ja, precies. Dat vind ik heel belangrijk. Dan houdt het voor mij al op. En waar we het net ook over hadden. Als ik een bericht zie met alleen maar statistieken en dergelijk erin; ja dat kan.

Interviewer: Maar dat tast jouw perceptie niet aan?

Mark Vrieze: Naar mijn idee tast dat mijn perceptie niet heel erg aan, nee.

Interviewer: Oké. Interessant. Jouw mediagebruik?

Mark Vrieze: Als in?

Interviewer: Waar jij je nieuws vandaan haalt.

Mark Vrieze: Yes. NOS en RTL journaal. Verder met nieuws is het NU.nl en voornamelijk The Guardian uit Engeland, BBC af en toe. Maar dat is meer omdat ik dat nu elke dag met de leerlingen bekijken. Verder Tubantia.

Respondent 10 – Thijs Achterhuis (Interview op 14-10-2018)

Interviewer: Laten we beginnen bij het begin. Wat is voor jou nepnieuws? En dan niet dit, maar in het algemeen.

Thijs Achterhuis: Een lulverhaal.

Interviewer: Een lulverhaal? Maar wat voor een lulverhaal?

Thijs Achterhuis: Wat bedoel je?

Interviewer: Het kan zijn dat ik iets aan jou probeer te verkopen, een verhaal bijvoorbeeld, en jij zegt: dat is een lulverhaal. Is dat dan ook nepnieuws?

Thijs Achterhuis: Als het als nieuws gebracht wordt. Als je één op één zit en je vertelt het elkaar dan is het geen nepnieuws. Maar als iets als nieuws gebracht wordt zeg maar.

Interviewer: Een lulverhaal als het als nieuws gebracht wordt?

Thijs Achterhuis: Ja.

Interviewer: Duidelijk. Laten we beginnen bij het nepnieuws. FIFA en het WK. Je was al aan het grinniken.

Thijs Achterhuis: FIFA naar IS. Nee, sowieso niet.

Interviewer: Waarom dan niet?

Thijs Achterhuis: Gaat niet gebeuren. Is oorlog. Was oorlog mee.

Interviewer: En omdat jij weet dat daar oorlog mee is, kan dit helemaal niet?

Thijs Achterhuis: Ik weet ook dat een westerse organisatie daar nooit een WK gaat houden.

Interviewer: Oké. Vanuit jouw eigen beeld wat jij hebt van IS...

Thijs Achterhuis: ...jazeker...

Interviewer: ..en het westen? Want je zegt zelf: dat kan jij je niet voorstellen?

Thijs Achterhuis: Ja, staat lijnrecht tegenover elkaar.

Interviewer: En omdat jij dat beeld dan hebt, lijkt mij dan...?

Thijs Achterhuis: Ja. Ja. Ja.

Interviewer: In jouw hoofd heb jij een bepaald beeld van mensen, dingen etc.

Thijs Achterhuis: Van alles eigenlijk.

Interviewer: Van alles eigenlijk. Maar dat kan een referentiekader zijn: beelden die jij ziet op jouw persoonlijke manier. En dan de beelden die jij hebt van de FIFA, die organisatie, en van IS, dat klopt niet met het bericht.

Thijs Achterhuis: Ja. Nee, dit kan nooit niet.

Interviewer: Is dat alleen door de titel of ook door de rest van het bericht? Want je hebt intensief gelezen namelijk.

Thijs Achterhuis: Deze heb ik praktisch overgeslagen.

Interviewer: Je hebt lang gelezen en begon bij sommige berichten ook te lachen?

Thijs Achterhuis: Ja, maar toen ik die titel las, was het voor mij al klaar inderdaad.

Interviewer: Alleen de titel op dat moment?

Thijs Achterhuis: Bij deze alleen de titel ja.

Interviewer: Maar je was wel aan het lachen? Je kan lachen omdat het bijvoorbeeld heel grappig is of misschien heel ongeloofwaardig, waardoor het grappig wordt.

Thijs Achterhuis: Ja, deze was ongeloofwaardig waardoor het grappig werd.

Interviewer: Oké.

Thijs Achterhuis: Zo ongeloofwaardig vond ik hem.

Interviewer: Want dat zeg je al zelf: ik zie dit niet voor me. Door dat ongeloofwaardige...

Thijs Achterhuis: ...wordt-ie grappig.

Interviewer: Oké. Maar als iets zo ongeloofwaardig is dat jij het niet voor je kan zien, is het dan ook voor jou nepnieuws?

Thijs Achterhuis: Ja. Is een klassiek lulverhaal

Interviewer: Een klassiek lulverhaal. Ja, maar er zijn soms ook wel eens van die vage, opmerkelijke verhalen bijvoorbeeld dat jij iets leest en denkt: dat kan toch niet? Maar het is dan wel gebeurd. Die grens tussen ongeloofwaardig en opmerkelijk is misschien best wel lastig?

Thijs Achterhuis: Ja. Maar als het op NU.nl staat… Ik weet niet. De bron is dan voor mijn gevoel wel betrouwbaar, snap je wat ik bedoel? Als het van NU.nl komt, denk ik wel van: wil niet zeggen dat alles wat erop staat per definitie waar is, maar dan is het voor mij wel wat geloofwaardiger dan als ik zo'n stukje lees van WK 2026 naar IS, zeg maar.

Interviewer: Maar als dit in de krant zou staan?

Thijs Achterhuis: Welke krant?

Interviewer: Dat is de vraag aan jou. Als ik bijvoorbeeld vier kranten naast elkaar leg: de Volkskrant, de Tubantia...

Thijs Achterhuis: ...nee, kijk. Als ik van alles en iedereen hoor dat dit gaat gebeuren dan kijk ik er niet van op. Als het één krant staat dan denk ik: lulverhaal. En dan maakt het mij nog niet eens uit welke krant.

Interviewer: Jij wil wel van meerdere kanten het verhaal?

Thijs Achterhuis: In dit soort gevallen wel. Zeker wel.

Interviewer: Als het zo ongeloofwaardig is dat jij denkt: dit kan niet. Dan wil jij meerdere bronnen hebben?

Thijs Achterhuis: Ja. Zeker. Zeker.

Interviewer: Dit is inderdaad een parodie net zoals De Speld bijvoorbeeld. De volgende: "Rutte belooft: Nederlanders zullen worden genaaid".

Thijs Achterhuis: Ja.

Interviewer: Die is voor jou dus ook 100% nep. Waarom is die voor jou ook 100% nep?

Thijs Achterhuis: Ehm.

Interviewer: Was het weer de titel en het ongeloofwaardige?

Thijs Achterhuis: Ja. Het taalgebruik.

Interviewer: Taalgebruik. Is dat belangrijk voor jou, het taalgebruik?

Thijs Achterhuis: Jazeker. Zeker.

Interviewer: Dus door taalgebruik weet jij of iets nep of echt is?

Thijs Achterhuis: Nou, op het moment dat ik dit soort taalgebruik zie staan, zeg maar, dan begin ik het al minder serieus te nemen. Maar als je er dan ook nog bij ziet… Dat stukje wat hier staat. Even kijken. "Miljardenimpuls voor de zeehondencrèche Pieterburen of de vele miljoenen voor de ontwikkeling naar de stoomtrein en dan vooral niet naar defensie, ouderenzorg en dat soort dingen." Ja. *lachend* Als ik het dan optel bij elkaar dan is het voor mij wel duidelijk.

Interviewer: Dus dat beeld wat jij dan hebt, past gewoon niet bij de perceptie die jij hebt?

Thijs Achterhuis: Nee. Nee, dat is hem inderdaad. Je bedenkt je van hoe je het schaart, je hebt ergens je gedachten bij en dan valt dit er al compleet buiten. En dan nog het taalgebruik. Het taalgebruik is wel komisch. Maar het kan niet echt zijn.

Interviewer: Het kan op dat moment geen echt nieuws voor jou zijn?

Thijs Achterhuis: Nee.

Interviewer: En je zegt net: dan neem je het minder serieus. Als jij nieuws iets minder serieus neemt, is het dan voor jou ook al nepper?

Thijs Achterhuis: Nepper ja. Dat wil niet zeggen dat het compleet een lulverhaal hoeft te zijn, maar dan word ik al wel wat kritischer dan als je gewoon een net stukje ziet staan.

Interviewer: Dat kan. Dit is ook een parodie. Er is geen goed of fout, we gaan naar iets minder nep. Friesland. Die voert de dienstplicht in.

Thijs Achterhuis: Ja. In het begin dacht ik: lulverhaal. Want ik dacht: goed, officieel is er nog dienstplicht maar niet actief. Maar al helemaal niet alleen voor Friesland. En dan in de strijd tegen het ABN of zo. Maar erna dacht ik: het kan natuurlijk ook zijn dat er iets door Friezen ondernomen wordt om de streektaal te promoten zeg maar.

Interviewer: Net zoals wij met het Nedersaksisch hebben sinds afgelopen week?

Thijs Achterhuis: Ja, dat bedoel ik. Zoiets met de Friezen zeg maar. Om de streektaal. Ik denk dus: het is niet compleet een lulverhaal, want ik denk wel dat er zoiets gaat komen als het er al niet is; dat weet ik verder niet. Maar dienstplicht gaat natuurlijk helemaal nergens over. En dan begint hij ook: "Vanaf 1 januari 2019 moeten alle Friezen woonachtig in Nederland zich melden in Leeuwarden voor een militaire training en taaltraining." Ja. Nee. Dus er kan wel iets van waarheid achter zitten zeg maar, maar de rest gaat hem niet worden.

Interviewer: Wat is dan die waarheid voor jou?

Thijs Achterhuis: Ik denk dat er wel iets gedaan wordt, zoals de taaltraining. Ik denk wel dat er iets gedaan wordt om de Friese taal en de Friese trots de promoten.

Interviewer: En dat komt dan bijvoorbeeld door het Nedersaksisch wat sinds afgelopen week een officiële taal is?

Thijs Achterhuis: Ja. Hier in Twente is Herman Finkers daar heel actief mee.

Interviewer: Dus door iets wat is gebeurd afgelopen week, wat in je hoofd zit, en dan lees je dit en denk je: ja, bij ons is dit gebeurd. Ik snap dus wel dat zij dat ook zouden doen?

Thijs Achterhuis: Ja.

Interviewer: Oké. Duidelijk. Dit is ook een parodie. We gaan naar de vaccinatieplicht. Die is verstandig voordat dwaasheid zich verspreidt. En waarom ligt die bij de -2?

Thijs Achterhuis: Bijna nep ja. Is vooral het taalgebruik. Ja, hier staat een zin: "een groep die wel gelooft in een mythisch figuur in de lucht, maar niet in wetenschappelijke resultaten."

Interviewer: Dan heb jij zoiets van: dit klopt niet?

Thijs Achterhuis: Dan word ik al enigszins kritisch ja.

Interviewer: Duidelijk.

Thijs Achterhuis: En verderop worden dan: "een ander geluid van de hippe geitenwollensokken dragende ouders met knotjes is dat kinderen ondanks het vaccin toch ziek worden." Dan word ik al nog wat kritischer zeg maar. En ik weet wel dat er wat speelt met die vaccinaties, maar dit zou ik niet als heel betrouwbaar beschrijven.

Interviewer: Is nieuws voor jou dan, als het echt voor jou is, ook heel betrouwbaar?

Thijs Achterhuis: Hoe bedoel je?

Interviewer: Je zegt net: ik zou dit niet als heel betrouwbaar zien. Maar is nepnieuws dan onbetrouwbaar voor jou?

Thijs Achterhuis: Tenzij ik er zelf volledig intrap is het onbetrouwbaar ja. Kijk, als ik zeg dat het een lulverhaal is, maar ik denk dat het echt is, dan zou ik het als betrouwbaar zien. Omdat ik dan denk dat het echt is. Maar dan is het wel een lulverhaal.

Interviewer: En bij deze zeg je: ik heb wel iets gehoord van die vaccinatieplicht, wat waarschijnlijk voor jou de kern van waarheid is; ik heb er iets van gehoord.

Thijs Achterhuis: Ja. Ja.

Interviewer: Maar door het taalgebruik vind je het niet helemaal betrouwbaar?

Thijs Achterhuis: Ja.

Interviewer: En daarom ligt hij niet bij het echte?

Thijs Achterhuis: Nee. Daarom is hij bij die -2 blijven steken.

Interviewer: Valt je verder nog iets op aan het taalgebruik dan? Want je hebt wel wat voorbeelden gegeven.

Thijs Achterhuis: Ja. "Complete immuniteit vind je alleen bij Masterchef." *lacht*

Interviewer: Het doet je wel grinniken en lachen.

Thijs Achterhuis: Het doet mij wel lachen inderdaad. Dat zie ik dan ook als een geintje zeg maar. Maar voor mij in een betrouwbaar stuk wordt een gelovige niet afgeschilderd als "een groep die wel gelooft in een mythisch figuur in de lucht, maar niet in wetenschappelijke resultaten."

Interviewer: Precies door dat taalgebruik dus?

Thijs Achterhuis: Ja. Ja.

Interviewer: Duidelijk. Dit is een satirisch bericht. Er zit dus waarschijnlijk een verschil tussen parodie en satire. Zit daar voor jou een verschil tussen?

Thijs Achterhuis: Ehm, ja.

Interviewer: En hoe?

Thijs Achterhuis: Satire is, moet ik even over nadenken hoor. Satire is misschien iets meer berust op de waarheid, zijn de opmerkelijke dingen zijn versterkt zeg maar. Als een karikatuur of zo. Dat de opmerkelijke dingen in een verhaal aangedikt worden. En met een parodie is wat minder, ja hoe leg je dat uit. Dat zou wat meer naar een lulverhaal gaan zeg maar.

Interviewer: Iets minder op de waarheid en meer op het overdreven bijvoorbeeld?

Thijs Achterhuis: Ja. Ja, inderdaad.

Interviewer: Duidelijk. Een goed verschil. Had je het zelf als een satirisch bericht gezien, voordat ik het zei?

Thijs Achterhuis: Ja. Maar niet betrouwbaar daardoor zeg maar.

Interviewer: Satire is voor jou dus niet betrouwbaar?

Thijs Achterhuis: Minder. Zeker minder. Niet per definitie niet.

Interviewer: Maar je neemt het met een korreltje zout bijvoorbeeld?

Thijs Achterhuis: Ja. Inderdaad.

Interviewer: Check. Dan gaan we naar Clinton en de NPR. Die heb je dus ook bij het neppe neergelegd.

Thijs Achterhuis: Ja, bijna nepnieuws inderdaad.

Interviewer: Waarom?

Thijs Achterhuis: Even kijken. Ten eerste geloof ik niet dat er 25 miljoen onwettige stemmers zijn in Amerika. Ik had er nog niks van gehoord van verder en ik denk dat als het er daadwerkelijk 25 miljoen zouden zijn dat je er dan wel meer van hoort, zeg maar.

Interviewer: Oké. Twee vervolgvragen: je hebt er dus niks van gehoord, dus dat is voor een jou belangrijk nieuwsaspect?

Thijs Achterhuis: Ja, dat ik het van meerdere kanten hoor ja.

Interviewer: Als jij het van meerdere kanten hoort, is het dan voor jou betrouwbaarder?

Thijs Achterhuis: Ja. Ja, zeker. Als ik van meerdere kanten iets hoor, hetzelfde dan, dan wordt het voor mij betrouwbaarder dan als ik één keer één los artikeltje lees, zeg maar.

Interviewer: Duidelijk. En je had het over die 25 miljoen en dat je denkt: dat is wel heel veel. Zijn cijfers en data belangrijk voor jou bij nieuwsberichten?

Thijs Achterhuis: Ja, best wel eigenlijk. Als ik cijfers zie staan dat ik denk: dat kan bijna niet. Dan word ik wel kritischer inderdaad.

Interviewer: Duidelijk. Dat is dan vanuit jouw eigen perceptie dat het wel of niet klopt?

Thijs Achterhuis: Ja.

Interviewer: Oké. En daardoor, je hebt er niets van gehoord en die cijfers vind je veel en daarom heb je zoiets: dit is wel nep. Maar niet compleet nep?

Thijs Achterhuis: Nee, want ik denk wel dat er onwettige stemmers zijn. Ik bedoel: met zoveel mensen in een land kom je er niet onderuit dat er ergens wel iets verkeerd gaat zeg maar. Ik geloof niet dat het er 25 miljoen zijn in ieder geval.

Interviewer: Dus alles wat hierin staat weegt zwaarder dan als we zo bij deze komen (de -1 berichten)? Hier zit waarschijnlijk voor jou meer nep in dan deze berichten?

Thijs Achterhuis: Ja. Puur omdat... Het taalgebruik is verder niet apart of zo, maar die 25 miljoen en het feit dat ik er niet van gehoord heb. Dat maakt het voor mij nepper dan de andere inderdaad. Ja.

Interviewer: Dit is inderdaad een fabricatie, een 100% nepbericht. Dan gaan we naar "Rutte prijst Trump voor zijn visie". Die heb je ook bij nepper nieuws.

Thijs Achterhuis: Ja, bijna neutraal zeg maar.

Interviewer: Bijna neutraal. Er zit dus wel iets van nep voor jou in?

Thijs Achterhuis: Ja.

Interviewer: En wat is dat dan?

Thijs Achterhuis: Ten eerste het taalgebruik was voor mij niet opvallend slecht of wat dan ook. Dat ik dacht: dat is nep. Oh, hier stond een zinnetje dat ik dacht: dat klopt niet helemaal. "Rutte vindt de boodschap van de Verenigde Staten en dienst opstelling, maar snapt Trump. Quote: Het is inderdaad vervelend als de economie in je eigen land niet zo hard groeit als in andere landen, dus deze maatregelen zijn een logisch vervolg."

Ik denk niet dat Rutte ooit zou zeggen dat de prijsverhoging voor Nederlandse producten een logisch vervolg zou zijn en dat zou niet in zijn voordeel zijn.

Interviewer: Oké

Thijs Achterhuis: Dus daarom dacht ik: er zit wel heel veel waarheid achter, want er is...

Interviewer: ...maar door die quote begin je te twijfelen?

Thijs Achterhuis: Ja. Het lijkt me niet logisch gewoon.

Interviewer: Zijn quotes belangrijk voor jou in een bericht? Want het is een quote van Rutte, maar je denkt: huh, dat kan hij toch helemaal niet hebben gezegd?

Thijs Achterhuis: Nee, het lijkt mij voor hem niet logisch om dat te zeggen.

Interviewer: Kijk je dan vaker naar zo'n quote en als de persoon die hem dan zegt, en je kent hem, dat je dan even nadenkt: wat zou hij eigenlijk zeggen?

Thijs Achterhuis: Ja. Ik maak wel een inschatting hoe ik denk dat hij zou reageren inderdaad.

Interviewer: Maar het is inderdaad zoals we net zeggen: je hebt een beeld van hem, want hier hadden we het al over het bericht dat Rutte zegt: Nederlanders worden genaaid. En toen had je al gezegd: dat kan niet en dat zou hij niet zeggen. Dat is inderdaad het beeld wat jij van hem hebt en dat klopt niet met wat er in het bericht staat?

Thijs Achterhuis: Nee. En dan is er dit natuurlijk, die van de Nederlanders zullen worden genaaid. Is dan natuurlijk wat extremer dan hier. Maar inderdaad, het idee is hetzelfde.

Interviewer: Oké, duidelijk. Dit is een gemanipuleerd bericht.

Thijs Achterhuis: Die had jij een beetje aangepast zeg maar?

Interviewer: Ja. Er zit inderdaad een kern van waarheid in, namelijk de Amerikaanse verkiezingen. Maar dat het Nederlandse producten zijn is onzin, evenals de rest bijna.

Thijs Achterhuis: Mooi.

Interviewer: Ja. De volgende: "Bindend studieadvies is straks niet bindend genoeg meer". Dat is voor jou ook wat nepper, maar er zit waarschijnlijk een kern van waarheid voor jou in?

Thijs Achterhuis: Ja. De kern van waarheid die er voor mij inzat, was wel dat ik er van gehoord had. Dat studenten ook lichamelijke krachten kregen van het feit van de stress om de punten maar halen. Ik weet dan ook van leraren en studentenverenigingen geroepen wordt: verlicht die druk een beetje. Zodat mensen niet compleet de stress inschieten en niet allemaal al een burn-out krijgen, voordat ze aan het werk zijn.

Maar dan staat er aan het einde een stukje: "Als een student zeven jaar lang wil aanmodderen op een studie filosofie en die met de hakken over de sloot nét haalt, om zich vervolgens de moed in te spreken

dat een master filosofie ook haalbaar is, wie is de universiteit dan om die persoon te laten stoppen? Een baan is dan toch al niet meer haalbaar." *grinnikt*

Interviewer: Door die laatste alinea heb jij dus zoiets van: dit klopt niet helemaal?

Thijs Achterhuis: Ja, tot aan die laatste alinea had ik wel het gevoel: dit is wel echt, een betrouwbare indruk. Maar die laatste alinea vernaggelt het helemaal, zeg maar. Dus vandaar dat ik hem bij iets nepper heb neergelegd.

Interviewer: Duidelijk. Dit is een satirisch bericht.

Thijs Achterhuis: Echt ja?

Interviewer: Wat voornamelijk komt door de laatste alinea, zoals je zelf zegt.

Thijs Achterhuis: Ik las er laatst toevallig iets van over de UT, maar daarin staat dat als je bepaalde punten niet haalt, vervallen alle punten van dat jaar.

Interviewer: Laten we hopen dat ik daar niet onder val. Maar we gaan naar de laatste van de -1, situatie Belgische gevangenissen. Dit is jouw laatste neppe nieuwsbericht. Waarom is dit voor jou nep?

Thijs Achterhuis: Ten eerste denk ik niet dat het zo slecht is in Belgische gevangenissen. Ze zullen het vast wel niet zo goed hebben als in Nederland, maar zo slecht als het hier geschetst wordt; dat er soms extra man in de cel zitten, drie in plaats van twee en dat de gevangenen dan niet meer rond kunnen lopen in de eigen cel. Dat geloof ik niet. Ik vond het over het algemeen ongeloofwaardig.

Het werd wel wat geloofwaardiger, omdat ik er wel ooit ergens een keer heb gehoord dat Belgische gevangenissen. Dat dacht ik. Of dat Belgische gevangenen in Nederland geplaatst werden vanwege het tekort daar.

Interviewer: Oké. Dus dat is voor jou die kern van waarheid?

Thijs Achterhuis: Ja. Daardoor dacht ik: het is niet helemaal een lulverhaal, maar ik geloof niet dat het zo slecht is als dat het hier staat.

Interviewer: Zoals je zelf al aangeeft, er zit een element van ongeloofwaardigheid voor jou in en dat je er niet van gehoord hebt. En daardoor denk jij, mede met het beeld wat jij ervan hebt, dat het niet klopt?

Thijs Achterhuis: Nee, inderdaad.

Interviewer: Duidelijke taal. Dit is 100% echt.

Thijs Achterhuis: Nee, f*ck op. De tering. Serieus?

Interviewer: Ja. Maar er zijn meerdere respondenten die deze niet als ‘echt nieuws’ plaatsen.

Thijs Achterhuis: Oké. Maar dat verwacht je toch ook niet?

Interviewer: Nee, maar dat is het idee natuurlijk. Maar het is precies wat jij namelijk net zegt en wat je ook bij de andere berichten zegt: als je ervan hebt gehoord, dan ga je al snel denken: het zal wel misschien toch wel waar zijn, want ik heb ervan gehoord.

Maar het is precies wat jij namelijk net zegt en wat je ook bij de andere berichten zegt: als je ervan hebt gehoord, dan ga je al snel denken: het zal wel misschien toch wel waar zijn, want ik heb ervan gehoord.

Thijs Achterhuis: Ja, daarom.

Interviewer: Dan houd je dat in je achterhoofd en ik vind het interessant dat mensen denken of weten: ik heb ervan gehoord. Maar of het dan nog in de juiste context is, is dan maar de vraag. Dat is heel lastig om te realiseren of iets wel of niet klopt op dat moment.

Thijs Achterhuis: Ja. Ja. Ja.

Interviewer: Maar we gaan naar neutraal, het midden. Laten we beginnen met taalkundigen en de noodklok. (Hier hebben wij laatst ook nog wel een flinke discussie over gehad tijdens een drankje bij Jansen. Dat jij zei: het is onzin dat er zoveel studies in het Engels worden gegeven, terwijl je in Nederland woont.) Dit past misschien dan wel in het rijtje. Het ging jou toen voornamelijk om dat een studie compleet in het Engels werd aangeboden, in plaats van dat je de keuze krijgt tussen Nederlands en Engels

Er zit voor jou iets in van echt en nep waarschijnlijk.

Thijs Achterhuis: Ja, ik had er toen ook wat over gehoord dat taalkundigen, zoals hier dan stond, vonden dat het te ver ging en dan vooral inderdaad met de studies; mensen met Engelse studies en daardoor Nederlanders die meer Engelse termen erin gooien, terwijl er een goed Nederlands woord voor is. Zo ging dat een beetje. Daarom dacht ik van: het is wel echt nieuws.

Ik begon het een beetje bij nepnieuws te vinden toen het taalgebruik tevoorschijn kwam. Dat begon volgens mij in de tweede alinea en dan hebben ze het over een aha-erlebnis en le Pays-Bayse woorden en wel à bout portant. "En je kunt als bourgeoisie niet eens pleiten voor meer grandeur van la lettre". *lacht*

Interviewer: Er zit voor jou dus een balans tussen echt en nep? Want je hebt ervan gehoord en ook tijdens onze discussie, waardoor je er al een mening over hebt natuurlijk. Maar door dat taalgebruik, wederom het taalgebruik, want dat is voor jou belangrijk?

Thijs Achterhuis: Ja. Jazeker.

Interviewer: Daardoor heb jij zoiets van: nee, dit klopt niet?

Thijs Achterhuis: Ja. Ja.

Interviewer: En daarom ligt hij in het midden?

Thijs Achterhuis: Ja. Ik vond het dat elkaar een beetje in evenwicht bracht.

Interviewer: Duidelijk. Dit is ook een parodie. Lijkt inderdaad erg veel op De Speld.

Thijs Achterhuis: In het begin dacht ik nog van: ah, het is één woordje. Maar op een gegeven moment kwamen er hele zinnen en dacht ik: huh. *lacht*

Interviewer: Dat is inderdaad de grap dan. De volgende: de belastingtarieven die worden aangepast.

Thijs Achterhuis: Het was voor mij echt vanwege het feit dat VVD altijd wordt weggezet als een partij voor de rijkere. Daarom dacht ik wel: dit zou wel een vorm van waarheid kunnen zijn. Dit is té

extreem zoals het hier geschetst wordt.

Interviewer: Oké, te extreem. En hoe bedoel je té extreem?

Thijs Achterhuis: Door de verschillen die er geschetst worden hier zeg maar. De rijkere zouden té rijk worden en de armere die zouden té arm worden, voor mijn gevoel.

Interviewer: En in jouw hoofd is dat té extreem, want?

Thijs Achterhuis: Dat gaat er niet doorkomen. Dat maakt de VVD mateloos onpopulair. En dan kunnen ze het natuurlijk wel schudden. Aan de ene kant denk ik: het imago wat ze hebben is toch een beetje van de rijkere, maar dit is té extreem voor de VVD zeg maar.

Interviewer: Staat het erin dat het de VVD is?

Thijs Achterhuis: Volgens mij wel toch. Kijk, kabinet Rutte III.

Interviewer: Oh, oké. Zodoende. En dat was voor jou een beetje: dat kan?

Thijs Achterhuis: Ja, het zal wel iets die kant op gaan zeg maar, maar niet zo erg als wat hier staat.

Interviewer: Maar wat is dan de kern van waarheid voor jou?

Thijs Achterhuis: De kern van waarheid? Dat hierin gezegd wordt dat rijkere rijker worden en de armere armen. En ik denk dat door het idee wat ik van de VVD heb dit ook zo is. Wel redelijk.

Interviewer: Maar dat de rijkere rijker worden en armere armen denk je ook? Zonder de VVD erbij?

Thijs Achterhuis: Hoe bedoel je?

Interviewer: Hier staat dus: de rijkere worden rijker en de armere worden armer door die belastingschijven. Denk je dan ook dat dit zou gaan gebeuren?

Thijs Achterhuis: Nee, dat denk ik niet. Ik denk dat de rijkere sneller rijk worden dan dat de armere rijk worden. De rijkere gaan sneller vooruit dan de armere. En ik denk dat de VVD dat ook wel, niet per se stimuleert, maar zeker niet tegenhoudt. Maar hier staat dat echt dat je als arme sloeber wordt genaaid en als rijke stinkerd krijg je er nog een pak geld bij op, zeg maar.

Interviewer: Oké. En omdat jij dat beeld hebt van de VVD klopt dit niet helemaal?

Thijs Achterhuis: Nee. Het beeld van de VVD is wel die kant op, maar niet zo extreem als het hier gezegd wordt. En daarom denk ik: dit is wel een kern van waarheid, maar niet zo waar.

Interviewer: Oké. En viel je nog iets anders op aan het bericht?

Thijs Achterhuis: Nee, dat was het wel.

Interviewer: Want je had het net ook over cijfers en dat je die best betrouwbaar vindt, maar je bent ook kritisch als het in jouw optiek niet kan?

Thijs Achterhuis: Ja. Als ik denk: dat zijn achterlijke cijfers...

Interviewer: Maar hier heb je dat dus niet. Dit zijn geen achterlijke cijfers?

Thijs Achterhuis: Nee. Moet ik ook eerlijk zeggen dat ik daar natuurlijk niet zo'n goede kijk op heb. Het was voor mij niet zo achterlijk die cijfers dat ik denk: ja, dat klopt niet.

Interviewer: Check. Het voornaamste aspect wat jou aansprak was kabinet Rutte en VVD en maakt je eigen plaatje, want je hebt dat beeld van de VVD en Rutte.

Thijs Achterhuis: Ja, ik trek wel mijn eigen conclusie ja.

Interviewer: Duidelijk. Ja, dit is een gemanipuleerd bericht. De kern van waarheid is dat de belastingschijven worden aangepast, we gaan van vier naar twee en de rest is onzin. Goochelen met cijfers.

Thijs Achterhuis: Heb je dat nog een beetje opgezocht of gewoon uit je hoofd? *lacht*

Interviewer: Nee, heb het nog wel een beetje bekeken, maar veelal ook verzonnen. De derde: Juncker en zijn invloed. Waarom ligt die in het midden?

Thijs Achterhuis: Het neppe was voor mij de recente invoering van een EU-leger. Volgens mij is dat er niet. Dat kan ik ook verkeerd hebben. En dan wordt dat gekoppeld aan meer agenten en militairen die op straat lopen om zo de veiligheid van de Europese burgers te garanderen. Aan de hand van de terroristische aanslagen die toen overal zijn geweest.

Er komt wel meer politie, marechaussee en weet ik wat nog meer niet op straat om dat te voorkomen, maar volgens mij zijn dat de landen zelf die dat organiseren. Daar heeft Europa niet zoveel mee te maken.

Interviewer: En dat beeld wat jij hebt, van de EU, plus dat jij denkt: maar hier heb ik niet van gehoord en dat kan ik mij niet herinneren. Is het daardoor nep?

Thijs Achterhuis: Ja.

Interviewer: Maar wat is dan de kern van waarheid voor jou?

Thijs Achterhuis: Dat er meer mensen op straat komen. Maar dat EU-leger lijkt mij nep en zeker als dat EU-leger zou gaan zorgen voor meer mensen op straat, want dat doen volgens mij de landen zelf.

Interviewer: Bij dit bericht zit er dus een balans tussen echt en nep om het zo te zeggen?

Thijs Achterhuis: Ja, want vervolgens zie ik hier dan weer staan, een stukje van uniform rijbewijs. En dat hebben wij, want mijn rijbewijs is gewoon geldig in Spanje. En dan denk ik weer: dat is wel echt.

Interviewer: Er zijn dus ook specifieke voorbeelden?

Thijs Achterhuis: Ja. Er zijn specifieke dingen die hierin genoemd worden, waarbij ik denk: dat is wel echt en dat is niet echt.

Interviewer: Is het taalgebruik ook hier weer belangrijk voor jou?

Thijs Achterhuis: Ja. Maar ik zag hier geen echt rare dingen in staan.

Interviewer: Dat kan. Dit is een 100% nepnieuwsbericht. Alles is verzonnen. We zijn bij de laatste, Blok en zijn Suriname. Die is voor jou dus net zoals de voorgaande berichten: er zit iets van echt in, er zit iets van nep in.

Thijs Achterhuis: Ja. Ik weet dat hij heeft gezegd dat Suriname, volgens mij was het Suriname, een *failed state* was. Dat heb ik ook van meerdere kanten gehoord, dus dat was voor mijn aannemelijk. Maar vervolgens dat laatste stukje: "Waarschijnlijk zit ergens diep in onze genen dat we overzichtelijke groep willen hebben om mee te jagen of om een dorpje te onderhouden. En dat we niet goed in staat zijn om een binding aan te gaan met ons onbekende mensen." En ik geloof niet dat hij gezegd heeft dat het in de genen zit.

Interviewer: Jij weet dat hij dit heeft gezegd en jij hebt ook een beeld van Blok en dat laatste kan hij niet hebben gezegd?

Thijs Achterhuis: Ja. Van Blok en een Nederlandse politicus in het algemeen, Wilders daarbuiten gelaten, dat ik denk: een Nederlandse politicus die zegt dat niet.

Interviewer: We komen zo bij het echte nieuws aan en die zijn in jouw optiek echter dan dit bericht. Weegt die laatste quote dan zo zwaar dat dit bericht in het midden ligt?

Thijs Achterhuis: Ja. Als ik het dat bericht in het geheel zie denk ik dan: dat kan niet. Dus dan wordt het hele bericht voor mij minder betrouwbaar, ondanks het feit dat hij wel over die *failed state* gesproken heeft.

Interviewer: Maar dat laatste weegt voor jou dus echt heel zwaar? Er zit iets van echt in en iets van nep?

Thijs Achterhuis: Ja. Het trekt elkaar een beetje in evenwicht.

Interviewer: Oké. Dit is 100% echt.

Thijs Achterhuis: F*ck of. Lul niet.

Interviewer: Die laatste quote is ook van hem ja.

Thijs Achterhuis: Jezus.

Interviewer: Maar het bijzondere aan dit artikel is dat je die quote bijna niet hoort, want het ging voornamelijk over die *failed state* en dat we niet kunnen samenleven in een multi-etnische samenleving of multiculturele samenleving. En dit heeft hij ook gezegd.

Thijs Achterhuis: Meine liebe. Maar dat is toch veel erger? Ik vind dit zwaarder wegen dan die *failed state* en die scheisse.

Interviewer: En anderen weer niet.

Thijs Achterhuis: Dat had ik echt niet gedacht dat hij dat gezegd had.

Interviewer: Dat maakt niet uit. We gaan naar het echte nieuws. De VVD'er en het opspraaksyndroom. Die ligt bij de +1. Waarom is dit voor jou echter?

Thijs Achterhuis: Moet ik even denken hoor.

Interviewer: Geen probleem, we hebben de tijd.

Thijs Achterhuis: Hier begint dat ook weer met dat verhaal van Stef Blok; dat is waar. Dat wist ik. Dat Ruslandleugentje van Halbe Zijlstra, heb ik ook van gehoord. Bonnetjesaffaire van Teeven en Opstelten had ik van gehoord. Ik wist alleen niet, want er wordt dan ook gesproken over dubbele

functies en dat soort dingen. En daar weet ik niet zo heel veel van.

En dan eenmaal bij het eindstukje wordt dan gezegd: "en nu weer met zijn allen: de VVD is oké!" Volgens mij is het meeste wel waar zeg maar, maar word ik door dat laatste zinnetje wel enigszins sceptisch.

Interviewer: Oké. Er zit dus een verschil tussen het bericht van Blok net en deze. De laatste geloofde je niet.

Thijs Achterhuis: Nee, omdat ik echt niet geloof dat hij dat gezegd had. Als jij het nu net niet gezegd had, dan had ik echt niet geloofd dat hij dat zou zeggen.

Interviewer: Je gebruikt het woord sceptisch net, in plaats van kritisch of dat het bericht onbetrouwbaar is. Maar omdat je er niet genoeg van weet...?

Thijs Achterhuis: Nee, daar had ik laatst wel wat van gehoord in de Eerste Kamer, maar voor de rest weet ik er niet zo heel veel van. En dan met dat laatste stukje: "met zijn allen: de VVD is oké!". Dan weet ik het niet.

Interviewer: Hij is wel echter dan Blok en de andere berichten net?

Thijs Achterhuis: Ja. Hij is meer echt, maar hij is nog niet helemaal echt. Als dat laatste stukje er niet in had gestaan, dan was hij nog echter geweest.

Interviewer: Duidelijk. Dit is een satirisch bericht. Wat mede komt door het taalgebruik en vooral die laatste alinea, zoals je zelf zegt.

Thijs Achterhuis: Oké. Ik vond dat opspraaksyndroom wel een goede.

Interviewer: Een leuk woord?

Thijs Achterhuis: Ja, want er zijn ook best wel veel dingen waardoor de VVD in opspraak komt.

Interviewer: Duidelijk. Dan gaan we naar Trump en dat hij samenzweren geen misdaad vindt. Waarom heb je die daar neergelegd?

Thijs Achterhuis: Normaal zou je zeggen: een Amerikaanse president dit zegt dat niet. Dat samenzweren geen misdaad is. Maar dit is Trump.

Interviewer: Het is dan weer het beeld wat jij hebt van Trump en misschien wel zegt: het zal mij niks verbazen.

Thijs Achterhuis: Nee. Het lijkt mij meer echt. Als dit stukje niet over Trump was gegaan, maar over een normale Amerikaanse president, dan had ik gezegd: bullshit. -3. Lulverhaal. Compleet lulverhaal. Maar omdat het Trump is, ga je toch denken: misschien is het wel echt.

Interviewer: Maar hij ligt niet helemaal bij 100% echt? Waarom?

Thijs Achterhuis: Dit gaat dan vooral om het beeld wat ik ervan heb, want op een gegeven moment wordt er gezegd, wat zegt hij dan? *leest de tekst*: "Eerste meerdere malen hoog en laag schreeuwen dat er geen samenzwering is naar de bewering dat samenzweren geen misdaad is". Dan denk ik van: op het moment dat hij die ommezwaai maakt, beschuldigt hij zichzelf wel een beetje. Snap je wat ik bedoel?

Interviewer: Ja.

Thijs Achterhuis: Ik wil niet zeggen dat hij dat per se niet doet. Maar voor mij is het wel wat minder betrouwbaar en minder echt.

Interviewer: Je denkt het is Trump, maar zo Trump kan Trump niet zijn?

Thijs Achterhuis: Ja. Zo’n beetje. Inderdaad. Zo erg kan hij nou ook weer niet zijn.

Interviewer: Oké, duidelijk. Dit is ook een satirisch bericht. Die tweet is wel van hem trouwens.

Thijs Achterhuis: F*ck of, echt ja? De tering. Is hij zo erg ja?

Interviewer: Zijn Twitteraccount is wel vermakelijk ja.

Thijs Achterhuis: Maar dit is toch niet normaal hey. Een Amerikaanse president...

Interviewer: Maar dat is dus inderdaad het beeld wat jij van hem hebt en Amerika.

Thijs Achterhuis: Ja, maar ik had niet gedacht dat hij zo erg was. Ik had hem wat meer credits gegeven.

Interviewer: Zoals je zegt: je hebt wel een hoog beeld van de Amerikaanse president. Toch?

Thijs Achterhuis: Over het algemeen?

Interviewer: Ja.

Thijs Achterhuis: Wat hij naar buiten brengt in ieder geval wel. Maar ik denk dat je met alle Amerikaanse presidenten, linksom of rechtsom, wordt genaaid; het zijn zakkenwassers eerste klas. Ze vertellen toch driekwart van wat ze doen niet.

Interviewer: Is dat in Nederland misschien ook zo?

Thijs Achterhuis: Ook. Precies hetzelfde. Maar ik denk dat het in Amerika wel erger is dan in Nederland.

Interviewer: Duidelijk. We gaan naar de laatste van de +1, het meisje.

Thijs Achterhuis: Ja. Het beeld wat ik van zo'n asielzoekerskamp heb, en dan niet over het algemeen die mensen die er komen, maar ik zou dit als mogelijk zien. Maar ik ken het niet. En dan wordt er een plaatsnaam genoemd, in Winterswijk. Het punt dat ik denk: het is zeker een mogelijkheid, ik zie het zeker gebeuren bij een asielzoekerscentrum, denk ik: het is waar.

Maar het is niet helemaal waar voor mij, omdat ik er niet van gehoord heb.

Interviewer: Oké. Zoals je net zegt: dat beeld is er en jij stelt het je voor, maar je hebt er niet van gehoord?

Thijs Achterhuis: Nee. En helemaal als ik denk van Winterswijk dan zou ik mij dat denk ik wel kunnen herinneren. En dan zou ik het denk ik ook gehoord hebben. Dus daardoor denk ik dat het niet helemaal echt is.

Interviewer: Waarom zou jij er van hebben gehoord als het in Winterswijk zou zijn gebeurd? Is het omdat het nabij ons ligt?

Thijs Achterhuis: Ja. Ja.

Interviewer: Locatie is dus belangrijk?

Thijs Achterhuis: Jazeker. En ik had het ook niet alleen door dat als ik het lees dat het in Winterswijk is, maar als ik hoor dat het in Winterswijk gebeurd zou zijn dan zou ik het eerder onthouden dan als het in Amsterdam zou zijn gebeurd. Snap je wat ik bedoel? Omdat het dichterbij is.

Interviewer: Dichterbij huis?

Thijs Achterhuis: Ja.

Interviewer: Duidelijk. Dit is een 100% nepbericht.

Thijs Achterhuis: Toch wel.

Interviewer: Waarom de toch wel? Omdat je er toch niet van hebt gehoord zoals je net aangeeft?

Thijs Achterhuis: Ja. Ja.

Interviewer: Je zegt net zelf: ik heb er niet van gehoord, maar jij kan het je wel voorstellen. Er zit wel iets van een waarheid in, maar hij ligt toch niet bij 100% echt.

Thijs Achterhuis: Nee, omdat ik er ook niet van gehoord had.

Interviewer: Dat maakt niet uit. Zoals ik al zei: er is geen goed of fout. Dan gaan we naar de +2. Laten we beginnen bij de paus en het Vaticaan. Die is voor jou dus best wel echt?

Thijs Achterhuis: Ja.

Interviewer: En waarom is die best wel echt?

Thijs Achterhuis: Nou, iedereen heeft er wel van gehoord, je kunt er bijna niet meer onderuit. Iedereen ziet ze er ook voor aan zeg maar.

Interviewer: Dus het beeld wat jij erbij hebt?

Thijs Achterhuis: Ja. Ik denk dat 80% van de maatschappij… Ik denk dat heel veel mensen wel dat beeld daarbij hebben. Het is voor mij praktisch echt. Ik weet alleen niet in hoeverre, want hier wordt dan gesteld dat de paus, voordat hij de paus was, dat hij sancties tegen McCarrick en oudere bisschoppen en kardinalen ongedaan heeft gemaakt. En dan denk ik van: ik weet niet of het zover gaat, snap je wat ik bedoel?

Interviewer: Ja, dat hij eventueel zover zou gaan om zijn mensen te beschermen?

Thijs Achterhuis: Ja. Dus daardoor is het voor mij niet 100% echt.

Interviewer: Dat kan jij je dus niet voorstellen op dat moment?

Thijs Achterhuis: Nee. Kan zijn dat ik het mis heb natuurlijk, maar daarom dacht ik dit.

Interviewer: Nee, maar dat maakt niet uit. Zoals ik al zei: er is geen goed of fout.

Thijs Achterhuis: Nee goed, maar daarom ligt hij voor mij niet bij 100% echt. Ik zie het hem ook eerder doen dat hij iets zegt over die aanrandingen dan verzonnen zijn dan dat hij de sancties ongedaan

maakt.

Interviewer: Duidelijk. Het is een gemanipuleerd bericht.

Thijs Achterhuis: Oké.

Interviewer: De kern van waarheid is die brief, maar dat de paus en het Vaticaan het zouden weten is niet bewezen. En dan ben je in principe, in de regels van de rechtsstaat en meerdere samenlevingen, onschuldig tot het tegendeel bewezen is. De volgende. Overheid en die beheerst onderzoeksresultaten.

Thijs Achterhuis: Ik had ervan gehoord, dacht ik. Ik weet niet, volgens mij was dat van het onderzoeksbureau van de overheid zelf, maar ik weet niet precies hoe die heet joh. Er was toen wat te doen dat die inderdaad hun rapportages en rapporten aan moesten passen naar de wensen van de ambtenaar, omdat hij er iets wel of niet erdoor wilde hebben. Dat rapport wordt aangepast naar wens van de ambtenaar.

Dus daarom is het net niet echt, zoals hier staat. Maar wel bijna.

Interviewer: Wat maakt het voor jou dan niet echt?

Thijs Achterhuis: Ik weet niet precies welke organisaties dat waren.

Interviewer: Maar als die erin zouden staan dan zou je het als 100% echt beschouwen?

Thijs Achterhuis: Als ik nog zou weten, bij wijze van welke organisaties dat waren, dan zou ik hem echter vinden.

Interviewer: Maar omdat je dat niet meer weet?

Thijs Achterhuis: Nee, dan niet. En hier wordt een stuk over de ganzen waar dan onderzoek naar gedaan is over gepraat. Daar werd toen ook niet over gepraat, volgens mij. Er wordt hier ook nog een voorbeeld bij genoemd wat ik mij ook niet kan herinneren.

Interviewer: Vanuit jouw eigen herinneringen weet je: ik heb erover gehoord, maar ik weet het niet meer helemaal zeker of het hierover gaat?

Thijs Achterhuis: Ja. Puur vanuit mijn herinnering inderdaad.

Interviewer: Oké. Dit is ook een gemanipuleerd bericht.

Thijs Achterhuis: Er is toch wel een element van waar?

Interviewer: Jazeker, je hebt ook gelijk. Dat element van die ganzen klopt wel, maar de rest is wel een beetje onzin. Zoals Diederik Stapel-achtige praktijken. Maar er zit inderdaad een kern van waarheid in, maar het is voornamelijk nep om jou te misleiden om zo misschien een soort achterdocht te kweken richting de overheid bijvoorbeeld.

Thijs Achterhuis: Russisch nepnieuws.

Interviewer: Russisch nepnieuws?

Thijs Achterhuis: Dat is nepnieuws om te beïnvloeden.

Interviewer: Maar jij zegt dat nepnieuws een lulverhaal is?

Thijs Achterhuis: Ja, maar nu is het van de Russen.

Interviewer: Maar waarom is Russisch nepnieuws dan: nieuws wat jou probeert te misleiden?

Thijs Achterhuis: Nepnieuws kan ook nergens over gaan naar mijn idee. Het kan ook een lulverhaal zijn om een lulverhaal te zijn. Maar Russisch nepnieuws? Dat wordt verspreid om je te beïnvloeden. Op een bepaalde manier, bijvoorbeeld negatief naar de overheid toe. Als je kunt kiezen, bij de verkiezingen dan, naar een bepaalde partij toe. Het idee achter Russisch nepnieuws is dat het moet beïnvloeden. En voor mijn idee kan nepnieuws ook een bullshit-verhaal zijn zonder dat er een idee achter zit om jou per se te beïnvloeden. Een geintje zoals bij wijze van.

De Speld zou ook nepnieuws zijn naar mijn idee.

Interviewer: Is De Speld dan ook nepnieuws voor jou?

Thijs Achterhuis: Dat weet ik niet in hoeverre nep dat is. Volgens mij is dat ook meer satire en dat soort dingen.

Interviewer: Voor sommigen is satire nepnieuws.

Thijs Achterhuis: Ja, het is wel een lulverhaal.

Interviewer: Dat is het interessante aan de discussie rondom nepnieuws: wat is voor jou dan nepnieuws? En in het begin zeg je: dat is een lulverhaal en als het als nieuws wordt gebracht. En nu zeg je Russisch nepnieuws en dan zeg je: dat is nieuws wat je moet misleiden en wat wordt verspreid om je te beïnvloeden.

Thijs Achterhuis: Ja.

Interviewer: Oké. En De Speld is dan voor jou ook nep?

Thijs Achterhuis: Het is wel nepnieuws.

Interviewer: Kun je De Speld zien als nepnieuws, maar betekent dat dat het ook nepnieuws is?

Thijs Achterhuis: Nee. Het wordt niet per se als nieuws gebracht. Als je De Speld kent dan weet je dat het een beetje voor de humor is.

Interviewer: Het wordt niet als nieuws gebracht, maar als humor?

Thijs Achterhuis: Ja. Het doel erachter is humor en dat weet je ook. Althans, ik hoop dat mensen dat weten. Het wordt niet per se als nieuws gebracht zeg maar. En dan is het meer niet echt nepnieuws. Een komiek, zoals Herman Finkers, die brengt ook geen nieuws. Die kan wel iets vertellen wat gedeeltelijk waar is en gedeeltelijk een lulverhaal, maar die brengt het niet als zijnde nieuws.

En dan denk ik van: dat is geen nepnieuws. En De Speld valt voor mij daar een beetje onder. Het idee erachter is gewoon de humor.

Interviewer: Een lulverhaal met humor?

Thijs Achterhuis: Ja, om je te vermaken.

Interviewer: Dat is voor jou ook geen nepnieuws?

Thijs Achterhuis: Nee. Nee. Het wordt niet zozeer als nieuws gebracht dat, als je een beetje gezond nadenkt, en je ziet al die stukken van De Speld. Dan weet je dat het niet als nieuws gebracht wordt.

Interviewer: Maar je hebt het nu ook over Russisch nepnieuws? Zijn er nog meerdere soorten nepnieuws voor jou?

Thijs Achterhuis: Oh, nee. Dat Russisch nepnieuws verzin ik ook net hoor.

Interviewer: Dat kan, maar er zit voor jou wel een hele connectie met Russisch en nepnieuws.

Thijs Achterhuis: Ja, daar hoor je zoveel over de laatste tijd.

Interviewer: Is dat voor jou dan echt nieuws om te misleiden?

Thijs Achterhuis: Ja. Ja.

Interviewer: Oké. Duidelijk. Het is een gemanipuleerd bericht, wat ik volgens mij al had gezegd. Facebook. Die is voor jou bijna echt?

Thijs Achterhuis: Ja, bijna echt.

Interviewer: En wat is voor jou dan hetgeen wat niet echt is?

Thijs Achterhuis: Dat hier ook staat dat de persoonlijke data gekopieerd en bewaard is. En ik weet niet of dat zo is. Ik dacht: mijn gevoel zegt van niet helemaal. Maar dan ook dit. "Facebook wist volgens documenten al veel langer van het lek, al sinds 2015, maar heeft de gebruikers lang in het duister gehouden en is niet achter de gegevens aangegaan". Volgens mij klopt dat niet.

Interviewer: Waarom klopt dat niet?

Thijs Achterhuis: Is puur het beeld wat ik ervan heb.

Interviewer: Oké.

Thijs Achterhuis: Dat ik denk: Facebook heeft niks bij een lek en dan hadden ze het ook kenbaar kunnen maken. Of kenbaar; dan hadden ze er ook wat aan kunnen doen. En dan staat hier dat ze dat niet gedaan hebben. Dus puur mijn beeld zegt: dat stukje klopt niet en daarom dat hij niet bij helemaal echt nieuws ligt.

Interviewer: Oké. Dit is 100% echt nieuws. Ook het laatste.

Thijs Achterhuis: Echt ja? F*cking hel zeg.

Interviewer: Het echte nieuws nu. De storm en die eist twee levens. Dat is voor jou 100% echt nieuws. Waarom is dat voor jou 100% echt

Thijs Achterhuis: Er is niks waar ik twijfels bij zou hebben en dat ik denk: dat zou weleens niet waar kunnen zijn. Het is niet dat ik zeker weet dat het echt is, maar er is niks waaruit blijkt dat het niet echt is. Snap je wat ik bedoel?

Dus daarom denk ik van echt.

Interviewer: Heb je dat vaker bij berichten dat je niet zeker weet of het echt is? Maar dan toch vanwege de weinige twijfel denkt dat het echt is?

Thijs Achterhuis: Ja. Ja.

Interviewer: Want? Staat het dan in een krant of online?

Thijs Achterhuis: Ja, dat weet ik niet. Het NOS-journaal geloof ik altijd wel. Ja, NU.nl. Lees de Tubantia op internet nog wel eens, die stukjes van de regio dan. Ja, dan heb ik zat artikelen dat ik denk: weet ik niet, maar het zal.

Interviewer: Dat neem je voor lief?

Thijs Achterhuis: Ja. Omdat ik niet zou weten waarom het niet waar zou zijn.

Interviewer: Oké. Dit is een 100% echt bericht. En je zegt: ik heb geen twijfel of weinig twijfel en daardoor is hij echt.

Thijs Achterhuis: Ja. Er zit niks in waarvan ik zo zeg: dat kan. Of dat ik juist daaraan zou twijfelen.

Interviewer: Oké. Dan gaan we naar de laatste, Wilders en Pechtold.

Thijs Achterhuis: Ja, dat is eigenlijk een beetje hetzelfde verhaal. Mijn beeld van Wilders. Ik heb het idee van Wilders dat hij dit soort dingen doet om een beetje aandacht op te eisen en dat soort taferelen. Ja, ik zie niet in waarom het niet zo zou moeten zijn. Ik zat wel te twijfelen bij die naam van de voorzitter van de plenaire zaal, Khadija Arib. Maar dat is volgens mij wel een buitenlandse vrouw inderdaad, dus dat zal.

Ik had geen reden om iets er in te zien dat ik denk: dat kan niet. Of daar heb ik mijn twijfels bij.

Interviewer: En het is precies het beeld wat jij van Wilders en Pechtold hebt?

Thijs Achterhuis: Ja, ik denk dat Wilders dat doet om een beetje aandacht te trekken en dat Pechtold weer wat terugzegt om het niet over zijn kant te laten gaan en meestal is het dan ook wel klaar. Nee, ik had absoluut geen reden om te zeggen: is niet echt.

Interviewer: Oké.

Thijs Achterhuis: Ik weet er verder niets van. Ik herinner me er niks van.

Interviewer: Maar meestal is dat wel heel belangrijk voor jou. Als jij er niks van weet, wordt het al lastiger.

Thijs Achterhuis: Ja, maar dit was zo... Ik zie dit zo gebeuren. Het past precies in het plaatje wat ik ervan heb.

Interviewer: Maar dat weegt voor jou op dat moment dus zwaar? De perceptie van Wilders en Pechtold. Weegt dat ook zwaarder dan of jij het je kan herinneren, ja of nee?

Thijs Achterhuis: Ja, ik denk dat het ongeveer gelijk ligt. Ik denk dat het vooral in combinatie is met het feit dat ik niks zie waaruit zou blijken dat het niet waar is.

Interviewer: En wat zijn dan aspecten waaraan jij ziet dat het niet waar zou zijn?

Thijs Achterhuis: Bijvoorbeeld heel slecht taalgebruik. Of als die quote, als die quote bijvoorbeeld nog een stuk verder zou gaan. Want hij noemt hier Pechtold *leest de tekst*: "een domme gans die geen benul heeft van financiële zaken". Als die quote zeg maar veel erger zou zijn, als het gewoon een

ordinaire, vieze scheldpartij zou zijn, dan ga ik denken: dat gebeurt ook niet. Maar die quote is wel taalgebruik wat ik daar verwacht.

Interviewer: Maar je had het net over heel slecht taalgebruik. Wat is voor jou dan heel slecht taalgebruik? Informeel of formeel? Of veel spelfouten?

Thijs Achterhuis: Het ding moet in ieder geval niet helemaal vol zitten met spelfouten, maar dat weegt nog niet zo heel echt gek zwaar. Maar zo quote moet dan in mijn beeldvorming passen zeg maar. En het moet niet té informeel zijn inderdaad. Je verwacht van een artikel toch een bepaald objectief taalgebruik.

Interviewer: Een bepaalde toon?

Thijs Achterhuis: Ja, ik weet ook niet hoe ik het anders uit moet leggen.

Interviewer: Objectief taalgebruik is gewoon taalgebruik zonder mening?

Thijs Achterhuis: Ja, daarom. En als dat er niet inzit en als uit dit stuk zou blijken dat Wilders een klootzak is of dat Pechtold inderdaad geen verstand heeft van financiën. Nou ja, dan.

Interviewer: Als er echt een mening inzit?

Thijs Achterhuis: Dan word het al minder betrouwbaar, omdat je dan denkt van: hmm.

Interviewer: Als er een mening inzit, zoals bij een column, vind je dat bericht dan betrouwbaar of minder betrouwbaar?

Thijs Achterhuis: Als nieuwsbron?

Interviewer: Als nieuws ja.

Thijs Achterhuis: Als nieuws minder betrouwbaar.

Interviewer: Oké. Duidelijk. Dit is een 100% nepbericht.

Thijs Achterhuis: Oh, oké. Ik dacht echt dat hij echt was.

Interviewer: Dat hebben meerdere respondenten. Want een paar weken geleden waren de Algemene Beschouwingen net na Prinsjesdag. En dan gaan ze ervoor debatteren en toen kregen ze inderdaad ook een ruzietje. Het is allemaal bedacht.

Thijs Achterhuis: Echt ja? Dit heb je allemaal bedacht voordat ze tegen elkaar liepen te tieren?

Interviewer: Ik heb gekeken naar Wilders' taalgebruik en daar iets mee gedaan. Je hebt nepnieuws beschreven en dan voor jou de twee vormen: nepnieuws en Russisch nepnieuws om het zo te zeggen. Wat is voor jou dan echt nieuws?

Thijs Achterhuis: Een verhaal dat waar is.

Interviewer: Een verhaal dat waar is. Maar als iets ongeloofwaardig is dan? Een verhaal dat heel ongeloofwaardig is, maar wel waar, zoals die Belgische gevangenissen. Maar die is voor jou ongeloofwaardig?

Thijs Achterhuis: Als ik denk dat het een lulverhaal is, maar achteraf blijkt het echt te zijn omdat je van nog tien kranten leest of weet ik wat, dan is het voor mij wel echt nieuws. Ondanks het feit dat ik dacht lulverhaal.

Interviewer: Oké. Want je hebt net inderdaad ook gezegd dat het taalgebruik belangrijk voor je is, objectief taalgebruik. Verder moet je het hebben gehoord, je moet er een beeld bij hebben; dat zijn voor jou wel de belangrijke aspecten.

Thijs Achterhuis: Ja, als je dat een beetje aan elkaar kunt knopen, als dat er allemaal in past, dan is het echt nieuws.

Interviewer: Oké. Een bron. Bijvoorbeeld deze komt uit de Telegraaf en deze uit de Volkskrant. Je hebt het net over NOS-journaal gehad en dat je zegt: dat geloof ik wel. Zit daar verschil tussen?

Thijs Achterhuis: Ik vertrouw het NOS-journaal meer dan de Telegraaf.

Interviewer: Is daar een reden voor?

Thijs Achterhuis: Ik weet niet echt. Ik vind het NOS gewoon heel erg betrouwbaar. Bij de Telegraaf, je hoort van andere… Ik lees de Telegraaf zelf niet, dus ik heb er niet zo heel veel ervaring mee. Maar je hoort van andere mensen dat het meer een roddelblad is dan een echte krant. En dat maakt voor mij de NOS betrouwbaarder dan de Telegraaf.

De Volkskrant daartegenover. Dat weet ik niet. Heb ik helemaal geen flauw benul van.

Interviewer: Maar zoals je zegt: ik hoor van andere dit en dit erover en dan zal het zo zijn?

Thijs Achterhuis: Ja. Dan word ik wat sceptischer. Wil niet zeggen dat bij alles wat ik daarin lees denk: dat is niks. Maar dan denk ik nog wel een keer extra na, voordat ik dat als waarheid aanneem.

Interviewer: Oké. Alleen jouw mediagebruik, hoe jij het nieuws vergaart. Je zegt zelf al: ik lees de krant, ik kijk tv, ik gebruik het internet. Nog andere vormen van mediagebruik?

Thijs Achterhuis: Nee, dat is hem eigenlijk wel. Krant, tv, internet.

Respondent 11 – Rosanne Eijzinga (Interview op 15-10-2018)

Interviewer: We beginnen bij het begin. Wat is voor jou nepnieuws?

Rosanne Eijzinga: Nepnieuws is nieuws, nieuwsberichten in de krant, bijvoorbeeld websites of televisie. Ja, waarin of feiten worden verdraaid of worden achtergehouden. Vaak met als doel om de mening van de kijker of lezer een bepaalde kant op te sturen of op een bepaalde manier te beïnvloeden. En dat kan heel specifiek over het ene onderwerp gaan waarover dat nieuwsbericht gaat of juist een soort algemeen gevoel.

Interviewer: Een algemeen gevoel bij jou of?

Rosanne Eijzinga: Nee, bij die kijker/lezer.

Interviewer: En wat bedoel je met algemeen gevoel?

Rosanne Eijzinga: Hoe leg ik dat uit? Nou ja, je hebt bijvoorbeeld bepaalde kwesties die vallen onder een paraplu. En dat heeft dan een wisselwerking op elkaar. Bijvoorbeeld hoe de Zwarte Pietendiscussie met racisme te maken heeft.

Interviewer: Er zit een verband tussen?

Rosanne Eijzinga: Ja. En het bericht kan dan over die specifieke kwestie gaan en de bedoeling van dat nepnieuws slaat dan vaak op die specifieke kwestie, maar soms ook op het overkoepelende geheel.

Interviewer: Oké. Een concrete beschrijving. Dan gaan we kijken wat je bij nepnieuws hebt neergelegd. We beginnen met Friesland wat de dienstplicht invoert. Dit ligt voor jou bij 100% nepnieuws en dat is het dus ook?

Rosanne Eijzinga: Ja.

Interviewer: En waarom?

Rosanne Eijzinga: Meerdere dingen. Nou sowieso omdat de dienstplicht niet per provincie kan, maar alleen per land worden ingesteld.

Interviewer: Dat is een feit wat jij weet?

Rosanne Eijzinga: Ik mag aannemen dat het zo is ja.

Interviewer: Vanuit jouw eigen belevenis kan het niet per provincie. Nog andere aspecten?

Rosanne Eijzinga: Ja.

Interviewer: Zoals?

Rosanne Eijzinga: Volgens mij moet er ook een reden zijn voor dienstplicht dan wel militaire training. Er moet een soort concrete dreiging zijn.

Interviewer: Maar misschien is dit voor Friesland een dreiging?

Rosanne Eijzinga: Maar het is geen fysieke dreiging. Het is niet dat er een leger op het punt staat om het land binnen te vallen.

Interviewer: Maar komt het dan door jouw beeld van zo'n dreiging anders is dan wat er staat geschreven? Hetgeen wat staat geschreven klopt niet met wat jij je kunt voorstellen?

Rosanne Eijzinga: Nee en ook niet dat ze bijvoorbeeld uit hun functie als Fries worden ontheven. Maar je hebt niet iets dat functie als Fries is en een Fries paspoort en die naamsverandering dat je dan je Friese naam zou moeten afstaan. Zo werkt het niet.

Interviewer: Maar alles wat hier staat klopt volgens jou niet?

Rosanne Eijzinga: Nee. Ik weet wel dat Friezen trots zijn op hun taal, maar de opkomst van het algemeen beschaafd Nederlands een doodzonde voor de pracht en praal van de Friese taal? Dat vind ik overtrokken. Ik denk niet dat dat zo is gezegd.

Interviewer: Het beeld wat jij hebt van Friesland en de dienstplicht kloppen niet met wat er in het bericht staat?

Rosanne Eijzinga: Nee.

Interviewer: Oké.

Rosanne Eijzinga: Oh en ook. In het bericht wordt Friesland echt. Het gevoel wat ik hiervan krijg is dat Friesland echt zo'n apart republiekje is. Alsof de kloof veel groter is dan dat die er daadwerkelijk is.

Interviewer: Vanuit jouw perceptie staat er in het bericht alsof er een hele grote kloof die er misschien helemaal niet is?

Rosanne Eijzinga: Ja, voor mijn gevoel is die er niet.

Interviewer: Oké, check. Dit is een parodie.

Rosanne Eijzinga: Dus ik had het goed?

Interviewer: Er is geen goed of fout. Dit is een parodie.

Rosanne Eijzinga: Een parodie of wat?

Interviewer: Een parodie op de Vrije Republiek Twente bijvoorbeeld. Of oost tegen west.

Rosanne Eijzinga: Zij tegen ons.

Interviewer: Dat. En dat is dan overtrokken, zoals je kunt lezen. Dan gaan we naar de andere: FIFA en het WK wat naar de Islamitische Staat gaat. Waarom is die voor jou 100% nep?

Rosanne Eijzinga: Omdat. Ja, waarom niet? Ik bedoel.

Interviewer: Waarom niet?

Rosanne Eijzinga: Omdat niemand van de westerse samenleving, waaronder FIFA, iets positiefs met de Islamitische Staat te maken wil hebben.

Interviewer: Komen we dan terug bij jouw gevoel of perceptie van de westerse samenleving en FIFA?

Rosanne Eijzinga: Ik weet wel beter of zo.

Interviewer: Dat je beter weet dat wat hier staat niet kan kloppen?

Rosanne Eijzinga: Ja.

Interviewer: Oké. Maar dat is bijzonder, want dit is voor jou nepnieuws. Maar je zegt net dat nieuwsberichten op diverse media waarin feiten worden verdraaid of worden achtergehouden, vaak met het doel om mening aan te tasten of te beïnvloeden. Dat is voor jou nepnieuws.

Rosanne Eijzinga: Dit zou propaganda voor de Islamitische Staat kunnen zijn.

Interviewer: Oké. En het bericht van Friesland?

Rosanne Eijzinga: Dat zou… Nou ja, even kijken. Dit had propaganda kunnen zijn als het minder objectief geschreven was, subjectiever geschreven was.

Interviewer: Dus dat is voor jou belangrijk: objectiviteit en subjectiviteit in berichten?

Rosanne Eijzinga: Ja.

Interviewer: Oké. Maar je zegt net: dit zou propaganda kunnen zijn. Maar probeert het bericht jou dan ook te overtuigen of te beïnvloeden?

Rosanne Eijzinga: Ja, doordat er luchtig wordt gedaan over dingen die, voor mij of voor de westerse samenleving, heel idioot zijn. Zoals "FIFA-voorzitter Infantino is verheugd met de toewijzing aan IS". Verheugd.

Interviewer: En dat zie jij niet voor je? Is dat door het luchtige taalgebruik dan?

Rosanne Eijzinga: Ja. "In zijn nopjes met". "Het is hét perfecte moment om de ongelovigen te laten bekeren tot de ware leer." "Waarschijnlijk zullen mijn troepen na de afloop van het WK de bouwers straffen en daarna de bouwsels opblazen, want afgoderij is immers een onvergeeflijke zonde." Dat is bijna, voor diegene die het geschreven heeft, is het een soort vanzelfsprekendheid waarmee het gebracht wordt.

Interviewer: Duidelijk. Je had het net over objectief en subjectief. Waarom is dat belangrijk voor jou in een nieuwsbericht?

Rosanne Eijzinga: Omdat als ik iets subjectiefs wil lezen dan ga ik wel een verhaal lezen of zo.

Interviewer: Hoe bedoel je?

Rosanne Eijzinga: Als ik naar het nieuws kijk, of lees, dan verwacht ik dat het in ieder geval een poging doet om objectief te zijn. Of zo objectief mogelijk.

Interviewer: Maar wat bedoel je met: als ik iets subjectiefs wil lezen, dan ga ik wel een verhaal lezen?
Rosanne Eijzinga: Nieuws moet gewoon waarheid zijn.

Interviewer: En subjectief is dat dan niet?

Rosanne Eijzinga: Nee, dat is iemands eigen waarheid. Of eigen mening.

Interviewer: Maar als iemand...

Rosanne Eijzinga: Subjectiviteit kan op zich nog steeds wel de waarheid zijn, maar..

Interviewer: Een column is bijvoorbeeld subjectief. Maar als die persoon kwesties aanhaalt die als nieuws worden gezien? Hij gebruikt het wel, maar dan om haar of zijn mening sterker te maken.

Rosanne Eijzinga: Maar ik zie columns ook niet echt als nieuws of zo.

Interviewer: Vanwege die subjectiviteit?

Rosanne Eijzinga: Ja. Ik zie het meer als zoiets van Zondag met Lubach of Saturday Night Live. Het valt voor mij meer in de categorie dat het wel onderwerpen uit het nieuws aanhaalt, maar niet automatisch dan ook nieuws is.

Interviewer: Maar de voorbeelden die je geeft, Zondag met Lubach en Saturday Night Live, die drijven natuurlijk wel op hun eigen manier de spot met het nieuws. Is dat dan ook voor jou belangrijk of een aspect dat jij denkt: dat is voor mij niet helemaal nieuws. Het is nieuws, maar het wordt toch met humor gebracht?

Rosanne Eijzinga: Ik vind dat an sich geen nieuws, maar het *educate* mij soms wel in de zin dat, nou wil ik een concreet voorbeeld noemen, maar dan weet ik het even niet. Maar in ieder geval die

programma's, en dat doet Zondag met Lubach meer dan Saturday Night Live want Saturday Night Live is meer humor, maar Lubach doet vaak dat hij dan de keerzijde van een nieuwsbericht laat zien.

Of iets wat viral is gegaan of in de media is gekomen vanwege opspraak, *whatever*. En in die zin leert het mij wel kritischer te zijn naar nieuws toe. Omdat het laat zien: oké, in het nieuws wordt dit gezegd of geschreven, maar dit is wat *behind the curtains* zit en wat mensen niet weten.

Interviewer: Vind jij jezelf dan op dat moment niet kritisch genoeg of in het algemeen? Als het op nieuws aankomt?

Rosanne Eijzinga: Nee.

Interviewer: Want? Heeft dat een reden?

Rosanne Eijzinga: Nou ja. Ik ben niet echt op de hoogte. Ik blijf wel een beetje op de hoogte, maar het kan mij niet genoeg schelen denk ik.

Interviewer: Want?

Rosanne Eijzinga: Ik weet niet.

Interviewer: Geen interesse erin?

Rosanne Eijzinga: Geen tijd vooral. Tenminste, sommige onderwerpen interesseren mij gewoon meer. En dan wil je daar automatisch ook meer van weten en door de tijd heen heb je daar ook meer kennis over opgedaan.

Interviewer: Maar je zegt het zelf al: sommige onderwerpen interesseren jou meer dan andere. Bij Zondag met Lubach zie je onderwerp over de Hongaarse premier Orban en dan vind je het, als het op zo'n manier wordt gebracht, wel leuk. Maar als het in de krant zou staan, dan skip je het?

Rosanne Eijzinga: Ja. Maar dat heeft ook te maken met dat ik die keerzijde, zoals Lubach dat dan bespreekt of de andere kant van het verhaal zo noem ik het maar. Je weet ook niet vaak waar je het moet zoeken. Je weet niet beter dan dat de nieuwskanalen er zijn, de vanzelfsprekende kranten en tijdschriften en et cetera. Maar dat als je er een andere blik op zo'n verhaal of zo'n kwestie wilt dat het eigenlijk niet echt kan, omdat de meeste mensen het niet doen. De meeste mensen nemen gewoon het nieuws dat ze gegeven wordt en die denken: oké, zal wel.

En dat daardoor heel veel mensen niet weten hoe ze aan de andere kant van het verhaal kunnen komen. Gewoon letterlijk niet weten waar ze het kunnen vinden.

Interviewer: En jij wilt dat het nieuws vanuit meerdere kanten wordt belicht?

Rosanne Eijzinga: Ja.

Interviewer: En dat is dan inderdaad zoals je bij nepnieuws aangeeft: bepaalde feiten die worden weggelaten of achtergehouden. In plaats van dat je iets weglaat, moet gewoon alles worden verteld?

Rosanne Eijzinga: Ja.

Interviewer: En dat vind je dan ook belangrijk, dat alles wordt verteld?

Rosanne Eijzinga: Ja.

Interviewer: Om een zo compleet mogelijk plaatje te krijgen van de kwestie?

Rosanne Eijzinga: Ja. Niet alleen als het onderwerpen zijn waar ik tegen ben, maar ook als het over iets anders gaat. Stel je voor dat er een bericht is over de politieke partij waar ik op stem en dat dan iemand anders zegt: ho, dat is niet waar. Het is dan niet zo dat ik dan voor die partij ben en dan die andere kant niet meer wil horen of zo. Ik probeer daar wel gewoon voor open te staan.

Interviewer: Duidelijk. We gaan terug naar de FIFA en dat is ook een parodie. Dat zijn voor jou dus de twee 100% nepnieuwsberichten.

Rosanne Eijzinga: Ja.

Interviewer: Dan gaan we naar de -2, iets minder nep. De overheid beheerst onderzoeksresultaten wetenschappers. Waarom is die voor jou iets minder nep?

Rosanne Eijzinga: Omdat ik die andere twee echt het meeste nep vond. En deze oorspronkelijk ook, maar toen dacht ik: als die twee daar liggen, dan moet deze eentje opschuiven.

Interviewer: Maar er zit wel iets in het bericht waardoor hij voor jou minder nep is? Wat zou dat zijn?

Rosanne Eijzinga: Wat het iets meer echt maakt?

Interviewer: Of minder nep?

Rosanne Eijzinga: Nou, bijvoorbeeld dat ene laatste stukje dat het KNAW spreekt van een "zorgelijke situatie die de onafhankelijkheid van wetenschappers en hun resultaten bedreigd. Een woordvoerder van de instelling sprak zelfs over Diederik Stapel-achtige praktijken". Ik denk dat wat hierin staat, de overheid die op die manier invloed op uitoefent. Dat dat niet waar is; dat dit nieuwsbericht is omgevormd zeg maar. En dat de overheid dat beheerst dat dat het nepnieuws is.

Maar dat bijvoorbeeld "een zorgelijke situatie die de onafhankelijkheid van wetenschappers en hun resultaten bedreigd" dat dat echt wel zo gezegd is, alleen dat dan over iets anders ging.

Interviewer: Je denkt dat de quote echt is, maar in de verkeerde context is gebruikt of geplaatst?

Rosanne Eijzinga: Ja, expres. Of dat er expres getallen en percentages worden genoemd om te overtuigen.

Interviewer: Maar waarom vind je die quote dan echt lijken? Is dat door het instituut of zo?

Rosanne Eijzinga: Ik denk een combinatie van. Het is trouwens De academie.

Interviewer: Oké, maar met de spelfout eventueel?

Rosanne Eijzinga: Ja, daar probeer ik wel extra op te letten. Maar ik ben nu natuurlijk extra op mijn hoede. Omdat ik weet dat dit over nepnieuws gaat.

Interviewer: Dat kan. Maar je hebt deze hier om een specifieke reden neergelegd?

Rosanne Eijzinga: Ja. Nou, ik kan mij wel voorstellen dat bepaalde factoren er wel voor zorgen dat er een zorgelijke situatie ontstaat die onafhankelijkheid van wetenschappers en hun resultaten bedreigd, maar ik kan mij niet voorstellen dat dat is omdat de overheid zegt: nee, dit willen wij niet naar buiten brengen.

Interviewer: Waarom kan jij je dat eerste wel voorstellen?

Rosanne Eijzinga: Nou ja, omdat. Ik weet niet. Omdat dit soort dingen. Bij onderzoek is objectiviteit heel belangrijk, dus ik kan mij voorstellen dat als die objectiviteit in het nauw dreigt te komen of gemanipuleerd dreigt te worden of dat iemand gaat lopen verkondigen: dat is niet waar of zo. Dat dat dan een negatieve invloed daarop heeft.

Interviewer: Oké. Duidelijk. En door die aspecten, wat je net ook zegt, het beeld van de overheid botst met wat er in het bericht staat?

Rosanne Eijzinga: Ja. Of misschien andersom. Dat dit wel ergens gebeurt, maar in een ander land. Een land waar meer een dictatuur aanwezig is bijvoorbeeld.

Interviewer: Oké, maar dat haal jij niet uit het bericht?

Rosanne Eijzinga: Nee, maar dat is een manier hoe het bericht omgevormd zou kunnen zijn.

Interviewer: Oké. Het beeld klopt dus niet wat jij hebt?
Rosanne Eijzinga: Ja.

Interviewer: Duidelijk. Dit is een gemanipuleerd bericht. Er zit wel een kern van waarheid in, maar de rest is aangepast. Dan gaan we naar de NPR en Clinton. Dat is voor jou ook nep, maar niet 100% nep.

Rosanne Eijzinga: Ik kan mij best voorstellen dat er heel veel ongeldige stemmen zijn gedaan, maar waardoor ik het heel raar vond, was vooral die 25 miljoen; want dat is veel. En dat het de popular vote voor Clinton zou verklaren.

Interviewer: En waarom vind je dat dan raar? 25 miljoen vind je veel zeg je net. Vind je getallen en data belangrijk in een bericht? Dat jij er een bepaalde perceptie bij krijgt?

Rosanne Eijzinga: Ja, maar ik denk niet bewust, vooral onbewust. Maar bij deze was het wel bewust. Dat ik dacht: 25 miljoen, nee joh, dat is veel te veel.

Interviewer: Maar hoe zou je dat onbewust dan zien?

Rosanne Eijzinga: Nou, ik denk dat het best wel bijdraagt aan of jij een bericht beschouwt als waarheid of niet, zonder dat je het doorhebt. Als het geback-upt wordt door harde cijfers, harde feiten.

Interviewer: Maar harde cijfers en harde feiten kunnen twee verschillende dingen zijn? Maar bij harde cijfers denk jij: het zal wel? Of let je er dan meer op?

Rosanne Eijzinga: Net wat ik zeg, ik denk dat het voor een groot deel onbewust gaat.

Interviewer: Dat kan.

Rosanne Eijzinga: Maar bij deze had ik het bewust.

Interviewer: Dit vind je dus heel veel en dat van Clinton vind je bijzonder. Nog meer?

Rosanne Eijzinga: Wat ik ook raar vond… Illegalen van immigratiemedewerkers die de tip kregen om zich in meerdere staten in te schrijven. Maar ik kan mij voorstellen met het verhuizen tussen verschillende staten dat er wel wat eens fout gaat met het overhevelen van die stemmen. Dus ik denk dat daar wel een kern van waarheid in zit, alleen dat het niet om 25 miljoen mensen gaat. En dat het ook niet ervoor heeft gezorgd dat Clinton de popular vote heeft gekregen.

Interviewer: Oké, duidelijk. Dit is een 100% nepnieuwsbericht. Alles is bedacht.

Rosanne Eijzinga: Echt? Oh wow.

Interviewer: De volgende: het meisje. Die heb je ook bij het nepnieuws staan. Waarom?

Rosanne Eijzinga: Ik kan mij niet herinneren dat er een meisje is verkracht door een asielzoeker. Ik weet dat dat iets is wat veel geroepen wordt door mensen in gemeentes waar een AZC dreigt, tussen aanhalingstekens, te komen. Maar in mijn herinnering is dat niet gebeurd. Waardoor ik dacht: hier zit wel een stukje echt nieuws in. Dat er in Winterswijk 200 extra asielzoekers bij zouden komen dat is volgens mij wel echt gebeurd. Dat volgens mij met die vrouw die dan net wel, net niet, onder een auto wordt geduwd of zo.

Interviewer: Komt weer neer op het beeld wat jij ervan hebt. Hetgeen wat in het bericht staat, maar dat herinner jij je niet helemaal, zoals je al aangeeft. En dat hele gedeelte van Winterswijk met AZC, dat klopt volgens jou wel, want dat heb je in je hoofd zitten?

Rosanne Eijzinga: Volgens mij was het Winterswijk. En ik weet niet of het 200 was, maar het was wel zoiets.

Interviewer: Oké, dat is dus voor jou de kern van waarheid in het bericht?

Rosanne Eijzinga: Ja. En misschien de verkrachting an sich.

Interviewer: Dat die waar of niet waar is?

Rosanne Eijzinga: Waar, alleen dan niet door een asielzoeker specifiek.

Interviewer: Oké, dus je denkt dat aan het bericht gedraaid is?

Rosanne Eijzinga: Niet heel veel, maar ik weet niet. Ik kan mij voorstellen dat dit over een verkrachting gaat waarbij de identiteit of de afkomst van de man er niet toe deed. En dat dan wordt verdraaid of wordt verzonnen om mensen slechter te laten denken over asielzoekers.

Interviewer: Je bent op dat moment heel kritisch en denkt dat een bericht zodanig wordt aangepast met doel om een mening aan te tasten of te beïnvloeden?

Rosanne Eijzinga: Ja. Ja, want verder. Ik denk niet dat die verkrachting is verzonnen. Wat het meisje dan ook zegt, die gitzwarte periode die ze heeft doorstaan en "hij heeft het leven van mij en mijn familie kapotgemaakt, ik durf niet meer naar buiten te gaan". Dat soort dingen. Ik kan mij voorstellen dat als een verkrachting je echt overkomt dat dan ook uitspraken zijn die je zou doen. Als slachtoffer.

Interviewer: Weer een kern van waarheid voor jou dan?

Rosanne Eijzinga: Ja.

Interviewer: Oké. Je hebt het gehad over de kern van waarheid en hetgeen wat jij denkt dat is verdraaid en niet bij jouw beeld past. Dit is een 100% nepnieuwsbericht. Dan gaan we naar de -1, de laatste van het neppe. Zullen we beginnen met de taalkundigen en die luiden de noodklok.

Rosanne Eijzinga: Ja. Ik vond deze verwarrend.

Interviewer: Want?

Rosanne Eijzinga: Waardoor ik dacht: het is meer nepnieuws, omdat volgens mij leenwoorden niet per se als een gevaar voor de Nederlandse taal worden gezien door deskundigen. En doordat er in de

quotes alleen maar leenwoorden staan. Iemand die zegt: ik vind leenwoorden van andere talen een gevaar voor de Nederlandse taal die zou dan nooit in een quote zoveel leenwoorden gebruiken.

Interviewer: Jij vind dus dat een Neerlandicus niet zoveel leenwoorden zou gebruiken bij zo'n uitspraak?

Rosanne Eijzinga: Nee. Tenminste, de inhoud wel, maar de manier waarop niet. Omdat bijvoorbeeld sommige woorden… Ik bedoel: ik ben best wel *into* taal, heel erg. Sommige woorden hier snap ik dat iemand die zou gebruiken, ook als Neerlandicus of andere deskundige. Maar sommige ook niet. Bijvoorbeeld: "zonder dat men kijkt naar Nederlandse remplaçanten". Ik weet het Nederlandse woord even niet, maar volgens mij is dat gewoon *replacements*.

Remplaçanten heb ik nog nooit iemand horen of zien gebruiken in het Nederlands. Dus dan zou een Neerlandicus dat ook niet gebruiken, lijkt mij.

Interviewer: Het beeld wat jij van een Neerlandicus hebt klopt niet met wat hier staat dus?

Rosanne Eijzinga: Nee. En ik moest wel lachen om dat laatste stukje.

Interviewer: Want?

Rosanne Eijzinga: Ik weet niet. Twente, Duitsland, zo dicht bij de grens. Jullie spreken hier natuurlijk wel wat Duits, maar niet zo.

Interviewer: Dat zie jij niet voor je?

Rosanne Eijzinga: Nee.

Interviewer: Oké. Nog iets anders wat je opviel aan het bericht? Je had het bij een ander bericht over luchtig taalgebruik?

Rosanne Eijzinga: Het klinkt vrij ernstig.

Interviewer: Het klinkt vrij ernstig?

Rosanne Eijzinga: Ja. "Zij maken zich zorgen over de onwenselijke toename.." Oh, wacht. Onwenselijk, dat schrijf je alleen maar als je het hebt over een mening. Als je een feit beschrijft, zou je nooit het woord onwenselijk gebruiken. Want onwenselijk toont aan dat het niet naar je verwachting is, of naar je wens. Dus een journalist zou onwenselijk niet gebruiken op het moment dat hij objectief wil blijven.

Interviewer: Maar heeft dat dan enig effect op dit bericht?

Rosanne Eijzinga: Voor mij wel.

Interviewer: Want hij ligt bij de -1, dus er zit nog iets van nep in, maar het is geen 100% nep?

Rosanne Eijzinga: Omdat ik mij kan voorstellen dat het aantal buitenlandse leenwoorden wel stijgt en dat was op zich wel dat ik dacht: dat is wel waar.

Interviewer: Maar bij de rest kan jij het je niet voorstellen?

Rosanne Eijzinga: Nee, ik denk ook niet dat het gestegen is met minstens zestig procent in de afgelopen vijf jaar.

Interviewer: Oké, duidelijk. Dit is een parodie. Belastingtarieven worden aangepast. Die is voor jou ook nep.

Rosanne Eijzinga: Ja. Hier moest ik ook om lachen.

Interviewer: Want?

Rosanne Eijzinga: Ik vond deze qua taalgebruik nog wel vrij objectief geschreven. Dus dan ben je geneigd om te denken: dat klopt dan wel. Maar van vier naar twee belastingschijven? Nee dat zou ik echt wel hebben meegekregen in het nieuws, Prinsjesdagtoespraak, *whatever*.

Interviewer: Omdat jij het je niet kan herinneren of misschien niet weet...?

Rosanne Eijzinga: Omdat ik het mij niet kan herinneren en ook omdat ik het mij ook niet kan voorstellen.

Interviewer: Oké. Dat is voor jou het element van nep dan, terwijl je bij de rest denkt: objectief geschreven, dan klopt het?

Rosanne Eijzinga: Ja.

Interviewer: En door die elementen: objectief taalgebruik, maar het niet kunnen voorstellen van die belastingschijven is het wat nepper en ligt hij bij de -1?

Rosanne Eijzinga: Ja. Want hoe meer mening er in een nieuwsbericht is gepropt, hoe meer ik ben geneigd om te denken dat: nou, dan zal het wel nep zijn.

Interviewer: Maar zit hier dan ook een mening in? Want je zegt net zelf: dit is best objectief geschreven.

Rosanne Eijzinga: Nee, want dit vond ik dus objectief; nu dus niet.

Interviewer: Wat bedoel je met nu dus niet?

Rosanne Eijzinga: Nou, omdat ik dus zei: deze vind ik vrij objectief geschreven vergeleken met sommige andere die er nog liggen. Maar dat dat juist ook het gevaar kan zijn. Dat een bericht zo objectief lijkt, maar het eigenlijk helemaal niet is.

Interviewer: En hoe zou zo bericht eruitzien? Iets wat objectief lijkt, maar het niet is?

Rosanne Eijzinga: Dit.

Interviewer: Dit is een voorbeeld daarvan?

Rosanne Eijzinga: Ja. Veel getallen.

Interviewer: Je gelooft die getallen wel?

Rosanne Eijzinga: Nou, ik heb daar niet echt naar gekeken.

Interviewer: Maar je zegt net zelf wel: als je zo’n getal ziet, heb je onderbewust wel misschien meer het gevoel dat je het gaat geloven?

Rosanne Eijzinga: Ja, dat denk ik wel.

Interviewer: Die 25 miljoen bij Clinton viel je gelijk op, dat is te veel.

Rosanne Eijzinga: Ja, maar dit zijn ook wel veel getallen. En ik met getallen denk dan ook wel van: nee.

Interviewer: Misschien is het ook wel het onderbewuste dat je het ziet en denkt: zal wel kloppen?

Rosanne Eijzinga: Ja, precies.

Interviewer: Maar alleen door die belastingschrijven denk je: dat is voor mij nep?

Rosanne Eijzinga: Ja, dat was de *give away*.

Interviewer: Oké, duidelijk.

Rosanne Eijzinga: Oh en dit was dus het bericht waarvan ik denk dat er een foutje instaat.

Interviewer: En dat is?

Rosanne Eijzinga: Er staat: "Het CBS berekende de plannen van het regeerakkoord en stelt dat 2.1 miljoen er op achteruitgaan." Maar volgens mij moet daar een eenheid bij. Dat er 2.1. miljoen mensen staat.

Interviewer: Misschien lezen sommigen het als 2.1 miljoen mensen?

Rosanne Eijzinga: Ja, maar dat staat er niet bij.

Interviewer: Klopt, maar de perceptie van de lezer kan dat doen. Maar het is een gemanipuleerd bericht, er zit een kern van waarheid in. Het frappante is dat de kern de belastingschijven is.

Rosanne Eijzinga: Oh, wat.

Interviewer: Die worden aangepast ja.

Rosanne Eijzinga: Maar niet van vier naar twee?

Interviewer: Jawel, we gaan van vier naar twee. Of dat is het idee.

Rosanne Eijzinga: Echt?

Interviewer: Is echt zo. Dat is het echte aan het bericht. De rest is verzonnen namelijk.

Rosanne Eijzinga: Oh wow. Ik las dit en ik dacht: maar als dit zo is dan komt er megaveel ophef over.

Interviewer: Valt best wel mee. Er gaan mensen op vooruit.

Rosanne Eijzinga: Oh, Oké. Dus in plaats van wat hier staat dat er heel veel mensen achteruitgaan, gaan er mensen op vooruit.

Interviewer: Ja. Dat is het idee. De volgende: Rutte belooft.

Rosanne Eijzinga: Ja, dit was totaal subjectief geschreven op enkele zinnen na. "Rutte belooft: Nederlanders zullen worden genaaid." De titel alleen al. Dat kan je gewoon niet schrijven op het moment dat je ook maar je best doet om objectief te blijven. Dan zit het je heel hoog waar je over

schrijft. En die quote is echt niet waar gewoon.

Interviewer: Maar hij ligt maar bij de -1? Terwijl je er zo over spreekt dan denk ik dat hij bij de -3, 100% nepnieuws, moet liggen?

Rosanne Eijzinga: Nou, nee. Want ik kan mij voorstellen dat er andere dingen gezegd zijn. Net zoals bij het bericht over de overheid. Dat het over iets anders gezegd wordt en dat het zo wordt verdraaid dat het lijkt alsof het hier over gezegd wordt. Bijvoorbeeld: "wij zijn als regering verantwoordelijk voor heel Nederland en het is dan ook essentieel dat niet alleen één inkomensgroep genaaid wordt, maar in principe moet iedereen economisch voelen dat ze het niet waard zijn."

Ik denk dat dat in eerste instantie iets was over: wij zijn als regering verantwoordelijk voor heel Nederland en het is dan ook de bedoeling dat iedereen bijvoorbeeld een economische boost krijgt. Ik kan mij voorstellen dat dat eerder gezegd is en dat er in het bericht dit is van gemaakt.

Interviewer: Dat is voor jou dan de kern van waarheid een beetje?

Rosanne Eijzinga: Ja.

Interviewer: En er zitten ook meerdere aspecten van nep in, zoals je net aangeeft?

Rosanne Eijzinga: Ja. En dat er over "zaken als defensie, ouderenzorg of meer geld voor ontwikkelingssamenwerking krijgen wij alleen kritiek". Ja, dat is volgens mij ook gewoon waar. Wat er ook gebeurt, iedereen is altijd boos op de regering met die drie onderwerpen. Oké, niet iedereen, maar veel.

Interviewer: Oké en daardoor is hij voor jou wat nepper. Het is een parodie. Dan gaan we naar het midden. Zullen we beginnen met Facebook?

Rosanne Eijzinga: Ja hoor.

Interviewer: Waarom ligt die voor jou in het midden?

Rosanne Eijzinga: Nou, ik kan mij best voorstellen dat er van miljoenen mensen persoonlijke gegevens zijn verzameld door een bedrijf om dingen zoals verkiezingsuitkomsten te beïnvloeden. Maar ik plaats zoiets eerder bij dat Ruslandschandaal wat nu bij Amerika aan de hand is dan bij een Brits bedrijf dat ook nog eens Cambridge heet; want Cambridge University, een hele hoogstaande universiteit.

En omdat, naar mijn mening, de Brexit Leave-stem niet door beïnvloeding is gekomen, tenminste niet op die manier.

Interviewer: Welke manier dan wel?

Rosanne Eijzinga: Door de politiek. De Leave-politici en partijen hebben economische leugens aan de burgers voorgehouden, waar zij (de burgers) nooit een schijn van kans op maakten. En daardoor zijn mensen gaan denken: oh, we moeten uit de EU. Ik denk dat dat er meer mee te maken heeft dat er een Brexit is gekomen dan dat een bedrijf gegevens heeft gejat.

Interviewer: Oké, maar dat staat er niet toch? Wel dat het een invloed heeft gehad?

Rosanne Eijzinga: Nee, oké. Maar.

Interviewer: Maar daardoor denk jij: nee. En dat beeld wat jij hebt van Cambridge?

Rosanne Eijzinga: Ja.

Interviewer: Dat klopt bij jou niet?

Rosanne Eijzinga: Nee. Omdat je denkt dat een bedrijf wat Cambridge Analytica heet een soort van direct of minder direct gelieerd is aan de universiteit.

Interviewer: Dat is het neppe. En de kern van waarheid voor jou?

Rosanne Eijzinga: Dat die gegevens van Facebookgebruikers illegaal zijn bemachtigd en gebruikt om stemgedrag te beïnvloeden. Maar dan denk ik op Amerika en dat: stem voor een Brexit en voor Donald Trump. Ik denk dat het dan vooral alleen maar ging over stem voor Donald Trump en dat hij dat Russische bedrijf achter zich heeft.

Interviewer: Er zit een soort balans tussen nep en echt?

Rosanne Eijzinga: Ja.

Interviewer: Oké. Dit is 100% echt.

Rosanne Eijzinga: Echt? Oh wow.

Interviewer: Dit was het grootste nieuws van maart.

Rosanne Eijzinga: Dat heb ik helemaal niet meegekregen. Tenminste, nee. Dat heb ik niet meegekregen.

Interviewer: Maar dat maakt niet uit, want ik heb al gezegd: er is geen goed of fout.

Rosanne Eijzinga: Het voelt fout.

Interviewer: Maar dat hoeft niet. De volgende: Juncker en zijn invloed.

Rosanne Eijzinga: Ja, ik moest lachen.

Interviewer: Logisch, want hij kwam toevallig net voorbij bij Zondag met Lubach.

Rosanne Eijzinga: Ja. Nou, ik kan mij voorstellen dat hij zegt dat de invloed van de EU merkbaarder wordt, maar ik denk niet dat dat gebeurt door middel van meer agenten en militairen op straat en een uniform rijbewijs.

Interviewer: Er zit misschien een balans tussen elementen van nep en echt?

Rosanne Eijzinga: Ja.

Interviewer: Een kern van waarheid, maar niet door de manieren die in het bericht staan?

Rosanne Eijzinga: Nee, precies. Niet door de specifieke dingen die hier worden genoemd.

Interviewer: Dit is een 100% nep bericht, een gefabriceerd bericht. Rutte en Trump

Rosanne Eijzinga: Ja, die vond ik een beetje moeilijk of zo.

Interviewer: Want?

Rosanne Eijzinga: Nou ja. Ik kan mij op zich wel voorstellen dat Rutte een beetje gaat zitten slijmen over Trump in *public*. Maar. En dat van die belastingverhogingen, daar staat mij wel iets van bij. Niet per se van Amerika, maar wel iets. Maar dat Rutte dan zegt: "het is inderdaad vervelend als de economie in je eigen land niet zo hard groeit als in andere landen, dus deze maatregelen zijn een logisch vervolg. President Trump is een uitgekiende onderhandelaar en zijn aanpak via de heffingen toont dit aan." *I'm not buying it.*

Interviewer: Dat kan. Is het ook, want je zegt net dat Rutte dat slijmen publiekelijk doet, een beeld wat jij van Rutte hebt?

Rosanne Eijzinga: Nou niet per se Rutte an sich, maar ik kan mij voorstellen dat er in de wereldpolitiek best wel een groot percentage diplomatiek sociaal doen zit, ook al mag je iemand niet of ben je het niet eens met diens manier van beleid voeren, *whatever*. Dat je in *public* niet echt kan zeggen: ik vind het gewoon bullshit wat hij doet.

Interviewer: Duidelijk.

Rosanne Eijzinga: Want dan knip je eigenlijk de banden met dat land al snel door.

Interviewer: En daarom ligt hij in het midden voor jou? Er zit iets van echt en nep in?

Rosanne Eijzinga: Ja.

Interviewer: Oké. Dit is een 100% gemanipuleerd bericht. Die heffingen kloppen, de rest is onzin. Dan gaan we naar de laatste in het midden, de Belgische gevangenissen.

Rosanne Eijzinga: Ja, omdat ik mij sommige dingen wel kon voorstellen. Omdat ik hem niet 100% nep vond. Ik kan mij best wel voorstellen dat in gevangenissen het niet allemaal je van het is. Of dat nu in Nederland is of daarbuiten, zoals nu in België. Ik kan mij best voorstellen dat Belgische gevangenissen te weinig personeel en te veel gedetineerden hebben. En stakingen, dat kan ik mij ook wel voorstellen.

Maar dat mensonterende, een ruimte van 3,5 bij 2 meter met een open toilet, terwijl de temperaturen oplopen tot boven de dertig graden op de warmen zomerdagen. Dus eigenlijk *again*: de grote lijnen wel, maar de details die worden aangekaart niet.

En bijvoorbeeld ratten en muizen in de cel. Volgens mij is dat niet zo raar.

Interviewer: Oké. Dit is een 100% echt nieuwsbericht. Maar daar kunnen we het straks nog wel even over hebben. Even kijken, vaccinatieplicht.

Rosanne Eijzinga: Ja. Subjectief taalgebruik.

Interviewer: Dat is het element van iets wat neppe voor jou?

Rosanne Eijzinga: Ja. Maar volgens mij wel is er een discussie over of vaccineren verplicht moet worden en er is sowieso een groeiende angst tegen vaccinatie.

Interviewer: Dat is voor jou het echte?

Rosanne Eijzinga: Dat zou het echte stuk zijn.

Interviewer: Dus daardoor staat hij meer richting het echte nieuws?

Rosanne Eijzinga: Ja. En dat het inderdaad van oorsprong vooral uit de Biblebelt komt, maar dat het zich ook een beetje verplaatst. Bijvoorbeeld de yuppen papa's en mama's.

Interviewer: We hebben het ook gehad over subjectief en objectief en dat je zegt dat een column voor jou niet heel snel waar hoeft te zijn. Maar dit gaat toch meer richting echte? Is dat voornamelijk omdat je ervan hebt gehoord?

Rosanne Eijzinga: Net wat ik zeg; het idee van dat mensen steeds voorzichter worden met vaccinaties bij hun kinderen en zo. Daarvan weet ik dat het speelt.

Interviewer: Je hebt daar dus van gehoord.

Rosanne Eijzinga: Ja. Maar de manier waarop dit is geschreven dan denk ik: dat is niet waar.

Interviewer: Maar er zitten wel meer elementen van waar in?

Rosanne Eijzinga: Ja, omdat het gaat over dat vaccineren.

Interviewer: En subjectief?

Rosanne Eijzinga: Beetje denigrerend tegenover mensen die geen vaccinatie willen.

Interviewer: Nog iets anders wat opviel?

Rosanne Eijzinga: Ja, die laatste zin is een beetje… Hij leest een beetje irritant. "De overheid heeft de plicht om kwetsbare burgers te beschermen tegen zichzelf, voordat idioterie, achterlijkheid en valse geluiden..." Oh, nu snap ik hem. Dat is gewoon een mening. Ik kan me voorstellen dat… Stel dat iemand een column heeft geschreven over vaccinaties dat vanaf die dubbele punt en die laatste zin dat dat de slotzin van diegene was of zo.

Interviewer: En hij is voor jou echt, want je hebt ervan gehoord. Maar door het subjectieve taalgebruik ligt hij niet helemaal bij echt?

Rosanne Eijzinga: Ja.

Interviewer: Oké, duidelijk. Dit is een satirisch bericht. De volgende: bindend studieadvies is straks niet bindend genoeg meer.

Rosanne Eijzinga: Ja. Daar heb ik over gehoord. Wat volgens mij niet waar erin was, is dat de Nederlandse student niet bekend staat als degene die het meeste tijd aan zijn studie besteedt.

Interviewer: Dat is volgens jou niet waar?

Rosanne Eijzinga: Nee. En het laatste stuk: een baan is dan toch al niet meer haalbaar. Dat is veel te veel mening voor een nieuwsbericht.

Interviewer: Oké. Dus een beetje hetzelfde als bij de vaccinatieplicht: je hebt ervan gehoord, er zit wel iets van waarheid in, maar door het taalgebruik en de subjectieve mening is het niet helemaal echt?

Rosanne Eijzinga: Precies. Dat BSA, dat het opgehoogd zou moeten worden. Ik kan mij best wel voorstellen dat het al dan niet ophogen ervan ervoor kan zorgen dat studenten meer stress ervaren en psychische problemen.

Interviewer: Duidelijk. Dit is ook een satirisch bericht. Dan gaan we naar de laatste: Trump en samenzweren. Die ligt ook richting het echte. Maar hij is niet helemaal echt voor jou?

Rosanne Eijzinga: Wat ik er subjectief aan vond, was vooral dat laatste: "Robert Mueller heeft, logischerwijs (vooral dat logischerwijs) nog niet gereageerd op de aantijgingen van president Trump en gaat dat ook niet doen." Dat is niet iets wat je als nieuwsmedia of medium kan weten. En als je dat al weet niet op die manier beschrijft. Maar ik kan het mij voorstellen dat Trump dat onderzoek een heksenjacht noemt en zo.

Interviewer: Dus hetzelfde als de andere twee? Je kunt je voorstellen dat het zo is gebeurd, maar door die subjectiviteit wordt het niet 100% echt?

Rosanne Eijzinga: Ja.

Interviewer: Oké. En ook dit is een satirisch bericht. Dit is dus satire, maar wat vind jij satire? Parodie hebben we daar al een beetje gezien.

Rosanne Eijzinga: Het verschil tussen parodie en satire? Parodie is een soort van veranderde versie met humor als doel, maar gewoon iets waar dan aanpassingen in zijn gedaan. En een satire is een soort van… Een beetje het idee van tegen heilige huisjes aanschoppen.

Interviewer: Er de draak mee steken?

Rosanne Eijzinga: Ja, precies. Expres juist een andere invalshoek van een kwestie zoeken.

Interviewer: Oké. Met humor of zonder humor?

Rosanne Eijzinga: Ja, humor. Allebei. Dat is de overeenkomst.

Interviewer: Oké, duidelijk. Dan gaan we naar het bijna echte. De storm en dat die twee levens eist. Die is voor jou bijna 100% echt. Waarom is dat?

Rosanne Eijzinga: Omdat ik andere dingen meer echt vond. Omdat ik dit beetje een instinker vond. Omdat het een soort van onschuldig bericht is vergeleken met de andere; de andere is politiek of heeft met overheden te maken. En deze soort van gaat over het weer. En ik word daar een beetje sceptisch over. Dus ik dacht: misschien was het, als ik het mij goed herinner, is er één persoon om het leven gekomen en niet twee. Maar dat was meer omdat ik op zoek ging naar iets waarvan ik dacht dat het niet ging kloppen.

Interviewer: Doe je dat vaker bij nieuws? Dat je op zoek gaat naar iets wat niet klopt?

Rosanne Eijzinga: Nee.

Interviewer: En waarom nu wel dan?

Rosanne Eijzinga: Omdat ik nu weet dat de hoeveelheid van echte informatie die in deze berichten staat wisselt. En dat ik andere berichten echter vond, ook in de details. En dat ik bij deze dan dacht: ja, het kan wel zijn dat één of meer van die details zijn veranderd of zijn verzonnen. Waaronder dus of het nu één of twee doden waren.

Interviewer: Maar je zegt zelf: dat weet ik niet precies meer, maar uit je herinnering is het er één. Maar door die twijfel is het geen 100% echt bericht?

Rosanne Eijzinga: Ja. En die 50 miljoen en dat er nog tientallen miljoenen bij kunnen komen. Het kan wel 50 miljoen zijn geweest, maar dat er dan door verzekeraars wordt gezegd: er kunnen nog

tientallen miljoenen bovenop komen. Dat zou ik eerder verwachten bij een tsunami of zo, of bij een overstroming. Tientallen miljoenen aan schade is echt veel. Dus 50 de ondergrens en dat is dan dat ik denk: ja…

Interviewer: En daarom is het voor jou net geen 100% echt bericht?

Rosanne Eijzinga: Ja.

Interviewer: Dit is 100% echt. Pausen en Vaticaan. Die is voor jou ook bijna 100% echt en waarom is dat?

Rosanne Eijzinga: Nou, er is natuurlijk de nodige ophef over. En ik kan mij voorstellen dat een misbruikslachtoffer wel dat heeft gezegd, zoals het hier staat met die quotes. Maar, en dat bedenk ik mij nu, volgens mij hebben ze vooral jongens misbruikt. Maar Marie is toch echt een vrouwennaam.

Interviewer: Oké. Het beeld wat jij dus hebt, klopt niet met wat hier staat dan?

Rosanne Eijzinga: Ja.

Interviewer: En omdat er ook al ophef over is, wat je dan ook weet.

Rosanne Eijzinga: Ja. En waar ik over twijfelde is dat de huidige paus en zijn voorloper en het Vaticaan al veel langer wisten. Ja, dat is een beetje. Ik weet niet zo wat ik daarvan moet vinden of zo. Kan best waar zijn, maar kan ook niet waar zijn.

Interviewer: Daar twijfel je dus over?

Rosanne Eijzinga: Ja.

Interviewer: Duidelijk. Dit is een gemanipuleerd bericht. De brief is echt, maar de rest is verzonnen. Wilders en Pechtold, de oud-D66 leider. Dit is voor jou dus best wel echt.

Rosanne Eijzinga: Hij zal vast wel... Wilders heeft natuurlijk de nodige dingen gezegd om Pechtold op de kast te jagen.

Interviewer: Dat is jouw beeld van Wilders en wat je hebt gehoord?

Rosanne Eijzinga: Ja, maar ook de combinatie tussen Wilders/Pechtold. Bij Wilders alleen heb ik nog wel weer wat andere associaties. Maar "een domme gans die geen benul heeft van financiële zaken", ik weet ook weer niet of hij dat gezegd heeft.

Interviewer: Oké, want je had het net bij Rutte en Trump erover dat je niet weet of hij dat publiekelijk zo zou zeggen.

Rosanne Eijzinga: Ja, maar dat is anders.

Interviewer: Hoezo is dat anders?

Rosanne Eijzinga: Omdat ik denk dat het in de wereldpolitiek heel anders zit dan in de landelijke politiek; intern zeg maar. Want in de Kamer zijn wel vaker, zeker Wilders en Pechtold, die dan elkaar soort van te kakken lopen te zetten of onder vuur nemen of uitspraken belachelijk maken die de ander gedaan heeft.

Interviewer: Dat zie jij voor je?

Rosanne Eijzinga: Dat gebeurt.

Interviewer: Dat gebeurt, dus daarom is het voor jou echt. Maar hij is niet helemaal echt?

Rosanne Eijzinga: Nee, want wat ik zei. Ik weet dan niet of hij dan wel hem een domme gans heeft genoemd en het loophondje van de multinational. Het zijn allemaal dingen die zouden wel waar kunnen zijn, maar ik twijfel een beetje.

Interviewer: Waar twijfel je dan aan?

Rosanne Eijzinga: Of hij wel precies die uitspraken zo gedaan heeft en of andere mensen er op die manier op hebben gereageerd en of het niet andere mensen zijn geweest. Het zou echt kunnen zijn, maar het zou ook nep kunnen zijn.

Interviewer: Duidelijk. Het is 100% nep.

Rosanne Eijzinga: Wel geloofwaardig.

Interviewer: Waarom is het dan wel geloofwaardig? Omdat jij voor je hebt dat die twee altijd wel bezig zijn?

Rosanne Eijzinga: Ja. En het is objectief taalgebruik wel. En dat stukje van de Marokkanen wordt aangehaald en dat is iets wat echt gebeurd is. Dus, omdat je dat nog weet, dan kun je het voorstellen dat dit wel zou kunnen voorkomen in zo'n soort bericht.

Interviewer: Duidelijk. Dan gaan we naar het laatste, het echte nieuws. We beginnen bij de VVD en opspraaksyndroom. Waarom is die voor jou 100% echt?

Rosanne Eijzinga: Omdat hij dat gezegd heeft.

Interviewer: Wie heeft dat gezegd? Wat heeft hij gezegd?

Rosanne Eijzinga: Blok over Suriname. Ha, wacht. Deze is niet helemaal echt zie ik nu.

Interviewer: Maar hij ligt wel helemaal bij echt?

Rosanne Eijzinga: Ja, het is weer het subjectieve taalgebruik.

Interviewer: Maar hij ligt daar wel?

Rosanne Eijzinga: Dat had ik eigenlijk niet moeten doen.

Interviewer: Maar dat heb je dus wel gedaan.

Rosanne Eijzinga: Dan woog dat voor mij niet zwaar genoeg.

Interviewer: Klopt.

Rosanne Eijzinga: Wat ik hier zwaarder vond wegen is de inhoud. Dat de VVD'ers er inderdaad een beetje een handje hebben om in opspraak te komen. En dat van Blok over verschillende bevolkingsgroepen die niet vreedzaam samen kunnen leven en dat daar dan ophef over ontstond.En terecht.

Interviewer: En dat weegt voor jou dan zwaarder dan het taalgebruik?

Rosanne Eijzinga: Ja, het taalgebruik is ook niet in elke alinea wantrouwopwekkend. Op het einde vooral.

Interviewer: Oké. Je zegt zelf al: de inhoud weegt op dat moment zwaarder voor mij. Dit is inderdaad een satirisch bericht. En vanuit de eerste alinea uit dat bericht gaan we naar de laatste, Blok en Suriname. Die is voor jou dus ook 100% echt. En je zegt net al over Suriname en Blok en dat hij uitspraken heeft gedaan.

Rosanne Eijzinga: Ja, ik weet niet of hij dat van: "waarschijnlijk zit ergens diep in onze genen lalala" of hij dat echt gezegd heeft. Maar ik heb mij er ook niet zo verder mee bezig gehouden. Ik weet alleen de grote lijnen van die uitspraak.

Interviewer: Maar hij ligt wel helemaal bij echt?

Rosanne Eijzinga: Ja, omdat ik het wel aannemelijk vond.

Interviewer: Want waarom vind je het aannemelijk?

Rosanne Eijzinga: Ik vond het wel passen bij de rest van zijn uitspraken.

Interviewer: Oké. Het is 100% echt.

Rosanne Eijzinga: Ik zat eigenlijk: huh, deze is sowieso nep. Want "waarschijnlijk zit ergens diep in onze genen dat we een overzichtelijke groep willen hebben om mee te jagen of om een dorpje te onderhouden. En dat we niet goed in staat zijn om een binding aan te gaan met ons onbekende mensen." Ik dacht: dat is sowieso niet echt.

Interviewer: Die uitspraak heeft hij ook gedaan.

Rosanne Eijzinga: Wat een idioot.

Interviewer: Met dit allemaal naast ons en jouw beschrijving van nepnieuws, wat is voor jou dan echt nieuws?

Rosanne Eijzinga: Heel feitelijk. Gewoon een beschrijving van iets wat er gaande is. Bijna alsof je er bij staat en het zelf met eigen ogen ziet. Niet details achterhouden of veranderen of juist uitvergroten. En ook niet het doel hebben iemand een bepaalde kant op te sturen. Gewoon zo objectief mogelijk. Een zo objectief mogelijk beschrijving van de waarheid, een gebeurtenis, een ontwikkeling.

Interviewer: Vind je brongebruik belangrijk bij het nieuws? Als hieronder een bron staat, neem je het dan eerder aan voor waarheid of als nep?

Rosanne Eijzinga: Ik denk vooral eerder niet waarheid. Stel je voor dat iets De Speld is of Fox News, dat neem ik niet serieus. De Speld belandt meteen bij één van deze twee en Fox News belandt ook in -2 of -1. Omdat dat zo gekleurd is dat neem ik niet serieus. Het zou mij vooral veranderen bij berichten waarbij ik denk… door een bron zou ik eerder denken: dit is niet waar. Dan dat ik een bepaalde bron juist geloofwaardiger vind.

Interviewer: Jouw mediagebruik, hoe kom jij aan je nieuws?

Rosanne Eijzinga: Ik kijk af en toe in de app van NU.nl en The Guardian. Ik kijk soms met het nieuws mee, NOS dan, en sociale media ook wel een beetje. Maar bijvoorbeeld sociale media gebruik ik meer voor achtergrondartikelen.

<u>Respondent 12 – Joop Hardick (Interview op 17-10-2018)</u>

Interviewer: Behalve dit, alle berichten die je net hebt neergelegd, wat vind jij nepnieuws?

Joop Hardick: Een definitie van nepnieuws? Dat je bewust besodemieterd wordt.

Interviewer: Oké. En door wie dan?

Joop Hardick: Politici.

Interviewer: Alleen politici? Een hele specifieke groep?

Joop Hardick: Noch links, noch rechts. Alle politici.

Interviewer: Dus alleen politici maken nepnieuws?

Joop Hardick: Ja.

Interviewer: En andere instanties?

Joop Hardick: En overheden.

Interviewer: En overheden?

Joop Hardick: Ja. Maar dat is een andere afdeling van de politici.

Interviewer: Dus dat is voor jou nepnieuws.

Joop Hardick: Ja.

Interviewer: We beginnen bij het nepnieuws voor jou dan met de FIFA en het WK. Waarom is dit voor jou 100% nepnieuws?

Joop Hardick: Omdat het bijna niet te doen is. De FIFA dat blijft de FIFA, maar je moet geen Arabieren hebben, want die hebben geen functie en geen mogelijkheid om voetbal te spelen.

Interviewer: Dus omdat ze geen mogelijkheid hebben om voetbal te spelen, denk jij dat het nep is?

Joop Hardick: Ja. Je kunt alleen bepaalde voetbalvelden maken, maar niet voor de gewone mensen, want je kan er geen grasvelden neerleggen. Het moet natuurlijk op gravel of zo.

Interviewer: Maar stel je voor dat ze wel gras neer kunnen leggen dan?

Joop Hardick: Dan word het iets minder nepnieuws.

Interviewer: Dan wordt het iets minder?

Joop Hardick: Ik denk ook dat het in het land niet geschikt is voor dit.

Interviewer: Want?

Joop Hardick: Het is veel te warm om zich in te spannen met die warme zon.

Interviewer: Omdat jij weet dat het veel te warm is om je in te spannen daar denk je: dit kan helemaal niet?

Joop Hardick: Nee.

Interviewer: Oké, duidelijk. Zijn er nog woorden, taalgebruik of iets anders wat je verder opviel aan dit bericht?

Joop Hardick: Nee. Het zijn onmogelijke toestanden om daar voetbal te spelen. Bovendien: het wereldkampioenschap naar Qatar. Maar het is ook gewoon een politieke kwestie om aan te halen, want alle logica ontbreekt eraan.

Interviewer: Oké, voor jou ontbreekt de logica en is het daarom nepnieuws?

Joop Hardick: Ja.

Interviewer: Duidelijk. Dit is een parodie. Het is meer geschreven als een grap zeg maar.

Joop Hardick: Ja. Ja.

Interviewer: Oké, dan gaan we naar de volgende bij nep: Rutte en dat hij Trump prijst. Waarom is die voor jou 100% nep?

Joop Hardick: Omdat Rutte bij Trump in de publiciteit als vriend beoordeelt wil worden.

Interviewer: Ja, maar waarom is hij dan nep?

Joop Hardick: Omdat dat niet zo is. Het binnenste van Rutte spreekt anders dan dat hij denkt.

Interviewer: Jij hebt een ander beeld van Rutte dan wat hij hier zou zeggen?

Joop Hardick: Ja, ja. Dat ook. Hij doet zo tegen Trump om vriend te blijven, terwijl hij eigenlijk denkt: hij kan mij de lucht in.

Interviewer: Omdat jij zo'n beeld van Rutte hebt...

Joop Hardick: ...ja, en van Trump.

Interviewer: En van Trump, denk jij: dit is nep?

Joop Hardick: Ja. Onderhandelaarsnieuws is dat.

Interviewer: Wat bedoel je met onderhandelaarsnieuws?

Joop Hardick: Kijk, hij heeft hem straks nog een keer nodig, dus kan hij beter lachend met Trump op de foto staan, in plaats van dat hij hem de rug toekeert.

Interviewer: Check. Dit is een gemanipuleerd bericht. Dan gaan we naar de -2, dus bijna 100% nep. Taalkundigen luiden de noodklok. Die is voor jou dus ook nep, maar niet 100% nep.

Joop Hardick: Nee, want je hebt wel taalkundigen die zeggen dat er steeds meer wordt ingestapt. Zelfs de meest simpele dingen worden al in het Engels gedaan.

Interviewer: En dat klopt?

Joop Hardick: Dat klopt wel zo'n beetje.

Interviewer: Dus dat is voor jou een kern van waarheid?

Joop Hardick: Ja.

Interviewer: Oké.

Joop Hardick: Er wordt veel gebruikgemaakt van andere woorden. Fingerspitzengefühl. Iedereen weet wat het is, maar het is Duits.

Interviewer: En omdat het in het Duits staat, terwijl een Nederlandse taalkundige dat verkondigt? Dat lijkt jou logisch dat hij dat niet doet?

Joop Hardick: Ja. Hetzelfde als in Amerika bijvoorbeeld. Een kleuterschool is een kindergarten. Hetzelfde zoiets als dit.

Interviewer: En daarom weet jij: dit is wat nepper?

Joop Hardick: Ja.

Interviewer: Duidelijk. Dan gaan we naar de volgende: "Rutte belooft: Nederlanders zullen worden genaaid". Die is voor jou dus ook wat nep.

Joop Hardick: Kijk, het is inderdaad zoals het hier staat. Om miljarden naar Pieterburen te sturen, dat is waanzin.

Interviewer: Dat kan gewoon niet zeg jij?

Joop Hardick: Nee. Misschien een miljoen of zo, weet ik veel, maar geen miljarden.

Interviewer: Dus dat klopt voor jou niet?

Joop Hardick: Nee. Dat wil niet zeggen dat ze moeten worden vrijgesteld van subsidie, maar niet van deze grootte.

Interviewer: Maar zoals het hier staat klopt het niet?

Joop Hardick: Nee.

Interviewer: Maar hij ligt niet helemaal bij 100% nep?

Joop Hardick: Daarom zeg ik: hij mag wel subsidie geven, maar niet van die grootte.

Interviewer: En daarom ligt hij niet daar?

Joop Hardick: Ja.

Interviewer: Duidelijk. Dan gaan we naar Juncker en zijn invloed in Europa. Die is dus voor jou ook best wel nep.

Joop Hardick: Ja. Juncker praat veel te veel over eigen gemeente en dat is vooral voor de gemeenten.

Interviewer: Maar je zei net, voordat het interview begon: ik ben het wel eens met dit, maar dat gaat nooit gebeuren. Je was het eens met het EU-leger, maar dat gaat niet gebeuren.

Joop Hardick: Omdat er te veel cultuurverschillen tussen zitten.

Interviewer: Maar waarom ben jij het er wel mee eens dan?

Joop Hardick: Omdat je je toch moet gaan aanpassen aan Oost-Europa, aan China en aan Amerika.

Interviewer: Oké. Dat is jouw mening daarover dan?

Joop Hardick: Ja.

Interviewer: Viel er verder nog iets op aan het bericht?

Joop Hardick: Een uniform rijbewijs. Dat zou ik een goede zaak vinden.

Interviewer: Is dat ook iets wat voor jou dan een soort waarheid is?

Joop Hardick: Dat is waarheid ja, maar het zal niet gaan gebeuren.

Interviewer: Dat is voor jou de waarheid?

Joop Hardick: Ja. Los van het feit wat het gaat kosten, dan moet iedereen een Europese pet opzetten.

Interviewer: Duidelijk. Dan gaan we naar de -1, nog steeds nep. We beginnen met de overheid en dat die onderzoeksresultaten beheerst. Waarom is die voor jou wel nep, maar niet helemaal nep?

Joop Hardick: Ze bepalen hun eigen tekortkomingen een beetje en verbloemen dat. Er zit wel een kern van waarheid in, in de meeste gevallen.

Interviewer: Wat is de kern van waarheid dan?

Joop Hardick: Overal zal wel een kern van waarheid inzitten, maar ze gaan het fraaier maken dan het is.

Interviewer: Oké, maar ik ben op zoek naar de kern van waarheid. En dan de kern van waarheid voor jou.

Joop Hardick: *denkt na* Gevoelsmatig is dit.

Interviewer: Gevoelsmatig. Heb je dat met meer berichten?

Joop Hardick: Zullen we vast wel nog wel tegenkomen.

Interviewer: En niet bij de berichten die we net al hebben gehad?

Joop Hardick: Nee, niet in die mate. Gevoelsmatig zegt het mij dat de regering niet helemaal 100% goed is, maar ook niet helemaal 100% slecht is.

Interviewer: En daarom ligt hij bij nep?

Joop Hardick: Bij wijze van spreken: dit horloge zegt half 3 en er zal een flapdrol zeggen, een superlinks figuur: nee, het is eigenlijk half 2, want we leven in de zomertijd. Omdat eigenlijk het woord, om jezelf aanzien te geven, geef je een ander profiel aan iets. Snap je wat ik bedoel?

Interviewer: Een beetje. Je zegt net dat een bepaalde gevoelsmatig is dat je vertrouwd in de overheid, maar ook weer niet. En hier staat een beetje half. Maar zou het bericht dan eerder in het midden passen, wat het niet doet. Dus hij iets meer nep voor jou.

Joop Hardick: Eigenlijk zou je hem overal neer kunnen leggen.

Interviewer: Maar waarom heb je hem dan daar neergelegd?

Joop Hardick: Hij moest toch ergens naar toe.

Interviewer: Dat snap ik, maar er zal vast een reden zijn waarom deze hier ligt.

Joop Hardick: Voor de helft is hij goed, voor de helft niet. De regering is geen blok van macht, wat het sowieso niet is. De logica dat ze spreken vanuit een positie van dat ze nog meer stemmen willen en dat zeggen, maar vervolgens iets anders doen. De waarheidsvinding heeft er niks mee te maken op dat moment.

Interviewer: Is dat hier ook het geval? Dat de waarheidsvinding er niks mee te maken heeft?

Joop Hardick: Minder.

Interviewer: En daarom ligt hij bij het neppe?

Joop Hardick: Ja.

Interviewer: Waarom is hij voor jou minder? Is dat weer gevoelsmatig?

Joop Hardick: Gevoelsmatig zegt het mij.

Interviewer: Ook een beeld wat je van de overheid hebt, wat je net beaamt? Dit gaat niet zo snel gebeuren?

Joop Hardick: Ja. Maar de overheid benoemt de ministers. Dat zijn de poppetjes, maar de ambtenaren eronder die bepalen het beleid. De ministers zijn alleen maar de spreekbuizen. Hoe je het ook doet het blijft allemaal in principe in evenwicht. De meeste uitgaven gaan toch naar onderwijs en dan naar defensie. En zo blijft het. Omdat het zo bepaalt is.

Interviewer: Oké, maar dat leidt ons af van de vraag, want deze ligt bij nep. Je geeft zelf aan dat dat gevoelsmatig is er iets waardoor hij echt en nep kan zijn...

Joop Hardick: ...daarom is hij nep. Omdat je denkt dat de ministers wat te vertellen hebben, maar het zijn de ambtenaren die het bepalen.

Interviewer: Oké. En omdat er in het bericht iets instaat over minister van Engelshoven (Onderwijs en Wetenschap) denk jij: daardoor is het wat nepper?

Joop Hardick: Ja. Het is allemaal voorgekauwd, maar wel nepper.

Interviewer: Oké. Dan gaan we naar de volgende: de NPR en 25 miljoen onwettige stemmers.

Joop Hardick: Even kijken, wat was het ook alweer?

Interviewer: Die ligt bij de -1 en is dus nog wat nepper.

Joop Hardick: Ja, ik ben niet zo goed in de Amerikaanse politiek. Maar er is luid en duidelijk over geschreeuwd, op tv ook, dat het inaccuraat is geweest met stemmen.

Interviewer: Jij hebt dat op tv gezien, maar deze ligt bij nep?

Joop Hardick: Omdat het toch wel klopt, eigenlijk. Ik denk wel dat het klopt, maar weet het niet zeker.

Interviewer: En door de twijfel?

Joop Hardick: Dan weet ik het niet zeker. Je moet je er zwaar in verdiepen. Kijk, je ziet het en pikt het op. En dan zal dit ongeveer zo kunnen zijn, maar zo ook ongeveer niet kunnen zijn.

Interviewer: Dan zou het bijvoorbeeld in het midden kunnen liggen, maar er is iets waardoor hij nepper wordt voor jou. Lijkt mij.

Joop Hardick: Ja. Iets meer naar links toe. Ik geloof dat die aantallen niet te meten zijn. Dat zijn schattingen.

Interviewer: Dat kun je dus niet zeker weten?

Joop Hardick: Nee, nee.

Interviewer: En omdat het niet zeker is?

Joop Hardick: Is het voor mij nepper.

Interviewer: Oké, duidelijk. Is dat vaker belangrijk voor jou, die cijfers? Stel je voor: er staat een artikel in de Tubantia over overheidsgeld en gemeentegeld. Vind je ze belangrijk dan?

Joop Hardick: Dan wel. In Tubantia worden de getallen wel genoemd, maar in de Telegraaf worden ze op de vlakte gezet, maar niet gespecificeerd.

Interviewer: Oké. En vind je het belangrijk dat ze wel gespecificeerd worden?

Joop Hardick: Ja, want de plaatselijke politiek moet dat lezen. Die leest alleen de Tubantia en niet de Telegraaf.

Interviewer: Oké, maar vind jij het echt belangrijk dat zulke cijfers gespecificeerd worden?

Joop Hardick: Nee, dat is toch niet nodig. Je hebt toch een ander kanaal daarvoor? Als ik weet wat er in Alkmaar aan iets anders besteedt wordt dat interesseert mij minder.

Interviewer: Duidelijk. Dan gaan we naar de laatste van de neppe. Trump en samenzweren. Die is voor jou ook nep.

Joop Hardick: Ja, die is voor mij ook nep.

Interviewer: Want?

Joop Hardick: Hoe moet je dat omschrijven? Kijk hier staat: samenzweren is geen misdaad, maar daarom is het wel onjuist. Vind ik.

Interviewer: Omdat jij vindt: samenzweren is onjuist?

Joop Hardick: Maar het is ook niet zozeer een misdaad.

Interviewer: Het is dus door jouw gevoel dat jij denkt: dit is nep?

Joop Hardick: Ja. Ik denk dat als ik een goede vriend zou zijn van Trump dan heb ik wel het grootste gebakje.

Interviewer: Dat misschien wel. Maar dat voegt dus toe aan waarom dit bericht voor jou nepper is?

Joop Hardick: Ja.

Interviewer: Dan gaan we naar het midden. Meisje dat verkracht is. Kan echt of nep zijn of juist allebei niet.

Joop Hardick: Maar het neigt wel naar de echte kant toe.

Interviewer: Maar hij ligt in het midden?

Joop Hardick: Dat komt door een rechtbank. Die heeft geen overtuigend bewijs. Dat staat er niet in. En dan kun je zo'n Libische Carl ook niet oppakken.

Interviewer: Er ontbreekt iets voor jou in het bericht?

Joop Hardick: Dat de rechtbank zo'n overtuigend bewijs dat hij het ook heeft gedaan.

Interviewer: Oké. Dan gaan we naar Friesland en de dienstplicht. Ligt ook in het midden.

Joop Hardick: Dat is typisch Friezen. Proberen apart te zijn van Nederland.

Interviewer: Dat is het beeld wat jij hebt van de Friezen?

Joop Hardick: Ja. Harde koppen en hun eigen taal. Wij hebben nu het Nedersaksisch, maar we moeten niet verplicht. Want dat is in Losser al anders dan in Glanerbrug en ook in Enschede. Allemaal wel onder dezelfde vlag.

Interviewer: En door dat allemaal weet jij dat hier iets van nep in zit en iets echts?

Joop Hardick: Ja.

Interviewer: Wat is dan de waarheid?

Joop Hardick: Dat ze wel hun eigen taal hebben.

Interviewer: Duidelijk. De volgende: de VVD en het opspraaksyndroom.

Joop Hardick: Gaat over Suriname en dat het een staat is van oplichters. En dat is inderdaad waar. Maar dat mag je natuurlijk niet zeggen.

Interviewer: Waarom niet?

Joop Hardick: Daarom is het niet waar, niet helemaal waar. Maar het is eigenlijk wel een beetje onjuist.

Interviewer: Waarom is het onjuist?

Joop Hardick: Omdat het allemaal *old boys* netwerken zijn. En ze vrijen ook wel met de maffia, dat maakt ze niks uit. De grootste casino's staan op onze eilanden. Daar plukken Nederlanders niks van. Dat gaat allemaal in de pot van de maffia.

Interviewer: Oké. Dat is een beeld wat jij ervan hebt?

Joop Hardick: Dat is eigenlijk zo.

Interviewer: Dat is jouw beeld ja en daardoor kijk jij met een bepaalde blik naar dit bericht?

Joop Hardick: Ja.

Interviewer: Oké. En daarom ligt hij voor jou in het midden?

Joop Hardick: Zelfde met die bonnetjesaffaire. Hij heeft 100% gelijk: hij zegt de waarheid, maar het is niet de waarheid die je wilt horen. Suriname wil dat niet horen en elders ook niet.

Interviewer: Dat is voor jou dan waar, maar wat is dan niet waar aan het bericht?

Joop Hardick: *denkt na* Die extra inkomsten ook. Zijn wel waar, met het is onjuist.

Interviewer: En omdat het onjuist is?

Joop Hardick: Ligt het in het midden.

Interviewer: Duidelijk. Gaan we naar de volgende: de belastingtarieven. Waarom ligt die in het midden?

Joop Hardick: Ligt eraan van welke partij. Als je het van een linkse partij bekijkt dan is het waar. En als je het van een VVD-kant bekijkt is het niet waar.

Interviewer: Dus door politieke partijen kijk je er anders naar?

Joop Hardick: Met verschillende brillen kijk je erna. Het linkse en rechtse gedeelte. Het linkse gedeelte zegt: de armen gaan erop achteruit en het rijkere gedeelte zegt: de rijkere gaan er niet op vooruit.

Interviewer: Maar jij kijkt nu met je eigen bril op?

Joop Hardick: Ja. En dat zal iets minder zijn. Iets van waarheid zit er wel in.

Interviewer: Maar je weet niet wat die waarheid is?

Joop Hardick: Dit is gewoon waarheid hier, wat er staat. Maar het is wel waarheid. Maar meer gevoelsmatig denk ik van: dit is niet juist om het zo te verkopen.

Interviewer: Wat jouw gevoel zegt: dit is niet juist?

Joop Hardick: Ja.

Interviewer: Dan gaan we richting het echte. We beginnen met Wilders en Pechtold.

Joop Hardick: Ja. Die zitten elkaar in de Kamer al voor rotte vis uit te maken. En die Pechtold is helemaal onbetrouwbaar met zijn eigen toestanden. Hij is niet integer.

Interviewer: En dat is voor jou het echte?

Joop Hardick: Dat is waar. Hij is niet integer.

Interviewer: Hij is niet helemaal echt?

Joop Hardick: Nee. Dat volksverlakkerij ben ik het met Wilders eens. Anderzijds is het natuurlijk niet goed dat ze elkaar in de Kamer voor rotte vis gaan uitmaken.

Interviewer: Omdat jij dat beeld van Wilders en Pechtold hebt, zou het wel kunnen kloppen?

Joop Hardick: Ja.

Interviewer: Maar dit zou je niet zo in de Tweede Kamer zeggen?

Joop Hardick: Nee. Daar komt het eigenlijk op neer.

Interviewer: Oké. We gaan naar de volgende: vaccinatieplicht.

Joop Hardick: Ja. Dat moet eigenlijk verplicht worden.

Interviewer: Oké. En jij vindt dat het verplicht moet worden en daarom ligt hij bij het echte?

Joop Hardick: Ja. Boven de religie.

Interviewer: Is er ook iets waar je aan twijfelt dan?

Joop Hardick: Nou ja, die mensen die uitwegen proberen te vinden om zichzelf niet te laten vaccineren.

Interviewer: Oké, dat vind jij dus. En omdat jij het zo ziet en vind, ligt hij bij echt?

Joop Hardick: Ja.

Interviewer: Oké. De laatste van het +1 rijtje. Het bindend studieadvies.

Joop Hardick: Ik heb te weinig inzicht hierin. Kijk, jij doet bijvoorbeeld acht jaar over een opleiding en dan aantal jaren studie naar eindresultaat. Dat begrijp ik eigenlijk niet. Als je arts wilt worden en daar staat vijf jaar voor dan moet ik aannemen dat zal wel zo zijn. Maar daar kom ik nooit achter. Als iemand zegt: ik word psycholoog. Die kan daar vier jaar over doen, maar ook dertig jaar.

Interviewer: Jij weet er niet genoeg over en daarom niet meer richting 100% echt?

Joop Hardick: Ja. Daarom vertrouw ik het ook niet helemaal. Wat ik wel vind is dat inloten is de grootste kolder die ze ooit gedaan hebben.

Interviewer: Oké, maar dat terzijde. Over het algemeen is dit bericht dus wel echt voor jou?

Joop Hardick: Over het algemeen is het allemaal wel waar wat hier staat, maar ik ben het er niet mee eens.

Interviewer: En omdat jij het er niet mee eens bent, dwaalt het af van het echte?

Joop Hardick: Ja.

Interviewer: Dan gaan we richting bij het bijna echte. Blok en Suriname

Joop Hardick: Daar hebben we het net ook over gehad. Dat zijn laaienlichters en daar heeft hij gelijk in.

Interviewer: Maar hij ligt niet bij 100% echt?

Joop Hardick: Het is ook een beetje onhandig om te zeggen.

Interviewer: Maar toch niet daar?

Joop Hardick: Omdat die vol zat.

Interviewer: Is het misschien jouw gevoel, waardoor hij niet daar ligt?

Joop Hardick: Nou ja, hij heeft het gewoon gezegd. Ik ben het niet helemaal mee eens wat hij gezegd heeft in het verkeer.

Interviewer: En omdat jij het er niet mee eens bent, zoals we net al hebben gezien, ligt hij hier?

Joop Hardick: Ja.

Interviewer: Gaan we naar de volgende: storm eist twee levens.

Joop Hardick: Ja. Dat zijn feiten.

Interviewer: En als het een feit is, is het voor jou echt?

Joop Hardick: Ja. Als je dit in de Telegraaf leest dat er in Enschede twee doden zijn gevallen, dan denk: het zal wel. Maar nu weet je het zeker, want er staat: die man heeft in die en die straat een boom op zijn auto gekregen.

Interviewer: Het wordt heel specifiek beschreven en dan weet jij?

Joop Hardick: Dat het echt is ja.

Interviewer: Oké. De laatste: paus en Vaticaan. Waarom is dit voor jou bijna echt?

Joop Hardick: Die liegen en bedriegen waarmee ze nog steeds de religie proberen te redden. Ze hebben allemaal boter op de kop en dat is bekend. Dat staat hier in.

Interviewer: Maar als dit nep is dan?

Joop Hardick: Het is geen nep. Het is vrijwel waar.

Interviewer: Waarom weet jij dat dan?

Joop Hardick: Dat weet ik ook uit de publiciteit.
Interviewer: Je hebt het in andere kranten dus gelezen?

Joop Hardick: Ja, in de krant en op tv. Je leest het overal. En ze hebben processen verloren er zijn uitkeringen gedaan. Maar of dat nu al 100% is aan iedereen? Dat weet ik niet.

Interviewer: Oké, duidelijk. De laatste twee: helemaal echt. Facebook.

Joop Hardick: Ja, dat is natuurlijk super link Facebook. Gevaarlijk als die gegevens erin zitten, worden verzameld, en die mensen worden gewoon uitgebuit. En wat zij menen, voelen en wat hun vrienden zijn; daar wordt gewoon misbruik van gemaakt.

Interviewer: Hoe weet jij dat dan?

Joop Hardick: Dat veronderstel ik, want ik heb geen Facebook. Het lijkt me ook niet goochem om erop te staan.

Interviewer: Maar waarom is hij dan 100% echt?

Joop Hardick: Van wat ik net heb gelezen is dat de privégegevens van iedereen wordt opgeslagen. Hier staat 50 miljoen, maar het zullen er vast wel meer zijn.

Interviewer: Oké. De laatste: Belgische gevangenissen.

Joop Hardick: Ja. Vaker met name over gelezen, het is heel erg verschrikkelijk.

Interviewer: En omdat jij het vaker hebt gelezen...

Joop Hardick: ...en erover geïnformeerd ben geweest.

Interviewer: Dan weet jij dat hij 100% echt is?

Joop Hardick: Ja. Ja.

Interviewer: Oké. Je hebt net gezegd wat nepnieuws is, maar wat vind jij dan echt nieuws?

Joop Hardick: Zelfs het weerbericht is geen echt nieuws.

Interviewer: Ja, maar wat is dan wel echt nieuws? Is dat het nieuws wat jij op tv ziet of in de krant leest?

Joop Hardick: Echt nieuws is zonder. Ja. Alles wat gebeurd is en je leest het in de krant en dan kun je zelf bepalen of het echt nieuws is. Stel je voor, er is een storm geweest in Enschede en er zijn 300 doden en 250 bomen omgewaaid en vier beken zijn overstroomd. Dan kun je dat als echt nieuws ervaren. Maar als dat in Bangladesh gebeurt dan heb je er geen idee van wat ze jou op de mouw spellen.

Interviewer: Oké. Dan een vraag over de bron, want je zei net al Telegraaf en Tubantia. Als er een bron onder het bericht staat, vind je dat belangrijk?

Joop Hardick: Nee, dat maakt mij niet zoveel uit.

Interviewer: Dus een Volkskrant en een Telegraaf verschillen niet voor jou?

Joop Hardick: Nee. Ik vind het NRC wel goed, hebben vaak artikelen die de andere niet hebben en zijn vaak ook heel goed doorzocht. Goede achtergrondverhalen en specialisten op hun vakgebied. Kijk een stadsredacteur moet overal verstand van hebben.

Interviewer: En een specialist vind jij dan ook heel belangrijk?

Joop Hardick: Dat vind ik heel belangrijk ja. Kijk, als je sport leest en je leest Leon ten Voorde, die schrijft dan over Twente, dan weet je: dat klopt. Ik hoef het niet met hem eens te zijn, maar dan weet ik tenminste waar hij het over heeft. Dat hij deskundig is.

Interviewer: Oké. Dan wil alleen jouw nieuwsgebruik nog even weten. Hoe kom jij aan je nieuws?

Joop Hardick: TV en krant.

Respondent 13 – Mop Landewe (Interview op 17-10-2018)

Interviewer: We beginnen bij het begin. Dit allemaal niet meegenomen, maar zo aan jou gevraagd: wat is voor jou nepnieuws?

Mop Landewe: Dat er gewoon onzin wordt uitgekraamd op één of andere gebeurtenis.

Interviewer: Oké. En welke gebeurtenis zou dat bijvoorbeeld zijn?

Mop Landewe: Met het oog op terrorisme en zo. Vooral terrorisme.

Interviewer: Oké, duidelijk. Onzin die wordt uitgekraamd. Laten we beginnen met de FIFA en het WK. Die is voor jou 100% nep.

Mop Landewe: Dat kan niet. Nee.

Interviewer: En omdat dat volgens jou niet kan, is dat 100% nep?

Mop Landewe: Ja.

Interviewer: Nog iets anders? Het kan volgens jou niet en daarom is het nep?

Mop Landewe: Nee. Dit is gewoon klinkklare nep.

Interviewer: Maar als een ander ongeloofwaardig bericht langskomt, zou je dat dan direct ook klinkklare nep vinden?

Mop Landewe: Niet direct.

Interviewer: Maar deze wel?

Mop Landewe: Ja, want alleen al de eerste zin. "WK 2026 naar Islamitische Staat". Nou.

Interviewer: En jij weet: daar heb ik een beeld bij, dat kan niet?

Mop Landewe: Tenminste, dat geloof ik niet. Als dit in de krant zou komen dan stond Nederland op zijn kop.

Interviewer: Oké, duidelijk. Onzin die wordt uitgekraamd. Dat is nepnieuws.

Mop Landewe: Ja, dit kan absoluut niet.

Interviewer: Oké, check. Wil je weten wat dit voor een bericht is?

Mop Landewe: Nee.

Interviewer: Oké. Zal ik dat anders aan het einde zeggen?

Mop Landewe: Ja, doe maar.

Interviewer: Check. Dan gaan we naar de volgende: Friesland. En dat voert de dienstplicht in.

Mop Landewe: Dat is klinkklare onzin.

Interviewer: Want?

Mop Landewe: Dan gaat het over de Friese taal en dan zou Twente daarin ook mee moeten gaan. Dus alle regio's die een wat andere taal hebben dan het ABN zouden dat dus ook moeten doen. In mijn ogen is dit gewoon ook... Een taalachtige training? Ha.

Interviewer: Dat kan toch?

Mop Landewe: Ik geloof het niet.

Interviewer: En omdat jij het niet gelooft?

Mop Landewe: Is het niet waar.

Interviewer: En nep?

Mop Landewe: Ja.

Interviewer: Duidelijk. Dat is dus 100% nep en die leggen we even naast ons neer. Dan gaan we naar iets minder nep dan deze berichten. We beginnen met de taalkundigen en de noodklok. Die is voor jou ook nep?

Mop Landewe: Nep ja, maar er zit wel een bepaalde waarheid in.

Interviewer: En wat is de waarheid voor jou?

Mop Landewe: Nou, dat ze dus waarschuwen dat onze taal niet helemaal vervuild wordt van alle buitenlandse woorden, omdat we natuurlijk ook immigranten hebben. En vooral asielzoekers. Kijk en daarom… Hier staat het ook: fingerspitzengefühl en zo. Kijk, dit is een mooie zin: "maar we moeten wel uitkijken dat het prestige van het Nederlands niet passé is (dan heb je al een Frans woord) en het is überhaupt (daar heb je een Duits woord). Zo ver gaat dat niet. Maar er zit wel een gevaar in dat onze Nederlandse taal daardoor beïnvloed is.

Interviewer: Duidelijk. Dat is voor jou die waarheid?

Mop Landewe: Ja. Maar voor de rest vind ik het onzin.

Interviewer: Duidelijk. De volgende: Trump en samenzweren.

Mop Landewe: Trump en samenzweren geen misdaad. Ja. Kijk er zit wel een beetje waarheid in, maar voor de rest is het klinkklare onzin. Wat hij zegt over Crooked Hillary geloof ik wel. Maar voor de rest wat in dat artikel staat geloof ik niet.

Interviewer: En wat is de rest?

Mop Landewe: Nou, dat het onderzoek van die Mueller een heksenjacht is. Dat geloof ik niet. En dat de hele FBI en het ministerie van Justitie van zich schuldig maakt aan het lekken van informatie, liegen en corruptie. Dat geloof ik ook niet.

Interviewer: Daar zou je dan meer over hebben gehoord of?

Mop Landewe: Ja, natuurlijk. Dit kan niet.

Interviewer: Oké. De laatste is dan het bindend studieadvies.

Mop Landewe: Er is namelijk wel iets van waar. Het heeft te maken met dat heel veel studenten inderdaad meer stress en zelfs psychische problemen ondervinden, omdat ze aan een bepaald beeld moeten voldoen, maar op zich is het niet zo dat wat hier staat: "als een student zeven jaar lang wil aanmodderen op een studie filosofie en die met de hakken over de sloot nét haalt, om zich vervolgens de moed in te speken dat een master filosofie ook haalbaar is". Dat geloof ik niet.

Interviewer: Dat het er zo in staat geloof je niet?

Mop Landewe: Nee, dat geloof ik niet. Dat wordt niet gezegd.

Interviewer: Door wie zou dat dan niet worden gezegd?

Mop Landewe: Nou, ik denk door de bobo's bij de universiteiten. Er wordt op een gegeven moment van een student toch wat verwacht; tot zo en zo ver kan ik. Maar niet dat ze zeven jaar lang maar... Vroeger was dat wel zo, maar dat is nu niet meer zo. Vroeger kon je tot je 35^{e} jaar op de universiteit zitten, maar nou volgens mij niet meer.

Interviewer: Dat zou kunnen, maar als de student het zelf betaald?

Mop Landewe: Ja, maar dat is mijn mening.

Interviewer: Snap ik. Dan gaan we naar het iets minder nep, de -1. Er zit nog wel nep in, maar minder zwaar dan bij de vorige vijf artikelen. De eerste is onze minister en zijn *failed state*.

Mop Landewe: Ja, ik weet hier eigenlijk niet zoveel op te zeggen. Kijk, dat hij zegt dat hij geen enkel land kent waar meerdere culturen vreedzaam samenleven. Dat is onzin, want die zijn er wel. Maar ja *leest het bericht* ... waar de oorspronkelijke bevolking nog woont en waar een vreedzaam samenlevingsverband is. Ik ken het niet. Dat vind ik echt grote onzin.

Interviewer: Maar als hij dat heeft gezegd dan?
Mop Landewe: Er zit wel een kern van waarheid in, maar de rest is ook nep.

Interviewer: Voor jou is het daardoor iets meer nep?

Mop Landewe: In feite wel, maar er zit wel iets van waarheid in.

Interviewer: En dat neppe is voor jou bijvoorbeeld dat samenlevingsverband. Jij kan het niet voor je zien?

Mop Landewe: Nee, want dat zie ik ook niet voor mij. Er zijn best landen die ook met verschillende culturen samenleven en waar het ook wel goed gaat.

Interviewer: Oké, duidelijk. De volgende: de overheid en onderzoeksresultaten.

Mop Landewe: *leest het bericht door* Waar had ik dat ook alweer bijgelegd?

Interviewer: Bij de -1, dus wat neppe.

Mop Landewe: Oké. Want dit gaat in mijn ogen ook over die ganzenregeling rondom Schiphol, waarbij de overheid boeren vergoed die ganzen weren van hun terrein. Klinkklare onzin, bestaat helemaal niet.

Interviewer: Dat is klinkklare onzin, maar er zit voor jou ook iets van waarheid in? Net zoals bij de vorige berichten?

Mop Landewe: Ja. *leest bericht door* Wat wel waar is, wat absoluut wel waar is, is dat volgens een peiling van de Volkskrant heel veel publicaties lang worden uitgesteld, of zelfs worden afgeblazen. En dat geloof ik.

Interviewer: Oké. Waarom geloof je dat? Omdat het in de Volkskrant staat?

Mop Landewe: Nee, nee. Dat is mijn mening daarover. Dat heeft niks met de Volkskrant te maken. Maar dat heeft te maken dat inderdaad heel veel publicaties worden uitgesteld, omdat ze bang zijn dat ze te veel kritiek over zich heen krijgen.

Interviewer: Duidelijk. De volgende is "Rutte belooft: Nederlanders zullen worden genaaid".

Mop Landewe: Ja, die eerste zin al: "Nederlanders worden genaaid". *lacht*

Interviewer: Heb jij een beeld in je hoofd van Rutte en dat hij dit wel of niet zou zeggen?

Mop Landewe: Nee, dit zegt hij ook niet.

Interviewer: Oké, maar hij ligt niet bij helemaal nep.

Mop Landewe: Nee, nee, nee. Want als ik het artikel lees, weet je wat wel ontiegelijk nep is en lariekoek: die zeehondencrèche van Pieterburen en wat hij aanhaalt. Dat heeft hier niks mee te maken.

Interviewer: Dat is dus nep voor jou?

Mop Landewe: Ja. Nou, ik heb wel het idee dat gepensioneerden en mensen met een uitkering klappen moeten opvangen en dat dat er wel mee te maken heeft. De beter gesitueerde Nederlanders zullen daar weinig van merken. Maar de mensen met een mindere portemonnee krijgen een klap voor de kiezen.

Interviewer: Oké.

Mop Landewe: Ja, zo denk ik erover.

Interviewer: Oké, dat is dus die kern van waarheid voor jou?

Mop Landewe: Ja.

Interviewer: Duidelijk. Dan gaan we naar het midden.

Mop Landewe: Ja. Dit is allemaal raar, maar er staat iets van nep in.

Interviewer: Oké. Laten we beginnen bij de paus en het Vaticaan. Wat is dan voor jou het neppe?

Mop Landewe: Ja, de paus heeft nooit gezegd, of heeft nooit, slachtoffers beschuldigd van aanrandingen of dat ze zelfs die aanrandingen hadden verzonnen.

Interviewer: Oké. En hoe weet jij dat zo zeker?

Mop Landewe: Als hij dat gedaan had dan had ik dat gelezen. Maar dan is die paus het niet waardig om paus te zijn. Dat heeft hij ook niet gedaan, want hij heeft veel te lang zijn mond gehouden en net gedaan alsof zijn neus bloedde. Totdat hij er niet meer onderuit kon. En toen heeft hij wel toegegeven dat een misbruikschandaal in verschillende kerken allemaal is geweest, maar niet dat de slachtoffers dat hadden verzonnen. Dat geloof ik niet.

Interviewer: Oké. Dus er zit iets van echt en iets van nep voor jou in?

Mop Landewe: Ja, maar heel veel echt en de rest is nep.

Interviewer: Zit er dan een balans tussen of dat niet? Anders ligt hij meer richting het echte?

Mop Landewe: Nee, een mooie balans voor mij inderdaad. Daarom in het midden.

Interviewer: Duidelijk. De volgende: Juncker en zijn invloed.

Mop Landewe: Ja, die Juncker ken ik niet zo goed. Oh ja, dit is zo'n fiftyfifty. Die aanpassingen wat Juncker zegt op een gegeven moment: "we moeten ons veilig voelen" en dan staat hierin: "dat Nederlanders straks ook moeten voldoen aan de eis om een uniform rijbewijs voor heel Europa bij zich te dragen". Dat geloof ik niet. Dat is nep.

Interviewer: Wat is het echte dan?

Mop Landewe: Het echte is wel dat hij zegt dat terrorisme een halt moet worden toegeroepen, omdat er aanslagen zijn geweest in Parijs, Nice en Londen.

Interviewer: Dat is dan echt, maar dat rijbewijs?

Mop Landewe: Dat rijbewijs is waanzin.

Interviewer: Maar bij deze, bij één van de 100% nep, had je het ook over waanzin. Maar het bericht over Juncker ligt in het midden. Zit er dan inderdaad een soort balans tussen nep en echt?

Mop Landewe: Ja, dit vind ik zo fiftyfifty. Nou ja, weet je. Eigenlijk is 70% waar, maar 30% onzin.

Interviewer: Dan had hij eerder naar het echte gedeelte moeten.

Mop Landewe: Ja, in feite wel. Nu ik het nog een keer zo lees.

Interviewer: Maar je zegt net zelf ook al, 50-50 en daarna 70-30. Waarschijnlijk woog dat op het eerste gezicht best wel zwaar, die balans?

Mop Landewe: Ja, denk het wel.

Interviewer: Oké. Wederom Rutte en dat hij nu Trump prijst.

Mop Landewe: Waar had ik die bijgelegd?

Interviewer: In het midden.

Mop Landewe: Want ik denk niet dat ze in het Witte Huis praten over heffingen op tulpen, pindakaas en stroopwafels. *lacht*

Interviewer: Jij denkt dat of weet je dat?

Mop Landewe: Nou ja, ik neem aan dat dat daar niet over gesproken wordt. Ik neem aan dat Trump met Rutte meer spreekt over de situatie van de VS naar China toe, omdat dat veel belangrijker is voor de wereldvrede, maar dat ze niet praten over hoe ze dat doen met de Nederlandse producten. Dat geloof ik niet.

Interviewer: Oké. En daarom ligt-ie in het midden?

Mop Landewe: Ja.

Interviewer: De volgende: de NPR en Clinton.

Mop Landewe: Wat is de NPR?

Interviewer: Een organisatie in Amerika.

Mop Landewe: Dit is ook zo iets. Dan lees ik dat allemaal en dan weet ik absoluut wel dat er iets van waar is. Maar die stemmers, onwettige stemmers, dat zijn stemmers van de immigratieregels van Obama. Want illegalen konden moeiteloos door de Verenigde Staten reizen en… Dat geloof ik niet.

Dus dit is ook zo'n fiftyfifty verhaal.

Interviewer: En daarom in het midden?

Mop Landewe: Ja.

Interviewer: Oké. Dan gaan we richting het echt. De VVD'er en het opspraaksyndroom. Die ligt dus richting het echte.

Mop Landewe: Ja, want daar is nog wel wat om te doen geweest, ook over de overzeese. Ja, ik weet het eigenlijk niet. Dit geloof ik wel.

Interviewer: Dat geloof je wel. Is het een gevoel wat je erbij hebt?

Mop Landewe: Ja. Ja.

Interviewer: Maar niet helemaal?

Mop Landewe: Nou ja, ik lees tussen de regels door wel bepaalde dingen dat ik denk van: ja, het zal wel. Maar in mijn ogen is dit wel waar.

Interviewer: Is het omdat je dan soms zegt: het zal wel en dat hij daarom niet bij 100% echt ligt?

Mop Landewe: Ja.

Interviewer: Oké. De volgende: de belastingtarieven.

Mop Landewe: *leest het bericht, specifiek de getallen* Nee, dat klopt niet.

Interviewer: Die getallen kloppen voor jou niet?

Mop Landewe: Nee, dat klopt niet. Dat bestaat niet.

Interviewer: En hoezo weet jij dat dit niet klopt?

Mop Landewe: Twee kostwinners. Nee, die verdienen dat niet.

Interviewer: En dat is dan hetgeen wat voor jou nep is. Is de rest dan echt?

Mop Landewe: Ja. Ja. Kijk, die inkomens die minder dan 19.600 verdienen, die gaan er ook op achteruit. Maar 570.000 die meer dan 68.000 bruto per jaar verdienen? Die zijn er wel. En ik kan mij

wel voorstellen dat die belasting verlaagt wordt naar 49.5%. Dat geloof ik wel.

Interviewer: Maar die cijfers kloppen dus niet?

Mop Landewe: Nee, die cijfers kloppen niet.

Interviewer: Als jij een krant leest, let je op de cijfers in sommige kranten?

Mop Landewe: Daar geef ik nooit zoveel aandacht aan. Want het is een krant en in de krant staan weleens verkeerde berichten. Er wordt ook wel eens een nul vergeten of weet ik veel wat.

Interviewer: Vertrouw jij de krant dan helemaal of?

Mop Landewe: Nee. Nee. Dat niet. Nee, die krant. Er worden door journalisten vaak wel klakkeloos bepaalde dingen overgenomen.

Interviewer: En dat vind jij niet goed?
Mop Landewe: Nou ja, dat zou beter kunnen. Ze moeten zich beter informeren.

Interviewer: Is dat in het algemeen?

Mop Landewe: Vooral over bepaalde cijfers die in de krant staan. Dan vind ik wel dat een journalist eerst goed onderzoek moet doen, voordat hij daar een stuk over schrijft.

Interviewer: Oké.

Mop Landewe: Maar deze. Hier zit ook iets van waarheid in, maar de rest is gewoon onzin.

Interviewer: De vaccinatieplicht?

Mop Landewe: Ja.

Interviewer: En wat is dat iets van waarheid voor jou dan?

Mop Landewe: Nou, omdat er bepaalde groepen mensen zijn met hun geloof, bijvoorbeeld jehova's, die laten hun kinderen ook niet inenten. Nou.

Interviewer: Dat is voor jou de waarheid?

Mop Landewe: Ja. Dat gebeurt. Dat gebeurt. Maar er staat hier ook in: "een ander geluid van de hippe geitenwollensokken dragende ouders met knotjes is dat kinderen ondanks het vaccin toch ziek worden." Ja, je kunt ook ziek worden ondanks het vaccin, maar ik vind dat het hippe geitenwollensokken dragende figuren met knotjes. Dat geloof ik niet. Want dat kun je zo niet schrijven.

Interviewer: Oké, duidelijk. Dan gaan we richting het bijna echte, de Belgische gevangenissen.

Mop Landewe: Dat is bijna echt. Alleen dit verhaal over de raad van Europa. Daar staat in dat de grondrechten van gevangenen onder druk staan en dat dit vaker voorkomt als er stakingen plaatsvinden. Dat is niet waar. Want ook al zijn er geen stakingen, het verhaal op zich is wel waar. Het is in België heel verschrikkelijk qua gevangenissen. Daar zijn wij het Hilton bij.

Interviewer: Maar hoe weet jij dat het zo verschrikkelijk is dan?

Mop Landewe: Dat heb ik gelezen en gezien op tv.

Interviewer: En omdat je dat hebt gelezen en hebt gezien, weet je dat ook?

Mop Landewe: Ja. Ja.

Interviewer: Duidelijk.

Mop Landewe: Daar kan ik verder niks aan toevoegen. En dit is ook waar, dat Facebook. Maar ja, Facebook heeft daar ook al een boete van opgelegd gekregen van 1.6 miljard. Nou weet ik nog niet of dat überhaupt al vast is gelegd dat dat de boete is, maar ze hebben, er werd al gesuggereerd in de kranten, dat Facebook 1.6 miljard moet betalen. Maar of ze dat binnenhalen weet ik nog niet. Want Facebook gaat natuurlijk in beroep en zegt gewoon: moet je luisteren. Het is wel een fout geweest dat dat gelekt is, maar hoe dat gebeurt is, is nog helemaal niet duidelijk. Dat weet niemand.

Dit vind ik dus wel waar.

Interviewer: Oké. Maar er zit nog iets in waardoor je twijfelt, want hij ligt niet bij 100% echt?

Mop Landewe: Ja. Hier staat dat Facebook al wist dat er al veel langer een lek was; al sinds 2015. Maar dat geloof ik niet. Dat geloof ik niet. Anders was het al eerder in de publiciteit gekomen.

Interviewer: Oké, duidelijk. De laatste van het bijna echt.

Mop Landewe: Nou, die storm. Dat klopt.

Interviewer: Maar hij ligt niet bij 100%?

Mop Landewe: Even kijken. Het KNMI die heeft volgens mij geen code rood afgegeven, maar code geel. En al het treinverkeer van de NS heeft ook niet stilgelegen, maar dat staat hier in.

Interviewer: Daar twijfel je aan?

Mop Landewe: Ja, dat geloof ik niet.

Interviewer: Oké. Dan gaan we naar het echte nieuws.

Mop Landewe: Nou, dat meisje wat verkracht is door een asielzoeker, daar heb ik iets van gelezen. En dat is in mijn ogen allemaal wel waar.

Interviewer: Omdat je zelf ook al aangeeft: ik heb er iets over gelezen?

Mop Landewe: Ja en ik heb het artikel gelezen.

Interviewer: En daarom is hij voor jou 100% echt?

Mop Landewe: Ja. Ja.

Interviewer: En waar heb je dat gelezen?

Mop Landewe: In de Tubantia of de Telegraaf.

Interviewer: In een krant dus?

Mop Landewe: Ja.

Interviewer: Oké. Volgens mij heb je er ook weinig aan toe te voegen dan?

Mop Landewe: Ja, ja.

Interviewer: Oké. Dan gaan we naar de laatste en dat is Wilders en Pechtold.

Mop Landewe: Ja, dat is ook weer zoiets.

Interviewer: Waarom is deze voor jou ook 100% echt?

Mop Landewe: Nou, omdat ik mij hier wel in kan vinden. Omdat ik dit nog wel een beetje voor mij zie over die dividendbelasting. Ja, ik heb ook een klein stukje van het debat gezien en in mijn ogen is dit toch wel waar. En dat Wilders meer zieltjes probeert te winnen voor zijn eigen gewin. Dat geloof ik wel. Want zo zit Wilders wel in elkaar.

Interviewer: Dat is dus een beeld wat jij van Wilders hebt?

Mop Landewe: Ja. Ja.

Interviewer: Dat zou hij zeggen?

Mop Landewe: Ja.

Interviewer: Dat was hem dan.

Mop Landewe: En dat hij ook zegt, die uitspraak van de minder Marokkanen. Nou, toen scandeerde ze allemaal 'minder, minder'. En die rechtszaak loopt nog steeds. Maar dat is natuurlijk ook een rechtszaak. Duurt misschien wel tien jaar voordat er een uitspraak is. Want die Wilders is een politicus en die heeft ook wel advocaten en juridische adviseurs.

Interviewer: Oké. Met dit allemaal en jouw definitie van nepnieuws, wat onzin is die wordt uitgekraamd. Wat is voor jou dan echt nieuws?

Mop Landewe: Wat is voor mij echt nieuws? Dat is nieuws wat je raakt en waarvan je wel het gevoel hebt dat het echt is.

Interviewer: Is dat dan een onderbuikgevoel of zo?

Mop Landewe: Ja, een gevoel. Je hebt bij bepaalde uitspraken het gevoel: hij belazert de zaak of het is echt.

Interviewer: Heb je bij sommige uitspraken dan soms ook het gevoel dat het niet echt kan zijn?

Mop Landewe: Ja.

Interviewer: Is het dan voor jou nep?

Mop Landewe: Ja.

Interviewer: Een bron. Vind jij het belangrijk dat een bron onderaan een bericht staat?

Mop Landewe: Ja.

Interviewer: Let jij daar ook op? Op specifieke bronnen?

Mop Landewe: Jawel, jawel.

Interviewer: Er zijn ook mensen die er minder naar kijken namelijk.

Mop Landewe: Ja, maar ik vind het wel belangrijk. Want dan kun je daar weer je oordeel op afstemmen door te zeggen: nou, dat is geloofwaardig of niet. Want er zijn natuurlijk best wel… Kijk, de Telegraaf heeft ook weleens artikelen dat je denkt van: ja, typisch Telegraaf. Die willen het allemaal wel meer aandikken, sensationeler maken dan het is.

Interviewer: Jij kijkt dus wel of het niet of wel geloofwaardig is?

<u>Respondent 14 – Max Braamhaar (Interview op 18-10-2018)</u>

Interviewer: Dit allemaal ter zijde, wat is voor jou nepnieuws?

Max Braamhaar: Riooljournalistiek is een definitie op zich, maar eigenlijk is nepnieuws voor mij het bewust fabriceren van nieuws en daarmee foutief nieuws, of je zou het een hoax kunnen noemen, verspreiden en dan wel via traditionele media, zoals kranten, dan wel sociale media.

Interviewer: Dus via één van die twee vormen van media?

Max Braamhaar: Ja.

Interviewer: Duidelijk. Concrete beschrijving. Dan gaan we kijken hoe je het hebt ingevuld. We beginnen bij nepnieuws, de FIFA en het WK. Dat is dus voor jou 100% nep?

Max Braamhaar: Ja, dat het WK van 2026 naar de Islamitische Staat gaat.

Interviewer: Kan toch?

Max Braamhaar: Nou, nee. Daar kunnen we lang en breed over zijn, maar nee dat kan inderdaad niet. Aan alle kanten riekt het natuurlijk naar een verzonnen verhaal.

Interviewer: En een verzonnen verhaal is dus voor jou ook nepnieuws? Moet het fabriceren van nieuws iets verzinnen zijn?

Max Braamhaar: Nee, kijk. De feiten zijn… Ik weet niet 100% zeker of er een WK in 2026 is, maar stel dat. De Islamitische Staat staat bekend in de wereld als terreurorganisatie, dus het is onbedenkelijk dat de FIFA en dan wel Infantino deze uitspraken doet die hierin staan. En dat het dan ook daadwerkelijk bij de Islamitische Staat zou worden georganiseerd. Voor mij.

Interviewer: Snap ik. Maar het is jouw beeld hiervan dat het niet kan?

Max Braamhaar: Ja, ik zie dat dit niet kan.

Interviewer: Een terreurorganisatie kan geen WK organiseren namelijk?

Max Braamhaar: Juist.

Interviewer: Oké, duidelijk. Dit is een parodie.

Max Braamhaar: Noem je dat zo?

Interviewer: Ja. Het overdreven om het overdreven. Dan gaan we naar de ander van het 100% nepnieuws. Rutte belooft.

Max Braamhaar: Nederlanders zullen worden genaaid. Nou, dat lijkt mij bijzonder onhandig als een minister-president dat op die manier op de jaarlijkse heidag verkondigt.

Interviewer: Misschien heeft hij het wel gezegd?

Max Braamhaar: Misschien zou hij het als grapje hebben gezegd. Alleen het artikel wat erbij staat en hoe hij omschrijft dat: "wij zijn als regering verantwoordelijk voor heel Nederland en het is dan ook essentieel dat niet alleen één inkomensgroep genaaid wordt, maar in principe moet iedereen economisch voelen dat ze het niet waard zijn." En daarna staan er nog een aantal zinnen die dit versterken, waardoor ook blijkt dat het zeker geen parodie is, of een grapje, of een opmerking.

Het klopt niet. De koopkracht gaat achteruit. Het Centraal Planbureau dat daarin iets heeft berekend en dat het allemaal kloppend is. En ook dat alles naar één belastingschijf gaat, klopt gewoon van geen één kant. In mijn optiek.

Interviewer: Oké. Dus jij weet dat het van geen kant klopt?

Max Braamhaar: Ja.

Interviewer: Je zegt namelijk net ook: het is niet logisch. Is nepnieuws soms voor jou dan soms ook onlogisch, of iets wat jij je niet kan voorstellen?

Max Braamhaar: Nou, het heeft niet zozeer met voorstellen te maken dan wel met... Misschien ook wel een beetje. Ik kan mij niet voorstellen dat Rutte dit belooft, dit uitkraamt.

Interviewer: Jij hebt een beeld van Rutte, wie hij is en wat hij zegt...

Max Braamhaar: Juist. En waar de VVD voor staat. En die proberen dan toch... Ik kan mij niet voorstellen dat ze zo'n uitspraak zouden doen.

Interviewer: Oké. Het is ook een parodie. Dan gaan we naar de -2, dus het is nog steeds best wel nep, maar minder dan de twee berichten net.

Max Braamhaar: Er zit dan een soort van waarheid in of zo.

Interviewer: Misschien voor jou wel ja. We beginnen met de taalkundigen en de noodklok.

Max Braamhaar: Nou, ik geloof de titel. Ik kan mij voorstellen dat Nederlandse taalkundigen zich zorgen maken over toename buitenlandse woorden in de Nederlandse taal. En dat voor hun, in hun optiek, de Nederlandse taal daar onder lijdt. Zeker op korte termijn. Alleen wat vervolgens komt, en hoe dat wordt uitgelegd in grappige termen en buitenlandse woorden, dat lijkt mij voor de rest gewoon nep.

Interviewer: De titel dekt voor jou niet de lading in het bericht?

Max Braamhaar: Nee, ik weet wel dat als ik zou koppensnellen dan zou ik deze bij het echte hebben neergelegd. Alleen het bericht zelf doet mij geloven dat het meer nepnieuws is. Niet volledig. Maar.

Interviewer: Maar als dit namelijk met de intentie is om jou te vermaken, is het dan nog steeds nepnieuws voor jou? Je zegt zelf: door de titel zou ik het gaan geloven, maar hoe de rest wordt neergezet geloof ik het niet en dan is het voor jou nepnieuws?

Max Braamhaar: Ik zou dit classificeren als... Stel de NOS zou dit publiceren en dan zou De Speld hier een grappige draai aangeven op deze manier.

Interviewer: Duidelijk. Een beetje zoals De Speld dus?

Max Braamhaar: Ja. Dat ergens, want De Speld is ook niet altijd waar, maar dat het wel aanhaakt op iets wat gebeurd is in Nederland of in de wereld. Maar dat ze daar een grappige draai aangeven. Dan zou het wel echt nieuws kunnen zijn.

Interviewer: Als dat zo bij De Speld is, als er een draai aan wordt gegeven, zoals je zelf zegt. Er zit wel een kern van waarheid in, maar het kan een kleine kern zijn, en het grootste gedeelte is nep. Is het dan voor jou nog steeds richting het echte nieuws?

Max Braamhaar: Ja, eigenlijk zeg ik het wel. Dat de centrale boodschap in dit bericht, dat taalkundigen de noodklok luiden; dat vind ik echt. En dat kan ik mij ook voorstellen met het eerste paragraafje ook. Alleen wat er dan volgt is voor mij nep. En dat het dan een humoristische insteek heeft, beschouw ik het niet als echt nieuws.

Interviewer: Oké. Duidelijk. Is dat vaker zo dat als een bericht een humoristische insteek heeft, dat het voor jou nepper is?

Max Braamhaar: Misschien. Misschien dat we dat zo gaan zien, maar ik denk dat ik het dan minder serieus neem. Ik denk dat het daarom, voor mijn gevoel, wel echt is, maar niet... Ik denk dat ik gevoeliger ben voor serieuze artikelen die op een bepaalde stijl zijn geschreven; daar gaan we misschien zo meteen wel achter komen. En ja, de toon en de manier van schrijven. Die hebben wel een invloed hoe serieus ik het neem en hoe waarheidsgetrouw ik het dan vind.

Interviewer: Daar let je dus ook wel op?

Max Braamhaar: Zeker. Zeker.

Interviewer: Formeel is voor jou...?

Max Braamhaar: Ja, ik houd wel van bronnen en mensen die ik van naam ken of iets dergelijks. Ook niet altijd.

Interviewer: Dat zijn voor jou belangrijke pilaren voor het vormen van echt nieuws?

Max Braamhaar: Ik ben nu niet iemand die heel veel nieuws consumeert in het dagelijkse leven, maar als ik het doe dan probeer ik het wel op een formele, korte en bondige manier te doen. Dus ik heb niet een medium voor mijzelf nodig wat nieuws op een grappige manier aan mij probeert te vertellen. Dat vind ik niet zo relevant.

Interviewer: Duidelijk. Dit is ook een parodie. Dan gaan we naar Juncker en zijn invloed in Europa. Die ligt ook wel bij nep

Max Braamhaar: Ja.

Interviewer: Want?

Max Braamhaar: Ja, vond ik moeilijk. Ik kan mij voorstellen dat de invloed van Europa nog merkbaarder op straat wordt, maar ik heb hier eerlijk gezegd niks over gehoord. Dus dat speelt een beetje mee. Maar aan de andere kant ik mij wel voorstellen dat Juncker misschien van plan is om een soort militaire groep voor Europa te creëren, samen met Tusk dan, om het terrorisme te bestrijden wat we toch onlangs hebben gehad in Europa. Alleen, ik zei het ook tijdens het lezen al, eigenlijk zijn het

twee dingen. Want het is één stukje leger en aan de andere kant gaat het dan over een rijbewijs wat in Europa moet worden ingevoerd. Waar je extra voor moet betalen, anders een boete. Dan staat er ergens een quote over China, Rusland en de Verenigde Staten en dat wij daar recht tegenover moeten staan. En dan denk ik: dat is zover, in mijn zienswijze, niet waar de Europese Unie voorstaat. Dan kan ik het niet voorstellen dat dat op waarheid berust.

Interviewer: Zoals je zelf zegt: jij kan het je niet voorstellen dat dit op waarheid gebaseerd is?

Max Braamhaar: Ik zou het bijzonder frappant vinden als Juncker blijkt te zeggen dat wij "op één lijn zitten om zo sterk mogelijk tegenover deze economieën te staan." Dat zou ik gek vinden. En stel, hij zegt dat, maar als motivatie voor het invoeren van een Europees rijbewijs. Dan denk ik echt: nee. *lacht*

Interviewer: Maar je hebt, zoals net bij Rutte, een bepaald beeld van Juncker en wat hij zou zeggen in de Europese Commissie?

Max Braamhaar: Ja. Zeker

Interviewer: En dat klopt niet met wat hier in het bericht staat?

Max Braamhaar: Voor mijn gevoel niet nee.

Interviewer: Duidelijk. Je zegt namelijk net ook: ik heb er niks over gehoord. Als jij niks over een bericht hebt gehoord, zou je iets dan eerder definiëren als echt of nep?

Max Braamhaar: Nou, dat ligt een beetje aan de grootte van het bericht, denk ik. Ik kan mij voorstellen dat als er een Europees leger zou worden ingevoerd, of dat er een Europees rijbewijs wordt ingevoerd dat je moet kopen; of weet ik veel misschien wel dienstplicht. Dat zijn dusdanig grote maatschappelijke kwesties. Ja, ik kan mij niet voorstellen dat ik dat nergens oppik.

Interviewer: Is dat het dan betrekking op jou moet hebben of gewoon betrekking op Nederland zelf?

Max Braamhaar: Hoe bedoel je?

Interviewer: Je zegt zelf: het zijn grote maatschappelijke kwesties. Zoals een uniform rijbewijs.

Max Braamhaar: Maar stel je voor: het was een uniform rijbewijs voor vrouwen, ik noem maar wat. Dan zou ik het alsnog wel oppikken. Het is niet per se dat het op mij als persoon moet slaan.

Interviewer: Oké. Ik heb namelijk wel mensen gesproken die zeggen: nieuws moet mij raken. En als het de persoon zelf raakt, bijvoorbeeld iets wat in Enschede gebeurt, dan onthouden ze het schijnbaar sneller dan als het bijvoorbeeld in Bangladesh is gebeurd.

Max Braamhaar: Begrijpelijk.

Interviewer: Dat heeft inderdaad met journalistieke taken te maken, relevantie en locatie. Maar daarom is het mogelijk dat als zoiets gebeurt, en jij hebt niks met Europa, dat jij zegt: zal wel.

Max Braamhaar: Ja, klopt. Die mensen heb je ook. En ik moet zeggen dat ik nu niet het nieuws vanuit de EU heel erg volg, maar dit heeft wel impact op mij, op jou, op mijn vader op mijn opa en oma. Het betekent dat iedereen moet betalen. Nederlanders houden nog wel van zeiken over geld. Dus dan had ik wel verwacht dat ik er ergens iets over had gehoord. Dat ik vanuit mijn eigen interesse, of mijn privékring, hier echt wel iets over had gehoord.

Interviewer: Oké. Het is een 100% nepbericht. Belastingtarieven.

Max Braamhaar: Belastingtarieven. De rijkeren gaan erop vooruit, armere gezinnen achteruit. Gaat over de inkomstensbelastingen en van vier belastingschijven naar twee.

Interviewer: Ja. Hij ligt bij nep voor jou, dus er zit voornamelijk nep in. Misschien zit er ook iets van echt in, zoals net bij de taalkundigen de titel voor jou echt is.

Max Braamhaar: Juist. Nou, ik heb het gevoel… Waarom ik deze bij de minder nep heb gelegd, is dat ik weet door de jaren heen het kabinet wel zoekende is naar 'hoe kunnen wij de belasting op een andere manier inrichten?' Kunnen we dat met de inkomensschijven doen, kunnen we dat dan wel met BTW percentages doen? Stel je voor: je zou de BTW verhogen. Gaan mensen die dan meer verdienen ook evenredig meer uitgeven als ze minder inkomstenbelasting moeten betalen en verdien je dan evenveel?

Dus doordat ik weet dat er ergens wel een soort zoektocht is, voelde dit als minder nep. Alleen dan, door de parodieën die we dan net hebben gehad, is de rest voor mij kul. Ik kan mij niet voorstellen dat ze die groeperingen, die groepen mensen aan de hand van inkomens zo samenvoegen omdat het dan wel een grotere impact heeft voor de armere mensen dan. Ik denk niet dat je ooit zo'n voorstel over de bühne gaat krijgen.

Interviewer: Duidelijk. Jij ziet dit niet voor je dat het gaat gebeuren?

Max Braamhaar: Ja. In onze maatschappij, zoals ik hem voor mij zie, kan ik het niet plaatsen.

Interviewer: Duidelijk. En daarom staat hij bij het neppe?

Max Braamhaar: Ja.

Interviewer: Oké. -1, nog steeds wat nep. De VVD'er en het opspraaksyndroom. Die is voor jou dus ook wel richting het neppe.

Max Braamhaar: Ja, ik kan mij voorstellen dat, zoals je net noemt, het een gemanipuleerd bericht zou zijn. Ik kan mij wel voorstellen dat de laatste tijd de VVD in opspraak komt. Om bijvoorbeeld het Ruslandleugentje wat hierin staat of de bonnetjesaffaire en dat daardoor die term zo gedoopt is. Alleen vind ik het Suriname geen *failed state*. Er is ook een ander artikel die hetzelfde verteld.

Interviewer: Daar kijken we zo naar. Maar bij dat laatste heb je twijfels bij?

Max Braamhaar: Ja. Wat voor mijn gevoel hier niet bij klopt, is dat hier staat dat "verschillende bevolkingsgroepen vreedzaam samenleven binnen de grenzen van één land" en dat hij geen enkel land kent waar mensen… En dat is wel iets. Ik bedoel. Het ligt natuurlijk aan je definitie van vreedzaam natuurlijk. Maar in principe, mijn definitie van vreedzaam; Nederland is gewoon een vreedzaam land, Duitsland ook. En grote gedeeltes van Europa. En dat hij zegt: geen enkel land ter wereld waar dat kan en dat Suriname een *failed state* is, vind ik… Dat kan ik mij niet voorstellen...

Interviewer: Dat hij dat heeft gezegd?

Max Braamhaar: Op die manier.

Interviewer: Duidelijk. En daardoor heb je die twijfel? Omdat jij je niet kunt voorstellen dat hij dat heeft gezegd?

Max Braamhaar: Ja. En ook het einde.

Interviewer: En het einde. Wat is het einde dan precies?

Max Braamhaar: Een soort tip voor het omgaan met het opspraaksyndroom.

Interviewer: Dat vind je raar voor de rest van het bericht?

Max Braamhaar: Ja.

Interviewer: En daarom ligt hij voor jou richting het neppe?

Max Braamhaar: Ja.

Interviewer: Duidelijk. Het is een satirisch bericht. Er zit een kern van waarheid in, maar humor is een beetje de leidraad. Dan gaan we naar de andere waar we het net over hadden, meneer Blok.

Max Braamhaar: Meneer Blok. Nog een keer.

Interviewer: Je zegt net al: jij kan het je niet voorstellen dat hij dat zou zeggen en dat is dan vanuit jouw eigen perceptie. Want wij zijn een vreedzaam land, Duitsland ook en andere landen ook wel. Dat hij dit zegt kan jij je niet voorstellen. En daarom is het voor jou richting het neppe?

Max Braamhaar: Het gaat mij niet zozeer om hem als persoon, maar ja.

Interviewer: Dat iemand dit zegt in het algemeen bedoel je?

Max Braamhaar: Ja, want het ligt aan je definitie van vreedzaam denk ik. En dat is dan ook de vraag die ik hier bij krijg. Maar mijn definitie van vreedzaam is echt, ja. Kijk, hier wordt hij al wel wat meer gedefinieerd in deze dan in het vorige bericht. "Noem mij een voorbeeld, van een multi-etnische of multiculturele samenleving, waar de oorspronkelijke bevolking nog woont en waar een vreedzaam samenlevingsverband is. Ik ken het niet."

Eigenlijk, ik bedoel. Dat is toch Nederland? En daarom vond ik het een beetje gek, want je woont er letterlijk. Want wij zijn zeker multiculti en misschien zelfs multi-etnisch en ik kan mij niet… Ik vind het een beetje gek. Ik kan mij niet voorstellen dat hij echt over Suriname heeft gezegd dat het een *failed state* is, omdat het niet functioneert als rechtsstaat en als democratie. En dat dat komt door de etnische opdeling in het land.

Interviewer: Oké, staat dat in het bericht of is dat de conclusie die jij trekt?

Max Braamhaar: Dat is de conclusie die ik trek.

Interviewer: Maar als je alleen naar de quotes kijkt. Ik snap best wel dat als je een bericht leest en vanuit de quotes een definitie gaat geven voor jezelf of een bericht gaat plaatsen naar nep of echt, maar als het zijn uitspraken zijn?

Max Braamhaar: Ja, ik blijf bij wat ik net heb gezegd.
Interviewer: Snap ik en dat vind ik ook goed van je. Hetgeen wat hier staat, daar trek jij je eigen conclusie uit, of je referentiekader komt tevoorschijn en zegt: ik kan mij wel een vreedzaam voorstellen. Namelijk het land waar je woont. En dat jij de definitie van vreedzaam anders definieert dan Blok. Dat had je net bij het bericht over Rutte ook. Je ging van Rutte direct naar de VVD, dus dat is de associatie die je legt. Misschien doe je dat met Blok ook onbewust?

Max Braamhaar: Ja. En misschien heeft hij het wel zo gezegd ergens, dat zou wel kunnen, maar dan is het niet zo bedoeld geweest. Want weet je? Het is niet voor mij 100% *fake news*, maar het is voor mij…

Interviewer: Hoe bedoel je met niet zo bedoeld? Zijn intentie om dit te zeggen of?

Max Braamhaar: Nou ja. Als ik dan het stukje lees: "waarschijnlijk zit ergens diep in onze genen dat we overzichtelijke groep willen hebben om mee te jagen of om een dorpje te onderhouden. En dat we niet goed in staat zijn om een binding aan te gaan met ons onbekende mensen."

Kijk, dat hij zoiets heeft gezegd kan ik mij nog wel enigszins iets bij voorstellen. Alleen, het vreedzame niet zozeer. Maar het ligt bij mij inderdaad ook wel veraf waar de VVD voorstaat, maar ergens. Dat laatste punt begrijp ik dan weer wel. Dus ik denk: is het nu helemaal nep? Schaad het toch wel tegen wat dingetjes aan dat ik denk: volgens, mij klopt het gewoon niet? Jazeker.

Interviewer: Duidelijk. Het is 100% echt. Maar ik vind het interessant hoe jij de associaties maakt met bepaalde aspecten. Bij jou is dat het woordje vreedzaam. Andere respondenten konden zich niet vinden in die laatste quote. En die geloof jij wel.

Max Braamhaar: Gek hè?

Interviewer: Vooral interessant. Dan hebben we de laatste van het neppe. De NPR en Clinton.

Max Braamhaar: Ja, Meer dan 25 miljoen onwettige stemmers in Amerika en dat verklaart dan de popular vote van Clinton. Volgens mij stemmen er maar ongeveer 100 miljoen mensen in Amerika, weet ik niet heel zeker. Dus dat zit ergens in mijn achterhoofd als het zo is. Daarom denk ik: dan zou één vierde onwettig zijn. Dat vond ik té veel. En ik geloof dat er een fout zit in het systeem dat iemand in één staat woont en daar zich heeft ingeschreven en dan verhuist en dan in twee staten zou kunnen stemmen.

Dat dat ergens niet goed gaat, dan kan ik mij nog indenken. Alleen, ja. Ik kan mij niet voorstellen dat tijdens dat registratieproces 25 miljoen mensen verhuizen en dan daadwerkelijk ook in twee staten gaan stemmen. En daarnaast komt er een stukje over illegalen; dat die moeiteloos door de Verenigde Staten konden reizen. Dat roept al wat argwaan op bij mij. En ook dat ze dan in meerdere staten zich zomaar konden inschrijven om te stemmen in de Verenigde Staten. Ik hoop dat het niet waar is.

Interviewer: Zoals je net zegt: er zit een kern van waarheid in of een herkenningspunt?

Max Braamhaar: Ja.

Interviewer: Maar er zitten ook elementen in waardoor je erg twijfelt?

Max Braamhaar: Ja.

Interviewer: Duidelijk. Het is een 100% nepbericht. Is dat iets waar jij vaker naar kijkt, statistieken en data?
Max Braamhaar: Ja. Jazeker.

Interviewer: Helemaal als econoom zijnde?

Max Braamhaar: Nou ja, weet niet of dat er mee te maken heeft.

Interviewer: Ik denk dat vanuit jouw achtergrond als econoom dat je met een bepaalde bril naar cijfers en data kijkt.

Max Braamhaar: Ja, ik ben sowieso analytisch wel onderlegd en heb ook veel met getallen en data. En als ik grote getallen zie probeer ik dat altijd in een verband te leggen met iets anders.

Interviewer: Daar let je dus ook wel op?

Max Braamhaar: Ja, bewust.

Interviewer: En als er iets fout in zou staan of dat jij in jouw optiek weet dat het fout is, omdat je bijvoorbeeld ergens anders hebt gelezen dat dit niet klopt. Wat is een bericht voor jou dan? Nep of slordig?

Max Braamhaar: Ja, meestal slordig. *Fake news*. Ik kan mij nog herinneren dat toen ik een aantal jaar geleden net begonnen was met mijn master dat er een stukje was op tv. Dat Wilders een onderzoek had laten doen in Amsterdam en dat 100% van de respondenten last had van buitenlandse allochtonen, of in ieder geval allochtonen. Maar goed, dat was zijn onderzoek en ik zat naar die tv te kijken en dacht: ja, ik kan ook wel 100 mensen vragen die het vervelend vinden als ik weet wie ze zijn.

Als ik mijn eigen stemmers ga vragen die daarop stemmen, logisch. En dat is wel op een manier kritisch dat ik naar nieuwsberichten kijk en luister, dat ik denk: oké. Er zit soms wel, zeker politiek gezien, maar ook vanuit bedrijven wel een eigenbelang. Dus neem ik het zo maar aan wat hier staat? Nee. Twijfel ik aan alles? Nee, zeker niet.

Interviewer: Maar je bent dus wel kritisch bij elk nieuwsbericht?

Max Braamhaar: Ja, ik ben wel kritisch ja. Dat ben ik zeker.

Interviewer: Oké. Dan gaan we naar het midden. Eens kijken hoe het daar is. We beginnen met Rutte en Trump.

Max Braamhaar: Voor zijn visie als een uitgekiende onderhandelaar. Die is beide kanten.

Interviewer: En daarom ligt hij in het midden?

Max Braamhaar: Ja. Het was een beetje een deductie met de voorgaande dingen, want ik denk dat een groot stuk niet waar is. Ik denk dat zoals ze dan gaan spreken over de heffingen op typisch Nederlandse producten. Kan ik mij niet voorstellen dat het alleen daarover ging, maar over meer gaat dan dat. Ook dat Trump dan heeft gezegd 'America First' en iets met Nederlands en dan blablabla rest van de Europese landen. Denk ik ook: of hij echt specifiek zo Nederland heeft benoemd, weet ik niet zo. Misschien wel, maar twijfel.

Maar ik denk dan weer wel dat Rutte, vol lof vind ik dan weer te, maar ik denk wel dat hij positief heeft gesproken over Trump. Dat hij wel goed is in het onderhandelen. Niet dat hij het eens met de stijl of de manier waarop; daar kun je heel veel van vinden en daar wordt heel veel van gevonden. Maar hij prees hem voor doortastend leiderschap. Je kunt, in mijn optiek, heel veel vinden van Trump, maar doortastend is hij wel. Hij doet gewoon wat hij zelf bedenkt en daar gaat hij ook lekker mee door. Dus dat stuk vind ik wel weer waar.

En ja. En ook het de-escaleren, denk ik: hallo.

Interviewer: Over die ontheffingen, dat klopt dan weer niet?

Max Braamhaar: Ja, dat dekt dan niet de hele lading.

Interviewer: Oké. Wat bedoel je met dekt dan niet de hele lading?

Max Braamhaar: Ik kan mij wel voorstellen dat zij met elkaar in gesprek zijn gegaan, maar over het de-escaleren van de importtaks op tulpen denk ik niet. Ik denk dat ze met elkaar in gesprek zijn gegaan over de import en export tussen de EU en dan misschien wel specifiek Nederland, maar wij

verhandelen heel veel en investeren heel veel geld in Amerika; volgens mij zijn wij het tweede of derde land ter wereld wat erin investeert.

En dan mag ik mij voorstellen dat onze minister-president het over iets anders heeft gehad dan tulpen en pindakaas.

Interviewer: En je had het ook over dekt niet de hele lading. Is het wel eens dat als jij een bericht leest en het maar één invalshoek heeft?

Max Braamhaar: Ja.

Interviewer: Vind je dat vervelend?

Max Braamhaar: Ja.

Interviewer: Meerder invalshoeken zijn dan belangrijk voor jou?

Max Braamhaar: Ja, bij de dingen die ik belangrijker vind wel.

Interviewer: Als een bericht dan ook maar één invalshoek heeft, is het dan voor jou nepnieuws?

Max Braamhaar: Nee.

Interviewer: Zou je het meer richting nep plaatsen?

Max Braamhaar: Nee. Nou ja, ik weet het niet. Laatst was die foto van Trump tegenover Merkel en de andere leiders. Die kreeg heel veel media-aandacht en dat iedereen een beetje gepikeerd keek en Trump een beetje voor zich uit. Maar dat zie ik en het eerste wat ik denk: dat is een momentopname. En dat zag je ook en daar worden dan duizenden berichten over geschreven hoe de relaties zijn en iedereen speculeert erop los. Dan denk ik: ja, goed. Een dag later staan er ook andere foto's online en dan lijkt het toch ook een ander beeld te zien. En je had het er net over dat ik kritisch kijk naar nieuws; dat zie ik dan wel.

En bij dat soort dingen, het is niet dat ik er meteen op zoek naar ga of zo, maar ik heb wel ergens in mijn hoofd: ik ben benieuwd hoe dit zich ontwikkeld.

Interviewer: Vind je de kleuren van een krant dan fijn, met die invalshoeken? De Telegraaf is bijvoorbeeld wat rechtser gekleurd dan de Volkskrant. Wil je dan alle invalshoeken? Iets wat misschien wel zorgt voor een overvloed aan informatie?

Max Braamhaar: Ja, nee. Ik houd wel van veel informatie.

Interviewer: Dat snap ik, maar veel informatie kort en bondig vertellen is wel iets anders.

Max Braamhaar: Ja, dat is lastig. Is een kunst. En ik weet niet, ik heb een voorkeur in krant of in media überhaupt, maar ik probeer altijd wel door mijn eigen kritisch blik naar dingen te kijken. Ik ben zelf vrij neutraal, ook qua stemmen en zo. Ik denk dat ik aan beide kampen mee sympathiseer op bepaalde vlakken en andere dingen weer helemaal niet. Dus ik kan Telegraaf lezen en daarvan denken: wat de fuck zeggen jullie nou, wat is dit voor propaganda? Maar dat heb ik met de Volkskrant precies zo.

Interviewer: Het ligt aan het onderwerp op dat moment?

Max Braamhaar: Ja en wat ik dan zou doen. Ik probeer daaruit het nieuws te halen; wat voor mij voelt als de informatie. En de meningen daarover, of de zienswijze op dingen, over die aspecten probeer ik mijn eigen mening te vormen.

Interviewer: Je probeert zeg maar het kale nieuws te lezen en vanuit daar jouw mening te vormen?

Max Braamhaar: Juist.

Interviewer: Duidelijk. Het was manipulatie. De heffingen waren de kern van waarheid, de rest is nep. Trump.

Max Braamhaar: Trump vindt samenzweren geen misdaad. Ja, daar heb je hem hè.

Interviewer: Wederom Trump, twee keer Trump in het midden.

Max Braamhaar: Robert Mueller en natuurlijk via zijn persoonlijke Twitteraccount. Het past allemaal heel mooi. Klinkt als Trump en dan ook de *witch hunt* of de heksenjacht, nou goed. Dan denk ik allemaal van: dat klopt allemaal, dat zou ik wel als waar beschouwen. Maar ik vond het een beetje een vaag bericht. Kan ook zijn door dat het Engels en Nederlands door elkaar ging. Ja en dan ging het over "samenzweren is geen misdaad, maar dat maakt niet uit want er was geen samenzwering - behalve door Crooked Hillary en de democraten!". *leest het bericht door* Ja, ik las hem. En van de twintig berichten die ik hier heb gelezen, begreep ik deze het minst.

Interviewer: Wat begreep je dan niet?

Max Braamhaar: Nou, het gaat over de definitie van samenzweren en hoe het strafbaar is, maar hoe Trump zegt dat het niet strafbaar is. Maar dat het toch opmerkelijk is dat hij het op deze manier zegt. En dan toch wel een beetje. Dat vond ik een beetje, raar.

Interviewer: Té veel samenzweren of zo?

Max Braamhaar: Dat vind ik niet zo erg. Maar omdat ik het artikel vaag vind, wist ik niet goed waar ik hem moest plaatsen.

Interviewer: En je vond hem vaag door taalgebruik?
Max Braamhaar: Ja. Juist.

Interviewer: Oké.

Max Braamhaar: Dus ik merkte dat ik hierdoor eigenlijk niet zo goed kon focussen en dat ik eigenlijk mijn interesse in dit verhaal verloor. En dat ik, nou ja. Dan definieer ik het niet als nepnieuws of echt nieuws. Dan definieer ik het als niet relevant nieuws. *lacht*

Interviewer: Dat kan ook.

Max Braamhaar: Dit is een perfect middentje zeg maar.

Interviewer: Een bericht moet jouw interesse dus wel prikkelen?

Max Braamhaar: Nou ja, niet zozeer interesse prikkelen als in dat het echt relevant moet zijn voor mij, maar dit was op een dusdanige manier geschreven dat ik het niet… Dat ik er meer energie in moest steken om het te begrijpen dan ik eigenlijk wil.

Interviewer: Misschien niet relevant, maar er staat een bericht in de krant met een pakkende titel die jou trekt, waardoor jij denkt: dit ga ik lezen.

Max Braamhaar: Ja, dat sowieso.

Interviewer: Een soort bepaalde vorm van clickbait?

Max Braamhaar: Ja, natuurlijk. Maar ik ben in het midden van artikel al afgehaakt. Ik ben vol goede moed begonnen en ik heb hem wel helemaal uitgelezen hoor, maar aan het einde van het artikel zat ik nog na te denken wat er nu in het midden stond.

Interviewer: Duidelijk. Het beeld wat jij van Trump hebt klopt, maar door het verliezen van je interesse...?

Max Braamhaar: Nou ja, ik kan mij voorstellen dat hij zich op die manier heeft uitgesproken over Mueller en dat hij dat gecommuniceerd heeft via zijn Twitter. Dat geloof ik meteen. Dat het alleen over samenzweren gaat en dit en dat en dan denk ik: hmm, ja. En of het dan wel een misdaad is en zichzelf daarmee vrijpleit en toch weer niet en dan wel iets over Hillary roept. Ik vind het vaag. En daarnaast gaat het einde dan weer over het team dat uit dertien democraten bestaat. Ik weet niet of dat waar is, geen idee. Dat wist ik niet. Zou maar zo kunnen.

Interviewer: Duidelijk. Het is een satirisch bericht. Die tweet is wel van hem, maar de rest is aangedikt. De volgende, het meisje.

Max Braamhaar: Het meisje van 15 wat verkracht is door een asielzoeker en dat haar leven vernietigd is. Gitzwarte periode, Winterswijk. Nou ja. Ik moet zeggen. Kijk, het zou in mijn ogen best plausibel kunnen zijn dat dit is gebeurd. Dat een asielzoeker haar heeft gevraagd voor een aansteker, toen heeft verkracht en heeft getracht haar te verdrinken/wurgen. En dat die man daar ook vervolgd voor wordt en die familie, dat geloof ik.

Het zou kunnen, alleen het lijkt mij zo groot bericht dat ik denk: weet je…

Interviewer: Je zou er wel iets van gehoord hebben?

Max Braamhaar: Ja.

Interviewer: Hetzelfde met het bericht van Juncker? Je zou er echt iets van gehoord hebben?

Max Braamhaar: Ja. En, dat klinkt zo, maar toch een beetje door de media weet ik wel dat ergens ooit iets is gebeurd met asielzoekers en jonge meisjes of vrouwen. Maar dit voorval zegt mij helemaal niks. Dus ik kon deze niet plaatsen. Als ik het moet zeggen dan denk ik dat het eerder nep is dan echt.

Interviewer: Waarom?

Max Braamhaar: Weet je wat het is? Ik denk dat. Het heeft, door de jaren heen hè, voor zoveel oproer gezorgd in ons land dat er asielzoekers kwamen; van varkenskoppen in Glanerbrug tot allerlei mensen in opstand. Dat het echt onder een enorm vergrootglas ligt. En waarschijnlijk nu nog steeds. En als zoiets zou zijn gebeurd dan kan ik mij eigenlijk niet voorstellen dat dat acht maanden lang stil is gehouden. En dat het ook echt zover is gekomen dat het OM een zaak is gestart en blablabla.

Interviewer: Dat kan jij je niet voorstellen, maar het ziet er plausibel uit?

Max Braamhaar: Ja, maar daarom kon ik hem niet plaatsen.

Interviewer: Duidelijk. Hij is 100% nep. De volgende:

Max Braamhaar: Friesland voert dienstplicht in de strijd tegen het ABN. Nou ja, dit was de eerste die ik las. En toen had ik het over koppensnellen en dacht ik: als ik dit lees dan is het 100% nep. Maar toen las ik het artikel en dan gaat het over ene vent die Bauwe Dopke heet. Maar ik denk, weet je. Als één of andere idioot dit zegt, als Bauwe Dopke een dorpsgek is, maar hij heeft dit tegen één of andere journalist geroepen dan kan hij dit ervan schrijven.

En er staat eigenlijk niks. Niet hoe groot die partij is, hoeveel volgers, of geen bekende naam of wat ze doen. Er staat gewoon dat Bauwe Dopke van Frijste republyk Fryslan bekend heeft gemaakt dat er een dienstplicht wordt ingevoerd tegen de Nederlandse taal. En dat alle mannelijke Friezen Lodewijk of Klaas-Jan genoemd worden en alle vrouwen Frederique of Carolien. Dat is prima, want dat kan best wel één of andere vent bedenken en hebben geroepen en dan kan het waar zijn, maar dat betekent niet dat het gebeurt.

Interviewer: Jij mist dus bepaalde informatie?

Max Braamhaar: *Credibility* denk ik.

Interviewer: Oké. Omdat iemand dit schreeuwt?

Max Braamhaar: Dit zou hetzelfde zijn als jij dit tegen mij zegt. En dan kun je het alsnog zeggen: de heer Braamhaar zegt dienstplicht in Twente tegen het verzet, want wij zijn geen Duitsers en geen Nederlanders. Dan is het feitelijk correct, maar volslagen idioot. Want dat is natuurlijk niet dat dit gebeurt in heel Twente. En daarom ligt hij hier.

Interviewer: Volslagen idioot dus. Hij ligt wel in het midden, want als je dan kijkt naar FIFA en Rutte lijken ze misschien wel op elkaar? Is het dezelfde soort denk je?

Max Braamhaar: Ja, eigenlijk wel. Ik denk dat het een parodie of een satire is of iets. Maar kijk, het kan wel dat één iemand zelf zoiets heeft bedacht, zoals bij de Vrije Republiek Twente. ‘Dit ben ik nu en dit heb ik bekendgemaakt en ik ga dat gewoon verkondigen’ en dat iemand dat heeft opgepakt.

Interviewer: Dat kan echt zijn?

Max Braamhaar: Dat kan echt zijn, ja hoor.

Interviewer: Maar bij de rest heb je zoiets van?

Max Braamhaar: Ja, het is niet dat dit gebeurt.

Interviewer: Het is inderdaad ook een parodie. Dan gaan we naar het echte nieuws. We beginnen met Wilders en Pechtold.

Max Braamhaar: Ja, Wilders haalt woede Pechtold op de hals met pittige uitspraken. Ik denk: nou komt het. En wat heeft Wilders dan gezegd? Dat hij "een domme gans is die geen benul heeft van financiële zaken" en verder "pure volksverlakkerij dat buitenlandse bedrijven geen belasting hoeven te betalen en dat het typisch is dat de hardwerkende Nederlander daar de dupe van wordt. Dit kabinet is gewoon het loophondje van de multinational!" Dat Wilders dat heeft gezegd, dat beschouw ik als waar.

Interviewer: Is dat het beeld wat jij van Wilders hebt? Dat hij zoiets zou zeggen?

Max Braamhaar: Ja. Maar waarom ik het maar een beetje waar vind, is dat ik het niet kan voorstellen dat de ex-D66-leider daarop heeft gezegd: "smakeloze uitspraak van de heer Wilders om zieltjes te winnen voor zijn eigen gewin". Die nog een beetje. Maar "een persoonlijke aanval die nergens opslaat" of "een belachelijke uitspraak die niks met het debat te maken had”. Dan denk ik van…

Interviewer: Dat zou hij niet zeggen of?

Max Braamhaar: Dat vind ik overdreven. Oké, die domme gans vooruit.

Interviewer: Misschien is dat voor sommigen een belediging?

Max Braamhaar: Ja, begrijp ik. Maar ik vond het een beetje van… Als Wilders dat vindt dat wij het loophondje zijn van de multinational. Dat zegt hij, maar in mijn optiek nog niet op een manier dat het een persoonlijke aanval is die nergens op slaat.

Interviewer: Misschien is de domme gans een persoonlijke aanval ja?

Max Braamhaar: Dat zou nog meer kunnen dan het andere. Maar toen ik hier over nadacht en neer had gelegd, heb ik meer gefocust op die langere zin; dat het kabinet het loophondje is van de multinational.

Interviewer: Jij twijfelt daar aan?

Max Braamhaar: Nee, ik denk dat hij dat heeft gezegd.

Interviewer: Maar dat van Pechtold's reactie bedoel ik.

Max Braamhaar: Ja en dat het CDA er iets van vindt en spreekt over een schande. Nou ja, volgens mij is het gewoon een debat en als Wilders dat noemt en vindt. Daar kun je wat van vinden, maar om het nou smakeloos en een persoonlijk aanval te noemen? Dat is een beetje buiten proporties voor mijn gevoel.

Interviewer: Oké. Dus een beetje het beeld wat jij van Pechtold hebt?

Max Braamhaar: Ja, dat ook. En het CDA.

Interviewer: Oké. Hij is 100% nep. Wilders zijn taalgebruik kun je meer toepassen op zo'n bericht. De volgende: het BSA. Die is voor jou ook richting het echte.

Max Braamhaar: Ja. Ik vond zeker dat het echt is. In de zin van dat ze het BSA… Dat studenten daar last van hebben. Stress/psychische klachten kan ik mij voorstellen; niet dat ik het zelf heb gehad. Maar dat daar een beweging in is in de zin van dat het RIVM daar verandering in wil. En dat ze daar een nieuwe maatstaf in zoeken.

Waarom het voor mij niet volledig waar is, is dat ik niet denk dat een rector magnificus genaamd Carel Stolker heeft bedacht dat: "We zijn jarenlang door de minister achter onze vodden aangezet om de uitval terug te brengen. Nu is de uitval teruggebracht en wordt er opeens gedaan alsof we buitensporige eisen stellen aan studenten." Vind ik een beetje vergezocht. Maar dan nog veel meer het eindstukje over filosofie en aanmodderen en daardoor. Het kan wel zijn dat dit bericht volledig waar is, maar als dat soort teksten… Dan vind ik het een beetje penibel. Ik houd wel van neutraal nieuws.

Interviewer: Objectief nieuws dus.

Max Braamhaar: Ja, objectief inderdaad. En wat jij met je filosofiestudentje en wat jij daarvan vindt en zeven jaar. Nee.

Interviewer: Vind jij dat je opiniestukken, dus met subjectiviteit, eerder serieuzer neemt of niet?

Max Braamhaar: Nee, minder. Ik neem sowieso opiniestukken meestal met een korrel zout.

Interviewer: Je hebt wel opiniestukken die feiten als leidraad nemen en die feiten naar voren laten komen. Zoals misschien Youp van het Hek.

Max Braamhaar: Maar dat lees ik dus nooit. Niet van Youp van het Hek, maar überhaupt opiniestukken zou ik echt niet snel lezen.

Interviewer: Sommigen gebruiken dat als een nieuwsmiddel.

Max Braamhaar: Klopt.

Interviewer: Dit is een satirisch bericht. Met het laatste stuk inderdaad als humor.

Max Braamhaar: Er is niks van waar?

Interviewer: Dat het BSA wordt verlaagd is waar.

Max Braamhaar: Een beetje waar.

Interviewer: Zeker. De Belgische gevangenissen.

Max Braamhaar: Ja. Situatie Belgische gevangenissen onmenselijk en vernederend. *leest het artikel* Ik denk dat wat hier een beetje waar in is, voor mijn gevoel, dat er "twee personen 24 uur per dag in cel hebben gezeten, in een ruimte van 3,5 bij 2 meter met een open toilet, terwijl de temperaturen oplopen tot boven de dertig graden op de warme zomerdagen." Ik denk: er zal vast wel een keer schimmel hebben gezeten op een muur. Dat er een keer een muis is gespot en dat je dan deze quote kan verwachten geloof ik ook nog wel.

Regelmatig zit er een persoon te veel in de cel en dat geloof ik. Maar ik kan mij niet voorstellen dat het echt onmenselijk, vernederend, erbarmelijk is. Dat zijn woorden, dat hoor je over Guantanamo Bay.

Interviewer: Je plaatst die woorden niet zo snel bij een Belgische gevangenis?

Max Braamhaar: Nee.

Interviewer: Oké.

Max Braamhaar: En dan ook dat de Nederlandse gedetineerden hopen dat de Nederlandse overheid ingrijpt. Denk ik: ja, oké.

Interviewer: En daardoor, zoals je zelf zegt, geloof je het allemaal wel.

Max Braamhaar: En ik geloof echt wel dat ze te weinig personeel hebben. Dat zijn feiten waarbij ik denk: daar kan ik mij echt wel iets bij voorstellen dat dat ware stukken zijn. Maar ik vind die woordkeuzes… Echt. Vind ik té.

Interviewer: Je gaf net ook al aan dat je op het taalgebruik let.

Max Braamhaar: Ik vind dat sensatieschrijven. Ik weet niet of ik nu een term bedenk of niet, maar het is sensatieschrijven. Zo'n lokkertje om je nieuws over te brengen.

Interviewer: Duidelijk. Het is 100% echt.

Max Braamhaar: Huh, oké. Wat schrijfstijl wel niet doet met perceptie van nieuws.

Interviewer: De volgende.

Max Braamhaar: Pausen en Vaticaan wisten al langer van seksueel misbruik en pedofiel gedrag in de kerk. Bij bijna helemaal waar. Ja, door de jaren heen hebben we natuurlijk veel nieuws gehad over dit fenomeen. Alleen het enige wat ik niet helemaal zeker wist, is of het naar buiten is gekomen door een oud-kardinaal. En of het nu op die manier naar buiten is gekomen. De rest is eigenlijk voor mij wel waar. Alleen dat eerste stukje wist ik niet helemaal zeker. Ik dacht volgens mij dat het op een andere manier was gebeurd, maar daar kon ik niet helemaal vinden.

En wat erna komt… Dat mensen daar iets anders willen dan een sorry. Ja, dat begrijp ik heel goed. Ik weet ook niet heel zeker of paus Franciscus de aanrandingen eerder dit jaar nog als verzonnen heeft genoemd en dan nu op het boetekleed moet om het zo te zeggen. Dat zou kunnen, maar ik vond hem grotendeels waar. Dus ik geloofde hem eigenlijk wel.

Interviewer: Duidelijk. Het is een gemanipuleerd bericht. Dat van die brief klopt, de rest is nep.
Max Braamhaar: Dus wat ik in twijfel trok is waarheid?

Interviewer: Ja.

Max Braamhaar: *lacht*

Interviewer: Maar het is zoals je zelf al zegt: het is al zo'n lange tijd gaande, er is een bepaalde voorgeschiedenis, dat je waarschijnlijk heel snel de connectie maakt en zegt: dit is wel echt.

Max Braamhaar: Ik dacht ook wel ergens dit in het nieuws gehoord te hebben.

Interviewer: De volgende: de vaccinatieplicht.

Max Braamhaar: Vaccinatieplicht: verstandig, voordat dwaasheid zich verspreidt. Ik vond het een beetje, de woordkeuze een beetje gek; dwaasheid en later ook idioterie. Ja. "Dat de vaccinatiegraad onder jonge kinderen voor het vijfde achtereenvolgende jaar is gedaald".

Interviewer: Dat zou kunnen?

Max Braamhaar: Ja, het zou kunnen kloppen. Het past wel in de sensatie die past omtrent vaccinaties. Van: je krijgt er autisme van en blablabla. En dat die prikangst dan daardoor verspreidt. Hij is voor mij minder 100% nieuws, omdat ik denk: of het echt zo is? Ik weet het niet.

Interviewer: Maar een ander gedeelte heb je gehoord of weet je zeker?

Max Braamhaar: Ja.

Interviewer: Welk gedeelte is dat dan?

Max Braamhaar: Ik vond het aan de ene kant wel een leuk artikel. Ik kon wel lachen om de complete immuniteit vind je alleen bij Masterchef en dat soort dingetjes. Deze keer wel. En ook een Diederik Stapeltje. Ik denk dat ik de humor in sommige... Hier is het een beetje subtiel. Twee keer en dan denk ik: ja, oké.

Maar dat dan dwaasheid en idioterie een paar keer wordt genoemd vond ik dan weer helemaal nergens opslaan. Dat ik denk: hoezo? Dat vond ik niet zo nodig.

Interviewer: Het subjectieve woordgebruik op dat moment?

Max Braamhaar: Ja. Achterlijkheid en valse geluiden. Maar ja, als ik er puur objectief naar kijk, dan denk ik dat hij minder waar is dan dat ik hem nu heb ingeschaald. Maar ik vind het wel ergens aannemelijk.

Interviewer: Oké. Het is een satirisch bericht. Kern van waarheid is dat die vaccinatiegraad achteruitgaat. De laatste van die rij: de overheid en de onderzoeksresultaten.

Max Braamhaar: Ja, eigenlijk geloofde ik hem helemaal. Ik vond het ook een mooi voorbeeld van Piet Rijk. Alleen vind ik één derde van 2814 wetenschappers die hebben erkend dat sommige publicaties worden uitgesteld wel heel veel.

Interviewer: Net zoals bij dat bericht van de NPR en die 25 miljoen en dat jij kritisch naar de statistiek kijkt en dat het in jouw optiek te veel is?
Max Braamhaar: Ja. Dat is eigenlijk het enige. De rest geloof ik volledig.

Interviewer: Duidelijk. Dit is ook een gemanipuleerd bericht. Het gedeelte van Piet is waar, de rest is aangepast

Max Braamhaar: Weet je wel hoeveel procent het wel is? Dat vind ik interessant.

Interviewer: Het was zes procent of zo. 100% echt. Facebook.

Max Braamhaar: Miljoenen persoonlijke gegevens Facebookgebruikers buitgemaakt. Ja, het is heel veel in het nieuws geweest over Cambridge Analytica. Dat zij een lek hebben en daarmee toch invloed hebben kunnen uitoefenen op in ieder geval media die gebruikers te zien kregen. Facebook heeft ook bekend dat er een lek was en later bleek dat nog meerdere bedrijven data hebben kunnen inzien waar ze eigenlijk niet bij hadden mogen komen en daardoor iets aan konden bieden. Ik vond hem gewoon 100% waar.

Interviewer: Hij is ook 100% echt. Weinig aan toe te voegen denk ik. En dan gaan we naar de laatste, de storm.

Max Braamhaar: Storm eist twee levens. Nou goed. Het klinkt volledig plausibel. In de zin van: zware storm in Nederland, ja. Dat gebeurt één of twee keer per jaar. En dat daar mensen door overlijden en toevallig ook allebei 62 zijn; vooruit. Eigenlijk alles sluit aan in mijn optiek dat dit zo in de krant had kunnen staan.

Interviewer: Allebei 62, dus weer die kritische blik op cijfers?

Max Braamhaar: Ja. Maar dat is alleen maar omdat ik nu twintig artikelen zit te bekijken.

Interviewer: Snap ik. Maar je kijkt wel naar de statistiek.

Max Braamhaar: Ja.

Interviewer: Oké. Deze is ook 100% echt. Je hebt dit zo ingevuld en gedaan en een definitie van nepnieuws gegeven, maar wat is voor jou dan echt nieuws?

Max Braamhaar: Objectief.

Interviewer: Objectief nieuws?

Max Braamhaar: Ja en ik gaf al aan dat ik niet houd van opiniestukken; houd niet zo van meningen en grapjes. Ik vind eigenlijk puur nieuws, in de basis.

Interviewer: Kaal?

Max Braamhaar: Ja, kaal. Neutraal. Feitelijk rapporteren wat er gebeurt. Daar ben ik gevoelig voor. Dat beschouw ik als echt nieuws.

Interviewer: We hebben het ook al kort over bronnen gehad, maar toen gaf je al aan: dat maakt mij eigenlijk niet zoveel uit. Jij benadert dat op dezelfde manier, maar in je achterhoofd onthoud je wel die invalshoeken?

Max Braamhaar: Ja. Ik blijf mijn eigen kritische blik houden.
Interviewer: Dus je vind een bron onderaan een bericht niet heel belangrijk?

Max Braamhaar: Jawel. Zeker wel.

Interviewer: Moet dat er ook onder staan voor jou dan?

Max Braamhaar: Nee, maar het voegt voor mij wel dingen toe. Omdat ik juist van het feitelijke en neutrale houd, word ik altijd blij van dingen die gepubliceerd zijn door het CBS.

Interviewer: Maar niet alleen het CBS...?

Max Braamhaar: Ik kijk ook vaak naar sample sizes en dat ik denk: oké. Want als ik een artikel lees, waarin instaat: we hebben een onderzoek gedaan en 90% zegt A, dan wil ik ook weten hoe dat in elkaar zit. Dus als 90% van tien mensen en hoe zijn die groepen opgebouwd. Als het echt… Weet je, je hebt natuurlijk duizenden van die berichten op Facebook met: drink twee glazen wijn per dag en volgens onderzoekers leef je langer.

Als ik dat lees denk ik echt: bullshit. Vanaf moment één.

Interviewer: Dat snap ik, maar als bron bedoel ik bijvoorbeeld ook bepaalde media? Diverse kranten: geloof je iets dan wel of iets minder?

Max Braamhaar: Ik weet niet of dat heel veel invloed heeft. Denk het niet.

Interviewer: Jij denkt van niet?

Max Braamhaar: Nee, ik denk dat het niet zoveel uitmaakt voor mijzelf. Misschien een beetje, maar niet echt.

Interviewer: Er zijn natuurlijk mensen die zeggen: de krant is een instituut en waarom zouden daar leugens instaan? Bijvoorbeeld.

Max Braamhaar: Nee, maar we hebben het net tijdens het gesprek ook gehad over de politieke invalshoeken van een krant. Ik probeer met mijn eigen neutrale blik toch te kijken naar. En als er echt iets heel groots gebeurt, echt wereldschokkende dingen gebeuren, vind ik het altijd interessant wat meerdere bronnen zeggen. En wat dan nu *to mind* komt zijn de aanslagen in Parijs van een paar jaar geleden. Dan vind ik het wel interessant om te volgen wat krant A en krant B dan zeggen.

Interviewer: Je vindt twee bronnen dus wel interessant? Meerdere invalshoeken?

Max Braamhaar: Ja. En wat het ook is, we kunnen natuurlijk ook wel onze grote vriend de Amerikaanse president hebben en honderdduizend berichten die zeggen dat het ellendig gelul is en de hele wereld kapotmaakt en klimaatverandering en allemaal ellende. En dan denk ik: oké. Maar op een gegeven moment word ik argwanend naar al die nieuwsberichten toe van: hij kan ons wel verneuken, maar hij zit er nog steeds. Als het echt zo erg is dan zou er voor mij gevoel iets gebeuren. En dan ga ik

zelf meer onderzoek doen wat er aan de andere kant van het verhaal zit, wat er dan allemaal gebeurt. Dan word ik nieuwsgierig en ga ik kijken, en ook lezen, wat er aan de andere kant minder naar voren komt. En wat er dan gebeurt. En dan begin ik mijn eigen mening te vormen.

Interviewer: Heb je dat ook wel eens, zoals met onze Amerikaanse vriend, dat je door de hoeveelheid berichten het bos niet meer ziet?

Max Braamhaar: Ik wil niet zeggen of ik door de bomen het bos niet meer zie, maar de snelheid waarin relevante informatie oud aanvoelt is veel te hoog. Dus vandaag kan er iets wereldschokkends gebeuren met die vent en morgen gebeurt er iets anders en is dat dan alweer vergeten. Met die rechter (Brett Kavanaugh) bijvoorbeeld; nu praat niemand er eigenlijk meer over.

Interviewer: Check. Een andere vraag over jouw mediagebruik. Wat gebruik jij voor jouw nieuwsvergaring?

Max Braamhaar: Voornamelijk het internet. Sporadisch soms iets anders, maar voornamelijk het internet. Alleen lees ik internationaal nieuws via Reddit.

Respondent 15 – Lesley Roelink (Interview op 18-10-2018)

Interviewer: We beginnen bij het begin. Wat is voor jou nepnieuws? Dus niet het stapeltje, maar een begrip.

Lesley Roelink: Ja, gewoon nieuws wat uit de duim is gezogen.

Interviewer: Oké, maar uit welke duim of wiens duim?

Lesley Roelink: Opdrachtgever. Zo gemaakt omdat de mensen horen wat ze willen horen en de mensen richting een bepaalde richting te duwen, zoals bijvoorbeeld bij politieke keuzes.

Interviewer: Oké. Maar je had het ook over een opdrachtgever. Is dat een bepaalde opdrachtgever of zo?

Lesley Roelink: Nee. Nou ja, als je naar Amerika kijkt, de presidenten en dergelijke aan de ene kant. En de republikeinen en de anderen willen het weer de andere kant op hebben.

Interviewer: Oké. Laten we beginnen en wat jij bij nepnieuws hebt neergelegd. FIFA en het WK. Die ligt voor jou bij 100% nep. Waarom is dat?

Lesley Roelink: Islamitische Staat. Ze zullen nooit iets naar een terroristische staat doen.

Interviewer: Duidelijk. En is dit ook, zoals jouw definitie van nepnieuws is, uit de duim gezogen volgens jou?

Lesley Roelink: Ja.

Interviewer: En daarom is het voor jou nep?

Lesley Roelink: Ja.

Interviewer: Nog andere aspecten waar je aandacht aan hebt besteed? Zoals taalgebruik of zo?

Lesley Roelink: Nee, want daar heb ik te weinig verstand van.

Interviewer: Dat maakt niet uit, maar dan is het niet specifiek spelfouten, maar de toon van een tekst bijvoorbeeld. Of dat er een mening in zit bijvoorbeeld.

Lesley Roelink: Daar heb ik niet echt opgelet.

Interviewer: Let je daar vaker niet op of vind je dat niet erg?

Lesley Roelink: Ik heb het bij sommige dingen wel gezien en sprong er soms wel uit ja.

Interviewer: En wat vind jij belangrijker: objectiviteit of subjectiviteit in een bericht?

Lesley Roelink: In nieuws hoort, vind ik, geen mening. Tenzij er een quote inzit.

Interviewer: Oké, duidelijk. Dit is een parodie. Een beetje zoals De Speld zeg maar. Gaan we naar de andere. Rutte die belooft dat Nederlanders worden genaaid. Waarom is die voor jou ook 100% nep?

Lesley Roelink: Omdat het meer is zoals ik over de politiek denk dan dat het daadwerkelijk zo is. Ze zeggen: het geld gaat niet naar de armere, maar naar onzin dingen. Zo zie ik de politiek wel, al op een humoristische manier. En hier staat dat beschreven.

Interviewer: Op een humoristische manier. Maar zo zie jij de politiek, dus zit er dan een kern van waarheid in?

Lesley Roelink: Nee, het is meer op een sadistische humoristische manier.

Interviewer: Jouw eigen gevoel voor humor bedoel je dan?

Lesley Roelink: Ja.

Interviewer: Duidelijk. En daarom ligt hij voor jou bij nep?

Lesley Roelink: Ja.

Interviewer: Omdat jij de politiek op zo'n humoristische manier ziet?

Lesley Roelink: Nee, dit is geschreven op de sadistische manier zoals ik het zelf zie.

Interviewer: En dan weet jij dat het nep is?

Lesley Roelink: Dan is het voor mij genoeg om te zeggen dat het nep is.

Interviewer: Is dat dan vanuit jouw eigen denken dat jij zegt: ik weet dat dit nep is, want het is op zo'n manier geschreven?

Lesley Roelink: Ja.

Interviewer: Oké. Vanuit jouw perceptie dus. Zou je het geloven als Rutte dit zou zeggen?

Lesley Roelink: Nee, maar ik zou ook niet heel erg raar opkijken.

Interviewer: Want?

Lesley Roelink: Omdat ik geen fan ben van de politiek hoe het momenteel gaat. Gewoon van: ze doen geld, waar het voornamelijk overgaat, naar potjes waarvan ik denk: gebruik het dan beter voor een ander potje. Die dividendbelasting en dat ze dan nu zitten te bekijken dat het geld bij de bedrijven

blijft in plaats van dat het naar de zorg en het leger gaat. En in dat opzicht staat hier: het gaat naar de bedrijven in plaats van naar de zorg en defensie.
Interviewer: Vanuit jouw eigen verwachtingen en hoe jij tegen de politiek aankijkt, heb jij wel een bepaald beeld van Rutte?

Lesley Roelink: Ja.

Interviewer: En jij denkt: dit zou hij niet zeggen.

Lesley Roelink: Nee. Dit zal hij in principe zeggen in een sadistische humoristische manier voor mij.

Interviewer: Wat dus voor ons ligt?

Lesley Roelink: Ja.

Interviewer: Dit is inderdaad ook een parodie. Iets minder nep is de volgende: Trump en het samenzweren. Waarom is die voor jou iets minder nep?

Lesley Roelink: Trump is niet zo'n doordacht persoon, vind ik. Eerst was het altijd de FBI dit en dat en hier gaat het ineens over iets heel anders dan wat ik de afgelopen tijd heb meegekregen over de FBI en de Trump. Vandaar dat hij voor mij niet geloofwaardig overkomt.

Interviewer: Jij hebt iets gehoord over FBI en Trump en dit past daar dan niet bij?

Lesley Roelink: Klopt.

Interviewer: En daarom is het voor jou richting het neppe?

Lesley Roelink: Ja.

Interviewer: Maar hij is niet helemaal nep voor jou? Dat van de Trump en FBI is voor jou misschien echt?

Lesley Roelink: Ja. Het komt voor mij niet als echt over, maar er zitten wel bepaalde punten in die het niet helemaal nep maken.

Interviewer: En wat komt voor jou dan niet echt over?

Lesley Roelink: Ik vind bijvoorbeeld dat hij zegt: "samenzweren is geen misdaad". Nou, het is er eentje die vanuit het bedrijvenleven is opgekomen en daar moet je soms samenzweren.

Interviewer: Dus jij denkt dat hij dit niet heeft gezegd?

Lesley Roelink: Nee.

Interviewer: Duidelijk. En wat zijn de aspecten of punten die het niet helemaal nep maken?

Lesley Roelink: Nee, die samenzwering zie ik juist wel als waarheid. Vandaar dat hij niet helemaal bij nepnieuws ligt.

Interviewer: Dat hij dat zou zeggen is voor jou waar?

Lesley Roelink: Ja. Dat het geen misdaad is samen te zweren. Dat zou hij wel zeggen. En daarom is het voor mij niet 100% nep.
Interviewer: En wat is voor jou iets meer het neppe?

Lesley Roelink: In principe de rest eromheen.

Interviewer: En wat is dat dan precies?

Lesley Roelink: Omdat ik er andere stemmen van heb gehoord over dit. Als ik voorkennis heb die een hele andere kant opgaat dan komt dit voor mij nepper over.

Interviewer: Oké.

Lesley Roelink: Aangezien het anders is dan iets wat ik al die tijd heb gehoord.

Interviewer: Duidelijk. Dit is een satirisch bericht. Er zit een kern van waarheid in, namelijk die tweet. De rest is met een humoristische toon geschreven. De volgende: belastingtarieven. Waarom ligt die voor jou bij de -2?

Lesley Roelink: De reden dat hij niet helemaal bij nep ligt, is aangezien de belastingtarieven gaan veranderen; dat klopt. De armere, echt de lagere klassen, die gaan er iets op achteruit. Dat klopt ook van wat ik heb meegekregen. Wat ik hier niet van vind kloppen, zijn de percentages waar het omgaat. De mensen betalen 52% belasting over hun inkomen. Dat is momenteel nog niet zo.

Interviewer: Dat moet nog gebeuren?

Lesley Roelink: Nou, liever niet.

Interviewer: Nee, dat snap ik.

Lesley Roelink: "De mensen betalen nu 52% belasting over hun inkomen, maar als het aan de regering ligt verandert dit in 49.5% belasting." Voor mij, van wat ik weet, betaalt men geen 52% belasting.

Interviewer: Ook niet als je in die groep zit van mensen die meer dan 68.000 euro per jaar verdienen?

Lesley Roelink: Voor zover ik weet niet.

Interviewer: Oké. Zoals je net al aangeeft, zoals bij Trump: het bericht klopt niet met de voorkennis die jij hebt?

Lesley Roelink: Ja.

Interviewer: Oké. En zoals je al aangeeft: een bepaald gedeelte is echt, maar het grootste gedeelte nep?

Lesley Roelink: Ja, de statistieken komen niet op mij over als echt zijnde.

Interviewer: Oké. Is dat iets waar je vaker op let?

Lesley Roelink: Ja, ik kijk er wel kritisch naar, maar meer als het geloofwaardig overkomt dan als het daadwerkelijk waar is. Het komt nu, aangezien ik dan misschien een andere schaal heb… Die 52%; dat is meer dan de helft van je inkomen. Lijkt mij niet reëel dat dat wordt afgedragen.
Interviewer: Maar wanneer komt het voor jou dan geloofwaardig over? Die statistiek?

Lesley Roelink: Als ik het kan toepassen op mijzelf.

Interviewer: Duidelijk. Viel je verder nog iets op aan het bericht, behalve dan de statistiek?

Lesley Roelink: Ja. "Gezin kan tweeduizend euro extra per jaar besteden".

Interviewer: Ik hoor een beetje twijfel.

Lesley Roelink: Ook weer van wat ik de afgelopen tijd gelezen heb, is dat het allemaal duurder wordt. En dan kun je niet ineens tweeduizend euro extra per jaar besteden. Zal hoogstens een paar honderd euro zijn.

Interviewer: Dat klopt dan weer niet met de logica en de voorkennis die jij hebt?

Lesley Roelink: Ja. Het bedrag is te hoog.

Interviewer: Als het bedrag lager was geweest, had je het dan aannemelijker gevonden?

Lesley Roelink: Als het een paar honderd euro was geweest, was het voor mij geloofwaardiger.

Interviewer: En als dat het geval was, had het bericht dan meer richting het echte gelegen?

Lesley Roelink: Dan lag hij wel dichterbij het midden. Als de procenten aangepast waren en sowieso die tweeduizend.

Interviewer: Duidelijk. Dit is een gemanipuleerd bericht. Het plan is om van vier naar twee belastingschijven te gaan, maar de rest is nep. Friesland en de strijd tegen het ABN.

Lesley Roelink: Ja. De dienstplicht vind ik… Dat is gewoon niet zo. Het valt gewoon nog steeds onder Nederland en het Nederlandse leger en Friesland heeft geen eigen leger. Dat is nep. Wat het wel echt maakt, is dat de Friezen heel trots op hun taal zijn en ze willen dat wel behouden.

Interviewer: En omdat jij weet dat ze trots zijn, maar de rest zoals het leger, dat kan niet? Dat kan alleen de Nederlandse overheid?

Lesley Roelink: Ja. Je mag wel, ik weet niet of je een eigen leger mag hebben, maar niet in deze mate.

Interviewer: En daardoor denk jij dat dit nepper is?

Lesley Roelink: Ja.

Interviewer: Er zit een kern van waarheid in, maar hij is meer richting het neppe?

Lesley Roelink: Ja.

Interviewer: Check. Dit is een parodie. Dan gaan we naar het iets minder neppe. Laten we beginnen met Wilders en Pechtold.

Lesley Roelink: Ik ben niet zo heel erg thuis in de politiek, maar volgens mij was D66 ook tegen de dividendbelasting. Volgens mij gaat dat hier over, toch?

Interviewer: Deze gaat over Wilders en Pechtold en hun uitspraken.

Lesley Roelink: Ja, hier. "Wilders had het tijdens het debat over de afschaffing van de dividendbelasting geen goed woord voor Pechtold over en noemde hem een domme gans die geen benul heeft van financiële zaken". Van deze weet ik eigenlijk niet meer zo waarom ik hem hier heb neergelegd.

Volgens mij heb ik hem in de war gehaald met een ander wat ik heb gelezen.

Interviewer: Dat kan gebeuren. Maar er zit wel iets in voor jou van nep?

Lesley Roelink: Ergens heb ik gelezen dat Wilders ook tegen de dividendbelasting is, maar ik heb het waarschijnlijk verkeerd gelezen.

Interviewer: Maar in je hoofd heb je het beeld dat de D66 tegen de dividendbelasting is, want dat zeg je net?

Lesley Roelink: Klopt.

Interviewer: En hier staat dat niet. Misschien dat je daardoor denkt: dit is nepper voor mij.

Lesley Roelink: Ja. Inderdaad.

Interviewer: En de rest van het bericht?

Lesley Roelink: Dan moet ik hem nog even een keer goed lezen.

Interviewer: Lees het maar door hoor.

Lesley Roelink: *leest bericht door* Als ik hem goed opnieuw lees, zou ik hem toch meer richting het echte leggen.

Interviewer: Maar hij ligt nu bij het nep?

Lesley Roelink: Ik had hem nu bij het nep liggen, aangezien ik dacht dat het over de dividendbelasting ging.

Interviewer: Dat kan. Je eerste blik was gefocust op die dividendbelasting en je zegt zelf al: de D66 is volgens jou tegen de dividendbelasting. En de rest heb je net doorgelezen en dan zeg je: hij moet meer naar echte. Vind je rest dan aannemelijk?

Lesley Roelink: Ja. Nogmaals, wederom die voorkennis. Ik weet dat Geert Wilders een aanvaring heeft gehad met een politicus; weet niet of dat die van D66 is. En die hebben inderdaad een woordenwisseling gehad.

Interviewer: En je twijfelt of dat Pechtold is?

Lesley Roelink: Ja.

Interviewer: Maar de rest van het bericht is dan aannemelijker?

Lesley Roelink: Ja.

Interviewer: Duidelijk. Dit is een 100% nepnieuwsbericht.

Lesley Roelink: Is het omdat het niet tegen Pechtold is of omdat hij het niet heeft gedaan?

Interviewer: Allebei.

Lesley Roelink: Wilders heeft laatst nog een uitval gehad.

Interviewer: Ik weet dat hij en Pechtold nog een aanvaring hebben gehad, maar ik heb dit compleet bedacht in de zomer, zoals zijn taalgebruik en zo.

Lesley Roelink: Ja, die uitspraken zou hij wel kunnen zeggen, maar…

Interviewer: Volksverlakkerij, loophondje bijvoorbeeld.

Lesley Roelink: Ja en ook dat het over de rug van de hardwerkende Nederlander gaat.

Interviewer: Dat. De volgende. Juncker en zijn invloed in Europa. Die is voor jou ook wat nepper.

Lesley Roelink: Het neppe voor mij is het invoeren van een eigen EU-leger. Daarvoor zit er teveel morele normen en waarden verschillen tussen Europese landen.

Interviewer: Eventuele cultuurverschillen?

Lesley Roelink: Ja, dat inderdaad. En het internationale rijbewijs. Dat hoeft niet. Want een Europees rijbewijs, als Nederlander zijnde, is al geldig in heel Europa. Daar hoeft niet echt een nieuwe voor te komen.

Interviewer: En daardoor weet jij, met die voorkennis, dat dit gaat niet gebeuren?

Lesley Roelink: Ja.

Interviewer: Er zit wel wat nep voor jou in dus?

Lesley Roelink: Ja.

Interviewer: Zou hij dan niet meer iets meer richting het neppe moeten liggen voor jou?

Lesley Roelink: Hoe ik die andere had gelezen… Die kwamen nog nepper over.

Interviewer: Wat was er nepper aan die berichten dan?

Lesley Roelink: Het onderwerp.

Interviewer: Het onderwerp?

Lesley Roelink: Ja, het Friese leger. De belastingtarieven met die procenten; vond ik niet kloppen. Maar nu, achteraf, zou ik die van Wilders naar het echte leggen.
Interviewer: Een onderwerp is voor jou dus ook belangrijk met een nieuwsbericht?

Lesley Roelink: Ja.

Interviewer: Moet het jou aanspreken?

Lesley Roelink: Ja, als ik de titel lees en het eerste stukje en het spreekt mij aan dan lees ik verder. Maar spreekt dat mij niet al aan dan hup: de volgende.

Interviewer: Is het ook: hoe dichterbij huis, hoe eerder jij zoiets zou lezen?

Lesley Roelink: Nee, dat maakt mij in principe niet. Waar op de wereld dan ook.

Interviewer: En dit onderwerp interesseert je dan iets minder?

Lesley Roelink: Nou, het onderwerp sprak mij wel aan, want invloed van Europa wordt nog merkbaarder op straat. Dan wil je wel weten: wat ga je dan merken? Het is wel een clickbaittitel.

Interviewer: En daardoor denk jij: ik ga hem dan lezen. Maar er zit toch nog iets van nep in, maar de vorige berichten waren nog nepper vanwege het onderwerp. Nog andere aspecten waardoor die nepper waren?

Lesley Roelink: Ja, de statistieken.

Interviewer: En in de artikelen waar geen statistieken inzaten?

Lesley Roelink: Ja, dat was die van Friesland en de dienstplicht.

Interviewer: Ja, en FIFA en het WK en Rutte belooft dat Nederlanders worden genaaid.

Lesley Roelink: Nederlanders worden genaaid is in principe van hoe het er staat. Echt van zoals ik al zei: mijn sadistische vorm van humor. En FIFA en Islamitische Staat. Ik houd van voetbal, dus daar ben ik wel een beetje van op de hoogte. En volgens mij gaat die in 2026 naar Duitsland.

Interviewer: Dat is dan weer de voorkennis die jij hebt?

Lesley Roelink: Ja.

Interviewer: En die voorkennis is belangrijk bij het bepalen van echt of nep? Want bij deze heb je minder voorkennis.

Lesley Roelink: Ja, want je weet niet wat er merkbaar is (bericht van Juncker) voor mij. Dat zou je uit de tekst moeten halen.

Interviewer: Jij zou graag meer informatie hierover willen?

Lesley Roelink: Ik zou hier graag in principe wel… Of ik er meer informatie over dat rijbewijs zou kunnen vinden. Of dat daadwerkelijk zo is.

Interviewer: En ook het hele bericht zelf?

Lesley Roelink: Ja. Ja.
Interviewer: Duidelijk. Dat is een 100% nepnieuwsbericht. De andere is het meisje dat is verkracht. Die is voor jou ook wat nep.

Lesley Roelink: Ja. Hele rare reden, echt eentje omdat ik niet wist waar ik hem moest leggen en één van de punten waarom hij voor mij de neppe kant opging. Carl. Libische naam, islamitisch land, Libië. Komt niet gauw voor dat daar een Carl woont.

Interviewer: Dat vind jij...

Lesley Roelink: Dat vind ik een aandachtspunt waardoor hij voor mij minder realistisch is.

Interviewer: De naam. Is dat iets waar je vaker op let?

Lesley Roelink: Nee, het viel nu in principe op. Want ik verwacht bij Libische mensen toch een meer islamitische naam en geen Carl.

Interviewer: Oké. Nog iets anders behalve de naam?

Lesley Roelink: Als ik het zo een beetje nalees… Ze heeft lang gewacht met het naar buiten brengen van het nieuws en de uitspraak is over twee weken. Normaal gesproken duurt zo'n rechtszitting langer.

Interviewer: Duidelijk. En daardoor weet jij dat het iets meer richting het neppe is?

Lesley Roelink: Ja. Reden dat hij wel wat verder richting rechts (het echte) ligt, is omdat het plausibel is; het kan voorkomen.

Interviewer: Het is plausibel?

Lesley Roelink: Ja. Ik zou niet raar opkijken als het daadwerkelijk is gebeurd.

Interviewer: Doordat het bericht plausibel is, zou hij in het midden kunnen liggen? Maar omdat jij zegt: door die naam, die jij er niet bij verwacht, is hij meer richting het neppe?

Lesley Roelink: Ja. En vooral ook in combinatie met dat de uitspraak over twee weken is.

Interviewer: Want? Die tijdsperiode klopt volgens jou niet?

Lesley Roelink: Ja. Want in januari is het gebeurd, acht maanden later zit je in augustus. We zitten nu in oktober. Voordat er al een uitspraak is, of er iemand wordt opgepakt, ben je alweer een tijdje verder.

Interviewer: Volgens jou duurt dat allemaal langer?

Lesley Roelink: Dat duurt langer dan dat er al over twee weken een uitspraak komt.

Interviewer: Duidelijk. Dit is een 100% nepnieuwsbericht. Laten we beginnen met de Belgische gevangenissen. Die ligt in het midden.

Lesley Roelink: Ja. Dat de gevangenen er niet jofel bijzitten geloof ik graag. Het zou ook best wel waar kunnen zijn dat cipiers en dergelijke stakingen hebben gedaan, waardoor ze bijvoorbeeld hele dagen in de cel moesten zitten. Dat maakt het voor mij echt.
Wat het voor mij nep maakt, is het woordgebruik onmenselijk, vernederend, erbarmelijk. Want voor zover ik weet zijn de Belgische cellen niet heel veel slechter dan in Nederland en in Nederland is het net een hotelkamer.

Interviewer: Zoals je net zegt: door die voorkennis van jou weet jij dat bepaalde dingen in het bericht niet kloppen met wat jij weet?

Lesley Roelink: Ja. Ja.

Interviewer: En die andere elementen die jij beschrijft zijn wel echt?

Lesley Roelink: Ja.

Interviewer: En daardoor ligt hij in het midden?

Lesley Roelink: Ja.

Interviewer: Duidelijk. Het is een 100% echt nieuwsbericht.

Lesley Roelink: Had ik niet verwacht.

Interviewer: Dat maakt niet uit, er is geen goed of fout. Bindend studieadvies. Die had je ook in het midden neergelegd.

Lesley Roelink: Die heb ik voornamelijk daar gelegd, omdat ik niet wist waar ik hem moest plaatsen. Ik heb gehoord, en meegekregen, dat er inderdaad wat gaat veranderen met hoeveel punten je moet halen. Maar ik weet niet precies wat, hoe en wanneer.

Interviewer: En je hebt er inderdaad wel van gehoord, maar verdere details weet je niet?

Lesley Roelink: Ja. Want ik weet het niet. Het kan waar zijn, maar het kan ook nep zijn. En ik heb er totaal geen kennis over van hoe en wat.

Interviewer: Duidelijk. Dit is een satirisch bericht. De volgende: Rutte en dat hij Trump prijst voor zijn visie.

Lesley Roelink: Ja. Rutte en Trump hebben een tijd terug een gesprek gehad en daarin was hij inderdaad zeer te spreken over Trump; als zijnde een echte businnesman, een onderhandelaar ten top. Die echt het onderste uit de kan haalt voor hem en zijn land. Dat maakt het voor mij echt.

Het stukje wat nep was, is het volgende: "Hij noemde de Amerikaanse president een uitgekiende onderhandelaar (dat klopt) en prees hem voor zijn doortastend leiderschap." Nou, dat zie ik Rutte niet zeggen over Trump.

Interviewer: Dat van die onderhandelaar wel, maar dat laatste niet?

Lesley Roelink: Ik zie het Rutte wel zeggen een uitgekiende onderhandelaar, maar ik zie Rutte Trump niet prijzen voor zijn doortastende leiderschap.

Interviewer: Waarom niet?

Lesley Roelink: Rutte is heel anders daarin dan Trump en Trump is heel rechtstreeks, heel recht door zee en business gericht. En Rutte is iets lakser.

Interviewer: Door dat beeld van Rutte, wat jij dus hebt, zie je hem dat niet zeggen. En de rest zou hij gezegd kunnen hebben?

Lesley Roelink: Ja.

Interviewer: Duidelijk. Dit is een gemanipuleerd bericht.

Lesley Roelink: Stroopwafels?

Interviewer: Ook gemanipuleerd ja.

Lesley Roelink: Was ook wel een puntje van iets dat ik dacht: hmm.

Interviewer: Die Amerikaanse heffingen kloppen, maar dat is dan op de gehele EU en niet alleen op Nederland. De laatste van het midden: de NPR en Clinton.

Lesley Roelink: De cijfers zeggen mij helemaal niks; als dat klopt. Komt enigszins wel geloofwaardig over, anderzijds is het wel heel veel. Zoals het hier beschreven staat zou het mij niks verbazen over die onwettige stemmers. Dat het inderdaad zo is dat je in de ene staat mag stemmen en dan verhuist naar een andere staat en dat je dan in je oude staat nog mag stemmen. Want de communicatie tussen de staten in Amerika is niet echt goed.

Ja, nogmaals, de hoeveelheid is wel heel hoog. Maar in verhouding met hoeveel mensen er wonen is het wel een realistisch percentage wat zou kunnen.

Interviewer: Dat is voor jou een realistisch percentage?

Lesley Roelink: Ja, wel een beetje hoog. Maar overzichtelijk. Dat er onwettige stemmers zijn geweest is gewoon een feit. Bij verkiezingen gaat er altijd wel iets niet helemaal goed gaat, waardoor een stem niet wettig verklaard wordt.

Interviewer: Het eerste wat je zei; dat je van staat naar staat kan, maar dat de communicatie daartussen niet zo goed is. Is dat iets wat je weet of dat je ergens hebt gehoord?

Lesley Roelink: Dat is meer van documentaires die je op tv ziet van Crime Scene Investigation; alleen dan de documentaire en niet de serie. De communicatie tussen de staten is slecht. En als er in de ene staat wat gebeurt dan wordt dat niet altijd gecommuniceerd naar de andere. De politie mag ook niet op en neer naar een andere staat. Binnen de staatsgrenzen kan het wel, maar daarbuiten niet.

Interviewer: Jouw voorkennis daarover heeft dus ook impact op dit bericht?

Lesley Roelink: Ja.

Interviewer: En dat aantal vond je wel hoog, maar het is wel overzichtelijk en realistisch?

Lesley Roelink: Ja, aan de ene kant wel. Maar 24 of 25 miljoen is wel heel veel.

Interviewer: Oké. Dit is een 100% nepnieuwsbericht. We gaan richting het echte. De vaccinatieplicht en dat die verstandig is.
Lesley Roelink: Het is een onderwerp wat momenteel veel in het nieuws is geweest de laatste tijd. De Biblebelt wordt genoemd en daar komt het gewoon voor. Dat maakt het ook weer iets aannemelijker. Het stukje wat de geloofwaardigheid wel weer een stuk weghaalt is: "een groep die wel gelooft in een mythisch figuur in de lucht". Als het een echt hoogstaande krant is, of wat dan ook; die zou niet zo'n zin gebruiken om het te beschrijven.

Interviewer: Je ziet het inderdaad niet zo snel voor je in de krant?

Lesley Roelink: Nee.

Interviewer: Duidelijk.

Lesley Roelink: Voor de rest… Ja. Dit zou wel in een krant kunnen, maar ik vind een beetje té laag niveau om het maar zo te zeggen. Van: "maar kleine Orlanda geen prik tegen de bof of rode hand" en vriendinnetjes. Dat vind ik niet echt een zin die in een krant zou staan, eerder voor in een kinderboek. Of een jeugdkrant of zo iets. Om het zo uit te leggen.

Interviewer: En zou je dit bijvoorbeeld dan eerder op een internetsite lezen?

Lesley Roelink: Op een internetsite zou ik het niet raar vinden als dit soort voorbeelden worden genoemd, want internet trekt ook veel meer jongeren dan een echte krant. Dan wordt het taalgebruik automatisch ook wat anders.

Interviewer: Nu let je wel op taalgebruik, terwijl je dat eerder niet zoveel deed?

Lesley Roelink: Bij deze wel. De rest kwam allemaal wel over en dan ga je toch iets verder kijken en dan zie je inderdaad bepaalde dingen. Dat mythisch figuur in de lucht viel wel meteen op.

Interviewer: Dat is dan taalgebruik wat voor jou opvalt. Neem je het ook minder serieus dan?

Lesley Roelink: Ja.

Interviewer: Je geeft ook dat van de Biblebelt aan en dat je het hebt gehoord in het nieuws. En het taalgebruik vind je opvallend en neem je het minder serieus. En daarom bij de +1?

Lesley Roelink: Ja. Ja.

Interviewer: Duidelijk. Dit is een satirisch bericht. Een kern van waarheid met humor erin verweven. De overheid en dat die onderzoeksresultaten zou beheersen. Die is voor jou ook wel echt, maar niet helemaal echt.

Lesley Roelink: Ja. Het aspect van waarheid is dat de overheid natuurlijk niet alles laten publiceren wat eruit komt, want anders maak je je eigen overheid zwart. En dat is een beetje de mond snoeren, maar niet zo drastisch weer. Alleen het onderwerp waar het over gaat is nou net weer niet dat je denkt: daar gaat de overheid de mond niet over snoeren. Er zijn wel andere dingen die erger zijn.

Interviewer: Zoals?

Lesley Roelink: Weet niet, want daar wordt de mond over gesnoerd.

Interviewer: Dat kan, maar er zullen altijd wel klokkenluiders zijn.

Lesley Roelink: Wat je momenteel, of de laatste tijd dan, hoorde was over die asielzoekers. Als er iets slechts gebeurt met asielzoekers is het de laatste tijd steeds minder in het nieuws, aangezien ze dat een beetje weg willen drukken en dat het niet meer zo in de aandacht staat. Dat gevoel heb ik er tenminste bij.

Interviewer: En dat gevoel is jouw leidraad?

Lesley Roelink: Ja.

Interviewer: Is dat bij elk bericht zo?

Lesley Roelink: Nee, niet echt.

Interviewer: Moet ik het zien als een onderbuikgevoel?

Lesley Roelink: Het is meer een standpunt.

Interviewer: Een standpunt?

Lesley Roelink: Ik heb een bepaald standpunt en als het in de buurt van dat standpunt komt of zo dan gaat het gevoel meer meespelen. Maar is het in principe iets wat er gebeurt waar ik vrij weinig mee heb dan maakt dat onderbuikgevoel of zo niet uit.

Interviewer: Als jij dus meer richting een standpunt gaat, zoals asielzoekers, dan speelt dat onderbuikgevoel meer mee?

Lesley Roelink: Ja.

Interviewer: Waarom zou dat zo zijn denk je?

Lesley Roelink: Omdat je er een sterke eigen mening over hebt.

Interviewer: En omdat jij er een eigen sterke mening over hebt, denk jij dat de emoties meer meespelen?

Lesley Roelink: Ja. Want als het toch anders is dan wat jouw eigen mening erover is dan heb je toch al gauw: nee nee, dat verzinnen jullie maar. En is het echt in je straatje dan zeg je: zie je, zei ik! Had ik toch wel gelijk hè. Op dat moment gaan de emoties meer meespelen.

Interviewer: Snap ik, maar denk je dan niet dat als het in jouw straatje valt een soort selffulfilling prophecy is? Dat je eigenlijk je eigen gedachten over iets of iemand door een bericht versterkt en denkt: ik had gelijk?

Lesley Roelink: Ja.

Interviewer: Is dat niet heel gevaarlijk?

Lesley Roelink: Het is niet slim om te hebben, moet ik eerlijk zeggen.

Interviewer: Dat vraag ik niet. Ik vraag of het niet heel gevaarlijk is.

Lesley Roelink: Gevaarlijk, gevaarlijk. Ja. Het kan heel gevaarlijk worden, want je kan er heel extreem in zijn, maar als je met beide benen op de grond blijft staan dan is er in principe niks mis mee.

Interviewer: Oké. Ooit gehoord van de *filter bubble*?

Lesley Roelink: Alleen alles wat je wilt horen, komt erin of gaat eruit.

Interviewer: Dat ja. Dat je alleen maar berichten leest die het gevoel of jouw mening versterken over iets of iemand; die selffulfilling prophecy dus. Denk jij niet dat je, met die gevoelens, in zo'n soort *filter bubble* gaat leven?

Lesley Roelink: Nee. Ja. Nee, persoonlijk niet.

Interviewer: Maar je zegt net wel dat je door die standpunten en het gevoel en dat je zegt: ik wist het. Dat is wel een voorbeeld van zo'n *filter bubble*.

Lesley Roelink: Dat klopt.

Interviewer: Ik zeg niet dat het erg is, maar ik ben benieuwd hoe je dat zelf bekijkt.

Lesley Roelink: In principe ben ik daar nuchter genoeg voor. Dan denk ik: zie je, ik had toch gelijk. En dan laat ik het weer los. Het gaat niet door. Het is dat ene momentje en dan is het mooi geweest.

Interviewer: Als je niet gelijkt hebt wat dan?

Lesley Roelink: Dan zit je toch even: shit.

Interviewer: Iedereen zit weleens fout en het zou niet erg moeten zijn om dat toe te geven.

Lesley Roelink: Ik vind het niet prettig, maar toegeven zou ik wel doen. Maar ik zou het niet prettig vinden.

Interviewer: Dat is een soort ongemak wat je voelt, omdat je punt en hetgeen wat je leest niet overeenkomen.

Lesley Roelink: Ja. Ja.

Interviewer: Duidelijk. Dat was inderdaad de overheid en dat je bepaalde punten wel gelooft en bepaalde punten weer niet. Is er nog iets anders opvallends; misschien de statistiek weer? Je zei net dat je best wel kritisch bent op statistiek.

Lesley Roelink: Nee, de statistieken niet. Het zou enigszins wel reëel kunnen zijn. Ja. Eén derde van de wetenschappers.

Interviewer: Dit is een gemanipuleerd bericht. De meneer van ganzen is echt, de rest is nep of aangedikt. De volgende: taalkundigen luiden de noodklok.

Lesley Roelink: De Nederlandse taal verandert en er komen veel meer leenwoorden bij, om het maar zo te zeggen. Percentage van 60% komt op mij over als heel erg veel. Té veel om het realistisch te maken.

Interviewer: Ligt hij daarom in hier en niet meer naar het echte?
Lesley Roelink: Ja.

Interviewer: Oké, duidelijk.

Lesley Roelink: Het kan kloppen in de laatste vijf jaar, want heel veel jongeren worden echt beïnvloed door sociale media, wat de laatste vijf jaar vooral gegroeid is. Die zijn de laatste vijf jaar dus beïnvloed. Hoe zeg je dat netjes? De jongeren die nu veel op Facebook zitten, zitten precies in de leeftijd van de afgelopen vijf jaar die veel andere talen ervaren.

Interviewer: Dat was het eerste gedeelte, maar wat vond je van de rest van de tekst?

Lesley Roelink: Een stukje over ongerust. Natuurlijk zal iemand die...

Interviewer: Een Neerlandicus.

Lesley Roelink: Ja, ik weet niet of dat een bestaand woord is, ik ken het niet. Die zal natuurlijk wel ongerust zijn dat zijn taal weggaat. De crème de la crème van onze Nederlandse vocabulaire. Ja, aha-erlebnis vind ik niet echt Nederlands. *leest bericht door*

Het is een beetje een mening vind ik. "Het is überhaupt belachelijk om buitenlandse termen in ons repertoire op te nemen".

Interviewer: Dat is de mening van die vent toch?

Lesley Roelink: Ja.

Interviewer: Vind je dat erg of vind je het niet erg?

Lesley Roelink: Ik vind het niet erg, want het past er in principe wel bij. Het gaat over de Nederlandse taal. Dus er wordt iemand gevraagd die in de Nederlandse taal zit en daar geeft hij gewoon zijn mening over.

Interviewer: En je geeft zelf al aan dat je hebt gehoord en hebt meegemaakt, zoals via sociale media. Alleen die 60%, dat hoge percentage voor jou, vind je niet realistisch?

Lesley Roelink: Dat maakt het minder realistisch ja.

Interviewer: Dit is een parodie à la De Speld. We gaan naar het bijna echte nieuws, de +2. Facebook. Die is voor jou dus bijna echt, maar niet 100%.

Lesley Roelink: Ja. Firmanamen en dergelijke weet ik niet. Ik weet wel dat er een Britse instantie is geweest die via Facebook heeft geprobeerd, is nog niet 100% bewezen voor zover ik weet, om invloed uit te oefenen op de Amerikaanse verkiezingen. Die hebben volgens mij ook wel meegedaan aan de Brexit. En vandaar dat het wel realistisch op mij overkomt. Want het gaat in principe om het feit dat een bedrijf Facebookgegevens heeft gebruikt. Ik weet niet zeker of het is opgeslagen of is gemanipuleerd.

Interviewer: Volgens mij zit er nog wel iets in waardoor je twijfelt, als ik je zo hoor.

Lesley Roelink: Ja, dat ze het ook daadwerkelijk hebben opgeslagen. *leest bericht door* Ja, 50 miljoen privégegevens. Met dat getal heb ik mijn vraagtekens, maar ik weet niet of het lager verwacht of juist hoger.
Interviewer: Waarom dan de vraagtekens?

Lesley Roelink: 50 miljoen vind ik veel, maar als je nagaat dat het in dit stukje alleen al over Amerika en de Brexit gaat dan verwacht je weer meer. Maar 50 miljoen vind ik wel een groot aantal. Vandaar het conflict. Het is een heel groot getal, maar als je naar de landen kijkt en wat de omvang kan zijn, zou je ook meer kunnen verwachten dan 50 miljoen.

Interviewer: Waarom zou je dan meer kunnen verwachten?

Lesley Roelink: Omdat het twee grote landen zijn met veel inwoners en heel veel Facebookgebruikers en er zijn sowieso heel veel Facebookgebruikers. Dus aan die kant zou je ook kunnen verwachten dat het veel meer is.

Interviewer: Omdat jij weet dat er veel Facebookgebruikers zijn, verwacht jij dat dit getal hoger uitvalt?

Lesley Roelink: Ja.

Interviewer: Oké. Dit is een 100% echt nieuwsbericht. Het bericht stamt uit maart. De volgende: de storm die twee levens eist. Die is voor jou ook bijna echt.

Lesley Roelink: Die is voor mij zo goed als echt, op één punt na waarvan ik zeker weet dat het verdraaid is. "62-jarige automobilist kwam om het leven in Enschede". Dat klopt niet. En "in het Overijssels Olst kreeg een 62-jarige Zwollenaar een tak op zijn hoofd", klopt ook niet. Want die tak op het hoofd was in Enschede en die tak op de auto was volgens mij in Zwolle.

Interviewer: Voor jou is alles echt, maar die twee feiten zijn omgedraaid?

Lesley Roelink: Ja, die in Enschede liep over de stoep. Voor zover ik weet.

Interviewer: Denk je dat het bewust zou zijn verdraaid of per ongeluk? Als het verdraaid zou zijn?

Lesley Roelink: Als het verdraaid zou zijn? Ja, weet niet. Ik denk dat hij bewust verdraaid is.

Interviewer: Hij is bewust verdraaid? Maar ondanks dat ligt hij wel bijna bij echt voor jou?

Lesley Roelink: Ja, omdat het bericht voor mij echt is. Alleen zijn een paar kleine dingetjes, waarbij ik denk: hey, dat klopt niet helemaal. Het is wel gebeurd, het is alleen net iets heel anders gebeurd.

Interviewer: Heeft dat voor jou ook invloed op het verhaal?

Lesley Roelink: Het heeft voor mij geen invloed op het verhaal. Alleen is het volgens mijn voorkennis anders gelopen. Een kleine verdraaiing. Kan een foutje zijn.

Interviewer: Je zegt net dat het bewust is. Waarom zou je dit bewust verdraaien?

Lesley Roelink: Waarom ik denk dat het bewust verdraaid is, is vanuit jou voor deze opdracht. Daarom zou ik denken: deze heeft hij bewust verdraaid om te kijken of ze dat door hebben of niet door hebben.

Interviewer: Oké. Ik heb niks verdraaid, want dit is een 100% echt nieuwsbericht. De laatste van de bijna echt, dat is de VVD en het opspraaksyndroom.
Lesley Roelink: Ook weer gehoord dat het veel is gebeurd. Dat een politieke partij veel in opspraak is geweest om bepaalde dingen. Daarom vind ik hem wel echt. Reden dat hij niet bij echt nieuws ligt, is omdat ik niet meer precies weet welke politieke partij het is en ik weet ook niet welke personen daarbij betrokken waren.

Interviewer: Het grootste gedeelte weet je en dat heb je gehoord. Alleen de partijen en personen weet je niet meer zeker. Dat zou verdraaid kunnen zijn?

Lesley Roelink: Ja.

Interviewer: Weegt dat zwaar bij dit verhaal? Het verdraaien van iets?

Lesley Roelink: Het weegt dusdanig zwaar dat als ik had geweten dat het inderdaad de VVD is en die namen dan had ik hem bij echt nieuws neergelegd.

Interviewer: Oké. En als het een andere partij was geweest?

Lesley Roelink: Als ik zeker had geweten dat het de PVV was geweest dan had ik hem meer naar nep gelegd. Het verhaal, de feiten en de personen zijn dan niet reëel en dan leg ik hem verder naar links (het neppe).

Interviewer: Waarom is het dan niet reëel?

Lesley Roelink: Omdat het dan een soort propaganda tegen een partij kan zijn.

Interviewer: En dit zie je nu niet als propaganda tegen die partij?

Lesley Roelink: Omdat ik niet zeker weet welke partij het is niet nee. Als ik het zeker had geweten van het is die partij of een andere partij dan had het voor mij meer invloed gehad.

Interviewer: En dan zie je het ook sneller als propaganda?

Lesley Roelink: Nou ja, propaganda. Meer als een beetje zwart willen maken. Of juist in een goed daglicht zetten.

Interviewer: Dat kan een definitie van propaganda zijn. Dit is een satirisch bericht dat gaat over de VVD. De laatste twee, 100% echt. Laten we beginnen bij Blok en Suriname. Die is voor jou helemaal echt.

Lesley Roelink: Voornamelijk echt, want die kwam het meest echt op mij over. Ook weer omdat er een minister in opspraak is gekomen. Die heeft een paar dingen gezegd tijdens een bijeenkomst over de multiculturele samenleving en etnische samenleving. En die heeft ook wat slechts gezegd over Suriname. Vandaar dat ik deze als echt beschouw.

Interviewer: De details, zoals zijn naam of partij, dat weet je niet per se?

Lesley Roelink: Nee.

Interviewer: Maar de rest weet je wel: Suriname, een minister die iets over de multiculturele samenleving zei. Dat weet je wel. En daarom is het voor jou echt?

Lesley Roelink: Ja.
Interviewer: En er is ook weinig waar je aan twijfelt?

Lesley Roelink: Ja. Eigenlijk niks. En de VVD is later vaker in opspraak geweest. Dat denk ik nu achteraf trouwens, niet toen ik hem daar neerlegde.

Interviewer: Duidelijk. Het is een 100% echt bericht. Dan kijken we naar de laatste, de paus en het Vaticaan.

Lesley Roelink: Ja.

Interviewer: Die is voor jou dus ook 100% echt?

Lesley Roelink: Hij is voor mij echter, aangezien het veel besproken is de laatste tijd.

Interviewer: Dus je hebt er veel over gehoord?

Lesley Roelink: Ja. En veel feiten, dingen die hierin worden gezegd, komen bekend voor en dat ik het eerder heb meegekregen. Alleen weer hetzelfde als bij de rest. De namen en de data zeggen mij eigenlijk niet zo heel veel. Het kwam voor mij in zoverre over als: dit is echt.

Interviewer: Net zoals bij Blok? Die kwam het meest echte op jou over?

Lesley Roelink: Ja.

Interviewer: Oké. Dit is een gemanipuleerd bericht met een kern van waarheid, maar het grootste gedeelte is nep. Je hebt mij een definitie van nepnieuws gegeven: nieuws wat uit de duim is gezogen, een opdrachtgever en iets wat ze willen horen. Wat is dan echt nieuws?

Lesley Roelink: Echt nieuws is ja, feitelijk wat er is gebeurd op papier zetten.

Interviewer: Is dat ook een journaal dan bijvoorbeeld?

Lesley Roelink: Het liefst wel.

Interviewer: Maar je zegt op papier zetten?

Lesley Roelink: Ja, gewoon benoemen wat er is gebeurd. De feiten zo min mogelijk verdraaien. En natuurlijk, je zal het altijd iets verdraaien om het sappiger te maken. Maar niet dat je iemand wat voorhoudt.

Interviewer: Niemand iets voorhouden. Waarom zou ik, als journalist, feiten gaan verdraaien om het sappiger te maken?

Lesley Roelink: Meer lezers.

Interviewer: Maar als het artikel al gek van zichzelf is? Er is niks aangepast?

Lesley Roelink: Hoe bedoel je?

Interviewer: Stel je voor: je hebt wel vaker van die opmerkelijke nieuwsartikelen. Wat vind je daarvan?

Lesley Roelink: Komt misschien niet altijd even echt over, maar het is wel echt nieuws. Je houdt niemand voor de gek.

Interviewer: Je zegt nu wel: zo min mogelijk feiten verdraaien. Is het dat jij dan ook een kritische blik hebt op de journalistiek en dat zij weleens feiten verdraait om het sappiger te maken?

Lesley Roelink: Het gevoel heb ik wel. Ik weet niet of het zo is, daarvoor heb ik mij er niet genoeg in verdiept. Maar ik heb het gevoel dat er wel bepaalde richtingen worden opgestuurd. Niet alleen met feiten verdraaien, maar ook wat het nieuws is. En als bijvoorbeeld Pietje en Jantje van de toren afspringen en Pietje heeft dit gedaan en Jantje het andere en dat ze dan naar de één gaan en de ander links laten liggen.

Interviewer: Oké. Is dat dan met meer mensen spreken?

Lesley Roelink: Ja. Gewoon alle feiten op tafel.

Interviewer: Dus met alle bronnen spreken op dat moment?

Lesley Roelink: Ja.

Interviewer: Hoezo heb jij het gevoel dat dit niet gebeurd?

Lesley Roelink: Als je rond 6 uur het journaal erop zet of Hart van Nederland erop zet. Er zijn te veel verschillen in het verhaal over hetzelfde verhaal.

Interviewer: Oké.

Lesley Roelink: De kern van waarheid is er, maar het wordt allemaal op een andere manier gebracht.

Interviewer: Zou je daar een specifiek voorbeeld van kunnen geven?

Lesley Roelink: Niet zo snel.

Interviewer: Want dat lijkt mij interessant om te zien. Diverse media die iets anders laten zien, maar of ze dan ook iets verdraaien om iets wel of niet te laten zien. En jij denkt dat dat ook gebeurd?

Lesley Roelink: Ja.

Interviewer: En waarom denk je dat ze dat doen, behalve het lezers trekken? Nog een andere reden daarvoor?

Lesley Roelink: Soms een politiek standpunt.

Interviewer: Gekleurd dus.

Lesley Roelink: Ja, als je op een SBS of zo iets over het geloof kijkt en als je op een christelijke zender kijkt, of de NPO, dan wordt dat heel anders gebracht. Want de ene heeft niks met het geloof te maken en de ander is juist vanuit het geloof. Die vanuit het geloof zal nooit heel negatief daarover doen, terwijl diegene die niks met het geloof heeft bepaalde feiten wel zal gaan benoemen.

Interviewer: Maar als het feiten zijn en die worden benoemd, denk je dan dat sommige media bepaalde dingen wel weglaten?
Lesley Roelink: Ja.

Interviewer: Enige reden voor deze kritische noot tegenover media?

Lesley Roelink: Een beetje achterdocht.

Interviewer: Want? Heb je dit vaker gezien of gehoord en gedacht: dit klopt niet?

Lesley Roelink: Het is niet dat ik een conspiracy-denker ben of zo. Maar zoals de hele oorlog tegen terrorisme. Het is op een bepaald moment, vanuit het niks in principe, de wereld ingekomen. En dat is bij de aanslag in Madrid geweest en daarna met 9/11. En daarvoor zijn gewoon zoveel andere feiten die niet zijn benoemd om het totaalplaatje te krijgen.

Interviewer: Jij mist dat totaalplaatje?

Lesley Roelink: Ja. Want wat er dus ook bij 9/11 is gebeurd en daar zijn een paar voordelen van. Een paar dagen voor 9/11 is er een broer of neef van Osama Bin Laden, die in de staalindustrie zit, die destijds heeft onderhandelt met de Amerikaanse president; over de kosten en projecten. Daaruit is gebleken dat de staalproductie laag was en dat de kosten laag waren, waardoor de economie onderuit zou gaan. Toen is er oorlog gekomen en ineens stijgen alle metaalprijzen, omdat er oorlogsvoertuigen en andere staaldingen gemaakt moeten worden. Maar dat hele projectje is nooit genoemd tijdens het gesprek van die aanslag.

Interviewer: Dat wordt voor jou dus niet meegenomen?

Lesley Roelink: Ja.

Interviewer: Dat kan. Jij wilt dus, zoals je zegt, dat het totaalplaatje er is?

Lesley Roelink: Ja.

Interviewer: Je had het net ook over politieke kleur of richting. Is een bron voor jou dan ook belangrijk bij een nieuwsbericht?

Lesley Roelink: Qua krantenbron niet zo zeer, maar qua persoonsbron wel.

Interviewer: Wat bedoel je met persoonsbron?

Lesley Roelink: Als Pietje wat zegt over de natuur dan kan het dit zijn, maar zegt een wetenschapper wat anders over de natuur dan zou ik eerder voor die wetenschapper gaan.

Interviewer: Je gaat wel van een specialist uit en daar neem je iets eerder van aan?

Lesley Roelink: Ja.

Interviewer: Is dat ook met politici zo?

Lesley Roelink: Meestal wordt een politici ondersteund door specialisten. En ik zou dan eerder politici steunen dan een willekeurig iemand.

Interviewer: En als hij niet wordt ondersteund door een wetenschapper?

Lesley Roelink: Dan zou ik hem minder geloofwaardig vinden, op bepaalde punten, aangezien hij dan ook weer zijn eigen voordeel eruit kan trekken. Ik ben heel erg van de duurzaamheid, we moeten overgaan op biologisch eten en zo min mogelijk afvalstoffen. Als dat in zijn politieke plaatje past… Waardoor de geloofwaardigheid voor mij minder word.

Interviewer: Oké. Jouw mediagebruik. Welke media gebruik jij om je nieuws te vergaren?

Lesley Roelink: Dat MSN-nieuws.

Interviewer: Internet.

Lesley Roelink: Ja. Tv, radio.

Interviewer: Geen krant?

Lesley Roelink: Nee. Heel zelden.

Respondent 16 – Robin Boxem (Interview op 19-10-2018)

Interviewer: We beginnen bij het begin. Wat is voor jou nepnieuws?

Robin Boxem: Het missen van informatie en titels, namen, benoemingen. Of dat je in de titel, of in de eerste zin, al kunt aanduiden waar de informatie vandaan komt of met wie er gesproken is en van welke afdeling.

Interviewer: Wat bedoel je met iets wat je mist?

Robin Boxem: Ja, het moet te relateren zijn, het moet ergens vandaan komen. Het moet niet een enkele uitspraak zijn van iemand. Het moet gebaseerd zijn op wat iemand heeft onderzocht of heeft gezegd.

Interviewer: Waar moet het dan vandaan komen?

Robin Boxem: Ik vind het fijn als het om wetenschappelijke cijfers gaat, zoals het CBS erbij staat vermeld.

Interviewer: Wetenschappelijke instituten zijn belangrijk voor jou?

Robin Boxem: Ja. Of uitspraken die aangetoond kunnen worden. Kijk iemand kan best wel iets hebben gezegd en het kan erin staan, maar wanneer geloof je het?

Interviewer: Dat vraag ik aan jou natuurlijk. Wanneer geloof jij iets en wanneer vind jij het nep. Dan gaan we eens kijken wat jij hebt geplaatst bij 100% nep. We beginnen bij Rutte en dat hij belooft dat Nederlanders zullen worden genaaid.

Robin Boxem: Ja, dat is niet een titel die ik snel in de krant zou zien staan.

Interviewer: En omdat jij het niet in de krant zou zien staan, vind je het nepnieuws?

Robin Boxem: Ja. Eigenlijk wel. Ja, ik denk niet dat een krant zo'n titel op deze manier in de krant zou zetten.

Interviewer: Duidelijk. Je zegt ook dat nepnieuws het missen van informatie is. Mist er hier voor jou iets? Want vanuit jouw definitie zou er dan hier iets moeten missen.

Robin Boxem: Ja, dat had ik hier zozeer niet, maar ik was wel erg overtuigd bij deze. Zo zou ik dat niet zo in de krant zien staan.

Interviewer: Alleen door de titel?

Robin Boxem: Bij die eigenlijk wel.

Interviewer: En de rest van het bericht?

Robin Boxem: *leest hem nog even door* Ja, ik had het vooral door het woordje genaaid. Wat is genaaid? En ik vind niet dat dat in de tekst verder naar voren komt. Ik vind dat ze genaaid beter hadden moeten omschrijven om het voor mij meer echt nieuws te laten lijken.

Interviewer: Er ontbreekt voor jou op dat moment informatie? Over dat woordje dan?

Robin Boxem: Ja. Worden ze opgelicht of wordt er informatie achtergehouden? Wat gebeurt er?

Interviewer: Maar je let dus nu voornamelijk op de titel. Is een titel belangrijk voor jou bij een nieuwsbericht?

Robin Boxem: Ja, het is in principe wel het zinnetje waarmee mensen worden getrokken.

Interviewer: En als dat vals is?

Robin Boxem: Dat is dan niet handig. Als ik er zo over na ga denken zou hij ook zo maar echt kunnen zijn, maar voor mij was de eerste indruk...

Interviewer: Bij die eerste indruk lees je dat er informatie ontbreekt en dan voldoet hij aan jouw definitie van nepnieuws.

Robin Boxem: Ja. Nou moet ik wel zeggen dat ik het kabinet niet veel heb gevolgd en kan ik het minder plaatsen en is het voor mij al sneller nep.

Interviewer: Als jij er niets vanaf weet, ben je dan eerder geneigd of het bij echt of nep te leggen? Of juist neutraal?

Robin Boxem: Valt mee. Ik heb het meeste wat ik echt niet wist in het midden gelegd en op het moment dat ik het wel weet, leg ik het bij net niet echt.

Interviewer: Als jij het niet weet, waar let je dan voornamelijk op? Zijn er dan bepaalde aspecten waar je op let?

Robin Boxem: Ik probeer in mijn hoofd af te vinken wat weet ik hierover, welke aspecten zie ik terugkomen, wat zou in mijn hoofd kunnen kloppen en wat lijkt mij in de tekst niet waar. Die punten trek ik bij elkaar op of af en dan plaats ik hem.

Interviewer: Is het dan een beeld wat jij van iemand of iets hebt?

Robin Boxem: Ja. Iets of een onderwerp. Iets wat ik vaag op de radio heb gehoord of iets wat ik tijdens het werken snel in de Telegraaf of iets dergelijks heb gelezen.

Interviewer: Duidelijk. Dit is een parodie net zoals De Speld zeg maar. De volgende: de storm en die eist twee levens.

Robin Boxem: Nou, Enschede. Het gaat over Enschede en dat staat dicht bij mij. Als dit al was gebeurd dan was ik het zeker tegengekomen. En storm eist twee levens. Waar, wanneer, hoe, wat? Dan had ik eerder in de titel willen lezen: storm eist twee levens in Enschede of zware storm. Wat voor een storm was het? Een regenstorm of een hagelstorm? Ik vond hem echte dikke bullshit.

Interviewer: Dat zeg je dan inderdaad zelf: je mist informatie. Dit is voor jou nepnieuws en je mist informatie en daardoor ligt hij daar.

Robin Boxem: Ja. En deze komt ook dichtbij, want Enschede.

Interviewer: En vanuit jouw eigen herinnering denk je: hier had ik vast wel iets van gehoord?

Robin Boxem: Dit zijn echt dingen daar had ik dan echt wel wat over gehoord. Als er dan een keer een ongeluk gebeurt in Enschede dan hoor ik dat ook gelijk. En dan denk ik: welke zware storm? Voor hetzelfde geld is het de storm van 1889 en staat erbij wanneer het is gebeurd? Nee. Dat mis ik. Dat is wel informatie die van belang is.

Interviewer: Vind je dat belangrijk, data of een jaartal erbij?

Robin Boxem: Nou, niet zozeer. Maar een jaartal wel. Vooral bij deze wel. Is het afgelopen week gebeurd? Welke storm en wanneer? Dat was mijn eerste vraag.

Interviewer: Hij is 100% echt.

Robin Boxem: Niet. Wanneer dan?

Interviewer: Januari van dit jaar. Maar dat kan, er is geen goed of fout. We gaan naar iets minder nep. Het meisje dat verkracht is. Waarom is die voor jou iets minder nep?

Robin Boxem: In principe, dacht ik eerst, zou het best gebeurd kunnen zijn. Meisje fietst langs een asielzoekerscentrum en wordt verkracht. Maar de manier waarop het geschreven is… Bij deze was de informatie in principe goed; er staat een tijd in en waar het is gebeurd. Dat was voor mij het punt van: het zou nog wel heel iets van echt kunnen bevatten.

Maar de manier waarop… Mijn leven is kapot. Ja, dat kan, maar het is voor mij een mengeling tussen een krantenartikel en de tekst van haar ertussen door. Dat kan, maar wat vind ik van deze? Ik vond deze wel lastig. Ook weer dat ik er eigenlijk zelf niet heel veel van heb meegekregen. Dat hoeft niks te zeggen, want je krijgt niet al het nieuws mee. Maar dit zijn dingen die gaan snel rond en die zie je op Facebook of steun die en die.

Interviewer: Door het taalgebruik begin je te twijfelen, maar ook omdat je vaker op sociale media ziet, zoals Facebook?

Robin Boxem: Ja, ik zie dat dingen wel voorbijkomen. Dit zijn wel stukken stof die doen Nederland een beetje oplaaien. Dan komen daar artikelen over en daar ben ik wel gevoelig voor. En inderdaad de tekst en de naam van het meisje is weggelaten, maar er staat verder geen achtergrondinformatie in. Wat heeft de politie gedaan? Het is alleen boem, pats, verhaal en dan het OM eist een gevangenisstraf en daarmee afgelopen.

Interviewer: Je mist weer informatie?

Robin Boxem: Ja, ik mis de tusseninformatie.

Interviewer: Oké. Het is een 100% nep bericht. De volgende: Rutte en dat hij Trump prijst voor zijn visie.

Robin Boxem: Nou er staat mij iets vaag van bij dat Mark Rutte met Trump heeft gesproken. Dus in die zin was dat het stukje echt wat ik had. Maar ik vind Mark Rutte zelf niet geweldig, maar dat hij vol met lof is over Trump? Daar kon ik niet helemaal inkomen.

Interviewer: Je hebt dan een beeld van Rutte, want je vindt hem niet geweldig. En dan kan hij niet zo vol lof zijn over Trump?

Robin Boxem: Nee. Hij kan hem een goede vent vinden, maar een uitgekiende onderhandelaar? Wat ik tot nu toe heb gehoord: hij heeft sterke punten, maar zeker ook slechte punten. Uitgekiend zou ik hem zelf niet noemen en Rutte zou dat ook niet snel doen. Maar heel veel meer durf ik daar niet over te zeggen, want dit is weer zo'n onderwerp waarvan ik denk: ik vind het nep. Er zit één echt puntje in en dat is dat Rutte daar met hem heeft gesproken, maar voor de rest is het nep.

Interviewer: Hoe komt het dat jij iets snel echt of nep vind?

Robin Boxem: Misschien wel omdat je nu weet dat je tussen echt en nep moet gaan kiezen. Als ik dit misschien in de koffiepauze op werk had gelezen, had ik er misschien niet zo over nagedacht: is dit echt of is dit nep?

Interviewer: Daar denk je op dat moment niet erg veel aan? Buiten dit onderzoek denk je niet veel aan nepnieuws?

Robin Boxem: Nee. Ik weet dat er heel veel nepnieuws gaande is op dit moment, maar in die zin denk ik daar niet heel veel over na. Natuurlijk, als ik De Speld zie staan weet ik hoe laat het is.

Interviewer: Bepaalde bronnen dus, bepaalde sites?

Robin Boxem: Het enige wat ik misschien van dit artikel afvraag of bedenk is: huh, waarom zou hij dit zeggen? En prees hem voor zijn doortastend leiderschap. Rutte kan natuurlijk slijmen, maar of hij dat op deze manier doet? Dat vraag ik mij af.

Interviewer: Oké. Dit is een gemanipuleerd bericht. De heffingen zijn aangepast, maar de rest is bedacht. Situatie in Belgische gevangenissen. Die is voor jou ook nep en waarom is dat?

Robin Boxem: Het kan best zijn dat er wat berichten naar voren zijn gekomen dat het wat slechter gaat in de gevangenissen. Dat is het echte puntje. Misschien is het onderhoud een beetje nalatig. Maar België is dichtbij en onmenselijk en vernederend, ja. En ik vond de dingetjes die ze noemden, waarom ze onmenselijk en mensonterend zouden zijn, ja…

Een keer té kleine ruimte. Weet je, het is een gevangenis. *Deal with it*. Schimmel op de muren, ik vond het wel meevallen. Dat klinkt heel stom.

Interviewer: Nee hoor, dat kan.

Robin Boxem: Maar dat is misschien mijn beeld wat ik van een gevangenis heb.

Interviewer: Dat dit normaal zou zijn?

Robin Boxem: Ja. Dat is normaal. Je hebt natuurlijk te weinig personeel en dan vraag ik mij af: hoe komen die berichten naar buiten? Natuurlijk kan het altijd erger en misschien komt het ook wel door het kijken van Prison Break en Orange is the New Black dat ik een beetje een verkeerd beeld van gevangenissen heb gekregen.

Interviewer: Dat kan, maar je kijkt ook wel kritisch naar de berichten. Dat doe je niet vaker toch?

Robin Boxem: Eigenlijk niet zo. Dat is niet het eerste wat ik doe als ik een tekst lees. Maar van deze had ik wel iets anders gedacht. Het eerste wat bij mij opkomt is: stel je niet zo aan. Wat zag ik nog meer? Je slaapt met een matras op de grond. Ja, dat doe je in een gevangenis. Je hebt iets gedaan, dus *deal with it*.

En dat met dertig graden. Het kan best wel warm worden in een gevangenis, het is een betonnen blok. Ik vond dat een beetje overdreven. Deze valt in mijn straatje van overdreven.

Interviewer: Is het dan ook vaker voor jou dat als iets overdreven is, iets ook nepper is?

Robin Boxem: Ja, dat ik wel snel denk van: volgens mij valt het allemaal wel mee.

Interviewer: Is dat alleen met dit bericht of vallen er nog meer berichten hieronder?

Robin Boxem: Er zullen er nog wel een paar tussen zitten waarbij ik dat had. En die met Trump vond ik ook: zo zou hij dat vast niet gezegd hebben. Is wel een beetje over de top.

Interviewer: Oké. Hij is 100% echt.

Robin Boxem: Echt?

Interviewer: Ja. Maar er is geen goed of fout. We gaan naar de -1, nog steeds nep. Laten we beginnen met de FIFA en het WK.

Robin Boxem: Ja. FIFA komt eigenlijk elk jaar weer terug en dan wordt er bekendgemaakt waar wat is. Maar het artikel op zich lijkt mij prima, maar het is wel dat ik ineens dacht: IS? Pardon? Wat heeft IS ineens met het WK te maken en Infantino is ook een naam waar ik wel mijn vraagtekens bij heb. FIFA heeft inderdaad bekendgemaakt dat het WK voetbal verplaatst wordt. Kan best zijn dat het inderdaad ook een land is in de Islamitische Staat. Maar de rest, de benamingen.

Interviewer: Op dat moment kijk je kritisch naar benamingen?

Robin Boxem: Ja.

Interviewer: Nog andere aspecten?

Robin Boxem: De IS. Daar ga ik echt mijn vraagtekens bijzetten.

Interviewer: En daardoor weet je niet of het helemaal echt is of helemaal nep?
Robin Boxem: Precies. Ik geloof dat het artikel op zichzelf staand wel echter is, maar de benamingen niet. En waar het is en met een toewijzing aan IS. Want IS staat hier los van. Ik zou niet weten wat IS met het WK te maken zou moeten hebben.

Interviewer: Duidelijk. Het is een parodie.

Robin Boxem: Waarom is het een parodie?

Interviewer: Omdat het niet gaat gebeuren. Het is een beetje zoals De Speld, het overdreven om het overdreven. En het WK zou nooit naar een terroristische organisatie gaan.

Robin Boxem: *lacht* Ja, oké.

Interviewer: De volgende. Taalkundigen en dat zij de noodklok luiden.

Robin Boxem: Dit vond ik op zich wel een prima artikel. En ik kan best geloven, want er komen meer woorden. Kijk maar naar een Famke Louise met haar rare nieuwe straattaal en al die nieuwe rappers; er komen gewoon heel veel woorden bij. Maar om daar nu de noodklok om te gaan luiden.

Het is ook wel weer een deel van onze cultuur die zich toch blijft vernieuwen en waar toch steeds meer stromingen in komen, dus ik zou niet weten waarom de noodklok geluid zou moeten worden.

Interviewer: Ook niet door een Neerlandicus? Iemand die Nederlands heeft gestudeerd?

Robin Boxem: Ja, ik snap wel dat er in de toekomst dan misschien Nederlandse examens moeten worden aangepast en dat onze taal daardoor niet meer helemaal zuiver blijft. Maar in het artikel zelf, hoe het geschreven is, zie je ook wel weer bepaalde woorden terugkomen, dus in die zin vond ik het ook wel bespottelijk. Vis-à-vis.

Interviewer: Die woorden vind je op dat moment bespottelijk?

Robin Boxem: Ja. En fingerspitzengefühl. Ja, dat maakt voor mij wel dat hij nep is. Het zou natuurlijk kunnen dat ze denken: het gaat niet meer lekker, onze taal wordt verpest en hij blijft niet meer zuiver, maar ondertussen drijft het artikel zelf de spot met de buitenlandse woorden.

Interviewer: Er zit wel een kern van waarheid in, maar door die grappige manier is het nepper?

Robin Boxem: Ja.

Interviewer: Duidelijk. Het is een parodie. De laatste: Friesland en het ABN. Die is voor jou ook wat nepper.

Robin Boxem: Ja. Dienstplicht voor de strijd tegen het algemeen beschaafd Nederlands. Oké. Nou weet ik wel dat Friezen een volk op zich zijn. Die hebben altijd wel gehad het is onze taal, dat moet je maar verstaan. Ze hebben een eigen zender, er wordt Fries op school gegeven en volgens mij kun je als vwo'er Fries als vak kiezen. Maar een dienstplicht invoeren voor de strijd tegen het ABN vond ik wel heel erg nep.

Interviewer: Oké. Omdat jij een bepaalde voorkennis hebt over de Friezen is het grootste gedeelte voor jou nep?

Robin Boxem: Precies. Ik geloof echt wel dat zij hun taal meer terug willen en dat ze het graag zo willen houden en meer aan de wereld willen laten horen. Maar vooral dat laatste, die militairen en die taaltraining. Dat geloof ik niet, dat gaat te ver.

Interviewer: Dat is het punt waardoor jij weet: dit is nep?

Robin Boxem: Ja.

Interviewer: Maar hij ligt niet helemaal bij nep of bij de -2?

Robin Boxem: Omdat ik toch wel heel erg veel berichten had waarvan ik denk: nee, nee. En dan moet je toch keuzes maken.

Interviewer: Maar er zit dan waarschijnlijk iets in het bericht wat voor jou zwaarder weegt dan bij de andere berichten?

Robin Boxem: Ja.

Interviewer: Weet je wat dat is?

Robin Boxem: Nee. Misschien dat deze dichterbij mij staat en dat ik er daarom iets meer van weet en daardoor er iets meer van geloof op de dingen na die ik dan niet geloof.

Interviewer: Als het dichterbij jou zou staan en je hebt er van gehoord of gelezen, ga je het dan sneller geloven?

Robin Boxem: In die zin wel.

Interviewer: Oké. Dit is ook een parodie. Het midden. Laten we beginnen bij Juncker en zijn invloed in de EU.

Robin Boxem: Ja. Kijk: we hebben een Europese Unie, prima. En er wordt af en toe wat besproken en dan komt er meer invloed van het één en ander. Het kan best zijn dat ze iets aan het beleid hebben aangepast, het kan ook best zijn dat de regels strenger gaan worden en het kan ook best wel zijn dat er meer gezamenlijke rechten of eisen komen die de EU stelt aan een EU-land. Maar dat er aanpassingen gaan komen voor een uniform rijbewijs geloof ik niet.

Interviewer: Dat is iets voor jou waardoor jij gelijk zegt: dit is nep?

Robin Boxem: Ja.

Interviewer: En bij de rest zeg je al meer: dit zou best wel zo kunnen zijn?

Robin Boxem: Ja. Natuurlijk moet het terrorisme een halt worden toegeroepen. Ik weet dat ze daar als EU heel erg mee bezig zijn om meer samen te werken. Maar de andere helft in het bericht vind ik ook heel nep.

Interviewer: Zit er een soort balans tussen echt nep voor jou?

Robin Boxem: Ja. En daarom ligt hij in het midden.

Interviewer: Hij is 100% nep. De volgende is de overheid en de onderzoeksresultaten.
Robin Boxem: Dit bericht vond ik wel goed als in 'recente peiling in de Volkskrant', er komt een persoon aan woord die een onderzoeker is bij de Wageningen Economic Research Instituut. Die schetst inderdaad de situatie.

Maar wat ik hier niet van geloofde. Ja, dat er bijvoorbeeld resultaten worden afgeblazen of niet voldoen aan de vereisten van de overheid. Wetenschappers zijn er om hun onderzoeksresultaten de wereld in te brengen en ik kan niet geloven dat onze overheid, weet dat zij veel macht heeft, daar een stokje voor steekt op het moment dat de resultaten haar niet aanstaat wat in dit artikel naar voren komt.

Interviewer: En de rest geloof je wel?

Robin Boxem: Ja, maar het feit dat ze er een stokje voor wilden steken dat niet.

Interviewer: Het begin sluit niet aan op de rest van het artikel?

Robin Boxem: Ja, precies. Ik geloof dat ze zich bemoeien met de resultaten en dat ze best wel kunnen zeggen: we willen dit anders zien of we willen dat dit niet gepubliceerd wordt. Maar dat doen ze nu, als ik het zo lees, bij meerdere artikelen. Het gaat om een ganzenregeling bij Schiphol, wat best zou kunnen. Maar nee. Ik voel het niet.

Interviewer: Is het gevoel wat jij bij een bericht hebt, of echt of nep is, is dat het meest belangrijke aspect?

Robin Boxem: Het gevoel?

Interviewer: Misschien een soort onderbuikgevoel.

Robin Boxem: Ja. Ja. Ik ben ook een gevoelsmens, dus op gevoel ja. Ik vind deze gewoon niet helemaal zuiver.

Interviewer: Hij is gemanipuleerd. Het getal wat er staat, het percentage, is dat iets waar je vaker op let?

Robin Boxem: Daar heb ik in teksten iets minder mee, maar ik ben wel blij als het er staat. Maar gelijk linken aan...

Interviewer: Je bent blij dat het er staat, maar het is voor jou niet belangrijk?

Robin Boxem: Ja. Klinkt een beetje gek, maar ik had hier niet gelinkt van: wow, dat is veel.

Interviewer: Weet je waarom je dat niet zou doen?

Robin Boxem: Omdat ik niet echt een hele goede lezer ben. Ik lees ook sowieso niet dagelijks, maar ik weet een beetje de regeltjes van vroeger nog van Nederlands, wat belangrijk is aan een artikel. Dus ik hecht er wel waarde aan. Maar het lezen en het begrijpen doe ik niet altijd.

Interviewer: Je let er dus minder op?

Robin Boxem: Ik let er minder op, maar het moet er wel staan.

Interviewer: Duidelijk. De volgende. Belastingtarieven worden aangepast.
Robin Boxem: Ja. Als hij precies andersom was geweest, dan had ik het geloofd. Er is een regeerakkoord geweest, het gaat momenteel over inkomstenbelasting. Maar rijkere gaan erop achteruit en armere gaan erop vooruit. In de zin van rijkere moeten meer belasting betalen en armere minder op het moment dat zij kunnen aantonen wat hun inkomen is.

Voor de rest kan het een prima artikel zijn, maar er zijn twee woorden omgedraaid.

Interviewer: En omdat er iets is omgedraaid, ligt hij in het midden?

Robin Boxem: Ja, precies. Want het zijn maar twee woorden die in die zin zijn omgedraaid en de tekst is daardoor een beetje omgedraaid.

Interviewer: Is dat dan niet slordige journalistiek?

Interviewer: Dat wel. Het is zeker slordig.

Interviewer: Is slordige journalistiek iets voor jou wat ook richting het neppe gaat?

Robin Boxem: Ja, bij deze had ik wel gelijk en deze had ik dan toevallig wel meegekregen en het was voor mij gelijk: dit is nep.

Interviewer: Slordige journalistiek is voor dus zeker wel meer richting het neppe?

Robin Boxem: Ja. Zeker.

Interviewer: Waarom is slordige journalistiek voor jou dan nepper?

Robin Boxem: De titel klopt al niet en als je dan ook al weet dat dit niet klopt dan heeft de rest van het artikel ook geen zin meer. Maar ik heb hem wel in het midden gelegd, omdat het voor de rest een prima artikel had kunnen zijn.

Interviewer: Oké.

Robin Boxem: En daardoor is hij niet echt en niet nep. Want de informatie op zich is waar, maar er zijn twee woorden omgedraaid.

Interviewer: Het is ook een gemanipuleerd bericht. De belastingtarieven gaan veranderen en de rest is bedacht. De volgende: VVD'er en het opspraaksyndroom.

Robin Boxem: Ik had bij deze wel dat ik hem in principe geloofde, maar nog niet bij echt nieuws wilde leggen. Want hij komt zo nog een keer terug. Het gaat namelijk om dat Suriname en die *failed state*. Daar word in een ander artikel ook nog over gesproken en die heb ik meer bij echt gelegd, want bij deze vond ik hem té hard. Ik kan niet geloven dat hij het zo heeft gezegd, dus ik vond het in die zin minder. Het hele gesprek in het kabinet heeft plaatsgevonden, maar zoals die Stef Blok het gezegd zou hebben, volgens het artikel, geloofde ik niet.

Interviewer: Die komt inderdaad nog. En die uitspraken van Blok geloof je dus niet?

Robin Boxem: Die geloof ik, maar niet op de manier waarop het hier geschreven is. Ik denk dat hij het iets minder hard heeft gezegd. En er wordt ook iets over een Ruslandleugentje genoemd, wat dan weer niet samenhangt. Dat idee had ik. Het gaat dan over een opspraaksyndroom. Ik vond dit een beetje onsamenhangend.
Interviewer: Het is een satirisch bericht. Er zit een kern van waarheid in, maar het is met een spottende manier geschreven. We gaan naar het echte, de vaccinatieplicht. Waarom is die voor jou iets meer richting het echte?

Robin Boxem: Ten eerste omdat hij dichterbij mij stond. Ik weet dat ouders op dit moment weigeren kinderen te vaccineren, vanwege eventuele bijwerkingen in de toekomst; dus mensen gaan dwaas lopen te doen. En er is inderdaad een vorm van prikangst, vaccineren willen we niet meer. En het vertrouwen in het onderzoek van wetenschappers is een beetje kwijt. Er zitten ook spottende dingen in als hippe geitenwollensokken dragende ouders met knotjes. Dan denk ik van: ja. Het artikel op zich, het speelt..

Interviewer: Er zit een kern van waarheid in en dit ligt dicht bij jou?

Robin Boxem: Ja. Maar het is te spottend. "Maar als kleine Orlando en de vriendinnetjes".

Interviewer: Dit is inderdaad een satirisch bericht. Is satire voor jou ook meer het echte?

Robin Boxem: Ik denk dat ik die kernen van waarheid er wel uitpik. Maar toch inderdaad wel mijn vraagtekens heb bij de berichten als geitenwollensokken en complete immuniteit vind je alleen bij Masterchef. Ik vind het wel mooie voorbeelden die ze geven en ik snap het ook in het artikel.

Robin Boxem: Maar vind je satire dan ook echt nieuws?

Robin Boxem: Ik vind het in die zin wel echt nieuws, maar het is alleen op een andere manier gebracht.

Interviewer: Maar de overkoepelende term van satire dan? Zoals Zondag met Lubach, Dit Was Het Nieuws of The Daily Show. Vind je dan ook echt allemaal echter nieuws?

Robin Boxem: Ja, Zondag met Lubach vind ik wel nieuws. Het wordt alleen op een speelse manier gebracht.

Interviewer: Op een speelse manier is prima voor jou?

Robin Boxem: Ja, in principe wel. Het is niet helemaal fout en ze proberen je gewoon een beeld te laten creëren door die geitenwollensokken bijvoorbeeld. Prima.

Interviewer: Duidelijk. Trump en samenzweren. Die is voor jou ook richting het echte.

Robin Boxem: Ja. Want wat ik van Trump heb meegekregen… Hij wordt op heel veel verschillende manieren in het nieuws gezet en de ene keer is dat goed en de ene keer is dat slecht. Dat zie je ook in dit artikel. De ene keer is hij corrupt en de andere keer doet hij iets waardoor je denkt: nou, oké. En ik geloof wel dat Trump samenzweren geen misdaad vindt. Ligt er wel aan wat voor een samenzweren het is.

Maar het artikel had voor mij wel genoeg om het meer echt nieuws voor mij te maken.

Interviewer: Wat is voor jou genoeg dan? Omdat er zoveel nieuws over Trump is?

Robin Boxem: Ja, omdat er nieuws over hem is. Hij heeft het laten weten via zijn persoonlijke Twitteraccount, dus je zou het bij wijze van nog op kunnen zoeken. Nou is Twitter… Daar heb ik mijn twijfels bij, maar je kunt wel opzoeken wat er in die tekst is gezegd. En dan toch die zin: "maar Trump laat in een tweet nu iets anders weten". Hij wil nog weleens een tweet plaatsen, dat weet ik, en daar later op terugkomen. Dat maakt het voor mij ook wat geloofwaardiger.

Interviewer: Maar je zegt net dat je bij Twitter je bedenkingen hebt. Waarom heb je bij Twitter je bedenkingen?

Robin Boxem: Omdat ik zelf geen Twitteraccount heb, maar ik weet wel dat het heel erg speelt in de wereld van het nieuws. Je ziet heel vaak Twitter terugkomen en je zou het op Twitter op kunnen zoeken of het echt zo is geweest. Vooral aangezien ik meer informatie wil.

Interviewer: Maar omdat jij het niet hebt, weet jij dus niet of dit echt of nep is?

Robin Boxem: Ja.

Interviewer: Oké.

Robin Boxem: En dat was het eigenlijk een beetje bij die.

Interviewer: Het was een satirisch bericht. De volgende is Facebook. Die is voor jou dus heel echt of je hebt, net zoals net, twijfels?

Robin Boxem: Dit was echt een typisch gevalletje van informatie missen. Kijk, dit heb ik best wel op de voet gevolgd, weleens in de krant gelezen op werk. De enige vraag die ik bij deze tekst had is: waar is Mark Zuckerberg? Waarom wordt hij niet benoemd?

Interviewer: Je mist hier weer informatie?

Robin Boxem: Hier mis ik weer echt informatie waardoor hij nog niet helemaal bij echt nieuws ligt.

Interviewer: En is dat het enige?

Robin Boxem: Eigenlijk wel. Want alles wordt benoemd, maar ik heb het idee dat er gewoon een stuk tekst of zo is afgehaald.

Interviewer: Maar als je alleen die informatie mist, zou hij dan niet bij de +2 moeten liggen denk je?

Robin Boxem: Ja, wel meer richting het echte. Want het enige wat er mist is Mark Zuckerberg.

Interviewer: Hij zou dus achteraf gezien meer naar het echte moeten?

Robin Boxem: Achteraf ja.

Interviewer: En door jouw voorkennis en het nieuws wat je op de voet hebt gevolgd klopt het allemaal? Je mist alleen Zuckerberg?

Robin Boxem: Nu twijfel ik nog wel over bepaalde namen en informatie, maar voornamelijk dat die vent niet wordt benoemd.

Interviewer: Over welke namen twijfel je dan?

Robin Boxem: Cambridge Analytica klopt, The Guardian is een krant. Volgens mij was dat een ander artikel. Namen zitten hier wel goed.

Interviewer: Oké. Andere twijfels?

Robin Boxem: Nee. Het was echt zoals ik zeg: waarom wordt die vent niet benoemd? Het verhaal dat er al een rechtszaak over is geweest en wat is zijn mening hierover. En het is eigenlijk een beetje een eenzijdig bericht.

Interviewer: Wat bedoel je met eenzijdig?

Robin Boxem: Dat er alleen benoemd is dat er gegevens zijn gestolen, maar niet waarom en hoe het is gebeurd. Het wie, wat, waar.

Interviewer: Je wilt dus meer informatie?

Robin Boxem: Meer informatie ja.

Interviewer: Je zegt een eenzijdig bericht en dat zou ook één invalshoek kunnen zijn. Vind je het belangrijk dat er meerdere invalshoeken in een bericht worden belicht?

Robin Boxem: Ja, eigenlijk wel.

Interviewer: Bijvoorbeeld persoon A zegt dit en persoon B zegt dit?

Robin Boxem: Ja, omdat je het dan zelf meer kan afwegen wat de tussenweg is en wat is ervan waar en wat is er nu echt gebeurd.

Interviewer: Oké. Dit is een 100% echt bericht. Dan gaan we naar bijna echt. De paus en het Vaticaan. Waarom is die voor jou bijna echt (+2)?

Robin Boxem: Het speelt. Paus en Vaticaan. Er is seksueel misbruik geweest, pedofiel gedrag. Daar weet ik, in die zin, van af. Maar bepaalde uitspraken geloofde ik dan niet helemaal. Ik weet dat het nog speelt en dat ze inderdaad gezegd hebben: "we werken eraan" en dat heel veel mensen daar boos om zijn geworden. Want die willen nu een antwoord op hetgeen wat is gebeurd.

Maar ik twijfelde, en dat is heel stom, maar ik twijfelde over de naam van ex-kardinaal Theodore McCarrick.

Interviewer: Want?

Robin Boxem: Ja, dat is dan mijn beeld wat ik bij het Vaticaan heb. Ik vind het geen Italiaanse naam. Dat is mijn mening. En dat er in 2013 al eerdere sancties zijn geweest. Mijn gevoel zegt dat het nog niet zolang speelt, dus had ik ook even mijn vraagtekens bij. Voor de rest zijn mensen er boos over,

het is wel een kwestie, er zijn misbruikslachtoffers die hebben gesproken. En er moet nog verteld worden hoe vreselijk het misbruik is geweest en er moet nog een passende straf bij worden bedacht. Dus in die zin klopt het.

Interviewer: Het is een gemanipuleerd bericht. De brief is echt, de rest is verzonnen. De volgende: Blok en zijn Suriname. Hij kwam al voorbij in het artikel over het opspraaksyndroom.

Robin Boxem: Ja.

Interviewer: Hij is voor jou bijna echt?

Robin Boxem: Ja. Deze geloofde ik meer, omdat er ook echt citaten worden gegeven. Dus hij kwam bij mij al beter over. Het is ook besproken geweest op Zembla en dat is een bestaand televisieprogramma. Dus dat was voor mij ook een check en geloofde ik allemaal. Ook wel dat de Surinaamse regering heeft gereageerd en excuses eist. Wat hij heeft gezegd was niet heel netjes, maar de manier waarop geloof ik allemaal wel. Waarom hij niet helemaal bij 100% echt ligt, is omdat ik bij andere artikelen toch meer had van: dit is echt.

Interviewer: Er zit hier waarschijnlijk iets in waardoor je misschien twijfelt?

Robin Boxem: Ja.

Interviewer: Misschien zit er bij de andere twee berichten wel iets wat zwaarder weegt dan bij dit bericht. Misschien wel weer een gevoel, zoals je eerder al aangaf?

Robin Boxem: Dat kan ja.

Interviewer: Je zegt net ook: citaten staan er voor mij in waardoor het bericht voor mij echter wordt. Geloof jij citaten van personen dan eerder?

Robin Boxem: Ligt eraan.

Interviewer: Ligt dat aan de persoon?

Robin Boxem: Ligt aan de persoon of uit welk programma het komt, waarin het gezegd is. Maar nu is de totale informatie eromheen en dat maakt dat ik het een goed citaat vind.

Interviewer: Duidelijk. Hij is 100% echt. De NPR en Clinton. Die is voor jou dus ook best wel echt?

Robin Boxem: Ja. Daar heb ik iets heel kort en heel vaags iets over gezien op het nieuws, maar of het er 25 miljoen... Dat geloofde ik wel, want groot land. Dus dat kan best. Sowieso vind ik het stemsysteem in Amerika één grote wazige wolk die ik niet begrijp en de manier hoe dat gaat en hoe ik het uitgelegd heb gekregen op school maakt het ook wel dat dit weleens kan kloppen. Dat je onwettige stemmers hebt en dat het langs elkaar loopt en dat mensen die overleden zijn niet uit het systeem zijn gehaald.

Interviewer: Je twijfelt bij het getal?

Robin Boxem: Ja, daar komt die twijfel vandaan. Het is Amerika. De manier waarop het is uitgelegd, dat er onwettige stemmers zijn en welke dat dan zijn en waarom, geloofde ik eigenlijk wel volledig.

Interviewer: Oké. Het is een 100% nep bericht. We gaan naar het echte nieuws voor jou. Het bindend studieadvies.

Robin Boxem: Het bindend studieadvies, ja. Ik weet inderdaad dat er een tijd is geweest dat die druk heel erg hoog lag bij de studenten; 60 punten en anders vlieg je eruit of kan je het jaar overdoen. En dat ze dan nu wel de druk hebben verlicht. *leest bericht*

Ja, minister van Engelshoven, Onderwijs en Cultuur, wordt benoemd en wil dit wijzigen en daar heeft ze een goede reden voor. Ook dat de switch wel bijzonder is geloofde ik. Want er was een reden dat ze dat eisten; uitval moest teruggedrongen worden. Dat is gelukt.

Maar omdat het nu gelukt is, geloof ik dat die eis wel omlaag kan, want studenten halen het vaak niet. En je hoort ook gewoon informatie om je heen. Weer die 60 punten en druk is te hoog en daarom geloofde ik hem. Is heel raar. Maar is misschien ook, omdat het dichterbij staat, want je hoort het van vrienden.

Er komen verder ook mensen aan het woord van de universiteiten zelf. Ook het BSA zelf: het is een advies en moet zijn bindende eigenschap kwijtraken. Dat geloofde ik dus ook heel erg, omdat het is én blijft een advies. En hoe kan een advies een eis zijn? Voor mij was het heel logisch om dat advies niet meer bindend te maken.

Interviewer: Het is een satirisch bericht. Vooral door de laatste alinea met een student die zeven jaar lang aanmoddert.

Robin Boxem: Ja, oké.

Interviewer: Dan gaan we naar de laatste. Wilders en Pechtold. Die is voor jou ook 100% echt en hij weegt waarschijnlijk zwaarder dan Blok en Suriname.

Robin Boxem: Dit heb ik gewoon heel veel op het nieuws gehoord in de auto. En toen was het voor mij: oké, dit is echt.

Interviewer: Alleen omdat je er veel over hebt gehoord, weet jij: dit is echt?

Robin Boxem: Dit is echt. Natuurlijk heb je Wilders met zijn blonde kop die soms uitspraken doet waarbij je denkt: koekoek. En ik weet ook echt wel dat hij weleens ruzie met Pechtold heeft. Hoe de uitspraken van Wilders beschreven zijn geloofde ik ook en dat zou hij zo gezegd kunnen hebben. Dat maakt het voor mij echt.

Interviewer: Omdat je dit weet, want je hebt het gehoord?

Robin Boxem: Ja.

Interviewer: Is het ook omdat je een beeld van Pechtold en Wilders hebt?

Robin Boxem: Ja, precies. Het kan best zijn dat ik het in mijn hoofd verdraaid heb, maar hoe het hier staat beschreven geloof ik het echt dat hij het zo heeft gezegd. "Een domme gans die geen benul heeft van financiële zaken". Hij is heel origineel in zijn benamingen en dat is misschien ook wel het gevaar, maar ik vind het een echt bericht.

Interviewer: Oké. Het is een 100% nep bericht.

Robin Boxem: Ik was er al bang voor.

Interviewer: Dat was hem. Ik heb alleen nog wat extra vragen, want je had het net ook over een subjectief bericht, iets waar een mening inzit. Is dat dan voor jou ook meer echt of nep?

Robin Boxem: Je wordt wel ergens heen geduwd. Als je een subjectief bericht hebt over Zwarte Piet of zo. Daar heb je zelf ook al een hele sterke mening over en als iemand daar iets over zegt dan zeg ik: hey.

Interviewer: Is dat voor jou echter of nepper?

Robin Boxem: Dan probeer ik wel los te laten dat het iemands mening is en dat het wel echt kan zijn.

Interviewer: Iemand kan in zo'n bericht wel veel feiten geven, maar met een mening. Wat vind je daarvan?

Robin Boxem: Dat vind ik, als je naar deze berichten kijkt, heel erg in het midden. Want daar heb je een mening over of zelf niet en ik vind dat je bij subjectief het niet echt of nep kan vinden. Daardoor past hij perfect in het midden.

Interviewer: Dit allemaal terzijde, je hebt net een definitie van nepnieuws gegeven. Voor jou is dat het missen van informatie, zoals titels, namen en woorden. Wat is voor jou dan echt nieuws?

Robin Boxem: Een duidelijke titel, de informatie moet kloppen, het wie, wat, waar. Desnoods onderbouwd met getallen of inderdaad meningen, citaten.

Interviewer: Feiten?

Robin Boxem: Ja, feiten. En het is bij mij ook als het dicht bij mij staat of als ik er zelf van gehoord heb, want dan kan ik het linken. Vooral die link is voor mij belangrijk.

Interviewer: Waarom is die zo belangrijk dan?

Robin Boxem: Omdat ik het fijn vind als er iets dicht bij mij staat.

Interviewer: Dat is een gevoel?

Robin Boxem: Ja, want dan weet ik gewoon dat ik er zelf makkelijk over kan nadenken.

Interviewer: Oké. Brongebruik. Vind je dat ook belangrijk als het hieronder zou staan?

Robin Boxem: Ik denk dat ik het niet heel belangrijk vind, maar hem wel zie staan. Stel dat ik mijn twijfels zou hebben bij een bericht, dan zou die bronvermelding wel kunnen maken: oké. Het komt van de Telegraaf, dus het zal wel goed zijn.

Interviewer: En je hebt geen voorkeur voor kranten of tv?

Robin Boxem: Ik vind het AD zelf niet zo lekker weglezen.

Interviewer: Is dat de stijl van de krant?

Robin Boxem: De stijl waarin geschreven wordt voornamelijk. Taalgebruik. Maar niet qua informatie zelf. Ik vind het gewoon niet lekker lezen, vind een Telegraaf of Tubantia lekkerder lezen.

Interviewer: Jouw mediagebruik. Wat gebruik jij om het nieuws te verkrijgen?

Robin Boxem: Ik heb nog wel eens, als ik een momentje heb, dat ik dan weleens de krant oppak. De Telegraaf bijvoorbeeld. Ik wil op Facebook nog wel eens doorklikken naar een artikel.

Interviewer: Nog andere media? TV, radio?

Robin Boxem: Ja, nieuws op de radio en met Bas kijk ik eens in de drie dagen weleens tv-nieuws.

Respondent 17 – Paul Eijzinga (Interview op 23-10-2018)

Interviewer: Wat is nepnieuws?

Paul Eijzinga: Nepnieuws is een actueel onderwerp waar onzin instaat.

Interviewer: En wat is onzin dan voor jou?

Paul Eijzinga: Dat er bijvoorbeeld met cijfers gegoocheld wordt. Of überhaupt dingen erbij verzonnen worden die kant noch wal raken.

Interviewer: Duidelijk. En het moet over een actueel onderwerp gaan?

Paul Eijzinga: Meestal wel actuele onderwerpen, want actuele onderwerpen worden gauw gelezen.

Interviewer: En je denkt dat dat ook een effect heeft op nepnieuws zelf?

Paul Eijzinga: Natuurlijk, want op een gegeven moment gaan ze denken: hey, leuk onderwerp dus daar gaan we iets mee faken.

Interviewer: Oké. Dan gaan we kijken wat voor jou bij nepnieuws ligt: de FIFA en het WK.

Paul Eijzinga: Het enige wat ik hier zo gauw even kan bedenken is dat dit nooit zal gebeuren, dat het WK naar IS gaat. Dat kan ik al heel gauw als onzin bestempelen.

Interviewer: Jij weet dat het nooit gaat gebeuren?

Paul Eijzinga: Dat gaat nooit gebeuren nee.

Interviewer: Is het dan een onzinartikel voor je?

Paul Eijzinga: Ja. De kop eigenlijk al. Daar hoef je niet veel verder voor te lezen.

Interviewer: Is het dan wel vaker dat als jij denkt dat het niet gaat gebeuren dat het dan nepnieuws is?

Paul Eijzinga: Ja, ik denk het wel. Want de FIFA zal zich daar nooit mee inlaten.

Interviewer: Snap ik, maar over een ander onderwerp.

Paul Eijzinga: Hangt van het onderwerp af. Of je dat heel gauw kan zien.

Interviewer: Amsterdam krijgt bijvoorbeeld zijn eigen legermacht.

Paul Eijzinga: Is ook onzin.

Interviewer: Als jij weet dat het niet gaat gebeuren...

Paul Eijzinga: Het gaat niet gebeuren.

Interviewer: Dan is het voor jou nepnieuws?

Paul Eijzinga: Ja.

Interviewer: Oké. En waarom is deze dan, behalve dat het niet gaat gebeuren, helemaal nepnieuws?

Paul Eijzinga: Dat de FIFA in 2026 iets toewijst aan IS. Dat gaat gewoon niet gebeuren.

Interviewer: En daarom is het nepnieuws?

Paul Eijzinga: Ja.

Interviewer: Duidelijk. Je zegt net: een actueel onderwerp waar onzin instaat. Dat is voor jou nepnieuws. En hier staat voor jou dus ook onzin in?

Paul Eijzinga: Ja.

Interviewer: En wat is dan die onzin?

Paul Eijzinga: Dat ze daar naar toe gaan. *leest bericht* En het hele stukje over de afvalligen en de bouwers van Qatar.

Interviewer: En dat is voor jou onzin?

Paul Eijzinga: Ja. Maar vooral de kop.

Interviewer: Vooral de kop?

Paul Eijzinga: Ja.

Interviewer: Is het vaker dat de kop voor jou zo is?

Paul Eijzinga: De Telegraaf heeft een handje ervan. Dat de kop toch iets anders betekent dan dat er in werkelijkheid in het artikel staat.

Interviewer: Vind je het dan belangrijk dat de kop wel verteld wat er in het artikel staat?

Paul Eijzinga: Ja, natuurlijk. Daarom moet je soms ook de kop met een korrel zout nemen.

Interviewer: Maar als je het met een korrel zout neemt, is dat dan ook een soort factor van nep die je meeneemt in je perceptie?

Paul Eijzinga: Vind ik van wel. Als het een kop is die de lading niet dekt dan is het in feite een fake kop. Maar dan kan het artikel wel juist zijn.

Interviewer: Dan is het geen nepnieuws?

Paul Eijzinga: Dan is het niet nep, maar voldoet alleen de kop niet aan het verhaal.

Interviewer: Die dekt de lading dan niet?

Paul Eijzinga: Nee.

Interviewer: Oké, duidelijk. Dit is een parodie.

Paul Eijzinga: Oké. Je ziet het heel vaak wel dat koppen en de Telegraaf. Die heeft er wel een handje van.

Interviewer: Daar kunnen we het zo nog over hebben, maar laten we eerst naar het andere bericht gaan. Het meisje dat verkracht is. Waarom is die voor jou ook 100% nep?

Paul Eijzinga: Ook eigenlijk de kop van: 'mijn leven is kapot'.

Interviewer: En wat is dat voor jou dan?

Paul Eijzinga: Ja. *leest artikel*

Interviewer: Je let nu voornamelijk op de kop?

Paul Eijzinga: Ja. Zou een meisje van 15 zeggen: 'mijn leven is kapot'?

Interviewer: En dat zie jij niet zo snel gebeuren of voor je?

Paul Eijzinga: Nee.

Interviewer: Nog andere dingen die opvielen?

Paul Eijzinga: Ook dat regeltje dat er nog eens tweehonderd extra asielzoekers komen. Het kan ook zijn dat mensen dat niet willen en dat ze dit gaan schrijven.

Interviewer: Je gaat er wel vanuit dat dit nep is en door dat extra zinnetje wordt je wantrouwend of achterdochtig?

Paul Eijzinga: Ja. Want dat zinnetje heeft niks met dit onderwerp te maken.

Interviewer: Oké.

Paul Eijzinga: En als dat wel is dan zou het wel kunnen zijn dat het een fake onderwerp is en dat ze daar geen tweehonderd extra asielzoekers willen hebben.

Interviewer: Je hebt gelijk, want hij is 100% nep. Iets minder nep. Rutte die Trump prijst. Die is voor jou iets minder nep en hij is dus minder nep dan de twee berichten net.

Paul Eijzinga: Ik denk dat Rutte in het openbaar Trump niet zo gaat prijzen. Omdat we daar zelf last van hebben vanwege dat handelsboycot.

Interviewer: Dat is voor jou het neppe?

Paul Eijzinga: Ja, een deel.

Interviewer: Een deel?

Paul Eijzinga: Ja. Dat die maatregelen een logisch vervolg zijn. Dat zal hij nooit zo zeggen.

Interviewer: Waarom niet?

Paul Eijzinga: Dat is aan de EU en niet aan Rutte.

Interviewer: Is dat dan ook het beeld wat jij van Rutte hebt?

Paul Eijzinga: Ja, dat is ook het beeld wat ik van hem heb ja. Hij spreekt zich niet zo uit. Internationale kwesties.

Interviewer: Dat is aan de EU, zoals je zelf al aangeeft, en het beeld wat je van hem hebt. Zijn er nog andere aspecten?

Paul Eijzinga: Hij zal er wel geweest zijn en zal wel gesproken hebben, maar dat we er zo snel mogelijk vanaf moeten.

Interviewer: En dat is voor jou iets meer echt?

Paul Eijzinga: Ja.

Interviewer: Voornamelijk heel veel nep?

Paul Eijzinga: Ja. Een beetje onzinverhaal.

Interviewer: Een beetje onzinverhaal. Wat bedoel je daarmee?

Paul Eijzinga: Nou, onzin dat het... Ik geloof een groot gedeelte van het verhaal gewoon niet echt.

Interviewer: En komt dat door iets specifieks?

Paul Eijzinga: Nou ja, uitgekiende onderhandelaar wat hij expliciet zegt. En dat is niet zo, want niemand kan die vent volgen.

Interviewer: Dat is het beeld wat je dan ook van Trump hebt?

Paul Eijzinga: Ja.

Interviewer: Nog andere aspecten?

Paul Eijzinga: De belangrijke dingen zie ik er dan niet instaan, zoals staal en dergelijke.

Interviewer: Jouw voorkennis over dit onderwerp staat er niet in?

Paul Eijzinga: Ja. Dat is een heel belangrijk iets met die heffingen. En hier wordt over stroopwafels en zo gesproken en dan denk ik ook van: hmm. En nog iets met tulpen. Maar over staal, wat heel belangrijk is, wordt niet gesproken.

Interviewer: Het is een gemanipuleerd bericht. De heffingen zijn de kern van waarheid, maar de rest is onzin. De andere met Rutte. Dat hij belooft dat Nederlanders worden genaaid.

Paul Eijzinga: De kop vind ik al van… Dat zou hij niet zeggen.

Interviewer: Komen we weer uit bij dat beeld van hem. Dat zou hij niet zeggen?

Paul Eijzinga: Nee. En dat het geld naar dingen gaat waar ze niks aan hebben, gaat hij ook niet zeggen.

Interviewer: Maar hij ligt niet bij 100% nep?

Paul Eijzinga: *leest bericht* Wat wel waar is, is het geld over zaken als defensie, ouderenzorg of meer geld voor ontwikkelingssamenwerking. En dat ze ontwikkelingssamenwerking willen afbouwen.

Interviewer: Dat is voor jou een kern van waarheid?

Paul Eijzinga: Ja, dat is wel een kern van waarheid. En wat ook niet waar is, is dat van alle inkomensgroepen de koopkracht afneemt. Dat is ook niet waar.

Interviewer: En hoe weet je dat dat niet waar is?

Paul Eijzinga: Omdat je op een gegeven moment hoort dat iedereen er wel wat op vooruitgaat, maar dat bepaalde groepen er iets op achteruit zullen gaan. En dat dat gerepareerd moet worden.

Interviewer: Waar heb je dat gehoord?

Paul Eijzinga: Gewoon algemeen nieuws. TV meestal. Niet zo zeer het journaal, maar toch wel NOVA en dat soort programma's.

Interviewer: Duidelijk. Dit is ook een parodie en overdreven. De volgende is de storm en dat die twee levens eist. Die is voor jou ook best wel nep.

Paul Eijzinga: Ja, die twee doden vind ik… Dat zou kunnen. Maar dat 66 vrachtauto's omgaan, dat geloof ik niet.

Interviewer: En waarom geloof je dat niet?

Paul Eijzinga: Nou, als er storm is dan moeten de vrachtwagens aan de kant.

Interviewer: En dat is iets wat jij weet?

Paul Eijzinga: Ja. Er kunnen of moeten een paar aan de kant gaan. En de storm zorgt ook veel schade aan bovenleidingen en dergelijke. Het zegt mij niks.

Interviewer: Wat bedoel je met zegt mij niks?

Paul Eijzinga: Ik heb er niet van gehoord. Er zal wel ergens een boom zijn omgegaan, maar niet dat er veel storingen zijn. En de brandweer kreeg tienduizend meldingen. Klopt ook niet.

Interviewer: Want?

Paul Eijzinga: Veel te veel.

Interviewer: Hoe weet jij dat dat veel te veel is?

Paul Eijzinga: Zoveel brandweerauto's heb je niet.

Interviewer: Oké. Maar die twee doden zouden wel kunnen?

Paul Eijzinga: Dat zou wel kunnen.

Interviewer: Dat zou een kern van waarheid kunnen zijn?

Paul Eijzinga: Ja. En kijk als het treinverkeer wordt stilgelegd, zoals wel vaker, dan kloppen die storingen en schade aan het spoor ook niet echt.

Interviewer: Als de treinen zouden worden stilgelegd...?

Paul Eijzinga: Dan zouden die storingen wel meevallen.

Interviewer: Hij is 100% echt. Dit is in januari gebeurd.

Paul Eijzinga: Oh, oké. Tienduizend meldingen vind ik nogal wat.

Interviewer: Het zijn de officiële cijfers. Maar er is geen goed of fout. Nog iets minder nep dan dit is Juncker en de invloed in Europa. Waarom die is voor jou ook nog wel wat nep?

Paul Eijzinga: Met dat hele verhaaltje van dat uniforme rijbewijs en dat dat dan vijftig euro gaat kosten.

Interviewer: En dat geloof jij niet?

Paul Eijzinga: Nee, dat past niet bij de rest van het verhaal. Want het gaat eigenlijk meer over veiligheid en niet over een rijbewijs.

Interviewer: En als iets niet bij het verhaal past voor jou is het dan nepper?

Paul Eijzinga: Dan denk je: waarom staat dat erin?

Interviewer: Net zoals bij dat bericht van dat meisje en die asielzoekers?

Paul Eijzinga: Ja. Zo'n alinea kan je ook apart brengen.

Interviewer: Oké. En omdat het niet bij het verhaal hoort, is het voor jou nepper?

Paul Eijzinga: Ja. Het past gewoon niet bij het verhaal. Het gaat over veiligheid op straat en terrorisme.

Interviewer: En als het niet bij verhaal past voor jou is het nepper?

Paul Eijzinga: Dan denk ik gauw van: wat doet dat ertussen? Dan zou ik als journalist zeggen: daar maak ik een aparte alinea voor. Om zoiets duidelijker te maken als het waar zou zijn. En daarom geloof ik het niet. Die alinea staat gewoon in het verkeerde verhaal.

Interviewer: Oké. En de rest?

Paul Eijzinga: Ja, over de economie. Dat zou wel kunnen, maar vind de onderste alinea ook weer een beetje van; alles wordt erbij gehaald, zoals China, Rusland en de Verenigde Staten. Ik vind het eigenlijk ook weer niet passen bij de rest van het verhaal. Dat heeft niks te maken met het terrorisme.

Interviewer: Check. Deze is ook 100% nep. De overheid en het beïnvloeden van onderzoeksresultaten. Die is voor jou ook nog nep.

Paul Eijzinga: Er zit wel een kern van waarheid in.

Interviewer: En wat is die kern van waarheid dan?

Paul Eijzinga: Ook weer van horen zeggen, tv en zo.

Interviewer: Maar welke kern is dat dan?

Paul Eijzinga: Dat er rapporten niet tevoorschijn komen of in de onderste la verdwijnen. Of zelfs herschreven worden. Dat er bepaalde passages verwijderd of aangepast worden.

Interviewer: En dat heb je gehoord op tv?

Paul Eijzinga: Ja. En het is natuurlijk ook waarom een onderzoek eerst voorgelegd moet worden waar het over gaat. Zo'n organisatie die doorgelicht wordt. Waarom moet die eerst een rapport krijgen?

Interviewer: Maar jij hebt het gehoord op tv en dan geloof jij het ook?

Paul Eijzinga: Ja.

Interviewer: Is er nog een specifiek medium?

Paul Eijzinga: Nee, niet zo gauw.

Interviewer: Gehoord op tv en dan geloof je het?

Paul Eijzinga: Ja. En vooral de vraag: waarom moet een organisatie een voorbeschouwing krijgen van de conclusie van een rapport? En daar nog in moet gaan krassen en dat het minder erg wordt of zo.

Interviewer: Je bent op dat moment kritisch. Is dat het ook het neppe gedeelte voor jou?

Paul Eijzinga: Weet ik niet.

Interviewer: Want die kern van waarheid is volgens jou dat het op het nieuws is geweest. Dat heb je gehoord. Maar hij ligt wel bij nep.

Paul Eijzinga: Moeilijk. Ik denk dat zo'n uitspraak van 'Diederik Stapel-achtige praktijken' nooit geuit wordt.

Interviewer: En waarom?

Paul Eijzinga: Omdat je dan een typische naam gaat noemen.

Interviewer: En dat doe je niet?

Paul Eijzinga: Nee, als overheid doe je dat niet.

Interviewer: En dat is dan ook weer het beeld wat jij van de overheid hebt: die doet niet zo'n uitspraak?

Paul Eijzinga: Nee. Nee. Juist omdat die Diederik Stapel ook een overheidsmannetje was. Althans, hoogleraar of zo.

Interviewer: Check. Als jij statistieken in krantenartikelen of nieuwsberichten staan, ga jij er dan extra op letten? Of maakt het voor jou het bericht geloofwaardiger?

Paul Eijzinga: Ik vind het vrij veel. 33 procent van bijna 3000 wetenschappers, dat is 1000 wetenschappers. Ik vind het vrij veel dat zoveel meedoen aan een peiling in de Volkskrant.

Interviewer: Dat vind jij veel?

Paul Eijzinga: Ja. Het percentage klopt volgens mij niet.

Interviewer: Oké. Heb je dat vaker?

Paul Eijzinga: Eigenlijk niet. Het doet mij niet zo veel. Het aantal wetenschappers vind ik ook fors. Ik weet dat we er veel hebben. Maar ik denk dat 1000 wetenschappers die in april reageren op de Volkskrant; klopt eigenlijk niet. Zou de Volkskrant wel willen, maar niet iedereen leest de Volkskrant. En ik heb er ook niet van gehoord.

Interviewer: Is dat voor jou de belangrijkste drijfveer?

Paul Eijzinga: Ja, vind ik wel. Je probeert het nieuws toch van een paar diverse kanten naar binnen te halen. Je gaat niet op één bron af.

Interviewer: Vind je dat belangrijk?

Paul Eijzinga: Ja, want dat deed ik vroeger in feite ook. Je kan wel iets horen, maar probeer even een andere kant te horen. Of probeer het te checken.

Interviewer: En hoe zou jij het gaan checken?

Paul Eijzinga: Als ik een bericht doorgaf aan het ANP was het heel vaak: jongens, dat is het verhaal, heb ik gehoord. Ga het checken. Met andere woorden: dit is wel mijn verhaal, maar ik geloof het niet helemaal. Probeer er zelf eens achter te komen, aangezien zij meer ingangen hadden om dingen te checken. En dat zei ik dan ook heel expliciet. Omdat ik zelf nooit de tijd had en de ingangen om dingen te checken.

Interviewer: Je vindt het dus ook belangrijk dat een bericht meerdere invalshoeken heeft?

Paul Eijzinga: Natuurlijk.

Interviewer: Je leest dus ook meerdere sites en kranten?

Paul Eijzinga: Ja. En zo werkte ik vroeger en als ik zei: zo en zo is het gebeurd. En dan wisten ze dat ze dat moesten checken, want ze wisten ook dat ik niet zeker van mijzelf was.

Interviewer: Als een bericht dan maar één invalshoek heeft, is het voor jou dan nepper?

Paul Eijzinga: Nee, hoeft niet.

Interviewer: Maar is het voor jou dan geloofwaardiger?

Paul Eijzinga: Als ik het maar van één kant hoor?

Interviewer: Ja.

Paul Eijzinga: Nou ja, tenzij ik het zelf gezien heb.

Interviewer: Dat is voor jou dan heel belangrijk op dat moment?

Paul Eijzinga: Ja. Zelf geconstateerd.

Interviewer: Er zijn mensen die één invalshoek eerder als iets nepper beschouwen, maar jij niet?

Paul Eijzinga: Nee, ik niet. Juist als je het zelf gezien hebt en dat is dan een soort realiteit of dat je uit wat je bijvoorbeeld hebt gefotografeerd kunt opmaken. Kijk, zo is het gebeurd of zou het gebeurd kunnen zijn. Maar ik liep ook wel eens naar een politieman toe en zei: hey, hoe is het nu exact gegaan dan? Want volgens mij kunnen dingen soms niet.

Interviewer: En wat bedoel je daarmee?

Paul Eijzinga: Als een auto achterstevoren staat dan reed hij niet achteruit bijvoorbeeld. En als je dan de hele tijd hetzelfde verhaal hoort dan mag je aannemen dat het zo is.

Interviewer: Oké. Zijn er dan ook meerdere bronnen die jij gebruikt?

Paul Eijzinga: Ja, het liefst wel natuurlijk. Want dat is voor je eigen betrouwbaarheid. En als het niet duidelijk was dan meldde je het niet. Dan kon je ook niet in die fout trappen van of iets waar was of niet waar. Dan moet de foto het beeld vertellen.

Interviewer: Daar kunnen we het straks nog over hebben. Dit is een gemanipuleerd bericht. Het gedeelte van de meneer van de ganzen is waar, de rest is aangepast of verzonnen. De laatste van het neppe is de taalkundigen. Die is voor jou nog steeds nep.

Paul Eijzinga: Ja kijk, buitenlandse woorden heb je altijd. Maar als je dan met twee alinea's Nederlands praat en dan naar het Duits overgaat, vind ik dat dan weer vreemd. De eerste twee zijn begrijpelijk, de eerste twee alinea's, en dan ga je opeens Frans en Duits ertussen gooien. En dat vind ik wat raar. En de kop natuurlijk. Je houdt altijd dat buitenlandse woorden op een gegeven ogenblik in zijn en veel gebruikt worden en dan in de Van Dale komen. Dat is elk jaar zo.

Interviewer: En jij weet dat van de afgelopen tijd?

Paul Eijzinga: Ja.

Interviewer: En de kop klopt ook voor jou?

Paul Eijzinga: Ja. En dat Frans en Duits slaat nergens op.

Interviewer: Die kop is voor jou dan best wel belangrijk?

Paul Eijzinga: Ja, maar die kop vind ik dan weer normaal. Dat is de ontwikkeling van de taal, dat vind ik niet zo bijzonder.

Interviewer: Die ontwikkeling van het taalgebruik is voor jou het echte?

Paul Eijzinga: Ja. Het taalgebruik dat door mensen op een gegeven ogenblik zo vaak gebruikt wordt en dat het dan in de Van Dale terechtkomt en andere woorden gaan er weer uit.

Interviewer: En dat is voor jou echt?

Paul Eijzinga: Ja.

Interviewer: Maar hij is minder nep dan de vorige berichten?

Paul Eijzinga: Dat zeker. Als ik deze alinea’s zie; slaat nergens op. Dat zijn geen nieuwe woorden.

Interviewer: Duidelijk. Dit is ook een parodie. Het midden. We beginnen met Friesland en het ABN. Misschien zit er iets van echt in en misschien iets van nep?

Paul Eijzinga: Ja, dit geloof ik gewoon niet.

Interviewer: Je gelooft het niet, maar hij ligt niet helemaal bij nepnieuws?

Paul Eijzinga: Nee. Ik vind het eigenlijk wel nepnieuws. Want Friesland over taal; ze kunnen het wel willen, maar je kan geen dienstplicht invoeren in één provincie.

Interviewer: En hij ligt wel in het midden? Zit er iets van echt in?

Paul Eijzinga: Denk het niet.

Interviewer: Hij had eigenlijk bij echt moeten liggen dan?

Paul Eijzinga: Eigenlijk alles wat er instaat strookt niet. Als de dienstplicht komt is het overal. Maar tegen een taal, nee. Ze kunnen zich wel afscheiden dat ze daar Fries gaan praten en dat is prima. Net zoals Brabanders Brabants praten, Zeeuwen Zeeuws. Het is weer een onzinverhaal.

Interviewer: Een onzinverhaal? Hij zou dan inderdaad bij nep moeten liggen, maar daar liggen al andere berichten.

Paul Eijzinga: Zo te zien is het onzin.

Interviewer: Maar hij ligt wel in het midden.

Paul Eijzinga: Maar dat is omdat je nu het bericht gewoon leest en denkt: ja, dat kan gewoon niet.

Interviewer: Net heb je ze dan niet gelezen?

Paul Eijzinga: Jawel, maar dan lees je er zoveel en lees je wat globaler.

Interviewer: Heb jij het vaker dat je het scannend leest? Kop, intro?

Paul Eijzinga: Ja, natuurlijk. Dan laat je het hangen of denk je: lekker interessant.

Interviewer: Het moet wel aansluiten op jouw interesse?

Paul Eijzinga: Ja. En als je dan denkt: klopt het wel? Dan ga je het nog een keer lezen.

Interviewer: En bij de eerste keer lezen van dit bericht?

Paul Eijzinga: Ja, had ik zoiets van: zal wel. Maar als je erover na gaat denken, denk je: flauwekul.

Interviewer: Het is je interesse dus niet, maar als je hem nu zo doorleest denk je: het is nep?

Paul Eijzinga: Ja.

Interviewer: Duidelijk. Het is inderdaad een parodie. De volgende is Trump en het samenzweren. Die ligt voor jou ook in het midden.

Paul Eijzinga: Ja, ik vind die kop ook wat; dat het geen misdaad is. Een heleboel is toch wel waar, denk ik. Maar ik weet hier te weinig van, omdat het steeds verandert. De actualiteit verandert constant. Dit vind ik heel moeilijk.

Interviewer: Maar je zegt zelf ook: de actualiteit verandert en ik weet hier genoeg van, maar volgens jou is het waar. Waarom denk je dat het waar is?

Paul Eijzinga: Nou, samenzweren is altijd een misdaad. En zeker als het een politiek iets is. En als er politiek gekonkel is helemaal.

Interviewer: Dat weegt voor jou zwaar op dat moment?

Paul Eijzinga: Ja.

Interviewer: En misschien ook door dat beeld van Trump?

Paul Eijzinga: Nou ja, omdat ik die vent toch niet geloof. Ik neem hem niet serieus.

Interviewer: Je neemt hem niet serieus? Dus alles wat hij daar zegt geloof je niet?

Paul Eijzinga: Nee.

Interviewer: Misschien is het dan voor jou wel nep, omdat je toch niet gelooft wat hij zegt?

Paul Eijzinga: Ja, misschien wel. Ik volg het ook niet zo. Het is leuk om te zien, maar het voegt niks toe qua informatie.

Interviewer: Wat bedoel je daar precies mee?

Paul Eijzinga: Nou ja, wat die vent blèrt. Dat voegt niks toe aan het debat of het onderwerp.

Interviewer: En dat onderwerp is voor jou nu die samenzwering?

Paul Eijzinga: Ja. Dat Rusland er wel degelijk te maken mee heeft en dat hij dan met die schoonzoon van alles bedenkt om dat vrij te pleiten.

Interviewer: Dat is wel het beeld wat jij van Trump hebt en zijn schoonzoon Kushner? En daardoor weet jij: dit is misschien echt of misschien nep?

Paul Eijzinga: Je kan het niet checken of het echt is. Dat zou nog moeten blijken.

Interviewer: Waarom zou je dit niet kunnen checken dan?

Paul Eijzinga: Omdat die onderzoeken nog lopen.

Interviewer: Dat is misschien het grotere plaatje en dit gaat over dat hij samenzweren geen misdaad vindt en dat hij daar een uitspraak over heeft gedaan.

Paul Eijzinga: Omdat je niet weet als je dat gaat checken of het waar is.

Interviewer: En waarom zou je dat niet weten?

Paul Eijzinga: Omdat er daar nog geen echte uitspraken over zijn.

Interviewer: Ik heb het nu over die quote van hem, niet dat onderzoek.

Paul Eijzinga: Ik vind alles wat die vent blèrt, vind ik heel moeilijk. Want je kan het niet als waarheid aannemen. En zeker niet als hij het zegt. Ik vind het heel moeilijk dit. En nogmaals wat hij soms blèrt dat neem ik met een korrel zout. Hij had nooit president mogen worden. Het is leuk voor de act, maar ongeloofwaardig.

Interviewer: Dat terzijde, maar dat is dan het beeld wat jij van hem hebt. Misschien dat hij daardoor iets meer in het midden ligt. Je weet er ook niet genoeg over zeg je. Je twijfelt.

Paul Eijzinga: Ja, ik twijfel een beetje. Ik geloof niet dat hij het heeft gezegd. Of misschien heeft hij het wel gezegd. Maar dan neem je het niet serieus, want het is wel een misdaad. En als hij het roept. Ik begrijp toch niet waar sommige quotes wegkomen. Zal hij wel getwitterd hebben.

Interviewer: Dit is een satirisch bericht. De kern van waarheid is zijn tweet, maar de tekst is redelijk subjectief. De volgende is Wilders en Pechtold. Die heb je ook in het midden.

Paul Eijzinga: Dit is moeilijk hoor, deze.

Interviewer: Waarom is deze moeilijk? Omdat het wel of niet gebeurd kan zijn?

Paul Eijzinga: Nou ja, over die domme gans. Ik denk niet dat Wilders dat zo gezegd heeft.

Interviewer: Komen we weer uit bij het beeld wat jij van iemand hebt. Maar er zit wel een kern van waarheid in?

Paul Eijzinga: Ja. Dat ze aldoor ruzie hebben. En zeker ook over die dividendbelasting en dat Pechtold ermee heeft ingestemd, terwijl het niet in een verkiezingsprogramma stond. Van niemand eigenlijk. Dus Pechtold is gewoon meegegaan. En daar heeft Wilders enorm tegen gereageerd.

Interviewer: Jij weet dat dat is gebeurd?

Paul Eijzinga: Ja.

Interviewer: Want?

Paul Eijzinga: Dat zie je dan ook weer in het journaal. Want Wilders was fel tegenstander van de dividendbelasting. Ook omdat het niet in het regeerakkoord stond. Dus dat werd er later even bijgehaald en de drie partijen die ze hebben geprobeerd om te turnen.

Interviewer: En daardoor twijfel jij om hem bij echt of nep te plaatsen?

Paul Eijzinga: Ja, maar ik denk dat het wel echt is. Maar sommige uitspraken niet.

Interviewer: Daarom in het midden? Met een kern van waarheid?

Paul Eijzinga: Ja, zelfs een behoorlijke kern van waarheid. Grotendeels een echt bericht en soms een klein beetje nep in een alinea, maar ik kan niet zo gauw zien welke. Misschien is het wel die man van de CDA.

Interviewer: Waarom zou die man van het CDA nep voor jou zijn?

Paul Eijzinga: Nou, omdat het weer eigenlijk niet zo past. Er wordt maar één partij genoemd die het belachelijk vond.

Interviewer: En je verwacht op dat moment meerdere uitspraken van meerdere partijen?

Paul Eijzinga: Ja. Een Sjoerd Sjoersma. Ik vind het moeilijk hoor dit. Er worden eigenlijk weer twee partijen aangehaald die medeverantwoordelijk waren.

Interviewer: Maar omdat je het moeilijk vindt, ligt hij in het midden?

Paul Eijzinga: Ja.

Interviewer: Oké. Dit is 100% nep.

Paul Eijzinga: Helemaal nep?

Interviewer: Helemaal nep ja.

Paul Eijzinga: Maar het was wel zo dat Wilders reageerde op Pechtold.

Interviewer: Dat was tijdens de Algemene Beschouwingen, maar dit heb ik in de zomer gemaakt en is dus nep.

Paul Eijzinga: Je bent eigenlijk achterhaald door de tijd. Wat jij schreef werd naderhand werkelijkheid.

Interviewer: Het is nep, maar door de Algemene Beschouwingen hebben de twee een woordenwisseling gehad.

Paul Eijzinga: En daar ging ik vanuit.

Interviewer: Waarschijnlijk komt het doordat je dat hebt gezien en snel de koppeling maakt met dit bericht. De laatste in het midden: de paus en het Vaticaan.

Paul Eijzinga: Dit vind ik ook moeilijk, maar natuurlijk hebben ze ervan geweten.

Interviewer: Dat is voor jou echt?

Paul Eijzinga: Dat heb ik ook gehoord later.

Interviewer: Wat is voor jou het moeilijke?

Paul Eijzinga: Of er nu een brief is geweest of zo.

Interviewer: Daar twijfel je aan?

Paul Eijzinga: Ja. Dat zou nep kunnen zijn, verzonnen. Ze wisten het, dus wat er is er dan verzonnen? Zelfs kardinalen die duidelijk verkeerd waren, zelfs die wilde hij niet ontslaan. Terwijl hij zei bij het aantreden dat hij de bezem erdoorheen zou halen. Dat is een beetje de tendens.

Interviewer: Dat is het echte voor jou?

Paul Eijzinga: Nou ja, dat hele misbruikgedoe in de kerk is aan alle kanten bevestigd. Zoals in Australië gisteren.

Interviewer: En door die rapporten, en bijvoorbeeld het rapport Deetman, weet jij dat dit echt is? Maar in hoeverre het echt is?

Paul Eijzinga: Ja, eigenlijk volg ik het ook weer niet.

Interviewer: Is dat de desinteresse?

Paul Eijzinga: Nou, omdat het toch maar één kliek is.

Interviewer: Wat bedoel je met één kliek?

Paul Eijzinga: Nou één kliek van misbruik naar de kinderen toe en het is al twintig jaar. Het begon hier op de kostschool al in Limburg. Je ziet het nu zelf ook bij Jehova's getuigen.

Interviewer: Dat weet jij en voor jou is dat echt. Maar toch ligt hij niet bij echte nieuws?

Paul Eijzinga: Nee. Omdat ik het niet kan beoordelen.

Interviewer: Is het dan vaker dat als jij iets niet kan beoordelen dat je het niet bij echt of bij nep plaatst?

Paul Eijzinga: Misschien wel. Maar ik geloof dit wel.

Interviewer: Je gelooft dit wel, maar hij ligt niet bij echt?

Paul Eijzinga: Nee.

Interviewer: Je geloof het door die voorkennis die je hebt van de kerk?

Paul Eijzinga: Ja.

Interviewer: Je zou er wel vanuit gaan dat als je het gelooft je het bij het echte nieuws zou plaatsen?

Paul Eijzinga: En daarom geloof ik het niet. *lacht*

Interviewer: En daarom niet? Je zit op twee gedachten te hinkelen?

Paul Eijzinga: Ja, omdat het altijd al een zooi is in de katholieke kerk. En bij eigenlijk alle geloofsovertuigingen. En daar horen die Jehova's tegenwoordig ook bij. Maar bij een heleboel geloofsovertuigingen speelt er gewoon meer dingen en bij de katholieke kerk ook. Het draait om geld, geld, geld.

Interviewer: En dat is jouw voorkennis? En het beeld van de kerk?

Paul Eijzinga: Ja.

Interviewer: Maar omdat je op twee gedachten hinkelt, ligt hij in het midden?

Paul Eijzinga: Ja.

Interviewer: Oké, duidelijk. Hij is gemanipuleerd. De brief van de kardinalen klopt, de rest is allemaal verzonnen. Dan gaan we naar het echte nieuws. We beginnen met Clinton en de NPR. Die is voor jou iets meer richting het echte.

Paul Eijzinga: Ja, dit geloof ik wel.

Interviewer: En waarom geloof je dit wel?

Paul Eijzinga: Nou ja, 25 miljoen van de... Hoeveel mogen er stemmen? 600 miljoen? Dat geloof ik wel in Amerika. En ook omdat dat systeem, of wat ik gehoord heb, ook niet helemaal klopte. Dus mensen die in bepaalde staten wel of niet woonden kregen ook geen oproep. En sommige mensen moeten zich van te voren melden en die hebben zich niet gemeld om te gaan stemmen.

Interviewer: Dat heb jij gehoord dus?

Paul Eijzinga: En een heleboel mensen die al geen zin hadden om te stemmen hebben zich niet gemeld voor het stembriefje. Want dat moest je van te voren laten weten. Dus dat getal van 25 miljoen geloof ik wel.

Interviewer: Want jij weet dat er zo'n 600 miljoen mogen stemmen?

Paul Eijzinga: Ja, die mogen stemmen en daar zit dan wel een aantal mensen in die het niet interesseert, niet in de staat woont en niet geregistreerd zijn.

Interviewer: Dat geloof je wel?

Paul Eijzinga: Dat geloof ik wel.

Interviewer: Maar hij ligt niet bij 100% echt? Twijfel je dan nog aan iets of is er iets wat je niet weet?

Paul Eijzinga: Ja, dat over die illegalen vind ik een beetje vergezocht. Dat illegalen-stukje erbij. Ja, illegalen kunnen niet stemmen. Dat is logisch.

Interviewer: Hoezo vergezocht?

Paul Eijzinga: Gewoon in het hele verhaal.

Interviewer: Het past er niet bij?

Paul Eijzinga: Nee, vind ik van niet eigenlijk. Want je kan, als je niet geregistreerd staat, ook niet stemmen. Illegalen kunnen dan ook niet stemmen. Maar dat staat er weer expliciet erbij. Een beetje stemmingmakerij.

Interviewer: Dat kan ook. Hij is 100% nep. Er wonen in Amerika 325 miljoen mensen, dus voor sommigen is die 25 miljoen een struikelblok.

Paul Eijzinga: En dat die illegalen erbij worden betrokken?

Interviewer: Dat is allemaal onzin.

Paul Eijzinga: Het klonk accuraat.

Interviewer: Het kan ja. Met die 600 miljoen is het misschien wel iets logischer. Maar het maakt niet uit, want er is geen goed of fout. De volgende is het bindend studieadvies. Die is voor jou meer richting het echte.

Paul Eijzinga: Volgens mij is dit wel waar, omdat ze af willen van de zestig studiepunten. Dat eerstejaars gewoon makkelijker doorstromen. Dus dat geloof ik wel.

Interviewer: Dat weet je, want?

Paul Eijzinga: Daar heb ik ook weer van gehoord en geeneens zo lang geleden.

Interviewer: Dat klopt voor jou dus. Nog iets anders?

Paul Eijzinga: Ik kan er weinig van maken. Die zestig punten is wel een bindend studieadvies, maar dat willen ze gewoon veranderen. Om meer studenten door te laten groeien. En dan ook zo'n uitspraak

dat de Nederlandse student niet bekendstaat als de beste student van de wereld. Dat is natuurlijk ook niet waar. Heel veel studenten hebben gewoon moeite met het eerste jaar.

Interviewer: En omdat jij dat hebt gehoord of hebt gelezen is hij voor jou echt?

Paul Eijzinga: Ja.

Interviewer: Als jij een artikel leest, is een mening voor jou dan een reden om het als nep te zien?

Paul Eijzinga: Nee.

Interviewer: Ook niet als je niet eens bent met de persoon in kwestie?

Paul Eijzinga: Nee, eigenlijk niet.

Interviewer: Er zijn mensen die gewoon geen subjectiviteit in hun berichten willen, maar alleen objectiviteit. Wat vind jij daarvan?

Paul Eijzinga: Ik vind het niet erg. Ik vind een mening van een ander er vaak niet toe doen.

Interviewer: En dan maakt het voor jou niet uit of het bericht echt of nep is?

Paul Eijzinga: Nee, want zo kan je het natuurlijk niet beoordelen of het wel echt is of *fake news*. Maar je leest het en neemt het tot je en misschien komen ze er 's avonds op tv nog op terug. Of de volgende dag in de krant of een actualiteitenprogramma. Die volg ik natuurlijk wel heel veel. Alleen heb ik natuurlijk een maand alles gemist.

Interviewer: Dit is een satirisch bericht. De kern van waarheid is de wijziging van de punten, maar de rest is aangedikt en verzonnen. De laatste is de belastingtarieven. Er zit voor jou wel een kern van waarheid in.

Paul Eijzinga: Ja, die cijfertjes zeggen mij niks

Interviewer: En daar twijfel je over?

Paul Eijzinga: Ik weet wel dat de rijkere er iets op vooruit gaan en de armere er wat op achteruit. En dat dat nog eventueel gerepareerd moet gaan worden.

Interviewer: Die cijfertjes zeggen je niks en dat is de twijfel?

Paul Eijzinga: Ik geloof ik ook niet dat de mensen 52% over hun inkomen betalen.

Interviewer: Dat geloof je niet.

Paul Eijzinga: Nee. Want het is maar over een deel van een bepaald bedrag. Je gaat pas zoveel betalen als je van 50.000 naar 68.000 duizend gaat. Ik geloof niet eens bij 68.000 om eerlijk te zijn.

Interviewer: En jij weet dat de rijkere erop vooruit gaan en de armere erop achteruit?

Paul Eijzinga: En hij heeft gezegd: kijk even en anders moeten er aanpassingen komen.

Interviewer: Iets anders wat opviel?

Paul Eijzinga: Die cijfers zeggen mij niks.

Interviewer: Het moet jou wel iets zeggen?

Paul Eijzinga: Ja, meestal lees ik alleen de kop en dan denk ik: ik merk het wel. Eigenlijk ben ik daar niet zo mee bezig. Omdat het zo omzichtig is als ze met cijfers beginnen. En soms hebben ze op Prinsjesdag een betere onderbouwing in de krant en dat ze er veel uitgebreider over zijn; de AOW'ers gaan met 0.2% vooruit. Dat zegt je niks, want alles wordt duurder.

Interviewer: Je mist een bepaald gedeelte van het verhaal? Zoals inflatie?

Paul Eijzinga: Nou ja, een hele hoop.

Interviewer: Wat is een hele hoop dan?

Paul Eijzinga: Nou, een hele hoop. Je kan niet in drie zinnetjes zeggen wat er gaande is. Dus een heleboel informatie ontbreekt gewoon van wat er onder of boven de streep over blijft. Als alles duurder wordt dan heb je aan die 0.2% als AOW'er, zoals ik, heb je niks. Alles wordt honderden euro's duurder en dan kom je met je 0.2%; wat zal dat zijn? Twintig euro per maand of zo. Dan kom je er niet.

Interviewer: Als er informatie ontbreekt in een artikel voor jou, is het dan nepper?

Paul Eijzinga: Het zal wel echt zijn, maar ik zou zo'n verhaal niet zo gauw lezen. Alleen de kop.

Interviewer: Maar als er informatie ontbreekt, zoals je net zegt. Is het dan nepper?

Paul Eijzinga: Nee, dat hoeft niet.

Interviewer: Maar er moet wel informatie bij voordat jij een mening kan vormen?

Paul Eijzinga: Ja, liever wel. Het verhaal op zichzelf geloof ik wel, alleen die cijfers kan ik niet checken.

Interviewer: Duidelijk. Het is gemanipuleerd bericht. De belastingschijven worden veranderd. Dat is het idee en de rest is nep. We gaan naar bijna 100% echt. We beginnen bij de Belgische gevangenissen.

Paul Eijzinga: Daar heb ik ook wel iets over gehoord in het journaal of in een achtergrondprogramma.

Interviewer: En omdat jij er iets over hebt gehoord, ben je sneller geneigd het te gaan geloven?

Paul Eijzinga: Ja.

Interviewer: Andere dingen die je nog opvielen aan dit bericht? Want hij ligt niet bij 100% echt?

Paul Eijzinga: Misschien zitten er niet zoveel Nederlandse gevangenen vast. Die worden meestal uitgeleverd. Maar dat het slecht is staat boven kijf.

Interviewer: Je twijfelt alleen over die gevangenissen?

Paul Eijzinga: Ja. Want er worden zelfs hier Belgische gedetineerden geparkeerd.

Interviewer: Dus dat is wel echt voor jou?

Paul Eijzinga: Dat geloof ik ja.

Interviewer: Wat zit er dan in het bericht waardoor hij niet bij 100% echt ligt?

Paul Eijzinga: Nou ja, ik vind dit natuurlijk... Dat het NRC maar twee weinig gevangenen heeft gesproken vind ik erg weinig. In gevangenissen is het altijd troep.

Interviewer: Je wilt dus meerdere mensen die zich daarover uitspreken?

Paul Eijzinga: Ja. Twee gevangenen is te weinig. En vooral als er 77 moeten zitten. Dan ga je misschien tien gevangenen ondervragen, als je die kans krijgt.

Interviewer: Hij is 100% echt. Vaccinatieplicht.

Paul Eijzinga: Ook wel weer wat over gehoord.

Interviewer: Wat heb je daarover gehoord dan?

Paul Eijzinga: Dat er steeds minder gevaccineerd wordt.

Interviewer: De vaccinatiegraad die daalt klopt voor jou?

Paul Eijzinga: Ja. En dat de vaccinatie in de Biblebelt minder is, of helemaal niet. Vanwege geloofsovertuiging.

Interviewer: Je gelooft het bericht bijna helemaal?

Paul Eijzinga: Ja.

Interviewer: Maar hij ligt niet bij 100% echt?

Paul Eijzinga: Ik weet het niet. Ik mis een hele hoop dingen natuurlijk en ik heb niks gevolgd, behalve ineens een kreet: hey, iedereen moet gevaccineerd worden.

Interviewer: Jij mist informatie voor jezelf, maar mis je die ook in het bericht?

Paul Eijzinga: Nee, niet echt.

Interviewer: Hij is voor jou dus bijna helemaal echt, maar twijfel je dan aan iets?

Paul Eijzinga: Ja, toch wel iets. Misschien is die twijfel ook wel, omdat ik te weinig weet. Ik vind wel dat het bericht klopt, maar weet te weinig.

Interviewer: Oké. Dit is een satirisch bericht. De laatste van het bijna echt. De VVD'er en het opspraaksyndroom.

Paul Eijzinga: *leest het bericht* Ja, die tip.

Interviewer: Je vindt die tip bijzonder?

Paul Eijzinga: Ja. Eigenlijk is het heel negatief en hier proberen ze er een positief dingetje aan te geven.

Interviewer: En dat vind jij bijzonder?

Paul Eijzinga: Ja.

Interviewer: Dat past niet bij het bericht voor jou?

Paul Eijzinga: Nee. Want dat bericht geloof ik.

Interviewer: En daardoor is hij niet 100% echt?

Paul Eijzinga: Ja.

Interviewer: Duidelijk. Wederom een satirisch bericht. De laatste twee. Facebook.

Paul Eijzinga: Ja, is ook weer van horen zeggen. Constant in het nieuws geweest met Zuckerberg.

Interviewer: Maar alles in het bericht weet jij of geloof jij?

Paul Eijzinga: Wel een hele hoop van dit is gebeurd toen ik er even niet was. Maar dat geloof ik wel.

Interviewer: Je gelooft een heel groot gedeelte? Maar dat je er even uit was en het nieuws niet hebt gevolgd weegt nu minder zwaar?

Paul Eijzinga: Die 50 miljoen geloof ik wel, want dat heeft hij zelf op tv toegegeven. Althans, zijn excuses ervoor aangeboden. En de rest geloof ik wel.

Interviewer: Is daar nog een reden voor?

Paul Eijzinga: Omdat je het er zo uitgebreid over hebt gehad, wekenlang eigenlijk. Dan geloof je het ook wel.

Interviewer: Als iets vaak of lang in het nieuws...?

Paul Eijzinga: Dan geloof ik het wel. Het wordt niet weersproken door andere media.

Interviewer: Oké. En alles wat er nu op tv wordt gezegd over de *supreme court* rechter Brett Kavanaugh. Zou je dat dan ook geloven? Want het is veel op tv?

Paul Eijzinga: Ja, weet ik niet. Vermoedelijk wel, want anders is er niet zo'n uitgebreide vergadering. Ik denk dat er dan wel een kern van waarheid in zit. Maar ik heb dat niet zo gevolgd.

Interviewer: Maakt niet uit. Dit is inderdaad 100% echt. De laatste is Blok.

Paul Eijzinga: Ja. Het grootste gedeelte geloof ik.

Interviewer: Iets dus niet?

Paul Eijzinga: Of hij dit gezegd heeft ("waarschijnlijk zit ergens diep in onze genen...") dat weet ik niet. Maar wel dat het een *failed state* is.

Interviewer: Maar die laatste quote weet je niet zeker. Bestempel je het dan als 100% echt nieuws?

Paul Eijzinga: Ja, omdat ik toch weet dat dit gebeurd is.

Interviewer: En dat weegt op dat moment zwaarder dan de quote waar je over twijfelt?

Paul Eijzinga: Ja. Dan worden bepaalde elementen in een verhaal minder belangrijk.

Interviewer: Let je vaker op quotes? Of die ook passen bij de persoon in kwestie?

Paul Eijzinga: Niet zo. Ik lees niet zo'n krant hè.

Interviewer: Maar bij deze quote let je er wel op?

Paul Eijzinga: Ja, nou ja. Omdat je probeert te zoeken naar iets. Normaal gesproken denk ik: het zal wel. Ik weet niet of dat hij dat gezegd heeft. Het hangt er zo extra bij.

Interviewer: Het past voor jou niet bij het bericht?

Paul Eijzinga: Nee. Ik geloof niet dat hij dat zo gezegd heeft. Maar wel de rest.

Interviewer: En dat weegt voor jou dus inderdaad zwaarder?

Paul Eijzinga: Ja. Ja. Omdat je het dus gezien hebt en de uitspraak van Suriname en dat die ontstemd waren. Wat heel logisch is.

Interviewer: De quote is wel van hem. Dit is 100% echt nieuws. Je hebt gezegd wat nepnieuws is, een actueel onderwerp waar onzin in staat of waar met cijfers wordt gegoocheld. Wat is voor jou dan echt nieuws?

Paul Eijzinga: Ik vind tv een belangrijke leidraad en wat je in een krant leest of in een internetkrant leest.

Interviewer: Dat is voor jou echt nieuws?

Paul Eijzinga: En behoorlijke bronnen. Niet alles natuurlijk.

Interviewer: En wat zijn voor jou dan behoorlijke bronnen?

Paul Eijzinga: Telegraaf, AD, Parool.

Interviewer: De gevestigde kranten?

Paul Eijzinga: Ja.

Interviewer: Is een bron voor jou ook altijd belangrijk?

Paul Eijzinga: Vind ik van wel. Zoals bij die Blok. Ik zie dat twintig keer voorbijkomen,

Interviewer: Echt nieuws is voor jou dan ook iets wat jij zelf ziet en hoort die uitspraken?

Paul Eijzinga: Het bevestigt wat je gelezen hebt. En betrouwbaarheid.

Interviewer: Jouw mediagebruik. Welke kranten gebruik jij om jouw nieuws te krijgen?

Paul Eijzinga: Tv en drie kranten.

Interviewer: Geen internet?

Paul Eijzinga: Nee, alleen de kranten op het internet, maar geen anderen internetbronnen.

Respondent 18 – Loes Claus (Interview op 23-10-2018)

Interviewer: Behalve dit schema, wat is voor jou nepnieuws?

Loes Claus: Oh, het begrip nepnieuws?

Interviewer: Een definitie ja.

Loes Claus: Nepnieuws is berichten uit de media die bij je binnenkomen waarvan je het gevoel hebt dat het onmogelijk is;dat bestaat niet. Dat klopt echt niet. Verzonnen.

Interviewer: Maar hoe weet jij dan dat als een bericht bij jou binnenkomt onmogelijk is? Geef eens een voorbeeld.vacc

Loes Claus: Een voorbeeld van een bestaand iets?

Interviewer: Een bericht wat voldoet aan jouw definitie.

Loes Claus: Iets waarvan ik denk: dat is absoluut onmogelijk. Als je zou lezen dat Geert Wilders alle moslims zou omarmen.

Interviewer: Oké. Een beeld wat jij dan hebt, van Wilders op dat moment, klopt dan niet met wat er zou gebeuren?

Loes Claus: Nee.

Interviewer: Duidelijk. Laten we eens kijken hoe je het hebt gedaan. Er is geen goed of fout. We beginnen met de FIFA en het WK. Die is voor jou 100% nep.

Loes Claus: Ja, dat is ondenkbaar.

Interviewer: Ondenkbaar. Hetzelfde wat je net zegt bij nepnieuws: berichten uit de media waarvan jij denkt: onmogelijk. En omdat jij zegt dat het ondenkbaar is, is het nepnieuws?

Loes Claus: Ja. Die kop zie je en dan denk je meteen: no, dit bestaat niet.

Interviewer: Oké. Alleen door de kop alleen?

Loes Claus: Jup.

Interviewer: Is de kop belangrijk voor jou bij nieuwsartikelen?

Loes Claus: In dit geval wel.

Interviewer: Maar in het algemeen dan?

Loes Claus: Nee, niet altijd.

Interviewer: Maar nu wel?

Loes Claus: Ja. Wat wel gebeurt is dat door zo'n kop zo getriggerd wordt en dat je denkt: toch maar even lezen. Dan blijft het gevoel van: huh.

Interviewer: Een soort clickbaittitel? Een titel die je moet lokken?

Loes Claus: Ja. Welke idioot heeft dit geschreven?

Interviewer: Duidelijk. Nepnieuws is iets wat echt onmogelijk is en dit bericht is voor jou ondenkbaar. Waarom is dit bericht voor jou ondenkbaar?

Loes Claus: Omdat de Islamitische Staat wordt grotendeels over de wereld beschouwd als een puur terroristische organisatie. *It says it all*.

Interviewer: Duidelijk. Het is een parodie. De volgende is Friesland en de dienstplicht.

Loes Claus: Ja. Wat is je vraag?

Interviewer: Waarom is die voor jou 100% nep?

Loes Claus: Omdat Friesland een provincie is van Nederland. En een dergelijk iets als dit kan absoluut niet. Je kan niet als provincie, ook al heb je een eigen volkslied en een eigen taal, zelfstandig dienstplicht gaan invoeren. Of herinvoeren.

Interviewer: Omdat jij weet dat de staat daarover gaat en het een provincie is, is het nepnieuws voor je?

Loes Claus: Ja. Want als het zo zijn zou het voor heel Nederland gelden.

Interviewer: Is hier ook weer dat ondenkbare, wat je net al aangeeft bij de FIFA en het WK, aanwezig?

Loes Claus: Ja, eigenlijk wel.

Interviewer: Je ziet dit ook echt niet voor je?

Loes Claus: Nee.

Interviewer: Is het belangrijk dat jij het nieuws ook echt voor je moet zien en zo te bedenken of het echt of nep is?

Loes Claus: Hoe bedoel je?

Interviewer: Dat jij het nieuws echt voor je moet zien om te zeggen: dit is echt of dit is nepnieuws.

Loes Claus: Ja, dat heb ik wel een beetje.

Interviewer: Er zijn mensen die zeggen: pas als ik iemand een uitspraak zie doen ze dan pas zeggen: nu geloof ik het.

Loes Claus: Dat zegt ook niet altijd alles.

Interviewer: En daarom vraag ik het aan jou. Vind je het belangrijk of minder belangrijk?

Loes Claus: Ik vind het wel belangrijk.

Interviewer: En jouw perceptie van het nieuws is dan wel leidend?

Loes Claus: Ja. Maar ik weet niet of ik per se die persoon zou willen horen c.q. zien om dan 100% ervan overtuigd te zijn. Het zou het wel ondersteunen denk ik. Hij zegt het toch zelf zeg maar.

Interviewer: Oké, duidelijk.

Loes Claus: Maar eerst zien en dan pas geloven.

Interviewer: Dat altijd?

Loes Claus: Vaak.

Interviewer: Hoe zou je het dan moeten zien? Bijvoorbeeld: 'tsunami treft Sulawesi in Indonesië'?

Loes Claus: Nou, daar hoef ik geen beelden bij. Dat geloof ik zo.

Interviewer: Waarom geloof je dat direct?

Loes Claus: Omdat dat dusdanig ingrijpend natuurgeweld is. Hoe moet ik dat zeggen? Alleen die informatie, die tekst of dat wat je hoort, is al zo ingrijpend dat dat al op zich voldoende is voor mij.

Interviewer: Geen enkele twijfel?

Loes Claus: Ik durf die beelden niet zo te zien. Nee, geen enkele twijfel.

Interviewer: Duidelijk. Dit is een parodie. Hetzelfde als deze, zelfde soort. Dan gaan we naar iets minder nep, maar nog wel flink wat nep voor jou. We beginnen met Rutte belooft. Die is voor jou dus ook best wel nep. Niet 100% nep, maar flink nep.

Loes Claus: Nou, ten eerste hoor ik Rutte niet zeggen dat Nederlanders genaaid zullen worden. Want het is toch apolitiek taalgebruik. Hier ook: "Wij zijn als regering verantwoordelijk voor heel Nederland en het is dan ook essentieel dat niet alleen één inkomensgroep genaaid wordt". Hiervan denk je van: kom zeg!

Interviewer: Hoezo denk je dat?

Loes Claus: Hij zegt dit niet!

Interviewer: Het lijkt mij dat dat het beeld is van Rutte wat jij hebt: dit gaat hij niet zeggen?

Loes Claus: Nee, precies. Dit gaat hij niet zeggen.

Interviewer: Zo'n taal zou een premier niet gebruiken?

Loes Claus: Nee. Misschien zou Wilders zeggen: hij is de boel aan het naaien, maar dat is weer wat anders.

Interviewer: Maar hij is niet helemaal 100% nep voor jou?

Loes Claus: Nee, want hij noemt wel een aantal zaken. Kijk, hij gaat ook niet zeggen: "Het is belangrijk dat mensen weten dat er geld gaat naar zaken waar ze niks aan hebben". Ja, ik weet dit eigenlijk niet zo goed hoor.

Interviewer: Je zegt zelf net al van: dit zegt hij niet. Dus jouw beeld van Rutte komt niet overeen met wat er in het bericht staat?

Loes Claus: Nee.

Interviewer: Maar je twijfelt veel?

Loes Claus: Ja. Het is een raar stuk.

Interviewer: En wat bedoel je met raar stuk?

Loes Claus: Het klopt niet dat er staat: "in plaats van de vier belastingschijven komt er één, waarbij iedereen op dezelfde egale manier wordt beduveld." Dat is raar, dat zeg je niet en dat is ook niet zo, want er komt niet één belastingschijf. Want het is er ook nooit geweest. En je kan niet iedereen over één kamp scheren, belastingtechnisch gezien. Klopt geen moer van!

Interviewer: Maar hij ligt niet bij 100% nep?

Loes Claus: Nee, maar daar had hij denk ik wel moeten liggen.

Interviewer: Maar daar ligt hij niet, maar twee andere.

Loes Claus: Ik denk dat je soms té vluchtig leest en dan ga je voorbij aan de onjuistheid.

Interviewer: Dat kan.

Loes Claus: *leest het bericht* Hoe in concrete stappen dat op Prinsjesdag een bekend iets gaat worden. Dus daarmee denk ik: oh, dan zou hij het dan wel goed uiteen zetten. Het is een beetje een raar verhaal, maar...

Interviewer: Maar hij is minder dan 100% nep voor jou?

Loes Claus: Ja, dat denk ik.

Interviewer: Oké. Het is een parodie.

Loes Claus: Ja, als je dan ook goed nog gaat lezen. Trump vindt samenzweren. Waar had ik die?

Interviewer: Die ligt ook bij de -2. Dus geen 100% nep voor jou.

Loes Claus: Ja.

Interviewer: Wat is het neppe voor jou aan dit bericht?

Loes Claus: Ik denk dat dat is waar hij zegt: 'samenzweren is geen misdaad'. Want dat is het natuurlijk wel.

Interviewer: En dat is voor jou het neppe gedeelte?

Loes Claus: Ja.

Interviewer: Maar hij ligt niet bij 100% nep?

Loes Claus: Dat is een gevoelsmatig iets. Omdat je denkt van: ja, maar hij komt met zoveel dingen aan. Dus het zal ergens misschien ook nog wel kunnen kloppen.

Interviewer: En jij hebt een bepaald beeld van hem?

Loes Claus: Ja.

Interviewer: En het zou je niks verbazen als hij het wel zegt?

Loes Claus: Ja, inderdaad. Dat denk ik.

Interviewer: Maar je twijfelt?

Loes Claus: Ja. Het zou kunnen zijn dat hij dat heeft gezegd.

Interviewer: Oké. Het is een satirisch bericht. De laatste van het stapeltje is de vaccinatieplicht. Die is voor jou ook wel flink nep.

Loes Claus: Ja, ik zit even te kijken. Ja, ik vond dat raar om te lezen. 'Complete immuniteit vind je alleen bij Masterchef.' Waar slaat dat op?

Interviewer: Er zit dus een zinnetje in wat er niet bij past?

Loes Claus: Nee. Wat heeft dat er in godsnaam mee te maken?

Interviewer: Is het dat het alleen door dat zinnetje komt dat hij bij het neppe ligt?

Loes Claus: Ja, dat weet ik dus niet.

Interviewer: Neem de tijd.

Loes Claus: Die zin over dat vaccins autisme kunnen veroorzaken. Dan denk ik: dat geloof ik niet. Dat heb ik nog nooit gehoord.

Interviewer: En daarom is hij best wel nep? Samen met dat zinnetje van die Masterchef?

Loes Claus: Ja, maar er zijn een heleboel dingen hierin dat ik denk: voor mijn gevoel klopt dat wel.

Interviewer: Is dat gevoel voor jou het belangrijkste bij het lezen van zo'n bericht?

Loes Claus: Ja.

Interviewer: Is dat dan een soort onderbuikgevoel? Of een soort gezond verstand?

Loes Claus: Nou, het is logisch denken. Dat je denkt dat je zelf een kind hebt grootgebracht en je bent in aanraking gekomen met vaccinatieplicht en ook de vrije keuze in sommige gevallen; er is überhaupt geen plicht natuurlijk. Maar wat jij zegt inderdaad, een soort gezond verstand.

Interviewer: Dat kan. Het is ook een satirisch bericht. Dan gaan we naar het iets minder neppe, maar nog wel nep voor jou. Het bindend studieadvies.

Loes Claus: Ja, ik struikel ook weer over dat taalgebruik. Over aanmodderen en zo.

Interviewer: Wat voor taalgebruik zoek of verwacht jij in zo'n nieuwsbericht?

Loes Claus: “Het werkt dan ook niet mee als studenten maar aanmodderen voor hun opleiding.” Ik vind dat zo onduidelijk. Alsof er alleen maar geklooid wordt, weet je. Ik vind het raar taalgebruik.

Interviewer: Is taalgebruik vaker belangrijk voor jou bij nieuwsberichten?

Loes Claus: Ja.

Interviewer: Want?

Loes Claus: Omdat ik het gevoel heb dat je daarmee heel erg duidelijk de toon en de sfeer kunt aangeven.

Interviewer: En zijn die twee aspecten belangrijk voor jou?

Loes Claus: Ja, ik vind dat wel belangrijk. Dat geeft een soort van helderheid.
Interviewer: En bij dit bericht over het bindend studieadvies vind je het taalgebruik raar?

Loes Claus: Ja.

Interviewer: En wat vind je van de rest van het bericht?

Loes Claus: Ik weet het niet. Het klopt ook niet. Want "een bindend studieadvies is in principe een advies, maar moet de bindende eigenschap kwijtraken." Dan is het toch ook geen bindend studieadvies?

Interviewer: Dat klopt voor jou dus ook niet?

Loes Claus: Nee.

Interviewer: Is het misschien dat je ook té weinig van dit onderwerp weet?

Loes Claus: Dat ook. Ik denk dat ik te weinig achtergrondinformatie daarover heb.

Interviewer: Maar je hebt op dat moment te weinig achtergrondinformatie en er zitten wat rare elementen in. En daarom is hij iets nepper?

Loes Claus: Ja. Ja. Ik weet het niet…

Interviewer: Het is ook een satirisch bericht. De andere is de overheid en de onderzoeksresultaten.

Loes Claus: Ik heb hier een beetje het gevoel van: *'big brother is watching you*'. Dat ik denk: nou, is dat wel zo?

Interviewer: Je hebt wel dat gevoel, maar denkt tegelijkertijd dat. Waarom heb je dat gevoel dan?

Loes Claus: Sowieso door de kop, maar ook tegelijkertijd zoiets van: dat zal toch niet?

Interviewer: Twijfels op dat moment?

Loes Claus: Ja. Aan de andere kant, dat van Stapel, daar kan ik mij wel iets van herinneren. Dat je zou denken: ja, maar door dat soort dingen die gebeurd zijn, zou het misschien toch wel zo kunnen zijn.

Interviewer: Er zit wel iets in van nep voor jou, maar ook iets wat misschien echt zou kunnen zijn?

Loes Claus: Ja. Ja.

Interviewer: Zie jij dit misschien voor je? Want je gaf al aan dat jij het nieuws echt voor je moet zien?

Loes Claus: Nee. Nee, niet echt. Misschien ook wel omdat je wilt dat het niet zo zou zijn.

Interviewer: Dat kan ja. Dit is een gemanipuleerd bericht. Er zit een kern van waarheid in, maar de rest is verzonnen. De laatste van die rij is Juncker en zijn invloed op Europa.

Loes Claus: Ten eerste denk ik: die Juncker is een drinkebroer, dus dat heeft hij al tegen. En dat ik denk: een EU-leger dat gaat nooit gebeuren. En zeker niet dat er dan meer agenten en militairen op straat lopen en dat je denkt: ja hoor. Op iedere hoek zo'n agent of militair en wat ga ik mij nu veilig voelen. Nee.
Interviewer: Je ziet dit niet zo snel voor je?

Loes Claus: Nee.

Interviewer: Maar er zit wel iets van echt voor jou in?

Loes Claus: Ja, dat aspect van echt is dat er gesteld wordt dat je met zijn allen op een lijn moet zitten. Dat je toch een soort Europa United moet zijn.

Interviewer: Duidelijk. Dit is een 100% nepbericht. Dan gaan we naar het midden. De VVD en het opspraaksyndroom.

Loes Claus: Ik weet hier niet genoeg over.

Interviewer: En daarom ligt hij in het midden?

Loes Claus: Ja. Ik zei het al: dat opspraaksyndroom heb ik nog nooit van gehoord.

Interviewer: Is het dan ook zo dat als jij niet genoeg van iets af weet het niet echt, maar ook niet nep is?

Loes Claus: Nee. Want je kunt een soort vooringenomen mening hebben over iets.

Interviewer: En dat zou dan invloed hebben op plaatsen van een bericht bij echt nieuws of nepnieuws?

Loes Claus: Ja. Ja.

Interviewer: Speelt jouw gevoel op dat moment ook nog mee?

Loes Claus: Ja, want dat wordt heel erg leidend denk ik.

Interviewer: Versterken het gevoel en die vooringenomen mening elkaar?

Loes Claus: Ja. Ja.

Interviewer: En bij het bericht van net is het belangrijkste dat jij dat woord niet kent?

Loes Claus: Ja, om het in een categorie te plaatsen wel.

Interviewer: Voor de rest heb je meer vraagtekens bij het bericht?

Loes Claus: Ja, want er staan natuurlijk dingen in die je herkent van Blok en Zijlstra.

Interviewer: Hoe herken jij die dan?

Loes Claus: Omdat je die hebt meegekregen uit de media.

Interviewer: En omdat jij dat hebt meegekregen uit de media weet jij dat het echt is?

Loes Claus: Ja.

Interviewer: Vertrouw je ook blindelings op de media?

Loes Claus: Heel vaak wel.

Interviewer: Waarom denk je dat je dat doet?

Loes Claus: Omdat ik verwacht, of het gevoel heb, dat die informatievoorziening wel grotendeels waarheidsgetrouw is. Niet helemaal, maar wel grotendeels.

Interviewer: Het is een satirisch artikel, wat voor de meesten door de laatste alinea komt.

Loes Claus: Maar bestaat het opspraaksyndroom wel?

Interviewer: Nee.

Loes Claus: Niet. Dus het feit dat ik dat hele begrip niet kent, dat klopt?

Interviewer: Zeker. Het is een woord wat ik heb bedacht.

Loes Claus: Het is wel geloofwaardig qua woord.

Interviewer: En waarom is het geloofwaardig qua woord?

Loes Claus: Het zou wel iets met politiek te maken kunnen hebben.

Interviewer: Dat kan. Laten we doorgaan met de volgende. De storm die twee levens eist. Toen je dit de eerste keer doorlas twijfelde je over die ondergrens.

Loes Claus: Van die verzekeraars ja. Om nu al te zeggen dat er een ondergrens is.

Interviewer: Misschien is het door die twijfel niet echt en ook niet nep. En ligt hij daarom in het midden?

Loes Claus: Misschien. Maar andere dingen, zoals die actie van de NS; het verkeer stilleggen en het liefst bij voorbaat al direct. Dan denk ik: ja, oké. Dat klopt allemaal wel.

Interviewer: Waarom klopt dat van de NS voor jou?

Loes Claus: Omdat de NS, als de blaadjes vallen, al begint te piepen.

Interviewer: Is dat een beetje het beeld wat jij hebt van de NS?

Loes Claus: Ja. Het is nu al weer janken met de pet op en je kunt nu al niet meer met de trein.

Interviewer: Duidelijk. Maar door de vele twijfels ligt hij in het midden?

Loes Claus: Ja. Ja.

Interviewer: Je zei net namelijk, bij het voorbeeld wat ik gaf van een tsunami in Sulawesi, dat je het dan wel gelooft. Want het is dan ingrijpend natuurgeweld. Hoe ervaar je dat bij deze?

Loes Claus: Ik vind het een beetje een zwakke kop.
Interviewer: Oké. Hij dekt de lading niet?

Loes Claus: Nee, absoluut niet. Hij moet de lading wel dekken en hij moet pakken bij het gevoel wat je krijgt als je het stukje leest.

Interviewer: Maar het gevoel wat jij leest bij zo'n bericht verschilt per persoon lijkt mij. Hoe zou je er dan een goede kop voor kunnen doen?

Loes Claus: Iets anders in plaats van dit?

Interviewer: Ja.

Loes Claus: Ik zou het zoeken bij 'Noord-Nederland geteisterd door noodweer' of zo. Dan komt er wat meer impact bij qua hoe je het over wilt brengen.

Interviewer: Duidelijk. Het is een 100% echt bericht. De volgende is de situatie in Belgische gevangenissen.

Loes Claus: 'Situatie Belgische gevangenissen onmenselijk en vernederend'. Nou, waarom die in het midden ligt. Weet je, ik krijg een gevoel dat in West-Europa, en zeker hier in onze streek van Nederland en België, dat ik mij nauwelijks kan voorstellen dat er gevangenissen onmenselijk en vernederend zijn. Dat is aan de ene kant.

Interviewer: Wat is de andere kant?

Loes Claus: De andere kant is: schimmel op de muren, muizen en ratten. Dan denk ik: als dat echt zo is… Maar dat eerste dat kan niet hier hè. Het is geen Zuid-Amerika of zo. Maar die schimmel en de muizen en ratten: iel.

Interviewer: Je ziet het wel voor je?

Loes Claus: Ja, zeker weten.

Interviewer: En als dat echt zo is?

Loes Claus: Dat mag niet zo zijn.

Interviewer: Daar zit voor jou dus meer twijfel?

Loes Claus: Ja, eigenlijk wel. En daarom ligt hij in het midden.

Interviewer: Check. Hij is 100% echt. Maar er is geen goed of fout. De andere in het midden is de belastingtarieven.

Loes Claus: Nou, dat ze aangepast zullen worden geloof ik graag. Maar zoals ik daar straks al zei: de rijkere gaan erop vooruit en dat hoor je inderdaad. Maar dat ze zo expliciet gaan zeggen dat armere gezinnen achteruit gaan. Dat gaan ze niet zo naar voren brengen. Dat wordt op een andere manier gepresenteerd en dan wordt het nog een beetje verhuld door te zeggen: maar de mensen die er financieel minder goed bijzitten worden gecompenseerd door andere dingen.

Interviewer: Er ontbreekt voor jou een gedeelte informatie?

Loes Claus: Ja. Ja.

Interviewer: Zoals?

Loes Claus: Een extra aanvulling of zo. Of een ziektekostentoestand en dat soort dingen.

Interviewer: Oké. En daarom ligt hij in het midden?

Loes Claus: Ja.

Interviewer: Is het vaker bij jou dat als er informatie in een bericht ontbreekt jij niet weet of het echt of nep is?

Loes Claus: Dat weet ik niet.

Interviewer: Stel je voor bij een bericht over Rob Jetten, de nieuwe fractievoorzitter van D66. Dat er een stuk staat, maar dat jij denkt: er ontbreekt iets?

Loes Claus: Dat is misschien een verkeerd voorbeeld wat je noemt, want ik zou niet weten wat ik bij hem zou moeten missen, want ik weet al te weinig van hem.

Interviewer: Duidelijk. En als dat over Rutte zou gaan dan?

Loes Claus: Geen idee.

Interviewer: Oké. Dit is een gemanipuleerd bericht. De belastingschijven; van vier naar twee is het voorstel, de rest is onzin.

Loes Claus: Ik zei al dat er niet maar één belastingschijf bestaat voor iedereen.

Interviewer: Klopt, maar het idee is om naar twee te gaan. Dan gaan we naar meer echt. Laten we beginnen met de taalkundigen en de noodklok.

Loes Claus: Ik denk namelijk dat taalkundigen heel gevoelig zijn over dat soort gebeurtenissen.

Interviewer: Daarom is die voor jou echt?

Loes Claus: Ja. Maar ook dat er inderdaad, een Neerlandicus, aan het woord wordt gelaten. Maar hier wordt het een beetje een onbegrijpelijk gedoe. “Het abbattoir van le Pays-Bayse woorden en wel à bout portant.” Dat ik denk: wat staat hier eigenlijk?

Interviewer: Je zegt zelf net al dat het taalgebruik voor jou belangrijk is?

Loes Claus: “Wij staan vis-à-vis tegenover le tirrailleurs van...” Wat is dit voor een raar artikel!?

Interviewer: Jij plaatst hem bij het echte?

Loes Claus: Dat komt door die Karel.

Interviewer: Dus als er een hoogstaande figuur in zit, zoals een Neerlandicus of een andere professor, dan ben jij eerder geneigd dat te gaan geloven?

Loes Claus: Dan ben ik daar wel gevoelig voor. Plus dat ik denk dat het zo is. Weet je, er komen zoveel Angelsaksische invloeden dat ik denk: ja, taalkundigen vinden dat helemaal niet fijn! Dus ik heb die mening al een beetje en ik sta achter Karel.

Interviewer: Dat kan. Jij gelooft een specialist of een hoogleraar dus eerder?

Loes Claus: Nee.

Interviewer: Nee? Maar net zeg je van wel?

Loes Claus: Ja, omdat ik van mijzelf het gevoel heb, wat ik net al zei, dat met al dat Angelsaksische. Wij worden daarmee een soort overspoeld; een aantal mensen dan. Dat dat bij taalkundigen heel zwaar weegt.

Interviewer: En dan denk jij dat als een Neerlandicus zoiets zegt...?

Loes Claus: Ja. Van zie je wel!

Interviewer: Oké. Het is een parodie. Belachelijk om het belachelijk te zijn.

Loes Claus: Er zitten ook wel spelfouten in hè.

Interviewer: Ik heb aan jou gevraagd of dat invloed heeft op waar je hem neerlegt. En je zegt nu zelf: dat kan niet, maar laat maar. Dan heeft het geen grote invloed toch?

Loes Claus: Nee.

Interviewer: Duidelijk. Het volgende is het meisje. Hij is voor jou wel richting het echte.

Loes Claus: Wat moet ik hier nu over zeggen? Ik weet niet of zo'n meisje die dit overkomt of die zou zeggen: 'hij heeft het leven van mij en mijn familie kapotgemaakt'. En 'mijn moeder is ontzettend huiverig voor elke man'. Ik denk: dat geloof ik niet. Omdat het klopt niet wat hier staat. Want je zou verwachten dat er staat: die moeder is ontzettend huiverig voor elke man die zou kunnen behoren tot een bewoner van het asielzoekerscentrum. *And not just anybody*.

Interviewer: Neemt het bericht een bepaalde invalshoek in?

Loes Claus: Ja. Ik heb het idee dat als zoiets gebeurd dat er dan ook primair door zo'n meisje, dat er ook heel erg gewezen wordt naar die specifieke doelgroep. Denk maar aan dat meisje uit Kloosterveen en dat het uiteindelijk de boer was van 2.5 kilometer verderop.

Interviewer: Het zou jou dus echt een bepaalde kant op kunnen duwen?

Loes Claus: Ja. Dit is niet iedere asielzoeker. Dat geloof ik niet.

Interviewer: Maar hij staat wel bij echt?

Loes Claus: Omdat ik denk dat het wel echt gebeurd kan zijn.

Interviewer: Maar omdat het té veel richting die groepering geduwd, is het nepper?

Loes Claus: Misschien is het wel heel onterecht wat ik daar over zeg, maar toch vaak als dit soort dingen gebeuren in de media, dan merk je zoals bij het meisje, dat er veel meer een automatische koppeling is naar asielzoekers die in de buurt verblijven. Begrijp je wat ik bedoel?

Interviewer: Zeker. Het is zoals je zelf zegt: sommige mensen maken sneller zo'n koppeling naar als er zoiets is gebeurd.

Loes Claus: En ik denk dat een meisje van vijftien niet spreekt over een gitzwarte periode die ze heeft doorstaan. Ik denk dat het taalgebruik van iemand van die leeftijdscategorie niet zodanig is.

Interviewer: Duidelijk. Het is een 100% nepbericht. Helemaal bedacht.

Loes Claus: Echt waar? Nou, dat vind ik knap bedacht.

Interviewer: We gaan naar de laatste van de +1. Wilders en Pechtold.

Loes Claus: Nou, die Wilders heeft inmiddels landelijk, en ook bij mij, een dusdanige reputatie verworven dat je heel goed kan voorstellen dat hij inderdaad Pechtold een domme gans heeft genoemd. En dat is misschien nog wel een beetje zwak uitgedrukt zelfs. Denk ik. Het had nog een tandje erger gekund.

Interviewer: Dat is voor jou dus echt? Jij kan het je voorstellen dat hij het doet. Maar hij ligt niet helemaal bij echte nieuws?

Loes Claus: Nee. Omdat ik denk dat Pechtold, inmiddels ons verlatende hebben in de actieve politiek, veel meer uitgepakt zou hebben dan 'een smakeloze uitspraak van de heer Wilders om meer zieltjes te winnen voor zijn eigen gewin'. Ik denk dat hij ook flink zijn scheur had opengetrokken. In ieder geval hardere bewoordingen.

Interviewer: Is dat ook het beeld wat jij van Pechtold hebt? Dat hij iets feller van leer zou trekken tegen Wilders?

Loes Claus: Ja. En dat ontbreekt hier vind ik.

Interviewer: Dat is dan misschien het neppe voor jou. Maar dat hele gedeelte dat Wilders dit zou kunnen zeggen, dat zou kunnen kloppen?

Loes Claus: Absoluut. En misschien had er nog wel wat meer moeten staan.

Interviewer: Hij is wel echt voor jou, maar er ontbreekt wat? Pechtold had bijvoorbeeld feller moeten reageren?

Loes Claus: Ja, absoluut. En dit is?

Interviewer: 100% nep.

Loes Claus: Je kan mij ook van alles wijsmaken zeg.

Interviewer: Nee hoor. Laten we doorgaan naar bijna echt en beginnen met Blok en Suriname.

Loes Claus: Ja, ik vind deze raar.

Interviewer: Dat zei je eerder ook al ja. Dat je die laatste quote bijzonder vindt.

Loes Claus: “Een overzichtelijke groep om mee te jagen of om een dorpje mee te onderhouden”. Daar kan ik mij niks van herinneren.

Interviewer: Je zei net ook al: dit heb ik gehoord in de media en dan wordt het echt voor jou?

Loes Claus: Ja. “En niet goed in staat zijn om een binding aan te gaan met ons onbekende mensen.” Ik denk niet dat hij over onbekende mensen heeft gesproken. Ik weet niet welke bewoordingen hij wel heeft gebruikt, maar die zijn volgens mij niet hier op zijn plaats.

Interviewer: Je zei net zelf al: ik heb het gezien en het gehoord, dus dan is het voor mij echt.

Loes Claus: Ja.

Interviewer: Alleen die laatste quote kan jij je niet herinneren?

Loes Claus: Nee.

Interviewer: Is hij daarom niet 100% echt?

Loes Claus: Ja. En waarom ik het zo beleef en denk van: daar heb ik veel over meegekregen. Is ook omdat er heel veel mensen over zijn gevallen.

Interviewer: Dat heeft ook wel impact? Als het een grote invloed heeft dan blijft het beter bij jou hangen?

Loes Claus: Ja. Ja.

Interviewer: Check. Is dat alleen bij landelijk nieuws of ook bij lokaal nieuws? Als de halve buurt in Diemen over iets valt, staat dat dan dichter bij jou?

Loes Claus: Denk het wel. Ja. Want dan gaat het over je dorp hier en dat beleef je wel voor jezelf en dat het van belang is.

Interviewer: Duidelijk. Hij is 100% echt. De volgende is Rutte en Trump.

Loes Claus: “Rutte prijst Trump voor zijn visie en als een "uitgekiende onderhandelaar". Die kop vind ik niet leuk.

Interviewer: Alleen die kop niet?

Loes Claus: Hij gaat toch Trump niet prijzen. Wie prijst Trump nu tegenwoordig?

Interviewer: Misschien Rutte? Want hij ligt voor jou wel bijna bij 100% echt?

Loes Claus: Een uitgekiende onderhandelaar kun je in dit geval heel goed zeggen, want dat is hij natuurlijk. Want het is een sluwe vos. Maar dat hij hem prijst voor zijn doortastend leiderschap? *My ass*.

Interviewer: Je gelooft de rest dan wel in het artikel, behalve de kop en dat?

Loes Claus: Ja. Maar ik vind de voorbeelden die hij noemt… Zoals tulpen, pindakaas en stroopwafels. Nee. Ik geloof dat je over andere producten of productgroepen zou spreken.

Interviewer: Maar hij ligt wel bijna bij echt voor jou?

Loes Claus: Dat kan toch?

Interviewer: Zeker. Maar ik ben benieuwd waarom jij hem daar hebt neergelegd.

Loes Claus: Ja, maar ik zat verkeerd. Want het volgende stuk gaat over die tariefverhogingen voor die producten. Terwijl ik eigenlijk zeg: die producten moeten daar helemaal niet staan, dat moet over weet ik veel, watermanagementvoorzieningen voor overstromingen en weet ik het. Dingen die van wezenlijk belang zijn.

Interviewer: Maar bij de eerste keer lezen zal je wel hebben gedacht: hij is bijna echt? Want je hebt hem daar neergelegd?

Loes Claus: Ja. Dat is dus niet goed.

Interviewer: Maar jouw eerste blik, tijdens het lezen, dacht je: dit zou echt kunnen zijn? Waarom?

Loes Claus: Met name dat uitgekiende onderhandelaar.

Interviewer: Dat klopt dus? Dat weegt op dat moment voor jou zwaar. Je hebt een beeld van Trump, zoals je zegt: hij is een sluwe vos.

Loes Claus: Ja. Maar dat hij hem prijst vind ik er dan weer haaks op staan.

Interviewer: Maar als dat uitgekiende onderhandelaar het zwaarste weegt op dat moment?

Loes Claus: Ja, dat kan.

Interviewer: Hij is gemanipuleerd. De heffingen zijn waar, maar dat is op staal.

Loes Claus: Ja, dat zei ik: gaat over hele andere dingen.

Interviewer: Klopt. De laatste van bijna echt. De paus en het Vaticaan.

Loes Claus: Nou, die kop die klopt; volgens mij. Ik denk dat er heel veel van klopt.

Interviewer: Je zei net al dat je twijfelde over die laatste quote.

Loes Claus: “Met de brief van de oud-kardinaal staat paus Franciscus in een nog slechter daglicht. In april van dit jaar beschuldigde hij zelfs dat slachtoffers "aanrandingen verzonnen". Ja, want ik denk dat hij dat niet gezegd heeft.

Interviewer: En de rest klopt wel zeg je. Waarom klopt de rest wel voor jou?

Loes Claus: Er is zoveel commotie in zoveel landen. Door alle berichtgeving en door slachtoffers die aan het woord worden gelaten.

Interviewer: Je zegt zelf net al: als het een grote invloed heeft dan onthoud jij het beter. Dit is daarom bijna 100% echt voor jou?

Loes Claus: Ja. Dat denk ik.

Interviewer: Hij is gemanipuleerd. De brief is waar, de rest is verzonnen. We hadden het er net ook al over dat je soms de connectie maakt tussen iets wat je hebt gelezen en iets wat je dan later weer terugziet. De contexten van beide berichten hoeven dan niet overeen te komen, maar omdat je denkt: ik heb het gelezen, zal dit wel waar zijn.

Loes Claus: Ja, maar je denkt later ook wel eens van: oh nee…

Interviewer: Klopt, maar dat is later. Het is wel bijzonder dat je dat in het begin niet zo snel hebt. Maar we gaan naar het helemaal echte nieuws. We beginnen met Facebook.

Loes Claus: Nou ja, met dat Facebook is zoveel aan de hand op dat gebied. Dit kan alleen maar waar zijn.

Interviewer: Want?

Loes Claus: Dit heb ik gehoord en gelezen. Cambridge Analytica. Dat je denkt: dit is gewoon zo.

Interviewer: Duidelijk. Hij klopt voor jou helemaal?

Loes Claus: Ik denk dat hij helemaal klopt ja.

Interviewer: Oké. Het is een 100% echt bericht. De laatste is de NPR en Clinton.

Loes Claus: "Meer dan 25 miljoen onwettige stemmers in Amerika."

Interviewer: Die is voor jou ook 100% echt?

Loes Claus: Ja.

Interviewer: En waarom is dat dan zo?

Loes Claus: Omdat het in mijn gevoel ook zo zit. Clinton had gewonnen als het echt zou gaan om de *popular vote*.

Interviewer: Is dat het belangrijkste voor jou in dit bericht?

Loes Claus: Ja. En het zal best wel kloppen dat er heel veel niet klopt aan die onwettige stemmers. En daar moet wat aan gebeuren inderdaad.

Interviewer: Oké. 100% nep.

Loes Claus: Echt? Dat had ik niet gedacht.

Interviewer: Er is geen goed of fout. Maar een ander vraag hierbij: als er een getal of andere data in een bericht staat, vind jij dat dan belangrijk?

Loes Claus: Nou, dat vind ik wel belangrijk. Miljoenen is natuurlijk giga dan als er al zou staan talloze. Dit heeft impact.

Interviewer: Dat is voor jou dus ook belangrijk om te lezen?

Loes Claus: Ja.

Interviewer: Je hebt mij net je definitie van nepnieuws gegeven: berichten uit de media die bij je binnenkomen, waarvan jij denkt dat het onmogelijk is, dat bestaat niet of ondenkbaar. Maar wat is voor jou dan echt nieuws?

Loes Claus: Wat is voor mij echt nieuws? Echt nieuws is nieuws wat tot je komt waarvan je alleen maar kunt voelen dat het een absoluut waarheidsgehalte heeft. Zoals bijvoorbeeld het overlijden van Wim Kok om maar wat te noemen.

Interviewer: Misschien zoals we het net hadden over gezond verstand of een onderbuikgevoel?

Loes Claus: Gezond verstand ja. Dit heeft niks met een onderbuikgevoel te maken.

Interviewer: Oké. Een bron bij een bericht. Heeft dat voor jou enige vorm van invloed op een bericht?

Loes Claus: Ja, dat heeft het wel. Want je denkt dat je bij de Telegraaf meer het gevoel hebt dan bij het Parool over bepaalde artikelen. Wat was het nu ook alweer? Dat ik dacht: oh ja, daar komt de Telegraaf natuurlijk weer mee aan.

Interviewer: Een bepaald beeld wat jij van de Telegraaf hebt?

Loes Claus: Ja. Dat kan alleen maar daar vandaan komen. Oh, daar komen zij mee aan.

Interviewer: Maar dat is dan een bepaald beeld wat jij van de Telegraaf hebt. Heeft het ook impact op hoe jij naar een bericht kijkt?

Loes Claus: Nee, op die manier laat ik het niet zo wegen. Want tegelijkertijd zie je in andere media daar ook berichten over terugkomen en dan kom je uit op een gemiddeld iets. Denk ik.

Interviewer: Je kijkt dus ook naar andere kranten en wat zij brengen?

Loes Claus: Ja.

Interviewer: Meerdere invalshoeken zijn voor jou dus ook belangrijk?

Loes Claus: Ja.

Interviewer: Is dat in een bericht ook zo: persoon A zegt dit dan moet persoon B ook ter sprake komen? Hoor en wederhoor?

Loes Claus: Ja. Ja. Ik had zoiets laatst van: hey, wat raar. Die ander komt helemaal niet in beeld.

Interviewer: Oké. Jouw mediagebruik. Welke media gebruik jij voor jouw nieuwsgaring?

Loes Claus: Radio, televisie, internet en dan dagbladen via het internet.
Interviewer: Dus kranten?

Loes Claus: Ja. En ik denk dat je dan het belangrijkste hebt gehad.

Respondent 19 – Lieke Vos (Interview op 24-10-2018)

Interviewer: We beginnen bij het begin. Maar wat is voor jou nepnieuws?

Lieke Vos: In het algemeen?

Interviewer: In het algemeen ja.

Lieke Vos: Nieuws wat nergens opslaat. Dat je het dan leest en dan denkt: huh. Een beetje zoals De Speld en Nieuwspaal. Ja, hoe kun je dat uitleggen? Onzin. Dat als je het leest je bijna begint te lachen.

Interviewer: Het heeft voor jou een bepaald aspect van humor?

Lieke Vos: Ja.

Interviewer: Oké.

Lieke Vos: Zo kun je dat wel stellen.

Interviewer: Dan gaan we beginnen. De FIFA en het WK. Die had je in het begin hier al neergelegd en toen zei je al: geen twijfel.

Lieke Vos: Ja.

Interviewer: En waarom heb je geen twijfel bij dit bericht?

Lieke Vos: Nou, iedereen weet wat de Islamitische Staat is, is gewoon een terroristengroep. Waarom zou je daar überhaupt een WK willen organiseren?

Interviewer: Omdat jij zegt: iedereen weet dat het een terroristische organisatie is en dan is het logisch dat dit niet kan?

Lieke Vos: Nee. Nee.

Interviewer: Is dit dan inderdaad het nieuws wat nergens op slaat voor jou?

Lieke Vos: Ja. Ja.

Interviewer: Oké, duidelijk. Dit is een parodie. Net zoals De Speld of Nieuwspaal.

Lieke Vos: Dacht ik al wel.

Interviewer: De volgende is Friesland en die willen hun eigen dienstplicht invoeren. Waarom is die voor jou 100% nep?

Lieke Vos: Voor mij is die 100% nep, omdat we weten dat Friesland wel trots is op zijn taal en andere dingen, maar het lijkt mij heel erg stug dat ze een dienstplicht gaan invoeren voor jongeren om het Fries te redden als het ware. En waarom: ja, ik weet het niet.

Interviewer: Je zegt zelf al: het lijkt je stug?

Lieke Vos: Ja, het lijk me een beetje heel erg extreem om een dienstplicht in te voeren en daarnaast ook het gebruik van het Fries in het bericht zelf. Komt op mij een beetje over alsof ze er de gek mee aansteken.

Interviewer: Is dat voor jou ook een aspect van nepnieuws? De gek ermee aansteken?

Lieke Vos: Ja. Ja.

Interviewer: Oké. Dit is ook een parodie. Gaan we naar iets minder nep. Rutte belooft dat Nederlanders zullen worden genaaid. Legt u eens uit.

Lieke Vos: Het is gebaseerd op waarheid. Door de plannen zullen de Nederlanders, maar niet alle Nederlanders, erop vooruitgaan. En dat probeert dit bericht ook te zeggen, maar deze legt gewoon de nadruk op het negatieve van dat andere bericht. Het is niet zo nepnieuws als die FIFA en dat Friesland, maar wat bij mij ook een rol heeft gespeeld, ook bij die andere die ik hier heb neergelegd, is dat het ook een beetje als een column geschreven is.

Interviewer: Er zit een mening in?

Lieke Vos: Ja, er wordt een mening gegeven.

Interviewer: Als er een mening in een nieuwsbericht zit, is het voor jou dan echter of nepper?

Lieke Vos: Ligt er aan wat erin wordt beschreven en hoe erg iemand die mening naar voren laat komen.

Interviewer: Wat bedoel je met wat wordt beschreven? Is dat iets waar jij het mee eens moet zijn of niet?

Lieke Vos: Ik denk dat dat onbewust wel meespeelt. Maar in een column is over het algemeen ook iets waarin iemand zijn gedachten daarin uit, maar toch vind ik het wat geloofwaardiger als in dezelfde column ook de andere kant een beetje wordt belicht.

Interviewer: Dat mis je hier?

Lieke Vos: Ja. Dit is heel eenzijdig.

Interviewer: Heb je dat vaker dat als een bericht eenzijdig is dat het bericht dan nepper voor jou is?

Lieke Vos: Ja, precies. Dan is het wat minder bedacht dan als iemand maar één aspect beschrijft. Dan komt het op mij ook meer iets over als iemand die zijn gedachten heeft opgeschreven en het daarbij heeft gelaten.

Interviewer: Heb je ook vaker dat als jij een artikel leest jij denkt: ik wil beide kanten van het verhaal horen?

Lieke Vos: Ja. Dat heb ik wel.

Interviewer: Beide invalshoeken zeg maar op dat moment.

Lieke Vos: Ja.

Interviewer: En als het maar één invalshoek is?

Lieke Vos: Ja, dan komt het op mij wel wat minder waarheidsgetrouw over dan als het een wat uitgebreider bericht is. Of dat toch ook het andere aspect wordt besproken.

Interviewer: Duidelijk. Dit is ook een parodie. De VVD'er en het opspraaksyndroom.

Lieke Vos: Ik moet zeggen: hier twijfelde ik wel over, maar ik heb hem toch wel bij net geen nepnieuws neergelegd. Grotendeels hetzelfde als bij dat bericht over Rutte. Dit is voor mij ook een column eigenlijk. Het is een mening, maar het is wel gebaseerd op feiten. Dat in de VVD is wel vaker in het nieuws geweest, heel veel excuses, in opspraak zijn gekomen. En daar is het bericht ook op gebaseerd. Maar ook door het taalgebruik en de uitroeptekens en dergelijke, komt het weer heel erg over als iemands mening.

Interviewer: Het taalgebruik is wel iets waar jij op let?

Lieke Vos: Ja. Ja.

Interviewer: En zijn er specifieke woorden of bepaalde tekens? Uitroeptekens geven voor jou al iets meer een mening?

Lieke Vos: Ja.

Interviewer: Zijn er nog andere woorden?

Lieke Vos: Ja, geen meningen. Voor mij moet het tenminste echt nieuws zijn. Voorbeeld wat er in Rome is gebeurd met die roltrap die op hol geslagen is. Daarin wordt gewoon beschreven: in Rome is dit en dit gebeurd, er zijn zoveel gewonden, deze mensen liggen nog in het ziekenhuis. Punt. Dat zijn gewoon feiten, tenminste voor mij zijn dat feiten. Gewoon eigenlijk heel droog nieuws, zo kun je dat wel noemen. En in het taalgebruik, hier, sowieso leestekens. *leest het bericht door*

Ja en de vergelijkingen en het woordgebruik. Een boterham met pindakaas en hagelslag, dat zal in een serieus nieuwsbericht niet zo snel voorkomen. Wat vriendelijker taalgebruik...

Interviewer: Wat informeler.

Lieke Vos: Ja, informeler. Dat woord zocht ik.

Interviewer: Oké. Je zegt zelf: hij is gebouwd op feiten, want het is in het nieuws geweest en daar heb je van gehoord. Maar omdat er een mening inzit, is hij voor jou best wel nep?

Lieke Vos: Nepper.

Interviewer: Oké. Dus deze weegt zwaarder dan de drie berichten in de volgende categorie?

Lieke Vos: Ja.

Interviewer: Dit is een satirisch bericht. De volgende is Trump en dat hij samenzweren geen misdaad vindt.

Lieke Vos: Ja, maar dan ga ik verder denken. Ik zou dit zeg maar plaatsen in een nieuwsbericht om nog meer verdeeldheid te zaaien onder stemmers.

Interviewer: En wat bedoel je met nog meer verdeeldheid?

Lieke Vos: Nou, omdat hier democraten eigenlijk heel negatief wordt beschreven. En hier wordt ook gesproken over Hillary als Crooked Hillary, dus daar scheld je haar gewoon mee uit. En de aanhangers van Crooked Hillary zijn Crooked Hillary supporters. Wat ik zou zeggen, is dat dit bericht is geschreven door een aanhanger van Trump om Hillary slecht neer te zetten.

Interviewer: Er is voor jou een bepaald taalgebruik en de negatieve impact in dit bericht?

Lieke Vos: Ja.

Interviewer: Ik merk wel dat als er een bepaalde invalshoek in het bericht zit of visie om iemand bijvoorbeeld zwart te maken, dat jij bestempelt als nep.

Lieke Vos: Ja, dat is voor mij nep.

Interviewer: Maar het is niet zo nep als Friesland en FIFA.

Lieke Vos: Nee.

Interviewer: Is het dan zo dat het aspect van dat als nieuws nergens op slaat dat dat zwaarder weegt voor jou betreffende nepnieuws?

Lieke Vos: Ja. Ja.

Interviewer: Duidelijk. Dit is ook een satirisch bericht. Iets minder nep. Taalkundigen en hun noodklok. Waarom is die voor jou minder nep?

Lieke Vos: Het is minder nep, maar toch meer echter. Ik heb inderdaad ook wel meegekregen van andere kanten dat er inderdaad een toename van buitenlandse woorden, dat dat steeds meer voorkomt in Nederland. En daar heeft dit bericht het ook over. En ik wilde deze eigenlijk liever bij net geen nepnieuws neerleggen. Het is ook een beetje een satirisch bericht, want hier wordt met opzet ook heel veel buitenlandse woorden gebruikt.

Interviewer: Er wordt eigenlijk de spot meegedreven?

Lieke Vos: Ja, dat.

Interviewer: Oké.

Lieke Vos: Maar toch heb ik hem wel iets meer richting het echte neergelegd, omdat het wel satirisch is, maar de boodschap van het bericht is wel wat meer waarheid.

Interviewer: Net zoals bij dat bericht van het opspraaksyndroom dus?

Lieke Vos: Ja.

Interviewer: Is het ook, omdat jij natuurlijk Spaans gestudeerd hebt, dat je dit wel zou ervaren vanuit jouw eigen perceptie?

Lieke Vos: Ja, dat speelt zeker wel mee dat ik het echter vind.

Interviewer: En dat je het ook van meerdere kanten hebt gehoord?

Lieke Vos: Ja. Ja.

Interviewer: Duidelijk. Het is ook een parodie. De humor is aanwezig en inderdaad op De Speld gebaseerd. De volgende is Juncker en zijn invloed in Europa. Waarom is dit bericht voor jou nog wat nep?

Lieke Vos: Ik moet zeggen toen ik het voor de eerste keer zo doorlas, dacht ik van: ja, oké. Dat kan nog weleens zijn. Maar als je verder gaat lezen dan heb je het over dat er meer agenten en militairen op straat gaan lopen om de veiligheid te garanderen. En dan ook meer… Wat ik nu zelf meemaak, zo erg is het niet. En toen ik dat las over een uniform rijbewijs voor heel Europa dacht ik van: dat is toch meer onzin. Maar je zou het wel bijna gaan geloven, omdat ze het ook hebben over kosten en boetes. Ik heb ook gemerkt tijdens het lezen dat zodra er wat meer cijfers, getallen of percentages erin worden genoemd dan komt het toch wat echter over.

Interviewer: Voor jou komt het dan echter over?

Lieke Vos: Ja.

Interviewer: Je zegt net: op het eerste ogenblik dat je hem las. Hoe kan het dan dat je eerst dacht: oké, dat kan?

Lieke Vos: De naam van Juncker kwam mij bekend voor, dus vandaar dat ik dacht: deze persoon bestaat wel echt. En je hebt het natuurlijk meegekregen over die terroristische aanslagen, dus dan ga je nadenken dat het logisch lijkt dat er maatregelen worden genomen. Maar dan ga je verder lezen en de maatregelen die in het bericht worden besproken… Dan ga je toch nadenken. Ik geloof het gewoon niet.

Interviewer: Waarom geloof jij het niet?

Lieke Vos: Die maatregelen die worden besproken lijken mij te groot zeg maar. Te heftig.

Interviewer: Jij kunt je dat niet voorstellen?

Lieke Vos: Nee.

Interviewer: Geloof je het dan ook minder?

Lieke Vos: Ja, inderdaad.

Interviewer: Oké. Dit is een 100% nepbericht. De laatste van het neppe voor jou is Rutte en dat hij Trump prijst als een uitgekiende onderhandelaar. Waarom is dat zo?

Lieke Vos: Ja, hierin twijfelde ik een beetje, omdat ik er niet zoveel vanaf wist. Ik heb wel meegekregen dat er heffingen zijn gekomen op importproducten. Dus ik wil ook best wel geloven dat er op enkele Nederlandse producten heffingen gelegd worden. Maar ik kan het mij niet voorstellen dat Rutte dit gezegd zou hebben over Trump. Ook puur gezien vanuit een politiek oogpunt.

Interviewer: Waarom zou jij je dat niet kunnen voorstellen van Rutte?

Lieke Vos: Eigenlijk wat hierin beschreven wordt, is dat Rutte inderdaad Trump een beetje prijst; het goedpraat. Terwijl ik Rutte ook wel zie als een minister-president die het beste wil voor Nederland, die juist eerder zou gaan om die heffingen op te schorten.

Interviewer: Het beeld wat jij van Rutte hebt klopt niet met wat hier in het bericht staat?

Lieke Vos: Nee. Nee.

Interviewer: Oké. Die heffingen lijken je logisch, want dat heb je gehoord of gelezen, maar door het beeld van Rutte en zijn uitingen over Trump wordt het voor jou wat nepper?

Lieke Vos: Ja. Ja.

Interviewer: Hij is gemanipuleerd. De heffingen zijn wel waar, ze hebben met elkaar gesproken, maar de rest is bedacht. Dan gaan we naar het midden en beginnen we met het bindend studieadvies.

Lieke Vos: Ik heb deze niet echt en niet nep. Omdat ik weet dat het bindend studieadvies bestaat en ik heb zelf niet meegekregen dat ze dat willen aanpassen. Eigenlijk is dit de eerste keer dat ik daarover lees dat het eventueel zou zijn. En toch spelen de getallen die erin komen, die cijfers, weer mee om het iets meer waarheidsgetrouw te maken. Want ik had hem iets meer naar het echt liggen, maar wat mij toch heeft besloten om hem meer naar het neppe te leggen, is toch dat laatste alineaatje. Hier staat: "als een student zeven jaar lang wil aanmodderen op een studie filosofie en die met de hakken over de sloot nét haalt, om zich vervolgens de moed in te spreken dat een master filosofie ook haalbaar. Een baan is dan toch al niet meer haalbaar."

Dan komt de mening van diegene die dit heeft geschreven toch weer naar voren.

Interviewer: En jij geeft net al aan: een mening maakt het voor jou toch wat nepper?

Lieke Vos: Ja. Ja.

Interviewer: Oké. Dit is een satirisch bericht wat inderdaad voornamelijk door de laatste alinea komt. De vaccinatieplicht.

Lieke Vos: Dit vond ik ook wat echter nieuws in eerste instantie, omdat ik dat ook al heb meegekregen over de vaccinatieplicht en dergelijke. Maar dit lijkt mij ook wel een beetje dezelfde reden als bij de laatste alinea van het vorige bericht en dat het ook weer een beetje meer satire is. Hier wordt Masterchef beschreven en over de zogenaamde Biblebelt. Door het zogenaamd te gebruiken vind degene die het heeft geschreven…Hij steekt er een beetje de gek mee aan. Zo'n gevoel geeft hij. Dat hij het niet serieus neemt.

En het stukje over kleine Orlando en de vriendinnetjes Priscilla en Zoey. Het gebruik en de zinnen die hierin staan. En ook "de plicht om kwetsbare burgers te beschermen tegen zichzelf, voordat idioterie, achterlijkheid en valse geluiden over vaccinaties en autisme, zich niet meer verspreiden als een epidemie."

Wat hier heel erg duidelijk naar voren komt, is dat de mensen die zich niet vaccineren een beetje gek zijn.

Interviewer: Dezelfde insteek als het vorige bericht?

Lieke Vos: Ja. Ja.

Interviewer: Duidelijk. Dit is ook een satirisch bericht. Is satire voor jou dan ook nepnieuws?

Lieke Vos: Nee, niet echt nepnieuws. Voor mij is satire wel gebaseerd op echt nieuws, op feiten, maar satire is dan puur door het taalgebruik en wat diegene wil overdragen, niet echt nieuws.

Interviewer: Niet 100% echt voor jou?

Lieke Vos: Ja.

Interviewer: Alle satire zou dan in het midden moeten liggen?

Lieke Vos: Ja.

Interviewer: Het is inderdaad een satirisch bericht. De volgende: de paus en het Vaticaan.

Lieke Vos: Ja, ik twijfelde hier heel erg over. En ik heb hem eigenlijk in het midden gelegd, omdat ik niet goed wist waar ik hem anders neer moest leggen.

Interviewer: Waar twijfelde je dan over?

Lieke Vos: Ja, door de kennis die ik er eigenlijk al over had. Het is al vaker naar buiten gebracht dat er sprake is van seksueel misbruik en pedofilie in de kerk. En je weet paus Benedictus en paus Franciscus; dat zijn voor mij wel bekende namen. Ik durf niet precies te zeggen waarom ik twijfel eigenlijk. Er wordt wel iets in beschreven, maar toch blijft het voor mij er een beetje tussenin hangen.

Ik denk dat ik dan net niet genoeg kennis over het onderwerp heb om dan echt te kunnen beslissen of dit echt is of niet.

Interviewer: Maar door de voorkennis heeft het iets van echt, maar jij begint te twijfelen aan die kennis en daarom weer wat nep?

Lieke Vos: Ja.

Interviewer: En daarom in het midden?

Lieke Vos: Ja.

Interviewer: Je had het net ook over namen die je kent. Als jij iemand kent van naam, ga je het dan sneller geloven als die persoon iets zegt?

Lieke Vos: Ligt er natuurlijk wel aan wat er beschreven wordt.

Interviewer: Natuurlijk.

Lieke Vos: Maar ik denk wel als ik een bericht over Trump zou lezen dat hij weer iets gezegd of gedaan zou hebben, waarvan ander mensen zeggen: ik weet niet of dat zo slim was. Ik zou het dan wel geloven dat Trump dat zou hebben gedaan.

Interviewer: En als die persoon onbekender is voor jou? Jij kent hem of haar niet?

Lieke Vos: Dan zou ik het ook wel als echt zien. Gewoon omdat ik niet weet wie dat is.

Interviewer: Oké. Voor jou wordt iets meer waarheidsgetrouw als er cijfers instaan. Is dat ook bij quotes?

Lieke Vos: Ja, ik denk dat dat wel meespeelt om het echter te laten overkomen.

Interviewer: En waarom denk jij dat dat zo is?

Lieke Vos: Als je dat leest dan heb je toch het gevoel dat je ook nog iemand buiten dat bericht nog informatie krijgt.

Interviewer: Buiten de feiten bedoel je dan?

Lieke Vos: Ja. Hier wordt dan een quote gebruikt van een misbruikslachtoffer, zoals het in het bericht staat. En dan heb je in het bericht ook hetgeen wat zo'n slachtoffer heeft gezegd. Het is dus niet alleen wat de paus heeft gezegd, maar ook wat de andere partij heeft gezegd.

Interviewer: Wat je net ook aangaf: het is niet alleen droog nieuws, maar er zitten ook quotes in waardoor er meer gewicht inkomt?

Lieke Vos: Ja. Ja.

Interviewer: Oké. Dit is een gemanipuleerd bericht. De brief is echt, de rest is nep. De volgende is de Belgische gevangenissen.

Lieke Vos: Ik denk dat hier die quotes ook wel bij komen kijken. Maar toch vind ik dit niet echt nieuws, want dan ga ik verder denken. Het kan ook zijn dat dit bericht is geschreven om de Belgische gevangenissen in een kwaad daglicht te zetten.

Interviewer: Jij denkt dat iemand hierachter zou kunnen zitten?

Lieke Vos: Ja. Want het gaat wel over gevangenen en er worden veel quotes en aanhalingstekens gebruikt, maar toch mis ik wat specifiekere informatie om het echt te maken.

Interviewer: Welke informatie zou dat zijn?

Lieke Vos: Namen. En ze beschrijven ook niet hoe ze aan die informatie van de gedetineerden zijn gekomen. Als ze bijvoorbeeld hadden beschreven dat ze een onderzoekje hadden gedaan, of zo iets, dan had het al wat meer achtergrondinformatie gehad. Voor mij dan.

Interviewer: Jij mist dus informatie?

Lieke Vos: Ja.

Interviewer: Is het vaker dat als jij iets mist in een bericht, informatie bijvoorbeeld, er anders naar kijkt?

Lieke Vos: Dan ga ik er toch wel iets meer twijfel over hebben.

Interviewer: Oké. Dit is een 100% echt bericht. We gaan naar de laatste berichten, het echte. Laten we beginnen met de NPR en Clinton.

Lieke Vos: Voor mij was deze wel echter. Als ik het lees kan ik mij voorstellen dat dit gebeurt. Dat er mensen dubbel staan ingeschreven. En ik wilde deze eigenlijk een beetje vergelijken met die andere over Clinton (Trump en samenzweren). Ik kan het ook wel net zoals dat bericht een beetje schalen dat het tegen Clinton gericht is, maar toch lijkt de informatie die erin staat mij wat logischer en dat kan inderdaad een verklaring zijn voor de stemmen en de *popular vote*.

En toch ook wel omdat er een *research centre* wordt genoemd en misschien toch ook wel een beetje onbewust, omdat ze het over een specifiek persoon hebben die het zelf ook heeft ervaren. En dan komt het toch wel over als wat echter nieuws.

Interviewer: Je zegt het zelf al: je kan het je wel voorstellen en er zitten veel elementen in van echt voor jou. Maar de toon, zoals je aangeeft, dat het is gericht om Clinton zwart te maken. Is hij daarom niet helemaal echt voor jou?

Lieke Vos: Ja. Ja.

Interviewer: Duidelijk. Hij is 100% nep. De volgende is Wilders en Pechtold.

Lieke Vos: Dit is ook weer een beetje, maar dan op Nederland gericht, het idee om Wilders in kwaad licht te zetten. Zo komt het in ieder geval op mij over. Maar toch ook weer een quote die hierin wordt

genoemd; "een domme gans" en "pure volksverlakkerij". En omdat ik Wilders ook wel op tv heb gezien en hoe hij praat en dergelijke zal het mij niet verbazen als hij dit echt heeft gezegd.

Interviewer: Het beeld wat jij van Wilders hebt, komt overeen met wat hier staat?

Lieke Vos: Ja. Ja.

Interviewer: Dat is voor jou echte, maar wat is dan het neppe?

Lieke Vos: De toon. Hierin wordt ook weer even die ‘minder minder’ uitspraak aangehaald, zodat we dat niet vergeten.

Interviewer: Dat ‘minder minder’ hoeft er van jou niet in?

Lieke Vos: Nee, nee. Ik denk dat ik het beeld van Wilders heb en ik kan mij goed voorstellen dat andere Kamerleden zo hebben gereageerd. Dan zou het voor mij wel waarheid kunnen zijn.

Interviewer: Het is alleen geen waarheid, want hij is 100% nep.

Lieke Vos: Ook al?

Interviewer: Ja. Maar er is geen goed of fout. De laatste van de +1 is Facebook. Die is voor jou ook wel richting het echte?

Lieke Vos: Ja, maar hier twijfelde ik ook wel over. Ik had hem eerst meer richting het echte liggen. Ik moet zeggen dat het voor mij heel echt overkwam, tot ik las over de New York Times en dat databedrijf. "Het databedrijf werkte voorheen voor de Brexit-campagne en de campagne van Donald Trump en probeerde met het omvangrijke systeem stemgedrag van kiezers te beïnvloeden: stem voor een Brexit én voor Donald Trump." Toen dacht ik: welke Facebookgebruiker kan voor de Brexit stemmen en voor Donald Trump stemmen?

Interviewer: Dat klopt voor jou niet?

Lieke Vos: Nee, dat klopt voor mij niet.

Interviewer: Oké.

Lieke Vos: Maar toch is het voor mij meer echt door wat ik eerder heb gelezen en heb meegekregen. Dat er inderdaad ook wel gegevens van Facebook in bepaalde handen zijn gevallen.

Interviewer: Dat gedeelte van Brexit en Trump weegt best wel zwaar voor jou?

Lieke Vos: Ja, dat zorgt toch een beetje voor twijfel. Maar voor de rest kan het voor mij wel echt nieuws zijn.

Interviewer: Hij is 100% echt. Het bijna echte voor jou. We beginnen bij het meisje.

Lieke Vos: Voor mij is dit wel echt en dan komen we weer een beetje bij dezelfde reden: weleens gehoord. De problemen met asielzoekers en ook hoe de steden en dorpen waar de asielcentra zaten, hoe die daarop reageerden. Dat je wel meekrijgt dat het niet altijd zo lekker liep daar. En dat er waarschijnlijk ook of aanrandingen of verkrachtingen hebben plaatsgevonden. Dat heb ik inderdaad ook wel meegekregen. Daardoor vind ik dit bericht ook al geloofwaardig. Maar toch vind ik het niet echt echt nieuws. Toch door de naam van die asielzoeker, maar dat is mijn mening hoor. Ik vind Carl geen naam voor een Libiër.

Interviewer: Het kan dat juist dat het ongeloofwaardig voor jou maakt.

Lieke Vos: En ik denk ook, ik geloof wel dat het echt is gebeurd. Maar ik denk ook dat in dit bericht het een beetje gericht is om tegen de asielzoekers te keren.

Interviewer: Net zoals bij andere berichten? Het is tegen iemand of iets?

Lieke Vos: Ja. Ja.

Interviewer: Oké. Hij is 100% nep. De overheid en dat die onderzoeksresultaten zou beheersen.

Lieke Vos: Ik moet zeggen dat ik hem eerst meer richting het nepnieuws had liggen. En ik vind het eigenlijk toch wel nepper dan echt.

Interviewer: Daarom ligt hij ook niet bij 100% echt?

Lieke Vos: Nee, precies. Ja, ik vind het geloofwaardig omdat er wordt gesproken over een peiling en een percentage van 34% en zoveel wetenschappers die hebben meegedaan. Voor mij komt het meer als waarheid over doordat dat wordt aangehaald. En waar de titel vandaan komt "Overheid beheerst onderzoeksresultaten wetenschappers". Dat is puur om dat gebied wat hij zag bij die ganzen. Dat hij dat wel mee wilde nemen, maar niet mocht meenemen omdat het niet binnen het onderzoeksgebied valt. Dat is logisch als je het dan niet mag meenemen, maar ik denk dat vandaaruit dit bericht zo'n titel heeft gekregen om de aandacht te pakken.

Interviewer: Misschien een soort clickbait-titel?

Lieke Vos: Ja. Ja. Eigenlijk wat in het bericht staat is niet helemaal wat de titel voor beeld geeft.

Interviewer: De titel dekt voor jou niet de lading van het bericht?

Lieke Vos: Nee.

Interviewer: Oké. Het is een gemanipuleerd bericht. De kern van waarheid is die meneer en de ganzen, de rest is nep. Blok en zijn Suriname.

Lieke Vos: Daar heeft toch ook weer voorkennis en eerder horen zeggen en lezen mee te maken. Dat Stef Blok niet altijd even snuggere uitspraken heeft gedaan over zaken. Dan kan ik mij ook goed indenken dat hij dit wel zo heeft gezegd en dat het ook zo is opgeschreven en verspreid. En dat is eigenlijk wel de reden. Voorkennis en gebaseerd op wat je al eerder hebt gelezen en zo. Ja, dan kan ik mij wel indenken dat hij dit zo heeft gezegd.

Interviewer: Maar hij ligt niet bij 100% echt?

Lieke Vos: Hij ligt niet bij 100% echt, nee. Omdat het, ook wat ik eerder al heb aangegeven, is om te laten zien dat minister Blok niet altijd even snuggere uitspraken heeft.

Interviewer: Zoek je dan naar een bepaalde toon of richting het bericht?

Lieke Vos: Ja. Dat er in het bericht, ik weet niet of dat bewust of onbewust is, iets op een bepaalde manier overkomt.

Interviewer: Heb je dat bij elk bericht? Niet alleen wat je hier leest, maar ook andere berichten die je ziet of leest?

Lieke Vos: Ja, ik merk toch wel dat ik daar gevoelig voor ben.

Interviewer: Waarom denk je dat jij daar gevoeliger voor bent?

Lieke Vos: Ik denk dat de opleiding daar een beetje te maken heeft. Kritisch lezen en nadenken. Ik denk dat het er een beetje ongemerkt in is geslopen op die manier.

Interviewer: Dat kan.

Lieke Vos: En ja, hoe je als persoon bent natuurlijk. Als iemand heel nuchter is en het leest zoals het is dan kan het heel anders overkomen dan iemand die daar toch, zoals ik, ongemerkt toch die toon aan hangt.

Interviewer: Je geeft zelf aan dat je kritischer bent en het is interessant dat het vanuit je opleiding is doorgesijpeld.

Lieke Vos: Daar kom ik nu ook achter.

Interviewer: Leren we allemaal nog wat. Blok is 100% echt, maar misschien door het kritische van jou dat je hem niet bij 100% echt hebt neergelegd. De volgende twee liggen daar wel. De storm en dat die twee levens eist.

Lieke Vos: Voor mij is dat echt nieuws, want ik kan mij herinneren dat ik daar ook een bericht over heb gelezen. Ik weet niet waar het was, 112Twente of de Tubantia of zo. En omdat ik het bericht herken, in inhoud en dergelijke, is dat voor mij echt nieuws.

Interviewer: Als jij iets herkent in een bericht, ga je er dan ook vanuit dat iets echt is?

Lieke Vos: Ja.

Interviewer: Dan ben je minder kritisch op dat moment?

Lieke Vos: Ja.

Interviewer: Hoe denk je dat dat komt?

Lieke Vos: Ik denk dat herhaling wel een rol speelt. Het vaker horen of het hebben gelezen. Ik denk dat dat wel echt meetelt.

Interviewer: Oké. Deze is 100% echt. De allerlaatste is de belastingtarieven en dat die worden aangepast.

Lieke Vos: Wat voor mij wel de doorslag gaf waarom het wel echt nieuws is, zijn de cijfers, percentages en vergelijkingen. Het CBS wordt erin aangehaald, het CPB. Ik weet niet. Dan wil ik het gewoon sneller accepteren als echt nieuws.

Interviewer: Is daar een reden voor?

Lieke Vos: Cijfers komen op mij over als feiten. Kloppen de cijfers? Zo zit het dan. Punt.

Interviewer: Cijfers kunnen natuurlijk wel worden aangepast?

Lieke Vos: Dat is wel zo. Maar toch, als je het leest en ook de vergelijkingen die ze maken tussen de armere en de rijkere mensen. Ik weet het niet. Dan komt het toch wel meer over dat ze wel weten waar ze het over hebben.

Interviewer: En dat is op dat moment de belangrijkste reden voor jou om het bij echt neer te leggen?

Lieke Vos: Ja.

Interviewer: Oké. Hij is gemanipuleerd. Het idee is om van vier naar twee belastingschijven te gaan. Maar de percentages en dergelijke zijn verzonnen.

Lieke Vos: Oh, oké.

Interviewer: Maar je zegt zelf al dat je echt kijkt naar die cijfers en die hanteert als feiten en dat je er dan minder aan twijfelt.

Lieke Vos: Ja, klopt.

Interviewer: Met dit allemaal achter ons en de beschrijving van nepnieuws van jou: nieuws wat nergens opslaat, wat onzin is. Wat is dan echt nieuws?

Lieke Vos: Wat is echt nieuws? Dat vind ik lastiger dan nepnieuws beschrijven. Wat op mij wel zwaar weegt zijn getallen en dan dus bedragen en percentages in het algemeen. En het ook noemen van onderzoeksbureaus, andere nieuwsorganisaties zoals de Volkskrant en Tubantia. En dan niet zoals De Speld of Facebook. Ja, feiten. Maar dat is vooral ook door getallen en dat mensen kunnen bewijzen hoe ze aan die informatie zijn gekomen. Dus ook door het benoemen van die onderzoeksbureaus en dergelijke.

Interviewer: Als iemand een wetenschappelijk bureau naar voren haalt, ben jij dan eerder geneigd dat te gaan geloven?

Lieke Vos: Ja.

Interviewer: Oké. En je had het net al over de Volkskrant en Tubantia en dat vind je dan belangrijke bronnen; niet zoals Facebook en De Speld. Maak je daar voor jezelf ook nog onderscheid in?

Lieke Vos: Dan zou ik eerder dat van de Volkskrant als echt nieuws aangeven.

Interviewer: Jij bent ook kritisch op de bron?

Lieke Vos: Ja.

Interviewer: Waar komt het vandaan? Verschilt dat nog met andere dingen?

Lieke Vos: Ik denk niet dat ik onderscheid maak tussen kranten.

Interviewer: Maar op het internet?

Lieke Vos: Daar ben ik wel wat kritischer.

Interviewer: Duidelijk. Jouw mediagebruik. Welke media gebruik jij voor jouw nieuwsvergaring?

Lieke Vos: Ik heb de NOS app. Ik kijk ook weleens RTL Nieuws en het ontbijtnieuws van RTL of NOS. Maar geen papieren bronnen.

Respondent 20 – Matthijs Paize (Interview op 28-10-2018)

Interviewer: Wat is voor jou nepnieuws?

Matthijs Paize: Nepnieuws is nieuws wat niet gebaseerd op gecheckte feiten. Meer nieuws wat afkomstig is van een bron die niet gecheckt is.

Interviewer: En door wie moet dat worden gecheckt?

Matthijs Paize: Ik ga ervan uit dat als het echt echt nieuws is dat het door een nieuwszender of krant, instituten, onderzoeksbureaus. Dat het hun beroep is om dat uit te vinden.

Interviewer: En als zij daar niet in slagen?

Matthijs Paize: Als zij het niet kunnen bewijzen dan is het niet echt. Dan is het nepnieuws.

Interviewer: Er zit nog wel een verschil in?

Matthijs Paize: Ja, dat wel. Als zij daaraan voldoen, gecheckt door die instituten, dan is het voor mij echt nieuws.

Interviewer: Oké. Daar kijken we straks aan. Laten we eerst kijken bij 100% nepnieuws. Dat is voor jou Friesland en dat zij de dienstplicht invoert.

Matthijs Paize: In mijn opzicht… Sinds wanneer mag Friesland alleen beslissen of ze alleen de dienstplicht invoeren en sinds wanneer gaat de regering daar niet meer over? En het ABN. Ik weet dat Friezen heel trots zijn op hun taal, maar sinds wanneer zijn ze daar aan het tegen strijden? Ik kan mij er niet in vinden.

Interviewer: Jij hebt een beeld van Friesland en dit kan jij je niet voorstellen?

Matthijs Paize: Ja. Dat is het. Ze zouden wel heel trots zijn, maar zo trots weer niet. Dat geloof ik niet.

Interviewer: En daarom is hij voor jou 100% nep?

Matthijs Paize: Ja.

Interviewer: Oké. Want je zegt net dat nepnieuws nieuws is wat niet gebaseerd is op gecheckte feiten. Voldoet dit aan jouw beschrijving of speelt er iets anders?

Matthijs Paize: Nou, er worden bijvoorbeeld wel NOS en RTL genoemd, maar het hele bericht komt bij mij over van: nee. Het kan er bij mij niet in dat dit echt nieuws is.

Interviewer: Wat is er dan aan het bericht dat dit doet? Is het de toon of het taalgebruik?

Matthijs Paize: Even kijken. Nou, er wordt hier bijvoorbeeld wat in het Fries gezegd en als je een nieuwsbericht doet voor heel Nederland dan lijkt het mij het handigst om dat niet in Fries te doen. De vertaling, daar heb ik iets mee.

Interviewer: Het taalgebruik op dat moment. Maar het komt op jou niet over, zoals je zelf zegt, dus de perceptie komt niet overeen?

Matthijs Paize: Ja. Mijn vooroordeel van Friesland klopt dan al niet.

Interviewer: Oké. En is er ook nog iets met de toon van het bericht? Of juist niet?

Matthijs Paize: Nou, ik denk vooral de strijd tegen het ABN. Een strijd tegen ABN? Daarbij denk ik echt van: nee. Ze zijn trots op hun taal, maar om dan tegen het ABN te strijden? Zo gek zijn ze ook weer niet.

Interviewer: Dat is iets wat jij je niet kunt voorstellen dus?

Matthijs Paize: Nee. Dat is het.

Interviewer: Duidelijk. Het is een parodie. De volgende is Rutte belooft: Nederlanders zullen worden genaaid. Waarom is die voor jou 100% nep?

Matthijs Paize: Omdat ik mij niet kan voorstellen dat Rutte dit ooit echt heeft gezegd. Dus punt eigenlijk.

Interviewer: Oké. Wat je net al zegt: jouw perceptie komt niet overeen met wat er in het bericht staat en dan is het voor jou al nep.

Matthijs Paize: Ja. Wat ik van Rutte lees en hoe ik hem in het nieuws zie, ook al bedoelt hij dit wel, hij zal het nooit zo zeggen. Misschien heeft hij wat gezegd en is dit zo opgepakt en op papier gezet dat zou wel kunnen zijn. Maar bij mij komt dit niet over als echt.

Interviewer: Is het dan vaker zo dat als jij je iets niet kan voorstellen van iemand die je kent, zoals Trump of Clinton bijvoorbeeld, is het dan nep?

Matthijs Paize: Ligt eraan waar ik het lees. Als ik op Facebook een berichtje lees van "Trump heeft dit en dat gedaan" en daar kan ik mij totaal niet in vinden. Dan denk ik: het zal wel. Maar als ik het op

de NOS lees dan denk ik bijvoorbeeld: oh, dat had ik niet geweten. Waar ik de informatie vandaal haal, is voor mij het belangrijkst

Interviewer: Een bron is voor jou essentieel?

Matthijs Paize: Ja.

Interviewer: Is er dan ook een soort wantrouwen tegen het internet?

Matthijs Paize: Nou ja, Facebook vertrouw ik dan eigenlijk sowieso niet.

Interviewer: Heb je daar een speciale reden voor?

Matthijs Paize: Omdat ik op Facebook zoveel onzin lees. Ik bedoel, dan staat er op de NOS het ene en op Facebook weer wat anders. Dus dat hele Facebook interesseert mij niet zoveel. En bij Google vind ik het wel lastig. Sommige websites weet ik het echt niet, dus dat vind ik moeilijk.

Interviewer: Dit is inderdaad ook een parodie, dus het valt in hetzelfde rijtje als Friesland. Dan gaan we naar de iets minder nep. We beginnen met de taalkundigen.

Matthijs Paize: Hetgeen de zin "taalkundigen luiden noodklok over toename buitenlandse woorden". Dat is een zin waarvan ik gelijk zou kunnen zeggen: dat klopt. Maar hoe het vervolgens extreem wordt beschreven, ging ik twijfelen. Van nee: dat klopt toch niet. Volgens mij heb ik dit eerder in het nieuws ook al gelezen namelijk en daarom denk ik: hey, dit kan best waar zijn. Maar hoe het hier staat en al die Franse woorden en dergelijke denk ik, dat is té.

Interviewer: Het is té extreem, zoals je zelf zegt?

Matthijs Paize: Ja. En een taalkundige aan de Universiteit van Twente? Ik dacht dat het alleen technische universiteit was. Misschien is er ook taal hoor, maar dat weet ik niet.

Interviewer: Er zijn bepaalde aspecten voor jou nep, maar bij de titel denk jij: daar heb ik iets over gehoord?

Matthijs Paize: Ja, zoiets. Maar dat is zo lang geleden en staat mij niet meer bij. En daardoor dacht ik: dit kan echt zijn. Maar toen ik het ging lezen, dacht ik: nee.

Interviewer: Dit is dan te overdreven?

Matthijs Paize: Dat had ik wel ja.

Interviewer: Duidelijk. Dit is ook een parodie. Er zit wel een kern van waarheid voor jou in en zoals je zelf aangeeft: ik heb er ooit iets over gehoord. Maar de rest van het bericht, en dan vooral de toon, maakt het voor jou nep?

Matthijs Paize: Ja, vooral de toon inderdaad. Een beetje dat extreme van de crème de la crème van ons Nederlandse vocabulaire aan. Dan denk ik: iemand die het heel hoog heeft zitten, maar dan moet je niet zo praten in een bericht wat door heel Nederland gaat.

Interviewer: Het is voor jou té overdreven?

Matthijs Paize: Ja. Ja.

Interviewer: Oké. De volgende is Juncker en dat de invloed in Europa merkbaarder wordt.

Matthijs Paize: Daar heb ik volgens mij ook wat over gelezen. Maar hier staat ook iets en toen ging ik twijfelen. Want hier stond ook iets over een eigen EU-leger. "Mede door de recente invoering van een eigen EU-leger". Of ik moet toch echt iets gemist hebben of dat is niet gebeurd.

Interviewer: Als jij iets hebt gemist, en jij denkt ook dat je het hebt gemist, dan begin je te twijfelen?

Matthijs Paize: Ja. Als ik dit nu zo zou lezen, waarvan ik de bron niet weet, dan zou ik eerst even gaan zoeken op de NOS of wat dan ook. Heb ik dit nu echt gemist? Maar ik heb nu geen extra informatie en daarom ga ik ervan uit: dan zal het geen nieuws zijn, anders had ik het wel meegekregen.

Interviewer: Maar het is niet 100% nep?

Matthijs Paize: Nee, want volgens mij zit er wel een deel van waarheid in. Dat we meer als Europa één geheel moeten zijn, maar toch een beetje te extreem met een EU-leger en dat rijbewijs; iets wat ik ook dan weer gemist heb. Dat deed mij toch weer twijfelen aan de echtheid van de bron.

Interviewer: Vind jij jezelf op dat moment goed op de hoogte van het nieuws? Als het zo ingrijpend zou zijn dan zou jij er vast wel van hebben gehoord?

Matthijs Paize: Dat denk ik wel.

Interviewer: En als jij er niet van hebt gehoord, is het meer richting het neppe?

Matthijs Paize: Ja. Ik lees er wel vaker dingen over en als dit echt zo zou zijn gebeurd dan heb ik echt niet goed opgelet.

Interviewer: Je vindt dan ook dat het dan aan jezelf ligt?

Matthijs Paize: Ja. Dan zou het aan mijzelf liggen.

Interviewer: En niet aan het bericht?

Matthijs Paize: Nee, als dit echt blijkt te zijn dan moet ik de volgende keer toch echt beter mijn best doen om dit op te pikken, want dit kan niet.

Interviewer: Heel zelfkritisch wel.

Matthijs Paize: Ja. Want dan zou ik gaan twijfelen: wat is nou wel echt en wat is nou niet echt?

Interviewer: Je hebt inderdaad mensen die aan zichzelf gaan twijfelen op dat moment.

Matthijs Paize: Ja, bij dit bericht twijfelde ik misschien ook een beetje meer aan mijzelf. Ik heb er wel wat over gelezen, in Europa en zo, maar over dat rijbewijs en dat leger. Dat leger wilden ze volgens mij toch niet, waarom staat dan hier weer van wel? En daar ging ik een beetje twijfelen over.

Interviewer: Er zit een kern van waarheid voor jou in en daarom ligt hij niet helemaal bij 100% nep.

Matthijs Paize: Ik had hem ook iets meer richting het echte kunnen leggen, maar ja.

Interviewer: Oké. Het is een 100% nepbericht. De volgende is de FIFA en het WK. Die is voor jou nep, maar niet 100% nep.

Matthijs Paize: *lacht* Nee.

Interviewer: Want?

Matthijs Paize: Wat wel compleet nep is… Sinds wanneer gaat de Islamitische Staat dit organiseren? Maar al die andere dingen, zoals de stadia die uit de grond gestampt moeten worden, volgens mij heeft dat wel een kern van waarheid. En die werkers uit, waar was het ook alweer. Volgens mij is... *lacht*

Interviewer: Je lacht en volgens mij is dat de toon van het bericht? Waardoor je denkt dat het nepper is?

Matthijs Paize: Ja.

Interviewer: Maar er zit ook iets van echt in, zoals die stadia?

Matthijs Paize: Ja, dat soort dingen kloppen wel volgens mij. Want het WK 2026 gaat volgens mij naar Qatar.

Interviewer: 2022.

Matthijs Paize: Oké. Maar dat had ik dus in mijn hoofd. Ik dacht Qatar en dan zal dat uit de grond stampen wel kloppen.

Interviewer: Je hebt een associatie met het WK van Qatar waar het nog moet gebeuren, dus dit zou kunnen?

Matthijs Paize: Ja. Alleen de Islamitische Staat niet.

Interviewer: Oké. Dit is inderdaad ook een parodie à la De Speld.

Matthijs Paize: Maar bij De Speld weet je sowieso dat het niet waar is.

Interviewer: Hoezo weet jij dat het niet waar is?

Matthijs Paize: Staan ze toch om bekend. Mooie parodieën maken van het nieuws. Er zit nog wel een deel van waarheid in.

Interviewer: Oké. We gaan naar iets minder nep en de overheid die onderzoeksresultaten zou beheersen.

Matthijs Paize: Die vond ik echt heel lastig moet ik zeggen.

Interviewer: Dat kan.

Matthijs Paize: Dat komt door de manier waarop het geschreven is, met het aantal percentages, met hoeveel wetenschappers, wie, wat waar. Namen die erin genoemd worden. Het deed mij heel erg overkomen als echt, maar één derde van alle wetenschappers die aangeven dat hun onderzoeken werden uitgesteld of afgeblazen. Toen dacht ik: oh nee, dat percentage is toch echt te hoog. Dat zou ik dan best wel schokkend vinden. Nogmaals, hier weet ik niet genoeg van.

Maar het deed mij overkomen als: overheid beheerst onderzoeksresultaten wetenschappers. Dat zou ik mij kunnen voorstellen. Maar bij die percentages en zo… Toen ging ik twijfelen. Maar al die namen en zo. Dus ik vond het verwarrend waar ik hem moest plaatsen.

Interviewer: Is een percentage dan iets wat belangrijk is voor jou in een nieuwsbericht?

Matthijs Paize: Nou, als het mij niet logisch lijkt dat 80% van weet ik wat is uitgevaagd in die regio, dan denk ik van: hmm.

Interviewer: Een percentage kan, maar het moet in jouw logica passen?

Matthijs Paize: Ja, in mijn logica passen. Want ik vind één derde van alle onderzoeken die zijn uitgevoerd en worden uitgesteld wel heel erg veel.

Interviewer: Maar als het buiten jouw logica valt, wat dan?

Matthijs Paize: Dan ga ik het zelf onderzoeken. Is dat echt zo? Want dan ga ik twijfelen aan mijzelf. Dan twijfel ik hoe ik, bij dit dan, de overheid inschat.

Interviewer: Bij nepnieuws zei je natuurlijk ook dat nieuws gecheckt moet worden door instituten of onderzoeksbureaus en dan begin je door dit bericht te twijfelen?

Matthijs Paize: Ja.

Interviewer: Oké, duidelijk. Dit is een 100% gemanipuleerd bericht. Hij is nog wel nep, maar de kern van waarheid is de meneer van ganzen.

Matthijs Paize: Toen ik dat las, begon ik dus te twijfelen. Hij ging van 100% nep naar 100% echt en weer terug.

Interviewer: Oké. De volgende is de belastingtarieven en dat die worden aangepast.

Matthijs Paize: Ja. Die vond ik ook lastig trouwens. Toen Rutte het regeerakkoord had gepresenteerd, had ik meegekregen dat iedereen erop vooruit zou gaan; ongeveer evenveel. En toen heb ik, volgens mij, ergens anders gelezen dat niet iedereen er evenveel op vooruit zou gaan, zoals de overheid dat beweerde, omdat er belastingtechnisch ook nog andere aspecten mee gingen werken. Dus ik vond het best wel lastig. Aan de ene kant zit er een kern van waarheid in, want niet iedereen ging er inderdaad op vooruit.

Maar armere gezinnen gingen achteruit… Maar uit het bericht wat ik heb gelezen, en wat mij is bijgebleven, is dat armere gezinnen er juist niet op achteruit gingen, maar juist de middenmoot er wat meer op achteruit ging; en de rijkere ook. Dus ik had het precies andersom verwacht. Mijn beleving was dus weer iets anders dan wat hier stond.

Interviewer: Jij hebt iets anders gehoord of gelezen, waardoor jij denkt: dat regeerakkoord klopt, maar wat hier staat niet?

Matthijs Paize: Nee. Want het werd wel mooi gepresenteerd dat iedereen erop vooruit ging en toen las ik dat niet iedereen erop vooruit ging, maar ik heb niet gelezen dat mensen er echt op achteruit gingen. Zoals hier staat. Niet dat ze achteruit gingen. En daardoor vind ik dit nepnieuws.

Interviewer: Dat is voor jou dan iets nepper en daarom ligt hij bij de -1?

Matthijs Paize: Maar ik vond het wel een heel overtuigend bericht, met al die percentages en die bedragen die genoemd worden.

Interviewer: Daar twijfel je op dat moment niet aan?

Matthijs Paize: Als ik dit zo zie, de percentages en hoeveel belasting je moet betalen, dan denk ik: dat zou in principe wel kunnen. Maar daar weet ik ook weer niet genoeg van, want economisch ben ik niet hoog genoeg geïnformeerd om te kunnen zeggen of het waar is of niet waar.

Interviewer: Duidelijk. En daarom ligt hij bij het neppe?

Matthijs Paize: Ja.

Interviewer: En veel twijfel, zoals je zelf al aangaf?

Matthijs Paize: Ja, wel veel twijfel moet ik zeggen.

Interviewer: Heb je vaker dat je bij een bericht dat je twijfelt en denkt: is dit echt of nep?

Matthijs Paize: Als ik het lees.

Interviewer: Ja?

Matthijs Paize: Ligt meer aan het medium. Als ik gewoon op NOS lees dan ga ik er eigenlijk vanuit dat het gewoon klopt. En als ik daaraan twijfel dan ga ik zelf op onderzoek. Als ik het tenminste interessant genoeg vind.

Interviewer: Oké. Dit is een gemanipuleerd bericht. De intentie om naar twee belastingschijven te gaan, de rest is onzin.

Matthijs Paize: Ik dacht wel zoiets te hebben gelezen of zien. Heeft Arjen Lubach daar volgens mij ook niet wat over gezegd?

Interviewer: Dat zou best wel kunnen. Dan gaan we naar de laatste van het neppe: de VVD'er en het opspraaksyndroom.

Matthijs Paize: Vind ik wel mooi.

Interviewer: Vind je wel mooi. Want?

Matthijs Paize: Gewoon het opspraaksyndroom. Dat er zoveel VVD'ers in opspraak komen, want er zit gewoon een deel van waarheid in.

Interviewer: En daarom ligt hij voor jou meer naar het echte?

Matthijs Paize: Ja. Er zit een groot deel van waarheid in, maar ik kan mij niet voorstellen dat het ook echt zo is gepresenteerd. En misschien is het wel zo gepresenteerd. Dan zit ik fout.

Interviewer: Jij ziet dit niet zo snel in een krant of een journaal?

Matthijs Paize: Nee. Sommige woorden ook. Het Ruslandleugentje, dat is weer zo'n verkleinwoordje. Dat zijn dingen waar ik echt aan ga twijfelen. Van die woordjes dat ik denk: dat ben ik niet gewend om in een echte bron zo te lezen. Maar er zit ook een groot aspect van waarheid in. Ik zou het wel lastig vinden om te zeggen wat nu wel of niet waar is. Ik vind, hoe het gebracht wordt, het een beetje een humoristisch kantje hebben, maar er zit een heel groot deel van waarheid in. Denk ik.

Interviewer: Als een bericht voor jou een humoristisch kantje heeft, is het voor jou dan nepper?

Matthijs Paize: Dat hoeft niet, maar als ik kijk naar welke bronnen ik zou lezen. Dat vind ik een goede vraag. Niet per se.

Interviewer: Je zegt zelf dat er waarheden voor jou inzitten, maar door dat humoristische plaats jij hem niet bij echte?

Matthijs Paize: Ja. Ja. Ik ga dan toch twijfelen. Ik had deze ook bij het echte nieuws kunnen leggen.

Interviewer: Dat kan.

Matthijs Paize: Ik zou hem liever in het midden hebben, want ik weet niet precies wat er wel of niet waar is. Hij kan waar zijn, maar als jij zegt: hij is niet waar. Dan zeg ik: had ook gekund.

Interviewer: Maar dat humoristische kantje, om op terug te komen, is dat voor jou belangrijk?

Matthijs Paize: Ik weet niet, misschien wel. Ik denk dat je dan toch een soort idee krijgt van: dit is humoristisch bedoeld, maar als ik het bericht zo verder zou lezen zou het ook weer waar kunnen zijn. Dus het humoristische kantje is als een soort grapje bedoeld, maar als je gaat lezen is het toch waar geweest.

Interviewer: Oké. Als hij echt is, had je hem dan ook helemaal bij echt nieuws neergelegd? Vanwege de humor?

Matthijs Paize: Als ik dit zo lees, nee. Dan leg ik hem toch meer naar het midden. Gewoon hoe het ook geschreven is.

Interviewer: En deze is voor jou nep. Misschien is het humoristische aspect wel doorslaggevend geweest?

Matthijs Paize: Ik heb het gevoel dat dit wel waar kan zijn, maar hier weer niet. Het is dat de manier van schrijven iets anders wordt. Ik weet niet waarom.

Interviewer: Als taalgebruik of toon voor jou bijzonder zijn op dat moment dan zou dat kunnen verklaren waarom hij daar ligt?

Matthijs Paize: Ja.

Interviewer: Of misschien is humor wel belangrijker?

Matthijs Paize: Nou, gewoon dit gedeelte over die Stef Blok en zo en wat hij allemaal gezegd heeft. Dat is gewoon waar in mijn beleving. Maar wat eronder komt. Ik weet het niet zo goed, lastig.

Interviewer: Dat kan. Dit is een satirisch bericht, met humor dus. Is een satirisch bericht voor jou echt of nepnieuws? Want je had het net ook over Zondag met Lubach.

Matthijs Paize: Ja, maar daar zit ook een kern van waarheid in, dus dat is best wel lastig. Dingen die je dan inderdaad bij Arjen Lubach ziet en dan denkt: hey, dat heb ik gelezen, dus dat is waar. Leuke parodieën op dingen die ik niet heb gelezen en dan denk: oh.

Interviewer: Laat ik het anders stellen: er komt een fragment voorbij van Zondag met Lubach. Is het voor jou dan 100% echt of niet? Of juist lager?

Matthijs Paize: Gaan we van dit bericht uit of een bericht?

Interviewer: Gewoon een bericht.

Matthijs Paize: Ligt eraan. Als ik het inderdaad heb gelezen en ik weet waar het overgaat, dan weet ik gewoon: dit is waarheid.

Interviewer: Maar is het dan ook 100% echt?

Matthijs Paize: Nogmaals: ligt eraan waar ik het gelezen heb.

Interviewer: Oké. Vind jij het belangrijk dat een bericht meerdere invalshoeken heeft?

Matthijs Paize: Het is inderdaad natuurlijk wel dat het humoristisch is bedoeld bij Zondag met Lubach en het is inderdaad van een bepaalde invalshoek, maar je kent het oorspronkelijke bericht, dus daarom kan ik erom lachen en zeggen: dit klopt wel.

Interviewer: En als je het oorspronkelijke bericht niet zou kennen?

Matthijs Paize: Dat vind ik lastig. Als ik het bij Arjen Lubach zou zien, zou ik denken: er zit wel een kern van waarheid in.

Interviewer: Maar dan is het niet 100% echt?

Matthijs Paize: Nee. Nou ja, niet zolang ik het niet heb gecheckt.

Interviewer: Oké. Dat is de kern van waarheid en misschien dat de humor wel meespeelt?

Matthijs Paize: Ja, die humor. Ik bedoel: ze overdrijven vaak de negatieve dingetjes en waardoor ik denk of het nu echt heel erg overdreven is of zit het nu anders?

Interviewer: Dat uitvergroten?

Matthijs Paize: Ja, ze vergroten de kleine dingetjes zoveel uit dat je denkt: wat is nu precies waar?

Interviewer: En dat is misschien wel weer een aspect van de invalshoek. Laten we naar het midden gaan. Zullen we beginnen met Clinton en de NPR?

Matthijs Paize: Och, ja. Volgens mij heb ik hier een klein beetje over gelezen. Want volgens mij is het inderdaad zo dat die onwettige stemmers... Ik weet het niet precies, maar Trump had volgens mij

iets, want de *popular vote* was voor Clinton. Dat weet ik wel. En ik weet ook dat zij daardoor meer stemmen had en Trump zei dat dat kwam door onwettige stemmers, zoals mensen die dan verhuisd zijn blablabla. En immigranten. Maar dat heeft Trump volgens mij gezegd en hier staat "uit een studie van het Pew Research Centre". En op dat moment weet ik het niet meer. Ik weet dat het gezegd is door Trump, maar hier is het door een onderzoekscentrum.

Het kan inderdaad gezegd zijn door Trump, maar door een onderzoekscentrum? Daardoor ging ik twijfelen en ertussen in zitten.

Interviewer: En daarom ligt hij in het midden?

Matthijs Paize: Ja. Want ik weet volgens mij dat Trump dit heeft gezegd, maar dat een onderzoekscentrum dit heeft gedaan?

Interviewer: Als Trump het heeft gezegd, is het voor jou dan echt?

Matthijs Paize: Nee.

Interviewer: En daarom ligt hij in het midden?

Matthijs Paize: Ja. Bij Trump vind ik het ook lastig, want alles wat hij zegt geloof ik ook niet. Dus als hij dit heeft gezegd dan denk ik: ja… Ineens door een onderzoekscentrum. Daarom heb ik hem maar in het midden geplaatst, want ik weet er in principe ook niet meer zo heel veel vanaf. Want volgens mij staat hier ook een kern van waarheid in, want Obama had volgens mij inderdaad coulante immigratieregels, dus daar zit dan ook weer een deel van waarheid in.

Interviewer: Hoe weet jij dat van Obama?

Matthijs Paize: Nou ja, even kijken. Die immigratieregels waren toen wel soepeler dan Trump nu met zijn muur en zo.

Interviewer: Je vergelijkt het op dat moment met Trump?

Matthijs Paize: Ja.

Interviewer: En dat coulante is dan in deze context van het bericht?

Matthijs Paize: Ja. Maar ik kan niet zeggen, als ik het zo lees, dat dit iets is wat Trump heeft gezegd en niet een Pew Research Centre.

Interviewer: Zou je dat Pew Research Centre vertrouwen als instituut?

Matthijs Paize: Ik heb er nooit van gehoord, dus daar ga ik niet van uit.

Interviewer: Jij moet het eerst opzoeken om het te gaan geloven?

Matthijs Paize: Als ik dit zo zou lezen dan zou ik zeggen: nog even googelen of even de NOS nazoeken of zo of wat dat bedrijf eigenlijk is.

Interviewer: Het is een 100% nepbericht.

Matthijs Paize: Ik vond deze heel lastig.

Interviewer: Dat snap ik, maar je geeft het zelf ook al aan: volgens jou heeft Trump dit gezegd. En als dat bijblijft dan kan het lastig worden. We gaan naar de volgende: Belgische gevangenissen.

Matthijs Paize: Ja, hier wist ik helemaal niets vanaf dus ik heb hem maar in het midden gelegd.

Interviewer: Als jij niets van een onderwerp weet, is het niet echt en niet nep?

Matthijs Paize: Nee, want ik kan hier niks van zeggen. Ik heb er geen kennis van, dus ik durf niet te zeggen: dit is waar of niet waar.

Interviewer: Zou je zelf nog op onderzoek uitgaan?

Matthijs Paize: Dan zou ik inderdaad even gaan kijken of het echt zo is.

Interviewer: Maar je interesse moet wel geprikkeld zijn, zoals je net zegt?

Matthijs Paize: Ja. Als ik dit zo lees van de Belgische gevangenissen dan denk ik: huh, oké. Dan zou ik even kunnen nakijken of het klopt ja of nee. Maar ik vond het wel lastig, want hier heb ik echt niks over gelezen.

Interviewer: En dat is de belangrijkste reden dat je hem in het midden hebt neergelegd?

Matthijs Paize: Ja.

Interviewer: Je gaat dus ook niet uit van echt of nep?

Matthijs Paize: Nee.

Interviewer: Oké. Dit is een 100% echt bericht.

Matthijs Paize: Oké. Dat verbaast mij ook helemaal niks.

Interviewer: Want?

Matthijs Paize: Dat het echt is. Want ik weet er gewoon niks vanaf en dit zou inderdaad echt kunnen overkomen.

Interviewer: Maar als dit nep was geweest? Had het je dan verbaasd?

Matthijs Paize: Nee, had ook wel gekund. Het had echt allebei de kanten op kunnen gaan. Als jij had gezegd: dit is puur verzonnen, dat had ook gekund.

Interviewer: Oké. De volgende is Trump en zijn samenzweren.

Matthijs Paize: Hier zit een deel van waarheid in mijn beleving. Namelijk over die openbare aanklager, het onderzoek van Mueller en zo; die heksenjacht inderdaad. Waar ik toch wel ging twijfel is dat Trump op een gegeven moment ging zeggen: "samenzweren is geen misdaad, maar dat maakt niet uit want er was geen samenzwering - behalve door Crooked Hillary en de democraten!". Ik dacht toen: ja, dan schiet jij jezelf in de voet als je dat zegt, maar toen dacht ik ook dat het best wel iets is wat Trump zou kunnen doen. Want hij is niet altijd even slim op Twitter. Hij ging dus eigenlijk bijna langs elke categorie die hier voor mij ligt.

Interviewer: Het een beeld wat jij van Trump hebt?

Matthijs Paize: Ja. En toen dacht ik: hij is soms wel een pannenkoek, dus hij kan dit best wel gezegd hebben.

Interviewer: Oké. Je twijfelt op dat moment aan die uitspraak?

Matthijs Paize: Ja.

Interviewer: En is er iets opvallends voor jou aan die uitspraak dan?

Matthijs Paize: Dat hij het bijvoorbeeld heeft op Crooked Hillary en de democraten. Dat kan dan weer echt zijn inderdaad, maar toen dacht ik van: nee. Zou hij nou echt zo zijn? Daar ging ik dus wel aan twijfelen, want ik weet dat hij soms niet zo slim is, maar dit vond ik wel erg opmerkelijk en dom, dat ik toch weer ging twijfelen.

Interviewer: Bij andere berichten heb je ook al twijfels, maar wat is bij dit bericht het belangrijkste waardoor je hem toch in het midden hebt neergelegd?

Matthijs Paize: Omdat dat hele onderzoek nog gaande is, over het samenzweren en zo. En dan kan ik mij niet voorstellen dat als jij in het middelpunt van de aandacht staat, dat je wordt onderzocht, dan zegt: samenzweren maakt niet uit. Behalve door hun!

Interviewer: Er zit een balans tussen echt en nep voor jou?

Matthijs Paize: Ja. Dat onderzoek is echt en ik zou hem niet zo dom inschatten als hij in dit bericht voorkomt. Ik schat hem hoger in dan hij hier zou doen.

Interviewer: Dit is een satirisch bericht en er zit, zoals je zelf al zegt, een kern van waarheid in. Voor sommigen wordt het weggegeven in de laatste alinea.

Matthijs Paize: "En hij gaat dat ook niet" *lacht*

Interviewer: Dat is de mening van de schrijver lijkt mij. Is het voor jou belangrijk: objectiviteit tegen subjectiviteit in een bericht?

Matthijs Paize: Ja. Ik denk dat als het objectief overkomt, beide kanten van het probleem worden belicht, dan komt het al wat echter voor mij over. In plaats van dat er maar van één kant geschreeuwd wordt, bijvoorbeeld.

Interviewer: Dat is inderdaad waar wij het net over hadden, die invalshoeken.

Matthijs Paize: Ja, inderdaad. Als beide invalshoeken erin zitten, dan denk je: oké, ze hebben allebei hun zegje kunnen doen, dus de waarheid zal hier wel tussen zitten. En als het van één kant komt, moet je altijd denken: ja, maar.

Interviewer: Jij kunt op dat moment je eigen waarheid vormen door wat er wordt gezegd en in het bericht staat?

Matthijs Paize: Ja. In principe wel.

Interviewer: Maar dat subjectief dan? Is dat dan die ene invalshoek die je op dat moment krijgt?

Matthijs Paize: Dit is inderdaad van één invalshoek.

Interviewer: En dat zou jij ook minder snel gaan geloven?

Matthijs Paize: Ja, in principe wel.

Interviewer: Je zegt namelijk net zelf: ik wil de beide kanten horen.

Matthijs Paize: Hij sluit wel een beetje aan met wat ik heb gelezen en wat ik zou verwachten, maar omdat er maar van één kant wordt geschreeuwd en gedaan ga ik twijfelen. Hoe echt is dit nieuws? Dat heb ik met andere dingen ook. In Amerika gebeuren heel veel dingen wat van die of die kant wordt geschreeuwd en dan denk ik van: ja.

Interviewer: Is dat in Nederland ook zo?

Matthijs Paize: Ik moet zeggen dat als een bericht uit Amerika komt ik minder snel de neiging heb om het over te nemen dan als het uit Nederland komt. Maar hier zal het net zo goed gebeuren hoor. Volgens mij staan ze allemaal tegenover elkaar, links en rechts. Helemaal nu.

Interviewer: Je had het net over objectief gebruik, maar wat is voor jou dan objectief gebruik?

Matthijs Paize: Ik denk dat een echt objectief nieuwsbericht niet kan, want iedere schrijver geeft altijd een beetje zijn richting aan een bericht en dat kan dus nooit helemaal 100%. Maar ik denk dat als twee kanten belicht zijn dan kun je zelf wel een bewogen argument afwegen en zelf denken.

Interviewer: Maar behalve die twee kanten, is er nog wat voor jou objectief in een bericht is?

Matthijs Paize: Ik denk dat als het wat zakelijker is het ook wat serieuzer overkomt.

Interviewer: Als het informeel is vind je het minder?

Matthijs Paize: Ja. Daarom ging ik ook een beetje twijfelen bij dat humoristische en dan valt dat zakelijke een beetje weg. Dan denk je: hmm. Als er verkleinwoordjes zijn, wat ik volgens mij ook een paar keer las, dan denk ik ook van: oké. Vind ik niet zakelijk. Als het minder zakelijk is dan komt hij voor mij als niet echt of minder echt over. Niet echt zou ik ook niet willen zeggen.

Interviewer: Formeel taalgebruik dus.

Matthijs Paize: Ja.

Interviewer: Oké. Dit is inderdaad satirisch. Die tweet heeft hij wel gedaan trouwens.

Matthijs Paize: Echt?! Nee. Dat verbaast mij ook weer helemaal niks, maar aan de andere kant ook weer wel.

Interviewer: Dat heb je net inderdaad al gezegd. Laten we naar de laatste van het midden gaan, het meisje.

Matthijs Paize: Het meisje dat verkracht is door een asielzoeker. Het is een beetje hetzelfde als met die gevangenis. Hier weet ik niks van. Heb ik ook echt niet meegekregen.

Interviewer: Niet meegekregen?

Matthijs Paize: Nee, kan best wel zijn dat het uitgebreid in het nieuws is geweest, maar ik heb het echt niet meegekregen.

Interviewer: Je kunt er geen voorstelling van maken?

Matthijs Paize: Nou, ik kan best wel voorstellen dat dit gebeurd is, maar ik kan niet met 100% zekerheid zeggen dat dit gebeurd is.

Interviewer: En daarom in het midden?

Matthijs Paize: Ja. Want ik weet het gewoon niet. Ook al als jij zegt dat het waar is, geloof ik het. En als je zegt: het is totaal niet waar dan geloof ik het ook.

Interviewer: Oké. Hij is 100% nep. We gaan naar het echte met de storm.

Matthijs Paize: Storm eist twee levens.

Interviewer: Hier zit voor jou wel een kern van waarheid lijkt mij? Anders ligt hij niet bij het echte?

Matthijs Paize: Ja, want volgens mij was er ook destijds een storm die twee mensen het leven heeft gekost in Enschede en in Zwolle. Wat mij toch meer naar het neppe deed neigen, was het feit dat er 66 vrachtwagens waren gekanteld door de storm. Dat leek mij dan weer wat veel. En tienduizend meldingen leek mij ook wel weer veel.

Interviewer: En hoezo is dat?

Matthijs Paize: Die tienduizend viel wel mee, maar die 66 vrachtwagens die gekanteld waren.

Interviewer: Dat is voor jou het belangrijkste in dit bericht waardoor je twijfelt?

Matthijs Paize: Ja. Als ik dit zo had gelezen dan denk ik: lijkt mij te kloppen allemaal. Eén van de zwaarste stormen van de laatste halve eeuw. Volgens mij heb ik daar ook iets over gelezen wat klopt. Code rood afgegeven… Dat weet ik dan even niet. Treinverkeer stil kwam te liggen.

Interviewer: Nu komen er al meer twijfels naar boven?

Matthijs Paize: Ja. Maar volgens mij is dit wel echt gebeurd.

Interviewer: Het is echt gebeurd, maar door die twijfel is hij niet 100% echt?

Matthijs Paize: Niet 100% echt, maar volgens mij zit er een echte kern in.

Interviewer: Als er echt iets gebeurd is, maar het klopt niet in het bericht. Is het voor jou dan nog steeds echt gebeurd?

Matthijs Paize: Jawel, het is dan wel echt gebeurd, maar ik ga dan wel twijfelen aan het bericht zelf. Ik bedoel als er zes vrachtwagens zijn gekanteld en het bericht zegt 66 vrachtwagens dan ga ik wel ernstig twijfelen aan waar ik dit lees. Als ik dit op een website lees dan denk ik: hallo. De betrouwbare bron zegt zes en jullie 66. Dat is gewoon sensatie zoeken.

Interviewer: Maar wat is voor jou op dat moment de betrouwbare bron?

Matthijs Paize: Weer terug naar dezelfde: de NOS.

Interviewer: Dat kan. Dit is een 100% echt bericht.

Matthijs Paize: Dat kan. Verbaast mij eigenlijk ook helemaal niks. Nee, want daar ging ik dus door twijfelen.

Interviewer: Je geeft het zelf net al aan dat je door bepaalde percentages denkt: dit klopt volgens mij niet.

Matthijs Paize: Nee. Want volgens mij heb ik wel wat over die storm meegekregen, maar was hij in mijn beleving niet zo heftig. En als ik dit zo lees, denk ik: dit is misschien iets aan de té heftige kant.

Interviewer: Als het voor jou soms te extreem lijkt, begin je twijfelen?

Matthijs Paize: Ja. Het leek een beetje extreem.

Interviewer: Is het dan een soort wantrouwen?

Matthijs Paize: Ja. Het is een beetje sensatie zoeken.

Interviewer: Sensatie zoeken is ook wel iets wat jij dan verwacht?

Matthijs Paize: Van sommige wel. Ligt eraan waar je het leest, maar daarvoor doen sommige kranten of nieuwsberichten het; sensatie te zoeken, mensen te laten lezen.

Interviewer: Duidelijk. De volgende is Rutte en dat hij Trump prijst voor zijn visie als een uitgekiende onderhandelaar.

Matthijs Paize: Volgens mij is hij inderdaad naar Trump toegegaan en hebben ze een gesprek gehad. Ook over die heffingen en dat het inderdaad niet is gelukt. Maar ik ging wel even denken over Rutte zoiets heeft gezegd over Trump. Het staat mij wel bij dat hij een goede onderhandelaar was, maar ook iets anders. Vooral dat laatste gedeelte wat Trump over Nederland zegt. En ook wat Rutte dan weer zegt.

Interviewer: En daar twijfel je dan over?

Matthijs Paize: Ja, daar twijfel ik dan weer door. "Het is inderdaad vervelend als de economie in je eigen land niet zo hard groeit als in andere landen". Dat is geen handige uitspraak om te zeggen, lijkt mij. Over Amerika.

Interviewer: Dat is dan weer het beeld wat je van Rutte hebt, lijkt mij?

Matthijs Paize: Ja. Normaal is hij meer berekender om dingen te zeggen. En dat Trump zulke dingen zou zeggen zou mij niet verbazen. Maar dat dan Rutte zoiets zou zeggen. Dus daarom zit hij wel aan de echte kant, maar niet helemaal bij het echte.

Interviewer: Duidelijk. Dit is een gemanipuleerd bericht. De heffingen kloppen, maar het gaat niet over die producten.

Matthijs Paize: Dat vond ik ook een beetje apart ja. Tulpen, pindakaas en stroopwafels. Volgens mij ging het daar niet over.

Interviewer: De heffingen gingen over staal en aluminium. Dat is de kern van waarheid. Maar het aspect dat ze met elkaar hebben gesproken is voor jou gebeurd. En de twijfels over die uitspraak en daardoor ligt hij daar.

Matthijs Paize: Ja, want ik heb sommige dingen gelezen en dan denk ik: dat is waar. Maar bij sommige dingen denk ik toch weer: hmm, net niet.

Interviewer: Het zal dan wel vaker gebeuren dat als jij iets hebt gelezen en jij herinnert je dat, dat jij het dan eerder als waarheid aanneemt?

Matthijs Paize: In principe wel.

Interviewer: En als je het niet hebt gelezen, ga je het zelf nog een keer opzoeken?

Matthijs Paize: Ja. Maar dat vind ik wel lastig, want als ik niet genoeg weet van een onderwerp dan durf ik mijzelf niet te vertrouwen van: ik weet er niet zoveel over, dus ik kan er geen goed oordeel over vellen.

Interviewer: Hoezo durf jij jezelf niet te vertrouwen op zo'n moment?

Matthijs Paize: Gewoon omdat ik er niet genoeg verstand van heb.

Interviewer: En dan vind jij jezelf ook niet betrouwbaar genoeg om dan een oordeel te vellen over iets?

Matthijs Paize: Nee.

Interviewer: Want het is jouw mening op dat moment?

Matthijs Paize: Maar om iets als waarheid aan te nemen waar ik dus geen verstand van heb en maar ergens lees.

Interviewer: Wat is dan de waarheid voor jou?

Matthijs Paize: Ja, ik vind het wel gevaarlijk om dingen aan te nemen waar ik niks van weet en de bron dus eigenlijk niet betrouwbaar is om iets aan te nemen als dé waarheid.

Interviewer: Ben je altijd zo kritisch geweest?

Matthijs Paize: Niet altijd, maar door al dat gedoe met het nepnieuws op Facebook ben ik daar wel iets kritischer op geworden. Waar haal ik mijn informatie dan vandaan? En klopt het wel? Vroeger was ik daar makkelijker in. Maar je moet inderdaad oppassen wat je aanneemt voor waarheid of niet.

Interviewer: Dan gaan we naar het laatste bericht en dat is Facebook.

Matthijs Paize: Volgens mij zijn er inderdaad privégegevens van Facebook gestolen. Ik weet alleen niet of dat door die Cambridge Analytica is gebeurd. Kan waar zijn, kan ook niet waar zijn, want ik weet even niet meer door wie of wat. En 50 miljoen privégegevens. *leest het bericht door*

Want er is inderdaad data gestolen, privégegevens. Maar of dat ook echt door zo'n Cambridge Analytica is gebeurd… Ik heb er nooit van gehoord, dus ik weet niet of het waar is. Dus daar ga ik twijfelen. Ik weet dat inderdaad die gegevens zijn gestolen, maar of het ook inderdaad door dit bedrijf is gebeurd en dat bedrijf ook dit en dit heeft gedaan. Ik heb het weer gelezen en dan gaat het richting het echte toe. Maar toch twijfel ik door dingen die ik lees en niet zeker weet.

Interviewer: Duidelijk. En daarom is hij voor jou niet 100% echt?

Matthijs Paize: Nee. Omdat ik niet zeker weet of het echt gebeurd is. Daar ben ik dan té kritisch voor om hem als echt te bestempelen, want ik zou het hebben gelezen.

Interviewer: En daarom ligt hij ook niet bij de +2?

Matthijs Paize: Ja. Omdat ik net de dingen lees waar ik door twijfel.

Interviewer: Bepaalde aspecten uit het bericht dus?

Matthijs Paize: Ja. Dat bedrijf en zo.

Interviewer: Oké. Dit is een 100% echt bericht. We gaan naar de +2 en laten we beginnen met Blok en zijn Suriname.

Matthijs Paize: Ja, daar was hij laatst in opspraak over, want volgens mij heeft hij daar inderdaad iets over gezegd. Ik weet alleen niet of hij een *failed state* heeft gezegd. En daarom is het voor mij ook niet 100% echt.

Interviewer: De rest klopt volgens jou ook?

Matthijs Paize: Volgens mij heeft hij het wel gezegd. Nu ga ik alleen twijfelen of hij het over Suriname heeft gezegd. Volgens mij wel, maar ik weet het niet. Ik durf het niet bij 100% echt te leggen.

Interviewer: Voor jou klopt de rest wel, maar jij twijfelt over Suriname en een *failed state*?

Matthijs Paize: Ja. En ik weet ook niet of hij gezegd heeft of het in onze genen zit. Maar de Surinaamse regering heeft gereageerd en een excuses geëist. Er is inderdaad een excuses geëist.

Interviewer: Er zijn niet bepaalde aspecten die zwaarder wegen in dit bericht?

Matthijs Paize: Ja, want sommige dingen staan mij weer heel goed bij. Van: hey, dit heb ik gelezen.

Interviewer: Er zit voor jou veel waarheid in, maar jij twijfelt nog aan iets?

Matthijs Paize: Ja. Zoiets.

Interviewer: Oké. Dit is een 100% echt bericht.

Matthijs Paize: Toch wel. Ik ging twijfelen over het land; was het nu Suriname? Toch wel. Zei hij nu *failed state*?

Interviewer: Ja, maar door jouw twijfel…

Matthijs Paize: De twijfel sloeg toe ja.

Interviewer: Oké. De volgende is Wilders en Pechtold.

Matthijs Paize: Ja. Volgens mij klopt het bericht heel erg, want Wilders heeft hoe dan ook de woede op de hals gehaald van Pechtold en pittige uitspraken gedaan. Ik weet alleen niet of de uitspraak die hier staat, of die ook echt waar is. "Een domme gans die geen benul heeft van financiële zaken". *leest bericht door*

Volgens mij is er wel zoiets gezegd, maar ik kan mij de echte woorden niet herinneren en daardoor twijfelde ik een beetje.

Interviewer: Jij wil dus inderdaad de concrete woorden: dit heeft hij gezegd?

Matthijs Paize: Ja. Want ik heb dus een bepaald beeld van Wilders en heeft hij dit ook echt gezegd? En Pechtold heb ik ook een beeld van en heeft hij dit ook zo gezegd? Maar in principe komt het wel over als een betrouwbaar bericht; alleen die uitspraken naar elkaar toe. Of dat ook echt zo gezegd is? Daar ga ik over twijfelen.

Interviewer: Nu zijn de uitspraken voor jou een belangrijk aspect. Net was dat iets minder.

Matthijs Paize: Ja. Komt misschien door het beeld wat ik van die personen heb. Klopt het met wat hij zegt, past dat in mijn beleving van die persoon?

Interviewer: Als wij dus een rangorde afgaan van wat belangrijk voor jou is dan staat dat jij het moet hebben gelezen bovenaan?

Matthijs Paize: Ja, dat is wel het belangrijkste.

Interviewer: En daarna het beeld van personen of instanties?

Matthijs Paize: Ja, personen. Kan ik mij een beetje inbeelden van wat deze persoon gezegd zou kunnen hebben. In principe zou dit gezegd kunnen zijn, maar ik kan het niet met 100% zekerheid zeggen.

Interviewer: Het is 100% nep.

Matthijs Paize: Nep? Serieus?

Interviewer: Ja. Dit is al geschreven voordat de twee heren inderdaad een ruzietje hebben gehad tijdens de Algemene Beschouwingen, maar ik heb dit al langer daarvoor geschreven. De laatste van bijna 100% echt is de vaccinatieplicht.

Matthijs Paize: Waarom dit mij als waarheid overkomt, is omdat ik heb gelezen over de vaccinatieplicht een probleem is. Dat vind ik ook een interessant probleem.

Interviewer: Als bioloog zijnde natuurlijk.

Matthijs Paize: Als bioloog helemaal. Als we onder de zoveel procent komen dan hebben wij een groot probleem. De Biblebelt inderdaad, maar ik weet niet of dat wat ze doen met het geloof heeft te maken. Ik weet niet of dat ook een uiting is van geen vertrouwen in God. In principe wel.

Waar ik toch ging twijfelen is door een zin als: "een groep die wel gelooft in een mythisch figuur in de lucht, maar niet in wetenschappelijke resultaten." Dit is dus wel heel erg van één kant geschreven en iemand die niet gelooft.

Interviewer: Vanuit één invalshoek dus?

Matthijs Paize: Ja. Ik bedoel als je dit zo objectief mogelijk wilt neerzetten dan had je die hele zin weggelaten. Dit is waarom zij het doen en jij hoeft niet te vertellen waarom die groep in jouw ogen eigenlijk een beetje... Je haalt die groep eigenlijk naar beneden.

Interviewer: En dat taalgebruik weegt voor jou zwaar?

Matthijs Paize: Ja. Er zit wel een kern van waarheid in. *leest bericht door* Er zijn inderdaad onderzoeken die zeggen dat je van vaccineren autisme krijgt, maar die zijn niet echt wetenschappelijk onderbouwd. Dat klopt. En waar ik over ging twijfelen is een "ander geluid van de hippe geitenwollensokken dragende ouders". Dan haal je weer mensen die anders denken dan jij onderuit.

Interviewer: Wederom maar één kant die wordt belicht. Hij is heel echt voor jou?

Matthijs Paize: Ja, want er zit heel veel waarheid in.

Interviewer: Maar door taalgebruik en het naar beneden halen van bepaalde groepen is hij voor jou nep?

Matthijs Paize: Ja. Want in principe is het ook geen goed idee om je kind niet te vaccineren, maar je haalt die mensen onderuit met dat soort zinnetjes. En dat verwacht ik niet van iemand bij de NOS bijvoorbeeld.

Interviewer: Jij zegt zelf ook dat je kind niet vaccineren heel slecht is, want dat weet jij. Je ziet dus veel herkenningspunten, maar door het taalgebruik klopt het niet helemaal?

Matthijs Paize: Ja, eigenlijk is het vanuit één hoek geschreven en de andere hoek is niet belicht in dit geval. Vaccineren moet, maar er wordt niet gezegd waarom we vaccineren. En die mening wordt direct weer de grond ingestampt met “een groep die gelooft in een mythisch figuur in de lucht” of “een geitenwollensokken dragende ouder met een knotje in het haar”.

Interviewer: Duidelijk. Dit is een satirisch bericht. Als we het nu over die titels hebben, vind jij titels belangrijk?

Matthijs Paize: De titel is wel belangrijk, want die trekt jou. En in deze titel ook, die dwaasheid bijvoorbeeld. Het is wel dwaasheid, maar ik zou dat niet verwachten van een bron die objectief is; die laat niet zo zijn mening in doorschijnen. Misschien wel een beetje in de tekst, maar dit bericht vond ik wel heel erg extreem. Pats, hier is onze mening.

Interviewer: Zo'n titel is belangrijk voor jou dus?

Matthijs Paize: Ja, daardoor klik je op een nieuwsbericht of denk je: ik lees verder. Als een titel dan misleidend is dan voel ik mij een beetje verraden zeg maar.

Interviewer: Dat is een gevoel wat mensen weleens ervaren, zoals bij een clickbait titel.

Matthijs Paize: Ja, in principe wel. Het moet natuurlijk interessant zijn om verder te lezen. Er zullen best wel mensen zijn die er minder verstand van hebben en denken: ik ga het lezen, want het klinkt interessant. Maar voor mij is het van: je haalt mensen die anders denken nu naar beneden.

Interviewer: En daarom is het niet 100% echt voor jou?

Matthijs Paize: En daardoor vind ik het geen betrouwbare bron.

Interviewer: En dus ook niet 100% echt?

Matthijs Paize: Nee. Anders had je niet zo moeten schrijven.

Interviewer: Dan zou het anders beschreven zijn?

Matthijs Paize: Ja, dan zou ik het liever objectiever zien. Formele toon.

Interviewer: Het is een satirisch bericht. De laatste twee, 100% echt. Laten we beginnen bij het bindend studieadvies.

Matthijs Paize: Ja, want ik heb volgens mij hierover gelezen. Het was inderdaad een probleem en dat bindend studieadvies gaan ze dus weer van af. Het was dus eerst dat er veel aanmeldingen waren en dat wilden ze dus een beetje terugdringen met de strenge BSA-norm. Volgens mij heb ik dit bericht gewoon kats gelezen.

Interviewer: Dit klopt helemaal? 100%? Omdat je zegt: ik heb het zo gelezen?

Matthijs Paize: Ik heb het volgens mij echt zo gelezen. Maar het kan best wel zijn dat het nog steeds niet waar is.

Interviewer: Als jij zegt: ik heb dit zo gelezen en alles wat hier staat is 100% waar voor mij.

Matthijs Paize: Ik weet niet of de rector dit echt heeft gezegd, maar dit bericht komt echt op mij over als waar. Ik heb dit gelezen.

Interviewer: De kern van dit bericht voor jou is: ik heb dit gelezen. Punt klaar.

Matthijs Paize: Ja.

Interviewer: De laatste alinea verraadt voor velen de kern van het bericht.

Matthijs Paize: *lacht* Nu lees ik het ook ja.

Interviewer: Jij leest de titel en de eerste drie alinea's en toen dacht je: dit is waar. 100% waar.

Matthijs Paize: Ja. En die laatste zin bindt het een beetje samen.

Interviewer: Het is inderdaad een satirisch bericht. Wat voornamelijk komt door de laatste alinea. De allerlaatste: de paus en het Vaticaan.

Matthijs Paize: Ik weet niet of ik deze goed heb neergelegd.

Interviewer: Hij ligt bij 100% echt, maar waarschijnlijk heb jij er weer iets over gelezen.

Matthijs Paize: Ik heb er wel wat over gelezen ja. Ik twijfel natuurlijk wel een beetje.

Interviewer: En waaraan?

Matthijs Paize: Weer de laatste alinea.

Interviewer: Is het dan die uitspraak van hem?

Matthijs Paize: Ja.

Interviewer: Maar voor de rest is hij dus 100% echt voor jou?

Matthijs Paize: Bij deze vond ik het minder dan die van het BSA, want ik had bij die meer erover gelezen dan bij dit bericht.

Interviewer: Je geeft wel aan dat jij je er iets van kan herinneren?

Matthijs Paize: Ja. En ik moet ook zeggen dat ik misschien een beetje biased ben in dat opzicht. Want de katholieke kerk vind ik allemaal één grote rotzooi.

Interviewer: Iedereen heeft natuurlijk zijn eigen mening daarover.

Matthijs Paize: Dit zou voor mij overkomen, met de dingen die ik weet, als waarheid. Alleen dat Franciscus dit heeft gezegd, ga ik wel aan twijfelen. Want volgens mij is het best wel een normale paus in principe. Niet conservatief of zo, niet super dat. Dus daar ging ik wel aan twijfelen, maar dat zou ik wel aannemen als waarheid zijnde.

Interviewer: Het is gemanipuleerd bericht. Die brief is echt, de rest is verzonnen.

Matthijs Paize: Ik vind het wel apart, want ik probeer zo objectief mogelijk te zijn, maar bij sommige onderwerpen is mijn mening zo erg.

Interviewer: Dat kan, maar je probeert er wel naar te streven.

Matthijs Paize: Ja, dat wel. Maar als ik dit lees, denk ik wel: het zal wel waar zijn. Want in mijn beleving klopt dit helemaal, terwijl ik andere dingen misschien kritischer heb gelezen.

Interviewer: Je hebt mij net een definitie gegeven van wat nepnieuws voor jou is. Wat is voor jou dan echt nieuws?

Matthijs Paize: Als iets voor mij echt nieuws is dan heb ik er A: bijvoorbeeld een eerder artikel over gelezen of een betrouwbare bron en lees ik nu hier een vervolgartikel die over het artikel gaat wat ik eerder gelezen heb; op dezelfde bron die ik vertrouw. Dan zou ik dat ook meteen aannemen als: die klopt echt.

Interviewer: Maar als het nieuws binnenkomt en je hebt er niet over gehoord, geloof je het dan wel als het van een bepaalde bron komt?

Matthijs Paize: In principe wel. Voor mij is de bron ook heel belangrijk.

Interviewer: Moet het echt eerder gelezen zijn voor jou?

Matthijs Paize: Nee, want als ik het echt eerder zou hebben gelezen en ik zou er een vervolg op lezen en dat komt overeen dan zou ik het meteen als waarheid aanschouwen. Maar als het van een goede bron vandaan komt dan zou ik het ook als waarheid beschouwen.

Interviewer: Je zei net ook: objectiviteit bestaat niet, want iedereen geeft zijn eigen mening of kleur mee aan een bericht. Objectiviteit bestaat voor jou dus helemaal niet?

Matthijs Paize: Eigenlijk niet. Dus je moet een bron hebben die zo objectief mogelijk probeert te zijn, want echt objectief zijn kan niet.

Interviewer: Echt nieuws zou dan niet voor jou bestaan?

Matthijs Paize: Dat vind ik een lastige. Goede vraag.

Interviewer: Als jij namelijk zegt: objectiviteit bestaat niet, maar je moet zo objectief mogelijk zijn. Dan zou echt nieuws, 100% echt nieuws, niet bestaan?

Matthijs Paize: Nee. In mijn beleving bestaat 100% objectief nieuws niet. Een betrouwbare bron die zo objectief mogelijk probeert te zijn.

Interviewer: Dat is voor jou meer richting het echte nieuws?

Matthijs Paize: Ja.

Interviewer: Bronnen hebben we het al een beetje over gehad, zoals de NOS. Zijn er nog andere bronnen die jij echt gelooft?

Matthijs Paize: Het journaal, RTL 4 Nieuws ben ik altijd minder geneigd om te geloven.

Interviewer: Want?

Matthijs Paize: Weet ik eigenlijk niet. RTL 4 Nieuws komt mij over als commercieel. Sensatie zoeken. Een beetje.

Interviewer: Oké. Want?

Matthijs Paize: Ja, dat voelt een beetje al zoals ik zeg: sensatie zoeken en commercieel. Een verband of zo.

Interviewer: Wat vind je van kranten dan?

Matthijs Paize: Dat vind ik lastig, want zoveel papieren kranten lees ik dan niet. Maar de Telegraaf vind ik bijvoorbeeld ook een sensatiezoekende krant. Kranten die misschien wel wat meer betrouwbaar zijn... Vind ik lastig om te zeggen. Ik kijk meer nieuws en lees meer websites.

Interviewer: Dat is dan de volgende vraag: wat is jouw mediagebruik om aan jouw nieuws te komen?

Matthijs Paize: Het internet dus. TV. En echt kranten niet, want dan is het digitaal. Ik moet een bron wel vaak gebruiken en dan vertrouw ik het pas. Als ik vaker van verschillende bronnen precies hetzelfde hoor dan vertrouw ik het meer. Hoe meer bronnen iets zeggen, hoe meer de betrouwbaarheid van het bericht toeneemt.

Respondent 21 – Valesca Plett (Interview op 03-11-2018)

Interviewer: Behalve al het papier voor je en ik vraag aan jou: wat is nepnieuws?

Valesca Plett: Nepnieuws. Nieuws wat niet waar is. Waar geen wetenschappelijke onderbouwingen inzitten, wat verzonnen is. Wat in een krantenartikel staat, wat iemand gezegd heeft, maar wat gewoon helemaal niet waar is. Of het is uit verband getrokken bijvoorbeeld. Dat soort dingen.

Interviewer: Heel veel aspecten dus?

Valesca Plett: Ja, best wel veel.

Interviewer: Is het dan lastig om soms bij te houden wat nepnieuws is en wat niet?

Valesca Plett: Nou, soms wel. Ik had wel een keertje iets gelezen, ik weet niet meer zo snel een voorbeeld, maar dat ik dacht: huh, oké? Is het zo erg? En als je dan doorzoekt en er dan achterkomt dat het gewoon niet waar is.

Interviewer: Doe jij dat vaker dat? Als je iets leest en het niet vertrouwd je dan verder zoekt?

Valesca Plett: Soms wel ja.

Interviewer: Is dat alleen bij iets wat je interesseert of?

Valesca Plett: Ja, als het interessant is. En soms denk ik ook wel: oké, hier zal waarschijnlijk wel iets gesleuteld aan zijn dat ik denk: dit klopt niet helemaal en dan laat ik het links liggen.

Interviewer: Ben je altijd zo kritisch?

Valesca Plett: Vaak wel ja.

Interviewer: Heeft dat een reden?

Valesca Plett: Ik weet het niet, ik twijfel gewoon aan wat er bijvoorbeeld in de politiek gebeurd. Ik heb het idee dat het mooier wordt gemaakt dan dat het is.

Interviewer: Is dat alleen qua politiek of ook andere onderwerpen?

Valesca Plett: Wel meer dingen. Ik denk dat de overheid best wel veel invloed heeft, zoals in één van de artikelen staat (Overheid beheerst onderzoeksresultaten). Ik heb het idee dat media best wel veel

dingen vervormen om mensen te beïnvloeden. Dus vandaar dat ik wel een beetje kritisch ben. Misschien zelfs wantrouwend.

Interviewer: Dat kan. Laten we eens gaan kijken hoe je het allemaal hebt neergelegd. We beginnen met Friesland en dat die een dienstplicht wil invoeren. Die is voor jou 100% nep.

Valesca Plett: Ja. Ik heb het idee dat als dit echt was dan had ik het wel geweten. Een beetje. Maar ja, ik kan mij niet voorstellen dat er in Nederland een militaire dienstplicht wordt ingevoerd. Maar…

Interviewer: Voor jou is het nepnieuws, want jij zegt net zelf: nepnieuws is nieuws wat niet waar is, wat verzonnen is, niet wetenschappelijk onderbouwd. Maar je zegt nu zelf ook dat het iets is wat jij je niet kan voorstellen?

Valesca Plett: Ja, dat ook wel. Dat idee heb ik wel. Dat ik het dan wel geweten had. Maar het kan zijn dat het natuurlijk wel echt is en dat ik het totaal heb gemist. Want ik kijk niet heel vaak nieuws. Voor mij had ik het idee en vooral dat laatste stukje over dat mensen die de dienstplicht ontlopen dat ze dan uit hun functie als Fries ontheven worden en dat ze hun paspoort kwijtraken. Dat kan ik gewoon niet geloven dat zoiets in Nederland überhaupt mag zeg maar.

Interviewer: Jij kan het niet geloven dat dit zou kunnen?

Valesca Plett: Ja. In mijn hoofd past dit niet in de Nederlandse wetgeving en samenleving en zo. En dat ze dan alleen mogen kiezen uit twee namen.

Interviewer: Duidelijk. Jij ziet dit niet voor je en daarom is het voor jou 100% nep

Valesca Plett: Ja, precies ja.

Interviewer: Duidelijk. Het is een parodie à la De Speld. Misschien dat je wat raakvlakken zag inderdaad. Het andere bericht van jou bij 100% nep is de FIFA en het WK 2026.

Valesca Plett: Ja, de FIFA naar IS. *lacht*

Interviewer: Je begint al te lachen?

Valesca Plett: Ja, ik vond hem wel een beetje grappig. Want ik dacht: dit kan gewoon niet. Dat is gewoon… Naar IS, waar zoveel oorlogen mee zijn. Die gaan zoiets niet aangeboden krijgen of überhaupt zoiets organiseren lijkt mij. En dat het "ook hét perfecte moment is om de ongelovigen te laten bekeren tot de ware leer." Dat zou wel iets zijn wat ze kunnen zeggen, maar nee. Ik kan mij dit niet voorstellen.

Interviewer: En is dat hetgeen, dat jij het je niet kan voorstellen, het belangrijkste hier?

Valesca Plett: Ja, met wat ik ook weet inderdaad denk ik: nee.

Interviewer: Duidelijk. Het is ook een parodie. Iets minder nep dan 100% en laten we beginnen bij Juncker en de invloed in Europa.

Valesca Plett: Ja. Ik twijfelde hier een beetje aan.

Interviewer: En waar precies aan?

Valesca Plett: Nou, ik twijfelde aan een aantal dingen en dat was omdat ik er een aantal niet wist. Ik vond een uniform rijbewijs voor heel Europa… Ik denk dat er wel een kern van waarheid inzit met het

terrorisme en dat ze het een halt moeten toeroepen. Dat is iets waar de EU natuurlijk wel heel erg mee bezig is. Dus dat is iets waarvan ik dacht: dat zal wel waar zijn.

Maar ik weet niet, voor mijn gevoel komen er niet meer militairen in Nederland op straat en de EU is ook een beetje wankel. Er zijn juist veel tegenberichten voor de EU en de invloed daarvan. Ik heb juist het idee dat het minder merkbaar is.

Interviewer: Jij hebt het beeld dat de EU ook wankel is?

Valesca Plett: Ja, dat idee heb ik. En daarom twijfelde ik ook daaraan.

Interviewer: Maar die vuist tegen het terrorisme zie je wel voor je?

Valesca Plett: Ja, dat wel.

Interviewer: Dit is een 100% nepbericht. De volgende is minister Blok en zijn Suriname.

Valesca Plett: Ja, hier twijfelde ik ook aan. Want ik heb dit niet meegekregen. Het zou wel kunnen, want politica staan wel bekend om soms rare uitspraken. Dus ja. Maar ik heb het idee dat het niet waar is, omdat ik gewoon niet geloof dat hij dat gezegd heeft. Dat Suriname een *failed state* is.

Interviewer: Waarom kan jij je niet voorstellen dat hij dat gezegd heeft?

Valesca Plett: Nou, hij zegt daar bijvoorbeeld dat er geen multi-etnische samenleving waar een vreedzaam samenlevingsverband is. Dat hij dat niet kent. Maar Nederland is op zich wel redelijk vreedzaam. Dus daarom kan ik niet helemaal voor mij zien dat hij dat heeft gezegd.

Interviewer: Vanuit jouw eigen beeldvorming vind je het raar dat hij dit zou zeggen?

Valesca Plett: Ja. Ja. Precies. En ook omdat Suriname wel wat met Nederland te maken heeft, dus ik vind het ook raar om zoiets te zeggen. Ik twijfelde hieraan.

Interviewer: En bij die andere twee, die bij 100% nep lagen, was er helemaal geen twijfel?

Valesca Plett: Nee, totaal niet.

Interviewer: En door die twijfel denk jij: hij is misschien niet helemaal nep?

Valesca Plett: Ja, precies. Misschien heeft hij wel iets gezegd daarover, maar ja…

Interviewer: Er zit misschien iets van waarheid voor jou in, maar je twijfelt en weet niet wat?

Valesca Plett: Ja, precies.

Interviewer: Hij is 100% echt.

Valesca Plett: 100% echt?

Interviewer: Ja. Het was groot nieuws in de zomer, maar je zegt zelf al: ik volg niet heel veel nieuws en dan kan dit je ontgaan zijn.

Valesca Plett: Ja.

Interviewer: De volgende is het meisje dat verkracht is.

Valesca Plett: Ja, dit is ook een twijfel. Voor mij is dit of echt gebeurd of het was een soort van nep. Maar mijn theorie hierachter, bij een nieuwsbericht is… In mijn hoofd had ik ergens iets van: er is misschien wel iets gebeurd met een verkrachting door een asielzoeker, want het is natuurlijk weleens eerder in het nieuws geweest. En vandaar dacht ik: dit kan wel echt zijn, maar in mijn hoofd had ik ook zoiets van: ja, een meisje wat daar dan zelf een interview overgeeft? Dat kon ik mij niet zo goed voorstellen. En ik had bij deze zoiets van dat het gewoon niet gebeurd is. Dat het een bericht is om asielzoekers te bevoordelen.

Interviewer: Je zegt zelf net al: je bent heel kritisch op media en misschien dat je dan denkt dat dit zo is gemaakt om asielzoekers zwart te maken?

Valesca Plett: Ja. Ja, precies. Zoiets. Dat idee had ik ook en daarom heb ik hem bij het nepnieuws, of het bijna 100% nepnieuws, neergelegd.

Interviewer: Je zegt namelijk zelf: het zou wel of niet gebeurd kunnen zijn. Ik zou dan verwachten dat hij dan in het midden ligt? Maar door die twijfel en je kritische noot over de media leg je hem bij nepnieuws neer?

Valesca Plett: Ja. Precies.

Interviewer: Dat kan. Hij is 100% nep. De kritische noot is op dat moment sterk. Oké. De volgende is minder nep dan de categorie die we net hebben besproken. We beginnen met Rutte en zijn grote vriend Trump.

Valesca Plett: Ja. *lacht* Ja, van wat ik heb gevolgd is Rutte niet heel positief over Trump volgens mij. Hij is in ieder geval niet echt zijn grootste fan geloof ik. En ik twijfel aan, want ik dacht wel dat Trump volgens mij wel goed kan onderhandelen; dat beeld heb ik van hem. Dus ik dacht dat het zou kunnen dat Rutte over zijn onderhandelingen positief is, maar juist niet over zijn ideeën en over zijn standpunten. Maar dat hij wel iets had kunnen zeggen over hoe hij onderhandelt heeft. Zo had ik mij dat voorgesteld. En ik twijfelde wel aan die heffingen over Nederlandse producten. Dat was iets waarvan ik dacht: dat weet ik gewoon echt niet. Dat kan wel, maar daar weet ik gewoon echt niks van.

Interviewer: En daarom is hij iets minder nep dan de vorige berichten?

Valesca Plett: Ja, precies.

Interviewer: Maar door dat beeld van Rutte is hij voor jou nep?

Valesca Plett: Ja, maar er zitten wel dingen in die zouden kunnen.

Interviewer: Oké. Het is een gemanipuleerd bericht. De heffingen kloppen, maar niet op de Nederlandse producten. En de rest is verzonnen. We gaan snel door naar de volgende, de NPR en Clinton.

Valesca Plett: Nou hier had ik ook twijfels over. Omdat ik wel weet dat er bij die verkiezingen in Amerika iets was over dat ze die stemmen opnieuw wilden tellen en dat er iets met die stemming was. Dus vandaar dat ik dacht: er zal wel een kern van waarheid in kunnen zitten. En ik denk dat het verhuizen van mensen naar nieuwe woonplaatsen; ik kan mij toch wel ergens in verplaatsen dat Amerikanen dat dat gewoon langzaam gaat bij hun of zo. Misschien een beetje een vooroordeel naar Amerikanen toe hoor.

Interviewer: Misschien is dat wel het beeld wat jij van Amerika hebt?

Valesca Plett: Ja, dat sommige mensen niet weten of dat het gewoon heel langzaam gaat. Dus dat kan ik mij wel voorstellen dat zulke dingen blijven liggen. Dus vandaar dat ik hem hier heb neergelegd.

Interviewer: Duidelijk. Nog iets anders wat je opviel aan dit bericht?

Valesca Plett: Even kijken hoor. Ik vroeg mij wel af het zoveel waren. Ik dacht wel: 25 miljoen? Dat is wel heel veel. Toen dacht ik: hoeveel mensen wonen er in Amerika en toen kwam ik erachter dat ik dat niet helemaal precies wist, dus vandaar dat ik dacht: zijn het niet veel te veel mensen om het überhaupt wel geloofwaardig te laten zijn? En dat stukje over die coulante immigratieregels. Ik denk dat dat niet klopt. Want ik denk niet dat illegalen moeiteloos door Amerika konden reizen.

Interviewer: Let jij vaker op zulke cijfers, of statistieken, in berichten?

Valesca Plett: Ja. Ja. Bij dat soort dingen wel en dan vraag ik mij af: is dat echt zo? Hoe hebben ze dat onderzocht? Soms dan zie je in Nederlandse peilingen: zoveel procent van Nederlanders eet een kilo drop en dan denk ik: ze hebben mij niet gevraagd hoor. Weet je, ze gebruiken natuurlijk een deel van Nederland.

Interviewer: Het is altijd een peiling van een bepaalde groep ja.

Valesca Plett: Ja, precies. Maar ik vraag mij soms wel af: hoeveel mensen zijn er onderzocht in onderzoeken om het überhaupt representatief te maken, want dat is in veel onderzoeken belangrijk. Ook wat ik zelf bij psychologie weleens zie of aan heb meegedaan of lees voor een verslag en dat ze een onderzoek hebben gebruikt waar zes mensen aan hebben meegedaan en dat ze daar dan alweer een conclusie uit trekken. Dat kan gewoon niet.

Interviewer: Het moet wel representatief zijn voor Nederland op dat moment?

Valesca Plett: Ja. En de onderzoeksgroep moet ook wel redelijk groot zijn om er een conclusie uit te trekken voor de hele samenleving. Dus dat zijn dingen waar ik wel vaak op let.

Interviewer: Je wilt dus, ook vanuit je eigen achtergrond, vaak weten hoe iemand aan die data komt?

Valesca Plett: Ja. En je ziet ook vaak van die clickbait artikelen waarin staat: dit is onderzocht en rode wijn is goed voor je. Dat soort dingen. Maar hoe is het onderzocht en hoeveel mensen zijn ervoor gebruikt en hoe lang?

Interviewer: En daardoor ligt hij een beetje bij het neppe?

Valesca Plett: Ja.

Interviewer: Maar hij ligt niet bij helemaal 100% nep?

Valesca Plett: Nee, omdat ik er niet weer genoeg van wist. Ik heb het idee dat in Amerika alles kan.

Interviewer: Dat kan. Maar dan weegt het cijfer op dat moment iets minder zwaar dan het beeld wat je hebt?

Valesca Plett: Ja. Ja. Klopt.
Interviewer: Dit is ook een 100% nepnieuws bericht. De volgende is Belgische gevangenissen.

Valesca Plett: Ja. Ik twijfelde heel erg of dit nou gewoon echt totaal nep was. Dit was een geval van ik kan het mij niet voorstellen dat dit in België gebeurd. Maar eigenlijk weet ik niet zo heel veel over België en ik dacht: misschien zou dit best wel kunnen door stakingen. Dat het inderdaad soms best wel gesteld is in die gevangenissen. Ik weet ook niet welk jaar het was, misschien was het wel afgelopen zomer, en toen was het ook echt heel warm. Dus toen dacht ik: dat kon ik mij nog wel indenken dat het zo slecht zou zijn.

Interviewer: Is het dan dat je bij dit bericht informatie mist? Je zegt al: ik ziet geen jaartal.

Valesca Plett: Ja, dan vraag ik mij af in welk jaar het is gebeurd.

Interviewer: Want je geeft al aan: deze zomer was het heel warm.

Valesca Plett: Ja, want met een jaartal had ik mij beter kunnen voorstellen. Als het afgelopen zomer was en dat mensen zouden staken er zou geen personeel zijn dan kan er inderdaad schimmel zijn door de warmte en dat er niks wordt opgeruimd. En in die hitte heb je wel goede zorg nodig en genoeg te eten. Dan had ik hem misschien wel echter gevonden.

Interviewer: Je zegt zelf: ik volg het nieuws niet heel veel. Heb jij wel vaker dat als je iets volgt, het gevoel of de gedachte hebt, dat er iets ontbreekt?

Valesca Plett: Het hangt er een beetje vanaf wat het is. Als het een uitspraak is die iemand gedaan heeft dan mis ik gewoon het beeldmateriaal.

Interviewer: Wat bedoel je met beeldmateriaal?

Valesca Plett: Stel je voor dat die dit heeft gezegd ergens dan wil ik weten waar dat gebeurd is. Als het een beschrijving is van een filmpje, dan wil ik gewoon zien dat iemand dat gezegd heeft.

Interviewer: Jij wil het echt zelf even checken?

Valesca Plett: Ja, precies. Het hangt natuurlijk ook wel een beetje van de bron. Als het het NRC is dan vertrouw ik het meestal wel. En als een onderzoek is, of clickbait-achtig, dan mis ik wel vaak een verwijzing ergens naar toe. Dat je bij een bron ook echt kan zien en kan checken dat het ook echt daadwerkelijk zo is onderzocht.

Interviewer: Dat is dus die wetenschappelijk bron waar je het overhad bij nepnieuws?

Valesca Plett: Ja, precies.

Interviewer: Of een bron die je vertrouwd zeg je al, zoals het NRC. Zijn er meerdere bronnen die jij vertrouwd?

Valesca Plett: Nou, NOS ook wel. Volkskrant en kranten meestal wel. Wetenschappelijke tijdschriften vertrouw ik meestal ook wel.

Interviewer: En welke vertrouw je dan niet?

Valesca Plett: Nou, ik heb soms bij NU.nl dat ik een spelfout zie en dan denk ik: hmm ja. Dat hoeft niet te betekenen dat het dan ook meteen nep is, maar dan heb ik het idee dat ze minder zorgvuldig zijn over wat ze plaatsen zeg maar.

Interviewer: Er zijn inderdaad mensen die berichten met spelfouten eerder als wat nepper bestempelen.

Valesca Plett: Of dingen zoals Lindanieuws weet je. Dat neem ik ook met een korrel zout en dat zie je ook wel eens op Facebook voorbijkomen en dan denk ik: ja, oké, nee.

Interviewer: Een commercieel blad verschilt natuurlijk wel in dat opzicht van een wetenschappelijk blad.

Valesca Plett: Ja, sommige dingen zijn natuurlijk ook gericht op de doelgroep van de Linda of iets jongere mensen of zelfs oudere.

Interviewer: Denk je dat die doelgroep iets minder kritisch is?

Valesca Plett: Misschien wel ja. Ik denk dat als het op jongeren gericht is, of op tieners, dat die daar minder kritisch naar kijken.

Ik denk dat als ik naar mijzelf kijk, als tiener, dat je heel veel dingen gewoon aanneemt. En je denkt er niet verder over na. Je denkt: oké, het zal wel zo zijn. Je denkt er misschien minder over na en hoe media mensen beïnvloeden.

Interviewer: Denk dat jij het hele aspect van nepnieuws dan ook een gevaar zou kunnen vormen voor onze samenleving?

Valesca Plett: Nou, ik denk dat het voor bepaalde gevallen best wel een gevaar zou kunnen opleveren. Maar dan heb ik het wel vaak over dingen die uit verband zijn getrokken. Gisteren ook met die man de VVD, hoe heet die ook alweer?

Interviewer: Dijkhoff?

Valesca Plett: Ja, die Dijkhoff over BOOS met Tim Hoffman. Dat was dat filmpje van en die kreeg echt een lading kritiek over zich heen. En als je dan iets verder leest of verder kijkt dan zie je dat de reactie die hij in dat filmpje gaf op Tim Hoffman was gericht en niet op dat kind. En dat het filmpje geknipt en geplakt is.

Interviewer: Dat je bepaalde dingen aanpast om iemand of iets in een slecht daglicht te zetten?

Valesca Plett: Precies. En er zijn volgens mij best wel veel gevallen dat mensen heel veel kritiek krijgen en ook haatberichten en hang jezelf op en zo. Ik denk dat het best wel gevaarlijk zou kunnen zijn als dit soort dingen gebeuren en mensen worden daar depressief van of kunnen zelfmoord plegen.

Interviewer: Het kan een grote invloed hebben, maar op bepaalde gevallen?

Valesca Plett: Ja, ik denk het wel. Ik vraag mij wel af in hoeverre het echt breed een probleem gaat worden voor een hele samenleving. Dat vraag ik mij af. Het kan wel zo zijn dat mensen bij alles gaan twijfelen en dat mensen gewoon niet meer weten wat ze wel moeten geloven en wat ze niet moeten geloven.
Interviewer: Dat zou dan een vicieuze cirkel kunnen zijn. Mensen die het nieuws niet meer geloven en op zoek gaan naar hun eigen nieuws, wat ze aanspreekt en wat volgens hun klopt; een versterking van de *filter bubble*. Dat zou gevaarlijk kunnen zijn, toch?

Valesca Plett: Ja, precies. En ik denk dat mensen dan ook kunnen gaan geloven in dingen die weer totaal niet kloppen. Dat mensen misschien juist het echte nieuws niet gaan geloven en dat ze dingen, die totale onzin zijn, die dan wel als waarheid aanschouwen.

Interviewer: Grappig dat jij het zegt, want dit bericht is 100% echt.

Valesca Plett: Echt?

Interviewer: Ja. Maar dat maakt niet uit, want er is geen goed of fout. Laten we naar het midden gaan. Rutte en zijn belofte dat Nederlanders worden genaaid.

Valesca Plett: Ja, ik vond dit gewoon een soort van opiniestukje van: nou, Nederlanders worden allemaal genaaid. Het is ook niet wat Rutte letterlijk gezegd heeft, lijkt mij. Dus voor mij is dit meer zo'n opiniedingetje. Vandaar dat ik hem in het midden heb gelegd eigenlijk.

Interviewer: Een opinie is voor jou dus niet echt en ook niet nep?

Valesca Plett: Ja, precies. Want als iemand zegt: iedereen wordt genaaid. Dat kan je natuurlijk zo zeggen. Ik had wel het idee van dat het best wel waar zou kunnen zijn, omdat heel veel mensen erop achteruit gaan, maar ik wist niet precies de plannen van het kabinet zijn. Dus vandaar dat ik hem hier heb gelegd. Iedereen wordt op dezelfde egale manier beduveld zeg maar.

Interviewer: Duidelijk. Het is een parodie.

Valesca Plett: Ja, ik had ook wel zo'n soort van De Speld idee erbij. Wel nog wat meer waar zeg maar, maar wel zoiets inderdaad.

Interviewer: Want deze is dus voor jou zoals De Speld en hij ligt in het midden. Komt het dan voornamelijk doordat het een opiniestuk is, zoals jij zegt?

Valesca Plett: Denk het wel. En ik denk ook wel dat ik het idee heb, want de VVD is niet per se mijn politieke voorkeur. En ik heb wel het idee dat de VVD er wat meer is voor de mensen die wat rijker zijn of die een eigen bedrijf zijn, ZZP-er zijn. Dus ik kon mij ook wel voorstellen dat als Nederlanders erop achteruit gaan dit dan wel een beeld is wat voor mij bij de VVD past.

Interviewer: En daarom in het midden?

Valesca Plett: Ja.

Interviewer: Duidelijk. Het is dus een parodie. De volgende is de taalkundigen met hun noodklok.

Valesca Plett: Dit was voor mij ook een beetje een deel van mening. Want het zou best kunnen dat de toename van buitenlandse woorden er is, dat klopt. En dat er bepaalde taalkundigen zijn die daartegen zijn. Maar ik weet ook wel dat er taalkundigen zijn die het niet erg vinden, omdat de Nederlandse taal meebeweegt, zeg maar.

Interviewer: Hij evolueert?

Valesca Plett: Precies. Taal verandert altijd, die is gewoon beweeglijk. Vandaar dat ik denk: dit is iemands mening. Iemand vindt dat dat heel erg is dat er zoveel buitenlandse woorden komen. En dan ook met die stukjes taal erin *lacht*. Dat Franse en het Angelsaksische. Daardoor dacht ik: dit is niet helemaal waar, maar het zal ook niet helemaal nep zijn.

Interviewer: Je zegt zelf ook al: vanuit jouw ervaring en wat je hebt gehoord verandert de taal. En je vindt het grappig.

Valesca Plett: Ja.

Interviewer: En het is niet nep of echt voor jou?

Valesca Plett: Ja.

Interviewer: Duidelijk. Dit is ook een parodie. Het bindend studieadvies.

Valesca Plett: Volgens mij had ik deze eerst ergens anders liggen. Ik moet zeggen dat ik niet wist hoe deze zat. Deze heb ik een beetje benaderd op de manier: kan ik mij dit voorstellen? Want ik kan mij

wel voorstellen dat door het bindend studieadvies, dat heb ik zelf ook gekregen helaas, dat je daardoor best wel meer stress ervaart in het doen van tentamens. Dat je nu echt dit halen, want anders heb ik een bindend studieadvies en mag ik niet door in de studie. Ik kreeg daar best wel wat meer stress van en het zou best kunnen dat ze daar nu iets aan doen. En vandaar dat hij hier ligt, want ik wist het eigenlijk niet. Ik heb het idee dat hij eigenlijk wel meer echter is, maar ja.

Interviewer: Maar je zegt net: ik heb deze benaderd of jij het je kon voorstellen. Hoe heb je dat bij andere berichten dan gedaan?

Valesca Plett: Ook eigenlijk of ik het mij kon voorstellen. Bij die eerste sowieso; bij dat nepnieuws dan. En een beetje benaderd met welke kennis heb ik al, wat weet ik eigenlijk al. En soms ook als er echt iets mistte van een jaartal bij dat Belgische berichtje en dat ik het dan eigenlijk niet weet.

Interviewer: Jij wil gewoon alle informatie hebben?

Valesca Plett: Ja. En ik heb het ook een keertje gehad van: wat weet ik eigenlijk hierover? En kan ik mij voorstellen dat dit gebeurt? Bij dit kan ik mij dat best wel voorstellen dat dit gebeurt.

Interviewer: En dat is voor jou een belangrijke factor, dat voorstellen?

Valesca Plett: Ja, precies. Bij dit soort berichten wel.

Interviewer: Oké. Dit is een satirisch bericht. Wat voor sommigen misschien komt door de laatste alinea.

Valesca Plett: Ja, ja. Dat aanmodderen. Maar zit hier dan überhaupt een kern van waarheid in?

Interviewer: Ja. De kern van waarheid is dat ze het BSA willen wijzigen.

Valesca Plett: Ja, dat idee had ik ook. Dat ze dat wel willen doen.

Interviewer: Check. De VVD'er en het opspraaksyndroom.

Valesca Plett: Dit was voor mij ook zo'n satirisch bericht. Want er zijn natuurlijk veel VVD'ers geweest die in opspraak zijn gekomen en vandaar dat dat ook wel klopt. Alleen het opspraaksyndroom is gewoon verzonnen.

Interviewer: Satire is voor jou dus geen echt nieuws, maar ook geen nepnieuws?

Valesca Plett: Ja, zo voelt het voor mij aan. Voor mij is dat nieuws waar een kern van waarheid inzit, maar waar dan een twist aan is gegeven door het een beetje te overdrijven. Of dat het misschien wat meer impact heet, zoals het opspraaksyndroom. Woorden die toegevoegd zijn of het wat aan te dikken of zo. Er zitten waarheden in, maar ja. Het is een beetje overdreven.

Interviewer: Je geeft nu een mooie beschrijving van satire, maar wat is een parodie dan voor jou?

Valesca Plett: Een parodie is dan meer iets wat totaal niet waar is. Want bij een parodie gaat het om een idee en daar verzin je dan gewoon iets bij lijkt mij. En dit is een beetje… Er zijn aspecten die waar zijn, dus die opspraken en zo. Maar dan hebben ze dan weer iets van gemaakt. En al die dingen samen zijn dan weer een syndroom zeg maar.

Interviewer: Bij deze zeg je dat die opspraken wel kloppen, maar Blok ligt iets meer bij het neppe?

Valesca Plett: Inderdaad. Dat was de reden waarvan ik dacht: hij zal wel echt zijn. Maar toen dacht ik: misschien is dit iets om mij te neppen.

Interviewer: Weer dat kritische aspect van jou wat naar boven komt?

Valesca Plett: Ja, precies. Omdat ik het ook gewoon niet wist en toen dacht ik: misschien hebben ze dat wel expres erin gedaan om je voor de gek te houden. *lacht*

Interviewer: Dit is inderdaad satirisch. We gaan naar het echte nieuws en beginnen met Facebook.

Valesca Plett: Ik twijfelde hieraan, omdat er mij iets van bijstond dat er gegevens waren gelekt van Facebookgebruikers. Of die waren gehackt, maar er was iets mee. En toen dacht ik: misschien is dit gewoon echt.

Interviewer: Maar je wist het niet zeker?

Valesca Plett: Nee, ik wist het gewoon echt niet. Dus dit was eigenlijk gewoon een gok, omdat ik dacht: er staat mij iets van bij. En om die reden heb ik hem daar gelegd. En dat Cambridge Analytica kwam mij ook ergens wel bekend voor. En dat er onderzoek is gedaan van de New York Times en dat Facebook langer wist van het lek, al sinds 2015; daar had ik dan weer mijn twijfels bij. Dat ik dacht: het kan wel, want ik weet niet of ik Facebook vertrouw qua medium, maar 2015 vond ik wel heel lang. Dit is eigenlijk gewoon een gok.

Interviewer: Maar je zegt zelf al: er staat je iets van bij?

Valesca Plett: Ja, want volgens mij is een deel van de gegevens van Facebookgebruikers gestolen of zo. Of gelekt.

Interviewer: Hij is 100% echt.

Valesca Plett: Oké.

Interviewer: De volgende is Trump en dat hij samenzweren geen misdaad vindt.

Valesca Plett: Dit is ook iets waarbij ik had: hier staat mij iets van bij, want dat Crooked Hillary heeft hij wel vaker gezegd en dat ik daardoor dacht: dit zou heel goed kunnen kloppen. Ik weet wel dat er gedoe was met de FBI en dat er onderzoek wordt gedaan. Ik had gewoon het idee dat ik hier iets over gelezen had. Vandaar dat ik hem hier heb neergelegd. Ik twijfelde er ook over en dacht: weet niet of het 100% zeker of het zo gegaan is. Maar wel iets over Crooked Hillary. En ik dacht ook te weten dat hij Crooked Hillary in een tweet had gezet en dat staat hier ook in. Vandaar dat ik dacht: het zou best wel waar kunnen zijn, maar ik weet het niet helemaal zeker.

Interviewer: Jij gaat ook uit van je eigen herinneringen of je iets hebt gelezen en dan zou het echt zijn?

Valesca Plett: Ja, inderdaad. En omdat ik het niet helemaal zeker weet, durf ik het ook niet bij echt nieuws te zetten. Want ik dacht: ik weet het gewoon niet.

Interviewer: Oké. Deze is satirisch. Die tweet is inderdaad van hem.

Valesca Plett: Dat dacht ik al.

Interviewer: Dat klopt inderdaad.

Valesca Plett: Het is zo'n rare gast ook die Trump.

Interviewer: Bijzonder op zijn zachts gezegd. De volgende is Wilders en Pechtold.

Valesca Plett: Dit was er ook één waarvan ik het niet wist. Ik dacht wel te kunnen herinneren dat er iets was tussen die twee en wat ik weet van Wilders is dat hij soms best wel rare uitspraken heeft. Dus ik dacht: nou, dit kan best wel waar zijn, wat Wilders zegt. Maar het kan ook zijn, omdat het juist iets is wat Wilders kan zeggen aangezien hij altijd rare uitspraken heeft, dat dit een artikel is wat niet waar is. Het kan ook zijn dat het gewoon niet klopt.

Interviewer: Maar toch weegt dat op dat moment voor jou zwaarder, dat eerste? En dat hij daarom richting het echte ligt?

Valesca Plett: Ja, inderdaad. Ik kon het mij best wel voorstellen dat er iets met Wilders is en dat hij iets geks zei. Maar het kan ook zijn dat hij niet per se dat domme gans heeft gezegd. Dat wist ik niet helemaal.

Interviewer: Maar vanuit je eigen herinnering weet je: hij heeft wel vaker ruzie met Pechtold?

Valesca Plett: Ja, daarom. Misschien was dit dan wel de ruzie die is gebeurd.

Interviewer: Het is een 100% nepbericht. Die kritische noot is inderdaad aanwezig.

Valesca Plett: Haha, ja.

Interviewer: De volgende is de overheid.

Valesca Plett: Overheid beheerst onderzoeksresultaten.

Interviewer: Je zegt net al: ik ben heel kritisch en ook richting de overheid en de media.
Valesca Plett: Ja, dit is een beetje mijn wantrouwende houding tegenover de overheid waardoor hij bij echt ligt. Ook omdat ik eergisteren of zo een artikel heb gelezen over een vrouw die onderzoek moest doen en ze was een soort klokkenluider, maar ze werd heel erg beïnvloed door de overheid of zoiets.

Interviewer: Ja, bij de WODC volgens mij.

Valesca Plett: Ja, dat precies. Die was echt super erg beïnvloed als het volgens mij veel vaker voorkomt. Dus vandaar dat ik hem bij bijna echt heb neergelegd.

Interviewer: Er is wel iets waardoor hij niet bij helemaal echt ligt?

Valesca Plett: Ja, omdat ik toch twijfelde of het wel helemaal waar zou zijn.

Interviewer: Waar twijfel je dan aan?

Valesca Plett: Ik twijfel eraan of ik niet te wantrouwend ben tegenover de overheid.

Interviewer: Oké. Je bent kritisch op je eigen kritische noot?

Valesca Plett: Ja, precies. Ik heb het net gelezen en denk dan ook van: het is natuurlijk niet altijd zo dat dit altijd gebeurt. Ga ik dit helemaal als echt aanschouwen, puur omdat ik een soort wantrouwen naar de overheid heb? En ik wist hier eigenlijk ook gewoon niks van en vandaar dat hij niet daar ligt (100% echt).

Interviewer: Dat kan een reden zijn: je weet er niet genoeg van en daarom leg je hem niet bij 100% echt neer.

Valesca Plett: Ja. Die cijfers zijn wel bewijs dat het echt is, maar ik twijfelde omdat ik het niet wist.

Interviewer: Je had net bij de NPR en Clinton ook over de cijfers en dat je dat wel vertrouwd. En hier?

Valesca Plett: De cijfers zijn best wel specifiek. En die onderzoeksinstituten, dat zijn wel dingen waarvan je denkt dat het betrouwbare bronnen zijn. Maar omdat ik het niet wist, dacht ik van: hmm ja. Misschien zijn er ook bepaalde dingen bij verzonnen.

Interviewer: Dat laatste klopt, want het is een gemanipuleerd bericht. Het percentage is aangepast. De belastingtarieven en dat die worden aangepast.

Valesca Plett: Ik moet zeggen dat ik deze eigenlijk niet wist, omdat ik niet echt weet wat de plannen van het kabinet zijn. Maar het zou mij niet verbazen als dit gewoon klopt. En dat was eigenlijk mijn gedachtegang. Ik vond het nog wel een redelijk realistische achteruitgang van belasting. Als er nou had gestaan van 52 naar 20% belasting dan had ik gedacht: dit klopt niet. Maar dit is redelijk realistisch. En dat mensen iets meer moeten betalen per jaar, tachtig euro, dat kan. Het is niet een getal dat ik denk: dit kan niet waar zijn. Het is niet meteen duizend euro meer voor armere gezinnen. En daarom dacht ik dat het wel klopte.

Interviewer: Maar niet helemaal echt?

Valesca Plett: Nee, omdat ik het niet wist.

Interviewer: En dat is voor jou het belangrijkste?

Valesca Plett: Ja. Als ik niet weet of het echt is dan ligt het ook niet bij 100% echt.

Interviewer: Duidelijk. Dit is een gemanipuleerd bericht. Het idee is inderdaad van vier naar twee, maar of dat gaat gebeuren is de vraag. De storm is de volgende.

Valesca Plett: Ik was wel van: wanneer is dit gebeurd?

Interviewer: Je mist op dat moment die informatie?

Valesca Plett: Ja, precies. Maar er zijn de afgelopen jaren best wel wat heftige stormen geweest waarbij misschien ook wel doden zijn gevallen in mijn herinnering. Ik zie nu wel iets staan wat ik raar vind, daar heb ik overheen gelezen. Die 66 vrachtwagens die zijn gekanteld. Daar dacht ik bij: hmm, oké.

Interviewer: Waarom hmm oké?

Valesca Plett: Weet niet. Het zijn er wel heel veel. Maar als het een storm is die door het hele land raast dan kan het natuurlijk wel. En als ze stilstonden kan het natuurlijk ook wel.

Interviewer: Maar niet 100% echt, omdat je niet weet welke storm dit was?

Valesca Plett: Nee. Als er een storm is lees ik er ook nooit heel veel over. Je hoort wel vaak: er zijn zoveel gewonden of zelfs een paar doden, maar dan ga ik er niet zo diep op in dat ik ook nog ga kijken waar het gebeurd is. Zover duik ik daar niet in eigenlijk.

Interviewer: Oké. Hij is 100% echt. De storm van januari van dit jaar. De laatste twee, 100% echt. De paus en het Vaticaan.

Valesca Plett: Ja, deze. In mijn herinnering heb ik dit ook gelezen dat die mensen daar al langer vanaf wisten. En het is ook gewoon iets wat al zolang speelt. En nu kan ik niet met 100% zekerheid zeggen

dat ik dit weet, maar ik weet wel dat hij er al heel veel gedoe over is geweest en dat het ook voor mij al langer bekend is in de kerk.

Interviewer: En bij de berichten hiervoor had je meer twijfel dan bij deze?

Valesca Plett: Ja. Misschien omdat het natuurlijk best wel een heftig onderwerp is en het speelt al zolang dat ik denk: voor mij klopt dit gewoon. Daarom eigenlijk.

Interviewer: Het is een gemanipuleerd bericht. De brief is echt, de rest is verzonnen. De laatste is de vaccinatieplicht.

Valesca Plett: Daar heb ik ook wel wat over gelezen, over die vaccinatieplicht. Er waren wel een paar dingen waar ik aan twijfelde, voornamelijk dat de bescherming lager was dan de jaren 90 van de vorige eeuw. Daar twijfelde ik aan. Zou die echt nu lager zijn? Dat wist ik niet helemaal, maar het zou best wel kunnen. Want de hoeveelheid mensen die gevaccineerd worden, wordt volgens mij wel steeds minder. En dat is vanwege veel mensen die in de Biblebelt wonen en mensen die daar tegen zijn en wat dan niet klopt eigenlijk. En dat mensen denken dat het autisme veroorzaakt klopt ook, want dat denken mensen.

Interviewer: En daardoor ligt hij voor jou bij 100% echt?
Valesca Plett: Ja.

Interviewer: Nog iets anders wat je opviel aan het bericht?

Valesca Plett: Eigenlijk dit stukje: als iedereen gevaccineerd is, is er niks aan de hand. Maar zodra een paar mensen dat niet doen en die ziektes komen weer terug dan hebben we een groot probleem. Dat was voor mij iets waarvan ik dacht: dit zou vast wel kloppen. En ook omdat ik er zelf tegen ben dat mensen hun kinderen niet vaccineren. Misschien dat dat emotionele ook een beetje meespeelt.

Interviewer: Dat kan. Heb je dat bij andere berichten ook wel gehad?

Valesca Plett: Misschien bij die vorige ook wel een beetje.

Interviewer: De paus en het Vaticaan.

Valesca Plett: Ja.

Interviewer: Dat kan. Ik heb mensen gehad die gewoon een slecht beeld van de kerk hebben.

Valesca Plett: Ja, dat heb ik sowieso ook hoor. Niet per se het geloof, maar wel de kerk. En hoe er wordt omgegaan met het seksueel misbruik en dat pedofilie en al dat gedoe. Ik vind het gewoon verschrikkelijk. Ik denk dat dat deels een reden is waarom ik hem daar heb neergelegd.

Interviewer: Duidelijk. Het is een satirisch bericht. Wat voornamelijk komt door enelaatste alinea bijvoorbeeld. Maar met dit allemaal en jouw definitie van nepnieuws, wat is voor jou dan echt nieuws?

Valesca Plett: Nieuws wat waar is, niet verzonnen is. En die satirische dingen die een beetje aangedikt zijn, dat is ook niet per se nepnieuws voor mij. Want er zit wel een kern van waarheid in iets wordt uitvergroot. En dat vind ik dan nog steeds wel echt nieuws. Zolang de cijfers kloppen en er geen uitspraken verzonnen zijn of er zijn niet dingen compleet uit verband gehaald, zoals dat filmpje met Dijkhoff, dan is het voor mij toch wel redelijk echt.

Interviewer: Dat is dan ook belangrijk voor jou? Dat dingen niet uit verband worden gehaald?

Valesca Plett: Ja.

Interviewer: Heb je het ook weleens ervaren dat een bepaalde invalshoek wordt uitvergroot en de rest niet?

Valesca Plett: Ja, je hebt wel dat iets politiek gekleurd is een beetje. Dat is wel vaak het geval. Maar ik kan niet zo één, twee, drie iets verzinnen.

Interviewer: Misschien is dat filmpje van Dijkhoff wel een voorbeeld.

Valesca Plett: Ja. BNN is ook links volgens mij.

Interviewer: Je denkt ook in die politieke kleuren?

Valesca Plett: Soms wel. Dan denk ik gelijk aan Amerika met al die nieuwszenders die heel erg politiek gekleurd zijn. En ik denk dat het in Nederland niet zo is, maar dat er tussen commerciële omroepen en publieke omroepen een verschil kan zitten.
Interviewer: Wat is je nieuwsgebruik?

Valesca Plett: Ik lees de NRC en ik kijk soms op de NOS app.

Appendix D – Analysis of different types of news consumers

A crosstab was used to see if there were differences between the different types of news consumers groups. The tables below present how the different types of news consumers perceived the four fabricated news articles.

Table 16
Article 'NPR: "Meer dan 25 miljoen onwettige stemmers in Amerika" – verklaart popular vote Clinton"' and what news consumers thought about the article.

Article: NPR en Clinton		News consumers			
		Multi channel	**Traditionalist**	**Net-newser**	**Total**
	Grotendeels nepnieuws	5 *(35.7%)*	0 *(0.0%)*	0 *(0.0%)*	5 *(23.8%)*
	Enigszins nepnieuws	1 *(7.1%)*	2 *(40.0%)*	1 *(50%)*	4 *(19.0%)*

Neutraal	5 *(35.7%)*	1 *(20.0%)*	0 *(0.0%)*	6 *(28.6%)*
Enigszins echt nieuws	2 *(14.3%)*	1 *(20.0%)*	1 *(50.0%)*	4 *(19.0%)*
Grotendeels echt nieuws	1 *(7.1%)*	0 *(0.0%)*	0 *(0.0%)*	1 *(4.8%)*
Honderd procent echt nieuws	0 *(0.0%)*	1 *(20.0%)*	0 *(0.0%)*	1 *(4.8%)*
Total	14 100%	5 100%	2 100%	21 100%

Table 17
Article 'Wilders haalt woede Pechtold op de hals met pittige uitspraken' and what news consumers thought about the article.

Article: Wilders en Pechtold	**News consumers**			
	Multi channel	**Traditionalist**	**Net-newser**	**Total**
Grotendeels nepnieuws	1 *(7.1%)*	0 *(0.0%)*	0 *(0.0%)*	1 *(4.8%)*
Enigszins nepnieuws	1 *(7.1%)*	0 *(0.0%)*	0 *(0.0%)*	1 *(4.8%)*
Neutraal	0 *(0.0%)*	1 *(20.0%)*	0 *(0.0%)*	1 *(4.8%)*
Enigszins echt nieuws	4 *(28.6%)*	3 *(60.0%)*	1 *(50.0%)*	8 *(38.0%)*
Grotendeels echt nieuws	5 *(35.7%)*	0 *(0.0%)*	0 *(0.0%)*	5 *(23.8%)*
Honderd procent echt nieuws	3 *(21.4%)*	1 *(20.0%)*	1 *(50.0%)*	5 *(23.8%)*
Total	14 100%	5 100%	2 100%	21 100%

Table 18
Article 'Meisje (15) verkracht door asielzoeker: "Mijn leven is kapot"' and what news consumers thought about the article.

Article: Meisje (15) verkracht	**News consumers**			
	Multi channel	**Traditionalist**	**Net-newser**	**Total**
Honderd procent nepnieuws	0 *(0.0%)*	1 *(20.0%)*	0 *(0.0%)*	1 *(4.8%)*
Grotendeels nepnieuws	2 *(14.3%)*	1 *(20.0%)*	0 *(0.0%)*	3 *(14.3%)*
Enigszins nepnieuws	1 *(7.1%)*	0 *(0.0%)*	1 *(50%)*	1 *(4.8%)*

Neutraal	5 *(35.7%)*	1 *(20.0%)*	1 *(50.0%)*	7 *(33.3%)*
Enigszins echt nieuws	3 *(21.4%)*	1 *(20.0%)*	0 *(0.0%)*	4 *(19.0%)*
Grotendeels echt nieuws	2 *(14.3%)*	0 *(0.0%)*	0 *(0.0%)*	2 *(9.5%)*
Honderd procent echt nieuws	1 *(7.1%)*	1 *(20.0%)*	1 *(50.0%)*	3 *(14.3%)*
Total	14 100%	5 100%	2 100%	21 100%

Table 19
Article 'Juncker: "Invloed Europa wordt nog merkbaarder op straat' and what news consumers thought about the article.

Article: Juncker en invloed Europa	**News consumers**			
	Multi channel	**Traditionalist**	**Net-newser**	**Total**
Grotendeels nepnieuws	4 *(28.6%)*	2 *(40.0%)*	2 *(100%)*	8 *(38.1%)*
Enigszins nepnieuws	7 *(50.0%)*	2 *(40.0%)*	0 *(0.0%)*	9 *(42.9%)*
Neutraal	3 *(21.4%)*	1 *(20.0%)*	0 *(0.0%)*	4 *(19.0%)*
Total	14 100%	5 100%	2 100%	21 100%

Manipulated news articles and the differences between news consumers

A crosstab was used to see the differences between the different types of news consumers. The tables below show how different types of news consumers perceived the manipulated news articles.

Table 20
Article 'Rutte prijst Trump voor zijn visie en als een "uitgekiende onderhandelaar"' and what news consumers thought about the article.

Article: Rutte prijst Trump	**News consumers**			
	Multi channel	**Traditionalist**	**Net-newser**	**Total**
Honderd procent nepnieuws	0 *(0.0%)*	1 *(20.0%)*	0 *(0.0%)*	1 *(4.8%)*
Grotendeels nepnieuws	3 *(21.4%)*	1 *(20.0%)*	0 *(0.0%)*	4 *(19.0%)*
Enigszins nepnieuws	6 *(42.9%)*	1 *(20.0%)*	1 *(50.0%)*	8 *(38.1%)*
Neutraal	3	1	1	5

	(21.4%)	*(20.0%)*	*(50.0%)*	*(23.8%)*
Enigszins echt nieuws	2 *(14.3%)*	0 *(0.0%)*	0 *(0.0%)*	2 *(9.5%)*
Grotendeels echt nieuws	0 *(0.0%)*	1 *(20.0%)*	0 *(0.0%)*	1 *(4.8%)*
Total	14 100%	5 100%	2 100%	21 100%

Table 21
Article ‘’Pausen en Vaticaan wisten al langer van seksueel misbruik en pedofiel gedrag in de kerk’’ and what news consumers thought about the article.

Article: Pausen en Vaticaan		**News consumers**			
		Multi channel	**Traditionalist**	**Net-newser**	**Total**
	Enigszins nepnieuws	1 *(7.1%)*	0 *(0.0%)*	0 *(0.0%)*	1 *(4.8%)*
	Neutraal	3 *(21.4%)*	2 *(40.0%)*	0 *(0.0%)*	5 *(23.8%)*
	Enigszins echt nieuws	0 *(0.0%)*	0 *(0.0%)*	1 *(50.0%)*	1 *(4.8%)*
	Grotendeels echt nieuws	8 *(57.1%)*	2 *(40.0%)*	1 *(50.0%)*	11 *(52.4%)*
	Honderd procent echt nieuws	2 *(14.3%)*	1 *(20.0%)*	0 *(0.0%)*	3 *(14.2%)*
Total		14 100%	5 100%	2 100%	21 100%

Table 22
Article ‘Belastingtarieven worden aangepast; rijkeren gaan erop vooruit, armere gezinnen achteruit’ and what news consumers thought about the article.

Article: Belastingtarieven		**News consumers**			
		Multi channel	**Traditionalist**	**Net-newser**	**Total**
	Grotendeels nepnieuws	2 *(14.3%)*	0 *(0.0%)*	1 *(50.0%)*	3 *(14.3%)*
	Enigszins nepnieuws	2 *(14.3%)*	0 *(0.0%)*	1 *(50.0%)*	3 *(14.3%)*
	Neutraal	6 *(42.9%)*	2 *(40.0%)*	0 *(0.0%)*	8 *(38.1%)*

Enigszins echt nieuws	1 *(7.1%)*	2 *(40.0%)*	0 *(0.0%)*	3 *(14.2%)*
Grotendeels echt nieuws	0 *(0.0%)*	1 *(20.0%)*	0 *(0.0%)*	1 *(4.8%)*
Honderd procent echt nieuws	3 *(21.4%)*	0 *(0.0%)*	0 *(0.0%)*	3 *(14.3%)*
Total	14 100%	5 100%	2 100%	21 100%

Table 23
Article ‘’Overheid beheerst onderzoeksresultaten wetenschappers’’ and what news consumers thought about the article.

Article: Overheid beheerst onderzoek	**News consumers**			
	Multi channel	**Traditionalist**	**Net-newser**	**Total**
Grotendeels nepnieuws	1 *(7.1%)*	0 *(0.0%)*	0 *(0.0%)*	1 *(4.8%)*
Enigszins nepnieuws	3 *(21.4%)*	4 *(80.0%)*	0 *(0.0%)*	7 *(33.3%)*
Neutraal	4 *(28.6%)*	0 *(0.0%)*	1 *(50.0%)*	5 *(23.8%)*
Enigszins echt nieuws	4 *(28.6%)*	0 *(0.0%)*	0 *(0.0%)*	4 *(19.1%)*
Grotendeels echt nieuws	2 *(14.3%)*	1 *(20.0%)*	1 *(50.0%)*	4 *(19.0%)*
Total	14 100%	5 100%	2 100%	21 100%